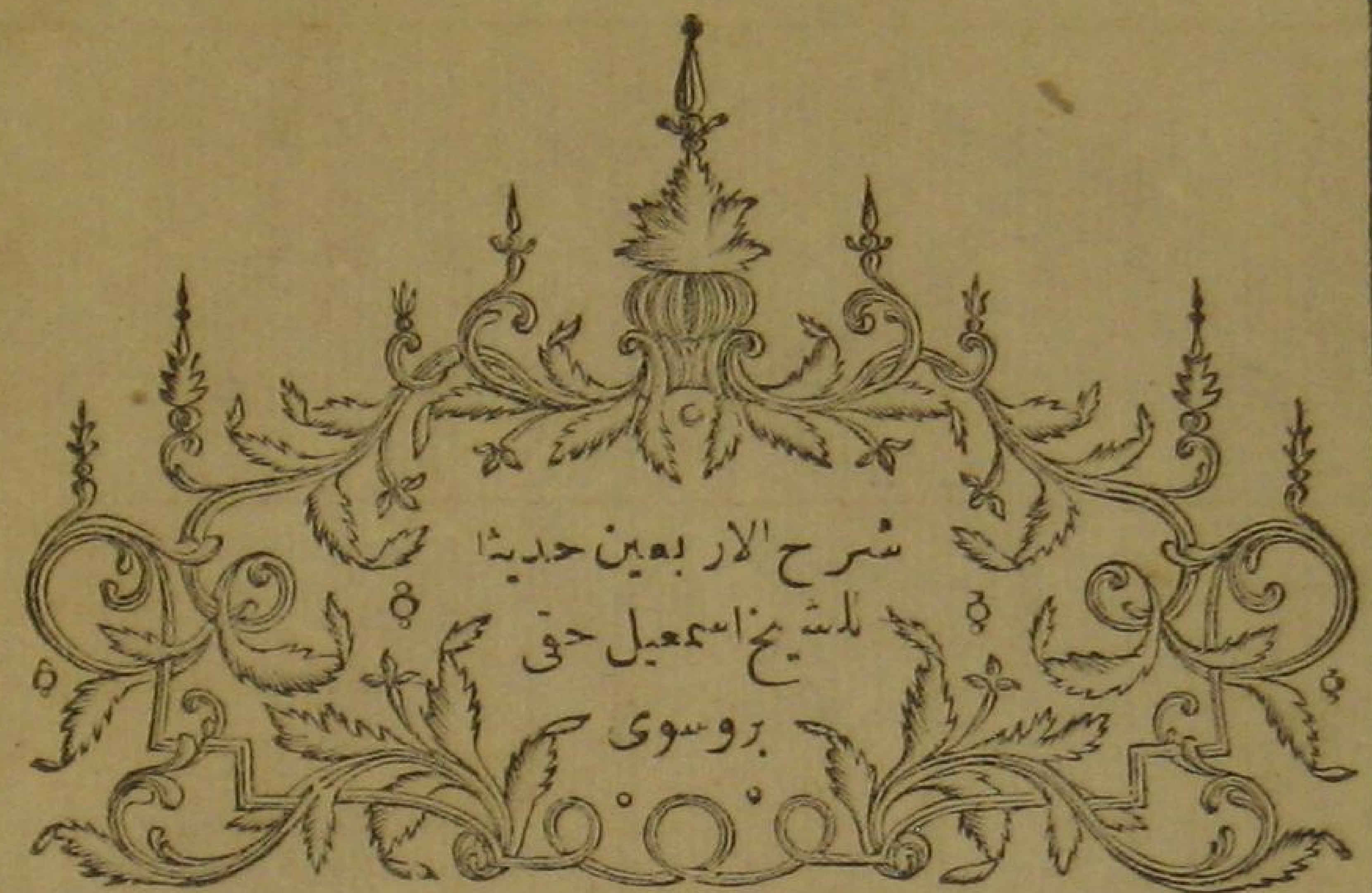

KÖPRÜLÜ KÜ
35
M. Asım B

٥ [illegible]

* *

* ⁑ بسم الله الرحمن الرحيم ⁑ *

حمدا لمن نزل احسن الحديث * الذى يحق بالتلاوة والتحديث * وصلاة وسلاما على من اوتى جوامع الكلم * وعلم من علوم الاولين والاخرين ماعلم * وعلى آله واصحابه الواعين منه * الناقلين عنه * (وبعد) فيقول الشيخ اسمعيل حقى * شرفه الله بمزيد الترقى * هذا جمع من الحديث النبوى طلب منى شرحه بالتركى المولى على الحافظ القسطمونى ثم الفلبوى * والح فى ذلك علىّ وارسل رسائل الىّ * وانا فى بلدة بروسا * حماها الله تعالى عن البأساء * فرأيت الاجابة من عظائم الامور * وعزائم الاجور * وسألت الله ان يمهلنى الى ان ينتهى الامر الى جاده * ويبلغ القلم فى مضمار البيان الى مداده * وهو المسؤل لكل سول

* الحديث الاول *

* انما الاعمال بالنيات * معلوم اوله كه اعمال ونيات جمع قلتدر ولكن قلت وكثرت نكرانده اعتبار اولنور معارفده دكل زيرا معارفده لام جنس ايچون اولمغله معناى جمعيت مضمحل اولور وكلام مثبت ومنفى اولمق بردر وكذلك قلت كثرت ايچون وبالعكس استقراض اولنور پس ديمك اولوركه افراد اعمالدن هر عمل نيتله در يعنى بلانيه هيچ رعمل صحيح دكلدر كما عند الشافعى وبافضيلت وكمالى بوقدر كما عند

ابى حنيفه يعنى بو حديثده وامثالنده انما تأكيد ايچوندر كه معناى استثنايه راجعدر (لاصلاة لجار المسجد الا فى المسجد) كبى واكثر علما وارباب حقايق قول اوله ذاهب اولديلر زيرا حديث صلاتله بونك ميانده فاروق واردر تأمل بومعنادندركه ديمشلردر صوم رمضانده نيت بولنمسه قضا لازم كلور اكر صحيح اولايدى قضا لازم كلمزدى (پس بويله دينلر نيتى صحت عبادتده شرط قيلديلر وهر نسنه كه انكله فرضه توصل اولنه فرضدر ديديلر بو جهتدن ديمشلردر كه بر مقصودى تحصيل ايتمك واجب اولسه واوراده كذبله توصلدن غيرى چاره بولنمسه كذب ايتمك واجب اولور (پس نيت روح العملدر كه روح حيوانينك بدنه سريانيله بدن حيات بولديغى كبى نيتك دخى فرض ونافله يه سريانيله عمل صحت بولور كرك اول عمل شروط قسمندن اولسون وكرك اولمسون كما عند الشافعى (ووضوده نيت رفع حدثدر بوصورتده نيت مس مصحفه وعند الشافعى طوافه وعند البعض سلامه شامل اولور (وديمشلردر كه نيت عند الشروع فى الفعل الله تعالى يه انكله قربت قصد ايتمكدر انكيچون الله تعالى انواع ارادتدن نيتى اختيار ايتمشدر زيرا ارادت قصد مطلقدر كه بطريق القربه اولاندن اعمدر ونيت قصد قلبدر بناء على هذا مجرد تلفظ باللسان وحديث نفس نيت اولماز يعنى بلاقصد خاطره وارد اولانه اعتبار يوقدر (وكذلك قصد ريائى دخى مانع تقربدر بو سببدن وارد اولديكه (نية المؤمن خير من عمله) يعنى نيت مؤمن بر نسنه دركه غير عاملى عامل حكمنده قلور وهم قول وعملدن خير اودر زيرا قول وعمله ريا يوزندن فساد دخول ايدر فاما نيت امر مستوردر صوم كبى (وتروكده اسقاط عذاب ايچون نيت لازم دكلدر مكركه تارك زنا مثلا ترك زنا ايله امتثال امر شارع مراد ايده بوصورتده عذاب معصيتدن معافى اولديغى كبى مثاب دخى اولور نته كيم مباح احكام شرعيه دندر دبو عامل اولانه ثواب واردر مع هذا امور مباحه اصلنده لاثواب ولاعقاب مقوله سندندر (وشول نسنه كه امور اعتقاديه دندر توحيد وامثالى كبى انك ايچون

نيت لازم اولماز مكر كه توحيد له مراد كلمهٔ شهادتی قول اوله بو صورتده
قصد اخلاصه محتاجدر نته كيم حديثده كلور (من قال لا اله الا الله
خالصا مخلصا دخل الجنة) يعنی خالص اولديغی بودر كه آفات
قلبيه دن پاك اوله نفاق وشك كبی ومخلص اولديغی بودر كه اول مقالهٔ
جليله يی لسانه كتوروب اظهار يله خلوص قصد ايليه (وديمشلردر كه
نيت عمله مقارن كركدر واكر اجنبی ايله فصل واقع اولورسه
بعض اعمالده صلاة كبی تكراره محتاجدر الحاصل نيتك عمله
باحقيقة ويا حكما اتصالی لازمدر نته كيم مال زكاتی افراز وعزل
ايتديكی وقتده نيتی كافيدر شويله كه فقيره دفع حالنده نيت بولنمسه
ضرر ويرمز وصوم رمضانده بعد الغروب نصف نهاره دك نيت
صحيحدر ونذر معين ونافله دخی بويله در وقضاده ونذر مطلقده طلوع
فجره دك نيت كركدر كه بونلر نيت متأخره ايله صحيح اولمازلر (وامام زفر
شهر رمضانك مجموعنه بر نيت كافيدر ديمشدر ولكن مبتدی حالنه
مخالفدر زيرا مبتدی حضور وغيبتدن خالی دكلدر حضور دائم اهلی
ايسه علی الاستغراق نيت ايچنده در يعنی انك نيت واحدهٔ كليه سی
جميع اعمالنه من الاول الی الآخر ساريدر (وصوم رمضانده اصل
اولان نيتی انفجار صبحده ايتملودر ولكن متعسر اولمغله دفع حرج
ايچون تقديمی تجويز اولندی وبوراده اجنبی ايله فصل ايتمك ضرر
ويرمدی اكل وشرب وكلام ومنام وجماع كبی (وبعض احوالده نيت
ابهام اوزرينه اولوب صكره تعيين اولنمق صحيحدر مثلا بر كيمسه نك
اوزرنده ايكی كفارتی اولسه كفارت قتل وظهار كبی وعتق رقبه
ايدوب بعده علی التعيين بری ايچون نيت ايتمك درستدر (پس) تقديم
وتأخير بعض اسباب واعذارله در والا مقارنت لازمدر تا كه ابتداسی
شروعدن آخرينه دك سريان وصبغ حاصل اوله نته كيم (اول الوقت
رضوان الله) وفقنجه ابتدای وقتی محافظه ايتمكده سر الهی سريان
مذكوردر فافهم جدا (ونيتك حسنی واحسنی وسيئی واسوئی واردر
نيت حسنه ابرارك نيتيدر كه لسان وجناننده متعلق آخرتدر واحسن

مقربينك نيتيدر كه لسان وجناننده متعلق الله تعاليدر ونيت سيئه كفارك
نيتيدر كه لسان وجناننده متعلق دنيادر واسوئی منافقينك نيتيدر كه
لساننده متعلق آخرت وجناننده دنيادر (پس) نيت ارادت وانبعاث
قلبدر اكر فجور له اولورسه اسم مضلدن كلور كه انك سادنی وخادمی
شيطاندر واكر اسم هاديدن كلورسه انك سادنی ملكدر كه اولكيسی
عالم عدلدن وايكنجيسی عالم فضلدندر (وسيئه ده معتبر اولان عزمدر
فعل دكل مثلا بر كيمسه يكرمی سنه دنصكره ترك صلوته عزم ايتسه
عزمی اوزرينه معاقب اولور يوخسه بالفعل ترك صلوة اوزرينه دكل
زيرا هنوز بالفعل ترك صلوة يوقدر نيت حسنه ده ايسه حسنه يازيلور
ولكن بو حسنه نيت اوزرينه مبنی اولان حسنه اولمغله (من جاء بالحسنة
فله عشر امثالها) قبيلندن اولماز فاعرفه (وصبينك نيتی بودر كه نيت
ايتدم بو وقتده الله تعالينك مكلف اوزرينه فرض ايتديكی عمله ديه
صلوة وصوم وامثالی كبی زيرا صبی اوزرينه بنفسه فروع اعمال فرض
دكلدر اكر صبی عاقل ايكن ايمان كتورسه ايمانی فرض اولور زيرا ايمان
فرض ونافله يه منقسم اولماز شول جهتدنكه دوام حق دوام توحيدی
مستلزمدر بو جهتدن ايمانك سقوطه احتمالی يوقدر وبو معنادندر كه
صغرنده مؤمن اوله نه صحت ايمان اوزرينه ترتب ايدن احكام لازم اولور
اقارب كفاردن حرمت ميراث واقارب مسلميندن ميراثه استحقاق
وزوجهٔ مشركه سی ايله ميانده وقوع فرقت وامثالی كبی الحاصل ايمان
بر نوعدر كه فرضدر ولكن عذر صغر حسبيله فرضيت فروع ايمان صبيدن
ساقطدر بعض اعذارله بالغدن ساقط اولديغی كبی (وديمشلردر كه علم
مجرد نيت اولماز والا كفری بيلن دخی كافر اولمق لازم كلور بلكه علمدن
صكره قصد مخصوصدر وصوم رمضانده تسحری نيتدن عدا ايتديلر
زيرا صوم غداك قصدنی مستلزمدر (وهر عملده حضور قلب اودر كه
مباشرت اولنان عملك ماعداسندن قلب منقطع اوله واكر غيره مشتغل
اولورسه اكا غفلت ديرلر مثلا صلوتده حضور اودر كه جميع اجزاسنده
استحضار نيت بولنه وعلی هذا (ومباحث نيت كثيرة الاذيال اولمغله

قامت تحريره بو قدر خلعت الباس اولندى ماعداسى دكانچهٔ ادوات
علوم فقهيه دن خريده اوله * وانما لكل امرئ مانوى * امرئ كسرله
انسان ويا رجل ديمكدر مرئ كبى مؤنثى امرأه كلور و بوندن اخذ
اولنوركه زن حكم شرعده مرده تابعدر انك ايچون قرآنده اكثر مواردده
ذكر رجال ايله اكتفا اولنمشدر وحديثده كلور (طلب العلم فريضة على
كل مسلم) يعنى مسلم تخصيص اولندى مع هذا مسلمه اوزرينه دخى طلب
علم فرضدر زيرا مسلمه مسلمه تابعدر و بر دخى مسلم من اتصف باسلام
ايا كان من رجل وامرأة ديمكدر امرئ دخى انسان وشخص معناسنه
مأخوذ اولمق عام اولور مرءدن مروّت اخذ ايتمشلر ركدورت وزنى
اوزرينه كه كمال البر ديمكدر رجوليت كمال الرجل ديمك اولديغى كبى
و بعض نظم حديثده (انما كلمه سى مطويه در معناى كلام نبوى بودركه
هركس ايچون عمل اختيارى وقصديسندن نيت ايتديكى خير وشر
وار در غيرى يوقدر (پس انى كه نيت ايتدى معتد به دكلدر و انى كه
قصده مقارن قلدى اكر قصدى حق ايسه اجر وثواب بولور واكر
دنيا وماسوى ايسه اكا كوره مجزى اولور (پس كلامده تكرار يوقدر
زيرا انما الاعمال بالنيات صلاح وفساد عمل نيته دائر اولديغنى بياندر
وانما لكل امرئ مانوى خير وشر وثواب وعقابه راجعدر (و بونده
اشارت واردركه حسن قبول حسن نيته راجعدر ومنوى يى تعيين
ايتمك شرطدر مثلا بركيمسه نك اوزرنده صلوت فائته سى اولسه نيت
مجرده كفايت ايتمز بلكه قضايه ديكى وقتده فوت اولان ظهر وياعصر
ديو نيت ايليه اكر بوقول اولميايدى فائته بلا تعيين صحيح اولمق لازم
كلوردى تكميم كلام اولك اطلاق مضمونى انى اقتضا ايدراشته بو دخى
تكرارك اندفاعنه بشقه بروجهدر ولكن كلام آتى تفصيلينك وجه
اوله ارتباطى اقوادر فافهم * فمن كانت هجرته الى الله ورسوله * نيتى
تفصيل ومواد منويه ده اول وقتده مناسب اولان هجرتى تخصيصدر
هجرت كفار اراسنده اولان وطنى ترك ودار اسلامه انتقالدر
كرك مكه دن مدينه يه اولسون وكرك غيرى اولسون بوراده الله تعالى يه

هجرتدن مراد امر ايتدوكى يره هجرتدر نته كيم حضرت ابراهيمدن
عليه السلام بطريق الحكايه كلور (وقال انى ذاهب الى ربى سيهدين)
مقصود ابراهيمك نار نمروددن نجاتندن صكره ارض بابلدن ارض
شامه هجرتيدر زيرا مكان رضايه هجرت همان حقه هجرتدركه اكا
هجرت حكميه ديرلر نته كيم جناب رسالته صلى الله عليه وسلم هجرت
ايتمك هجرت حقيقيه دركه بدن وجوارح ايله در و بونك دخى مآلى
رسولك داردن انضمامله تحصيل رضادر واطلاق هجرته كوره تابع
رسول دخى انده داخلدر انكيچون تحصيل علم وصحبت اهل تقوى
ايچون بر داردن بر داره انتقال ايتمك امور لازمه دندر نته كيم احياء
العلومده كلور كچن برشهرده فقيه فاسقدن غيرى اولمسه اورادن
هجرت ايتمك لابددر زيرا فقيه فاسقك فتواسنه اعتماد يوقدر وعلامت
فسق بودركه حرير ويا ابريشمى غالب اولان لباسى تلبس ايده ويا
بر فرسه راكب اوله كه اوزرنده التونلو سرجى اوله ويا بونك امثالى
منكرات ارتكاب ايده بو صورتده فسق ظاهر اولمش اولور * فهجرته
الى الله ورسوله * يعنى هجرتى كامله ومقبوله در زيرا شرط وجزا متحد
ومكرر اولسه كماله مصروف اولور الحاصل شول كيمسه نك كه هجرتى
محل رضا ومأمن مصطفايه اوله انك هجرتنه سوز يوقدركه نيتى
خالصه وطويتى صادقه اولمغله مثاب ومأجور اولور كركسه قبل
الوصول اثناء طريقده وفات ايلسون نته كيم قرآنده كلور (ومن يخرج
من بيته مهاجرا الى الله ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع اجره على الله)
وحديثده كلوركه الله تعالى سزك صو ريكزه واعماكزه نظر ايتمز
بلكه قلوب ونياتكزه نظر ايدر يعنى اكر قلوب ونيتكز خوب اولورسه
فبها والا صور واعمال مجرده كز مفيد اولماز چونكه مهاجرك نيتى
دار الهجرته وصول ايدى صورتا عدم وصولى مضر اولمدى بلكه
اجر هجرت اعطا اولندى نته كيم اهل ايمانك جنتده خلودلرى نيت
واعتقادلرينه راجعدر * ومن كانت هجرته الى دنيا يصيبها * دنيا
بلاتنويندر زيرا ادنى لفظنك تأنيثيدر يصيبها اكا صفتدر بوراده

اصابت تحصيل معناسنده در كردن طمعى دنيايه اوزادوب تحصيلنى
سهمك نشانه اصابتنه تشبيه ايلديكه ايكيسنده دخى سرعت وصول
وحصول مراد واردر يعنى دخى شول كيمسه نك كه هجرتى اصابت
وتحصيل ايده جكى غرض دنياى دنيه اولسه *او امرأة ينكحها* بعض
رواياتده ينكحها يرينه يتزوجها دوشمشدر معنى بردر زيرا نكاح لغتده
ضم وجمعدر تزوج دخى تأهلدركه انده دخى معناى مذكور واردر
زيرا برنسنه جفت اولمق آخرك انضماميله در بوراده ينكحها دخى
امرأه يه صفتدر زيرا امرأه يه مهاجرت ايتمك ويا مطلق قصد ايلمك
نكاح شرعيله كركدر ديو نكاحه ترغيبدر نته كيم او ولد يدعو له
حديثنده والدى دعاسله وصفده دخى بودر (بعده امرأه دنياده
مندرج ايكن تخصيص بالذكر ايتدى زيرا اول وقتده ام قيس نام
برخاتون مكه دن مدينه يه هجرت ايتمش ايدى بركيمسه دخى اول خاتونى
نكاح ايتمك سوداسيله مدينه يه مهاجرت ايتدكده جناب نبوى
بوخصوصه مطلع اولجق اول كيمسه نك سوء نيتنه تعريضا امرأه يى
تخصيص ايتدى پس بو معنى واقعه مبنى اولمش اولدى وياخود
ذكر امرأه زياده تحذيردن اوتورى دركه امرأه فتنه اولمق جهتندن
سائردن اشددر نته كيم حديثده كلور (صواحبات يوسف صواحبات
كرسف) يعنى كرسف بنى اسرائيل زاهدلرندن بركيمسه ايديكه بوقدر
ايام صائم وقائم اولوب عبادتده اهتمام ايدر ايكن آخر برخاتونه عاشق
اولوب كافر اولدى صكره تدارك الهى ايله تائب ومستغفر اولوب اولكى
درجه سن بولدى (ايشته بو تقرير اوزرينه او امرأة ذكر الخاص
بعد العام قبيلندن اولدى مزيتندن اوتورى ولكن ائمه نحودن اولان
ابن مالك ديمشدركه عطف خاص على العام واوه مخصوصدر
پس بوراده او كلمه سى تقسيم ايچوندركه مطلق عطفى منافى دكلدر
امرأه يى دنيايه قسيم ومقابل قيلديغى علت مذكوره دن اوتوريدركه
فائده اشديتيدر الحاصل ودنيا او علت مذكوره حسبيله معناده
متحد ولكن براى امر لفظى مغايردر *فهجرته الى ما هاجر اليه* پس

بونيت اوزره اولان كيمسه نك هجرتى دخى نيتنه راجعدر يعنى مقبول
دكلدر ومقابله سنده مثاب ومأجور اولماز زيرا تركستانه متوجه اولان
كيمسه كعبه يه وصول بولماز انكيچون خواص ناس الله تعالى دن
حسن سمت وسداد طريق ووصول منزل استرلر وحديثده كلوركه شول
مالكه بالخفيه وضع اولنه ضايعدر يعنى بى نيت اولان عمل بى روحدر
انكيچون اعلاى عليينه صعود ايده مز بلكه طينده يعنى عالم اسفل
طبيعى ده قالور قال الله تعالى (اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح
يرفعه) يعنى عمل صالح اودركه رضاء لله ويا بالحق لا بالنفس معمول اوله
اشته بو مقوله عمل نردبانك پايه سى كيبيدركه باعث ترقيدر پس صلاح
وخلوص لازم كلدى تاكه عمل مقبول ودرجات عاليه وصوله وسيله اوله

الحديث الثانى

*قال عمر رضى الله عنه بينما نحن عند رسول الله صلى الله عليه وسلم
ذات يوم* يعنى حضرت عمر رضى الله عنه بيوردى كه بركون حضور
رسول الله ده اولديغمز اثناده پس نحن حضرت عمردن واول مجلسده
حاضر اولان اصحابدن عبارت اولمش اولور والله تعاليك رسول الله
اوزرينه تصليه سى رحمت مخصوصه سيدركه بين الجبين سر
مكتومدر انكيچون تصليه حقه نسبت اولنور اكر صيغه ماضى واكر
مضارع واكر امردر صلى ويصلى وصل كبى سؤال اولنورسه كه
چونكه تصليه فى الحقيقه حقه مضافدر يابزه ندن اضافت اولندى
نته كيم كلور (يا ايها الذين آمنوا صلوا عليه) جواب بودركه مقصود
تذكير تصليه در تاكه حقدن طلب كار صلاة اولمقدن خالى اولميه لر
(وتسليمدن مراد سلام قولى وتحيت مخصوصه در قال الله تعالى (سلام
قولا من رب رحيم) وذات يوم مسمانك اسمنه اضافتى قبيلندندر پس
ذات يوم مدة صاحبة بهذه اللفظة التى هى يوم تقديرنده دركه مسمى
ذات واسم يوم در موصوف اولان مدت حذف اولنوب صفت انك
مقامنه اقامت اولنمشدر ذات ليلة وذات مرة دخى بويله در *اذ طلع
علينا رجل* اذ مفاجأه ايچوندر طلوع ظهور معناسنده در رجل اردر

بوراده مرد غريبدر برمرد غريب طالع وظاهر اولدى ومجلس نبوى يه كلدى *شديد بياض الثوب* رجله صفتدر شديد صفت مشبهه دركه فاعلنه مضافدر يعنى اول غريب صورتلو كلن كيمسه نك لباسى زياده بياض ايدى بونده لباس بياضك استحبابنه اشارت واردر زيرا لباس صلحادر خصوصا يوم جمعه ده استحباب تلبسى منصوص عليه در *شديد سواد الشعر* صفت اخردر بونده ايكى متقابلى جمع واردركه بياض وسواد در و بو ايكيسى اصل الالوان وماعدا بونلردن متركبدر وبعضيلر عندنده بياض الواندن دكلدر بلكه محلاندن لون قبول ايدر مثلا نور شمس جامه عكس ايتدكده جامك لوننه تابع اولور كرك احمر وكرك اصفر وكرك غيرى وآب دخى بويله دركه ظرفنك لونيله متلون اولور ديمشلردركه (بالاتر از سياهى رنك دكر نباشد) يعنى لون سياه فوقنده رنك دكر يوقدر بوسببدن احصاء اسماء الهيه ايدنلر نهايت سيورده لون سواد كوررلر كه اكا عند الصوفيه ظل حقيقى درلر كه مقابلهٔ نورده دكلدر بلكه نور الانوار اولان ضوء حقيقى نك عينى در فافهم جدا (شعر فتحـله جسمده بتن قيل وصاچدركه صوف وو برك غيريدر زيرا صوف قيونك وامثالنك وو بردوه نك نظائر كدر بوراده شعردن مراد صاچ وصقالدركه سياه اولديغى اسباب حسن ولوازم زينتندندر زيرا انكله مراد جبريلدر نته كيم آشغه ده كلور جبريل ايسه رسول اللهه حسن صورتده تمثل ايدوب كلوردى حتى دحيه صورتنده كلديكى مشهوردر دحيه ايسه اجمل عرب ايدى وسواد شعر مرور ايامله فنا وهرمدن مبرادر زيرا نوردن مطبوعدر *لايرى عليه اثر السفر* يعنى اوزنده اثر سفر كورنمز ونشان رهروى يوغيدى انكيچون لباسى متغير اولوردى پس لايرى جمله سى دخى صفت اخرى ويا ماقبلنى ايضاحدر *ولا يعرفه منا احد* وبزدن يعنى اصحابدن هيچ بركيمسه انى بيلمز يعنى مابينمزده معروف كيمسه دكلدر وبوندن معلوم اولديكه اول رجل دحيهٔ كلبى ديدكلرى صحابى صورتنده دكل ايدى والا بلنوردى *حتى جلس الى النبى صلى الله عليه وسلم* حتى كلمه سى طلع يه غايتدر

يعنى اول رجل طالع وظاهر مجلس نبوى يه منتهى اولوب جلوس ايتدى بونده جلوس اضطجاعدن وقعود قيامدن اولور ديو فرق ايده نى رد واردر زيرا رجل مذكورك جلوسى قيامدن ايدى اضطجاعدن دكل ايدى وسؤال قبرده كلور (اناه ملكان فاقعداه) يعنى بوراده قعود قيامدن دكلدر پس جلوس وقعود الفاظ مترادفه دن اولور وقاموسده كلوركه القعود والمقعد الجلوس اوهو من القيام والجلوس من الضجعة ومن السجود انتهى يعنى صاحب القاموس جلوس وقعودده ايكى قول اولمغه ذاهب اولدى* فاسند ركبته الى ركبته *پس اول رجل دبزنى رسول اللهك صلى الله عليه وسلم دبزينه اسناد ايتدى ومتصل ومعتمد قيلدى نته كيم ترك دبز بديز اوتوردى ديرو عجم نشست زانو برانو ديو تعبير ايلر وبو تعبيردن جبريلك رسول اللهه زياده قربى فهم اولندى والا معلم ومتعلم ميانده مساحهٔ معتدله درت ذراعدر الحاصل حالات وحى ده بو مقوله مساحه اعتبار اولنماز وبعض امور واردركه باطنك قربى ظاهرك دخى قربنى اقتضا ايدر نته كيم طائفهٔ عرب كمال اتحاده اشارت ايچون ايكى قوسى بربره كتوروب برالدن اوق آتارلر وقرآنده كلور (فكان قاب قوسين) وبو معنايى ايضاح ايچون ديمشدركه *ووضع كفيه على فخذيه* دخى اول رجل ايكى اللرينى عادت عرب اوزرينه رسول اللهك عليه الصلاة والسلام ايكى اويلقلرى اوزرينه وضع ايتدى زيرا كرچه كف تشديدله ال آيه سنده مشهوردر ولكن مطلق يد معناسنه كلديكى دخى قاموسده مصرحدر* وقال يا محمد اخبرنى عن الاسلام* وديديكه يا محمد اسلام ندر بكا اندن خبر وير وتعريف ايله چونكه رجلدن مراد جبريلدر وجبريله اسلام نه ايديكى معلومدر پس سؤالى غيره افاده يه مجهول اولدى وحاصلى تحصيل لازم كلمدى زيرا برمعنايى غيره افاده ايتمك يا اكا خطاب طريقيله ويا آخرك لساندن تعريفله اولور وبو اولكيدن ابلغدر فعل قولدن ابلغ اولديغى كبى نته كيم كلور (صلوا كما رأيتمونى اصلى) ومحمد لفظى رسول اللهك عالم اجسامده حين خارجيلرينه كوره اسم علمى در احمد مقام

ارواحه كوره اسمـلری اولدیغی كبی انكیچون احمدی یعنی الفاعل
اخذ ایتمك اولادر زیرا عقل اول رتبه سنده كثرت حمدلرینه بناء لواء
الحمد له سرافراز اولوب جملهٔ انبیا وكمل اولیا ارواحی دعوتنه اجابتله
تحت اللوالرنده بولنـدیلرنته كیم (كنت نبیا وآدم بین الماء والطین)
عالم ابداعدن بری بالفعل نبوتلرینه دالدر اكرچه بومعنایی فهم ایدن
اقل قلیلدر وصور انبیایی محمددن غیری قیـاس ایدرلر ومحمد مرة
بعـد اخری اقوال وافعال وسیرتی اوزرینـه محمود دیمكدر وآخر
محمودیتلری مقـام شفاعتده ظاهر اوله جقدر قال الله تعـالی (عسی
ان یبعثك ربك مقـاما محمودا) سؤال اولنورسه كه نیچون یا نبی الله
ویارسول الله دیو تعظیمی مشعر اداتله تعبیر مع هذا معلم خیرتوقیر اولنه
كلمشدر حتی بركیمسه ابوینی اسملریله ذكر ایتمك سبب فقردر دیمشلردر
معلم خود فوق الابویندر وقرآنده كلور (لاتجعـلوا دعاء الرسول بینكم
كدعاء بعضكم بعضا) جواب بودركه چونكه جبریل وكیل الهی ایدی
لاجرم اسم علمی تصریح ایتدی تاكه محمدله موسوم اولان كیمسه نك رسالتی
حاضر بالمجلس اولنلره زیاده روشن اوله زیرا اومقوله سؤاللره جواب
ویرمك هركسك حالی دكل بلكه رسول صادقك شانیدر وبردخی
بودركه جبریل افراد امته قیاس اولنماز وبردخی ابتدآء وحیده اولان
خطابه نسبتله یا محمـد دیدی زیرا اول وقتده بالفعل نبوت یوغیدی
وبوراده اخبرنی دیدی زیرا خبرغیرك اعلام واخباریله حاصل اولان
علم وادراكدر پس دیمك اولوركه بكا اعلام ایله اسـلام ندر تاكه سنك
اعلامكله بكا علم حاصـل اوله وبومقوله یه علم كسبی دیرلركه غیریدن
بطریق الطلب مستفاددر وانك مقابلی علم وهبی دركه حقدن بلاتعمل
فائضدر سؤال اولنورسه كه ایمان اصلدركه تصدیق قلبیدر اسلام ایسه
فرعدركه قالبه متعلقدر فرع ایسه اصل اوزرینه مبنی در پس سؤالده
اصلی تقـدیم اتمك كرك ایدی جواب بودركه ظاهردن بدء ایلدی زیرا
دیمشلردركه الظاهر عنوان الباطن واشارت قلدیكه شرائع واحكام
ظاهره وسائل حقائق وحكم باطنه در وبعض حكماء الهیه اعضا

وجوا

وجوارحی اصل طوتمشلردر نتكیم من فقد حسا فقد علما دخی اكادالدركه
علمك مبناسی حس دردیمك اولادی حسدن مراد مشاعردر وكاه اولوركه
مشاعرله ادراكه دخی حس اطلاق اولنور * فقال رسول الله صلی الله
علیه وسلم الاسلام ان تشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله * پس
رسول الله دخی سؤالك عقبنده بلاتردد جواب ویروب اسلام بش
نسنه دن عبارتدركه اولكسی شهادتدر بیوردی ومتعلق شهادت
لا اله الا الله محمد رسول الله اولدوغن افاده قلدی شهادت مخبر عنهه
علم ویقیندن صادر اولان اخباره درلر لا الهده اولان اله منكردن مراد
معبود بالحق دریعنی معبود بالحق یوقدر الا الله تعـالی واردركه ماسوا
معبود بالباطل در اصنام وامثالی كبی قال الله تعالی (افرایت من اتخذ الهه
هواه) واله منكر حقدن غیری یه اطلاق اولنمشدر قال تعالی (ماعلمت لكم
من اله) ونحوه واله معرف اطلاق اولنمشدر قال تعالی (هل تعلم له سمیا)
پس لا اله الا الله لا معبود الا الله دیمكدركه صورت توحیددر نتـه كیم
لا موجود الا الله حقیقت توحیددر وجلالده اولان ال فی الحقیقه
تعریف ایچون اولمغـله الف خط حق ولام خط انساندر زیرا وسط
لساندن حروف حلقیه وشفویه میانـنده اولدیغی كبی انسان دخی
برزخیدركه غیب وشهادتی جامعدر وبوندن لا ایله بدء اولندیغنك
سری معلوم اولدی زیرا لام مجمع البحریندر وكون ایله مكون
اراسنده اولان ارتباط مرتبهٔ الوهیتده متعین اولوركه حقیقت جامعه در
پس عالم وجوبه كوره الله دینلوركه مستخلفدر كسر لامله وعالم امكانه
كوره انسان دینلوركه خلیفه در قال الله تعالی (فاعلم انه لا اله الا الله)
یعنی متعلق علمی مرتبهٔ الوهیت قلدیكه مرتبهٔ ارتباطدر پس معلوم
اولان الوهیت ومرتبهٔ انسانیتدركه مافوقی مجهولدر وبوراده محمد
رسول الله دنلدی عبده ورسوله دنلمدی زیرا الزم اولان اثبات رسالتدر
واثبات عبودیت دفع غلو ایچوندر قال الله تعالی (لاتغلوا فی دینكم)
(معلوم اولاكه ابتـداء عالم ایجاد اولان روح محمدی صورت روحیهٔ
نوریه بولدقده لسان روحله لا اله الا الله دیو شهادت ایدیجك الله تعالی

دخی انی تعظیم ایدوب (محمد رسول الله) ایله مقابله قلدی (وکلمه شهادت
صورتنده نقطه دن خالی اولدی زیرا نقطه وحدتدر و مؤدای الوهیت
کثرتدر که خلقك حقه ارتباطی بو مرتبه ده در نته کیم مرورانده کثرتده
وحدت ایسه محجوبه خفیدر مع هذا نقطه دن غیری یوقدر زیرا هر خطك
نهایتی نقطه و بلکه هر خط یا اوج و یا بش و یا یدی نقطه دن عبارتدر که
مجموعی نقطهٔ واحده یه منتهی اولور فافهم (وچونکه لسان بیان ایچون
خلق اولندی پس اقرار اسانه تخصیص قلندی زیرا اخف و سائر عمل
جسد دن ایندر (وشیخ السنه ابو منصور ماتریدی مختاری اوزره
اقرار شرط درکه حقیقت ایماندن خارجدر نتکیم مذهب اهل حقائق
دخی بودر وفی الحدیث (من مات وهو یعلم ان لا اله الا الله دخل الجنة)
یعنی اقرار اجراء احکامه شرط در والا تصدیق قلبی کافیدر واحکام
دنیویه دن مراد حیاتنده اکا اقتدا ومطالبهٔ عشر وزکاة ومماتنده
جنازه سی اوزرینه نماز ومقابر مسلمینده دفن ومیراثی اقارب مسلمینه
انتقال وامثالی کبی چونکه اسلام تسلیم ظاهردر پس واجب اولان
اقراری ترکله آثم اولوب کافر اولمق لازم کلور و بونده توسیع دائرهٔ
رحمت واردر زیرا اکر اقرار رکن اولایدی مصدق بی اقرار مخلد
فی النار اولمق لازم کلوردی بو ایسه تضییق در وفی الحدیث (یخرج
من النار من کان فی قلبه مثقال ذرة من الایمان) وکلمهٔ شهادتك اسرار
واشاراتنه نهایت یوقدر و بعض لطائف وحقائقی غیری اثنا رمزده
مثبتدر اکرچه شرکاك بر مرتبه غلوسی واردر که کلمات توحید انلرك
عندنده کفردر * ونقیم الصلوة * ودخی صلاة مفروضه یی اقامت ایده سن
یعنی اسلامك ایکنجی شرطی نمازه کما ینبغی صورت و یرمکدر واول
صورت شروط وقیود ظاهره و باطنه سنی مراعات ومحافظه در زیرا
اقامت صلاة بو معنادن عبارتدر والا قائم اولماز بلکه خراب ومنهدم
اولور (معلوم اولا که صلاة افضل شعب ایمان اولمغله سائرلر اوزرینه
تقدیم اولندی مقصود صلوات خمس درکه نبوتك اون ایکنجی سنه سی
مفروضه اولدی واول وقتده نماز ووضوء شرعی وسورهٔ فاتحه وسائر

سور قرآنیه ایله ایدی زیرا مکه ده سکسان بش قدر سوره نزول ایتمشدر
و وضوء فعل رسول الله ثابت اولدی اکرچه آیتی مدنیه در
وسورهٔ فاتحه بر دفعه مکه ده و بر دفعه مدینه ده نزول ایتدی بلکه
فاتحه قبل الوحی لسان اسرافیلدن مأخوذ ایدی زیرا اسرافیل
علیه السلام قبل النبوة جناب رسالته اوچ سنه مقارنت ایدوب
بعض کلمات سویلردی اکرچه شخصی کورنمزدی واو مقوله یه
هاتف دیرلر وصلاتك فرضیتی کتاب وسنت واجماع امتله ثابتدر
وشرط فرضیت اسلام وعقل و بلوغدر که مدار تکلیف بو اوچ نسنه در
وشول حدیث که کلور (مروا اولادکم بالصلوة وهم ابناء سبع واضربوهم
علیها وهم ابناء عشر سنین) بو معنی تأدیبه محمولدر و بر کیمسه انکار
صلاة ایلسه مرتد اولور و کر کسلکدن اولوب عمدا قلمز ایسه تعزیر
شدید وحبس مدید لازم کلور واکر تهاون اوزرینه اولوب عقاب الهیدن
خوف ایتمز ایسه بو صورتده دخی کافر اولور زیرا مکر الهیدن امن
کفردر شول معنادنکه حقه عجز نسبت ایتمکدر وصلاة عبادت بدنیه درکه
انده نه بدنله ونه ماله نیابت صحیح دکلدر بالاتفاق مکرکه بعد الموت
کفارتله وصیت ایلیه و یا وارثی تبرع ایده مجده ایسه نفسله نیابت
صحیحدر عذر اولیجق وصومده ماله فدیه درستدر پیرفانی یه کوره
(وصلاتك ظاهری افعال واذکار و باطنی مناجات ومشاهدهٔ رب
غفاردر نتکیم حدیثده اکا اشارت ایدوب کلور (وجعلت قرة عینی
فی الصلوة) زیرا چشمك قراری مطالعهٔ محبوب ایله حاصل اولور
وجناب نبوته بر امر مشکل عارض اولسه صلاته التجا ایدرلردی
ومقصودلری حاصل اولوردی وقرآنده کلور (واستعینوا بالصبر
والصلوة) و بر اعرابی جنتده همجوار حضرت اولمق طلبکاری اولدقده
(اعنی بکثرة السجود) بیوردیلر یعنی میانده جهت جامعه ومناسبت
معنویه اولمدیجه همسایه اولمغه امکان یوقدر وصلاتده مشاهده یه
وسیله اولان حضور قلبدر بو جهتدن اجزاء صلاتك مجموعنده غفلتدن
حذر لازمدر والا حضوردن خالی اولان جزئك ردی لازم کلوب صلاة

نقصان اوزرینه قالمغه مؤدی اولور بو سببدن جماعته تحریض اولندی تاکه هرکسک اجزاء مقبوله سنده برصورت مقبولهٔ مشخصه حاصل اولوب اجزاء غیر مقبولهیه شفیع اوله وجماعتله اولان نماز منفردا نماز اوزرینه یکرمی یدی مرتبه مفضلدر زیرا جماعتله اقامت اولنان صلوة واحده بلاجماعة اقامت اولنان بر یوم و بر لیله نك صلوتی کبیدر بریوم و برلیله نك فرائضی ایسه اون یدی وروانبی اون رکعتدرکه مجموعی یکرمی یدی اولور (بعدذا علما دیمشلردرکه صلوتله مراد اصالة فرائض وتبعیة واجبات وسنن ونوافلدر ونفل فرض اوزرینه زائد دیمکدر وزائد ایکی وجهله بری مصادمهٔ فرض ایلیوب مخالف شرع اولاندر التی وقت نماز کبی و بری تکمیل باینددر نوافل صلوت کبی کرك انك ایچون اسم مخصوص اولسون صلوة رغایب وصلوة قدر کبی وکرك اولمسون سائر نوافل مطلقه کبی ونوافل اوقات مکروهده ده و یا محرمه ده اولمیجق هیچ برندن منع اولنماز زیرا وسائل قرب الهیدر و بعضینك کیفیت مخصوصه اوزرینه اولدیغی بدعت سیئه اولمسنی مستلزم دکلدر زیرا بدعتك مذمومه اولدیغی امر جاهلی و یا بطریق المصادمه اولمسیلهدر ومحدث فی الحقیقة بو مقوله بدعتدرکه دین ایچنده ضلالتدر ماعداسی سنت حسنه وعین هدایتدر (و بعض علماء رسوم ضیق فهمندن ناشی نیجه امور شرعیه یی امور بدعیه دن عد ایدوب ضال ومضل اولمشلردر نادرك نادره اقتداسی صحیح دکلدر دیدکلری فاسددر زیرا فتاوای سراجیه ده کلورکه (لله علی هذه الصلوة التی التزمها هذا علی نفسه) دیسه اقتدا صحیحدر (و بزازیه دن نقل ایدوب اشباهده کلورکه (یکره الاقتداء فی صلوة الرغائب وصلوة البراءة وصلوة القدر الا اذا قال نذرت کذا رکعة بهذا الامام بالجماعة) مع هذا انذره دخی حاجت یوقدر زیرا بعض صحابه تهجدده جناب نبوته صلی الله علیه وسلم اقتدا ایتمشلردرکه اقتدا ارتباط ده جهت جامعه اولمقده کافیدر تکیم نفس نیت عابد ایله معبود اراسنده رابطهدر فاعرف (ونووی نام محدثك رغائب حقنده قاتل الله واضعها دیدیکی کندی ائمه سندن اولان امام

غزالی یه راجعدر زیرا غزالی کتاب احیاده صلوة مذکوره یی مقرر قلوب صلوة مستحبه در دیمشدر و تقریر دخی وضع حکمنده در وکندی امامنه لعنت ایده نك حالی بللودر خصوصا صاحب مذهبی اولان امام شافعی یه ساریدر زیرا شافعی دیمشدرکه (من استحسن فقد شرع) یعنی دین ایچنده مستحسن اولان نسنه مشروعاتندر صلوة مذکوره ایسه مستحسنات مشایخدر ومجتهد اجتهادنده دکه وجهله خطا اوزرینه مقرر دکل ایکن مشایخ مکاشفین نوجهله خطالری اوزرینه مقرر اولوب دهور طویله ده صلوة مذکوره یی احیا واقامت ایلمشلر والی آخر الزمان تخلید قلمشلردر (وامام مکی که محدث اولدیغندن جبال مکه ده اون سنه دن زیاده نباتاتله تعیش ایلیوب وجودی سبزه رنك اولوب حالده اکا معادل ودنك یوغیکن نقلا وکشفا قوت القلوبده صلوة براتی تصحیح ایتدکلری لدی اولی الابصار نمایان ایکن وصاحب تفسیر التیسیر وکتاب العقائد مفتی الثقلین امام نسفی یاقوته نام کتابنده فضائل صلوة قدری عیان ایتمشیکن وفضائل اعمالده خبر واحد وعمل علماء کافی اولدیغی جملهٔ ارباب اجتهاد وارباب حقایق عندنده متفق علیه ایکن نووی وابن تیمیه وسبکی و بقاعی کبیلرك ردیله شهادت عدول جرح اولنورمی (وخواقین عثمانیه دن سلطان محمد الفاتح ایامنده عقد مجالس اولوب فقهاء دیندن معدود اولان ملا خسرو و ملا کورانی وسائرلر وخصوص اوزره علوم شتاده ماهر واذواق ومکاشفاتده حالی باهر اولان شیخ آق شمس الدین اوراده حاضر اولوب صلوة مذکوره نك صحتی اوزرینه بعد الاجماع وقفیه ده ثبت اولنمق اوزره امر سلطان لاحق اولوب وجائز واجب مرتبه سنه ایروب امور شرعیه ده اولو الامره اطاعتك لزومی معلوم سابق ولاحق ایکن اوهام وخیالاته تابع اولان اشخاصك اقوال مزیفه سیله عمل قلنورمی (وهرنه که مخالفلر طریق خلافدن جدل وعناد ایله یازمشلردر جمله سی مجاب ومردوددرکه اهل قبوله ایرادی لازم دکلدر زیرا باعث ملال دل وصداع سردر و بو فقیرك بو خصوصده آثار کثیره سی

واردر والله واسع عليم * وتوئتی الزكوة * دخی زكوتی ايتا ايده سن
يعنی اسلامك اوچنجی شرطی ايتاء زكاتدر كه ربع عشردر يعنی بيكده
يكرمی بش اقچه‌در بنی اسرائيلده ايسه ربع مال ايديكه بيكده ايكی
يوز اللی‌يدر بويله ايكن بوشريعت سهله وسمحه‌نك قدرنی بلميوب
ارباب حرم وطمع پيوست ترابه‌دن ناشی امساكده شديدلر وامر جباره
مخالف وعنيدلردر وديمشلردركه دائرهٔ ولايته وضع قدم ايتمك بذل
مال وجانه منوطدر پس بخيل اولان ولی اولماز وزكاتده رذيلهٔ
بخلدن طهارت نفس واردر بلكه زكوة حقيقتده نفسی جميع رذائلدن
تطهيردر بومعنايه صلوة اوزرينه تقديمی لازم ايدی زيرا ديمشلردركه
التخلية قبل التحلية يعنی اساس قبل البناءدر ولكن صلوتده شرف
معراج روحانی ومشاهده ولقاء رحمانی اولمغله زكوة اوزرينه تقديم
اولندی تكميل صفات الهيه‌ده علمده شرف زائد اولمغله حيات اوزرينه
تقديم اولندی مع هذا حيات ام الصفاتدر وكذلك زكوتده زكو ونما
واردركه اخراج مال زكاتله بقيهٔ ماله بركات كثيره داخل اولور
وكيتدكجه تزائد بولور ولكن طيب نفسه مقارن اولمق كركدر والا كرها
اولان عمل خبثدن خالی اولماز وقرب مرتبهٔ رضا بولماز پس بوندن معلوم
اولديكه هر تلفه خلف واردر زيرا الله تعالی اجر محسنی اضاعت ايتمز
ومقابلهٔ مالده مال واجر اعطا ايتديكی كبی مقابلهٔ بذل وجود فائيده
دخی وجود باقی وزياده ويرركه اول زياده‌دن مراد مشاهدهٔ جمال
حقدر قال الله تعالی (للذين احسنوا الحسنی وزيادة) وقال الله تعالی
(ولدينا مزيد) وينه تنزيلده كلوركه (وانفقوا مما جعلكم مستخلفين
فيه) يعنی خلقك يدلرنده اولان اموال فی الحقيقه حقكدركه خلقه
بطريق الخلافه ويرلمشدر پس اكر عوام واكر خواص اول اموالدن
انفاق وزكوة وصدقه سنی اخراج لازمدر وهيچ برفرد مال وملك
الله تعالينك اولديغی مالك اولمديغی مالك زكوة وصدقه سنی نره‌دن
ويره‌لم ديه‌مز زيرا حق بنم مالمدن ويرديمه سيله خلافهٔ انفاقی لازم
كلمشدر اشته بومالدن انفاقدر وبعض مرد واردركه مجموع مالنی

انفاق

انفاق ايدر ومال حكمنده اولوب ميل ايتديكی نفسنی دخی بذل ايلر
يعنی مجاهده ايلر تاكه نفسندن فنا بوله وا كا ميل ورغبتی منقطع اوله واكا
عند الصوفية المحققين مقام تمحص ديرلر جميع ماسوادن وخصوص
اوزرينه نفسنه التفاتدن تخلصدر (وبعض فتاواده كلوركه طالب
علم غنی اولسه دخی زكوة المق جائزدر اكر افاده يه ويا استفاده يه مشغول
ايسه زيرا تنوير الابصار وتفسير سمرقنديده سورهٔ توبه‌ده كلوركه
طالب العلم نصابه مالك ايسه دخی اكا دفع زكوة ايتمك جائزدر زيرا
حديثده كلوركه (يجوز دفع الزكوة الی طالب العلم ولو كان له نفقة
اربعين سنة) انتهی ومبسوطده كلوركه طالب علم وغازی ومنقطع
عن الحج نصابه مالك ايسه دخی اكا دفع زكوة جائزدر (بوفقير فهم
ايتديكی بودركه بوراده علمدن مراد علم نافعدركه علم انبيا واوليادر
يوخسه طالب علوم فلسفيه وعقليات اولانه طالب علم ديمزلر مكركه
طلب ايتديكی وسائل علوم نافعه اوله علم نحو وعلم معانی وامثالی كبی
وبو مقامك بشقه تحقيقی واردركه تقريری بومحله مناسب دكلدر
(وديمشلردركه حضرت رسالت صلی الله عليه وسلم هديه قبول
ايتدی ولكن زكوة وصدقه قبول ايتمدی زيرا زكوة وسخ مال وصدقه
بطريق الترحم اعطا اولنان نسنه‌در منصب وجاه نبوی ايسه بوايكی
معنادن عاليدر انكيچون صدر اولده آلنه دخی جائز دكل ايديكه هاشمی
اولنلردر زيرا اول وقتده انلره مغانمدن دفع اولنان خمس الخمس
كافی ايدی صكره كه سادات چوغالدی فقرادن اولنلرينه قبول زكوة
جائزدر ديو فتوی ويرديلر پس اكر قبول ايدرلرسه رخصتدر واكر
مراعات عرض هاشميت ايدوب رد ايدرلرسه عزيمتدر (وبومقامدندركه
بعض علماء دين وائمهٔ مجتهدين دعاده (وارحم محمدا) ديمكی تجويز ايتمدی
زيرا جناب نبوی (بالمؤمنين رؤف رحيم) ايله موصوفدر غيرك مرحومی
دكلدر ولكن اثر صحيحده وارد اولمشدر تكميل صدر الشر يعه‌ده واردر
پس (وارحم محمدا وصلی علی محمد) ديمك اولوركه بالاده معناسنه اشارت
اولنمشدر وقرآنده كلوركه (ومما رزقناهم ينفقون) يعنی مال مرزوقدن

انفاق لازم كلديكى كبى علم مرزوقدن دخى لازمدر زيرا بركيمسه بر علمى اهلندن كتم ايلسه لجام نارله ملجم اوله پس اكر انفاق مالده واكر بذل علمده محلنده قابليت لازمدر مثلا غنى يه وفاسقه دفع مال اولنماز مكر كه فاسق فقير نفقه سى واجب اولان ذورحمدن اوله بو صورتده دخى كفايت قدر انفاق ايدر زياده دكل وعلم دخى بويله در زيرا نا اهله كوره حرامى النه قلج ويرمك كبى اولور خصوصا كه اسرار الٓهيه مقوله سنى كشف ايتمكده ضرر بين وخلل عظيم واردر وبو فقيرك ارباب انكارله مبتلى اولديغم اكثريا تحرير اسرار وناقابله اظهار يوزندن كلدى اكرچه مسئله اولدن معلوم ايدى ولكن خلق اراسنده قابل واردر ظن اولنوردى حالا حال وقال نه ايديكى ظاهردر همان خاموش باش (وديمشلردركه تصرف سلطانيده اولان اموال اصناف اربعه دركه هر برينك بيت مفردى واردركه جمليه بيت المال اطلاق اولنور برى بيت خمس وزكوة عشردر وبرى دخى خراج رؤسدر واراضينك خراج موظفى وخراج مقاسمه سى وكفارك تاجرلرندن النان بو بيتده اولور وبرى دخى بريتدركه وارثى اولميان تركات موتى وضع اولنور وبرى دخى بيت لقطاتدر (بو بيوت اربعه اموال سلاطينك مملوكلرى دكلدر بركيمسه انى ملك سلطاندر ديو اعتقاد ايلسه كافر اولور ديمشلردر پس سلاطينه لازم اولان اول اموالى مصارف مخصوصه سنه صرف ايتمكدر وسلطان اوزرينه انلر ايچون زكوة لازم دكلدر بلكه انلر اوزرينه لازم اولان كندى اموال مملوكه وموروثه لرندن زكوة ويرمكدر وبوندن فهم اولنديكه كرك وقپون حقى وامثالى ديو اخذ اولنان اموال زكوة مقوله سيدركه سلطان انى كندى مصارفنه صرف ايتمك حلال دكلدر وبو اعصارده شبهه واقع اولمغله اول اموالى زكوة نيتيله ويرنلر بر دفعه دخى فقرايه تكرار ايده ديو قول واردر وزكوتك سائر مسائل فرعيه سى كتب فقهيه دن تتبع اولنه (وزكوة نبوتك اون بشنجى وهجرتك ايكنجى سنه سنده فرض اولمشدر وزكوة فطر وصلوة عيد دخى اول سنه ده در وزكوتده معتبر اولان مكان مالدر

حتى كندى برشهرده ومالى بلد آخرده اولسه زكوتى مالى اولان موضعده ويرر صدقۀ فطرده معتبر اولان ايسه كندى مكانيدر اولاد صغار وعبيدنك مكانى دكلدر پس كندى هرنره ده اولورسه صدقۀ فطرى ويرر (وديمشلردركه افضل اولان بودركه زكوة وصدقه يى برادرلرينه واندن انلرك اولادنه واندن اعمام فقراسنه واندن اهل سكه سنه يعنى خانه سى زقاقنده بولنان فقرايه واندن اهل مصره يعنى ساكن اولديغى شهر فقراسنه كذا ذكره الزيلعى *وصوم رمضان* يعنى شهر رمضانى صائم اولان اوله سنكه اسلامك دردنجى شرطيدر وبوندن ظاهر اولديكه رمضاندن مراد شهر رمضاندر زيرا رمضان بعض اخبارده كلديكى اوزره اسماء الٓهيه دندر انك ايچون رمضان كلدى ورمضان كندى ديمكدن نهى اولنمشدر تاكه حق كلدى وحق كندى ديمكى ايهام ايتميه حق تعالى مجئ وذهاب وبونلرك امثالى صفات كونيه دن مبرادر اكرچه حق كنديني بطريق التنزل بو مقوله صفاتله وصف ايتمشدر وانك محلى واردر بورا ده دنلر تشكيم دهرى سب ايتمكدن نهى اولندى زيرا دهر كرچه اسم زماندر ولكن حقه دخى دهر دنيلور انك ايچون بعض اخبارده يادهر ياديهور يا ديهار وارد اولمشدر پس سب دهر ايتمكده دخى ايهام واردر الحاصل زمان ايچون موضع اولان رمضانك اسم علمى مجموع شهر رمضاندر اكرچه لفظ شهرى طيله دخى مستعملدر تشكيم حديثده كلور (اذا جاء رمضان) الخ ورمضان دنلدى زيرا ذنوب اهل ايمانى ارماض يعنى احراق وازاله ايدر وشهر رمضان دخى هجرتك ايكنجى سنه سنده فرض اولدى (وفخر عالم صلى الله عليه وسلم طقوز شهر رمضان صائم اولديلركه بشى يكرمى طقوز وماعداسى اوتوزدر زيرا شهر يكرمى طقوز اولسه دخى شهر كامل عد اولنور تشكيم حديثده كلور (شهرا عيد لا ينقصان رمضان وذو الحجة) يعنى بو ايكى شهرك عشر اخيرلرى يكرمى طقوز اولسه دخى ينه فضيلتده اوندر وعدد شهر اوتوزدر وياخود اندن مراد ذى الحجه ده اولان عملى تفضيلدركه اجر وثوابده شهر رمضاندن

کبرو قالمز دیمکدر کما فی ابکار الافکار ولکن وجه اول اوجهدر
زیرا ارباب حقایق عندنده افضل الشهور شهر رمضان واندن شهر
ربیع الاول واندن شهرالله رجب واندن شعبان واندن ذی الحجه
واندن ذی القعده واندن محرمدر وماعداسی برابردر (بعدذا صومك
وجوبی اصحاب عذر اولمیانلره در پس پیر فانیکه فنا وزواله قریب
اولمش و یاقوت بشریه سی فنا بولمشدر صومه قادر اولمیجق بهر
یوم فدیه ویرر صدقهٔ فطر کبی والی آخر العمر قضاسی لازم کلمز وسفر
دخی مبیح افطاردر ولکن مشقت یوغیسه صوم عزیمتدر وشول
مرض که صومله زیاده ویامتمد ویاهلاکه مؤدی اوله بو صورتده
دخی افطار ایدوب ایام صحتنده قضا ایدر وحیض وحبل وارضاعده
دخی افطار ایدر اکر صوم کندینه ویاولدنه ضرر ویررسه وعطاش
شدید وجوع که اندن هلاك خوف اولنور بونلر دخی مبیحدر وعدو
ومقابلهسنده اولسه مقیم ایسه ده افطاری مرخصدر وشول کمسه که
عذرله افطار ایدر اکا کفارت لازم کلمز واکر مریض ومسافر مرض
وسفری حالنده وفات ایتسه وصیت واجب اولماز واکر مریض
برقاچ کون صحتده ومسافر برقاچ کون اقامتده اولوب وفات ایتسهلر
ایام صحت واقامتلری قدر وصیت بالاطعام واجب اولور واکر صومنی
افساده کفارت لازم کلسه تکفیر نیتنه اعتاق رقبه ایدر واکر قادر
اولمزسه ایکی شهر متتابعا صائم اولور واکر قادر اولمزسه التمش مسکینه
صدقهٔ فطر کبی نصف صاع ویرر وصحیح اولان بودرکه کفارت
یمینده عدد عشره وکفارت صومده عدد ستین مراعات اولنمق
لازمدر اکرچه یوم واحدده دفعاتله مسکین واحده دفع اولنسه دخی
جوازینه قول واردر وکفاراتده تداخل اعتبار ایدنلرك قوللری اوزره
صوم وسائر ماوجب علیه بر کفارت دوریله حاصل اولور وفدیهٔ
صلوة دوری برشخصه مجلس واحدده مرارا دفع ایتمکله دخی جائز
اولور وصومی اکل وشرب وامثالی افساد ایتدیکی کبی کذب وغیبت
ونمیمه ویمین کاذبه وشهوتله مرأه اجنبیهنك محاسننه نظر ایتمك دخی

ثوابنی ابطال ایدر اکرچه قضا لازم کلمز نتکیم ثواب حرامله نماز
دخی بویله وبعض فتاواده کلورکه اکر حرام اقچه کوستروب لباسی
شو کاصات دیمدیسه حرام اولماز مکرکه لباسك کندی مغصوب
ویا حریر اوله وصومك شرعیسی معلومدر وحقیقیسی اولدرکه
ماسوای حقدن امساك ایلیه ونفسنی انك شهوات وتعلقاتندن منع
ایده وانك افطاری لقاء الهی ایله در اشته للصائم فرحتان بودر
یعنی بری عید افطار طبیعی وبری عید افطار حقیقیدرکه عید اکبر
دیدکلری بودر وصوم صفت صمدیه اولمغله بشری ملك مرتبهسنه
ایصال ایدرکه مرتبهٔ نوردر بورادندرکه رؤیتی تجوع اوزرینه مبنی
قلدیلر اکرچه ریاضت عند المحققین تحسین اخلاق وعند الحکماء تصفیهٔ
محل ایچوندر وعلی کل حال منتج فتح دکلدر بلکه منت الهیه بایندر اکرانك
ایچون سبب منتج اولایدی فتح مکتسب اولمق لازم کلوردی هر کمال ایسه
اختصاص الهیدر اکرچه محجوبلره کوره بعضیسی مکتسب کورینور
هیهات * ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا * دخی سن بیتی یعنی کعبهیی
حج وقصد ایلیهسن اکر زاد وراحله جهتندن اکا قدرتك وار ایسه یعنی
اسلامك بشنجی شرطی ذی قدرت اولانه حج ایتمکدر واستطاعت
شول قدرت تامهدرکه فعلك صدوری اکا منوطدر بو سببدن فعله
مقارن اولور زیرا قبل شروع الفعل قدرت حقیقیه متوهمدر محقق
دکلدر قدرت اصلنده صفت الهیهدرکه عجزی منافیدر نتکیم عجز
صفت عبدیهدرکه قدرتی منافیدر پس عبد اقدار الهی ایله قادردر
یوخسه بنفسه دکل چونکه موانع مرتفعه اولوب لوازم طریق
موجوده اوله حج فرض اولور شویلهکه اهل بلدی خروج ایتدوکی
وقتده استطاعتی وار ایکن انلرله ایتمسه امام ابو یوسف عندنده وامام
اعظمدن بر روایت اوزره آثم اولور زیرا فرضیت حج علی الفور در
وامام محمد عندنده تأخیری جائزدر زیرا صلوة کبی وقتی موسعدر اکرچه
اول وقت رضوان اللهدر یعنی آخر عمرینه دك حج ایدرسه اثمدن خلاص
اولور واکر قبل الحج وفات ایدرسه آثم اولور ووصیت لازم کلور واکر

وصيت ايتميوب ورثه‌سی تبرع ايدرلرسه عند الامام مجزودر كه فرضه بدل
اوله ولكن بو معنايی وكذلك دور صلوتده وسائر كفارتده تبرعی
مفردات امامدن عد ايتمشلردر (پس سقوط فرضه عند الكل وصيت
لابددر وقرآنده كلور (ومن كفر فان الله غنی عن العالمين) يعنی بر كيمسه
مستطيع اولوب عمداحجی ترك ايلسه اكر فرضيتنی بطريق الرد ايلسه
كافر اولور واكر بطريق التكاسل ايسه كفره مقارب اولور نته كيم ترك
صلوتده اولان وعيد دخی بو ايكی معنادن برينه محمولدر كه حديثده
كلور (من ترك الصلوة متعمدا فقد كفر) وترك صلوة وترك حج امر هائل
اولمغله انك تركندن كفر له تعبير اولنمقده تغليظ وتشديد واردر وترك
شكرده دخی بو تغليظ وارد اولمشدر قال الله تعالی (ومن يشكر فانما
يشكر لنفسه ومن كفر فان الله غنی حميد) وقرآنده قنغی شيئك حقنده كه
بو مقوله تغليظ واقع اولمشدر اكا كبيره دنلور (وحج قصد قلبدر كه
بعث الهی ايله انبعاث وتحركدر تا كه دعوت ابراهيم عليه السلامه
اجابت حاصل اوله قال الله تعالی (واذن فی الناس بالحج) يعنی بو امرك
موجبنجه حضرت ابراهيم تأذين واعلام ايليوب بيورديكه (الا ان
ربكم بنی لكم بيتا فحجوه) وبو خطابده اصل اولان امت محمددر يعنی
ای امت محمد بن سزه امر الهی ايله بر بيت بنا ايلدم پس سزانك زيارتنی
قصد ايديكوز تا كه حج اصغر ايده سز وفی الحقيقه رب بيتی مراد ايديكوز
تا كه حج اكبر ايده سز زيرا كعبه وحدت ذاتيه يه اشارتدر وعارف اولان
در وديواره باقمز بلكه دياره نظر ايلر وشولكه اعمی اوله انك چشمندن
چه حاصل كه جمال يوسفی كورمز وبوندن فهم اولنديكه حج غزادن
افضلدر اكرچه غزا مقدمدر زيرا غزا قتل نفس اماره يه رمز اولمغله
تخليه بابندندر خاء معجمه ايله حج ايسه مشاهدهٔ روح قبيلندندر كه
تحليه در حاء مهمله ايله (الحمد لله تعالی بو فقيره بو ترتيب اوزره واقع
اولوب ايكی كره غزاء نجددن صكره ايكی كره حج اصغر واكبر له تدارك
الهی اولمشدر وفی الحقيقه حج مبرور اودر كه خلقدن حقه رجوع
ايدوب بر دخی مصاحبت دكل بلكه ماسوايه التفات ايتميه سك زيرا

بصرك اول وجهی مطالعه دنصكره غيره نظری حرامدر واكر
حقدن خلقه دونرسه ابدی محجوب اولوب قالور (واتفاق علمانك
اوزرينه دركه مال حرام ايله حج ايده نه ثواب يوقدر بلكه حجی مردوددر
اكرچه حج اندن ساقط اولور وامام احمد ساقط اولماز ديمشدر ثوابی
اولميان نسنه نی اعاده لازمدر كراهت ايله ادا اولنان صلاتی اعاده
لازم كلديكی كبی وبر ماده ده كه اختلاف مجتهد واقع اوله اوراده احتياطله
عمل لازمدر قربان عقيقه كبی (ومال حج مهور نسادن فاضل كركدر
كرك مؤجله وكرك معجله وبعضيلر ديديلر كه صداق مؤجله دن فضل
شرط دكلدر زيرا هنوز مطلوب دكلدر وصداق مؤجل يله مرائه
غنيه اولماز مكر هر نه وقتكه مطالبه ايده ز وجندن المغه قادره اوله
(وصبی ومملوك حج ايتمش اولسه لر بعد البلوغ والاعتاق بر دفعه دخی
حج لازمدر فقير كبی دكلدر يعنی فقير واعمی ومقعد ومفلوج وامثالی
حج ايتمش اولسه لر فرضلرندن واقع اولور فقير اوزرينه حج فرض دكلدر
ديدكلری آفاقی يه كوره در چونكه ميقاته داخل وكعبه يه واصل اوله
فرضيت حج تعين اولور وبر كيمسه غيری ايچون حج ايتسه اكر غنی اولوب
مقدما كندی نفسيچون حج ايتمش ايسه كراهت تحريميه ايله مكروهدر
زيرا كندی نفسی اوزرينه حج فرض ايكن حج عن الغير ايتمك جهل
عظيمدر واكر غنی دكل ايسه كندی نفسی اوزرينه دخی فرض اولور
بو صورتده بعض علماء ديديلر كه اصل حج امر ايلين كيمسه دن واقع
اولور انكيچون محجوج عنه ايچون نيت وتلبيه سنده دخی انی ذكر ايدر
وبعضيلر ديديلر كه مأموردن تطوعا واقع اولور وفرض حج ساقط
اولماز بلكه كندی ايچون بر دفعه دخی حج ايتملودر وآمر اولانه ثواب
نفقه واردر ولكن اجماعا حج اندن ساقط اولور نته كيم مؤيد زاده
فتاواسنده بو قولی اختيار وانك اوزرينه اقتصار ايتمشدر چونكه بو مسأله
اختلافدن خالی اولمادی پس افضل اولان مقدما كندی نفسيچون
حج ايده نه حج ايتديره لر (وبر كيمسه حج عن الغير ايتسه وكيل مطلق
اولمق كركدر تا كه تبعات ومخاطراتندن خلاص اوله يعنی محله امر ايدن

كيمسه مأموره دفع مال ايتديكى وقتده ديمك كركدركه
آل شو مالى وبنم ايچون ويا فلان ايچون حج ايت ونوجهله
ديلرايسك اويله ايله بوصورتده مأمور بالحج دخى غيرى كندى
يرينه توكيل ايتمك جائز اولوركرك مريض اولسون وكرك اولمسون
وكرك حرمده تعيين ايتسون وكرك آفاقده وكندنده فضلهٔ مال
قالورسه آمره وياخود وارثنه دفع ايتمك لازم كلمز بواعصارده
اكثر ناس بومسأله دن غافل اولوب حج عن الغيرى افساد وياحاج
اولانى مشقته دوشوررلر (واشباهده كلوركه اهل اسلام انتفاع
ايده جك نسنه بنا ايتمك حجهٔ ثانيه دن افضلدر (وحج فرض طاعت
والديندن اولادر نافله بويله دكلدر وحج غنى حج فقيردن افضلدرزيرا
فقير مكه دن تأديهٔ فرض ايدر ذهابنده متطوعدر فضيلت فرض ايسه
تطوعدن افضلدر (وحج تطوع صدقهٔ نافله دن افضلدر وجمهور
علماء ديمشلردركه روح ميته اهداء اولنان نسنه ده نفس عمل ثوابى
واصل اولور وبعض حنفيه ديديلركه ثواب انفاق واصل اولور مثلا
حجده ثواب نفقه واصل اولور يوخسه افعال مناسك ثوابى دكل انكيچون
امر بالحج ايدن فى نفس الامر حاج اولماز بلكه حاج اولان افعال مناسكى
بالفعل مباشرت ايدندر وبوقول عندار باب الحقائق اقوادر (بعدذا
صلاة عبادت بدنيه وزكاة عبادت ماليه وصيام عبادت نفسيه وحج
عبادت مركبدر وبونلر فروض عيانندر وبونلردن صكره جهاد دركه
فروض كفايه دندر وحج وزكاة وصلاة وصيامده جمله مستويدر
واسلام بربيت كبيدركه انك بابنك مصراعينى تلفظ شهادتين در
واركانيت دوردركه صلاة وزكاة وصيام وحجدر پس بوبيتى اقامت
لازم كلدى تاكه بزى جهنمك زمهرير نفس وحرورندن وقايه ايليه
زيرا حديثده كلوركه نار رب العالمينه شكايت ايليوب يارب بعضم
بعضمى اكل ايتدى واجزاء وجودم برى برينه منضم اولدى پس
بكا اذن وبركه ايكى دفعه تنفس ايدهيم برنفس شتاده وبرنفس صيفده
پس شولكه يازده سموم وحروردر انك نفسندندر فيح فائله وشولكه

قيشلرده بردوزمهرير دربودخى انك نفسندندر وبومعنادن
حديثده كلور (ابردوا بالظهر فان شدة الحر من فيح جهنم) وفيح
جهنمك غليانيدر الحاصل ناس دنياده حر شمس وبرد هوادن
كنديلرينى وقايه ايچون اركان اربعه دن معمول خانه اتخاذ ايتدكلرى كبى
كركدركه يوم قيامتده دخى حرور وزمهرير ناردن كنديلرينى حفظ
ايده جك خانه دين بنا ايده لر زيرا اول كونده جهنم نفسها فوران وغليان
ايده رك موقفه كلسه كركدر نتكيم سورهٔ ملكده اعداء اللهه معامله سى
مبيندر نعوذ بالله من شرها وسطوتها وخطوتها * قال صدقت *
وبعض نسخه ده (فعجبنا له يساله ويصدقه) دخى الحاق اولنمشدر
ولكن حديثده متفق عليه دركه بخارى ومسلمده بو الحاق يوقدر
يعنى اول كيمسه جناب نبويدن صلى الله عليه وسلم سؤالنك جوابى
اشتدكده صدقت يا محمد ديوب جناب نبوتى تصديق ايلدى تاكه كندى
بومعنايه عارف اولوب سؤالى محضا حاضر بالمجلس اولنلره اسماع ايچون
اولدوغنه اشارت اوله ويا دفع وهم ايچون تصديق ايتدى تاكه سائل
جواب مذكورى قبول ايتمدى ديمه لر نتكيم سكوتدن عدم قبول لايح اولور
وياخود جبريلدن بوتصديقى اشتدكده كويا حديثى ايكى كيمسه دن
استماع ايتمش اولديلر ايكى شاهد ايسه برشاهددن اولى در (سؤال
اولنورسه كه تعريف اسلامدن وتخصيص امور مذكوره دن
وتصديقدن فهم اولنوركه اسلام مطلقا بونلردن عبارت وبونلرك
برينى تارك اولان كافر اوله (جواب بودركه مراد اسلام كاملدر پس
بونلردن برينى ترك ايدن مسلم كامل اولماز ديمكدر بوندن ايسه كفر لازم
كلمز الحاصل شهادت ركندر دينلره كوره ترك شهادتله لزوم كفر مقرردر
واجزاء احكام دنيويه يه شرطدر دينلره كوره آثم اولمق لازم كلور
قلبنده تصديقى وار ايسه پس تلفظ شهادتى تركله آثم اوليجق ماعداسى
تركله بطريق الاولى آثم اولور وبواركان معظمات دينيه دن اولمغله
اصول وسائر فروع حكمنده قلندى اكرچه شهادت اصل وماعداسى
شعب وفروعدر وبوتقريردن فهم اولنديكه امور مذكوره يه شروط

دیمك ارکان اطلاقنی منافی دکلدر فاحفظ * قال فاخبرنی عن الایمان * اول رجل دیدیکه یا محمد چونکه اسلامدن خبر ویردك پس بکا ایماندن دخی خبر ویرناکه بوندن دخی مستفید اولایم وبوندن ایمان واسلام متعدد اولمق کورینور مع هذا وحدتنه ذاهب اولمشلردر وحق اولان بودرکه اصل دین اصل شجره کبیدرکه شجره نك ابتدا نواتدن نباتنده ایکی شعبه سی اولدیغی کبی که بری ذاته و بری دخی صفاته اشارتدر اصل دینك دخی ایکی شعبه سی واردرکه بری شعبهٔ ذاتدرکه ایماندر انکیچون ذات کبی باطندر وبری شعبهٔ صفاتدرکه اسلامدر انکیچون صفات کبی ظاهردر وذاتك ظهوری صفاتله وصفاتك قوامی ذاتله اولدیغی کبی ایمانك دخی ظهوری اسلامله واسلامك قوامی ایمانله اولدی انکیچون ایمانی ضعیف اولنلرك اسلاملری دخی ضعیفدر الحاصل روح وجسد اصلنده امر واحد اولوب صکره بعض کیفیات واعتباراتله متمیز اولدقلری کبی ایمان واسلام دخی متمیز اولدیلر و تمیز ظاهری وحدت باطنی منافی اولمدی نته کیم بعض کبار بیورمشلردرکه (لنا من امره روح وجسم) یعنی روح وجسمك ایکیسی دخی عالم امردن قلمشدر مع هذا قرآنده عالم امر عالم خلقه مقابلدر نته کیم کلور (الا له الخلق والامر) وبومقامك فهمی فی الجمله ذوقه دائردر زیرا طور عقلدن خارج کبیدر ولکن عقل قدسی اهلنه نمایان واهل دله سجنجل مجلاده صورت کبی عیاندر فاحمد الله علی هذا التقریر واشکره علی هذا التحریر فانه الغیرة المزیلة للحیر * قال ان تؤمن بالله * جناب نبوت صلی الله علیه وسلم دخی جواب ویروب بیوردیکه ایمان اودرکه الله تعالی یه ایمان کتوره سن یعنی ایمانك متعلقی التی نسنه درکه اولکیسی الله تعالینك وجودنی ووجوب وجودنی وصفات کمالیه سنی تصدیق ایتمکدر وذات وصفات وافعالنده شریکی ونظیری یوقدر دیو اعتقاد ایلمکدر وانك ذاتنه عالملرك علمی وعارفلرك عرفانی ومکاشفلرك کشفی صغمز بلکه معلوم اولدیغی الوهیتی مرتبه سنه دکدر نته کیم کلور (فاعلم انه لا اله الا الله)

وانك ذاتنده انبیایه وکمل اولیایه برق شعشعانی واردرکه ذاتندن حصه لری اوقدردر ومعرفة الله دیدکلری فی الحقیقه صفات سلبیه یوزندندرکه ازلیدر یعنی بدایتی یوقدر وابدیدر یعنی نهایتی یوقدر وقدیمدرکه صفات حدوثدن مبرا وواجبدرکه صفات امکاندن معرا دیمکدر وعلی هذا زیرا صفات ثبوتیه سیله حقیقتی اوزره بیلمك مشکلدر مثلا حیات دیو اثبات اولنور ولکن حیات ذاتیه سی نوجهله در ادراك اولنمز زیرا قیاسدن خارجدر بناء علی هذا کنه ذات وکنه صفاتنی ینه کندی بیلور انکیچون دیمشلردرکه (لا یعرف الله الا الله) وعبدك مرتبه سی ایمان بالغیبدر انك مافوقی مکاشفهٔ صفات ودخی مافوقی ذکر اولنان برق ذاتدر وبو برق وبو مکاشفه ایمان اوزرینه متفرعدر پس ایمان اصل واسعاداتدر ودرجات عالیه بقدر الطاقة البشریه کمال علم ومعرفته امنوطدر (پس اعلی الجنات جنت عدن وفردوس اولدیغی کبی اعلی العلوم دخی علم باللهدرکه بوعلمك اربابی جنت عدن وفردوسده مقیم اولورلر زیرا علو حاله مناسب اولان علو درجه در وعلم باللهٔ کشفیدن آشغه سی علم نظر واستدلالدر واندن آشغه مرتبه یه عقائد دیرلرکه عامهٔ ناسك حالیدر یوخسه علوم دیمزلر) وعلم نظر اهلنك اکثیلی دخی آخر اظهار عجز وقصور ایدوب هرنسنه نك حقیقی خواص ولوازمی یوزندن معلومدر یوخسه نفس حقیقت من حیث هی معلوم دکلدر دیمشلردر وارباب حقیقت بو کلامی قبول ایتمشلردر زیرا علمك نهایتی عجز وجهلدر انکیچون کلور (علیکم بدین العجائز) یعنی عامهٔ ناس قدیمدن نه اعتقاد اوزرینه اولدیلر ایسه سزدخی اول دین واول اعتقاد اوزرینه اولوکز زیرا علم نظر انظاردن خالی دکلدر وعلم مکاشفه دخی بحر محیطدر کناری یوق وحیرتی حددن ارتوقدر (پس کرچه علم الیقین وعین الیقین وحق الیقین دیرلر فاما اعتباراتله در ولکن ایمان واعتقادده تمکین کرکدر تاکه مفید اوله وعلم الیقین اهلنك اعتقادندن عین الیقین اهلنك اعتقادی اقوی وحق الیقین عین الیقینك

فوقنده در وحقيقت حق اليقين رسول اللهه صلى الله عليه وسلم
مخصوص بر مرتبهٔ عاليه در و بو مراتب اوزرينه اولان اهل ايمان
واهل اعتقادك تمكينده نشانى عمل شرعيده متانت وامور دينيده
صلابتدر والحمد لله تعالى * وملائكته * دخى حق تعالينك ملائكه سنه
ايمان كتوره سنكه ملائكه ايكنجى مؤمن به در وملائكه يه ايمان برقاج
معنايه در (اولكيسى وجودلرينى تصديقدر زيرا نصوص قطعيه ايله
ثابت اولمغله انلرى نفى ايدن كافر اولور و بونلرك وجودزى جمله دن
مقدم اولمغله وجود خارجى ترتيبى اوزرينه ذكرده دخى تقديم
اولنديلر وانلرك اولى عقل اول وملائكهٔ مهيمه در كه مجردات ديرلر
بونلر عالم وآدمى بيلمزلر وسجدهٔ آدم ايله دخى مأمور اولمشلردر
وانلردن صكره ملائكهٔ عرشيه وسماويه وارضيه خلق اولنمشدر كه
بونلر اجسام لطيفه ايله تشكل ايتمشلر وسجدهٔ آدم ايله مأمور اولمشلردر
وملائكه دن برطائفه كه سجده دن ابا وامتناع ايتمكله احراق اولنمشلردر
اول ملائكه دن مراد جندن برطائفه در يوخسه ملائكهٔ معهوده
دكلدر زيرا ملائكه (لا يعصون الله ما امرهم) مضمونيله موصوفلردر
انكيچون هاروت وماروت حقنده عاصى اولديلر ديو اعتقاد ايتمك
ردنص قاطع اولمغله موجب كفر در ديمشلردر وجنه ملك اطلاق
اولنمشدر زيرا ملك كبى انلرك دخى بعض امور ايچون رسالتلرى واردر
نتكيم ملكه دخى جن اطلاق اولنور اعين ناسدن استتارلرندن اوتورى
فاحفظ فانه مما ينفعك (وايكنجيسى بودر كه ملائكه عباد الله در انس
وجن كبى اكرچه بو اوچى صور متباينه اوزرينه خلق اولنمشدر
وخصوص اوزرينه ملائكه ذكورت وانوثت ايله متصف دكللردر
بلكه حقيقت ثالثه در براق كبى كه سائر حيوانات جنسندن دكلدر بلكه
بشقه برحقيقتدر وملائكه نك عباد الله اولديغى الوهيتلرينى منافيدر
پس انلره آلهه دينلر كافر اولديلر خصوصا كه اجنحه ايله موصوفلردر
قال الله تعالى (اولى اجنحة مثنى وثلث ورباع) الله تعالى ايسه بو مقوله
اوصافدن مبرادر زيرا كرچه اجنحهٔ ملائكه قوت زائده لرينه اشارتدر

فاما اجنحهٔ صوريه وحسيه لرينى دخى منافى دكلدر وانلرك قنتلرى
طيور كبى صعود ايچون دكل بلكه نزول ايچوندر زيرا نورانيتلرى
جهتندن عروجلرى ذاتى وطبيعيدر كه اسباب خارجيه يه محتاج دكلدر
نزول ايسه خلاف طبعلريدر كه خفت ذاتيه لرى نزول اقتضا ايتمز
و بونلرده اولان قدرت وقوت اقدار الهى ايله در پس حقيقت قدرت
الله تعالينكدر (واوچنجيسى بودر كه ملائكه مأمورلر و مكلفلردر
نتكيم قرآنده مبيندر ولكن ملائكهٔ سما ويه يالكز مأمورلردر زيرا
علويات عقول مجرده يه متصل اولمغله انلركوره مقتضىٔ نهى يوقدر
ملائكهٔ ارضيه ايسه نفوس بشريه وجنيه يه اتصالله بحكم الجوار
هم مأمورلر وهم منهيلردر ولكن منهى اولمق امكان ذاتى حسبيله در
بوندن ايسه بالفعل صدور عصيان لازم كلمز نتكيم (يا ايها النبى اتق الله)
دنلدى مع هذا نبى معصوم اولمغله امتناع بالغير حسبيله اندن افراد
امت كبى معصيت صادر اولماز نتكيم الله تعالى حقنده ايلام برى
جائزدر ديديلر مع هذا خارجده وقوعى يوقدر و بوندن ملائكه طبقاتى
مختلفه اولمق ظاهر اولدى (و بونلرك جمله سى اوزرينه موت جائزدر
ولكن منظر يندن اولمغله ابتداء عالم ابداعدن انتهاء دنيايه دك حياتده
اولورلر ولكن ارواحك حياتى حيات ذاتيه اولمغله انلرك موتلرى
غشيان كبى برحالتدر سائردن روح اولنلرك بشقه روحله حياتلرى كبى
دكلدر كه مفارقت روحله ذوق موت ايده لر (وحضرت عيسايه عليه
السلام روح اطلاق اولنديغى صورت بشريهٔ ثابته سنى منافى دكلدر
زيرا مريمدن تولد ايتمشدر پس اكا روح مجسم ديمك خطادر فاما
جبريلك صورت اعرابيه سى تمثل طريقيله در (ودوردنجيسى بودر كه
ملائكه دن رسل واردر كه الله تعالى انلرى بشردن مراد اولان كيمسه لره
ارسال ايتمشدر جبرائيل وميكائيل واسرافيل وامثالى كبى كه وحيله
و بعض اموره الله ايله عبادى ميانده توسط ايدرلر قال الله تعالى
(الله يصطفى من الملائكة رسلا) وجائزدر كه برى برلرينه دخى رسول
اوله لر (وملائكه خوفله و بكائله موصوفلردر ولكن انلرك بكالرى

بشر كبی دمعله دكلدر زیرا اروا حده دمع اولماز بلكه حاللرینه مناسب
اولان وجهله در (وملائكه حسن وجهله وحسن صوتله دخی وصف
اولنمشلردر حسن زائدلرندن اوتوری بشردن مستتراولورلر زیرا بشر
انلری كورسه جیب عقللری چاك وعدم تحملدن زهره لری منشق اولور
(وحق تعالینك خلقندن اسرافیلدن احسن صوت یوقدر شویله كه
تسبیحه شروع ایتدكده سموات سبع اهلی تسبیح وصلاتلرن قطع ایدوب
استماع ایلرلر قال الله تعالی (یزید فی الخلق مایشاء) علما دیمشلردر كه
بو مزیدده حسن وجه وحسن صوت وحسن خط وامثالی داخلدر
بوخود معلومدر كه صوت مجرد ده اكثر خلایق برابردر پس ایراث
حلاوت ایتمكه فی الجمله تغنی لازم كلدیكه اكا لحن عرب دیرلر پس
فقهانك خوشخوانی تقدیم ایتیوب درست خوانی تقدیم ایتمك كركدر
دیدكلری خوشخوان درست خوان اولمدیغنه كوره در والا (زینوا
القرأن باصواتكم) موجبنجه حسن صوت قاری زینت قرأندر كه
قرأنك حسن ذاتیسی اوزرینه حسن عارضیدر وحسن برحسن نور
علی نور كبی اولدیغی ظاهردر وحسن صوت مصلی یی اشغال ایدر
دیدكلری بی مذاق اولمقدندر بلكه آثار خشیت ایدوب عالم قدسه
روحك عروجنه باعثدر زیرا حسن صوت حظ روحدر وجناب نبوت
صلی الله علیه وسلم حداء عربی استماع ایتمش وابوموسی الاشعری یی
رضی الله عنه حسن صوتندن اوتوری مدح ایدوب (لقد اوتی هذا
مزمارا من مزامیر آل داود) بیورمشدر اشته بوقدر بطریق الاستطراد
ذكر اولندی والا بو مبحث طویل الذیلدر كه محلنده مفصلدر
* وكتبه * دخی الله تعالینك كتابلرینه ایمان كتوره سن كه اوچنجی
مؤمن به كتب الهیه در واكا ایمان بودر كه جمله سی كلام الله اولدیغنی
تصدیق ایلیه اكر لسان سریانی واكر عبرانی واكر عبری واكر عربیدر
زیرا كلام نفسی ذاتنده لغات مختلفه ایله متصف دكلدر بلكه لغاتله
اتصافی حین نزولده واقع اولمشدر قال الله تعالی (انا جعلنا قرأنا عربیا)
یعنی بوراده قرأنك مجموع اوایتی عربیته ناظردر یوخسه نفس قرأنیته دكل

پس عربیتله كسوه لندیكی حین ادادر زیرا هر كتاب منزل علیه اولان
رسولك وقومنك لغتی اوزرینه نازلدر تا كه فهمی متیسر اوله قال الله
تعالی (فانما یسرناه بلسانك) الخ پس قرأن كلام الله در كه غیر مخلوقدر
ومخلوقدر دین كافر اولور بلكه مخلوق اولان احوال عارضه سیدر
مقروئیتی ومسموعیتی ومكتوبیتی ومحفوظیتی وامثالی كبی بویله ایكن
نظم قرأن معجزدر كه سائر كتب الهیه ده صفت اعجاز یوقدر و بوندن
معلوم اولدیكه الله تعالی جمیع السنه ایله متكلمدر اكرچه افاضل
السنهٔ عربی واندن فارسیهٔ دریه واندن تركیدر وآدم جنتدن
لسان تركی ایله قالق دیمكله قیام ایدوب چقمشدر زیرا دنیاده آخر
تصرف تركیدر فافهم جدا (وجمیع السنه حروف تهجی یی مشتملدر كه
یدیوز بیك دلدر دیمشلر در شوقدر واردر كه لغت تركیه ده ثاء مثلثه
وحاء خالصه وذال معجمه وظاء معجمه وفاء وهاء خالصه یوقدر بلكه
هایی حائله مشوب نطق ایدرلر وحاء وظاء عربیه مخصوصدر وهمزه
كلام عجمده ابتداده واردر فقط (وصلاح الدین الصفدی نقلی اوزرینه
نوراتده همزه وها وحاء وعین یوقدر ولكن بونده نظر واردر زیرا
توراتده ایل راحون شذای بسمله یرینه در كه همزه وحایی مشتملدر
ولغت فارسیه دن درت حرف حروف تهجی یه الحاق اولنمشدر
پا وچیم وژا وكاف فارسی كبی كه بونلرله مجموع حروف اوتوز ایكی
اولور وجه الحاق بودر كه حروف اربعهٔ مذكوره ایله بعض قبائل عرب
تكلم ایلمشدر بعد ذا كتب الهیه یوز درتدر كه حقیقهٔ كتاب اطلاق
اولنان ایكیسیدر كه تورات وقرأندر كه بونلر احكام وحدودی مشتملدر
وماعداسی صحف مقوله سیدر كه رموز وامثال ومواعظ ومزاجردر
و بعضیلر دیدیلر كه (ولیحكم اهل الانجیل بما انزل الله فیه) موجبنجه
انجیل دخی بعض احكامی مشتمل ایدی بوسببدن طائفهٔ یهود حضرت
عیسایه احكام توراتی فی الجمله تغییر ایتدی دیو عداوت ایتدیلر وعلی
تقدیر الاول انجیل وزبوره كتاب اطلاق اولنمق شرف زائدلرینه بناءدر
انكیچون كتب اربعه دیرلر (ودیمشلردر كه قرأنه وسائر كتب الهیه یه

اجمالا ایمان هرکس اوزرینه فرض عیندر وقرآنه تفصیلی ایله
مکلف اولدیغمز جهتدن ایمان تفصیلی فرض کفایه در زیرا هرکس
اوزرینه وجوبنده حرج وفساد معاش واردر فاما کتب سالفه یه
ایمان تفصیلی بزم اوزریمزه فرض دکلدر زیرا بز انلرك تفصیلی ایله
مکلف دکلیز (وکتب منزله یه تنافی احکامی وار ایکن ایمان کتورمك
ایکی وجهله در بری بودرکه جمله سی من عندالله دردیو تصدیقدر
نته کیم قرآنك محکمات ومتشابهاتی حقنده (کل من عند ربنا) دیو ایمان
کتوریرز وبری دخی بودرکه احکام غیرمنسوخه سنه ایماندر پس
منسوخه ایمان لازم کلمز نته کیم احکام توراتك اکثری قرآنله منسوخدر
ویهودك خذلهم الله نسخله بدا لازم کلور دیدیکی باطلدر زیرا
حق تعالیده رای ورأیدن عدول اولماز بلکه انك علمی هرنسنه نك
ابتدا وانتهاسنی محیطدر پس نسخ بزم علممزه کوره تبدیل وعلم الهی یه
کوره مدت حکمی بیاندر پس تورات منسوخدر وانك بقاسنی اعتقاد
ایدوب حکم قرآنه تابع اولمیان یهود کافرلردر وموسی علیه السلام
انلردن بریءدر وعلی هذا * ورسله * دخی حق تعالینك رسوللرینه
ایماندرکه رسل دوردنجی مؤمن بهدر رسول مرسل معناسنه در یعنی
شول کمسه درکه تبلیغ احکام ایچون مبعوث اوله ملك اولسون انسان
اولسون نبی ایسه انسانه مخصوصدر زیرا قرآنده ملائکه یه رسل
اطلاق اولندی انبیا دنلمدی اکرچه لغة اطلاق درستدر زیرا
نبی منبیء عن الله در مخبر معناسنه بوایسه ملکه دخی شاملدر مکر
شویله توجیه اولنه که هرمبلغ مخبر اولماز پس ملك مبلغدر نظم ولفظ
جهتندن ونبی لفظا ومعنی مخبردر زیرا مقصود الهی یی افاده اکا
منوطدر (ورسل اوچیوز اون اوچدر عدد اصحاب بدرکبی وانبیانك اولی
آدم ورسلك اولی نوحدر علیهم السلام زیرا ابتدا فرق مخالفه یه
مبعوث اولان نوحدر اندن مقدم اولنلر اولادنه واقرباسنه مبعوث
ایدیلر (وابو البشر آدم وجه ارضه هبوطندنصکره خلعت نبوت تلبس
ایتدی نته کیم (ثم اجتباه ربه) اکا دالدر (ودیمشلردرکه وحی نبوت

وحی رسالتدن اعمدر یعنی نبی اودرکه اکا ملك وساطتیله وحی اوله
ویاقلبنه الهام اولنه ویا رؤیای صادقه ایله تنبیه قلنه پس رسول
نبیدن افضل اولور زیرا وحی خاص وحی نبوتك فوقندهدر ولکن
بعض احادیثده کلمشدرکه (ویجیء النبی ولا احد معه) یعنی بعض انبیا
واردرکه کندی نفسنی تکمیل ایچون جانب خلقه رد اولنمشدر بعض
اولیا کبی که اکا عارف دیرلر وبعض انبیا واولیاء انسان ارشاد وهدایتیله
خلقه رد اولنورکه اکا عالم دینلور واولیادن اولانه وارث دخی اطلاق
اولنور زیرا مرتبهٔ دعوتده وارث نبیدر وبو اولکیدن اکملدر
وجائزدرکه یوم قیامتده بعض انبیا کله که یانجه اصلا تابعی یوقدر
زیرا مدتی قلیله وامتی علیله اولمغله دعوتی نافذه اولمایوب کندی
بنفسه تنها قالمشدر نته کیم کتب تواریخ وسیر تتبع ایدنلره خفی دکلدر
وبونلردن برینی امام مکی قوت القلوبده درج ایلمشدر تفصیل عرایضی
اندن مطالعه اولنه (وبعض روایتده انبیا یوز یکرمی درت بیکدر
دیمشلردر ودخی زیاده یه قول واردر پس اولاسی آدمدن غایته ایرنجه
جمله سنه ایمان کتوردم وحقدن خلقه مبعوث اولدقلرینی تصدیق
ایلدم دیملودر (ولکن انبیاء سابقه حالا بالفعل انبیا دکللردر بلکه
زمانلرنده انبیادرکه انلرك شریعت ونبوتلری شریعت ونبوت
محمدیه ایله منسوخدر پس انلره زمانلرنده انبیادر دیو ایمان لازمدر
حالا دکل فاما جناب نبوته صلی الله علیه وسلم حالا بالفعل نبیدر وخاتم
الانبیاء والرسلدر دیو ایمان کرکدر چونکه رسول الله اولدوغنه
مؤمن اوله ولکن خاتم الرسل اولوب الی یوم القیام دینی منسوخ اولمدیغنی
بیلمسه واول وجهله ایمان کتورمسه مؤمن اولماز (وبرکمسه آدمك
نبوتنی بیلمسه کافر اولور دیمشلردر حق آدمه علیه السلام اون صحیفه
نزول ایتمشدرکه صحیفهٔ واحده سی حروف تهجیدر زیرا آدم نوع
انسانك مبدائی اولمغله لاجرم السنهٔ اولادنه دخی حروف تهجی مادهدر
(وبرکمسه ضروریات دینیه دن اولان اموری بیلمسه مؤمن اولماز
توحید ونبوت وبعث وجزا کبی واحکام وفرعیه نبوتده داخلدر

انکیچون برکیمسه یه وجوب صلاتدن سؤال اولندقده بیلم دیسه کافر
اولور وکذلك حرمت خمر وزنی وقتل نفس وامثالنی بیلمسه وتصدیق
ایلمسه کافر اولور زیرا بویله مواضعده جهل عذر اولماز والفاظ کفردخی
بویله درکه بالضروره ای بلادلیل دین نبویدن اولدیغی برده بیلدم
سویلدم دیمك مفید اولماز (وشونسنه که روایت آحادله ویا استدلال ایله
بیلنور بویله دکلدر پس برکیمسه احکام اجتهادیه یی ویاخبر واحد ایله
ثابت اولان نسنه یی انکار ایلسه کافر اولماز متواتری انکار ایسه کفر
وخبر مشهوری انکار ضلالدر وخبر واحدی انکار ایتمك کفر وضلال
دکل بلکه حکمی عدم قبولله اثمدر (وبعض امور واردرکه موجبی
متواتر حکمنده اولمغله انکارندن کفر خوف اولنور مسح علی الخفین کبی
(ودیمشلردرکه مؤمن دکه وجهله کافر اولماز مکرکه اشلدیکی نسنه یی
شارع امارت تکذیب قیلمش اوله مصحفی قاذوراته القا وتمزیق وشد
زنار کبی (ودیمشلردرکه برنسنه مقطوع به اولمدقجه اعتقاد اولنماز مثلا
اکر نقل معقوله سندن ایسه تواترله ثابت اولمق کرك انکیچون رؤیت
معتقداتدن دکلدر یعنی مسائل مختلف فیهادن اولوب ضرو ریات
دینیه دن اولمغله اکا ایمان واعتقاد واجب اولماز واکر عقلدن ایسه
دلیل قطعی ایله ثابت اولمق کرکدر مادامکه نص متواتر قدح ایتمیه
وایکیسنك مباینی جمع دخی ممکن اولمیه والا نصه اعتقاد ایدوب
دلیلی ترك ایده (وهدایه ده کلورکه مختار اولان بودرکه رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم پدرلری که عبدالله در وجدلری دخی که عبدالمطلب
وهاشمدر بونلرك اسملرینی بیلمك اسلامده شرط دکلدر بلکه کندی
اسم شریفلری که محمددر انی بیلمك کافیدر پس اسلامی کرچه درستدر
ولکن عدم معرفتله عندالبعض آثم اولور (ودیمشلردرکه یهود ونصارانك
صحت اسلامی کلمهٔ شهادتی تلفظدن صکره دین اسلامك ماعداسندن
تبری ایله مشروطدر زیرا انلر (لا اله الا الله) دیرلرنته کیم (ولئن سألتهم
من خلق السموات والارض لیقولن الله) اکا دالدر و(محمد رسول الله)
دیسه لر سزه رسولدر بزه دکل دیو تأویل ایدرلر (لکن بو فقیر فهم

ایتدیکی بودرکه چونکه سویلدیکی کلمانك اسلام اولدوغن بیله
کرکسه تفصیلا معانیسنه وقوفی اولمیه واوراده تبری یه قرینه اوله
بالقول تبری لازم کلمز نته کیم قهستانی کبیردن مفهوم اولان بودر
(وبومعناده بعض متعصبلرك توقفلری محض جهالتلرندندر زیرا ایمانه
دلالت ایدر قرائن اولیجق کفرنه حکم ایتمك مقتضای اسلام ودین
دکلدر اعاذنا الله وایاکم من العناد فی الدین ومن العدول عن سنن
اهل الیقین (بعد ذا رسول اللهك صلی الله علیه وسلم شریعتی الی یوم
القیام باقیه اولیجق کندی دخی بین الائمه زمرهٔ احیاده اولمش کبی
اولدی زیرا ورثهٔ امت انك هر عصرده مظاهریدر ورسول اللهده
ایکی نور واردر بری نور نبوتدرکه شریعت مطهره ده در وانك مظهری
علماء احکامدر وبری نور ولایتدرکه باطن نبوتدر وانك مظهری
هر عصرده متعین اولان قطب وجود واولیادر پس نور نبوت ونور
ولایتدن هربری حالا بین الامه لامع وبین والی آخر الزمان دخی جبین
دهرده متلألی ومتبیندر والحمد لله تعالی *والیوم الآخر* دخی یوم
آخره ایماندرکه یوم آخر بشنجی مؤمن بهدر واندن مراد معاد یعنی بعث
بعد الموتدرکه نشئهٔ آخره ونشور دخی دیرلر واول کونه یوم معارج دیرلرکه
اللی بیك سنه در زیرا اللی عدد موقفی مشتملدرکه هربرنده برسؤال وهزار
سال وقفه واردر واو کونه غد دخی دیرلر کویا دنیا کونك یارنی وارنه سیدر
وصباح قیامت دیرلر کویا دنیا برکیجه کبی ایدیکه هر نسنه انده مستور
اولمشدر پس (یوم تبلی السرائر) موجبنجه اول کونده آفتاب حقیقت
پرتو پاش اولوب کزلولر عیان اولسه کرکدر واول کونه آخرت دیدیلر
زیرا دنیادن متأخردر وبر دخی بودرکه دار آخرت دنیادن طقوز بیك
ییل صکره خلق اولنمشدر وحالا ایمان وطاعت وکفر ومعصیت
یوزندن دارین عمارت قبول ایتمکده درکه دار جنتك عمارتی اسباب
نعیم ودار جهنمك عمارتی اسباب جحیم ایله در (وحشر ایکیدرکه
هم جسمانی وهم روحانی دربوخصوصده فلاسفه ذاهب اولدیغی اوزره
یالکز روحانی دکلدر پس حالا برزخده اولان ارواحك لذت والملری

نصفیت اوزرینـه دركه یوم قیامتده حشر جسمانی ایله تام اولسه
كركدر زیرا روحك بقاسی متفق علیه‌در وروحك جسده تعلق ابتلا
طریقیله ایدی بو یوزدن روح متنعم ومتعذب اولمق اعمال جسدیه دن
كلور چونكه روح معرفتله متنعم وجهالله متعـذب اوله جسد دخی
اعمال صالحه ایله مثاب وافعال طالحه ایله معاقب اولور ایشته مقتضای
عدل وحكمت بودر (وآخرت قلب دنیا اولمغـله اهل قلب او انلره
حالا نعیم معجل وار در بوندن دیمشلردركه قیامة العـارفین دائمة زیرا
(موتوا قبل ان تموتوا) وفقیجه موت فنائی ایله مرده اولمشلردر (ویوم
قیامتده صورت انشا عجب الذنب اوزرینه مبنیدركه عجب فتح وسكونله
اصل الذنب واوراده خردل دانه سی كبی برعظمدركه نطفهٔ انسانده
اولان تخمدن ابتدا اوتولد ایدوب باقی اجزاء انسانیه انك اوزرینـه
متفرع اولور واول عظم سائر اجزاء كبی چوریمز بلكه روح كبی باقی
قالور وحقیقت انشا نفس ناطقه اوزرینه‌در پس نفس ناطقه منصبدن
معزول اولوب بعده ینـه ابقا ومقرر قلنان كیمسه كبی كه جسد خراب
ومثلی ایله اعاده اولندقده تكرار اولدخی جسده اعاده اولنوب الی الابد
متصرف اولور ولكن خلقت سعدا اولكیدن زیاده لطافت وخلقت
اشقیا اولكیدن بتر كثافت اوزرینـه اولور زیرا آخرت یوم صفتدر
بومعنـادن هركسك صفت غالبه سی نه ایسه انك اوزرینه صورت
بولور بوندن دركه اهل جنتده بول وغائط ومخاط وحیض ونفـاس
وامثالی امور مستقذره یوقدر واهل جهنمك برضرسی احد طاغی قدر
وغلظ جسمی اوچ كونلك مسافه كبی اولسـه كركدر اشته هركس
بولطافت وكثافتی دنیادن كوترورلر ولكن دنیا محل اجمال اولمغـله
هركس بوموطنك مقتضاسی اوزرینـه ظاهردر قیامت ایسه محل
تفصیل اولمغـله هركس اوراده موطنه كوره صورت پذیردر (ویوم
آخرده نقـدر مواطن وار ایسه مندرجدر واحتساب دیدكاری عمل
مقابلـه سنـده موعود اولان ثوابی رجادر پس شو كیم مبداء اوله یعنی
الله تعالی یه ایمان كتوردی انك ایمـانینك صحتی معاده یعنی یوم قیامته

ایمانه موقوف اولدی زیرا عدم ایمان نص شارعی ردله مستلزم كفردر
وقدم عالمه ذاهب اولمـق كفردر زیرا نفی حشره مؤدیدر انكیچون
حكمایی اكفـار ایلدیلر وشو كیم معاده ایمان كتوردی انك كمال ایمانی
عمل ایله‌در والا مجرد اعترافی مفید اولماز (وبر كیمسه‌یه كناه ایتمه زیرا آخرت
واردر دیسه‌لر اولدخی اورادن كیم كلدی وكیم خبر ویردی دیسـه
كافر اولور زیرا مخبر صادقك خبرنی تكذیبـدر ورحم مادردن دنیایه
خروج ومشاهده نیجه ایسه رحم قبردن آخرته بروز ومعاینه دخی
بویله‌در اكرچه حسی غالب اولنلر امور عقلیه كبی قیاس ایدوب
(بل هم فی لبس من خلق جدید) سرندن غافل اولورلر كه امر وجود
حالا اعدام وایجاد میاننده دائردر واعراضده بقا اولمدیغی كبی جواهر
عدایتدكاری اجساده دخی بقا یوقدر زیرا اجساد دخی نفس حیوانیه
اوزرینه عارض اولمغله سائر اعراض كبیدر انكیچون اعاده ده عینك
غیری مؤاخذه لازم كلمز زیرا عاصی اولان لحم وشحم وعظم وامثالی
دكلدر بلكه نفس حیوانیه‌در نفس حیوانیـه ایسه روح باقیدن متولد
اولمغله اكا فناطاری اولماز ومسمی الانسان اوچ نسنه دن عبارتدركه (بری
هیكل (وبری نفس حیوانیه (وبری روح مدبردر) وهیكلی جواهردن
عد ایلمك خطاء عظیمدر وبو مزلقه‌ده نیچه متبحرلره زله واقع اولمشدر
(وما علینا الا البلاغ * وتؤمن بالقدر خیره وشره * دخی قضا وقدره
ایمـان كتوره سن اكر خیر واكر شر یعنی اكر طبعا حلو ومحبوب واكر
مر ومكروهدر زیرا ایكیسی دخی قضاء كلینك ثمراتیدر پس ایمان
بالقدر التنجی مؤمن به در (وبوراده ذكر ایمانی اعاده ایتـدیكی شاننه
اهتمامدن اوتوریدر زیرا مزالق اقدامدندركه هركس دكل بلكه
دكه عالملك انك علم ومعرفتنده تمكینی یوقدر (معلوم اولا كه قدر احوال
اعیـاندن هرحالی زمان معین وسبب معینه تعلیق ایدوب وقتنده
اظهاردر پس خیر وشر وحسن وقبح ونفـع وضر وزمان ومكان
وثواب وعقاب قدر بابنـدندر (وفرق ضالـه‌دن قدریه دیدكاری فتح
داله خیر وشرك تقدیر ومشیت الهی ایله اولدوغن نفی ایدنلر وهركس

كندى فعلنى خالقدر ديـنلردر وحديثده كلور كه (القدرية مجوس
هذه الامة) يعنى جاحد القـدر اولنلر مجوس كبى عالمى صانعدن تعطيل
ايدوب آتش پرستكيدر ومعناى مذكور اوزره معتزله قدريه ومجوس
اولمق لازم كلكله اول معنايى انكار ايدوب ديديلركه قدريه فرقۀ مجبره
ديدكلريدركه هرشيئك تقـدير الهى اولدوغنى اثبات ايدرلر ولكن
قبايحى الله تعالى يه نسبت ايدرلر (ديمشلردركه الله تعاليك قضاسندن
قدرينه فرار ايتمك جائزدر زيرا قدر مقضى اولمدقچه دفعى ممكندر
نته كيم قرآنده كلور (وقضى الامر) يعنى امر الهى فصل اولندى
شويله كه تداركى ممكن دكلدر (وبلاء ديدكلرى عين مقضى در
بوخسه قضا ديدكلرى دكلدر مؤمن قضاء الهى يه راضى اولور ومقضىنك
رفعيچون دعا ايلر زيرا مقضى خير وشر اولور قضا ايسه بردر وفلانه
قضاء بد ايرشدى ديمك كرچه عند الفقهاء خطاء عظيمدر
فاما قضا مقضى معناسنه اولنجق نسنه لازم كلمز ومقضينك خير وشر
اولمسى دخى بزه نسبتله در والا الله تعالى يه شر مضاف اولماز نته كيم
حديثده كلور (والشر ليس اليك) وقرآنده كلور (بيدك الخير) يعنى
كرچه (كلتا يديه يمين مباركة) وفقنجه حق تعالينك ايكى قبضه سى
دخى خيردر ولكن چونكه شر بزه كوره مكروهدر لاجرم ادب بودركه
حقه نسبت اولنميه وبوندن شرك لازم كلمز مثلا انساندن حقك
راضى اولمديغى نسنه صادر اولسه نفسى ذم وتقصيرى اكا نسبت ايدهرز
زيرا اكرچه بونك صورتى شركدر فاما حقيقتى عين توحيددر زيرا بغير
ادب اولان توحيد فى الحقيقه توحيد دكلدر وكشى عيب وقبحى كندى
نفسندن كوروب فعلى اوزرينه نادم اولمق كركدر والا بلاتوبه قالوب
محبوب الهى اولماز وشر شيطان النددن واصل اولوركه انك سادنى
اودر انك ايچون رحمانه نسبت اولنماز (وحضرت موسى نك عليه
السلام (ان هى الا فتنتك) ديديكى عالم جمع وتوحيده كوره در پس كشى
يا حسنه ويا سيئه ايله مبتلى اولسه انك اوزرينه اوچ حق توجه ايدركه (برى
حق توحيد (وبرى حق الحقيقة والربوبية والقـدرة (وبرى حق

الشريعة والعبودية والحكمة در (پس حق توحيدى قضا ايچون (كل
من عندالله ديه) وحسـنه ايله مبتلى اولديغى وقتده اداء لحق الحقيقة
والربوبية والقدرة (ما اصابك من حسـنة فمن الله) ديه وسـيئه ده
حق شريعت وعبوديت وحكمتى ايفا ايچون (وما اصابك من سـيئة
فمن نفسك) ديه اشـته بو حقوق ثلثه يى بو وجهـله مراعات ايتمين
بى ادب اولور (ومرويدركه حضرت عزير عليـه السلام چوق كره
حق تعالى يه قدردن سؤال ايدردى تاكه بردفعه دخى سؤال ايتدكده
حق تعالى بيورديكه يا عزير بردخى سؤال ايدرسك سنك اسمكى ديوان
نبوتدن محو ايدريعنى سنكه نبى سك علم قدر سنك جانب نبوتكه مناسب
دكلدر زيرا امر شريعت انكله مختل ومشوش اولوب قومك ضلالته
دوشرلر بلكه اول معنى سـنك جانب ولايتكه مناسبدر زيرا جانب
ولايت جانب علم الهيدركه انده تبليغ يوق بلكه سر قدر ولينك ذوق
ووجدانـنده برمعنـاى مستوردركه اندن كيمسـه يه ضرر يوقدر
(بو جهتدن جنـاب نبوت صلى الله عليـه وسلم لسان شريعتدن
سويلدى وحقائق تصريح ايتميوب رمزايله اكتفـا ايلدى (وحدود
الهيه نك مشروع اولديغى سر قدرى سـتر ايچوندر اكرچه واقع
اولان امورك جمـله سى سر قدردر زيرا سر قدر هركسـك عين
ثابته سنك مقتضاسيدر وهركس مقتضاى عين ثابته سى نه ايسـه
لسان استعداد له حقدن انى طلب ايتمشدر بو جهتدن حمار بنى نيچون
حمار خلق ايتدك ديه مز ومقطوع الكفر اولان كافرى ايمانه دعوت
ايتمك داعى ومدعوك اول دعوته استعدادندندر اكرچه ميانده قبول
دعوت يوقدر زيرا عدم قبول دخى مقتضاى عينيدر وقرآنده كلور
(والله لا يهدى القوم الكافرين) يعنى كافر مقتضاى عدم استعدادى
اوزره جانب ايمـانه صرف عنان اختيار ايتمدى حق تعالى دخى
طريق هدايته جبر ايلمدى زيرا جبر ايلسه ظلم لازم كلور وجميع
اشقيا نسق واحد اوزرينه اولمق اقتضـا ايدر وقيامتده محجوج
وملزم اولمازلر فافهم جدا فان البيان لا يزيد الا حيرة فان البحر محيط

والقعر عميق والغواص كليل ضعيف فنسأل الله التأدب باداب الشريعة
والتحقق بنتائج الحقيقة * قال صدقت * يعنى اول رجل كالاول حضرت
رسالتى اخبار مذكورده تصديق ايليوب على مسطوره دن اوتورى
كرچكسن يا محمد ديدى يعنى كلامك واقعه ونفس الامره مطابقدر
(معلوم اوله كه بو محلده صدقت مقاله سى بعض روايانده مذكور
و بعض روايانده اختصارا وياخود نسيانا طى اولنمشدر ولكن ماقبلنه
مناسب اولان ذكردر و بو تصديقدن قدره ايمانك وجوبى لازم كلدى
اكرچه فهمى غامض نسنه در انك ايچون بحثى ممنوعدر (وديمشلردركه
ابتدا قدرده تكلم ايدن وخلق قرآنه ذاهب اولان غيلان ديرلر بر كيسه
ايديكه پدرى يونس حضرت عثمانك رضى الله عنه مملوكى ايدى صكره
اكا عمر بن عبد العزيز بد دعا ايدوب قضا وقدره اوغرادى وايام هشامده
الى واياغى قطع اولنوب دمشق الشامده باب كيسانده مصلوب اولدى
وديمشلردركه ذو الرمه ديدكرى شاعر مشهورك اسمى دخى غيلان
ايدى واول دخى غيلان اولكبى مذهب قدره مائل و بوندن اسمده
اشتراكك بعض تأثيراتى اولديغى ظاهر اولدى پس اشقيا ايله بعض
خصوصده مشاركتدن حذر كركدر وحديثده كلوركه (لا ينفع حذر
من قدر) يعنى برنسنه امر مقضى وقدر مقطوع ايسه اندن حذر ايتمك
فائده ويرمز (والدعاء ينفع مما نزل ومما لم ينزل) يعنى دعا ايتمك نازل اولان
بلانك رفعنه ونازل اولميانك دفعنه وكيرو ردنه نافعدر اكر رفع
ودفعى دعايه متعلق ايسه (وان البلاء لينزل فيتلقاه الدعاء فيعتلجان
الى يوم القيمة) يعنى بلا نازل اولنجق دعاء انى قرشولر وقيامته دك
اعتلاج يعنى تدافع وتقابل ايدرلر پس هر بلاء امر مبرم ومستمر اولماز
بلكه دعا ايله مرفوع اولنلرى دخى واردر پس علاج جسمانى اسباب
نافعه دن اولديغى كبى علاج روحانى دخى بويله در بلكه علاج
روحانينك تأثيرى اشد ودرنه خصوصده اولورسه جاريدر * قال
فاخبرنى عن الاحسان * يعنى اول رجل ديديكه يا محمد چونكه
اسلام وايماندن حقيقتى اوزره خبر ويردك پس احساندن دخى خبر

ويركه احسان ندرتا كه انى دخى اشيدوب منتفع اولام يعنى حاضر بالمجلس
اولنلر منتفع اولوب انلردن دخى سائرلره سارى اوله بوراده اهل ظاهر
احسانى اخلاص معناسنه حمل ايلديلر شو معنادنكه بركيمسه معبودى
انك عبادتنى مشاهده ايدر اولديغنى بلسه لا محاله اخلاص نيت ايدر
وعبادتنده خالصانه اولور ولكن بو معناده قصور واردر زيرا كلام
آينك شق ثانيسنه ناظردر فقط پس شق اوليكه عابدك مشاهده سنه
دائردر تأويلدن خالى قالور بلكه احسان اصلنده انعام معناسنه در
يعنى فعلى لايق اولان نسنه يى محلنه كما ينبغى اشلمكدركه بو معنى
لوازم حكمتندندر واحسانك مشاهده معناسنه استعمال اولنديغى
بودركه الله تعالى كندى ذاتنى شهود ومعيتله وصف ايلمشدر نته كيم
قرآنده كلور (انه على كل شئ شهيد) وينه كلور (وهو معكم اينما كنتم) و
حقك خلقى شهودى يعنى علمى كه عين رؤيتدر هر حالده سبب احسانيدر
چونكه عبد انك دائما معلوم ومشهوديدر بو جهتدن على الاستمرار
محسندر وعبده دخى كركدركه معبودى بروجهله استحضار ايده كه
كتب الهيه ده والسنه رسل اوزرينه وصف اولنمشدر ومجرد عقل
نظرى نك فهمنده قصور وتوهم تشبيه وحق خلقه قياس لزومى
تصوريله استبعاد ايلمية زيرا خلقك حقله فى نفس الامر ذات وصفاتده
اشتراكى يوقدر بلكه اول اوصاف مراد الهى اوزرينه معانئ جليله يه
محمولدر بو صورتده جانب عبدده دخى مشاهده واستحضار حاصل
اولدى اكرچه حقك عبدى مشاهده سى كبى دكلدر زيرا هركسك
مشاهده سى كندى حسبيله در عبدك حسبى ايسه حسب حقدن اضيقدر
انكيچون (ما عرفناك حق معرفتك) مقاله سنى اى بحسبك ديو تأويل
ايتديلر پس بو معنى عرفناك حق معرفتك اى بحسبنا ديمكى منافى
اولمدى * قال ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك * يعنى
رسول الله صلى الله عليه وسلم دخى جوابده بيوردى كه احسان اودركه
محسن ومنعم اولان الله تعالى يه عبادت ايده سن آنى كورر كبى اولديغك
حالده يعنى رؤيت خياليه ايله انى كوره سن كه مشاهده دن برنوعدر

پس اكرسن انى بو وجهله كورمكه قادر اولمازايسك وادراك خيالى ايله
ادراكه ظفر بولمزسك بارى ادنى الامر معلومك اولسونكه اول سنى
كورر يعنى حقك رقيب ومطلع اولدوغنه مطلع اولوب استحضاردن
خالى اولميه سن ؛ معلوم اولاكه اعلى المشاهدات مشاهدهٔ روحانيه دركه
اعلالرحاليدر واوسط المشاهدات مشاهدهٔ خياليه دركه اوسطلر
حاليدر واكامرتبهٔ احسان ديرلر نته كيم حديث مذكور ايله تعريف
اولنمشدر زيرا مشاهدهٔ روحانيه محجوبلره كوره مشكل و اكثر ناس
دخى محجوب اولمغله جناب نبوى رتبهٔ احسانى تعريف ايلدى زيرا
مرتبهٔ روحانيهٔ عيانيه قابل تعريف دكلدر وادنى المشاهدات آخر
حديثده ذكر اولنان مرتبه دركه اطلاع حقده اطلاعدركه ادنالر
حاليدر و بومرتبه دن ساقط اولان عبادته اعتبار يوقدر زيرا عبادت
غافلين درنته كيم بعض كلام واردركه فصاحت و بلاغتدن بالكليه
خارج اولمغله اصوات حيوانات منزله سنه تنزيل اولنمشدر بو راده
سائلك كلامنه نظر ايله كه ابتدا ظاهردن سؤال ايلديكه اسلامدر اندن
باطنه انتقال ايلديكه ايماندر اندن باطن الباطنه عدول ايتديكه احساندر
زيرا احسان كرچه دون المشاهده در ولكن ايمان غيبدن اعلادر
زيرا رؤيته تشبيه اولنمشدر پس صورت حقيقيه اولمديغى يرده
بارى صورت خياليه كركدر مثلا صلاتكه مناجات الهيه در البته
طرفيندن نوع مشاهده يه محتاجدر بو جهتدن مصلى عند المناجاة
حق تعالى بى قبله سنده تخيل ايدر زيرا محاذات واقع اولمدقجه مناجات
ومخاطبه صحيح اولماز فاعرف (ومراتب دردركه ايمان و ولايت
ونبوت ورسالتدر پس ايمان مرتبهٔ غيبه وولايت مرتبهٔ مشاهده يه كوره در
ونبوت ورسالت ولايتدن خصوص مرتبه ده در خلافت امامتدن
خصوص مرتبه اولديغى كبى (وامهات القوى سكزدركه سمع و بصر
وشم وذوق ولمس وقوت عاقله وقوت مفكره وقوت خياليه در وخيالدن
اوسع نسنه يوقدرحتى حق تعالى بى وعالمى وحتى عدمى بله تصوير ايدر
مع هذا عدم لاشيدن عبارتدر زيرا وجود محقق مقابله سنده اولمغله

اضافت جهتندن لباس تعين تلبس ايدر وخيالك اوسعيتى بو مرتبه ده
ايكن ينه مواد دن مجرده اولان معانى بى قبولدن عاجزدر انكيچون
علمى صورت لبنده و ياعسلده وخمرده ولؤلؤده كورر واسلامى
صورت قبه ده وعمده ده وقرآنى صورت سمنده وعسلده ودينده ثبانى
صورت قيدده وحق تعالى بى صورت انسانده وصورت نورده سير ايدر
(وانسانده فكر طبيعى خياله مصاحبدركه خيال دخى حس ومحسوسدن
اخذ ايدر پس ملكده فكر اولماز زيرا فكر طبع عنصرى نك حكميدر
انسان ايسه طبيعت عنصريه ايله عقلدن مركبدر چونكه عقل
نور تجلى ايله منور اوله فكردن خلاص اولور انكيچون اكامل ناس
فكر ايتمزلر زيرا ملك كبى عقل مجرد اولمشلردر بلكه كشف له ودا عيهٔ
قلب ايله عمل ايدرلر (وشعرانك شعرى تفكر وخيال مرتبه سندندر
انكيچون شعر ديديلركه شعور وراء پرده دن ادراكدر اهل مكاشفه نك
دخى كشفى اكر خيال مرتبه سندن ايسه حذر كركدر زيرا واقعه مخالف
موادى چوقدر واكر قلب مرتبه سندن ايسه كه كشف عيانى در
معمول به در مثلا برسالك جميع اشيايى كندى تسبيح كبى تسبيح ايدر
اشتسه اكا كشف خيالى ديرلركه صحيح دكلدر زيرا هر نسنه نك تعينه
كوره تسبيح مستقلى واردر و كشف عيانى مرتبهٔ وحى در قال الله
تعالى (نزل به الروح الامين على قلبك) يعنى قرآن مرتبهٔ خياله نزول
ايتمدى شعر اوله بلكه مرتبهٔ قلبه نازل اولدى انك ايچون قرآنده كلور
وما علمناه الشعر) پس شعرده تكلف وتعمل اولور وحى والهامده
اولماز اكرچه خيال دخى مقامنه كوره حقدر زيرا صورت ظليه سى
واردر قال اكبر العارفين (انما الكون خيال) وهو حق فى الحقيقة
* قال فاخبرنى عن الساعة * يعنى اول رجل ديديكه يا محمد چونكه
امور ثلثهٔ مذكوره دن خبر صادق ويردك پس بكا دردنجى قيام قيامت
وقتندن دخى خبر ويرزيرا ساعت قيامت قوپدوغى وقتك
اسميدر ساعت ايله تسميه اولنديغنك وجهى بودركه اول
وقت برساعت خفيفه دركه آنده امر عظيم حادث اولور

ویردخی قیامت ساعات دنیادن ساعت اخیره ده قائمه اولور
یاخود بغتة وبدیهة واقع اولور نته کیم استعجال ایدن کیمسه یه
همان بوساعتده وعلی الفور دیرلر صکره غلبهء استعمالله قیامته
علم اولدی نجم ثریایه وکوکب زهره یه علم اولدیغی کبی ویاخود (کأنهم
یوم یرون مایوعدون لم یلبثوا الا ساعة من نهار) مضمونی ملاحظه سیله
تسمیه اولندی کرك ساعت نجومیه وکرساعت آتیه نته کیم دیمشلردرکه
الدنیا ساعة فاجعلها طاعة ودیمشلردرکه کل آت قریب انکیچون
قرآنده کلور (اتی امر الله) یعنی مضارعدن ماضی ایله تعبیر اولندیغی
تحققنه وقربنه دلالت ایچوندر (وبعضیلر ساعتی قلب ایدوب
سعی دن اخذ ایتمشلردر زیرا ساعت جانب وقوعه سعی ایدرکه انك
مسافت وخطواتی انفاس انساندر (ویاخود ارواح اجساده سعی ایدر
لمحه دن اسرع زمانده زیرا ارواح صور اسرافیلده محبوسه در نفخهٔ
ثانیه ده اجساده متصل اولسه‌لر کرکدر ولکن ظواهر نصوص حسبیله
نفخهٔ اولی یه حمل ایتمك اولادر اکرچه هر بر نفخه وعیدی مشتملدر
اشته وقت موتده نفس اخیر دخی ساعت مذکوره کبیدر انکیچون
موت طبیعی یه قیامت صغری دیدیلر نته کیم حدیثده کلور (من مات
فقد قامت قیامته) وموت فنائی حالی آن غیر منقسمده در وعارفك
هر نفسی نفس اخیردر انکیچون قیامة العارفین دائمة دنلدی * قال
ما المسئول عنها باعلم من السائل * جناب نبوت صلی الله علیه وسلم
بیوردیلرکه قیامتدن سؤال اولنان سائلدن اعلم دکلدر یعنی ایکیمزدخی
عدم علمده برابرز بلکه انك علمی الله تعالی یه مخصوصدر که قنغی
ییلده وقنغی شهرك هفته سنده وجمعه سنده وساعتنده اوله جقدر
او بیلور انجق بوندن غرض انك وقتنی معرفتدن طمعی قطعدر
(واکابر عرفادن منقولدرکه بعض انسلاخاتنده حضرت ادریس علیه
السلام ایله مجتمع اولوب ظهور ساعتدن نه قالدی دیو بقیهٔ عمر دنیادن
سؤال ایتدکده (اقترب للناس حسابهم) دیو جواب ویردی تکرار
اشراط اقترابدن برشرطنی تعریف ایله دیدکده پدریمز آدمك علیه

السلام وجودی اشراط ساعتدندر دیدی نته کیم حدیثده دخی کلور
(بعثت انا والساعة کهاتین) یعنی اصبعیه السبابة والوسطی) معناسی
بودرکه بنم ایله قیامتك اراسی زمان ماضی یه کوره وسطی نك مسبحه
اوزرینه فضلی مقداریدر قرب زمانی بی قرب مساحی یه تشبیه
ایتدیکی غایت قرب ساعتی تصویر ایچوندر (اشته آدمدن دور
محمدی یه دك دور سنبله که یدی بیك سنه در التی بیك سنه یه قریب مدت
مرور ایتمشدی بوامتك عمری دخی الف سنه ایله تقدیر اولنوب حالا که
بیك یوز اوتوز التی تاریخیدر اولدخی منقضی اولوب الف ثانی حد
فاصله در دیدیلر یعنی بیك سنه سنه دك اشراط صغری والف ثانی
زمان ظهور اشراط کبرادر دیو ارباب نقل واصحاب کشف اتفاق
ایتمشلردر (ولکن نه غایته دك تمام اوله جغی امر تقریبی در شوقدر
دیمشلردر ایکیوز باشندن ویا دوردنده مهدی واندن آیات کبری
تتابع اوزرینه کلسه کرکدر ومهدیدن یدی سنه مقدم بنوا الاصفر که
افرنج یعنی وندیك کفره سیدر انلر ظهور ایدوب (بنوا الاصفردن مقدم
دخی اطراف عالمده هرج ومرج وقوعیله عالمه اختلال تام کلجکدر
ودولت عثمانیه زمان مهدی یه دك متمادی اوله جقدر وآخر قیامت
کفار تاتار وسائر انلره ملحق اولان اشقیا اوزرینه قوپسه کرکدر
والعلم عند الله الخبیر (سؤال اولنورسه که جبریل بیلوردیکه وقت قیامت
مجهولدر پس نه معنادن سؤال ایلدی (جواب بودرکه کرچه ساعتك
مجهولیتی آیات مکیه ایله معلوم اولمشدر ولکن اول معنایی عند الاصحاب
لسان نبوتدن تقریر ایچون اعاده ایلدی وبردخی مجهول اولان موادده
لا ادری دیمك نصف العلم اولدوغنه تنبیه قیلدی نته کیم قرآنده کلور
(قل ما ادری مایفعل بی ولا بکم) یعنی امور آتیه نك جمله سندن خبر
ویرمك اولماز مکرکه حق تعالینك تعریف ایتدیکی مواد اوله اشراط
ساعت وامثالی کبی انکیچون اسلام وایمان واحساندن خبر ویردی
زیرا معلومی کتم ایتمك اولماز مکرکه مخاطب نا قابل اوله * قال فاخبرنی
عن اماراتها * امارات امارتك جمعیدر فتحله علامت ونشان معناسنده که

انده تقدم اعتبار اولنور زیرا امر اصلنده تقدم بالشی در انکیچون
فائداعمایه امیر دیدیلر وامارت شیء دخی شیء اوزره مقدمدر زیرا اثردرکه
انکله استدلال اولنور وامارتی جمع ایراد ایلدیکی تعددنه بناء در
نته کیم اشراط کبری عشره اولمق اوزرینه نص واردر اکرچه بوراده
بحسب المقام بعض اوزرینه اقتصار اولندی (معنی بودرکه یامحمد
چونکه نفس ساعتدن مجهولیتنه بناء خبر ویرمدك باری علامتندن
خبر ویرتاکه انکله قربنه استدلال اولنه *قال ان تلد الامة ربتها*
امه مملوکه دیمکدرکه افواه ناسده جاریه دیمکله مشهوره در زیرا
سیده نك حوائج ضروریه سنده جریان وسعی ایتمك شانندندر وربه
تشدید ایله رب لفظنك مؤنثیدر تربیه معناسنده که مصدر بمعنی الفاعلدر
عدل کبی پس رب سید وربه سیده معناسنده اولورکه مالك مملوکنی
تربیه وحفظ ایتدیکی ایچون رب دنلدی یعنی جمله علاماتك
قیامتدن بری بودرکه (لیظهره علی الدین کله) موجبنجه استیلاء
مسلمین واقع اولوب سبی وغارت بسیار وجواری وسراری بیشمار
اولمغله اکثر ناس تسری ایله اکتفا ایدوب نکاحه میل ایتمیه لر مع هذا
حرائر صلاح البیت واماء فساد البیت در وتسری اولان جاریه
سیده سنی ولادت ایلیه یعنی افندیسندن قزی طوغوب پدرینه
نسبتله نیجه سیده اولورسه والده سنك دخی سبب عتقی وباعث عزتی
اولمغله اولدخی سیدة البیت اولور نتکیم کبار واولاد کبار جواریدن
تولد ایدوب انلرك شرفلریله جواری دخی حرائر کبی عزت وحرمت
زائده بولورلر (پس مقصود امه نك سیادتی بیان اولمغله ربه یی
تخصیص وتأنیث ایلدی واضافت سبب عتق وباعث رفعتی اولمغه
محمول اولدی وبو معنی آخر الزمانده اولمغله اشراط ساعتدن
قیلندی زیرا (توقع زولا اذا قیل تم) وفقنجه تمام امر انقراض
زمان وانقضاء مدت دنیایه اشارت اولدیغی کبی تعکس حال دخی
بویله در زیرا حدیثده (تناکحوا تکثروا) دیو نکاحله امر واردر
اکرچه تسری یه دخی رخصت ویرلدی ولکن تسری ایله

انفراد نکاحله اجتماع کبی دکلدر پس تسری شرع قدیمدر وحضرت
ابراهیم هاجری استیلاد ایتمشدر ام اسمعیل در علیهما السلام بس
امارات ساعتدن اولان عتقدر زیرا بو حکم قبل الاسلام معروف
دکل ایدی دیمك قول معتبر دکلدر نته کیم شرح مصابیحده تور بشتی
ذاهب اولمشدر وکذلك کلام مذکوری توجیه ده تقارب زمانله
عزیزلر ذلیل اولور زیرا والده ولدنی مربیه وامرنی مدبره ایکن
امر منقلب اولوب ولد رب وربه اولمق اشراط ساعتدندر نتکیم
کلام آتی بونك عکسیدرکه اذلانك اعزه اولدوغیدر دیمك ضیق
فهمدندر نتکیم طیبی قائل اولمش وعلی قاری دخی اکا اقتدا قلمشدر
زیرا ایکی علامت دخی نظر حق بیننده قدر وشرفه دالدر شوقدر
واردرکه عقوق والدین اشراط ساعتندندرکه مذمومدر وبعض اشراط
ساعت واردرکه ذم اقتضا ایتمز تطویل منارات وزخرفهٔ مساجد
وامثالی کبی زیرا بو مقوله لر عباداته ترغیب ایچوندر زیرا دین عدم
استعمال ایله کهنه لك قبول ایدر بس انی بعض اسباب محدثه ایله تجدید
ایتمك امور شرعیه دندر اکرچه عوام علمانك اکثری بو معنادن غافللردر
و بوراده علمانك دخی اقوال سخیفه سی واردرکه سخافتندن اوتوری
ذکری طی اولندی فخذ ما آتیتك وکن من الشاکرین * وان تری
الحفاة العراة العالة رعاء الشاء یتطاولون فی البنیان * تری خطاب
عامدرکه رؤیت شانندن اولنلرك جمله سنه شاملدر تا معلوم اولاکه
بو امر هائل برصورته کرمش وبرغایه یه ایرمشدرکه انی ادراك ایتمك
هیچ بر رائی یه مخصوص دکلدر بس رؤیت بصریه یه حمل ایتمك
اولادر نتکیم تطاول بنیان دخی اکا قرینه در زیرا بنا وانی تطویل
امور حسیه دندر وتطاول اصلنده اظهار طولدر اکرچه بوراده
مراد کردنکشلك واکا لازم اولان تفاخردرکه حسب ایله تمدحدر
بس رؤیت فعل باصره اولیجق تطاول انك مفعولندن حال اولور
یوخسه مفعول ثانی اولماز زیرا مفعول ثانی اولمق رؤیت قلبیه یه
محمول اولدوغی صورتده در (حفات) حاء مهمله نك ضمیله حافی نك

جمعیدر قضاة قاضینك جمعی اولدیغی كبی حافی ایاغنده نعل وخف
وجرموق وامثالی نسنه اولمیانه دیرلر ایاغی چپلاق معناسنه بغداد
ارنلرندن بشر حافی دیدكلری بوندندر زیرا بغداد ایچنده چپلاق
ایاغله كزردی وخلق اكا تعظیماً زقاقلری طاهر طوترلردی وشولكه
زین الدین الخوافی دیرلر خاء معجمه ایله درکه نیسابور ناحیه لرندن
كثیرة القری بر ناحیه در (عراة دخی عاری نك جمعیدر كه اوزرنده
ستر عورتدن زیاده لباسی اولمیه اگرچه لغتده من القرن الی القدم
عریانه دخی دیرلر (عالة تخفیف لام ایله عائلك جمعیدر فقیر معناسنه
یقال عال یعیل اذا افتقر پس یائی اولمش اولور و بعضیلر دیدیلركه
واوی در یقال عال یعول اذا افتقر وكثر عیاله (رعاء) كسر رائله جمع
راعی در تجار كسر وتخفیفله جمع تاجر اولدیغی كبی راعی كودیجی در
فارسیده چوبان وشبان دیرلر (شاء جمع شاة در كما فی القاموس
واسم جنسدر قیونك مذكر ومؤنثنه اطلاق اولنور و یاخود قیونه
وكچی یه شمولی واردر بوراده غرائب ابن ملك دیندركه رعاء الشاء یی
تری یه مفعول طوتوب ملوك ایله تفسیر ایتمش ورعیتدن شاء ایله تعبیر اولندیغی
خلقك عجزده شاء كبی اولدوغندن اوتوریدر دیمشدر ولكن خطادر
زیرا اگرچه ضابط ومالك اولنلردن راعی ایله تعبیر اولنمشدر نتكیم حدیثده
كلور (كلكم راع وكلكم مسؤل عن رعیته ولكن بوراده صفت بعد الصفه
درکه معنای لغوی یه محمولدر ما قبلی كبی نتكیم مقام اكا قرینه در
وملوك ورؤساء اولق معناسی تطاول بنیاندن مفهومدر زیرا اهل
ثروت وغنا اولمدقجه رفع بنا وانكله تفاخر میسر اولماز پس حفات
وعراتی ذكر ایلدی ظاهرده سوء حاللرینه اشارتدن اوتوری نتكیم
مقام ذمده اوستنده باشنده ایاغنده نسنه یوق دیرلر وفقرلرینی
تصریح ایلدی یا ما قبلنی بیان و ایضاح ایچون و یا شو معنادن
اوتوری كه ظاهرده بعض سوء حال اوزرینه اولنلر باطن حالده محتاج
دكللردر بلكه كندیلرن ستر ایچون عریان وكهنه لباس ایله كزرلر (ورعاء
الشاء اولدقلرین تضمینه قلدی حقارتلرینه دلالت و بی عرض

وبی

و بی حرمت اولدقلرینه اشارت ایچون پس جمیع اوصاف رذالت
حاللرینه قرینه اولدی (وحضرت موسانك وجناب نبونك علیهما
الصلاة والسلام قبل البعثه رعی غنم ایتدكلری كندی شانلرنده
كمال ایدی انكیچون اعراب بادیه كبی اول حال اوزرینه قالمیوب
رعاء خلقه انتقال ونبوتله مبشر اولدیلر وعلو شان وارتفاع منزلتده
ذروه جذعا یه بوادیلر پس بركیمسه یی رعیله و یا امیتله و یا فقرله
تعبیر ایتسهلر اولدخی یا پیغمبر راعی و یا امی و یا فقیر دكلمی ایدی دیسه
تعزیر وتأدیب اولنور زیرا بوراده قیاس نفس جاری اولماز تطاول
بالاده ذكر اولندی (بنیان ضم باء موحده ایله اصلنده مصدردر
ولكن حائط ومبنی معناسنده استعمال اولنور قال الله تعالی (كانهم
بنیان مرصوص) بو جهتدن بنیان واحددر جمع دكلدر زیرا وصفی مذكردر
و بنی سعی ورنی اوزرینه هدمك ضدیدر (معنای كلام نبوی بودركه
وعلامات قیامتدن بری دخی بودركه ای رؤیت شاننده اولان كیمسه
امر ولایت اهلنك غیری یه ومملیك وسفله ناسه وخصوصا احداثه
تفویض اولنمغله انلری كوررسن بناده متطاول ومتفاخر و متكبر
اولدقلری حالده یعنی نودولت وبربی اصل اولدقلرندن اول امردن
خطا ایدوب معظم همتلری رفع بنا وبری برلری وغیریلر اوزرینه
اظهار طول وابراز علو وارتفاعدر (پس بو علامت ایكی معنایی
مشتمل اولدی (بری انقلاب زمان وانعكاس حالله ارذال وسقاط
ناسه تفویض امور جمهور اولنمق زیرا رفع ابنیه و اعلاء قصور
و بروج بحسب الغالب مناصب عالیه ایله متقلد اولنلرك شانیدر
(وبری دخی بی دینلكلرندن فی بیوت (اذن الله ان ترفع) موجبنجه رفع
بناء بیوت الهیه یی قیوب (یعلمون ظاهرا من الحیوة الدنیا) اشلرتی اوزره
توسیع وتطویل دار واجراء انهار وحفر آبار وغرس اشجار وامثال
امور دنیویه ایله مقید اولورلر وطریق آخرتی یاكاورلر كویا دیمك
اولور كه بو دار دنیانك اماء ایله داخلی ومملیك ونظائری ایله خارجی
بو صورته كیرمك عین علامت ونشان قرب ساعتدر * ثم انطلق *

بعده امور اربعهٔ مذکوره‌دن سائل اولان رجل منطلق وذاهب اولدی
زیرا انطلاق کتمك ویرنسنه کشاده ومنحل اولمق معنالرینه استعمال
اولنور نته‌کیم طلاق مرأه دیرلر که عقدهٔ نکاحی حل ایتمکدر وثم تراخی
ایچوندرز برا رجل مذکورا سؤاله مسطوره‌نك اجوبه‌سنی اخذه‌دك اورادە
مکث ایدوب بعده قیام ایدوب کتدی * فلبثت ملیا * تاء متکلم حضرت
عمردن رضی الله عنه عبارتدر ملی کرچه نهاردن ساعت طویله ودهردن
مدت مدیده‌ده استعمال اولنور قال تعالی (واهجرنی ملیا) ولکن برهت
ایله تفسیر ایلیوب وبرهتی زمان طویل ویا اعمدر دیدکلرندن فهم
اولنور که ملی بحسب المقام فی الجملة زمانده دخی مستعملدر بناء علی
هذا دیمکدر که حضرت عمر بیوردیکه بس بن برمقدار زمان حیرتله
مکانمه ملازمت ایدوب اوتوردم وسبب تحیر بودر که بعض روایاتده
وارد اولدیغی اوزره (فعجبناله یسأله ویصدقه) مضموننده‌ن تردد واقع
اولوب بو رجلك سؤالی مسؤله عدم وقوفنه وتصدیقی قبل السؤال
اطلاعنه دلالت ایدر بونه حالدر بونده اثر روحانیت وهیئت ملکیت
واردر آیا بو جنس بشردنمی ویا نوع ملکدنمی اوله دیو فی الجملة
اضطراب واقع اولدیغیدر * ثم قال * حضرت عمره برمقدار مکثدن
صکره جناب نبوت صلی الله علیه وسلم بیوردیکه * یا عمر * بو مقاله‌نك
تأخیرینه باعث الله اعلم بو اولدیکه اول سائلك اول امردن جبریل
اولدیغی معلوم نبوی دکل ایدی تا که دیدهٔ بینلرندن غائب اولدقدن
صکره معلوم اولدی واول اثناده حضرت عمر دخی کمال هیبت
نبویه‌دن جسارت ایدوب بو کیمدر یارسول الله دیه مدی تا که
جناب نبوت بلا سؤال اخبار ایتدیلر (وعمرك کنیه‌سی ابو حفص ایکن
تعظیما انکله خطاب اینمیوب اسم علملرینه عدولك وجهی بودر که
امور مذکوره‌نك عمارت دین باینده‌ن اولدیغنه اشارت وتقدیم شروط
وارکانه تنبیه وتحریض ایلمدی زیرا عمر انسان دیدکلری بدنك
حیاتله عمارتی مدتیدر بو معنادن رجل قسمی عمر ایله بطریق التفؤل
تسمیه اولندی تا که بقا بوله وچوق زمان بدنی حیاتله معمور اوله نته‌کیم

ترك قیا ایله تسمیه وتفؤل ایدر تا که طاش کبی دنیاده ثابت اولوب قاله
وعربك صخر وجندل وجبل وحجر دیو تسمیه‌لری دخی بو قبیلدندر
* اتدری من السائل * سائل مذکور کیمدر ونه جنسدندر بیلور میسن
تدری درزا ایتدندر که نوع جهل ایله حاصل اولان معرفتدر انك ایچون الله
تعالی‌ده مستعمل دکلدر مکر که معانیدن بی خبر اولنلر السنه‌سندن صادر
اوله وشول شاعر که دیمشدر ع لاهم لا ادری وانت تدری بو سوزك مشاکله‌یه
محمولدر (تعلم ما فی نفسی ولا اعلم ما فی نفسك) کبی ومن مبتدا فتحیله حرف
استفهامدر * قلت الله ورسوله اعلم * بن دیدمکه الله تعالی ورسولی
اول کیمسه‌نك کیم اولدیغنه اعلمدر بن بلمم وفی الجملة بلسم دخی متردد مکه
بو بابده یقینم یوقدر زیرا امارت مظنونه‌دن علم یقینی حاصل اولماز
(معلوم اوله که جناب الهی حقنده صیغهٔ اسم تفضیل مبالغه‌یه محمول
اولمق مفاضله‌دن اولادر زیرا مفاضله‌ده مشارکت واردر صفات
الهیه‌ده ایسه حقله کیمسه‌نك اشتراکی یوقدر اکرچه دعوای شرکت
واردر ولکن دعوانك مذموم ومحمودی واردر مذموم اولان فرعونك
ادعا ایتدیکی ربوبیتدر ووجوب وجود وازلیت واحاطه ونزاهت دخی
بویله‌در که بونلر الله تعالی‌یه مختصدر ومحمود اولان ارحم الراحمین
وامثالیدر زیرا بونده افعل صیغه‌سی کتوروب عباددن رحماء اولنلر
اوزرینه ثنا ایلدی وکندینی انلردن ارحم قلدی بو جهتدن الله اکبرده
مفاضله‌یه ذاهب اولمیوب الله الکبیر معناسن ویرمك اولادر بو صورتده
الله اعلم دخی الله العلیم دیمك اولور زیرا بو ماده‌ده حضرت عمرك
سائله علمی یوغیدی واوسه دخی علم الهیدن مستنبط در قال تعالی
(ولا یحیطون بشیء من علمه الا بما شاء) پس خلقك علمی لا علمدر
وعلم کلی حقکدر بو وجهدن ادب بودر که علم معلم تفویض اولنه
(و بو راده رسول ضم اولندیغی معلم اولدیغی معناسندندر اکرچه انك
علمی دخی علم حقدن مستفاددر کویا دیمك اولور الله تعالی اعلم ومعلم
من عند الله اولان رسول اعلم یعنی علم مزید له متصفدر که معلوماتی
استیعاب ایلمشدر انك ایچون دیمشدر که (من قال ان نبی الله لا یعلم

الغيب فقد اخطاء فيما اصاب) زيرا (فلا يظهر على غيبه احدا الا من ارتضى من رسول) وامثالی دلائل ايله سالبهٔ كليه اطلاق اوزرينه صحيح اولماز * قال فانه جبريل * جناب نبوت دخی بيوردیكه چونكه يا عمر انك علمی اللهه ورسوله تفويض ايتدك بس معلومك اولسونكه اول سائل جبريلدر كسرله غريب وزنی اوزرينه كه ملك معهوددركه غالبا الله تعالى ايله انبيا اراسنده توسط ايدن اودر وانده دخی لغات كثيره واردر قاموسدن استطلاع اولنه اشهر اولان لغت ذكر اولناندر جبريل عبدالله وميكائيل عبيدالله واسرافيل عبدالرحمن معناسنه وارواح مطهره ايل كلمه سنه مضاف اوله كلشلردر اسماء بشريه ده اسرائيل واسمعيل وامثالی كبی واكر ارواح خبيثه دن ايسه شيطانه مضاف اولور قوش قليوش كبيكه بونلر اسماء شياطيندندر واسم قابيل مدفوعدر زيرا اول بطريق التفوّل وضع اولنوب صكره (انما لعبر بالخواتيم) وفقنجه عاقبتی خير اولمشدر انك ايچون اسم حقيقی عندالله اولاندر يوخسه عندالناس دكل فافهم * اتاكم يعلمكم دينكم * اتاكم استيناف بيانيدركه ماقبلندن ناشی اولان سؤاله جوابدر اتاكم اتياندندر مجیء ايله فرقی بودركه مجیء برنسنه‌يی جانب مبدادن نقل واثباتدر ونسنه‌يی جانب منتهايه ايصال ملاحظه اولنور بس مبدأ مجیء جناب حق ومنتهای اتيان خلقدر بوراده خطابی تعميم ايلدی زيرا جبريلك اتيانی يالكز عمر ايچون دكل بلكه عامهٔ مؤمنين ايچون ايديكه وقت سؤال وجوابده برمقداری اول مجلس عاليده حاضر وبرمقداری غائب ايدی واتيان دخی صورت بشريه ده واقع اولدی زيرا افاده واستفاده يه انسبدر وتوسط ملكده فائده تعظيم نبويدر زيرا انسانك حقه ارتباطی ايكی وجهله دركه بری بالواسطه وبری بلا واسطه‌در وجناب نبوت بو ايكی وجهله حقدن استفاده ايدر وايكی مرتبه‌نك حكمنی ايفا وحقنی اعطا ايلردی وبر دخی بودركه ملك اصلنده قوای روحانيهٔ بشريه دندر وحی والهام ايسه جانب سردن روحه وروحدن قلبه نزول ايدر بو جهتدن ملك خادم بشردر وبر دخی تحصيل كمالده

بحسب الغالب واسطه لازم اولديغنه تنبيه در تكميم (وابتغوا اليه الوسيلة) اكا ناظردر وبوراده اتيان فی الحقيقه جناب نبوته در فاما مخاطبلره قلدی زيرا رسوله اتيان همان انلره اتياندر قال الله تعالى (وما انزل اليكم) يعنی مخاطبلری منزل اليه اخذ ايلدی مع هذا منزل كه قرآندر رسوله انزال اولنوركه منزل اليه اودر (يعلمكم دينكم اتاكم ده اولان ضميرمرفوعدن حال مقدردر زيرا وقت اتيانده هنوز تعليم يوق بلكه عزم تعليم واردر وتعليم تكرار علمدر تاكه متعلمك قلبنده ثابت اوله زيرا جبلتنده نسيان واردر وافاضهٔ معلم دخی متعلمك قبول فيضه استعدادنه موقوفدر زيرا تلقی واخذه قادر اولميان متعلم نسبتله انساندن حيوان كبيدر حيوان ايسه قابل خطاب دكلدر ديمشلردركه معلم لفظی اسم فاعل صيغه سی اوزرينه الله تعالى يه اطلاق اولنماز زيرا تعليم انی كندی نفسنده صناعت قيلانه مخصوصدر صناعت ايسه مزاولهٔ عمل ايله حاصل اولان علمدر الله تعالى ايسه مزاوله ومعالجهٔ عملدن منزهدر ومصرده مسموعم اولمشدركه اهل مصر مقدم اهل صناعت اولان اهل ذمته معلم ديرلر استاذ وصناعتنده ماهر معناسنه مع هذا قرآنده مواضع متعدده ده تعليم الله تعالى يه نسبت اولنمشدر (ودين وضع الهيدركه شريعتدر يعنی احكام اعتقاديه وعمليه دن عبارتدر ولكن اطاعت اولنديغی جهتدن دين وكتابت واملاء اولنديغی جهتدن ملت دينلور وبوراده تعليم دينی جبريله نسبت ايتديكی مجازدر زيرا تعليم فی الحقيقه جناب نبويدن واقع اولديكه جبريل اول تعليمه سؤالی جهتيله سببدر ديمشلردركه بو معنی حضرتك دنيادن انتقالندن برشهر مقدم واقع اولمشدر (معنی ديمك اولوركه جبريل سزه دينكزی تعليمه عازم اولديغی حالده كلدی تاكه سؤال وجواب طريقيله واقع اولمقه بن امر دين قلبكزده راسخ ومتقرر اوله زيرا بو صورتله تعليم ابتداء خطابله تقريردن اقوادر وبوندن فهم اولنديكه اسلام وايمان واحسان دين كاملدر اگرچه شعب دين بونلردن زياده در وقرآنده كلور (ان الدين عند الله الاسلام) يعنی ظاهر دين امور مذكوره

و باطن دین تسلیم ورضادر که اسلام حقیقی در وملت ابراهیم دیدکاری فی الحقیقه بودر (ودیمشلردر که عهد آدمدن غایتهدك مشروع اولوب جنتده دخی باقی اولان ایکی نسنه در که بری ایمان و بری نکاحدر (الحاصل هرکسه لازمدر که دین کامل اهلی اوله واول کمال امور مذکوره یی تحصیلده در کویا که بونلر اولمدقجه ماعدایه اعتبار یوقدر نته کیم عرفاتده وقفه اولمسه حج درست اولماز وطاعات مستقلهده نیت بولنمسه عمل ساقط اولور مکرکه بیع وشری ونکاح وطلاق وطهارت ثوب وستر عورت وامثالی امور اوله که بلانیه صحیح اوله اکرچه کمال جمیع اعمالك نیته مقارنتیدر مکرکه تروك مقوله سی اوله پس شعب ایمانك مجموعی موجود اولمیجق دین اکمل اولور

الحدیث الثالث

* قال عبد الله بن عمر رضی الله عنهما سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول* معلوم اوله که عبادله عند المحدثین دورت کیمسه در که ابن عمر وابن عمرو بن العاص وابن الزبیر وابن عباسدر رضی الله عنهم وابن مسعود رضی الله عنه کبار صحابه دن ایکن عبادله دن معدود اولمدی زیرا ابن مسعودك وفاتی تقدم ایتمشدر بونلر ایسه خلق انلرك علمنه ضرورت واحتیاج وقتنه دك معمر اولوب علملریله انتفاع اولندی انکیچون زیاده شهرت بولدیلر وعند الفقهاء عبادله اوچدر که ابن مسعود وابن عمر وابن عباسدر (سماع قصد له کوش طوتمغه وکیفما اتفق اشتمکه شاملدر استماع اخص در که قصدله قولاق طوتوب دکلمکدر (یقول جمله حالیه در معنای کلام بودر که عبد الله بن عمر رضی الله عنه دیدیکه رسول اللهی صلی الله علیه وسلم اشتدم قائل اولدیغی حالده یعنی قولاغم ایله بلاواسطه اشتدمکه بیوردی *بنی الاسلام* بناء مجهول اوزرینه اسلامدن مراد دین اسلامدر ومسلم بودینه انقیاد ایلین امت مرحومه در نته کیم قرآنده کلور (هو سماکم المسلمین من قبل وفی هذا) یعنی کتب مقدمه ده وقرآنده الله تعالی سزه مسلم دیو آد ویردی حقه استسلام ایتدکز اولدوغیچون *علی خمس* خمس مؤنث

اولدیغی دعائم ویاخصال اعتباریله در و بعض روایاتده تذکیرله خمسة کلمشدر خمسه ارکان معناسنه و بعضیلر دیدیلر که تمییز مذکور اولمیجق عدد ده تذکیر وتأنیث برابردر بونده اسلامی بنایه واصول خمسه یی قواعد وارکانه تشبیه واردر پس خیمه عمودی اوزرینه وقصر ودار دخی ارکان وقواعدی اوزرینه تأسیس اولندیغی کبی دین اسلام دخی بو بش نسنه اوزرینه مبنی وموقوفدر که قوامی بونلره منوطدر واکا تشبیه المعقول بالمحسوس دیرلر زیرا نفوسده اوقع وفهومه اقربدر بو جهتدن قرآنده مثل وتشبیه چوق ایراد اولندی* شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا عبده ورسوله* شهادة لفظی جرله خمسه دن بدلدر مابعدنده اولان معطوفات اربعه نك مجموعی اعتباریله ویارفعله مبتداء محذوفه خبردر الاولی ویا احدیهن تقدیریله فاما محذوف الخبر مبتدا اولمغه مساغ یوقدر منها شهادة کبی زیرا بو مقوله تقدیر اکثریا معدودك عدم استیعابی محلنده اولور بوراده ایسه مجموع خمس مذکوردر (ان مخففه در که اصلی انه در بعض نسخده عبده ورسوله یرینه رسول الله دوشمشدر ولکن اولکی اولادر زیرا حدیثده کلورکه (ابدؤا بالعبودیة وثنوا بالرسالة) یعنی اشهد ان محمدا عبده ورسوله دیمکز دیمکدر تاکه تقدیم عبودیتله یهود ونصاری قوانی رد حاصل اوله زیرا یهود عزیر ابن الله ونصاری المسیح ابن الله دیدیلر بز که اهل ایمان واسلامز عبده ورسوله دیرز و بر دخی بودر که تقدیمده شرف عبودیته دلالت واردر زیرا عبودیتله خلقدن حقه توجه ورسالته ایسه حقدن خلقه تصرف واردر جانب ولایت ایسه اقوادر بوسببدن قرآنده (سبحان الذی اسری بعبده) وارد اولدی ولیلهٔ معراجده جناب نبوت صلی الله علیه وسلم ابتداء دخول حضرتده (انا العبد لا اله الا الله) بیوردی واکا بقاء رسم دیرلر که اکمل امت حالیدر فافهم جدا (وکلمهٔ توحیدك بعض لطائفی بالاده ذکر اولنمشدر

* واقام الصلاة* اقام کسرله اصلنده اقوام ایدی اعلال ایله واو ساقط وتائله تعویض اولنوب اقامهٔ دنلدی صکره طول کلمه دن

اوزرى اضافت نادن بدل قيلنوب حذف نائله اقام الصلاة دنلدى
مع هذا بونده قرينى اولان ايتايه موافقت ومناسبت دخى واردر
نته كيم از دواج ايچون حذف اولنـدى ديه نك مرادى بودر يعنى
اول بش نسـنه نك ايكنجيسى صلاته شروط ظاهره و باطنـه سى ايله
قوام ويرمك و تعـديل ايلمكدر زيرا ترك صلاة ضيق معيشته سبب
اولديغى كبى ترك تعديل وتخفيف ركوع وسجود ايتمك دخى بويله در
بوجهتدن محـافظهٔ صلاة ومراعات شرائط لازم كلدى تا كه رزق
صورى ومعنوى ايله مرزوق اوله زيرا صلاة معراج معنويدركه حظ
روحى استيفاء ايچون وضع اولنمشدر قرب حق ايسه ظاهرا و باطنا
تشريفـدن خالى دكلدر وديمشلردركـه وضوده سر انفصال
عما سوى الله وصلاتده سر اتصال بالله واردر كه الصوفى كائن باين
بومعنادر وتكبيرات جناب مطلقك هرحالده بى قيد اولماسنه اشارتدركه
تنزيه عاسدر ووصلت ديدكلرى وجه مطلقدن اولمغله قيدى منافى
وتنزيهى مستلزمدر (و بوفقير شيخم سيد الاقطاب شيخ فضلى ٔ الهى دن
قدس سره مسموعم اولمشـدر بيورمشدر وضويه حركت توبه
وانابتـ وتكبيرهٔ اولى توجه الهى يه اشارتدركه بو تكبيرله عالم
ناسوتدن خروج وعالم ملكوته دخول ايتمش اولور بعـده ركوعه
انتقال عالم جبروته تجاوزه و بعده سجده يه انتقال عالم لاهوته وصوانته
اشارتدركه بومقـامده فناء كلى حصوليله وطن اصليسنه صعود
ايتمش اولور و بعـده سجده دن قيام حالت بقايه اشارتدركه رجوع
الى الوراء در وركوع مقـام قاب قوسين يعنى مقام صفاتدركه ذات
واحديه در وسجده مقام اوادنى دركه مقام ذات احديه در وحركات
ست يعنى قيامدن ركوعه واندن قومه يه واندن سجدهٔ اولى يه واندن
جلسـه يه واندن سجدهٔ ثانيه يه واندن قيامه انتقال الله تعالينك سموات
وارضى التى كونده خلق ايتمسنه اشارتدر پس ركعت واحده اول وآخر
سلوكى وغيرى حقـائقى محتويه در ولكن معرفت وحضور قلب
لازمدركه حضور اهل نهايتك واستحضار اهل بدايتك صفتيدر زيرا اهل

نهايتده نسيان بوقدر تاكه منسى اولان نسنه يى استحضاره محتاج اوله
وحضور دائمدن مراد طرف خلقدن جانب حقه على الدوام انجذابدركه
صلاتده دوام بودر وانك مصداقى عبوديت كامله ايله تقيـددر و بو
عبوديت اولمسـه سوء خاتمه دن خوف اولنور كه روحك فكر غيرله
بدندن مفارقتى در والعياذ بالله تعالى * وايتاء الزكوة * يعنى
اوچنجى صدقهٔ مفروضه يى فقرايه دفعـدر ولكن فقراء صابرين
اولا در مقصود اهل تقوادر نتكيم حديثـده كلور (لا يأكل طعامك
الاتقى) وديمشلردركه ايتاء اعطادن اقوادر پس چونكه انفاق طهارت
نفـسيدر كركدركه زكاتله اكتفا ايتميوب صدقهٔ نافله يه دخى
رغبت ايليه زيرا حديثده كلوركه مالده زكاتدن ماعدا صدقه دخى
واردر وجه ترغيب بودركه فرض مطلقـا وجود واجب مرتبه سنده
ونافله مطلقا وجود ممكن مرتبه سنده شكره اشارتدر پس شـكر مطلق
اهل اولمغه فرض ونافله ايله تقيـد لازمدر (و بعض عارفين واردركه
افلاس حقيقى دائره سنه دخول ايچون عبادت ماليه و بدنيه دن
كندى نفسلر يچون هيچ برنسنه ادخار ايتميوب غيره هبه و بذل ايدرلر
و بلكه كندى وجود مجازى لرندن دخى بالكليه منسلخ اولوب وارلغى
حقه ترك ايلرلركه انفاقك حقيقتى بودر (وديمشلركه انفاق الاغنياء
(اخراج المال من الجيب وانفاق الفقراء اخراج الاغيار من القلب
وانفاق كلى صفت صديقيدركه جميع مالنى حضور رسوله كتوردكده
ما ابقيت لاهلك يا ابا بكر) ديو سؤال اولنيجق (الله ورسوله) ديو جواب
ويردى يعنى اهل واولادمه الله ورسولى آليقودم جملهٔ وارم طريق
رضاده بذل ايتدم ديدى وصديق رضى الله عنه بومرتبه ايله سرافراز
اولوب اصحابدن هيچ برفرد اكا معادل اولمدى انكيچون
مقرب حضرت ومقـدم اهل خلافت اولدى * وحج البيت *
حج فتحله اهل حجاز وكسرله اهل نجد لغتيدر واياما كان حج اقامت
مناسك ايچون قصد مكه در يعنى وجه مخصوص اوزرينـه قصد
زيارتدر و بيت اصلنـده بيتوتت ايچون محلدر صكره هرمسكنـده

استعمال اولنـدی واشرافه ذوو البیوتات دیرلر كرك هاشمی اولسون وكرك اولمسون زیرا اوائلده اخضر ایله تعمم ایتمزلر بلكه بیوتله معروفلر ایدی نته كیم آل شیبه دن اولانه بیت شیبه دنلور صكره غلبهٔ استعمالله كعبه یه بیت دنلدی ثریایه نجم وآل رسوله اهل بیت ومصحف عثمانه رضی الله عنه امام وتصنیف سیبویهه كتاب وخویلد بن نفیل نام كیمسه یه صعق دیدكلری كبی (ودیمشلر كه بیت معمور محاذات كعبه ده در انكیچون سماده مختار اولان بیت معمور وارضده كعبه در (ودیمشلردر كه كعبه الله تعالینك دار الضیافه سی وابراهیم الخلیل علیه السلام منادی وحجاج ضیف الله دركه سفرهٔ رحمت اوزرینه جلوس ایدرلر وحدیثده كلور كه هر یوم بیت اللهه یوز یكرمی رحمت نزول ایدر كه التمشی طائفلره وقرقی مصلیلره ویكرمیسی وجه كعبه یه ناظر اولنلره در پس كعبه یه نظرده بو شرف اولیجق انسان كامل یوزینه نظرده نقدر رحمت اولمق كرك نظر اولنه (وشرف كعبه دن اوتوریدر كه بر كیمسه حجه قادر ایكن ترك ایلسه دنیادن یا یهودیت ویا نصرانیت ویا مجوسیت اوزرینه انتقال ایدر دیو تهدید اولنمشدر وبر كیمسه صلاتده قیامدن عاجز اولوب قاعدا قیلسه جائز اولور صكره قیامه قادر اولسه اعاده لازم كلمز وكذلك بر كیمسه نصابه مالك اولوب مالی هلاك اولسه اندن زكاة ساقط اولور فاما بر كیمسه حجه قادر اولوب حج ایتمسه وصكره معسر اولسه ویا مالنی سبیل خیره صرف ایلسه اندن حج ساقط اولماز وكذلك اداء صومدن عاجز اولسه شیخ فانی كبی كفارت وفداء جائز اولور فاما حجدن عاجز اولسه احجاج لازم كلور ومال عاجزده حج واجبدر پس اكر غیریسی انك ایچون حج ایدوب صكره عجز زائل اولسه اعاده لازمدر اولكی حج تطوع اولمش اولور (ودیمشلردر كه صلهٔ رحم وتنفیس عن المكروب تطوع حجدن افضلدر وتنفیس اودر كه فقیره خصوصا كه صاحب عیال اولانه اعانت ویا مدیونك دیننی ادا ایلیه واكثر اغنیا علم حالدن بی بهره واعمال فاضله دن غافللردر انكیچون تنفیس مكروب معناسنه حالا

كار قالمشدر فلیحفظوا الاموال ولینتظروا المآل فانه العذاب والنكال (وبعض مسائل حج بالاده در وبوراده استطاعت ذكر اولنمدی شهرتندن اوتوری زیرا هر طاعتده شرط واردر كه حاصل اولمدقجه وجوبی متقرر اولماز * وصوم رمضان * صوم اصلنده امساكدر مطلقا كرك طعامدن وكرك كلامدن وكرك مشیدن وكرك غیریدن حتی مسیردن ویا علفدن امساك اولنان فرسه صائم وریح راكده یه واستواء نهاره صوم دیدیلر زیرا كرچه استواده دخی حركت شمس واردر ولكن زیاده بطوئندن كویا سماده واقف ظن اولنوب صوم وامساك دنلدی وصوم شرعده مكلفك نیت ایله خیط ابیضدن خیط اسوده دك تناول اطیبین دن یعنی اكل ونكاحدن واستمناء واستقادن امساكدر (بعد ذا غیری احادیثده صوم حج اوزرینه تقدیم اولندیغی تاریخده تقدمندن اوتوریدر زیرا صومك فرضیتی هجرتك ایكنجی سنه سنده وحجك التنجی ده ویا طقوزنجی سالنده در وبوراده تأخیر اولندیغی صومك شرفنی بیان ایچوندر زیرا صلاة وزكاة وحج عبده راجع اولمغله بر سیاقده نظم اولنوب صوم حقه راجع اولمغله افراد بالذكر قلندی نته كیم حدیث قدسیده كلور (الصوم لی وانا اجزی به) بو معنادن كبار محققین دیمشلردر كه مختار عبادات عند الله صومدر وجبریل ومیكال آیتندن میكائیلی جبریل اوزرینه عطف كبی زیرا امام شعرانی بعض تصانیفنده دیمشدر كه جبریل فلك قمرك صاحبی اولان اسمعیلدن اكبردر ومیكائیل جبرائیلدن واسرافیل میكائیلدن افضلدر انتهی بالمعنی زیرا بعض احادیث قدسیه واردر كه اوراده رواه رسول الله عن جبرائیل وجبرائیل عن میكائیل ومیكائیل عن اسرافیل واسرافیل عن الله تعالی دیرلر پس بوندن میكائیلك جبرائیل اوزرینه تقدم وفضلی لازم كلور وبونی تأیید ایدر شول قول كه دیمشلردر مقام اسم رب مقام برزخیدر كه سماء سابعه ایله كرسی ماینده در ومقام جبرائیلی ایله مقام میكائیلی میانده متوسطدر وحرمت شهر رمضان اوالقدردر كه دیمشلر زهره معصیت الله تعالیدن

مغفرته مستحقـدر الا شول معصيت كه حرمت رمضانه متعلق اوله
مغفور اولماز كما فى منهاج المذكرين مثـلا نهار رمضانده بلاعذر
جهارا افطار ايتمك اكر بطريق الاستهزاء والاستهـانه والاستحلال
دكل ايسه تعزير وحبس اولنور والا قتل اولنور و بوراده جهل عذر
اولماز زيرا فرض صومك امور دينيـه دن اولديغى ضروريدر دليله
محتاج دكلدر واكر سرا افطار ايتديسه تعزيرله اكتفا اولنور وعذرله
افطار ايتـديكى صورتده دخى علنا اكل وشرب ايتمك كركدر حتى
اهل ذمت بله مشتهيات كلدن منع اولنورز يرا استخفاف و حق باطل ايله
معـارضه دن خالى دكلدر (واصول فقهده شرح رهاويده كلور كه
بركيمسـه يوم شكده نافله ديو صومه نيت ايليوب صكره اول كونك
رمضان اولديغى ثابت اولسـه معفو اولور يعنى فرضه نافله ديو نيت
ايتمش كبى اولمـاز فاما رمضانيتى معـلوم اولان كونى نافله ديو نيت
ايلسـه كفردن خوف اولنور زيرا صوم رمضان فرض عيـندر
نافله اعتقـادى ايسه انى منافيدر(وواجب اولميان نسنه يى واجب
اعتقـاد ايتمك دخى بويله در اكر اول واجب اولميان نسـنه نك
عدم وجوبى ديندن بالضرر وره معلوم ايسه صلاة سـادسه كبى زيرا
صلواة خمس اولوب انك اوزرينـه زائد فرضى اولمديغى ضروريدر
(بعد ذا اور مذكورة خمسه عند اهل السنه اسلام كاملك تعريفيدر
اكر شهادتدن ماعدا سنى ترك ايلسه فاسق اولور و بعض علماء ظواهر
تهديداته بناء كافر اولور ديديلر من ترك الصلوة متعمدا فقد كفر وامثالى كبى
(و بو مقامك تفصيلى بودركه ايمان واسلام اوج راى اوزرينـه
اوج معنايه اطلاق اولنور اولكيسى تصديق مجرد و ايكنجسى تصديق
مع الاقرار واوجنجسى تصديق واقرار وعملك مجموعيـدركه امام
شافعى بواخيره ذاهـب اولوب عملى ايمـاندن جزء قلمشدر سائرلر ايسه
ايمان كاملدن جزء قلمشدر پس تارك عمل حقيقت ايماندن خارج اولماز
بلكه ايمـان كاملدن خارج اولور (وتارك اقرار مانعدن ناشى ترك ايدرسه
فيها والا عندالله مؤمن اولمـاز (وابن عبدالسلام ديمشدركه اظهر

اولان بودركه ايمـان تصديق قلبى ولسان انك ترجمانيدر پس كلمهٔ
شهـادتك تلفظى واجب اولديغى بلوب نطقدن امتناع ايدركيمسه
صلاتك وجوبنى بلوركن امتناع ايدن كبى اولوب ترك واجب ايله آثم اولور
يوخسه مخلد فى النار اولماز زيرا حديثده كلور (يخرج من النار من كان
فى قلبه مثقال ذرة من الايمان) وينه كلور (من مات وهو يعلم ان لا اله
الا الله دخل الجنة) يعنى بو حديثلرده اسم ايمانى تصديق اوزرينـه
اطلاق واردر فقط كه اقرار وعمل انده داخـل دكلدر تتكيم رحمت
واسعهٔ الهيه يه مناسب اولان بودر

* الحديث الرابع *

قال ابن مسعود رضى الله عنه * ابن مسعودك عندالمحدثين عبـادلهٔ
اربعه دن اولديغى حديث سابقده اشارت اولنمشدر انسان العيونده
كلوركه ابتدا مصحفه مصحف ديو تسميه ايلمك عبدالله بن مسعودك
برادرى عتبة بن مسعوددن صادر اولمشدر انتهى ولكن بونده نظر واردر
بلكه لفظ مصحف ابتدا رسول اللهدن صلى الله عليه وسلم صادر اولمشدر
نتكيم احاديث جامع الصغيرده كلور (اعطوا اعينكم حظها من العبادة
النظر فى المصحف وهو ما جمع فيه القران او الصحف) سؤال اولنورسه كه
زمان رسالتده مصحف يوغيدى زيرا قرآنك نزولى تمـام اولمشدر
جواب بودركه اول وقتده كتاب وحيك املاء ايتدكلرى بعض صحف
وارايدى صكره ايام خلافت صديقده جملهٔ قرآن صحف متعدده ده
درج اولنوب ايام خلافت عثمانده ترتيب اوزره يازيلوب مصحف واحد
قلندى پس مصحف تعبيرى معجزات نبويه دن اولور * حدثنا رسول الله
صلى الله عليه وسلم * يعنى جناب رسالت بكا و اول مجلسده حاضر اولنلره
بطريق الخطاب خبر جديد القا ايلدى زيرا تحديث بطريق الخطاب
اولان اخباردر اخبار لفظى ايسه اندن اعمدر زيرا خبر ويرمك كتابتله
دخى اولوركه انده خطاب يوقدر شول وجهدن كه خطـاب كلامى
حاضره توجيه در و بورادندركه صلاة نهاريه يه محادثه مع الله ديرلر
زيرا نهار زمان محـادثه ناسدر وصلاة ليليه يه مسامره ديرلر زيرا

سمر حدیث ایلدر وصلاة سریه یه اختصاص دیرلر زیرا بینه و بین
الله مسارددر وصلاة جهریه یه تبلیغ دیرلر زیرا انده غیره ابلاغ وایصال
واردر و بویله مقاماتده تحدیث ایله تعبیر اولنمق اخبار دن اولادر زیرا
حدیث رسول اطلاقی خبر رسولدن اشهردر وحدیث کلام قدیم
مقابله سنده وضع اولنمشدر زیرا کلام مخلوق حادث وکلام خالق
قدیمدر انکیچون قرآنه مخلوق دین کافر اولور * وهو الصادق *
جملهٔ معترضه در یعنی ورسول تحدیثنده صادقدر که خبری واقعه
مطابقدر اکر بو ماده ده واکر غیری مواده ده زیرا خلافت کبراسی
جهتندن (ومن اصدق من الله قیلا) مظهریدر بوسببدن انی
تصدیق ایتمک حق تصدیقدر وتکذیب دخی تکذیبه راجعدر پس
بو جملهٔ معترضه کلام ابن مسعود اولمش اولور * المصدوق *
معلوم اوله که واقعه مطابق اولان کلام له مخاطب اولانه مصدوق
وغیر مطابق ایله مخاطب اولانه مکذوب دیرلر واول کلام مصدوق فیه
ومکذوب فیه در انکیچون (ذلك وعد غیر مکذوب) نظمی غیر مکذوب
فیه ایله تأویل اولنمشدر زیرا مصدوق ومکذوب خطابه صالح اولان
انساندر بوخسه وعد وامثالی دکل وحواشیٔ کشافده سعد الدین
دیمشدر که المصدوق من صدقه الله فیما اوحی الیه من صدقته فی القول
اذا قلت له الصدق انتهی (پس مصدوق لفظنده معنای مذکوردن
غیری واقعه مطابق محل یوقدر اکرچه بعضیلر یوق یره اکثار کلام
ایتمشلردر ورسول اللهی صلی الله علیه وسلم مصدوقیت ایله وصف
ایتدیکی اخبار واحادیثی تصحیح ایچوندر یعنی اکا وحی والقا اولنسان
کلام الهی وخبر قدسیدر که کیمی وساطت ملك وکیمی بلا واسطه
نازلدر یوخسه کهنه یه القا اولنان اخبار جنیه مقوله سندن وخرافات ایله
مخلوط اولان کلمات قبیلندن دکلدر والا بعض اخبارنده حاشا کذب
ظهور ایدردی پس کلام نبوی صبح صادق کبیدر که کندکجه فروغی
مزید اولمقده در زیرا مطلع صادقدن اولمشدر واخبار اکامل اولیا دخی
بویله در شول جهتدنکه وهم وخیال ووسوسه دن محفوظلردر

* ان احدکم * کسر همزه ایله لفظ نبوی یی حکایه اوزرینه وارد
اولمشدر اکرچه فتحه یه دخی فی الجمله جواز واردر ضمیر جمع زمان
خطابده موجود اولنلره شاملدر اکرچه منقوض اولنلره دخی حکم آتی
منطبقدر ولکن مقصود دکلدر یا ایها الناس کبی (احد واحد کبیدر
لکن اول کی مرتبه یه دلالت ایتمزلر نته کیم الله ورحمن بردر
ولکن جلاله مرتبه ده دالدر رحمن اسمی دکل (واصل اولان احد
نفیده وواحد اثباتده استعمال اولنمقدر وکاه اولور که احدهما مکان
آخرده مستعمل اولور (ونسقده احد وعشرون کثیر واحد وعشرون
قلیلدر احد بنی آدمه مخصوص وواحد عامدر (احد ذاتنده واحد
صفاتنده مشارکی اولمیاندر نته کیم مرتبهٔ ذاته ذات احدیه صفاته
ذات واحدیه دیرلر * یجمع خلقه * صیغهٔ مجهولله در جمع متفرق
نسنه یی تألیفدر مجموع اورادن بورادن جمع اولاندر کرکسه شیٔ
واحد کبی اولماسون وجمیع ضد متفرقدر واجمع الامر جعله جمیعا
بعد ما کان متفرقا (وخلق اصلنده خلیقه دن مشتقدر خلیقه
برنسنه نك طبیعت وحقیقتیدر وعالم وآدمدن هر بری صورت الهیه
یعنی حقیقت الهیه اوزرینه مطبوعدر که صفات کمالیه در بو جهتدن
خلقه خلق دنلدی (وعلماء ظاهر دیدیلرکه خلق تقدیر مستقیم وترکیب
اجزاء وتسویهٔ اجسامدر (بوراده خلق ما یخلق منه معناسنه در یعنی
مادهٔ انسانیه در که نطفهٔ رجل وماء مرأه ودم حیضك مجموعیدر که
بو مجموع اوزرینه تربهٔ مدفندن مقدار ذره اخذ وتفریق وجمله سی
مزج اولنور بو جهتدن انسان آخر ترابی اخذ اولندیغی یرده دفن اولنور
استه قرآنده (انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج بودر (سؤال اولنورسه که
ابن مسعود حدیث مذکوری تفسیر ایدوب دیمشدر که نطفه رحم
مرأه یه دوشدکده الله تعالی اندن برنسمه خلق ایتمك مراد ایلسه
بشرهٔ مرأه ده هر ظفر وشعرك تحتنه وارنجه منتشر اولوب قرق کون
مکث ایتدکدنصکره رحمده دم صورتنده نزول ایدر اشته جمعدن مراد
بودر دیدیکه بونده فی الحقیقه متفرقی جمع واردر و بویله مواضعده

كلام صحابی حدیث مرفوع حکمنده در بومعنی ایسه بالاده مقرر
اولان جمله مجتمع اولماز زیرا تفسیر مذکوره مخالفدر (جواب بودرکه
عقلایه ظاهردرکه مولود بعدالولاده رحمه عودتی محال اولدیغی کبی
نطفه دخی ذوبان وانحلال طریقیله رحمه منصب اولدقدنصکره
بردخی اجزاء بدنه ساری اولماز بلکه (فمستقر ومستودع) اشارتی اوزره
رحمده استقرار ایدر اکرچه قدرت الهیه نسبتله عجز وبعد یوقدر
فامااول نطفه نك ابتداء نزولده لذت ساریه سی اولدیغی کبی انکیچون
جمیع اعضایی غسل ایتمك فرضدر بعدالاستقرار تسخین رحم وساطتیله
قوت منتشره سی واردر واول قوت مسخنه نك تأثیریله بطریق
التدریج ماء ابیض صورت دم ایله متلون اولور بومعنی ایسه جمع
مذکور مقرری منافی دکلدر نته کیم شرعده کلورکه مطر تحت العرش
بردریادن نزول ایدر بوخود مسلمدرکه مطروجه ارضده اولان دریادن
صورت بخارده تصاعد ایلیوب سحابه بالغ اولدقده سحاب انی غربله
وتقطیر ایدر وعذوبت مطر اول تقطیردن حاصل اولور مع هذا
اصلی ماء مالحدر پس مطرك تحت العرش اولان دریادن نزولی
تأثیرات علویه ایله حصولنه اشارتدر زیرا اجرام علویه آباء
و سفلیه امهات وازدواجات افعال وشؤندر که نتایج افعال
وشؤن الهیهدر قال تعالی (کل یوم هو فی شأن) فامانیل مصر
حقنده که جنتدن خارجدر دیو روایت واردر حقیقتی اوزرینه درکه
طرف فلکدن بحر ظلمته منصب اولوب اورادن منقسم ادر یسه واندن
اقطار ارضه متفرق اولور وفرات حقنده دخی وارد اولمشدر ولکن
جنتده کی کیفیتلری اوزره اولمدقلری بحسب الموطندر فافهم جدا
* فی بطن امه * بطن ظهرك مقابلیدر بوراده ذکر کل واراده جزء
طریقیله رحمدر یعنی بطننده خصوص اوزرینه منبت ولددر
بومعنادن من جهة الولاد اولان قرابت ووصلته رحم دیرلر (وبردخی
بو رکه بطن باطنه اشارتدرکه ظاهرك مقابلیدر بطن ام ایسه
ام الکتاب یعنی علم الله مقابلیدرکه علم الله غیب اضافیدر وام اب

مقابله سنده درکه والده در کرك قریبه وکرك بعیده وفی الحقیقه والدهٔ
بعیده نفس کلیه ومتوسطه حوا وقریبه بلا واسطه اولاندر وقرآنده
کلور (خلقکم من نفس واحدة) یعنی سزی اصل واحددن خلق
ایتدیکه آدمدر ولکن حوا ایله ازدواج طریقیله اشته بو عالم اجسامه
کوره در فاما عالم ارواح مجرده یه کوره اصل واحد عقل اولدرکه
نفس کلیه ایله ازدواج ایدوب بوکائنات ترتیب اوزرینه خلق اولنمشدر
بومعنایه کوره خلقت جسم آدم وحواده وخلقت روح عقل اول ونفس
کلیه ده جمع اولنمش ایدی اول ایسه علم الهیده متفرق ایدی انك ایچون
دیدیلرکه فیض اقدس فاعل وفیض مقدس قابل اولوب ایکیسنك
ازدواجی ماء رجل ایله ماء مرأه نك اجتماعی کبی اولدی وعالم عقله
بطن دینلدیکی کبی زیرا هنوز ظهور ارواح بوغیدی نفس آدمه دخی
بطن دینلدی زیرا هنوز اجسام اولاد ظهوره کلمش دکل ایدی وهر مقامه
کوره بر بطون وبر ظهور اعتبار اولندی واولاد دخی اباء وامهاتك
اطواری اوزرینه حرکت ایدوب کلدی انك ایچون بیوردرکه
* اربعین یوما * یعنی سزدن بریکزك مادهٔ خلقی انا رحمنده قرق کون
جمع اولنور یعنی جمع اولنوب قرق کون مکث ایدر * نطفة * اول مادهٔ
مجموعه نطفه اولدیغی حالده یعنی قرق کون نطفه صورتنده اولوب
انده لون دمه منقلب اولور زیرا نطفه شول ماء صافیدرکه (من بین
الصلب والترائب) دفقله خروج ایدر وانده اولان تخمیردن ولدتکون
ایدر یعنی ابتدا عجب الذنب دیدکلری عظم خردلی وانك اوزرینه اعضا
واجزاء سائره بسط اولنور وبوراده قرق کوندن مراد حقیقتی
اوزرینه در زیرا کرچه مدت تخمیر طینت آدم قرق سنه ایله تقدیر
اولنمشدر ولکن اول تفصیل اولادنده اجمال اولدیغی سرعت ولادله
تکثیر ناسدن اوتوریدر انك ایچون ذهب عزیز اولدی زیرا اوتوز آلتی
بیك سنه ده وفضه اون سکز بیك سالده تکون ایدر (ویوم اصلاده
یکرمی درت ساعتدر صکره شمسك حدوثی وطلوعی وغروبی حسبیله
تنصیف اولنوب لیل ونهار دنلدی واربعین ایله تحدیدك سری بودرکه اکثر

انبیاء علیهم السلام ار بعینه بلوغده نبوتله مبشر اولدیلر زیرا سن وقوفك
غایتی وكمال عقل ورشدك نهایتیدر (و بردخی تأنی به ارشاد در زیرا عالم
قدرت باشقه وعالم حكمت باشقه در یعنی عالم قدرتده ملاحظهٔ اسباب
وترتیب اولماز بلكه كن فیكون عالمیدر بنی اسرائیله تیه ده ایكن من وسلوی
نزول ایتمك كبی ومائدهٔ عیسویه وامثالی دخی اندندر عالم حكمت ایسه بویله
دكلدر نتكیم اصحاب كهف حقنده كلور (ونقلبهم ذات الیمین وذات
الشمال) یعنی اصحاب كهفی بلا تقلیب محافظه یه قادر ایكن عالم حكمتك
حكمیله معامله ایلیوب تقلیب ایلدی مع هذا بعد اردن انتقالدن
صكره تحت الارض صور كمل بلا تقلیب انحلال وانفساخدن مصون
ومحفوظدر پس عالم حكمت عالم قدرته قیاس اولنماز بلكه الله تعالی
فعال لما یریددر والله تعالی برنسنه یی عند الاسباب ایشلر بوخسه
بالاسباب ایشلمز زیرا اسبابی خلق ایدن دخی اودر (و بردخی بودر كه
سر تربیع حقائق كلیه ده جاریدر تربیع عرش وعناصر وطبائع
واخلاط واربعین موسویه ومدت تخمیر آدم وامثالی كبی وحدیثده
كلور (خیر الاصحاب اربعة و خیر السرایا اربعمائة) وجمیع اشیا امهات
صفات الهیه اوزرینه دور ایدر كه درت صفتدر حیات وعلم وارادت
وقدرت كبی (و بردخی بودر كه دور كامل قرق در یعنی مدبرات كه
سبعهٔ سیاره در دور افلاكی قرق سنه ده تكمیل ایدرلر یعنی قمر شهر
واحدده و عطارد ستة اشهرده و زهره عشرة اشهرده و شمس
سنهٔ كامله ده و مریخ اون سكز شهرده و مشتری یتمش اوچ شهرده
دور ایدر كه بو مجموع ادوار اون سنه ایدر وزحل اوتوز سنه ده دور ایدر كه
بونك دوریله جملهٔ مدت قرق سنه اولور وقرآنده كلور (وقد خلقكم
اطوارا) امر ادوارات سبعه در كه عناصر ومركبات واخلاط ونطف
وعلق ومضغ وعظام ولحوم اولدقلریدر كه سكزنجی طورده نفخ روحله
حی اولدقلریدر كه نتكیم قرآنده كلور (ثم انشأناه خلقا آخر) و بو معنی
قدرتده اظهردر زیرا بونده اعیانی صور مختلفه ده تقلب وار در كه
كمال قدرته دالدر پس بو سر ایچون امر وجود بطریق الاستحاله

تدریجی قلندی اگرچه قدرتك دفعةً انشایه دخی صلاحیتی واردر
وسر تدریجدن اوتوری ابو البشر ماده سنی تراب واندن طین واندن
حماء مسنون واندن صلصال كالفخار قلدی وحدیثده كلور كه
نطفه رحمده استقراردن صكره زمان تصویر اولدقده الله تعالی
حضرت آدمدن بری اولان نسبی احضار ایدوب (فی ای صورة ماشاء
ركبك) موجبنجه تصویره مؤكل اولان ملكه مراد ایتدیكی صورت
اوزرینه تصویر ایتدیرر انكیچون بعض مولود والدینه و قرابت
قریبه یه بكزمیوب اباعده تزوغ ومیل ایدر اجداد وجدات واعمام وعمات
واخوال وخالات وامثالی كبی * ثم یكون علقة * ثم تراخیء زمانی ومهلت
ایچوندر یكون ضمیری خلقه راجعدر معناسی بودر كه بوندن صكره
یعنی رحمده ابتداء استقرار نطفه دن قرق كون مرور ایتدكده اول خلق
یعنی مادهٔ انسانیه سفید ایكن سرخ رنك اولوب علقه صورتنه
استحاله ایدر كه علقه حركت ایله دم غلیظ جامددر رحمه علوقی
اولدوغندن اوتوری علقه دنلدی نتكیم علق دیرلر شول دوده كه
مص دم ایچون بحسب الغالب حلقوم حیوانه واعضاء انسانه یاپشور
(و بردخی بودر كه اشیانك وجودی حب ذاتی اوزرینه مبنیدر كه
مخلوقه كوره اكا عشق و علاقه دیرلر نتكیم حوانی ضلع آدمدن خلق
ایدوب كلك جزءٔ علاقه سی كبی اكا علاقه ویردی وازدواجنی علاقه
اوزرینه بنا قلدی بو سببدن مایهٔ انسانی دم صورتنده نطفه دن قلدی
وحقیقت وجود علاقه اوزرینه مبنی اولدوغنه اشارت ایلدی بناء
علی هذا مرتبهٔ الوهیته مرتبهٔ ارتباط دیدیلر كه حقه نسبتله علاقه نك
معناسی ارتباط معنویدر (و بونده اشارت وار دركه قوام وجود دم ایله در
انكیچون روح حیوانی دیدكلری دمدن عبارتدر كه عروقده ساریدر انكیچون
بو روحی حلول ایله وصف ایتدیلر روح انسانیء منفوخ ایسه بویله
دكلدر (سؤال اولنورسه كه آدمدن مقدم لحم وشحم ودم صاحبی
مخلوق كلدیمی جواب بودر كه آلتمش بیك سنه مقدم بنو الجان كلدی
اگرچه صورتده بنی آدمه مباین ایدیلر نتكیم و یسفك الدماء نظمنده

اكا اشارت واردر زيرا اول وقتده سفك دم ايدن بنو الجان ايدى
ودیمشلردر كه آدمدن مقدم التى نوع مخلوق كلمشدر كه آدم بدنجبسى در
وانلر جن وبن وطم ودم وحس وبس دركه جمله سى افسادنى الارض
وسفك دم ايتمشلردر پس دم حيوانى انسانه مخصوص دكلدر بلكه
مقدم كلنلرده واكثر ذى روحده واردر *مثل ذلك* نصبله دركه نزع
خافض اوزرينه در يعنى مادۀ انسانيه نطفه اولديغى زمان مقدارى
كبى كه قرق كوندر مقصود هر صورتك سرار بعين ايله اتصافنى
بياندر وفى الحديث (من اخلص لله اربعين صباحا ظهرت ينابيع
الحكمة من قلبه على لسانه) قرق صباحدن مراد قرق كوندر
(و ديمشلردر كه بركيمسه قرق كون طى ايدسه يعنى افطار ايتميوب صوم
وصال ايلسه قدرت ملكوتيه ونيجه اسرار جبروتيه ولاهوتيه ظهور
ايدر فاحفظه *ثم يكون مضغة مثل ذلك* مضغه اصلنده مضغ
اولنيجق مقدارى ات پاره سيدر صكره جنينك بعد العلقه منتهى
اولديغى حالته اسم قلندى يعنى علقه دن استحاله ايدن لحمه اطلاق
اولندى مضاغه ضمله بعد المضغ اغزده قلان بقيه در ماضغان ايكى
شدقدر كه مضغ طعام ايدرلر وباديه نشين اولان بلغاء عربه مضاغ
الشيح والقيصوم ديرلر كه شيح كسر شين معجمه وحاء مهمله ايله وقيصوم
قافله باديه ده بتر برر اوتدر (مثل ذلك كالاول اربعينه اشارتدر يعنى
قرق كون مقدارى زمانده استحاله ايدوب قرمزى قان ايكن قزل ات
پاره سى صورتنه دخول ايدر پس استحاله ايدن صفت وهيئتدر يوخسه
ماده ينه اولكيدر زيرا حقائق واعيانده استحاله اولماز ونحاسك طرح
اكسيرله ذهبيتى وامثالى دخى بويله در وديمشلردر كه ميوه يى شمس
بشورر وقمر لون ويرر وكوكبدن طعم ولذت حاصل اولور يعنى برنسنه ده
ابتدا قابليت كركدر تا كه اسباب خارجه تأثيرى ايله خواص والوان
ظهور ايليه اشته شيء واحد ده لون واحد نيجه ايسه لونين والوان
دخى اكا قياس اولنه مثلا لاله نك درونى سياه و بركى زرد در يا سرخ ويا ملون
اولمق كبى (بعدذا قرأنده اطوار انسانيه كاه ثم وكاه فائله ترتيب اولنمق

ميانده

ميانده تخالف بوقدر اكرچه بعضيلر تطبيقه تصدى ايلبوب فايى ثم
معناسنه حمل ايتمشلردر ولكن تعقيب وترتيب هر نسنه نك حالنه كوره
وكندى حسبيله در مثلا تزوج فوايدله ديرلر مع هذا تزوج ايله ولادتك
ميانده مدت حمل واردر وترتيب دخى بويله در مثلا قرأنده (فخلقنا
العلقة مضغة) ثم من مضغة معناسنى منافى دكلدر زيرا مراد يادكرده
ترتيبدر كه ايكى اربعين ميانده اولان مهلتده مانع دكلدر وياخود
اربعين ثانينك اولى ماتقدمك اخرينه اتصاله در بو ايسه ثانينك
تمامه حصولى زمان طويلده اولديغى قدح ايتمز فاعرفه (معلوم اوله كه
بو محله كلنجه اوچ طور مرور ايتديكه طور نطفه وطور علقه وطور
مضغه در وطور مضغه ده كه اوچنجى اربعين در تصوير جنين واقع
اولور يعنى تسويۀ جسد له الولد سرايه مضمونى اوزره جملۀ اجزاء
پدردن ذائب ومنحل ونازل اولان نطفه نك مشتمل اولديغى اعضا
وجوارح صورته كلور (و بعض روايانده كه نطفه اوزرينه قرق
ايكى كون مرور ايتدكده براى تصوير ملك ارسال اولنور ديلدى
كرچه ظاهرا تصويرك ايكنجى اربعينده اولماسنى اقتضا ايدر ولكن
بو تصويردن مراد تقدير تصويردر يوخسه حقيقت تصوير دكل
زيرا بحسب العاده قبل المضغه تصوير متحقق اولماز شول وجهدنكه
رقم على الماء كبيدر وجائزدر كه مواد غليظه يه كوره تخطيط خفى واقع
اوله نته كيم بعض احاديثده كلور كه ام الولد حرة وان كان سقطا يعنى
ام ولد بيع ورهن وهبه ومزيل ملك اولان وجهله تصرف اولنمامقده
حره كبيدر كركسه ولد سقط اولسونكه هنوز منفوخ الروح دكلدر
وياخود مخطط اولسونكه تخطيطنك خفاسى سببيله انى انجق قوابل
بلسون وهذا مجمع عليه الآن كما فى شرح الجامع الصغير للمناوى يعنى
علماء تخطيط خفى يه دخى اعتبار ايتمشلردر هرنقدر خفى اولورسه ده
بلكه علوق واقع اولمق حكما نفس تصويردر زيرا بعض امورده
نظر ماله و بعض مواد ده حكم حاله در بناء على هذا قبل نفخ الروح
اسقاط جنين ده آثم اولماز ديديلر (ومصور فى الحقيقة الله تعالى در

تكيم قرأنده كلور (هو الذى يصوركم فى الارحام كيف يشاء)
و بو مقامده ندركه الله تعالينك براسمى دخى مصوردر وملك اول اسمك
مظهريدر زيرا اكثر افعال الهيه بحسب الحكمه واسطه ايله در
تكيم ملك الموت اسم قابضك مظهريدر انك ايچون (الله يتوفى
الانفس) ودخى (قل يتوفاكم ملك الموت) وارد اولمشدر ومظاهر بورندن
فاعل ينه الله تعاليدر يعنى تعالى وساطت ملك ايله رحم امده جنينى
هيئت مخصوصه اوزرينه تصوير ايدر ذكر وانثى واسود وابيض
تام وناقص وطويل وقصير وحسن وقبيح وامثالى كبى وتصويرى
دخى تعديل تام اوزرينه دركه شق واحدده اولان اعضانه هيئت
ومقدار اوزرينه ايسه بلاتفاوت شق اخرده دخى اويله در ومصورلرك
الوانده اولان اختلافات كه ابيض واسود واصفر واحمر واشقر
اولمقدر تراب ارضه تابعدركه هركسك ترابى نه كيفيت اوزرينه ايسه
لونى دخى اكا كوره صورت بولمشدر حتى بى نبات اولان موضعدن مأخوذ
اولان ترابدن تصويراولنان كوسج وكوسج دخى طبقات مختلفه اوزرينه
كلدى وبانبات اولان محلدن مأخوذ وصور ملتحى وملتحى دخى مراتب
متفاوته اوزرينه اولدى اشته صور جسمانيهٔ انسانيه ده تفاوت وتقاربك
اصلى بودر (فاما اختلاف اخلاقده سر الهى عالم ارواحده ارواحك
تعارف وتناكريدر يعنى اصناف ارواحدن اختلاف مراتب اوزرينه
قنغى زوحله مناسبت ايتدى ايسه عالم اجسامده انك خويى ايله
متخلق اولدى وقرأنده (واذا النفوس زوجت) بودر واى اكا كه نفوس
ضايعه وارواح خبيثه يه مقارن وموافق اوله * ثم يرسل اليه الملك *
نسخهٔ مشارقده (ثم يرسل الله اليه الملك) واقع اولمشدر وبعضلر
ديمشلردر كه اصل نظم ثم يرسل اليه الملك در صيغهٔ مجهول اوزرينه
صكره اليه لفظنك جلاله يه رسمده مشابهتى اولمغله تصحيف اولمشدر
ولكن بوسوز جلاله ايله لفظ اليه مجتمع اولمديغنه كوره در مشارقده
ايسه مجتمعدر شوقدر واردر كه مجهول معلومدن اولادر نته كيم
سابقده ده وبو امر اكا قرينه در (معنى بودركه بوندن صكره يعنى

طور رابعده بالاده خلق تعبير اولنان ماده يه نفخ روح ايچون
ملك ارسال اولنور نته كيم مابعدى اكا قرينه در يوخسه تصوير
ايچون دكل زيرا ملائكه طبقات مختلفه دركه انلردن برقسمى تصويره
وبرقسمى دخى نفخ روحه موكلدر وهرقسم افراد كثيره در يوخسه
فرد واحده منحصر دكلدر نته كيم امام سيوطى وامام شعراوى
ديمشلردر كه (ومنهم الموكلون بتصوير مايكون الله فى الارحام ومنهم
الموكلون بنفخ الارواح) بعد ذا بويله امور الهيه ده استخدام اولنان
ارواحه ملك ديرلر زيرا ملك الوكندندر كه رسالت معناسنه در عقول
مجرده بويله دكلدر كه انلر استخدام اولنمزلر انك ايچون انلره ملائكه
دنلمز بلكه عقول وارواح دينلور وابليس قبل اللعن بعض اموردده
استخدام اولنمغله ملك دينلوردى انك ايچون (فسجدوا الا ابليس) ده
استثناء متصل صورتى اوزرينه وارد اولدى * فينفخ فيه الروح *
صيغهٔ معلوم اوزرينه در نته كيم ارسال اكا قرينه در زيرا ارسال ملكدن
مقصود نفخ روحدر پس نفخى نافخه اسناد ايتمك اولادر خصوصا كه
نفخى فائله تزييدن دخى ظاهر اولان معلوميتدر (نفخ قوت ايله ارسال
اولنان هوادر پس منفوخ تجويف قلبدن خارج اولان هوادر كه
اكا روح الحيوة ديرلر واول هوا نفخ خروجنده هرزه ده منقطع اولورسه
موضع انقطاعنه حرف ديرلر بوراده روحله مراد روح حيوانيدر كه
مبدأ حس وحركتدر انك محل تعينى قلبدر وبو روح نفخ الهى اولان
روح انسانينك اثريدر كه روح انسانينك محل تعينى دماغدر انك ايچون
عقل دخى اوراده در وعلم عقلدن تولد ايدر (الحاصل روح حيوانى
وقوى نفس روحانيدن حاصل اولدى فتح فائله ونفس ناطقهٔ جزئيه
نفس كلدن وجود بولدى سكون فائله پس حيات نفس رحمانى وعلم
وادراك نفس ناطقه يه مضاف اولدى اكر بو نشئه نك طبيعتنه نظر
اولنورسه ماء مهين وحماء مسنون وصلصال وترابدندر دينلور
واكر نفس كلدن و حقه مضاف اولان روحدن اولديغنه باقيلورسه
حافظ وعاقل ودراك ومتصور وذاكردر دينلور اشته ناطقه قواى

حسيه ومعنويه وساطتيله اكتساب علوم ايتمك شانندندر زيرا بو قوى تحصيل مراد ايچون اسباب كبيدر و بوندن اخذ اولنديكه انسان اوچ حياتله حيدر بري بودركه حيات اصليه ايله حيدركه حسله ادراك اولنمز حيات جماد كبي و بري دخي حيات روح حيواني ايله حيدركه اكا حس تعلق ايدر حيات حيوانات كبي و بري دخي نفس ناطقه حي اولديغيدر (و بوندن فهم اولنديكه حيات انسان حيات ذاتيه دكل بلكه عارضه در چونكه دعواى انا ايله شهود محيى دن غائب اولدى موت عارض ايله ابتلا بولدى كويا دينلديكه چونكه سنك اصلك موت ايديكه بى روح ايدك بس ينه اصلكه رد اولندك ايمدى انسان بري دركه حيواني هوادندر چونكه بو هوا ايله هواى نفس ميانه‌سنده متردد اولدى لاجرم هلاكى لازم كلدى زيرا ورطهٔ دعوايه دوشورن هوادر ونفس حيوانيه‌نك شقاوتى بو هوادندر ونفس ناطقه دارينده سعيده در زيرا روح الهيه دن نفخ اولنمشدر ونفس حيوانيه اكا دابه كبيدر واحساس الم وعذاب ايدن بور وحدر (ومحدثين دن ابن قيم كتاب الروحده ديمشدركه غالط اولنلر ظن ايدرلركه ملك جنينه روح قديمهٔ ازليه ايله ارسال اولنوب اول روحى اكا نفخ ايدر نتكيم بر كيسه برواسطه ايله بر خلعت ارسال والباس اولنور بو ايسه ضلال وخطادر بلكه نفخ جسدده حدوث روحه سببدر غدا سبب نمو جسم اولديغى كبى بس مادهٔ روح نفخ ملكدن ومادهٔ جسم رحمه صب ماء دندر انتهى بالمعنى) حافظ مذكور بو راده غلط ايتمشدر زيرا ملك اول روحه وتراب بدنه اب اولمق ظن ايلمشدر بلكه والد روح نور حقدر نته كيم ارباب كشف ذاهب اولمشلردر ونفخ ملك ايله روح حادث اولماز بلكه اول ماده ده مضمر اولان روح الهى ظاهر اولور بس روح عناصر وموالیدله دور ايدر ولكن ظهورى سببه موقوفدر كه نفخ ملكدر اكرچه روح كامل ايله روح ناقصك فرقى واردر كه روح كامل قبل الجسد مخلوقدر ناقص ايسه تسويهٔ جسدده جنين ايكن حادث اولور زيرا اولكيسى كلى وايكنجيسى جزئيدر وكليتك اثرى بودركه مزاج عنصرى جزئى ايله

تعيننه‌دن اول دور ايلديكى اطواره وقوفى ونيجه احواله اطلاعيدر روح جزئيده ايسه بو معنى مفقوددر اكرچه ماده سى اعتباريله حيات اصليه ايله حيدر زيرا قلم اعلى وساطتيله تجلىء اول جمله‌يه سارىدر (بعد ذا نطفه دن اربعينات ايله مولود جسمانى حاصل اولديغى كبى نفس مرشد كاملدن دخى رحم استعدادهٔ مولود روحانى حاصل اولور كه اكا طفل قلب ديرلر ونفخ روح كالاول محلك قابليتندنصكره وجود بولور يعنى جنين اربعينلرينى استكمال ايتمدكجه نفخ روح اولنمديغى كبى سالك دخى شريعت وطريعت مرتبه لرينى استكمال ايتمدكجه قلبنه روح معرفت وحقيقت نفخ اولنماز (وديمشلردركه بدايت نبوت اولان فناء تام عندنده الله تعالى عقل فعال يوزندن نفخ ايدركه اكا ملك ملوك الارواح وروح القدس ديرلركه حقك احياء قلوب وافاضهٔ حيات باقيه ده واسطه سيدر وانك صور مختلفه سى واردر كه طالبان فيضك هر برينه بر يوزدن نفخ واقع اولور نتكيم ارباب فيضه معلومدر چونكه الله تعالينك انسانه تجليسى جمال وجلالك مجموعيله در لاجرم اسماء جماليه وجلاليه ايله متصف اولان انساندر بناء على هذا عالمده نقدر جماليات وجلاليات وار ايسه انلرك صفات جميله وصفات رذيله سى انسانده موجوددر شوقدر واردركه انسان كاملده جمال ظاهر وجلال باطندر انسان ناقصده ايسه عكس اوزرينه در وانسان كامل كه خليفهٔ حقدر مسجود جميع كائناتدر زيرا ابتداء نفخدن انتهاء كمالنده عالم مثالده سلطان اعظم كبى بر سرير مثالى يه اجلاس اولنور وملائكه انك مشاهده سنه ازدحام ايدرلر مشاهدهٔ سلطانه رعيت ازدحام ايتدكلرى كبى (چونكه باب ولايت الى يوم القيام مفتوحدر لاجرم (يلقى الروح من امره على من يشاء موجبنجه هر عصرده افاضهٔ روح جارى وسر ولايت اهلنه سارىدر والله الفياض * و يوم باربع كلمات * دخى اول ارسال اولنان ملك نه نسنه كتابت ايده‌جكن سؤالدنصكره درت كلمه كتابتيله مأمور اولور پس و يؤمر فينفخ اوزرينه معطوف اولور ولكن واو جمع مطلق ايچون

اولمغله كتابت نفخ روح عقبنده اولمق اقتضا ايتمزز يرا بعض احاديثده
كتابت نفخدن مقدمدر بلكه بوراده ملك مطلقدر كه ملك مصوره
وملك نافخه شاملدر اكرچه صورت تصوير طى ومقصود اولان نفخ
روحله اكتفا اولنمشدر وارسال ملك مصور اربعين ثالثه تأخير
اولنديغى بحسب الغالب قابليت تخطيط اول وقتده اولمغله در پس
روايت مسلم اوزرينه ظهور تخطيط اربعين ثانيه ده اولمق بعض
مواده كوره در پس تعدد روايت بوايكى معنايى جمع ايتمشدر
نتكيم نيجه مواد ده دخى بو مقوله تعدد روايت احاطهٔ اقسام
واشخاص ونيجه مصالح واسرار ايچوندر وامر كتابت مصور ونافخدن
قنغى ملكه تفويض اولنديغى تعيين اولنمامشدر ظاهر اولان ملك
مصوره سپارش اولنمشدر زيرا رحم ام بطن ثانيدر كه بطن اول اولان
ام الكتابه يعنى آلهى يه ناظردر نتكيم بعد الولاده احوال خارجه لوح
محفوظه دائردر كه لوح محو واثباتدر بو معنادن نورى السعيد قديشقى
والشقى قديسعد دنلدى ام الكتاب ايسه تغيردن بريدر بو سببدن
(السعيد سعيد فى بطن امه والشقى شقى فى بطن امه) ديو بطن اوله
رمز اولندى پس ام الكتاب عالم تقدير وبطن ام عالم تصوير وتحرير
اولدى تا كه تدبير ابد تقدير ازله موافق اوله (وبوندن فهم اولنور كه
ارزاق وامثالى احكام كليه تصوير اجساددن مقدم تقدير اولنمشدر ولكن
اظهارى عالم تصويرده واقع اولمشدر وظهورك حدوثى ظاهرك
قدمنى منافى دكلدر فافهم جدا (وكلمات كلمه نك جمعيدر وكلمه لفظهٔ
واحد اوزرينه اطلاق اولنديغى كبى مجازا كلام وجمله اوزرينه دخى
اطلاق اولنور كه اجزاسى برى برينه مرتبط اوله نتكيم كلمهٔ الشهاده
دينلور مع هذا كلامدر وحديثده كلور (اصدق كلمة قالها الشاعر
الا كل شئ ماخلا الله باطل) يعنى بو حديثده كلمه ايله مراد كلامدن
برقطعه در وكلمه ديرلر شول قصيده يه شاعر انى كلمات منتظمه دن
بحر واحد وقافيهٔ واحده اوزرينه نظم ايتمشدر كلمهٔ حويدره ديرلر
حادره الذبيانى نام شاعر بلغك قصيده سنه كه كلماتنك برى برينه

شدت ارتباطندن كلمهٔ واحده كبى اولمشدر پس بوراده اربع كلمات
ايله مراد درت قضيه در كرك كلمهٔ حقيقيه اولسون وكرك زياده اولسون
(وملائكه نك كتابتى نورانيدر كه بشر انى قرائت ايده مز مكر كه مرسوم
ومتبين اوله بو جهتدن اوقونميان خطه لطيفه ايدوب خط الملائكه
ديرلر (ومحل كتابتده اختلاف ايتمشلردر بعضيلر ديمشلردر كه جبهه سى
يعنى آلنى اوزرينه يازيلور وبعضيلر باشى اوزرينه يازيلور ديمشلردر
ولسان عامه ده بورادن اخذ اولنوب صاحب اولان كيسه نك
مصيبتى حقنده كبى آلنك وكبى باشكك يازوسى ايمش ديرلر وبعضيلر
ديديلر كه بطن كفه يعنى ال آيه سنه يازيلور وبعضيلر ديديلر كه بر ورقه
اوزرينه كتب اولنوب بعد الطى امر الهى ايله كردننه يعنى بيوننه تعليق
اولنوب وقت قضايه دك معلق طورر نتكيم قرآنده كلور (وكل انسان الزمناه
طائره فى عنقه) يعنى عملى خيرا وشرا عنقنه لازم قلدق كويا آشيانهٔ غيب
وقدردن اوچوب وكلوب اوراده قوندى وسر ايكن صورت اولدى
وقضاء خفى قلم ملك ايله ظهور بولدى واقضيهٔ سابقه ومقضيات
لاحقه كلدى وآيت مذكوره ده ديمشلردر كه انسانك عملى انسانه
لازمدر لزوم قلاده وياغل كبى كه اندن منفك اولماز نتكيم مثلده كلور
تقلدها طوق الحمامة يعنى حمامه نك كردننده اولان طوق حضرت
نوحك عليه السلام اثر مس يدى در حمامه بى مفرقت ايتديكى كى
اول كيسه نك خصلت قبيحه سى دخى كندنى مزايله ايتمز يعنى كتاب
ازليدر كه باشنه كلمش وطوق وجبر كبى بوغازينه يچمشدر والعياذ بالله
تعالى * بكتب رزقه * باء جاره ايله اولمق اربع كلمه تدن بدل اولمق
اوزره اولادر زيرا مضاف محذوفدر كه بكتابه اربع كلمات ديمكدر
وبعضيلر معلوم ومجهول اولمق دخى روايت ايتمشلردر ولكن معلوم
اولديغى مجهوليتدن اظهردر نتكيم ارسال ملك ومأموريتى انى
اقتضا ايدر رزق اودر كه انسان انكله تغذى ايليه يوخسه جمع ايدوب
اكل ايتديكى نسنه يه رزق ديمزلر وقاموسده كلور كه الرزق بالكسر
ماينتفع به كالمرتزق انتهى بعض علماء بو تفسيرك ظاهرى اوزرينه

جریان ایدوب رزقی مأکول وملبوس ومستعمل اولان نسنه لره تعمیم
فاما اصح اولان اولکیدر تکیم تصویر ونفخ روح محلنده ذکری اکا
قرینه در زیرا رزق اسم قیومك سادنی در مابه القیام ایسه رزق
ماکولدر وهر ذی روحك حالنه کوره بویله رزقی واردر که انکله تغذی
ایدوب مدت بقاسنی انکله استیفا ایدر (واهل سنت دیمشلردر که رزق
حق تعالینك حیوانه اکل ایچون سوق ایتدیکی نسنه درکه حلال
وحرامه متناولدر ومعتزله دیدیلرکه رزق اودرکه انسان اکا مالك
اوله حرام ایسه مملوك اولماز بلکه انی صاحبنه رد لازم کلور
بوجهتدن بعض علماء مال خبیثده زکاة یوقدر دیدیلر زیرا زکاتده
تملیك لازم در مال غیر ایسه کیمسه یه تملیك اولنماز وبیت مال دیدکلری
سلاطینه ملك اولماز زیرا حق غیردر انکیچون اومقوله مالدن اوزرلرنه
زکاة لازم کلمز (واهل سنتك تفسیری اوزرینه حرامك رزق مسوق
اولدیغی آل شونی سکا کوندردم اکل ایله معاسنه دکلدر زیرا الله تعالی
کسب خبیثدن نهی ایلمشدر پس نوجهله حرامی اکا مباح ایدر بلکه
حلالك سوقی اباحت وحرامك سوقی امتحان طریقیله در بو جهتدن
عبده لازم اولان حرامی ترك درتا که مؤاخذه سندن بری اوله و بلکه
حلالده بله امتحان الهی واردر حتی (هو الذی خلق لکم مافی الارض
جمیعا) نصنده لامی امتحانه حمل ایدوب لاجل امتحانکم ایله تقدیر
ایتمشلردر پس اشیاده مطلقا اصل اباحتدر دنلمز بلکه اباحت اشیاء
نافعه یه کوره در زیرا نیجه حلال اولان نسنه واردر که خواص ردیه سی
سبیله صاف دللر کدورتی اوجندن اندن پرهیز ایلمشلردر بناء علی
هذا حلال الاصل اولان امتحاندن خالی اولمیجق مشتبه ومحرمك
حالنی فکر ایله رزق بطریق الاشارة علم نافعه دخی شاملدر زیرا
غدا رزق جسد اولدیغی کبی علم دخی غداء روحدر بو معنادن
اوتوری حدیثده کلور (ایکم مثلی انی ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی)
اغذیهٔ روحانیه دن که علوم وحقائقدر اغذیهٔ جسمانیه دن تعبیر اولنان
وجهله تعبیر اولنمشدر پس علوم وفیض وحقائق طعام وشراب

کیدرکه روح انسانی انکله مترب اولور * واجله * اجل ایکی معنایه
اطلاق اولنور بری مدة العمردر من الاول الی الاخر که بوراده مراد بودر
وبری منتهای مدتدر یعنی جزء اخیردرکه انده وفات ایدر نتکیم
قرآنده کلور (فاذا جاء اجلهم) پس اجل اصلنده تأخیردر ولکن
وقت معینده استعمال اولنمشدرکرك انسان وکرك غیرایچون تعیین
اولنه نتکیم حدیثده کلورکه (لاتضربوا اماءکم علی کسرانائکم
فان لها آجالا کآجالکم) یعنی انسان ایچون مدت مضروبه اولدیغی کبی
اوانی وظروف وغیرایچون دخی واردر واجلی قریب اولدی دیرلر
موت وفناسی یقلشدی معناسنه (وبعض کبار بیورمشلردرکه اجل
انسان ایکیدر بری اجل متناهیدرکه بو نشأه ودارده مقدار عمریدر
وبری اجل روحانیدرکه نشأهٔ اخرویه یه مخصوصدر وانك مدتی
متناهیه دکلدر کرك جنتده وکرك نارده قال الله تعالی (ثم قضی اجلا
واجل مسمی عنده) یعنی اهل تفسیر اجل اولی دنیاده مقدار عمره حمل
ایلدیلر کرك قلیل وکرك کثیر واجل ثانیدن مراد اجل قیامت کبری در
دیدیلر وارباب حقائق عمر آخرته حمل ایلدیلرکه لایتناهی در زیرا
روحانی اولان نسنه نك نهایتی اولماز اجل اول ایسه بویله دکلدر
بلکه جسمانیدر جسمانی ایسه متناهیدر زیرا دائره سی ضیقدر
(ودیمشلردرکه موت انفاس معدوده وآجال محدوده در یعنی عمری
کرچه ماه وسال ایله تقدیر ایدرلر ولکن حقیقتی انفاسدر وانفاس
زیاده ونقصان قبول ایتمز بلکه سرعت وبطئله تفاوت قبول ایدر
وصدقه وصلهٔ رحمك عمری زیاده قلدیغی برکتی اعتباریله در
ویاخود ایکیسنك فضیلتنی بیاندر شویله که اکر برعمل عمری افزون
ایتمك شانندن اولایدی صدقه وصلهٔ رحم اولوردی دیمکدر (سؤال
اولنورسه که حضرت آدم علیه السلام عمرندن قرق سنه سنی حضرت
داوده علیه السلام هبه ایتمشدر وملوك مغربدن برینك اهلی حدمونه
ایردکده مشایخ کباردن بری قرقنی اکا فدا اول خاتون نیجه مدت
دخی حیاتده اولدیغی مصرح وبونلرك امثالی دخی مقرر ومحرردر

پس عمر زياده لك قبول ايتمش اولور (جواب بودركه بونلر آجال
معلقه در يوخسه مبرمات دكلدر نتكيم فلان كس اكر حج ايدرسه
عمری سكسان والا التمش اولور دنلمشدر پس معلق به بولندقده
معلق اولان سكسان دخی بولنور زيرا ايكيسی دخی مقضيدر والا
مقضی اولايان نسنه وجود بولماز (ودعا بلاء نازله وغير نازله نافعدر
دينلدوكی دخی بويله در الحاصل علم الهی ده معين اولان اجلده
تفاوت اولمق محالدر ومتعلق اولسه ده اولمسه ده حقيقی مقطوعدر
چونكه عالم اسباب وحكمتده سن بعض امورك اسبابنه مباشرت ايله
اكر مسببك وجودنده تأثيری اولورسه الله تعالی دندر واول نسنه نك
حصولی معلقاتدندر واكر تأثيری اولمازسه محكماتدندر وسنك
حركتنك عاقبتنه جهالتدن اولمش اولور (واجل طبيعی يوز يكرمی
سنه در ولكن هر كسه كوره كابت قبول ايتمز بلكه برساعته دخی عمر
ديرلر وجمله سی قضا وقدره دائردر پس (ان لله ما اعطی وله ما اخذ
موجبنجه ويرن والان حقدر وهر شيئك انك عندنده اجل مسماسی
يعنی معينی واردر انكيچون حقه اعتراض ايتمك كفردر زيرا مقتضای
حكمتدن خروجدر وقضا وقدره جهلدر واو مقوله اسرار بوراده
قلمه كلمز زيرا شارع انی افشادن نهی ايتمشدر شول جهتدن كه عقول
عامه صغيرز همان قدرك حلو ومرنه منقاد اولمق كركدر * وعمله *
اجل قليل وكثيره شامل اولديغی كبی عمل دخی خير وشره شاملدر
وخير مرغوب فيه وشر منفور منهدر كرك شرعا وكرك عقلا زيرا عقلاء
حقيقيه نك استحسان واستقباح ايتدكلری شارعك استحسان واستقباحی
كبيدر پس هر كسك استطابه واستخباثنه عمل يوقدر بلكه عقل
قدسی وقلب سليمی اولانك حكمته اعتبار واردر وعقل قدسی اودركه
وهم وخيال شوبندن پاكدر وقلب سليم تعلقات فانيه وافكار فاسده دن
مصوندر وبويله عقل وقلبك اربابنه اولوا الالباب ديرلر وبو مقوله
عقلانك شاننده حديثده كلور (اكثر اهل الجنة البله والعقلاء فی عليين)
يعنی ابله اوغوز ديدكلری در سليم الصدر معناسنه ولكن

سليم

سليم الصدر وبی كينه اولان عقل اول وعارف بالله اولماز
فاعرف (امام راغب ديمشدر كه عمل قصده مقارن اولان
فعلدر كه حيوانده اولماز وصنع عملدن اخصدر زيرا اجاده فعلدر
انكيچون حقه صانعدر ومطلق فاعلدر دينلور عاملدر دنلمز زيرا
عمل معالجه اعضا ايله دركه حق اندن بريدر واجر فی الحقيقه عملكدر
عاملك دكلدر ولكن عامله اضافت اولنور قال الله تعالی (ونعم اجر
العاملين) زيرا تأثير جانب عاملدن كلور وخالص عمل اودركه رضاء
لله تعالی اوله واخلاص اودركه عمل بالله اوله بالنفس اولميه (بعض
تفاسير معتبره ده كلور عمل افعال قلوب وجوارحه عامدر ايمان وطاعات
وكفر ومعاصی كبی انتهی ولكن بونده شبهه واردر زيرا عمليات
مقوله سی نيته محتاجدر ايمان وتوحيد وكفر وشرك ايسه اعتقاديات
مقوله سندندر پس نوجهله افعال قلوب اعمالدن اولور (وبردخی
بودركه اكر افعال قلوب اعمالدن اولسه ملائكه اكا مطلع اولمق
لازم كلوردی ملائكه ايسه اصح اقوال اوزره اعمال ظاهره يه مطلعلردر
احوال باطنه ايسه علام الغيوبه مفوضدر انكيچون اكامل ناس
ديمشلردر كه سدر اعمال واحوال چوقدر كه هر برينك بشقه سدرة
المنتهاسی واردر كه هر برينه ملك واقف دكلدر زيرا انك يديله
مرفوع دكل بلكه عالم غيبده مستوردر والله العليم الخبير * وشقی
اوسعيد * ظاهر اولان وشقاوته وسعادته ديمك ايدی تاكه ماقبلنه
موافق اوله ولكن ظاهردن عدولی ملكك صورت كتابتی حكايه دن
اوتوريدر زيرا ملك هو شقی وياخود هو سعيد ديو كتابت ايلر ويا مفرد
تقديرنده دركه وانه شقی اوسعيد ديمكدر زيرا تفصيل آتی بو صفت
ايچون مسبوقدر وبونده شقاوت وسعادته تسجيل وحكم واردر تاكه
شقی دنلديكی شقاوتندن وسعيد اطلاق اولنديغی سعادتندن اوتوری
اولديغی معلوم اوله وبرينی تحقير وبرينی تشريف حصوله كله (وشقی
تقديم اولندی زيرا اكثر ناس شقيدر حتی قيامتده بعث نار افراز اولنوب
بيكده طقوز يوز طقسان طقوزی ناره طرح اولنسه كركدر بو معنادن

قرأنده (فمنكم كافر ومنكم مؤمن) ديو كافر تقديم اولندی و بردخی بو محل مقام تحذير وانذار در وسعيد شقينك ضديدر يعنی سعيد اودر كه كمالات علميه وعمليه اوزرينه توفيق باری مساعده ايلمشدر كه بو مقوله اهل توفيق من وجبت له الجنة مقوله سيدر وانك علامتی مجالسة العلماء وحب الصلحاء وتلاوة القرأن وسهر الليل ورقة القلب در (وشقی اهل خذلاندر كه من وجبت له النار قبيلندندر وانك نشانی جمود العين وقساوة القلب وحب الدنيا وطول الامل در (وبعض كبراء دين بيورديلر كه سعيد دنلدی مساعده وموافقتدن اوتوريكه سعيده مراد الله اوزرينه اولمق سهلدر كرك كندی حقنده وكرك خلق حقنده وعالمده حادث اولان اموردن هيچ برنسنه انك اوزرينه شاق اولماز زيرا ارادتندن فانی وارادت حقه تابعدر وشقی دنلدی زيرا بو مقوله معنی اكا مشقتلودر انكيچون مخالفت ومقام اعتراضده دركه الله تعالينك افعالنی تعليلدن وبو ايش نيچون بويله اولدی واكر بويله اولمايوب شويله اولايدی دخی احسن والبق اولوردی ديمكدن خالی دكلدر اشته بويله منازعهٔ ربوبيت ومشاقهٔ حق ورسول ايتديكندن اوتوری شقی واهل شقاق دنلدی (بعد ذا ملكك شقاوت وسعادتی اذن حقله كتبتندن ظاهر اولديكه بوندن مقدم بو معنی اكا ظاهر دكل ايدی بلكه حق تعالی انی عالم غيبدن اظهارله ظاهر اولدی وخير وشر قضاء ازلی وحق تعالی فعال لما يريد اولديغی وجوده كلدی وثنويه طائفه سنك ايكی اله اثبات ايدوب بری حكيمدر كه فاعل الخيردر واكا يزدان ديرلر وبری سفيه دركه فاعل الشردر واكا اهرمن ديرلر ديدكلری باطل اولدی پس حق تعالی خلقی خلق ايليوب ايكی قسم قيلديكه بری سعيد وبری شقيدر بو جهتدن داری دخی ايكی قيلديكه بری مقر سعدا دركه جنتدر وبری مقر اشقيادر كه جهنمدر ولكن شقی اولانی شقی خلق ايدوب دوزخه طرح ايتديكنده ظلم ايتمدی زيرا هر كس انسان استعدادله حقدن نه سؤال ايتديسه حق جوديله اعطا ايتدی ومقتضای قابليتی اوزرينه حكم ايليوب كيمی

جنته وكيمی ناره صالدی وفی نفس الامر قابليت مصحح تكليف اولمغله احكامله امر ايلدی ويوم قيامتده جميع اهل ناره احوال اعيان ثابته منكشف اولوب محجوج وملزم اولمدقجه ناره ادخال اولنمسه لر كركدر تاكه حقك هر ايشده عادل اولديغی جمله يه ظاهر اوله (وديمشلر دركه انسان دورت قسم اوزرينه در يعنی امر ذاتی وعارض اعتبار يله (پس برقسمی سعيد بالنفس والروحدر كه اولا وآخرا ظاهرا وباطنا لباس سعادتده در انبيا واهل طاعت كبی (وبرقسمی بونلرك خلافنه دركه شقی بالنفس اولوب لباس شقاوتده در كفار واهل اصرار علی الكبائر كبی (وبرقسمی دخی شقی بالنفس دركه لباس سعادتده در بلعم وبرصيصا وابليس وامثالی كبی كه بونلرك مآلده لباس سعادتلری لباس شقاوته مبدل اولمشدر (وبرقسمی دخی سعيد بالنفس دركه لباس شقاوتده در بلال وصهيب وسلمان ونظائری كبی كه بونلرك عاقبتده لباس شقاوتلری لباس سعادته مبدل اولمشدر بو جهتدن سعادتی ذاتيه اولانه شقاوت عارضه ضرر ويرمدی وكذلك شقاوتی اصليه اولانه دخی سعادت فرعيه نافع اولمدی قال الله تعالى (وكان من الكافرين) يعنی ابليس طقوزبيك ويا اوتوزبيك سال عابد حق اولوب سعادت عارضه دنصكره آخر شقاوت ذاتيه سنه رجوع ايتدی زيرا علم الهيده كافرلردن وشقيلردن ايدی علم ايسه متغير اولماز بو معنی ايچون بطن امده اولان كتابت متأخره علم الله ده اولان كتابت متقدمه يه ناظردر كه تبدل قبول ايتمز وبو كتابده محو واثبات يوقدر وبعد الولاده اولان احوال خارجه لوح محفوظه دائردر كه محو واثبات قبول ايدر انكيچون شقاوت عارضه ايله شقينك شقاوتی رسمی محو اولنوب بطن امده كتابت اولنان سعادت اصليه سنه رجوع ايدر ونقدر مرزوق النهايه وار ايسه بو بابدندر وكذلك سعادت عارضه ايله سعيدك رسم سعادتی دخی ازاله اولنوب بطن امده مرسوم اولان شقاوت ذاتيه سنه متحول اولور وجمله محروم النهايه اولنلر بو قبيلدندر (پس) بو اجمالدن نيجه امور كليه معلوم اولدی اولا

(وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) موجبنجه كرچه مصلحت
وحكمت خلق عباد تدر فاما عبادتك بالفعل وقوعى امر ارادى
وتكليفى نك مجموع اوزرينه مترتبدر وعدم وقوعى يالكز امر تكليفى يه
ناظردر بو جهتدن مراد الهى ارادتدن تخلف ايتمك لازم كلمز زيرا
ارادت بوقدر وانسان كاملك وجودى ليعبدون اولان لامى تصحيحده
كافيدر زيرا واحد على الحق سواد اعظمدر (وثانيا تكليف الهى
استعداد اصلى ومقتضاى عين ثابته يه ناظر اولمغله عبث لازم كلمدى
يعنى هر استعداد قوتدن فعله خارج اولمق لازم كلمز وعين ثابته دخى
حكم تكليفى قابلدر فاما حكم قبولى قابل دكلدر پس بو مقوله محلده
قبول تكليفدن تخلف ايدر فافهم (وثالثا) خلقك اديانده اختلافى
هادى ومضل اسملرينه راجعدر تا كه هر كسك جوهرنده استيداع
اولنان امر غيبى شهادته كله وعذره مقطوع اوله قال الله تعالى (فقد جاءكم
بشير ونذير) ورابعا الواح دورتدر كه برى لوح شهادتدر كه آثار وافعال
انده مثبتدر (وبرى لوح محفوظدر كه امور سعادت وشقاوت عارضه
انده مكتوبدر انكيچون ديوان سعدادن ديوان اشقيايه وبالعكس
نقل اولنور وليلهٔ براءت اكا ناظردر (وبرى لوح بطندر كه انده صورت
سعادت وشقاوت ذاتيه ثبت اولنور وخارجده اكا كوره اهل سعادتك
دفتر عملى نورانى واهل شقاوتك ديوان كارى ظلمانى يازيلور (وبرى دخى
لوح ام الكتابدر يعنى لوح علم الهيدر كه انده حقيقت سعادت وشقاوت
ذاتيه املاء اولنور پس لوح بطنده اولان صورت دفتر حقيقت
دفتردن انتساخ اولنمشدر كه حذو النعل بالنعل اكا مقابل وموافقدر
نسخهٔ انفس وآفاق كبى چونكه بو مقامك اسرارنى بو وجهله بله سن
وحقيقة الامره واقف اوله سن بو حديث جامعده الى الآخر سكا مشكل
قالماز ووهم وخيال وظن وشبهه پاى ادراككه بند اولماز وبعد العلم
پسته بى بسته دهن اولورسن وصدف وار اعزيكى بو موب جوهرك
بطنكده حفظ ايلرسن زيرا زمانه ده نادانه كشف راز ايتمك كردن خنزيره
تعليق جواهر كبيدر لاسيما بو مقامده اسرار مكتومه واردر كه لسان

وقلمه كلمز زيرا قضا وقدردن بحث اولنماز (وكلموا الناس على قدر
عقولهم) حددن بيرون اولان جاى خلاص بولماز * فوالذى لا اله غيره *
شقاوت عارضه نك مآلى سعادت اصليه وسعادت عارضه نك غايتى
شقاوت ذاتيه اولوب السعيد قد يشقى والشقى قد يسعد مضمونى بيانه
شروعدر تقدير كلام (فوالله الذى لا معبود بالحق غيره) ديمكدر كه فاء
معناى شرطى افصاح ايدر اى اذا كان كل من الشقاوة والسعادة مكتوبة
بالقلم الالهى فى لوح الازل وبالقلم الملكى فى لوح الابد بحيث لا يتغير
المكتوب بحال من الاحوال لانه راجع الى قابليات الاعيان فى ازل الازال
فوالله الخ وقسمدن مراد كلام آتى يى تأكيددر كه هر كسك قضاء
سريدر وبوندن فهم اولنور كه فى الحقيقه كسبك مدخلى يوقدر
اكرچه امارت سعادت وشقاوتدر نتكيم (اعملوا فكل ميسر لما خلق له)
اكا دالدر يعنى انسان ما خلق لهى اولان عمله مهيادر اكر بو ريشى
صلاح بوريشى ايسه غالبا حسن خاتمه علامتيدر واكر حركتى فساده
دائر ايسه غالبا سوء خاتمه نشانيدر (وبالاخرة انما العبرة بالخواتيم وفقنجه
كتاب ازلك حكمى اولان عمل اوزرينه مختوم اولور وبوراسى محل
حيرت اولمغله افلا نتكل الى كتابنا دبو سؤال ايتدكلرنده انلرى طريق غايه
ارشاد ايلدى زيرا امر مجهولده ادب بودر كه مقتضاى تكليف اوزرينه
مشى ايليه وفى المثل اوته سن صورميه زيرا اوته سى (فمن وجد خيرا
فليحمد الله ومن وجد خلافه فلا يلومن الا نفسه) سرينه دائردر وبو معناى
هالدن اوتورى دأب نبوى بحسب الغالب رب محمده قسم ايكن
عدول ايلدى زيرا مقام جلالدر مقام جمال دكل ومقصود تعميمدر
زيرا اكر مخاطب واكر حكمده انلره ملحق اولنلر احد الامرينده
داخللردر كه كلجكدر پس قسمك مآلى فور بكم ديمك اولدى زيرا
جملهٔ ناسه رب العالميندن غيرى معبود بالحق يوقدر فاعرف * ان احدكم
ليعمل بعمل اهل الجنة * ليعملده لام ابتدائيه در كه تأكيد ايچون داخل
اولمشدر نتكيم قرآنده كلور (وان ربك ليحكم بينهم) عمل ايله مراد عمل
مشروعدر زيرا اهل جنته مضاف اولدى اهل الجنة خاصة الجنة

دیمكدر كه الله تعالی انلری جنت ایچون خلق ایتمشدر اهل الله كبی كه الله تعالی انلری كندی ذاتیچون اصطفا ایلمشدر (واهل القرآن دخی اهل الله در بس اهل جنت ایله اهل قرأنك فرقی بودر كه اهل جنت فعل حقه واهل قرأن صفت حقه خدمت ایدرلر وصفت ذاته فعلدن اقرب در (واكر اسم مسمانك عینی در دیدكلری كبی صفت دخی موصوفك عینی در دینلور سه اهل قرأن اهل الله اولور وعرفادن انا القرأن دیه نك مرادی جامع الحقایق اولدوغن افاده در والا ممكن واجبه ومخلوق غیر مخلوقه منقلب اولماز * حتی مایكون بینه وبینها الا ذراع * حتی ابتدائیه در یعنی مابعدی كلام مستأنفدر كه من حیث الاعراب مابعدنك ماقبلنه تعلقی یوقدر یوخسه ابتدادن مراد مابعدنك مبتدا اولمسی دكلدر زیرا ابتدانك اطرادی یوقدر بلكه مابعدی جملهٔ شرطیه دخی واقع اولور (حتی اذا جاء امرنا وفار التنور) كبی وحروف ابتدا اولدیغی مابعدینك ماقبلنه غایت اولماسن منافی دكلدر پس ما نافیه ویكون مرفوعدر وبعد الجمله جمله غایتدر (یعنی سزدن بریكز اهل جنتك عملی ایله عمل ایلر وانلره لایق ومناسب اولان وجهله ایش طوتار اول غایته دك كه انك ایله جنت ارasنده اولماز الا بر ذراع مسافه اولور وجنته دخوله قرب تام بولور پس ذراعله تقدیر غایت قربی تصویردر نتكیم حدیث قدسیده كلور (من تقرب الی شبرا تقربت الیه ذراعا) مقصود قرب معنوی بی تمثیلدر وراده ایسه ذراع اولماز شول معنادنكه ذراع ذال معجمه ایله كتاب وزنی اوزرینه ارشون دیمكدر مایذرع به معناسنه دیرسدن اولسون غاجدن اولسون بو ایسه حسابده اولور كه مذروع وممسوحدن ذراع تعبیر اولنور ذراع من الثوب والارض كبی (بوراده مراد قرب حكمی در زیرا قرب حقیقی آخرتده اولور مع هذا عمل ایله قرب جزائله قرب كیدر كه ایكیسی بردر نتكیم قرأنده كلور (فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره) یعنی برجزاءه دنلدی وبوراده مقام قلبه قرب همان جنتده قربدر زیرا قلب جنت عاجله در * فیسبق علیه الكتاب *

سبق اصلنده سیرده تقدمدر بوراده غلبه معناسی تضمین اولنمغله علی كلمه سی ایله تعدیه اولندی كتابده لام عهد ایچوندر كه مكتوب ملكدر مكتوب ملك ایسه مكتوب ازلی ایله مسبوقدر سابق ذاتی ایسه امر لاحق عارضی ایله متغیر اولماز بو سببدن عوام ناس لاحقدن خوف ایدر كه سوء خاتمه در وخواص ناس سابقه نظر ایدر كه كتابت ازلیه در ولكن اونی اولان حكم حالله مقید اولوب ابن الوقت اولمقدر نتكیم بالاده ذكر اولنان اعملوا فكل الخ حدیثی اكا دالدر (معنی بودر كه پس دفتر ملكده یازیلان قضاء سابق مقطوع اول اهل جنت عملی ایله عامل اوزرینه غالب اولوب (واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه) موجبنجه سالك اولدیغی طریق اوكنه سد اولوب صاغدن صوله دوندرر ودست قضاده مغلوب اولور قال الله تعالی (واذا اراد الله بقوم سوءا فلا مرد له) یعنی مراد حق ارادتندن تخلف ایتمز والا مغلوب وزبون اولمق لازم كلور بو ایسه مقتضای الوهیت وربوبیت دكلدر زیرا مألوه ومربوب اله ورب النده زبوندر یوخسه خلافی دكل قال الله تعالی (ید الله فوق ایدیهم) یعنی ید كلیهٔ الهیه ایادیٔ جزئیهٔ كونیه نك فوقنده در دست پدر دست طفل فرزندان فوقنده اولدیغی كبی وقال الله تعالی (وهو القاهر فوق عباده) یعنی حق قاهر ومالك وعبد مقهور ومملوكدر * فیعمل بعمل اهل النار فیدخلها * فیدخلها رفع لامله در وفاء سببیه در یعنی سبق كتاب سببیله اهل نارك یعنی جهنم ایچون خلق اولنان طائفه عملی ایله عمل ایدوب بو عمل سببیله ناره داخل اولور وجنته قریب اولدیغی مفید اولماز زیرا دست قضائله مردود اولور نتكیم بر سفینه ساحله قریب اولوب سلامت بوله جغی وقتده مقابله سنده ریح عاصفه هبوب ایتكله كری دریایه دوندروب موج هائل ایله مبتلی ایدر واول حالله غرق اولنجه كیدر الحاصل دنیاده حكما وآخرتده حقیقة داخل نار كبری اولور ابلیس وامثالی حالی كبی (بعد ذا بوراده لف ونشر مرتب واردر كه اجمال وتفصیلده قرأنده نظیری (فمنهم شقی وسعید) آیتیدر كه شقی اجمالده تقدیم

اولندیغی کبی تفصیلده دخی تقدیم اولنوب (فاما الذین شقوا ففی النار) وسعید تأخیر اولنوب (واما الذین سعدوا ففی الجنة) دنلدی وآداب قرآنیه دندر که شقاوت اشقیایه نسبت اولندی وسعادتده سعدوا دنلدی اسعدوا معناسنه که سعادت انلر ایچون تقدیر اولندی دیمکدر ومقدر کسر دالله الله تعالیدر فاعلم ذلك (وبونده طریقتده مرتد اولنلرك حاللرینه دخی اشارت واردر ودیمشلردر مرتد الطریقة اعظم ذنبا من مرتد الشریعة زیرا کفار طریقت کفار حقایق وکفار شریعت کفار احکامدر وکفار حقایق منافق منزله سنده درکه ظاهری ایمان وباطنی کفردر منافق ایسه نارك درك اسفلنده در پس اکر انك ذنبی سائرلرك ذنبندن اعظم اولمسه درك اسفلده معذب اولمازدی درك اسفلك ایسه حرارتی سائر طبقاتك حرارتندن اشددر وبوراده درك اسفل درکهٔ طبیعتدر که زیاده ظلمانی وجوع وعطش حرارتی اکا مخصوصدر پس طریقت مردودی بودرکه به مردود اولوب جهنم طبیعتده یانوب قالور وبرد سلام روح عالی بولماز * وان احد کم لیعمل بعمل اهل النار * ان کسریله در اولکی کبی زیرا قسمدن نصکره مکسوردر بوراده عمل بطریق التغلیب اعتقاده دخی شاملدر که کفردر شق اولده اولان عمل ایمانه شامل اولدیغی کبی وایکی محلده بله احد ایله تعبیری بعضیته دلالت ایدر پس خلقك برقسمی مرزوق البدایه والنهایه در وبرقسمی بونك خلافیدر که محروم البدایه والنهایه در وبو ایکی قسمك سعادت وشقاوتی ذاتیدر وبرقسمی دخی مرزوق البدایه ومحروم النهایه در وبرقسمی دخی بونك خلافیدر که محروم البدایه ومرزوق النهایه در وبو ایکی قسمك سعادت وشقاوتی عارضیه در وحملهٔ عرش اولان ملائکه نك الیوم دروت عدد اولدیغی ذکر اولنان اقسام اربعه اعتباریله در ویوم قیامتده سکز اولدیغی هر برینك صورت ومعناسنه کوره در واول سکزك بری صورت اسرافیل وبری صورت جبرائیل وبری صورت میکائیل وبری صورت عزرائیل وبری صورت آدم وبری صورت محمد وبری

صورت ابراهیم وبری صورت اسمعیلدر علیهم السلام که صورت آدمیه اسرافیله ومحمدیه جبرائیله وابراهیمیه میکائیله واسمعیلیه عزرائیله مضاف ومنضمدر * حتی ما یکون بینه وبینها الا ذراع * بونده اشارت واردر که کل آت قریب اعتباریله عمر انسان برساعت وبلکه برلحظه کبیدر که غایتی موتدر وموت برزخه وبرزخ حشره متصلدر نتکیم حدیثده کلور (من مات فقد قامت قیامته) یعنی یوم موتله یوم قیامت همان برکون کبیدر زیرا اجزاسی بری برینه متصل وسریع الانقضادر وجنت مؤمنلره تقریب اولندیغی کبی جهنم دخی کافرلره تقریب اولنسه کرکدر پس جنت ونار کویا هر کسك حالا مرأی ومشهدنده در فاعرف * فیسبق علیه الکتاب * ومانحن بمسبوقین سرینه اشارتدر یعنی الله تعالی وقضاء ازلیسی سابقدر که هیچ برفردانك فی المثل اوکن المغه قادر دکلدر بو جهتدن غیریلر مسبوق واوسابقدر که هیچ بر نسنه اندن فوت اولماز واوجمله نك اوکن آلور بوراده بوایکی عاملك اوکن آلوب مرادی ایله کندی اراسنده حائل اولدوغی کبی (سؤال اولنورسه که چونکه حقیقة حال بودر پس نیچون شقی بی اول امردن شقی قلمدی بلکه برمدت کرون سعادت عارضه ایله سعید قلدی وکذلك سعیدی اول امردن سعید قلمدی بلکه نیجه سنی شقاوت عارضه ایله مبتلی ایلدی (جواب بودرکه اسماء متقابله نك حکمی اختلاف احوالدر پس اکر اختلاف اولماسیدی اسماء جمالیه وجلالیه نك آثاری ظهوره کلمزدی بو جهتدن قرآنده کلور (کل یوم هو فی شأن) یعنی هر آن غیر منقسمده حق تعالی شؤن مختلفه دن برشانده وبلکه یکرمی دورت ساعتده هرکسه کوره یوزیکرمی دورت بیك شانی واردر نتکیم مؤمن وکافرك بهر یوم یتمش بیك خاطره سی واردر که کندینك اکا وقوفی بوقدر مکر که اکامل ناسدن اوله چونکه برکارك ظهوری کار آخرك بطوننه موقوفدر لاجرم الله تعالی هر لحظه ده ایجاد واعدامدن خالی دکلدر زیرا هر نسنه نك کمالی غایتنه وصولده در وبو تقلیباتدن اوتوری حدیثده کلور (قلب المؤمن بین اصبعین

من اصابع الرحمن) يعنی قلب مؤمن قبض جلال و بسط جمال اراسنده درککه صورتدن صورته تحول ايده در نته کيم شعرده کلور (كل يوم يتلون غيره ذابك اجمل) يعنی شاعر محبوبی رد وقبول وتقريب وابعادده تلونه نسبت ايدرحاله مناسب اولان ايسه دائما قبول وتقريبله معامله درولكن محلك قابليتی اولمجق لاجل التربيه تلونات مختلفه ظهور ايدر حديثده كلور (اللهم يامقلب القلوب ثبت قلبی علی دينك وطاعتك) يعنی قلبمی توحيد وطاعتك اوزرينه تثبيت ايله وحسن حالدن سوء حاله تقليب ايتمه وقرآنده كلور (ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذهديتنا) يعنی هدايتدنصكره ازاغه امور ممكنه دن اولمغله عدم ازاغه ايله دعايه تحريض اولندی اكرمعلقاتدن ايسه وديمشلردر كه دعايه توفيق اجابتدن اوتوريدر پس غافل ايله متيقظ بردكلدر الحاصل كرچه قضايه كوره ايش قالمامشدر بلكه كان ماكان وجف القلم موجبنجه امرقدر مختومدر ولكن اقضيهٔ مختلفه واوقات مقدره حسبيله والليالی حبلی رمزيله عالم غيبدن عالم شهادته شؤن الهيه ظهور ايتمكده دركه بوظهوراتله بدايت ونهايت براولسه كركدر فافهم جدا (وحديثده كلور كه اكرسز كناه ايتمسكوز الله تعالی سزی رفع ايدوب يريكوزه مذنب ومستغفر كتورردی تاكه اسماسندن هربری غداسن اخذ ايده وحكمن ويره ومضمونی صورت بوله پس اكرسعيد اولسه رحمان وامثالی اسما واكرشقی اولسه قهار ونظائری اسماطونده قالوردی وكذلك اكرشقی سعيداولسه غفار واضرابی يوزكوسترمزدی واكر سعيد شقی اولسه يامقلب ويامحول دنمزدی وبوندن فهم اولنديكه دنياده من كل الوجوه معصوم يوقدرانكيچون (عفاالله عنك) ودخی (ليغفرلك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر) دنلدی فاحفظ حفظك الله من الاضرار ونبهك علی ماخفی من الاوزار (وديمشلردر كه كرچه انبيايه ذنب اسناد اولندی ولكن انلرك ذنوبی ذنوب افرادامت كبی دكلدر بلكه زلات وترك اولی مقوله سندندر پس اندن بحث ايتمك ممنوعدر نته كيم (انه ليغان علی قلبی) حديثنده غين قلب نبوی

ندر بلنمامش درزيرا انك قلبندن اجلی واصفی يوقدرشول معنادر كه تجلی ذاته مظهردر پس سائرلرده اولان غين وپرده وهيئت ظلمانيه انده متصوردكلدر * فيعمل بعمل اهل الجنة فيدخلها * يعنی پس اهل جنتك عملی ايله عامل اولوب داخل جنت اولور مقصود ايمان وعمل صالحك حصولی ايدر بوراده عملی دخوله سبب قلدی نته كيم قرآنده كلور (جزاء بما كانوا يعملون) يعنی فاوبانك هربری سببيه دلالت ايدر ولكن سبب موجب دكلدر بلكه دخول جنت فضل الهی واقتسام درجات اعمال صالحه يه وخلود نيت دائميه منوط در نته كيم دخول نار عدل الهی واقتسام دركات اعمال طالحه يه وخلود قصد مستمره مربوطدر پس فضل وعدلدن مفهوم اولديكه افعال الهيه تعليلدن خارجدر انكيچون ديمشلردر كه (قبل من قبل لالعلة ورد من رد لالعلة) وحديث مذكورك ختامی دخول جنت اولمق مآل حال رحمت واسعهٔ الهيه اولمغه دالدر (فظن خيرا ولاتسأل عن الخبر)

* الحديث الخامس *

* من احدث * احداث برامر حديث وجديد كتورمكدر فاما برنسنه نك حداثت وتأخر ظهوری قدمنی منافی دكلدر انكيچون قرآنده ذكر محدث ايله وصف اولندی كه مقصود خلقه كوره خبرنك حدوثيدر بوايسه قدم وغيرمخلوقيتنی قدح ايتمز و بومعنادن غض وطری ايله تعبير اولنمشدر نته كيم واردر اولمشدر كه بركيمسه قرآنی غضا طريا استماع ايتمك دلاسه ابن مسعودك رضی الله عنه قرآءتنی دكلسون يعنی نزولی مقدم ايسه ده بعض افواهدن تلاوت اولندقده تر وتازه نزول ايتمش كبی حلاوت ايراث ايدر (ومخاطبات عامه ده سنكا برتازه خبر واردر ديرلر مع هذا اخبار اتديككی نسنه اوتوزكون اول شامده ويا غيری بلده ده واقع اولمشدر ولكن وصولی قريب العهد اولمغله خبر جديد دنلدی (وديمشلردر كه بعض احكام واردر كه ظهوری نزول عيسايه عليه السلام تأخر ايتمشدر ولكن شرع قديم ايدر پس شرع جديد عيسی اولمق

لازم کلمز زیرا عیسی استقلالله نزول ایتمز بلکه شرع نبویه متابعتله
نزول ایدر واکا فی الجمله الهام ملك اولمق استقلالنی اقتضا ایلمز بلکه
وقتنه مرهون اولان امور شرعیهٔ خفیه یی اظهار وتعلیم وتلقین
ایلر وسائر اکامل امتك دخی الهامله حالی اکا قیاس اولنه بو جهتدن
بعض اعمال فاضله واردرکه اولیاء امت کشف صحیح ایله انك صحتنده
واقف اولمشلر وشرع محمدیده انی حقیقت بیلمشلر ودورست بولمشلر
وانکله عمل ایلمشلر وسائری دخی عمله ترغیب وتحریض قیلمشلردر
پس اول اعمال ظاهرا انلرك سنت حسنه لرندندرکه اظهاری انلره
مضافدر ولکن فی الحقیقه امور شرعیهٔ قدیمه ندر والا خطا اوزرینه
مقرر اولمق لازم کلور مع هذا خلف سلفی اول معنی اوزرینه تقریر
وکشفنی تصویب وتصحیح ایلمشدر وحالا خلافت مرتبه سنه بالغ
اولنلردن من جهة الکشف بعض احوال صادر اولورکه اجتهاد
قسمندن وعندی ظن اولنور بالذات حقدن اخذه قادر اولان
کیمسه دن ایسه امور ظنیه وخیالیه صادر اولماز (و بعض اخبارده
توفیق ایتدکاری من حیث الکشف عدم ثبوتنه بناء در زیرا طریق
اسناد نقدر عدل عن العدل اولسه ینه مبداء سهو ونسیان اولان
وهمدن معصوم دکلدر خصوصا کاهیجه نقل علی المعنی ایدرلرکه
مبداء تأویلات وتحریفاتدر پس بر کیمسه نك که معلمی الله تعالی اوله
ورد علی من الحق کذا دیمکه قدرت بوله سمعت بعض الفقهاء
یقول کذا دین ایله برابر اولماز) و بونك فوقنده دخی کلام واردر ولکن
مستوردر سکا بو مرتبه یی کشف اولندیغنده شاکرلردن اول زیرا
فضائل اعمالده ارباب احواله اقتداء وکلاملرن استماع لازمدر
تنکیم دیمشلردرکه کلام الملوك ملوك الکلام * فی امرنا هذا * یعنی
مشغول اولوب شاننده اهتمام ایتدیکمز دیکمزده پس هذا دن تعظیم
اخذ اولنور زیرا دین وضع الهی در یوخسه وضع مخلوق دکلدر
وانك حقنده کلور (هذا دین ارتضیته لنفسی) وقرآن بیورر (الیوم
اکملت لکم دینکم) یعنی احکام الهیه کمال بولوب من بعد زیاده

ونقصان

ونقصان قبول ایتمدیکنه اشارتدر زیرا حکم الهی اوزرینه حکم اولماز
انکیچون جملهٔ اوراد شرعدن مستنبطدر یوخسه اراسنده عندیات
بو قدرکه دیوان خانه ده مخلوقه سوز دوشمز انکیچون بیورر
* ما لیس منه * یعنی شول نسنه یی احداث وابتداع ایلسه که دینده
اولان وضع الهی قبیلندن دکلدر حکم الهی یه عدم موافقت
وسنت متواتره یه مصادمه کبی که بو مقوله بدعته بدعت سیئه وامر
جاهلی دیرلر زیرا شرع انکله مستأنس اولمدیغی نسنه امور
جاهلیه دندر * فهو رد * پس اول احداث ایتدیکی نسنه زیاده
مردود و باطلدر که سائره قیاس اولنماز تنکیم صیغهٔ مبالغه اکا
دالدر زیرا رد مصدر بمعنی المفعولدر خلق بمعنی المخلوق ونسخ
بمعنی المنسوخ اولدیغی کبی و بوندن فهم اولندیکه دینده اولان
نسنه یی احداث ایتمك لا بأس درکه او مقوله محدث مقبول وحقدر زیرا
کتاب وسنت واجماعه مخالفتی یوقدر بلکه امور شرعیهٔ مستحسنه دندر
(الحاصل فرائضدن صکره سنن و بعد السنن سنن خلفاء واردرکه
(علیکم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدین من بعدی) اکا اشارتدر کرك
خلافتلری بعدیت متصله وکرك بعدیت منفصله ایله ثابت اولسون
زیرا بونلر ایچون علم وعمل ومشاهده یوزندن خصوص مرتبه واردرکه
انکله سرافراز اولمشلر وسائرلر اوزرینه تفوق بولمشلردر (وسنن
خلفادن صکره مستحسنات صلحاء مؤمنین واردرکه بو دخی مقامنده
معمول بهدر تنکیم بو مرتبه یه اشارت ایدوب کلور (ما رآه المؤمنون
حسنا فهو عند الله حسن) زیرا فرق عدد مؤمن عام یرلی عرفی
حکمنده در فکیف که جم غفیر اوله واستحسان ایتدکاری نسنه دهور
متطاوله ده مقرر اولوب قاله و بو مقوله نك حقنده (من سن سنة حسنة
فله اجرها واجر من عمل بها الی یوم القیام) وارد اولمشدر یعنی بدعت
حسنه دن سنت ایله تعبیر اولنمق شرعطیه دالدر پس هر بدعت
ضلالت اولمدی بلکه شرعه مخالف وخلقك دین ودنیاسنه ضررلو
اولان نسنه ضلالت اولدی (وجمعه کیجه سنی عبادته تخصیص

ایتمکز دیلن حدیثدن نووی دیدکاری محدث صلاة رغائبک سبئه اولماسنه ذاهب اولوب قاتل الله واضعها دیدیکی باطل وجهل محضدر زیرا اول حدیثدن مراد یهود ونصارایه تشبهدن نهیدر که یهود عبادتی سبته ونصاری یوم احده تخصیص ایدوب سائر اوقاتده هوالرنده کزرلر اهل ایمان ایسه جمیع اوقاتی محافظه ایدوب خصوص اوزره اول کیجه ده شرف عظیمنه بناء مزید طاعت قیلورلر ونوافل صلواتله احیا ایدرلر زیرا احیاده اصل اولان صلاتله‌در که انده ذوق مکاشفه ومشاهده واردر واول کیجه ده خصوص اوزرینه تجلیء افعال واقع اولوب جناب نبوت صلی الله علیه وسلم غرقهٔ نور افعال اولمغله شکرا لله تعالی اون ایکی رکعت صلاة رغائب قلمشدر واول کیجه یه لیلة الرغائب دیمك لسان ملائکه دن صادر اولمشدر تکیم امام نسفی نك یاقوته نام کتابنده مصرحدر پس صلاته وقت مکروه ومحرمده اولمدیقجه ضلالت دیمك خطاء فاحش وعین ضلالت وجهالت ولعنت ایله بد دعا ایتمك عکس دیندر تکیم محدث مذکوردن صادر اولمشدر زیرا لعنت شیطانه اولور سجده دن ابا واستکبار ایتدیکی ایچون یوخسه ساجده لعنت شیطنتدر وحدیثده کلور که مؤمن سجده ایتدکده شیطان انك یاننده کریان اولوب رق اعتزال ایدر وابن آدم مأمور اولدیغی سجده ایله مقبول وبن مردود اولدم دیر اشته علماء رسومك مبلغ علمی بودرکه بونلر دقائق کتابدن غافللر ومراد نبوی‌یی جاهللردر وقرآنده کلور (ورهبانیة ابتدعوها فما رعوها حق رعایتها) یعنی ابتداع ایتدکاری رهبانیت اوزرینه ذم اولنمدیلر بلکه حق رعایتله رعایت ایتمدکاری اوزرنه مذموم اولدیلر پس بوندن فهم اولنسدیکه بدعت بالکلیه ضلالت دکلدر وهرکیم طاعتی معصیت اعتقاد ایدرسه کافر اولور زیرا اصل صلاة متفق علیه‌در وانی وقت مخصوصه تخصیصدن کفر لازم کلمز زیرا اوقات خمسه اوزرینه زائد اولان صلاة سادسه کبی دکلدر بلکه نوافل طاعاتله اثناء اللیل واطراف النهار حقنه تقربدر وطریقت دیدکاری اعمال

شرعیه ایله اجتهاددر ونمازك عدم مشروعیتنه هیچ بر اهل ملت ذاهب اولمامشدر مگر شیطان اوله باقی ایدی ارباب جهلك حالنه که دین ایچنده نیجه منکرات فاحشه واردرکه انلرك کوزلرینه کیرمیوب نه ده معروفات ومستحسنات وار ایسه مرده دل اولدقلرندن انی اماته یه چالشورلر واربابنی سیوندرمکه سعی ایدرلر (والله متم نوره ولو کره الکافرون) ای مؤمن اهل انکار مجلسندن حذر ایله والا حقدن دور اولورسن والله یقول الحق وهو یهدی السبیل وبو مقامك بعض تفاصیلی غیری آثارمزده درج اولنمشدر اورادن استیفاسنه امکان یوقدر (بعدذا بعض روایاتده (من عمل عملا لیس علیه امرنا فهو رد) واقع اولمشدر مآل ومحصول بردر زیرا عملدن مراد امر محدثدرکه وصفی مرور ایتمشدر

* الحدیث السادس *

* ان الحلال بین * حلال عقده منع اندن محاول اولوب تناول واستعمالی ماذون فیه اولانه دیرلر یقال بان بیانا اتضح فهو بین بکسر الیاء المشددة یعنی بعض اشیانك حل وحکمی دلائل ظاهره ایله واضح وظاهردر خبز وماء وفواکه ونباتات نافعه وزیت وعسل وعنب وامثالی کبی (ومعنی معلوم اولمیان دخی بونده داخلدر دیدیلر ولکن محل خطردر تکیم تقریرات آتیه دن معلوم اولور قال تعالی (فاسألوا اهل الذکر ان کنتم لاتعلمون) واهل ذکر مشارق ومغارب اراسنده اولان علمایه شاملدر استیعاب تفتیش ایتمك ایسه متعسر بلکه متعذردر (محکیدر که تیمور یاننده فضلاء دهردن بوقدر مؤلف وارایکن بلاد اسلامیه اوزرینه استیلاسنده بر مسئلهٔ مشکله واقع اولوب استصحاب ایتدیکی علما جوابندن عاجز اولیجق مدینهٔ حلبه مرورنده اورانك رئیس العلماسی اکا جواب ویروب جوابی حین قبولده واقع اولمدی

* وان الحرام بین * حرام دلیل قطعی ایله حرمتی ثابته اولوب تناول واستعمالی ممنوع ومحجور اولانه دیرلر یعنی بعض اشیانك حرمتی واضحه‌درکه کتاب وسنت واجماع ایله ثابتدر خمر ولحم خنزیر ومیته وغیبت ونظائری کبی وبرنسنه‌نك حل وحرمت عیننه ویا جنسنه تعلق

ایتمك بردر و بعض اشیاوار درکه اصلنده حلال ایکن بحسب المحل مضرتی اعتبار حرام اولور محرورلره کوره اکل عسل کبی نتکیم مخمصه‌ده یعنی جوع شدیده‌ده اکل حرام حلال اولور میته ولحم خنزیر وخمر وغیریلرکبی زیرا لاجل الضروره بومقوله‌لرك حرمتی ساقطه اولور حتی امتناع ایدوب هلاك اولسه آثم اولور و بوندن اخذ اولنورکه حرامله تداوی ایتمك طبیب حاذق خبر ویریجك جائزدر اکر دواء حلال بولنمسه تداوی‌دن امتناع‌له هلاك اولسه اثم یوقدر زیرا دوانك تأثیری مظنون وغدانك مقطوعدر (وابن عبدالسلام کتاب الوسائلده دیمشدرکه برکیمسه صویی مسکرینته ایچسه قلیل وکثیری حرام اولور مسکرك حلنی اعتقاد ایتمك کبی یعنی محرمه حلالدر دیمك کفردر پس شارب الخمر عاصی وآکل الحشیش اولانه کافر دینلور انتهی بالمعنی وحشیش و بنج وافیونی محرماتده درج ایتدیلر وابن حجر جوزة الطیب یعنی هندستان جوزنك خرده‌سنی که اطفاله یدوررلر مسکردر دیو حرمتنه فتوی ویردی و بوخصوصده شافعیه ومالکیه وحنابله‌دن نص نقل ایتدی واکر حد سکره واصل اولورسه مقتضای کلام حنفیه دخی حرمتدر دیدی والعلم عندالله واحیاء علومده کلورکه نبات قسمندن مزیل عقل وحیات وصحت اولان حرامدر مزیل عقل بنج وخمر وسائر مسکرات کبی ومزیل حیات اولان سموم کبی ومزیل صحت اولان ادویه کبی که وقتنك غیریده استعمال اولنه و بومجموعك حرمتی ضرره راجع اولمغله درخمر ومسکراتدن ماعداسی زیرا سکر و یرن نسنه قلیل ایسه ده حرامدر لعینه واصفنه که شدتیدر (واما سم اکر قلتی ویا غیریله تعجینی سببیله مضر اولمزسه حرام اولماز بوندندرکه لحوم افاعیدن ترکیب اولنان تریاقی اکل ایتمك جائزدر وضررکه اصل فطرته راجع اوله سائر مضراتدن اقبحدر شرب دخان کبی که طبیعت ثانیه اولوب استثقال عباده مؤدی اولور بوایسه یا کفر ویاخود کفره قریب نسنه در (وصلاة مسعودیه‌ده کلورکه برحیوانی ویا برمرغی آزاد ایلسه هرکیم طوتارسه اکا مباح اولسون دیمك کرکدر والا انی صید

ایدهنه حرام اولور وغیرك ملکندن یدوکی دانه وامثالنك وبالی انك کردننده قالور زیرا اباحت ایتمدکجه هنوز آزاد اندنك تصرفنده کبیدر* وبینهما مشتبهات * یعنی حلال وحرام میانده مشتبه نسنه‌لر واردرکه تعارض ادله وقوعیله من وجه حلاله ومن وجه حرامه مشابهدرکه احد طرفینی آخراوزرینه ترجیح ایتمك عسیردر پس بویله مواضعده شان متقی بودرکه بیان شافی حصولنه دك توقف ایلیه ونصده هیچ بروجهله ظفر بولنمدیغی صورتده طباع سلیمه اهلنه مراجعت ایده زیرا انلرك تحلیل ایتدیکی حلال وتحریم ایتدیکی حرامدر قال الله تعالى (یسئلونك ماذا احل لهم قل احل لکم الطیبات) یعنی طباع سلیمه اهلنك استطابه واقبال ایتدیکی طیب واستخباث وادبار ایتدیکی خبیثدر قال الله تعالى (ویحرم علیهم الخبائث)وطباع سلیمه دینلدی زیرا اهل بادیه وانلرك حکمنده اولنلرك استطابه واستخباثنه اعتبار یوقدر زیرا انلر اشیاء ضاره یی نافعه‌دن عد ایدرلر حالا شایع الاستعمال اولان دخان کبی که خبثه ظاهر عند من طبعه طاهر نشائیله معلم وارباب دل عندنده غیر مسلمدر اشته نفسانی وشیطانی روحانی ورحمانیدن بویله مواضعده ممتاز اولور اکرچه اهل دعاوی بزه ضرری یوقدر دیو لاف اوررلر (اولیاء کباردن ابوعلی الرودباری یه قدس سره سؤال ایدوب شول کیمسه‌که استماع ملاهی ایلیوب بکا حلالدر زیرا بن بردجه یه واصل اولدمکه اختلاف احوالك بکا تأثیری یوقدر دیو بومقوله‌نك حقنده نه جواب بیوررسز دیدکلرنده جواب ویردیکه نعم واصل اولدی ولکن جهنمه واصل اولدی دیدی یعنی انسانده قوت حال اولسه بیله تحلیل حرامده مؤثر دکلدر بلکه ظاهر شرعی مراعات ومحافظه لازمدرکه جادهٔ کمل بودر * لایعلمهن کثیر من الناس * اول مشتبهاتی حلالمیدر حراممیدر خلقك چوغی بیلمز بلکه انلر اقل علماء اولان راسخون فی العلم مقوله‌لری تمییز وتشخیص ایدر وهرماده‌یی اصلنه ارجاع ایلر پس مشتبهاته عدم علم صورتنده مکروه دیمك لازم کلور نتکیم امام قرطبی تصریح

ایتمشدر (وكراهت ایكیدر بری تنزیهیه در كه تركی اولادر وبری
تحریمیه در كه تركی واجبدر ولكن انكارله كفر لازم كلمز زیرا نص
قاطع ایله ثابت دكلدر انك ایچون كراهت ایله تعبیر اولندی وفقهده
شایع اولان كراهت تحریمیه در و بعض كبار بیورمشلردر كه مباح
مخالفت نفسه اقرب ایسه فیها واكر موافقته اقرب ایسه تركی لازمدر
زیرا تركله مجاهده حاصل اولور فاحفظ فانه نافع لك والا فما اغفلك
(وكرمانی دیمشدر كه مشتبهات اودر كه حل وحرمتی واضح دكلدر
انك ایچون اكثر ناس انی بلمز اما علماء یا نص ویا قیاس ویا استصحاب
ویا غیری وجهله انك حكمنی بیلورلر چونكه برنسنه حل وحرمت
میاننده تردد ایده وحقنده نص واجماع اولمیه مجتهد اجتهاد ایدوب
اول مشتبهی دلیل شرعی ایله یا حله ویا حرمته الحاق ایلیه وكاه اولور كه
دلیل شبهه دن خالی اولمامق حسبیله ورع انی ترك ایتمك اولور وچونكه
اول بابده مجتهده بر دلیل ظاهر اولمیه اوراده اوج مذهب واردر كه
حل وحرمت وتوقفدر (وامام غزالی دیمشدر كه اكثر علماء متفقدر كه
شبهاتده طاعت والدین واجبدر اكرچه حرام محضده واجب دكلدر
حتی طعامده انلردن منفرد اولمقدن متكدر اولسه لر بر یرده مجتمع اولوب
اكل یمك واجبدر زیرا ترك شبهه ورعدر رضاء والدین ایسه واجبدر
وحدیثده كلور (دع ما یریبك الی ما لا یریبك) ودینلمشدر كه (استفت
قلبك) چونكه قلبك برنسنه یه مطمئن وسن كه سلیم الطبع والصدر
اوله سن اول نسنه سكا حلاله والا حرامه اشبهدر وبو معناده
كمال خواص ناسكدر زیرا انلر مقتضای داعیه والهام نه ایسه
انكله عامل اولورلر كه عین حكم شرعیدر اكرچه اعتقاد اغیاره
كوره غیردر قال تعالی حكایة وما فعلته عن امری * فمن اتقی الشبهات *
بونده اشارت واردر شبهه ومشتبه بر معنایه در یعنی شبهه اودر كه حكمی
متیقن دكلدر بلكه بر وجهی حلاله وبر وجهی حرامه در علی السواء
من غیر تغلیب وشبهه دینلدی زیرا من وجه حقه مشابهدر وشبهه
غرفه وزنی اوزره جمعی شبهات كلور ضمتین ایله غرفات كبی (واتقاء

پرهیز وحذر ایتمكدر (معنی بودر كه پس شول كمسه كه حلنه دلیل
واضح اولمیان نسنه لردن اجتناب ایلیه یعنی انكله عمل ایتمیه وتناول
واستعمالندن حذر ایلیه بوراده فمن اتقاها دیمدی مع هذا ظاهر ایدی
بلكه مظهری مضمر یرینه وضع ایتدی اجتناب شبهاتك شانی تعظیمدن
اوتوری انكیچون ورعده اهتمام ایتدیلر و پرهیزده غایة الغایاته ایرنجه
كتدیلر * استبراء لدینه وعرضه * سین مبالغه ایچوندر تنكیم قرآنده
كلور (ومن كان غنیا فلیستعفف) یعنی استعفاف دن ابلغدر كویا
زیاده برآته طالبدر زیاده عفته طالب اولان كبی (استبراء مهموزدر
انكیچون تخفیف اولنماز بلكه محل وقفده تخفیف اولنور (وعرض الرجل
جانبه الذی یصونه) بوراده عرضی دینی اوزرنه عطف ایتدی زیرا
انسانه تهمت یا شرع ویا عرف یوزندندر كه (اتقوا مواضع التهم
موجبنجه ایكیسندن دخی پرهیز لازمدر و وارد اولمشدر كه (عرض
المؤمن كدمه) یعنی مؤمنك عرضنه شین وعیب ویره جك معامله ایتمك
قانك دمی كبیدر (پس دیمك اولور كه اویله متقی كمسه دینك ذم
شرعیدن وعرضنك ذم عرفیدن برآت ونزاهتنی طلب ایلدی زیرا
جهت شرعده اهل مساهله اولان كمسه لابد دین یوزندن مدخول
اولدیغی كبی لسان عامه دن دخی خلاص اولماز واحیاده كلور كه
استبراء دین و ورع اودر كه مالكی معلوم اولمیان امواله ویا ظلمله بنا
اولنان ربط ومدارس وقناطردن حذر ایلیه ولكن شیخ شهاب الدین
السهروردی وزین الدین الخوافی ومحمد بن ادریس النخجوانی وامثالی
دیمشلردر كه مال ولاتدن بنا اولنان مدارس وخانقاهاتده اهل ارادته
وغیریلره سكون لا بأسدر مدارس سمرقند وبخارا وخوارزم وهراة
وطوس وامثالی ملوك وسلاطین بنالری ایكن نیجه صالحلر ومؤلفلر
ساكن اولمشلردر بس سائرلرك بطریق الاولی در وظاهر انسان صلاح
اوزره اولیجق حسن ظن ایدوب صله سنی قبول وبناسنه دخول
لا بأسدر خصوصا كه صلات سلاطینی قبول ایتمك واجبدر والا مبایعه
سندن خارج واهل بدعت اولمق لازم كلور وبر كمسه نك مالنده حرام

اولسه انكله معامله يى ترك ايتمك ورعدر واكر جملهٔ مالى حرام
ايسه انكله معامله دخى حرامدر ولحم ارنب حلالدر ولكن امام
جعفر صادق رضى الله عنه انى اكل ايتمشدر پس حال سلوكده
ورعده تدقيق ايدنلر مختلف فيه دن تورع ايدرز * ومن وقع
فى الشبهات * وشول كيمسه كه شبهاته دوشه يعنى انى
عادت وانكله عمل ايليوب تقواده مسامحه ايده * وقع فى الحرام *
حرامه وقوع صددنده اولور وحرامله عمله مقاربه بولور زيرا حرامك
حريمى حولنده يعنى دائره سى چوره سنده در وشبانددر كه برنسنه
اشتراء ايدوب ثمنى ذمتنده مقرر اولدقدن صكره مال حرامدن دفع ايده
اكرچه فتواده مرخصدر ولكن (التقوى فوق امر الفتوى) واكر
مال حرامه اشارت ايدوب شو اقچه ايله شو بى ويرديسه اول ثوبله نماز
قلمق صحيح اولماز زيرا نجس حكمنده اولور طهارت ثوب ايسه شروط
صلاتندر وعلى تقدير الصحة ثواب اولماز پس سائر كراهتله تأديه اولنان
صلوات كبى اعاده سى لازم كلور نتكيم حديثده كلورکه ايكى كيمسه نك
نمازى باشنى تجاوز ايتمز برى عبد آبق و برى دخى ناشزه زيرا ديمشلر دركه
عدم قبولدن عدم صحت لازم كلمز پس نمازلرى صحيح ايسه دخى بى
ثوابدر (واشباهده كلوركه ثوابه صحت عبادت شرط دكلدر بلكه
نيتى اوزرنه مثاب اولور تعمد ايتمزسه مثلا كندنى طهارت اوزرنه ظن
ايليوب بلا وضوء نماز قلسه مثابدر انتهى فاما غصب ايتدوكى
مالك صدقه سنده ثواب يوقدر زيرا مال غير اولديغى متحققدر پس
بويله يرده نيت كار ايتمز و بركيمسه خانه سنده برنسنه بولوب كندينك
وياغيرينك اولديغى متيقن اولمسه ورع انى ترك ايتمكدر نتكيم جناب
نبوت صلى الله عليه وسلم سعادت خانه لرنده برخرما بولوب خرماء
صدقه دن يعنى زكاتدن اولمقدن خوف ايدرم ييمز ديلر (وبرزكاة
قبولنى سائر اغنامه مخالطه ايتمكله امام ابو حنيفه رحمه الله كل حيفه
يدى سنه تورعا اكل لحم ايتمديلر پس بولديغى نسنه غيرك اولديغى
صورتده اجتنابى بطريق الاولى در وكاه اولوركه نعلده مباد له واقع

اولور چونكه غيرك اولديغى متيقن در تلبس ايتمك كركدر مكركه
ضرورت قويه اوله وعلى هذا بو مقامك فروعنه نهايت يوقدر
* كالراعى يرعى حول الحمى يوشك ان يرتع فيه * رعى فتحله اصلنده
حفظ حيواندر ياغدائله كه حافظ حيواندر ويادشمنى انك اوزرندن دفعله
(مرعى موضع رعيدر كه عجم چراكاه ديرصكره حفظ وسياست معناسنده
استعمال اولندى يعنى اكر كندى نفسنى واكر غيرى يى سائس اولانه
راعى ديرلر نتكيم حديثده كلور (كلكم راع وكلكم مسؤل عن رعيته)
و بو جهتدن عامه يه رعيت ديرلر زيرا واليلر وضابطلر كه خواص ناسدر
انلرك سائسلرى وراعيلرى دركويا حيوان كودر واوتلادركبى انلرى
شرعله وعرفله محافظه ايدرلر تاكه تعدى واقع اولميه اكر ظلم نفسله
واكر ظلم غيرله (يرعى حال وياصفتدر زيرا راعى معناده نكره كبى در
والقدام على اللئيم يسبنى كبى (حول برنسنه چوره سى وجانبى دركه اكا
تحول ايتمك ممكندر (وحمى الى وزنى اوزرنه حمايه اولنان وناس اندن
ممنوع اولان نسنه در يقال كلاء حمى اى محمى اصلى بودركه ملوك
عرب كندى ماشيه لريچون بعض مراعى حمايه ايدرلر واكا داخل اولان
اجنبى يى عقوبتله تهديد ايلرلردى ممالك عثمانيه ده بكلك چايرلر كبى
وحديثده كلور لاحمى الا لله ورسوله يعنى بو مقوله حمايه الله ورسولنه
مخصوصدر كه الله تعالى حرم مكه يى ورسول الله حرم مدينه يى تحريم
ايتمشدر زيرا ان الارض لله وفقيجه ارض وملك فى الحقيقه الله تعالى
نكدر كه مراد ايتدوكى عبدى اكا وارث قيلور پس انسان ملكى اولميان
تغلبا ضبط ايدوب خلقى اورادن منع ايتمك مشروع دكلدر وميرى
تعبير اولنان اراضى ملوكك فتح ايتدوكى يرلر اولمغله كندى ملكلريدر
وتوارث دخى اولنور مكر كه وقف ويا آخره تمليك ايده لر بو صورتده
ملكلرندن خارج اولور (يوشك شين معجمه نك كسريله افعال
مقاربه دندر يسرع ويقرب معناسنه زيرا وشيك دن مشتقدر مسرع
الى الشئ معناسنه ماضيسى اوشك در فتح شينله اودع يودع كبى
(يرتع يلعب وزنى اوزرينه مصدرى رتع ورتوعدركه اصلنده اكل

بها عددرصکره اکل وشربده تبسط معناسنه استعمال اولندی (قال
فی القاموس رتع کمنع رتعا ورتوعا ورتاعا اکل وشرب ماشاء فی خصب
وسعة اوهوالاکل والشرب رغدا فی الریف او بشره وفلان یرتع ای
مخصب لا یعدم شیئا یریده انتهی فیه ضمیری حمایه کیدر (بعدذا
معنای مذکور معقول وخفی اولمغله محسوسله ضرب مثل ایلدی تاکه
واضح اولوب هرکس انکله عامل اوله پس بونده اخذ شبهه ایده نی
راعی یه ومحارمی حمایه وشبهاتی حمانك حولنه تشبیه ایلدی ولکن
جانب مشبهده وقوع وجانب مشبه ده یوشك یعنی ایشا کله که سرعت
ایتمکدر تعبیرنده نکته بودرکه برکیمسه تعاطیٔ شبهات ایلسه مصادفهٔ
حرام ایدر کرکسه قصدا ایتمسون زیرا تحریده تقصیری سببیله آثم
اولور ویاخود تساهله معتاد اولوب شبهه یه جسارت وبعده اندن اعظم
واغلظنه جراءت ایدر وآخر حرامه واقع اولور تتکیم دیرلر (المعاصی
تسوق الی الکفر) ویاخود مقاربهٔ وقوعی تحقیقدن اوتوری در تتکیم
دیرلر (من اتبع هواه فقدهلك) وسری بودرکه حمای ملوك محسوسدرکه
هرذو بصر اولان اندن احتراز ایدر حمای حق ایسه معقولدرکه انی
ذوالبصیره اولان ادراك ایلر ومعنی بودرکه انك حالی دوه وامثالی نسنه
رعی ایده نك حالی کبیدرکه غیرك حمی سی اولان نسنه نك چوره سنده
رعی ایدر قریب اولورکه اول مرعای حمی یه دخول ایدوب انده رتع
ورعی ایلیه بوصورتده تعدی ایتمکله معاقبه اولور * الاوان لکل ملك
حمی * الا حرف استفتاحدرکه کلام انکله فتح اولنور تنبیه ایچون
اعلم کلمه سی کبی تاکه مخاطب مابعدنی عظم موقعی اولمغله اصغا وحفظه
منهیٔ اوله ودیمشلردرکه الا تحقیق افاده ایدر زیرا همزهٔ استفهامله
لادن ترکیب ایتمشدر همزهٔ استفهام ایسه حرف نفی اوزرینه داخل
اولسه تحقیق افاده ایدر الایعلم کبی که معناسی بیلزمی یعنی بیلمك یوقدر
بلکه بیلوردیمکدر اما لفظی دخی الا کبیدر لکن الاده مابعدی قطعا
ان مکسوره واماده فتح وکسر جائزدر (ملك کسر لامله مالکدن ابلغدر
زیرا مالك صاحب الملکدر کسرله که شری ویاهبه ویاارثله اولان

منصرفدر ملك ایسه صاحب الملکدر ضمله که تصرفی
بطریق الاستیلاء والتسلط اولمغه دخی شاملدر قال تعالی (ولله
ملك السموات والارض) یعنی اجرام علویه وسفلیه نك امر ونهی
وتسخیرله تصرف وسلطنتی الله تعالی نکدر (بعدذا وان ده واو
ابتدادرکه نحاة اکا واو استیناف دیرکه مابعدنك ماقبلندن انقطاعنه
دلالت ایدر زیرا واو استیناف مسبوق بالکلام اولدیغی یرده بطریق
الاولی در وبعضیلر الایی انبه وان بی احقق ایله تأویل ایلیوب عطف
الجمله علی الجمله ایلمشلردر وبعضیلر مقامه مناسب اولان محذوفه
معطوف قلمشدر ولکن اولکی اولادر ومعنی بودرکه اکاه اولوکزکه
تحقیقا اولك عربدن وغیریدن هر پادشاه ایچون خلقدن حمایه ایدوب
اکا داخل اولانه وعید وتهدید ایتدکاری مراعی ومواضعی واردر نتکیم
اهل جاهلیتده شایعدر * الا وان حمی الله محارمه * محارم محرمك
جمعیدر تشدیدله مکلف وزنی اوزرنه (ومحرم مسکن وزنی اوزرنه موضع
حرمتدرکه نامحرمك ضدیدر (یعنی متنبه اولوکزکه الله تعالی نك حمایه
ایلیوب وقوعندن دکل بلکه قربندن بله نهی وتخویف ایلدوکی نسنه
معاصیدرکه تحریم ایلمشدر جنایت علی النفس وعرض ومال وقتل
وزنی وسرقه واکل مال بالباطل وقذف وخمر وکذب وغیبت ونمیمه
وامثالی کبی چونکه حمای ملکدن احتراز اولنمق خوف عقابدندر پس
حمای حقدن حذر اولنمق اوجبدر زیرا عقابی عظیم وبطشی شدیددر
(بوراده محارم مطابقهٔ منهیات والتزاما مأمورات اوزرنه اطلاق اولنور
زیرا نهی امری مستلزمدر وجانب حقده وقوعدن تهدید قربه دخی
شاملدر قال تعالی (تلك حدود الله فلا تقربوها) یعنی الله تعالی مواقعه دن
حذردن اوتوری مقاربه دن نهی ایتدی قلیل مسکر کبی که کثیره مؤدی در
ونفسی اوزرنه امنی اولمیا اصغاءٔ تقبیل کبی که جماعه داعیدر واجنبیه
ایله خلوت ایتمك کبی که شیطان انکله بله اولمغله ملامسه یه باعثدر وحدیثده
کلور (لعن الله السارق یسرق البیضة فیقطع یده) یعنی اکر بیضه دن
مراد بیرطه ایسه انك سرقه سیله جمیع مذاهبده قطع ید لازم کلمز

پس مراد اقتضا ایتدیگی نسنه یی سرقه ایتمك موجب قطع اولان
نسنه یی سرقه یه تدرج ایدردیمکدر که نهیه سد ذر یعه دیرلر نتکیم صبینك
ابوینی صبی یه الباس حریردن نهی اولندیلر زیرا صبی حال بلوغه دك
انکله تعود ایدیجك بعد البلوغ ایسنه مؤدی اولور شرب خمر مفاسد
کثیره یه مؤدی اولدیغی کبی و تذکرهٔ قرطبیده کلور که الله تعالی اون درهمی
و عند بعض اهل العلم اوچ درهمی واندن دخی اقل سرقه ایله یمین مؤمنك
قطعنی ایجاب ایلدی پس دنیاده حال بو اولیجق عذاب آخرتدن دخی
حذر ایتمك کرکدر (معلوم اوله که حدود الله دیدکلری افعال مکلفینده
احکام خمسه در که وجوب و حظر و کراهت و ندب و اباحتدر پس
حرکت و یا سکونله متصرف اولان کمسه واجب و محظور و مکروه
و مندوب و مباحدن یعنی بونلرك بریندن خالی اولماز پس اگر فعلی واجب
اولان یرده تصرفی ترکله اولورسه جانب تحدید اولنان حدی تعدی
ایتمش اولدی ترکی واجب اولان یرده فعل ایله تصرف کبی بو مقوله فعل
و ترکله تعدی ایلمك معصیتدر و اگر واجبك عدم وجوبنی و یا منهینك
عدم حرمتنی اعتقاد ایدرسه کفردر حتی نفس مباح سائر حدود کبی
احکام الهیه دن اولدیغنه اعتقاد ایتمسه کفر لازم کلور اگرچه خصوص
اوزرینه متعلق مباحی انکار ایتمك کفر دکلدر (و مباح امر سلطانه
لاحق اولسه واجب کبی اولور نتکیم امر مکروهدن نهی دخی اول
مکروهی حرام درجه سنه ایصال ایدر زیرا الله تعالی اولوا الامری
کندی منزله سنه تنزیل ایدوب اطاعتیله امر ایتدیگی بو راده امری
وجوب ایچوندر پس صلاة رغائب و برات و قدر و امثالی ایله امرلرینك
و شرب دخان و نظائرندن نهیلرینك حکملری بوندن معلوم اولدی
فاعلم ذلك * الا وان فی الجسد مضغة * یعنی حرام و شبهه دن تورع
ایتمك قلبك صلاحه میلی و عدم تورعی قلبك فجوره انجذابی حسبیله
اولمغین بو معنایه تنبیه ایدوب بیوردیکه معلومکز اولسونکه جسد
انسانده بر لحم پاره واردر که * اذا صلحت * فتح لام ایله و ضمله ولکن
فتح افصحدر نتکیم قاموسده کلور صلح کمنع و کرم یعنی منع یی تقدیمندن

فتح

فتح لامك اولویتی فهم اولنور صلاح حالت مستقیمهٔ نافعه اوزرینه
اولمقدر ضدی فساددر که حال استقامتدن و منتفع به اولمقدن
خروجدر و بعض کبار بیورمشلردر که صالحلر انلردر که علم و ایمانلرینه
بوجه من الوجوه خلل داخل اولمیه که عند الانبیاء مرغوب فیه
اولان صلاح بودر چونکه انسانك حقیقتی امکاندر مقامنه کوره
تحصیل صلاحه دعا ایتمك لازمدر زیرا حالنه خلل دخول ایتمك
جائزدر بناء علی هذا یارب صالحلردن ایله دیمك شول کمسه لرك
عدادندن قیل که هیچ بر زمانده انلرك صلاحلرینه خلل دخول ایتممشدر
دیمکدر پس صلاح امر خلقی و ذاتی دکلدر انك ایچون خلل دخول
ایدر و حضرت یوسفك علیه السلام (والحقنی بالصالحین) دیدیکی
بو مقامه اشارتدر بو خصوصه هضم نفس ایچون دکلدر نتکیم بعض علما
عدم فهمدن وهم ایتمشدر (و بو معنای حدیث بودر که چون اول مضغه
صلاح قبول ایده یعنی هدایت حق و عنایت رب مطلق ایله منشرحه
و علم و ایمان و اعتقاد پاك و نیت خیر ایله متصفه و خللدن بریئه و بعیده
اولسه * صلح الجسد کله * اعضاء بدنك جمله سی دخی صلاح پذیر
اولور اذن و عین و لسان و یدین و رجلین و بطن و فرج کبیکه یدی
عضودر قلبله سکز اولور که جنتك ابواب ثمانیه سی ذکر اولنان امور
ثمانیه نك صلاحی مقابله سنده مفتوحه در و قلبده قوای باطنه دخی
داخلدر و بعض کبار اعضانی قوی اوزرینه ترجیح ایلمشدر زیرا اعضا
وسائل علم و اسباب ادراکدر نتکیم (من فقد حسا فقد علما) اکا ناظردر
الحاصل صلاح جسد و نظام ظاهر صلاح قلب و نظام باطنه
تابعدر قوت شجر قوت اصله تابع اولدیغی کبی و اول مضغه صورتده
هرچند صغیره ایسه رتبه ده کبیره در زیرا مقصود اولان صورت
صنوبریه دکلدر بلکه انده ایداع اولنان قوت لطیفهٔ غیبیه در
نتکیم نواة دخی صورتده صغیره و حقیره در ولکن شجرهٔ منتهاینی
متضمندر که بو جهتدن عظیم القدردر صورت آدمیه دخی صورت
عالم ایله بو سر مبنی اوزرینه در فافهم جدا * و اذا فسدت * فتح

منبته وضمله دخی روایتدر قال فی القاموس فسد کنصر وعقد وکرم یعنی کرم بی تأخیردن ضم سینك مرجوحیتی فهم اولنور فسادك معناسی مرور ایتدی یعنی بجن اول مضغه ضلالتله منشرحه وجهل وکفر واعتقاد خبیث وقصد شرله متصفه اولسه وخلالدن خالی اولسه و بو صلاح وفسادك تحققنه بناء اذا کلمه سیله تعبیر اولندی تشکیم قرآنده کلور (ان الذین اتقوا اذا مسهم طائف من الشیطان تذکروا) یعنی مس طائف مقرردر ولکن تذکروا ابصارله مرتفع اولور پس بالفعل صلاحده مصلحت ومنفعت کثیره و بالفعل فسادده مفسدت و مضرت وفیره واردر که صلاحده ثبات وفسادده عدم استقرار کرکدر زیرا فساد اوزرینه استقرارده تخریب مملکت وجود واردر بو جهتدندر که سیاسات شرعیه وضع اولنمشدر تا که احوال متضاده یی تعدیل ایلیه * فسد الجسد کله * زیرا آلاتنی منکراتده استعمال ایتمش اولور یعنی اکر اندن ارادت صالحه صدور ایدرسه بدنی حرکت صالحه والافاسده ایله تحریك ایلر تشکیم جناب نبوت صلی الله علیه وسلم برکیمسه یی نماز ایچنده صقالیله عبث ویاتو بیله لعب ایدر کوردکده بیوردیلر که (لو خشع قلبه لخشعت جوارحه) پس اول مضغه مملکت وجودده ملك کبیدر رعیتك صلاح وفسادی اکا تابعدر دیرلر (الناس علی دین ملوکهم) و یاخود شول عین وبدن شول مزرعه کبیدر که اکر عذب الماء اولورسه مزرعه دخی اکا کوره اولور وملح اولدیغی صورت دخی اکا قیاس اولنه و یاخود ارض و بدن نبات کبیدر که بلد طیبك نباتی طیب وخبیثك خبیثدر و عمل ردی حطب ردی یاز بل ایله طبخ اولنان طعام کبیدر که تمکین دکلدر و بو مضغه یی تطهیر واعمال صالحه واحوال شریفه وتجلیات لطیفه یه تهیئه ایچون جناب نبوته اوچ یا درت کره شرح صدر وقوع اولوب حتی بر علقهٔ سوداء اخراج وطرح اولنوب هذا حظ الشیطان ومغمز الشیطان دنلدی واول محل ماء زمزم ایله غسل اولندی که اشرف المیاه در (ومصلح مضغه اولان امور چوقدر تدبر قرآن وخلو جوف وقیام لیل ومناجات بسحریه ومجالسهٔ صلحا وتحری

حلال و اجتناب شبهات کبی زیرا شبهات قسوت قلب ایراث ایدر حتی بعض اهل ورع برکره بر جندینك مطهره سندن صو ایچمش اولدم فرق کونه دك قسوتی درونمدن چقمدی دیمشدر انکیچون ابو یزید بسطامی وابراهیم ادهم وامثالی قدس الله اسرارهم طریق ورعده زحمتلر چکدیلر * الا وهی القلب * متذکر اولوکز که اول مضغهٔ موصوفه قلب دیدکاردر که عجم دل وترك یورك در وقلب صنو بری الشکل بردانه در که صدرك ایسرنده ابداع اولنمشدر و محل روح حیوانی در که روح حساس حیوانی اجزاء جسده اورادن منتشر اولور و اول بر بخاردر که قلبده اولان دمك حرارتندن خارج اولور ولطیفهٔ نسانیه یعنی نفس ناطقه نك اکا تعلقی واردر ونفس ناطقهٔ جزئیه نفس کلیدن مستفاددر و روح انسانیٔ منفوخ انك باطنی در وکوکل دیدکلری فی الحقیقه صورت مضغه ده ابداع اولنان قوت روحانیهٔ غیبیه در واهل دل قوت مذکوره نك صاحبی در که اسم اعظمه مالك و مظهردر و اکر بعض اسمائه مالك ایسه اهل دل دیمزلر واهل دلك علامتی اودر که انفس وآفاقی بری برینه تطبیقه قادر اوله و اکا قلب دیدیلر حالدن حاله تقلب ایتدوکی ایچون وسرعت خواطرندن اوتوری فلك قمره مقابل کلمشدر که قمر دور منازل ایتدکده شمسدن سر یعدر قلبك دخی یکرمی درت ساعتده یتمش بیك خواطر سریعه سی واردر اکرچه صاحب القلبك اکا اطلاعی یوقدر و بو سرعتده مناسبتدن اوتوری ابو البشر آدمك علیه السلام روحانیتی فلك قمرده متحیزدر اکرچه فی الحقیقه ارواحه تحیز یوقدر و بعض کبار بیورمشلردر که قلب دنلدی زیرا صور مختلفه وصفات متخالفه ده تقلبی واردر که اختلاف تجلیات اوزرینه مبنیدر انکیچون (ان فی ذلك لذکری لمن کان له قلب) دنلدی عقل دنلمدی زیرا عقل عقالدر که حقی صورت واحده ایله تقیید ایدر مقتضای کشف قلبی ایسه اطلاقدر (معلوم اوله که الله تعالی قلبی عالم غیبدن ووجهی عالم شهادتدن قبلوب وجه ایچون جهت قبله استقبالی وقلب ایچون کندی ذات پاکی قصدی تعیین ایلمشدر

وافعال صلاتك افضلى سجده قلمشدر پس اكر سجده سى كشف
يوزندن ايسه ابدى رفع رأس ايغز وانفس وآفاقده صلاح كلى حاصل
اولور واكر اهل حجاب وغفلت ايسه اندن انفس وآفاقه نظام
حاصل اولماز بلكه نسيانى سببيله فساد حاصل اولوراشته بورادندر كه
خليفه اهل عدل محضدر زيرا حاضر وذاكردر غائب وناسى دكل
سائرلر ايسه بويله دكلدر (وسجده عبادت تكليفيه دركه انس وجنه
مخصوصدر سائر اشيانك عبادتى ايسه ذاتيه در انك ايچون
مظهر خير وشر وصلاح وفساد اولان انس وجندر فاعرفه

الحديث السابع

الدين النصيحة بو جمله يى بطريق التأكيد اوچ كره تكرار
بيورمشلردر تكميم مشكاتدن منقول وكلام ابن ملكده ثلث مرات ايله
موصولدر و بوراده مضاف محذوفدر كه عماد الدين ومدار الاسلام
ديمكدر تكميم الحج عرفة دنلدى عماد الحج ومداره معناسنه نصيحت
نصحدن اسمدر ونصاح كتاب وزنى اوزره ايلكدر خيط وسلك كبى
ومنصحه كسرله اكنه دراره ومخيطه كبى وناصح خايطدر كه اجزاء
ثوبى بربره جمع ايليوب قبص وياجبه وياسراويل ايدر تاكه منتفع به
اوله و بومعنايه اشارت ايدوب بلاغات زمخشريده كلور (ما منع قول
الناصح ان يروقك) (وهو الذى ينصح خروقك) بونده فعل ناصحى
فعل خياطه تشبيه واردركه خياط نوجهله خلل ثوبى سد واجزاسن
بربره جمع ايدرسه واعظ وناصح دخى منصوح اولانك صلاحنى تحرى ايدر
وديننده اولان خروقنى اصلاح ايلر و بعضيلر نصحت العسل صفيته
من الشمع دن اخذ ايتمشلردر يعنى قولك غل وغشدن خلوصى عسلك
خلطدن خلوصنه تشبيه اولنمشدر وديمشلردركه نصيحت وصلاحدن
هر برى كلمهٔ جامعه دركه معانئ شتايى مشتملدر زيرا منافع وخيرات
دين ودنيا بونلرك مدلوللرنده در وديمشلردركه ناصح فى دين الله
اولان كيمسه علم شريعته محتاجدر كه علم شريعت احوال ناسى
متضمندر وعقل تام وفكر صحيح ورويت حسنه وتأنى واعتدال مزاج

لازمدر بركيمسه مقتضاى زمان ومكان واحوال ناسى بيلمسه جاهلدر
(پس ناصحه علم ترجيح لازمدركه تقابل امور واقع اولدقده قنغى
صورتله عمل ايده جكن بله وكاه اولور كه منصوح اولانك طبعنده مخالفت
ولجاج اولوب نصيحت كار ايتميوب بلكه سنك ارشاد ايتديكك طريقك
غيريه عدول ايده جكنى بلسك اول بابده اكا نصح ايتميوب بلكه
طريق خلافه سوق ايتملودر تاكه سكا غرض نفسانيسى وار ايسه سنك
خلافكه كار طوتوب خلاف يوزندن صورت وفاقه كله ولكن امر
عسير اولمغله ناصح اولان غايت آكاه وتفاوت احواله خبردار اولمقده
متعمق كركدر تاكه كم كرده راهى من حيث لا يحتسب يوله كتوره اشته
بورادن مناصب دنيويه واخرويه هركسك عدم لياقتى ظاهر اولدى
قلنا لمن بز ديدك كه نصيحت كيمك ايچوندر يعنى نصح وناصح
معلوم اولدى ولكن منصوح اولهى بيان ايديكز پس بولام بيان ايچون
ومن استفهاميه دركه تقديرى النصيحة لمن وياالمن النصيحة ديمكدر
(لمن الملك اليوم) كبى و بومقوله بيان بعد الابهام ابلغدر زيرا نفسده
على الغفله هجومدن اوقعدر (ونون جمعدن مراد راوئ حديث اولان
تميم دارى وسائر حاضر بالمجلس اولان اصحاب كرامدر رضى الله عنهم
ولكن سؤال حقيقة تميمدن وحكما سائرلردخى مشترك اولمغله تكميم
جواب سؤاله اقبال واصغارى اكا دالدر قول جمله يه مضاف اولدى
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم بياننده بيوردى يعنى سؤالدن
منع ايتمديلر زيرا اجمال كلام ايتدكارى سؤاله تحريك وبيانه توسل
ايچون ايدى پس ابتداء سؤال كبى اولمديكه انك اكثرى منهيدر
انكيچون وارد اولديكه (اتركونى ما تركتكم *لله* اى فى حق الله مراد
الله تعالى يه ايماندر يعنى وجودنى وجوب وجودنى ووحدتنى وصفات
كماليه سنى تصديقدر وامر ايتديكى عملده اخلاص واحكامنده حكمتنه
يقين وتسليم وحق اللهى حق ناس اوزرينه تقديم ونصرت دين قويم
ودعوت توحيد له تحرئ مرضاة رب كريم وحريم حرمتندن ذب
وتأليف بين عباد الله وتبيين اسباب سعادت وارشاد امت وامثالى كبى

وبونده شفاعت دخی داخلدر یعنی چونکه عبد مسیٔدن عفو
وتجاوز ایتمك مولای عظیمك شان قدیمی وعبادی دخی اول معناٸله
تخلقه داعیدر بو جهتدن یارب عبد کدن ایتدیکی اساءتی عفو ایله
دیمك سن عفو وتجاوزله معروف مولاسن دیو مدح وثناء الهی در
حق تعالی یه ایسه مدحدن سوکلی نسنه یوقدر کویا بو معناده
مقام الهی یه ناصح کبی اولدی الحاصل الله تعالی دنیاده نصب
ایتدیکی حدود شرعیهٔ سیاسیه ایله ممدوح اولدیغی کبی که انکله
عماده مضارّ عبادی دفع وار در انکیچون عفو اولنماز کذلك دار
آخرتده عفو دخی بویله در زیرا اوراده محذور یوقدر سائر امور دنیویه ده
عفو افضلدر حتی (ولکم فی القصاص حیوة) واقع اولمش ایکن
ولی دمدن عفو ویادیت اولادر کویا دیت شاکی یه احسان کبیدر که
اول احسان مقابله سنده سکوت ایدوب عندالله مطالبهٔ حق ایتمیه
(وتفاسیر وشروح احادیثده کلورکه حق الله اوزرینه اقامت حد
اولنسه اول حد اکا کفارت اولوب آخرتده انکله مؤاخذه اولنماز زیرا
ایکی عقوبت بریرده مجتمع اولماز واکر حق آدمی ایسه تحت مغفرت
وکفارتده داخل اولماز مثلا قصاصا مقتول اولان کیمسه آخرتده
مؤاخذه اولنور زیرا قتلی تشفیٔ اولیا ایچوندر پس مقدم قتل ایتدیکی
قتیلك حقی باقی قالور ودیوان فصل وجزاده تکرار مأخوذ اولور
زیرا الله تعالی حکم وعدلدر که دعوای عبدی استماع ایدر وعبد
عفو ایتمزسه اولدخی عفو ایتمز والا ظلم لازم کلور تعالی الله عن ذلك
علوا کبیرا * ولکتابه * مراد قرآندر بخصوصه یوخسه کتب سماویه یه
شامل اولور وجهله دکلدر تکمیم بعض شراح وهم ایتدی تکمیم
ما بعدی اکا دالدر فافهم جدا یعنی قرآنك کلام الله اولدوغنه اعتقاد
ومحکمی ایله عمل ومتشابهنی تسلیم ایده وتأویل سمتنه کتمیه بلکه تأویل
وادحاض حق ایچون جدال ایلینلری منع ایده وجواب ویره ومبانیسنی
حفظ ومعانیسنی نشر ایلیه ومصحفك یوزینه نظر ایدوب تلاوت
ایلیه که افاضل عباداتدندر وحضرت عمر ویا عثمان هر صباح

مصحفی النه آلوب هذا عهد ربی ومنشور ربی بیوروردی ولحن عرب
اوزرینه قراءت ایدوب زیاده ونقصاندن حذر ایده ومصحفی مکان
عالیده وضع ایلیه وتعظیمده مبالغه ایده (محکیدر که جد سلاطین
عثمانیه اولان عثمان خان غازی بر کیجه بر کیمسه یه مهمان اولوب اوراده
دیوارده بر معلق مصحفه الی الصباح دیوان طوروب تعظیمی سببیله
ایرته سی کون حاجی بکتاش ولی یه ملاقی اولوب سلطنت عظمی ایله
مبشر اولدی (وبر کیمسه قرآنله یمین سلطسانله بتر دیمك قرآنی تحقیر
دکلدر بلکه حکم قرآنی تنفیذایدن سلطاندر دیمکدر زیرا قرآن کتاب
صامتدر که انی سویلدن انسان کاملدر وکذلك احکام قرآنیه
اوراقده مکتوبه در وانی لسانه کتورن علماء احکام وتنفیذ ایدن ملوك
عظامدر زیرا امور سیاسیه انلره مفوضدر وعادهٔ ناس اهل عرفك
سطوتندن حذر ایدرلر الحاصل حضرت قرآن لسان حالله نه معنایی
استدعاء ایدرسه انك حقنده اول وجهله حرکت ایتمك قرآنه نصحدر
* ولرسوله * زمان نبویده نصح بودر که اکراندن مقدما شرعا مقرر
اولان نسنه نك خلافی ظهور ایدرسه یارسول الله سزدن شویله
برنسنه صادر اولدی دیه تاکه اکر اول نسنه بی قصد له اشلمش ایسه
حکم مشروع اولدیغی معلوم اوله اکر نسیانله صدور ایتدی ایسه
رجوع ایده نتکیم بر وقتده صلاة رباعیده ایکی رکعتده سلام ویریجك
ذوالیدین دیرلر صحابی اقصرت الصلاة ام نسیت یارسول الله دیدکده
اتمام صلاة ایلیوب سهو ایچون ایکی سجده ایتدی (وبو مقوله معنایه
نصح رسول دیرلر بو جهتدن وحی جلی وخفی اولمیان ماده ده
مشاوره ایله مأمور اولدی تاکه اصحابی مقتضای نظرلری اوزره اکا
نصح ایده لر وبو مقامدندر که غزوهٔ بدرده صودن بعید محله نزول
ایدیجك وحیله می نزول ایتدیکز یارسول الله یوخسه رأیله می دنلدکده
رأیله دیو جواب ویریجك انلر دخی ایمدی یارسول الله بوراسی محل
نزول دکلدر بلکه مناسب اولان فلان محلدر دیو اشارت ایتدکلرنده
اورایه نهضت بیورلدی وفائدهٔ عظیمه سی کورلدی (بو سببدن بعض

مواد ده (اشیروا علی) دیو صحابه خطاب ایدردی وحضرت عمر
رضی الله عنه اساری بدری قتل خصوصنده نصح ایتمش ایدی صکره
وحی الهی انك رأیی اوزرینه نازل اولدی فاما رسول الله صلی الله
علیه وسلم دنیادن انتقالندنصکره بو مقوله نصح اولماز پس لامی
اجلیه اخذ ایتمك لازم کلور بو صورتده علماء امت واتقیاء ملت
رسول الله ایله دینده مصلحت اولان نسنه نك میانی تألیف ایدرلر
خیاط تألیف اجزاء ثوب ایتدیکی کبی (الحاصل نصح اودر که رسول
اللهك جانب حقدن کتوردیکی احکامی تصدیق ودین وطریقته
سلوکی تحقیقدن صکره حق ایله قائم ونصرتنده دائم اوله یعنی
اعداسنه معادات واحبابنه موالات واهل بیتنه محبت واهل اهواء
مسلکندن حذر ایلیه حتی صحابه دن معروف اولانلری انکار ایتمك
کفردر دیو مصرحدر وامام سخاوی دیمشدر که صحبت صدیق
وسائر عشرهٔ مبشره تواترله معلوم انکار متواتر ایسه کفردر (بعد ذا
نصح رسول نصح کتابدن تأخیر اولندی زیرا کتاب نازل ورسول
منزل علیهدر و بردخی بودر که کتاب حقه متصلدر زیرا کلام نفسیدر
پس بو ایکیسنه نصح غیر مخلوقه ورسوله ومابعدنه نصح مخلوقه
نصحدر ونصح رسولده نصح ورثهٔ رسول دخی داخلدر انکیچون
شیخك صاحبی مرید صادق و موافق کرکدر تا که بری بریله تظاهر
واحدهما آخردن مقامنده کوره متنصح اوله * ولائمة المسلمین * ائمه
امامك جمعیدر بوراده مراد امامت کبرادر که سلطنتدر وخلافت
امامتدن خصوص مرتبهدر یعنی هر امام اولان خلیفه اولماز زیرا
خلیفه سیرت نبویه اوزرینه جاری اولان کیمسهدر که انك افعالنده
اصلا ظلم یوقدر امیر وسلطان حالی ایسه مخلوطدر اگرچه بو امتده
ملوکدن مرتبهٔ خلافته قریب کیمسهلر کلمشدر ملوك دمشقیهدن
نور الدین زنکی وملك صالح کبی که بو ایکیسی اهل الله دن معدوددر
ونصب امام واجبدر زیرا امور دین ودنیانك نظامی آکا منوطدر واکا
متابعه دخی واجبدر ولا مبتدع اولور (وامامك معصوم اولمسی

شرط

شرط دکلدر والا سجدهٔ سهو مشروع اولمازدی وحدیثده کلور
(صلوا خلف کل بر وفاجر) وایام خلفاده کندیلری امامت وخطابت
ایدرلردی و بو معنی خلفاء عباسیه نك یکرمنجیسی راضی بالله محمده
کلنجه مستمر اولدی صکره راضی امامت وخطابت ایچون نائب تعیین
ایلیوب الی الآن اول حال اوزرینه قالدی راضی نك جلوسی اوچیوز
یکرمی ایکی تاریخنده در (بعد ذا ملوك و سلاطین رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم ظاهرده وخلفا واقطاب باطنده وارثلریدر که ایکیسی
دخی اسم اعظمك تحتنده در چونکه ملوك مصالح عباد له قائملردر
لاجرم معروفده انلره اطاعت وعند الغفله ایقاظ وتنبیه لازمدر زیرا
عصمت شرط اولمیجق خطا ایتمك وهوالرینه تابع اولمق شانلرندندر
پس انلرك مجلسلرینه داخل اولان علمایه واجبدر که عباد اللهه
فائدهلو اولان وجهله فتوی ویرهلر تا که نظام عالم حاصل اوله یوخسه
مفتیٔ ماجن اولمیالر و لا آخرتده مسئول اولورلر (وشولکه رجال الدوله
ملهمون دیرلر تحریٔ حق ایدنلره وقلبلری آکاه اولنلره کوره در زمانه ده
ارباب ارادتدن معدود اولنلر بله الهامدن محروملردر فکیف که غیریلر
پس ملائکه نك الهامده قصورلری یوقدر ولکن قاصر اولان محلدر که
قلبدر زیرا حب ظلمانیه ایله محتجبدر (وسلطان اوزرینه خروج ایتمك
منهیدر زیرا مفاسد کثیره سی واردر بلکه لازم اولان شرع ایله
وعرف ایله اراسنی اصلاح وتألیفدر ونقض مبایعه ایتمیه والا بد عنه دخول
لازم کلور وجهاد اقتضا ایدرسه تحت لواسنده بوله اکر نفیر عام ایسه
والا دعایه مشغول اوله (وفضیل ابن عیاض بیورمشدر که اکر بر دعوت
مستجابه یه قادر اولسم سلطانه صرف ایدردم زیرا سلطان قلب عالمدر که
انك صلاحیله جمیع اجزاء عالم صلاح قبول ایدر وسب سلطان منهیدر
زیرا ظل الله در که خلق انك سایه سنده آسوده در وسلطان عدل
ایدرسه هم کندنه وهم سکا فائده سی اولور واکر ظلم ایدرسه کندنه
ضرری وسکا فائده سی اولور که سن اول ظلمه صبرله مأجور اولورسن
ومقام شکر ومقام صبرك عهده سندن کلورسن ولکن علم حال

كركدركه عامل اوله سن پس سلطانك دكه بر قصور يته نظر اولنماز
علما كبى مكركه منكر اوليا اوله لر زيرا اوليا وسائل حقدر وهر كس طلب
وسيله ايله مأموردر قال تعالى (وابتغوا اليه الوسيلة) وملوكى زياده افساد
ايدن ايكى نسنه دركه برى اهل انكارك وبرى دخى ملاحده نك
دخوليدركه بو اعصارده بو مقوله امور مضر مجهول مطلق قالمشدر
انكيچون داخل وخارج بلورسزدر بو جهتدن اختلال دخى كالندهدر
بو جهتدن ملوكه لابددركه علماء عامليندن اوله لر وياخود ظاهر
وباطندن خبردار اولنلر ايله مجالسه ايده لر والامنصور اولمزلر اشته
نصايحك اعظمى بودر فليعمل به العاملون * وعامتهم * عامه خاصه نك
مقابليدر زيرا شهرابچنده عموم وشمولرى واردر وضمير مسلمينه
راجعدركه ولعامة المسلمين والمؤمنين ديمكدر ولكن بورادن لام طى
اولندى زيرا عامه خاصه يه تابعلردر انكيچون قرآنده كلور (اطيعوا الله
واطيعوا الرسول واولى الامر منكم) يعنى واطيعوا اولى الامر ديو اولوا
الامره كوره لفظ اطاعت تكرار اولنمدى زيرا اولوا الامر اتباع رسولدركه
انلره اطاعت ايتمك اطاعت رسولده داخلدر شول جهتدن كه رسول
اطاعتده مستقلدر نتكيم قرآنده كلور (وما آتاكم الرسول فخذوه
وما نهاكم عنه فانتهوا) يعنى رسول خليفهٔ حق اولديغى جهتدن جانب
حقدن امر ونهى اولمديغى ماده ده امر ونهى ايتسه همان امر ونهى
حقدر زيرا نفسندن فانى وحقله باقيدر اما اولوا الامر ايسه بويله دكللردر
بلكه انلر شريعت محمديه يه تابعلردر واولى الامره اول شرف
بسدركه الله تعالى انلرى كندى ذاتى ورسولى منزله سنه تنزيل ايدوب
اطاعتله امر ايتمشدر انكيچون نافله يه مقارن اولان امرلرى واجب
اولور وانكله عامل اولان اجر واجب بولور فافهم جدا (وعامهٔ مسلمينه
نصيحت بودركه دين ودنياده ضرر اولميان وجهله اشارت ايليه اكر
دين ودنيا ضررى مجتمع اولورسه چاره وار ايسه ايكيسن دخى دفع ايليه
والا ضرر دنيايى ترجيح ايدوب دينى محافظه ايده وحديثده كلور
(واذا اردت بعبادك فتنة فاقبضنى اليك غير مفتون) يعنى مطلقا فتنه يه

دوشمك امر مشكلدر ولكن فتنهٔ دين اشددر انكيچون موتى اختيار
ايدوب فتنهٔ دينى اختيار ايتمك كركدر (والحاصل بقدر الطاقه جلب
منفعت ودفع مضرتله مقيد اوله وامر بالمعروف ونهى عن المنكردن
خالى اولميه ولكن محلنه كوره احتساب ايليه اصاغره ايتدوكى معامله يى
اكابره ايتميه بلكه انلرى رفقله ارشاد ايده وستر عورات وسد فقر
وحاجات وتوقير كبير وشفقت صغيرله متخلق اوله رغبت وكراهت
ايتدوكى امورده خلقى كندى نفسى حكمنده طوته زيرا (خلقكم من نفس
واحدة) موجبنجه جمله ناس اخوانددركه بر پدر وبر مادردن خلق
اولنمشلردر (وتعاونوا على البر والتقوى) وفقنجه اخوانله تظاهر
لازمدر زيرا مؤمن برى برينه بنيان كبيدركه برى برينى شد وربط
ايدر ونصيحت نجالتده مؤدى اوله جق ماده ده ايسه تنهاده نصح ايليه
يوخسه على ملاء الناس تقريع وتفضيح ايتميه (بعد ذا نصح عامه
اهل اسلامه اضافت اولنديغى اسلامك شرفندن اوتوريدر والا
نصيحت عين دين اولمغله عموم اوزرينه در پس انك منفعتى جميع اجزاء
عالمه سارى كركدر مثلا ملت اسلام اوزرينه اولميان كيمسه يى سفساف
اخلاقده كورسه معالئ اموره ارشاد ايليه بلكه اول معالئ اموره
اتصافى انك سبب اسلامى اوله زيرا اوصاف جميله حقايق ذاته جذب
ايدر وبر حيوانى عطشان كورسه طريق آبه سوق ايده وحديثده
كلور (فى كل ذات كبد حرى وفى رواية رطبة اجر) حرى
فعلى وزنى اوزره حرانك تأنيثى در حره دنكه حرارت معناسنه در
بو حديثك ظاهرى جميع حيواناته شاملدر وبعضيلر عام مخصوصدر
ديو كلابى اخراج ايتمشلردر واكثر علما انك اوزرينه در قتل كلاب ايله
امر منسوخدر نتكيم حيوة الحيوانده مصرحدر پس اطعام وسقى
كلب لا بأسدر ونيجه اهل اللهدن صادر اولمشدر پس اكابره اتباع ايتمك
اولادر وبوندن ظاهر اولديكه (اكرموا الخبز) انى مانع دكلدر كركسه
كلبك لعابى نجس اولسون وبزه طرق شتادن صحتى الهام اولنمشدركه
يبانى غيرى كتمزده در وبزم بعض تلامذه مز بو مسئله نك خلافنه اولوب

خلقی اطعام وسقی کلبدن منع ایتدیکیچون آخر استسقادن هلاك اولدی (ودیمشلردرکه التزام نصیحت ایده نك دوستی آزاولور زیرا اکثر خلق
هوالرینه تابعلردر انکیچون حدیثده کلور (ماترك الحق لعمر من صديق)
یعنی اجراء حق ایتمك حضرت عمره رضی الله عنه دوست آلیقومدی
زیرا حضرت عمرك شرعده زیاده شدتی وارایدی ورسول الله
صلی الله علیه وسلم مدینه ده آنی محتسب ایتمشدی ویدنده برسوطله
خلقی تأدیب ایلر وحکم عدالله قائم اولوردی ولکن محتسبده اخلاص
تام اولیجق حالی ریاکارلردن اهون اولور زیرا اهل صدق وخلوص
بالکلیه بغیض ناس اولماز

* الحدیث الثامن *

* امرت * مأمور اولدم یعنی حق تعالی امر ایلدی بکا زیرا حقدن
خلقه رسالتی حقك امر وکندینك مأمور اولماسن اقتضا
ایدر پس امرده جهالت بوقدر بلکه متعیندر وکذلك اصحابدن
امرنا ویاخود نهینا صادر اولدیغی امر وناهینك رسول الله صلی الله
علیه وسلم اولماسن مقتضیدر زیرا رسول الله حقده تابع اولدیغی
کبی اصحاب دخی رسول اللهه تابعلردر وزمان رسالتده
حقدن بلاواسطه اخذ شرایع ایتمك ممنوعدر که رسالت رسولی
منافیدر فاما زمان رسالتدنصکره خلیفه مقوله سی اولانه بلاواسطه
اخذ عن الله ممکندر زیرا اول وقتده خلیفه نك اخذ ایتدوکی شرع
جدید دکلدر بلکه شرع مقرر مقدمك لطائف ومعارفیدرا کا یسه
منع یوقدر زیرا قرآنك حقایق بی نهایه درکه هر کاشفه حالنده کوره
منکشف اولقده در اشته ابو یزید بسطامی نك قدس سره بکا قرآن
تمامه نازل اولدی دیدوکی بو بابدندر اکرچه قرآندن والهامدن
بی خبر اولنلر فیضی استبعاد ورحمت واسعه یی تضییق ایلرلر وارباب
مکاشفه نك اخبرنی ربی وغیری مقالات سنیه لری حقنده مالایعنی
سویلرلر (اولئك الذين لعنهم) ی طردهم عن بابه وحجبهم عن لطيف
خطابه * ان اقاتل الناس * بونك تقدیری امرنی ربی بان اقاتل الناس

دیمکدر که آمر الله تعالی ومأمور رسول الله ومأموربه مقاتله در تکیم
قرآنده کلور (كلا لما يقض ما امره) امره الله به مقاتله محاربه قتل
روحی جسددن ازاله در لکن اکا مباشر اولانك فعلی حسبیله قتل
وفوت حیات اعتباریله موت دیرلر بوراده ناسدن مراد اصناف ناسدر عبده
اوثان اولسون غیریلر اولسون زیرا عموم رسالتك حکمی بودر قال تعالى
(قل يا ايها الناس انى رسول الله اليكم جميعا) وآشغه ده ذکر اولنان
اوچ نسنه که شهادت توحید واقامت صلاة وایتاء زکاتدر بونلرك
مجموعی مقاتله یه غایت اولمغه صالحدر زیرا عبده اوثان که اهل شرکدر
شهادت توحید ایتمزلر واهل کتاب که یهود ونصارادر محمد رسول الله
دیمزلر وددیسه لر دخی عربه مبعوث اولمق اوزره تأویل ایدرلر
وصلاتلری وزکاتلری شرع جدیدك کیفیتی اوزرینه دکلدر
بلکه نبوتی تصدیق ایتدکلری کبی صلاة وزکاتی دخی انکار ایتدیلر
انکیچون زمان خلفاده تارك صلاة وتارك زکاة اولنلراه مقاتله ایتدیلر
زیرا شرعده قطعی اولان نسنه یی انکار ایتمك کفر صریحدر حتی فقها
دیمشلردر که برکیمسه متعمدا ترك صلاة ایدوب قضا دخی نیت ایتمسه وعقاب
الهیدن خوف ایلمسه کافر اولور زیرا امن عذاب الله کفردر وسائر امور
شرعیه ضروریه ده تکاسل وتهاون دخی بویله در قال تعالى (ان الذين
آمنوا ثم كفروا ثم آمنوا ثم كفروا ثم ازدادوا كفرا لم يكن الله ليغفر لهم)
یعنی شول کیمسه دن که کفر وایمان متکرر اوله انك عندنده ایمان اهون
وادون اشیا اولور بوسببدن شرط مغفرت بولنماز پس فروع ایمانده دخی
مبالات ایتمیوب مستهزی کبی اولان کیمسه نك حالی کفر وعدم مغفرتدر
کویا جناب رسالت لساندن دیمك اولور که هرکیم بنم جانب حقدن
کتوردیکیم اصول وفروع دینه انقیاد ایتمزسه وخصوصا عماد الدين
اولان صلاة وقنطرة الاسلام اولان زکاتی انکار ویاخود اقامت
وایتاسنده تهاون اوزره اولوب طریق قبول وعمله کلمزسه مقاتله یه
سزا اولور (فأذنوا بحرب من الله ورسوله) خطابی تحتنه کلور
(ودیمشلردر که طائفه جن بومقاتله یه داخل دکللردر مع هذا ناس

لفظی انلره دخی شاملدر تنکیم صحاح جوهریده وقاموسده کلور الناس
یکون من الانس والجن لانه یقال ناس تحرك واناسه حرکه ورسالت
عامه‌در زیرا مقاتلهٔ جن مروی دکلدر بلکه انلردن نیجه جماعت
جن نصیبین وامثالی کبی توحیده دعوت اولنوب ایمان کتورمشلر
واحکام فرعیه‌یی دخی قبول ایلمشلر وقبول ایتمینلر منظرین‌دن اولوب
الی یوم القیام شیطانلری اوزرینه قالمشلردر زیرا انلر اجسام لطیفه
هوائیهٔ غیر محسوسه درکه مقاتله‌یه صالح دکللردر اکرچه شهاب
انلری اهلاك وافساد ایتدیکی کبی نیجه ادعیهٔ مؤثره دخی وجودلرنده
کارکر اولور ولکن انلردن مؤمن اولنلر غزوهٔ بدرده مشرکلر ایله
محاربه ایتمشلردرکه یتمش عدد جنیدر وحالا اوراده مقاملری واردر
حتی یقولوا لا اله الا الله وان محمدا رسول الله بعض روایاتده (محمد
رسول الله) مطویدر زیرا وجوب مقارنتنك شهرتی اولمغله احد قرینی
ذکرله آخردن اکتفا اولنمشدر اکل وشرب کبی که اکل اوزرینه
اقتصار اولندیغی یرده شرب اکا تابعدر وحر وبرد وامثالی دخی
بویله‌درکه امور اضافیه حالی بودر رسول ایسه حقه مضافدر کرك
صورة رسول الله کبی وکرك معنی که خلیفهٔ حقدر پس رسولك حقه
اضافتی وکیل مطلقك سلطانه اضافتی کبیدرکه صورت حقیقتدن
منفك دکلدر بلکه صورت حقیقتك آیینه‌سیدر وقول کلامك
غیریده دخی مستعملدر قال بیده ای اخذه وقال برجله ای مشی دیمك
اولور بوراده قول شهادتدن اعمدر اکرچه شهادت اشرفدر زیرا
آخر حدیث عمومه دالدر وظاهر اولان بودرکه حدیث شریف عام
مخصوصدر زیرا معاهد اولنلرده وقبول جزیه ایدنلردن سیف
مرفوعدر ویاخود بومعنی وضع جزیه‌دن مقدمدر ولکن واضح
اولان اولکیدر زیرا آیات جهاد مدنیه‌در وجزیه دخی مدینه‌ده
وضع اولنمشدر تنکیم آخر نزول ایدن سورهٔ توبه‌ده کلور (حتی یعطوا
الجزیة عن ید وهم صاغرون) پس حدیث مذکور امته الی یوم القیام
جهادك وجزیه‌نك بقاسنه تنبیهدر انکیچون مرض انتقاللرنده

بنده نصکره جزیرهٔ عربده مشرك قومایوب اخراج ایده‌سز دیو
توصیه بیوردیلر وابتداده صورت اطلاقه انتهاده اولان حاله رمز
ایلدیلر زیرا زمان مهدی وعیساده اسلامدن غیریسی مسلم اولمسه
کرکدر پس ابتداده اولان وضع جزیه جزاء کفر وتذلیل کفار
وتعظیم واعانت مسلمین ایچوندر یوخسه رضا وابقاء کفر ایچون
دکلدر آخر زمانده ایسه معنای مذکور ملحوظ دکلدر بلکه آخر
اوله رد اولنوب امت واحده قلنسه کرکدر وشولکه حدیثده کلور
(بدأ الاسلام غریبا وسیعود غریبا) بومعنی اواخر زمانده قبل خروج
المهدی ونزول عیساده حاصلدر وحالانك مقدماتی واقع اولمقده‌در
زیرا بواطندن قطع نظر ظواهره اختلال عظیم کلمشدر والی الله
المشتکی وقول لفظنده ایکی نسنه‌یه اشارت واردر (اولکیسی بودرکه
ایمان تصدیق قلبدرکه امر باطندر وامر باطنه الله تعالی مطلعدر
انجق مکرکه حق تعالیدن برکیمسه‌یه کشف وتعریف واقع اوله
پس دخول باطن وشق قلب ممکن اولمدیغندن ترجمان قلب اولان
لسانك اقراریله اکتفا اولندی تاکه بو اقرارله احکام ظاهرهٔ اسلامیه‌یی
اجرا ایتمك ممکن اوله واقرارك معمول به اولدیغی حسن ظنه بناءدر
زیرا دیمشلردرکه کل اناء یترشح بما فیه (وایکنجیسی بودرکه بونده
ایمان تقلیدینك صحتنه اشارت واردر اکرچه ترك استدلالله آثم اولور
یعنی تقلیدکه غیرك قولنی بلا دلیل قبول ایتمکدر اصلده اصول
واعتقادیاتده صحیح اولمایوب فروع وعملیاتده جائز اولمق کورینوردی
تنکیم اکثر متکلمین بوکا ذاهب اولمشدر ولکن عند الحنفیه والظاهریه
صحیحدر زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم ایمان اعراب وصبیان
ونسوان وعبید وامایی قبول ایلدی وتعلیم دلیل ایتمدی وبوراده
استدلال واجبدن مراد بای طریق کان اثردن مؤثره ومصنوعدن
صانعه انتقالدرکه بومعنی هرامی‌یه حاصلدر یوخسه قاعدهٔ میزانیه
اوزره ملاحظهٔ صغری وکبری وترتیب مقدمات ایتمك دکلدرکه
بونی شرط ایتمك خطاء عظیمدر زیرا هرکس انك عهده‌سندن

بيرون اولمق متعذردر (وعليكم بدين العجائز) مضموننه مخالفدر
پس بركيمسه بلاد مسلمينده نشأت ايدوب صنايع الهيه يى مشاهده
ايتدكده تسبيح ايلسه يعنى سبحان الله وقادر الله ويا بو سياقده معرفته
دال اولور وتعظيمى اشعار ايدر كلمات سويلسه حد تقليددن خارج
اولور انكيچون ديديلر كه خلاف شواهق جبالده واقطار ارضده
بولنانلرده در يوخسه دار اسلامده منشئ اولوب سموات وارضك
خلقنده تفكر ايدنلرده دكلدر كه بونلرك ايمانلرى صحيح ونظرلرى
درستدر وعلم اليقين ديدكلرى دليلدن حاصل اولان استقرار ورسوخ
علمدركه دخل وشبهه قبول ايتمز والا اكا علم ديمزلر وكشف خيالى دخى علم
غير راسخ كبيدر كه مزلق اقدامدندر وعين اليقين مشاهده وكشفدن
حاصل اولان قوت راسخه وهيئت قاره در وحق اليقين مشاهده
نه معنى ايچون مقصود ايسه اول سرى معرفتدر مثلا موتى بيلمك علم
اليقين وملائكهٔ موتى مشاهده عين اليقين وذوق موت حق اليقيندر
وكذلك مكه نام بلده ده كعبه تسميه اولنور بيت اولدوغن افواهدن
وكتبدن اخذ له بيلمك علم اليقين مكه يه واروب اول بيتى هيئت
مخصوصه سى اوزره احساس ايتمك عين اليقين واول بيتك حقه
مضاف اولوب سائر بيوتك مضاف اولمديغنك سر وسببنى بيلمك كه
ذات احديه يه ونيجه حقايق وحكمه نشان اولدوغيدر كه حق
اليقيندر پس بو امرك اولى اعتقاد وتقليد واندن نظر واستدلال
واندن كشف وعيان واندن مشهودك سرينه وصولدر وتوحيد قولى
صورت توحيددركه (لا معبود الا الله) وتوحيد فعلى حقيقت
توحيددركه (لا موجود الا الله) در وقول فعله وسيله سيدر قوت اصلى
اولدوغى كبى يعنى توحيدك حقيقى قوتدن فعله خارج اولمغه قولله
ذكر كثيره محتاجدر وجهر ايتمك الك اسباب معينه سندندر زيرا
قول لفظ مركبدر ولفظ جهر كلامدر بناء على هذا توحيده اصل
اولان مبتدى يه كوره جهردر تا كه نفس اصمنه اسماع ايده ومنتهى يه
كوره اخفادر تكميل (خير الذكر الخفى) اكا دالدر زيرا مبتدى

عالم صورتده دركه عالم جهردر ومنتهى عالم معناده دركه عالم
اخفادر زيرا (كنت كنزا مخفيا) مرتبه سيدركه عالم ذاتدر عالم صورت
ايسه عالم اسما وصفاتدر وذات واسما وصفات ميانده فاروق اولديغى
ظاهردر* ويقيموا الصلاة * يقولوا اوزرينه معطوف وحتى تحتنده
داخلدر وصلاة معراج معنوى اولديغى جهتدن شرف عظيمه بناء
فروع ايچنده افراز وتقديم اولندى انكيچون نبوتك اون ايكنجى سنه سنده
ليلهٔ معراجده مفروض اولدى وصلاتدن مقصود ذوق مكاشفه
ومشاهده در انكيچون قرة العين قلنمشدر وحديثده كلور (ارحنا يا بلال)
يعنى يا بلال اذان اوقيوب بعده اقامت يله كه صلاته دخولله عالم
صورتك كدرندن خلاص اولوب صفاء خاطر بولالم وديده لرمز جمال
يارمه كشاده اولوب نوريله روشنا ولالم وبونده وسيله يه ترغيب وار در
تكميم حديثده كلور (واسألك حبك وحب من يحبك وحب عمل
يقربنى الى حبك) يعنى حب صلاة لازمدر زيرا وسيلهٔ مشاهده در
وعلى هذا * ويؤتوا الزكوة * نفسى رذائلدن تزكيه ايتمك اساس حال
اولمغله سائرلر اوزرينه ترجيح اولندى وايتاده طيب نفس وصدق
وخلوص ونيت وخوف وخشيت لازمدر قال الله تعالى (والذين
يؤتون ما آتوا وقلوبهم وجلة انهم الى ربهم راجعون) يعنى حقه
رجوعه يقينى اولانلر كيمسه حقدن حيا يدر واطيب مالنى طيب نفسله
تصدق ايدر بلكه كندى نفس فانيه سن دخى بذل ايدوب حقدن
وجود باقى ايله حيات طيبه بولور پس بو حياته وصول دك دم
شهواتى ازاله ونفسى مرده قيلمق كركدر اكرچه موت احمر كه
مخالفت نفسدر زياده صعبدر وزكاة هجرتك ايكنجى سنه سنده
مفروض اولمق دلالت ايدركه ايكيلك برلكه مبدل اولمق
كركدر اكا سبب اولان وجود مجازيدر * فاذا فعلوا ذلك *
پس چون ناس بو مذكورى اشلسه لر يعنى اقرار واقامت وايتاى
تحصيل ايتسه لر وبعضيلر ديديلر كه مشار اليهك بعضيسى قول ايكن
فعل اطلاق ايتمك يا عمل لسان اعتباريله ويا اثنينى واحد اوزرينه تغليب

طريقيله در (وفعل بر مؤثر جانبندن تأثيره ديرلر كرك اراده قصد اولسون وكرك اولمسون وكرك انساندن ويا حيواندن ويا جماددن صادر اولسون پس صنع عملدن اخصدر زيرا اجادهٔ فعلدر و عمل دخی فعلدن اخصدر زيرا عمل قصده مقارن اولاندر و بوراده فعلی ناده اسناد ايلدی زيرا عبد محل كسب واختياردر * عصموا منی دماءهم واموالهم * قانلرينی ومالارينی بنم تعرضمدن عصمت وحفظ ايتديلر يعنی اول تقدير اوزرينه دملرينی بنم سيفم ايله مسفوك اولمقدن محفوظ ومالارينی وذريت ونسوه لرينی بنم عسكرم ايله نهب وغارت اولنمقدن مصون قلديلر (عصمت حفظ ومنع و امساك واعتصام استمساكدر وعصام كتاب وزنی اوزرينه مايعصم به در يعنی شول خيطدر كه انكله فم قربه شد اولنور وعصمت انبيا وحفظ اوليا مشهوردر كه صفاء جوهر وطهارت قلب ونورانيت روحدن ناشی معنالردر كه زياده تيقظ وحضوری موجب اولغله مانع هفوات وحاجب هجوم مخالفاتدر وحقيقتی امتناع بالغيردر انك ايچون ديمشلردر كه العصمة لا تزيل المحنة عصمنا الله واياكم من سدل الحجاب والطرد عن الباب (بعدذا دم ذكر اولندی زيرا روح انسانی دمه تابعدر يعنی دمك سيلانی ايله روح انسانينك بدندن علاقه سی منقطع اولور زيرا مملكت بالكليه خراب اولنجق بردخی عمارت قبول ايتمز پس روحك بدندن انقطاعی واليك ولايتدن انعزالی كبيدر كه نشأهٔ آخرده بركره دخی نصب واقع اولسه كرك كه بردخی انك ايچون عزل بوقدر (ومال انسانك تملك ايتديكی درهم ودينار وذهب وفضه وحيوان وثياب وسلاح وامثالی نسنه لردر كه انده رغبت وتصرف جاريدر پس تراب ونار ومردم مقوله لری مال دكلدر ومال عين مضروب اولاندر ومال ديلندی زيرا قلوب بالذات اكا ميل ايدر كه احتياج اوزرينه مجبولدر ومال شقيق روحدر نتكيم قرآنده (وتثبيتا من انفسهم) اكا دالدر چونكه خلق مال وجانه ميل ايدرلر لاجرم بو ايكی نسنه يا قهرا ويا اختيارا مسلوب اولمودر وطريق اختيار ممدوح اولمغله ارباب ارادت اول يولی

طوتوب قطاع طريق الله مسلوب اولمزدن اول مال وجاندن منسلخ اولمشلردر وقطاع طريقدن مراد موانع وآفات وامراض وموتدر والله السلام ومنه السلام * الا بحق الاسلام * يعنی اسبابدن بو سبب ايله انلره تعرض ايتمم الا حق اسلام ايله تعرض ايدرم زنی بعد الاحصان وكفر بعد الايمان وقاتل بغير حق ايسه قصاص وسارق ايسه تضمين مال كبی حق امر ثابت وواجبه ديرلر كه شرع انی تقرير ايتمش اوله وحق الله اودر كه خلق اوزرينه واجب اوله توحيد وعبادت كبی وحق الحق اودر كه حق اوزرينه كندی ايجابيله واجب اوله عدم تعذيب كبی پس حق جدير معناسنه اخذ ايتمكه حاجت يوقدر زيرا حق اوزرينه برنسنه واجب دكلدر يعنی خلقك ايجابيله نتكيم معتزله ذاهب اولمشلردر (الحاصل وعد حق وعد الكريم دين موجبنجه واجب الانجاز كبيدر (وفلان حقيچون ديمك جائزدر فلان حرمتيچون ديمك جائز اولديغی كبی نتكيم حديثده كلور (اللهم انی اسألك بحق السائلين عليك وحديث بتمامه جامع صغيرده در پس فقهانك بحق فلان دكمروهدر زيرا مخلوقك خالق اوزرنده حقی بوقدر ديدكلری حديثه مخالفدر وحديث معاذ ده دخی كلمشدر كه (يا معاذ هل تدری ما حق الله علی العباد وما حق العباد علی الله) نتكيم محلنده مبيندر بو محلك بوندن زياده بسطه تحملی واردر ولكن مقامی دكلدر * وحسابهم علی الله * يعنی ناسك آخرتده باطنلرينك محاسبه سی الله اوزرينه در اخلاص ونفاقلرينه كوره نتكيم حديثده كلور (انما اقضی بالظاهر والله يتولی السرائر) وحساب باب اولدن مصدردر عد معناسنه زيرا آخرتده اعمال عباد عد اولنوب خيرا وشرا مجازات اولنور پس عبدك له وعليهی مجازات ايچون اظهار اولنمغه محاسبه ديرلر قال الله تعالی (والله سريع الحساب) زيرا برشأن برشأندن انی مشغول قلمز شول جهتدنكه تجليسی محيط در (فافهم و بوراده حرف ايجابك معناسی ايجاب حق علی نفسه در نتكيم بالاده ذكر اولندی قال الله تعالی (كتب علی نفسه الرحمة ای الزمها واوجبها تفضلا واحسانا لانه تعالی منزه عن

ان يجب عليه شئ حقيقة پس طائفهٔ معتزله نك يجب على الله ان لا
يعذب المطيع بل يجب عليه ان يثيبه ديديكى باطلدر و بعضيلر على
كلام سنى لام معنا سنه طوتوب على سبيل التشبيه تحقق وقوعده واجب
كبيدر ديمشلردر مآل بردر زيرا كندى نفسى اوزرينه ايجابى تحقيق
وعدو وقوعه دائردر و بوارده جلاله تخصيص اولنديغى عموم ناسدن
اوتوزيدر زيرا مرتبهٔ الوهيته مرتبط اولمدق فرد يوقدر رعيتك سلطانه
ارتباطى كبى بس لطف وقهر اسم مذكورك تحتنده در ولكن تجليسى
هر ملطوف ومقهورك حالنه كوره در انك ايچون حسابده حساب يسير
وحساب عسير داخلدر و بونده دنياده تعرضى كنديه و آخرتده حسابى
الله تعالى يه اضافت قلديغى حق تعالينك ارحم الراحمين اولماسنه دالدر
انكيچون حسابى كندى يدنده قلدى ولطائف ابى يزيد بسطامى دندر كه
(ان بطش ربك لشديد) آيتنده يارب بنم بطشم سندن زياده در ديدى
زيرا حقك بطشى رحمتله مشوب اولمغله اخفدر بطش مخلوق ايسه بويله
دكلدر (اعاذنا الله واياكم من شر النفوس ومن خبث الطبع المنحوس

* الحديث التاسع *

* ما نهيتكم عنه فاجتنبوه * ما موصوله در (ونهى لغتده برنسنه دن
يا قول ويا فعلله زجردر وشرعا على سبيل الاستعلاء لا تفعل ديمكدر
بوراده مراد معناى شرعيدر زيرا عرف لغت اوزرنه وجوبا مقدمدر
وبعض اوامر نهيله مؤلدر وذروا البيع كبى كه لا تبايعوا ديمكدر ومحرمات
اخباريه دخى بويله در (حرمت عليكم الميتة) كبى كه لا تأكلوا لحم الميتة
ديمكدر اجتناب جنبدن در فتحله جارحه معناسنه صكره جنبى ولى ايدن
ناحيه ده استعمال اولندى پس برنسنه دن اجتناب انك ناحيه سندن
ذهاب وبعددر بو جهتدن تركدن ابلغدر زيرا ترك رفضدر كه انده
معناى مذكور ملحوظ دكلدر (يعنى شول نسنه كه اندن سزى نهى
ايتدم كرك نهى تحريمى وكرك تنزيهى كه حرام نهى اولده ومكروه
نهى ثانيده داخلدر اندن پرهيز ايديكوز وانى بر جانبده قويوب اندن
دور اولوكز زيرا حسنات الابرار سيئات المقربين مضمونى اوزره فعل

مكروه دخى محلنه كوره سبب مؤاخذه اولور نتكيم اهل تفسير
ديمشلردر كه جنتده آدم عليه السلام نهى تنزيهى ايله منهى ايدى
بويله ايكن باعث خروج اولوب حالندن عصيان وغوايتله تعبير اولندى
و بوراده نهى تقديم اولندى زيرا تخليه بابندندر كه دفع مفاسد جلب
منافعدن اولادر ومصلحت ومفسده ده تعارض واقع اولسه دفع
مفسده جلب مصلحت اوزرنه ترجيح اولنور (وحكمت بدنيه ده اطباء
ديمشلردر كه احتماء استعمال دوادن يعنى اجتناب اكتسابدن اولادر
نتكيم طائفهٔ هند مريض اولنلرنه احتمائله معالجه ايدرلر غيريلر ايسه
بويله دكلدر مثلا امتلا واقع اولسه بعض اسباب دافعه ايله عمل ايدرلر اطباء
هند ايسه كندولرن آچ طوتارلر وشهوردر كه ديمشلردر ثبت العرش ثم انقش
يعنى بنايه اساس لازمدر انكيچون انذار له بدء اولندى قال تعالى (قم فانذر)
وديمشلردر كه امرده رسول الله صلى الله عليه وسلم ونهى ده امت اصلدر
وشولكه (يا ايها النبى اتق الله) دنلمشدر تأديب الصغير بالكبير بابندندر
زيرا نشأهٔ نبويه ملائكه كبى نورانيه اولمغله اول دخى (لا يعصون الله
ما امرهم) ده داخل ورتبهٔ عصمته نائلدر كه حق تقوى انك مقتضاى
ذاتى كبى در * وما امرتكم به فافعلوا منه ما استطعتم * امر على سبيل
الاستعلاء افعل وليفعل ديمكدر ولفظ خبر واشارت وامثالى
دخى داخلدر قال تعالى (والمطلقات يتربصن) اى ليتربصن ورؤياى
ابراهيميه يه امر دينلدى مع هذا اشارت خياليه در نتكيم كاور (قال يا ابت
افعل ما تؤمر) ومنه ضميرى مايه راجعدر استطاعت قدرتدر كه
عجزك ضديدر يعنى انساندن افعال اختياريه نه مقوله معنا ئله صادر
اولورسه اكا استطاعت ديرلر (يعنى شول نسنه كه سزه انكله وجوبا
ويا ندبا امر ايتدم اندن قادر اولدوغكز مرتبه يى اشلك ووجوده كتورك
زيرا الله تعالى سزه يسر مراد ايدركه دينده حرجى رفع ايتمشدر
نتكيم بعض اركان صلاتدن عاجز اولسه كوز ويا بعض اعضا كزده
عذر قوى اولسه اكا كوره عمل ايدوب عهدهٔ امردن برون اولورسز
و بو حديث شريفه موافقدر شول آيت كريمه كه كاور (وما آتاكم الرسول

فخذوه و مانها عنه فانتهوا) ولكن حديثده اولان قيد استطاعت
عموم آيتي تخصيص ايدر يعني اصول اعتقاديه و فروع عمليه دن هر نه كه
رسول سزه اعطا ايتدي بقدر الوسع اكا تمسك ايديكوز زيرا
اوزريكوزه واجبدر واول نسنه كه انك تعاطيسندن سزي نهي ايتدي
اندن منتهي اولوكز بونده دليل واردر كه امر و نهي رسول حقه
مضافدر كه امر ونهي حق كبيدر زيرا رسول نفسندن بالكليه فاني وحقله
باقيدر انكيچون رسوله مبايعه حقه مبايعه اولدي كه يد رسول يد الله دركه
فوق ايديهم در و بوندن فهم اولنور كه گرچه حجر اسودي تقبيل دخي
مبايعه دندر فاما يد وانسان كاملي تقبيل واكا مبايعه اندن افضلدر زيرا
كعبه صورت وانسان سر الهي در وعلماء ديمشلردر كه رسول الله
عليه الصلاة والسلام اتباع ايتمك فرائض عينيه ده فرض عين وفروض
كفايه ده و واجباتده واجب وسننده سنتدر وشول افعال كه جهت
وقوعي معلوم اولميه ونه كيفيت اوزره اشلندوكي ثبوت بولميه ادني الامر
اباحته محمول واول جهتله معمولدر (بعد ذا حد استطاعت اول درجات
حرجدر كه مافوقي جهد ومشقتدر پس مؤمن كندنه حرج واقع
اولمياجق مرتبه ايله مأموردر كه حد رخصتدر وحق تقوا ايله تقوى
عزيمتدر كه جمله استطاعتي بذلدر مثلا قدمي تورم وجبهه سي تقرح
ايده جك قدر نماز قلمق وبعضلر ديديلر كه فاتقوا الله حق تقاته فاتقوا الله
ما استطعتم) ايله منسوخدر وابن عباس رضي الله عنهما نسخ يوقدر
ديدي پس حق تقوى حد استطاعتله مقيد اولمش اولور وارباب
حقائق ديديلر كه فاتقوا الله ما استطعتم حال ابراره ناظر فاتقوا الله حق
تقاته ايسه حال مقربينه دائردر زيرا مقربين وجود مجازيدن بالكليه خلاص
اولمشلر ابرار ايسه بو مرتبه يي بولمامشلردر بلكه انلرك حاللري مخالفاتدن
محفوظه اولمقدر كه بقاء نفسي منافي دكلدر (و بوندن اخذ اولنور كه نهي
امردن اشددر زيرا امر استطاعتله مقيددر نهيده ايسه رخصت يوقدر
گركسه ادني مرتبه ده اولسون وبعض كبار بيورمشلردر كه
(اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولي الامر منكم) ده اولو الامر ايله مراد

اقطاب وخلفاء وولاتدر وواجب ومحظور طاعة الله وطاعة
رسول الله دندر پس ائمه دينه مباحدن غيريده اطاعت قالمدي يعني
مباح كه انده اجر ووزر اولميان نسنه در امام انكله امر ايتسه اول
خصوصده اطاعتي واجب ومخالفتي حرام اولور ومباح اولان نسنه دن
حكم اباحت مرتفع اولوب انكله عامل اولان اجر واجب بولور وامام
راغب ديمشدر كه اولو الامر كه ناس انلر ايله مرتدع ومنزجر اولورلر
درت طائفه در (اولكيسي انبيادر كه عامه وخاصه نك ظاهر و باطنلري
اوزرينه حكملري جاريدر (وايكنجيسي ولاتدر كه حكملري ظاهر
كافه اوزرينه در باطنلري اوزرينه دكل (واوچنجيسي حكماء
الهيه در كه حكملري باطن خاصه اوزرينه در ظاهرلري اوزرينه دكل
(ودردنجيسي واعظلردر كه حكملري باطن عامه اوزرينه در ظاهرلري
اوزرينه دكل انتهى پس ولاتك امرلري حكماء ووعظه نك امرلرندن
اعم اولدي بو سببدن عامه وخاصه دن خلاف شرع نسنه صدور
ايلسه اجراء حدود ايدرلر ومثاب اولورلر گركسه خاصه دن اولان
كيمسه اهل حال اولوب اشلديكي نسنه و ياسويلديكي سوز مؤول اولسون
زيرا احوال خاصه نك تأويلي عامه يه اختلال ويرر پس حد شرع
اوزره ممشي گركدر چونكه مقتدى ومتبوع اولانده ادب شرع اوله
قول وفعلنه اقتدا لازمدر وملوك معنويه نك قوانيني ايله عمل ايتمك
سلاطين صوريه نك قوانيني ايله عملدن اولى واقوادر زيرا في الحقيقه
اوضاع الهيه در قوانين سلاطين ايسه بويله دكلدر * فانما اهلك
الذين من قبلكم كثرة مسائلهم واختلافهم على انبيائهم * بورده
هلاك كدن مراد هلاك معنويدر كه فساد ديندر وهلاك صوري اولمق
دخي وجهدر فافهم (الذين من قبلكم الذين كانوا في زمن قبل زمانكم
من الامم) تقديرنده در پس من ابتدائيه ومحذوفه متعلق اولور (مسائل
مسئله نك جمعيدر سؤال معناسنه وجائزدر كه سؤالك جمعي اوله على غير
القياس محاسن حسنك ومساوي سوءك جمعي اولديغي كبي زيرا جمعده
غير قياس شايعدر (اختلاف مرفوعدر كه كثرت اوزرينه معطوفدر

تنكيم بعض احاديثده لفظ كثرت معدوم اولديغى اكا دالدر اكر مسائل
اوزرينه معطوف اولسه قلت اختلافك عدم ضررى فهم اولنوردى
بوراده ايسه قليل وكثير برابردر (انبياء نبئ لفظنك جمعيدر مخبر
عن الله معناسنه وترك همزه مختاردر كما فى القاموس و بعض علماء نبى
نبوتدن دردیدى رفعت معناسنه زيرا نبينك سائر ناسدن رفعت محلى
واردر چونكه هر نبئ يعنى مخبر عن الله رفيع المحل دكلدر لاجرم ترك
همزه ابلغ اولدى بو جهتدندركه بر اعرابى يا نبئ الله ديو همزه ايله
خطاب ايتدكده بن نبئ الله دكلم بلكه نبى الله ام ديو رد ايلدى
زيرا كلام اعرابيده شان نبوتى وضع قدرنى حط ونقص وار ايديكه
نبئ ايله مرادى مكه دن مدينه يه خارج معناسنه ايدى يقال نبأ من ارض
الى ارض خرج بونده ايسه نبوت كبى مزيد شرف يوقدر ومعنى
بودركه سزدن اول كلن امتلرك سبب هلاكلرى اولدى الا ايكى نسنه
اولدى برى مس ضرورت ايتمين سؤاللردركه بلا فائده اكثار كلامدر
وديمشلردركه سؤال اخبارده حسن وانشاآتده قبيحدر قصهٔ بقره ده
حال بنى اسرائيل كبى كه (ان الله يأمركم ان تذبحوا بقرة) موجبنجه
نه مقوله بقره ذبح اولنورسه اطاعت بولنوركن كثرت سؤاللرى اخر
تشديد اولنديلر و برى انبيا اوزرينه اختلافله عصيانلريدر زيرا انبيا
حقنده ايكى وجهله در اولكيسى انبيانك شاننده اختلافدركه نبوتلرنده
تردد و بعضنه مؤمن و بعضنه كافر اولديلر يهود ونصارى كبى پس
نبوتده اختلاف كتب منزله ده اختلافى دخى مستلزم اولدى و ايكنجيسى
انلرك طرفندن وارد اولان نسنه يه اعتراض ومخالفت وخلق فتنه يه
ايقاع ايتمك ايچون قرآنده مراء وجدالدن نهى اولندى زيرا شك
وشبهه وفتنه وعداوت واثمه باعثدر تأمل ايله كه بو قدر فرق ضاله
نه وجهله هوالرينه تابع اولوب قرآنى تحريف ايلمشلر وحق تعالى
ورسول الله وجبرائيل وصحابه حقنده نه لر سويلمشلردركه جملهسى تواتر
واجماعه مخالف واختلاف باطل و بلكه ارتداد محضدر فاما على سبيل
الفائده واظهار الحق علماء ايله مناظره ايتمك لابأسدر (وحديثده كلور

(اختلاف امتى رحمة) امتك مجتهدلرينك اجتهادى جائز اولان
فروعده اجتهادلرى رحمت وتوسعه در زيرا شريعت محمديه سمحه
وسهله در انك ايچون اصحاب مذاهبه تقليد ايلمشلردر اكرچه
بو التزامه اصحاب مذاهبك دعوتى يوقدر پس عامى كه مذهب واحد
التزام ايلمشدر هر مذهبك مباحيله عمل ايلسه فاسق اولور بو جهتدن
هر كسه مذهبنده صلابت كركدر مرويدركه رسول الله صلى الله
عليه وسلم (ايها الناس قد فرض الله عليكم الحج فحجوا) بيوردقلرنده
اقرع بن حابس نام صحابى سؤال ايدوب (اكل عام) ديدكده رسول الله
سكوت ايليوب اوچ كره تكرار سؤالدنصكره بيورديلركه (لو قلت نعم
لوجبت اى الحجة دعوتى ماتركتكم) يعنى اكر نعم ديدم هر سنه حج
فرض اولوب طاقت كتورمزديكز پس بن سزى امر ونهى اوزرينه
ترك ايتدكجه سز دخى بنى حالمه اوزرينه ترك ايدوب سؤالده استقصا
ايتمكوز والا حرجه دوشرسز و بنم حقمده سوء ظنه وترك ادبه باعث
اولوب تردد واختلاف هلاكه مؤدى اولور مبعوث اليه ايسه مبعوثده
تردد ايتمك اولماز زيرا الله تعالى انلرى مصالح عبادى تعريف ومواضع
ضرورتى بيان ايچون بعث ايلمشدر بناء على هذا سؤال ايتمك محضا تعنتدن
ناشى اولوب اعتراضه مؤدى اولور وطائفهٔ صوفيه ديمشلردركه
من قال لاستاذه لم لا يفلح ابدا پس استاذه مخالفت واعتراض عدم
فلاحه مؤدى اولنجق نبى عظيمه نه وجهله اولمق كركدر و ينه
مرويدركه جناب نبوت ايكى كيمسه نك بر آيتده اختلافلرى صورتن
اشتدكده يوزلرنده اثر غضب ظاهر اولوب تهديد ايلمشلردر پس
ائتلاف قلوب اولدقجه قرآنى اوقيوب اختلاف واقع اولورسه اورادن
قيام لازمدر و مظهر حقائق قرآن اولان اوليا دخى ذكر اولندقده
اوراده مساوى كوى ورايسه دفع والا اول مجلسدن قيام لازمدر زيرا
اورايه بلاشبهه غضب الله حلول ايدر و ملائكهٔ رحمت فرار ايلر
وحديث مذكوردن ترك منهيات وفعل مأموراتك وجوبى واختلاف
وتردد واعتراض وانقيادك و بلاضرورت كثرت سؤالك تحريمى اخذ

اولنور زيرا هلا كلاً توعد اولنمشدر وعيد ايسه تحريمي مقتضي در
وهر نه كه حرامه وسيله در حرامدر اوغلوطات كه مخاطبي غلطه
دوشورمك ايچون اسؤله در منهيدر مكركه سؤال تعرف ايچون اوله
قال تعالى (فاسئلوا اهل الذكران كنتم لاتعلمون) وانسدن رضي الله عنه
مرويدر كه ديمشدر سؤلدن نهي اولنديغمزدن باديه دن براعرابي كلوب
برنسنه سؤال ايديدي بزه خوش كلوردي حتى بركون براعرابي به
براي سؤال برداء الباس ايتديلر وبوسببدندر كه جبريل صورت
اعرابي ده كلوب سؤال ايلدى نتكيم حديث ثاني ده مرور ايلمشدر فاعرفه

* الحديث العاشر *

* ان الله طيب * طيب ايله طاهرك فرقي بودر كه طيب نفسه ملايم وانكله
استلذاذ اولنور نسنه در طاهر ايسه نظيفدر نظافت ونقاوت ايسه
پاكلك در نظافت ثوب وبدن وبيت وامثالي كبي كه تنظيف ثياب
وافنيه وافواه واواني ونظائري حقنده آثار وارد اولمشدر وحديثده
كلور (الاسلام نظيف فتنظفوا فانه لايدخل الجنة الانظيف) يعني جنته
ظاهري وباطني پاك اولان داخل اولور وبعضيلر ديديلر كه طيب
وطاهر ارasında فرق عموم من وجه در مثلا زعفران طيب وطاهردر
ومسك طيب وغير طاهردر زيرا اصلي دمدر وآبي تغيير ايلسه مانع
وضودر اگرچه نافجهٔ مسكله نماز جائزدر اگر قديم وغير منتن ايسه ونفس
مسك حلال وسيد انواع الطيبدر وتراب طاهردر طيب دكل زيرا
بي رايحه در وطيب نفس خاطري خوش اولمقدر وطهارت قلب رذائلدن
پاكلكدر ورزق طيب اودر كه دنياده لذيذ وطبعه ملايم وبحسب
الشرع حلال اولمغله آخرتده تبعهٔ عذابدن خالص اوله پس هر طيب
حلال اولماز ومال طيب اودر كه كسب خبيثدن وظلم وغصب وربا
وامثالندن حاصل اولميه وعمل طيب اودر كه ظاهر وباطني مفسداتدن
پاك اوله ريا وعجب واغراض فاسده كبي وحال طيب اودر كه ظاهرنده
ادب شرع اوله وباطننده الحاد وتلوين بولنميه وانسان طيب اودر كه
نجاست جهل وفسق وقبايحدن متطهر ومتحلي وعلم وطاعت

ومحاسن ايله متحلي اوله وحق تعالينك طيب وطاهر اولديغي صفات
سلبيه دندر ازليت وابديت وقدم وبقا وامثالي كبي ومعنالري سبوح
وقدوس معنالرينه راجعدر كه هر نقص وآفتدن بري واحكام امكانيه دن
عري در وتطرقنه دخي امكان بوقدر ديمكدر (وبر دخي بودر كه طيبده
انفاس رحمانيه ملحوظدر انكيچون اطيب العرق اولان رسول الله
صلى الله عليه وسلم طيب تحبيب اولندى روايح طيبه نك انواعي كبي
وثوم وبصل وكراث وامثالي مكروه قلندي زيرا طيبده ذوق انس
ومحاضره واردر كه صفت روحدر روح ايسه نفاس رحماني در وانواع
طيب بونفسدن حاصل اولمشدر وبو معنايه اشارت ايدوب حديثده
كلور المؤمن اطيب من عمله والكافر اخبث من عمله يعني مؤمنك طيب
ذاتيسي عمل طيبي توليد ايلدى كه جانب روحه ناظردر زيرا ذاتي
عوارض رديه ومغيرات فطرتدن صافي در وكافرك خبث اصليسي كه
خبث اوزرينه مجبول اولديغيدر عمل خبيث توليد ايلدى كه جانب نفسه
راجعدر پس اصل طيب روحده اولدي كه اندن عمله ساري اولدي
انكيچون مؤمن ذاتا وصفة پاكدر واصل خبث زائده در كه اندن فعله
كلور انكيچون كافر ذاتا وصفة خبيثدر وبوراده ذاتدن مراد طبيعتدر
زيرا تجلئ اول حسبيله جمله خلق يكساندر وبوتقريردن ظاهر
اولدي كه طيب خبيثك ضديدر كه طيب جيد ومحبوب وحلال وخبيث
ردي ومكروه وحرامدر يعني هر برينه اطلاق اولنور وظاهر وباطنه
شاملدر * لايقبل الا طيبا * طيباده تنكير كماله مصروف وعمومه
دالدر كه انواع طيب بونده داخلدر نتكيم بالاده اشارت اولندى يعني
الله تعالى طيبدر كه انجق طيبي قبول ايدر قول وعمل وحال ومال طيب كبي
زيرا كمال مطلق ايله متصف اولان حقله معامله ناقص اولماز وبر
نسنه كه مقابلنه كوره خبثله مخلوط اوله لاجرم ناقص وخبث محض
اولورسه باطلدر پس حق نوجهله طيب وطاهر ايسه انسان دخي
هر خصوصده اول وجهله كركدر والا كامله اضافته سزا وطاهره
نسبته لايق اولمازو بوندن مستثنادر شول مسئله كه برنسنه باطننده

حرام ایکن بر کیمسه انك ظاهرینه نظرا حلال قیاس ایدوب طاعت قصدیله
تصدق ایلسه مثاب اولور نتکیم کندنی طهارت اوزرنه ظن ایدوب
نماز قلسه ثواب بولور پس ثوابه صحت عبادت شرط دکلدر بلکه
نیت مؤثره درکما فی الاشباه بو جهتدن حدیث مذکورده بعضیلر
دیدیلرکه عدم قبولدن عدم صحت لازم کلمز ولکن ثوابی اولماز
و بونك نظیری درکه حدیثده کلور (من صلی فی ثوب قیمته عشرة
دراهم وفیه درهم حرام لم یقبل له صلوة ما کان علیه) یعنی کرچه
ثوابی اولماز ولکن قضا دخی لازم کلمز و بو فقیر فهم ایتدوکی
بودرکه عمل شرعی اودرکه مقابله سنده ثواب اوله پس
عملکه ثوابدن عاریدر انك صحتی ندر بلا نیة صوم کبی انکیچون
اعادهیه محتاجدر کراهیت ایله تأدیه اولنان صلاة کبی صحت اودرکه
برنسنه بر وصف صحیحدن بر غیری وصف صحیحه انتقال ایلیه فرضك
نافله یه تحولی کبی زیرا عند الشیخین بطلان وصفدن بطلان
اصل لازم کلمز (عجبدرکه بطلانله حکم ایتدکاری ماده ده قضائله حکم
ایتمدیلر مثلا بر کیمسه دن صدور کفر احباط عملی مستلزمدر دبو کافر
اصلی کبی طوتوب ایجاب قضا ایتمدیلر ولکن کفرك غیری وجهله
بطلان واقع اولسه عدم قضایه وجه ندر (الحاصل خطائله واقع
اولان صلاة وصدقه وامثالنك اصللری معلوم اولمیجق قضا واعاده
لازم کلمدی و بلکه نیته کوره اجر وثواب حاصل اولدی ولکن کفردن
ماعدا وجهله بطلانی معلوم وعدم قبولی متیقن اولان اعمالی قضا
ایتملودر * وان الله عز * کسر همزه ایله جملهٔ اولی اوزرینه معطوفدر
(عزت شول حالتدیرلرکه انسانی مغلوب اولمقدن منع ایده پس
حق تعالینك عزتی باهر وغیر مقهور وغالب وغیر مغلوب اولدیغیدر
وعزیز المنال درکه وصولی صعبدر انك ایچون سالك واصل قلت وندرت
اوزرینه در * وجل * یعنی جلالت وعظم قدرده غایته بالغ اولدی
ویاخود اشیاء عظیمه خلق ایتدیکه انکله وجودنه وکمالاتنه استدلال
اولنور (بعدذا سوق حدیثدن مقصود اکل حلاله ترغیبدر پس اوائل

حدیث توطئهٔ غرض ایچوندر * امر المؤمنین بما امر به المرسلین *
مرسللره نه ایله امر ایتدیسه مؤمنلره دخی انکله امر ایتدی یعنی رسل ایله
غیریلر خطابده واکل حلال ایله امرده تسویه ایلدی ومرسلین که انبیادن
اخصدر انلر مأمور اولیجق انبیا بطریق الاولی مأمورلردر و بر دخی
انبیادن مقصود جناب نبوتدرکه رسول قسمندندر وخطابدن دخی
غرض اصلی اودر بناء علی هذا رسلی تخصیص بالذکر ایلدی و بونده
اشارت واردرکه مؤمنلر انبیایه متابعت ایله مأمورلردر و بو خطابده
میانلرینی تسویه وصول کماله تحریض ایچوندر زیرا اکل حلال طیب
اصولدندر وفی الحقیقه طیب اودرکه عقل مرتبهٔ فتواده انی قبول
ایتدیکی کبی قلب دخی مرتبهٔ تقواده قبول ایلیه انك ایچون ورع
خصوصنده (استفت قلبك) دنلدی و بومقوله صفات حمیده ایله
اشتراکدن اوتوری کندیلرندن صکره کلن مؤمنلردن اخوانله تعبیر
ایلدی انبیادن تعبیر ایتدیکی کبی خصوصا که اکامل امت مشکاة نبوتدن
بلا واسطه اخذ ایتمکده انبیاء ایله مشترکلردر امم اولی ایسه بویله
دکللردر بلکه انلر کندیلره مبعوث اولان انبیانك بواطنندن اقتباس
ایدرلر فاعلم ذلك * فقال * فاء تفسیریه در زیرا امرده معنای قول
واردر * یا ایها الرسل * رسل حقده مقربلر ایکن نداء بعید ایچون وضع
اولنان حرفله منادا اولندقلری بعد منزلتلرینه اشارت ایچوندر
وکاه اولورکه یا ایله مقولك امر خطیر ومعتنی اولدیغنه تنبیه قصد
اولنور * کلوا من الطیبات * جمیع رسله خطابدر ولکن ازمنهٔ مختلفهده
ارسال اولنمغله دفعة خطاب اولنمدیلر بلکه هر رسول کندی زماننده
مخاطبه وتوصیه اولنوب کل من الطیبات واعمل صالحا دنلدی تا سامعه
معلوم اوله که اباحت طیبات شرع قدیمدر و بر نسنه که جمیع انبیاء انکله
منادی ومرخص اوله مأخوذ ومعمول به در پس اوامر متعدده دن
صیغهٔ جمله ایراد اولندیغی ایجاز واختصار ایچوندر (وطیبات استطابه
واستلذاذ اولنان مباحات مأکولات وفواکه در و بونده طائفهٔ
رهبانیه نك رفض طیبات ایتدکلرینی رد واردر اکر دینلرنده اکل

طيبات بوقدر ديو اعتقاد وزعم ايدرلرسه فاما حلالى طبيعى
شهواتدن قطع ايچون ترك ايتمك مرخصدر (وديمشلردر فكر
مباحات قلبده ايراث ظلمت ايدر فكيف كه تدبير حرام ومسك
آنى تغيير ايدوب مانع وضوء اوليجق ولوغ كلب نتيجه اولمق كركدر
انك ايچون بعض كبار بيورمشلردركه من اعتاد بالمباحات حرم من لذا
المناجاة وجوفده كه حرام اوله اورايه شمس توحيد حلول ايتمز زير
سلطان مزبله زارده خيمه زن اولماز و بعضيلر ديلركه خطاب يالكز
رسول اللهه در عليه الصلاة والسلام وجمع ايراد اولنديغى عادت
عرب اوزره تعظيم ايچوندر زيرا جمله نك كمالاتى حيازت ايتمكله همان
جمله دن عبارت اولمشدر ولكن سعد الدين التفتازانى وشيخ رضى
ديمشلردركه تعظيم فى الخطاب كلام قديمده وارد اولمشدر پس
(بصرت بما لم تبصروا به) ده قرائت حمزه وكسائى اوزره خطاب
حضرت موسى يه وبنى اسرائيله در يوخسه يالكز حضرت موسى يه
دكلدر فاما اثنينه خطاب جمع واقعدر تنكيم بعض اقوالده آدم
وحوايه خطابا (اهبطوا) بيلندى (وكنا لحكمهم شاهدين) ده ضمير جمع
كيله مراد حضرت داود وسليمان در عليهما السلام بو جهتدن
ديديلركه نزد جمعده اقل جمع اثنين وفرد ده ثلثه در * واعملوا صالحا *
يعنى عمل صالح ايشلكزكه عبادت علت غائيه خلقدر قال الله تعالى
(وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) اى ليعرفون و يوحدون
و يعبدون وعمل صالحك ذكرنى تأخير ايتديكى دلالت ايدركه عمل
صالح اكل حلالك نتيجه سيدر زيرا لقمه بر تخم كبيدركه محصولى
خير اوشرا افكار واعمالدر و بوراده امر وجوب ايچوندر اولكيده دكل
زيرا اكل طيباته امر اولنمق دفع حرج ايچوندر يوخسه ايجاب ايچون دكل
و بونده مباحى اولنلرى رد واردر زيرا اكا ملى ناسدن عبادت ساقط
اولميجق سائرلردن بطريق الاولى در وانسان مرتبهٔ كماله بالغ اولمق وجب
تشكر اولمغله عبادتده توغلى سائرلردن اقوى كركدر وفى الحديث (افلا كون
عبدا شكورا) وفى التنزيل (واعبد ربك حتى يأتيك اليقين) يعنى يقين

عوام ناسه كوره موت اولمغله عبادتى انكا دعيا قيلدى يوخسه
ملاحده زعمى اوزره بعد اليقين التام وحصول المرام عبادته حاجت
قالماز ديمك دكلدر (بعد ذا كلام الهى عند اهل السنة قديم اوليجق
معدومه نوجهله خطاب واقع اولور (جواب بودركه اشياء حال
عدمده معلوم الاعيان والاحوال و مشهود الحق المتعالدر شول
صورت اوزرينه الى ما لانهايه كلسه كركدر پس هر مقامه كوره
بر خطاب واردركه انده تعلق واسترسال اعتبارنه حاجت يوقدر
تنكيم فخر رازى حدوث تعلقه وامام الحرمين واحدا بعد واحد
استرساله ذاهب اولمشدر الحاصل حال عدمده مكلفدن عقل وفهم
مطلوب اولمق كه تعلق تنجيزيدر محالدر پس معدومه خطابدن
مراد تعلق عقليدر وهو ان المعدوم الذى علم الله انه يوجد بشرائط
التكليف يوجه عليه حكم فى الازل بما يفهمه ويعقله فيما لا يزال كما
قاله شارح المختصر * وقال * الله * تعالى * بوراده صيغهٔ تفاعل
بطريق المبالغه در يوخسه بشر حالى كبى على سبيل التكلف دكلدر
يعنى علو شان ورفعت قدرى بر مرتبه ده دركه وصف الواصفين
وعلم العارفين اكا احاطه دن عاجزدر (بعد ذا تعالى جمله سى معترضه در
و بعضيلر ديديلركه جمله ايسه صفت اولمق دخى جائزدر اكرچه
جمله نكره در زيرا بو وصفك حق تعالى يه اختصاصى واردر بويله
موضعده ايسه صفت و موصوف تعريفا وتنكيرا متخالف اولمق
لا بأس در * يا ايها الذين آمنوا * تقديرى يا ايها القوم و ياخود يا ايها الناس
الذى ديمكدر زيرا اى مبهم اولمغله موصوف اولمغه صالح دكلدر
الذى ايسه جمله ايله معارفى وصفه وصلت ايچون وضع اولنمشدر
و موصولات غائب مقوله سى اولوب ضمير عائده محتاج اولمغله آمنوا
دنلدى آمنتم دنلمدى مع هذا آمنتم دنلسه دخى ندانك معاصر نبوى
اولنلره اختصاصى لازم كلمزدى يا ايها الناس وامثالى كبى تنكيم بعضيلر
بطريق المغايبه ايراد اولنديغى دفع اختصاص ايچوندر ديو زعم
ايتديلر وقاعدهٔ نحويه دن ذاهل اولديلر * كلوا من طيبات ما رزقناكم *

يعنى اى كروه بستهٔ اسلام وعامه بند ايمان اولنلر سزى مرزوق ايتديكمز انواع نعم واصناف ارزاقك مستلذات وملايماتندن تناول ايديكوز كرك فواكهدن وكرك غيريدن يعنى اكل طيباتدن منع بوقدر حلال اولمجق قال الله تعالى (هو الذى خلق لكم مافى الارض جميعا) يعنى اشياء نافعهده اصل اولان اباحتدر زيرا حرام اولان مضر ومحجور مقوله سيدر پس سنده كه اكل حلال وصدق مقال وخطاء بال وبر والدين وصلهٔ رحم وعطف جار ورحمت مسلمين وكظم غيظ وعفو واحسان مسئ وصبر واحتمال اذى وبونلرك امثالى اوصاف حسنه واخلاق مستحسنه اوله طيباتدن زهده احتياج قوماز زيرا لازم اولان مراعات اصو لدر يوخسه ترك اصولله زهد دكلدر بوراده رزقى كندى نفسنه نسبت ايتدى تاكه حقه اضافتده سزا اولان حلال مطلق اكل ايده لر وكسب حلالده احتياط ايليه لر وبالاده ذكر اولنديكه بو امر وجوب ايچون دكل بلكه اباحت ايچوندر پس رياضت وپرهيز ايتمك لابأسدر وصوم وصالدن نهى اولنمق بطريق الشفقةدر كه قادر اولانه منع يوقدر (الحاصل بر امر ويا بر نهى كه لنا اوله علينا اولميه ايجاب وتحريم ايچون دكل بلكه ترفيه وشفقت ايچوندر پس ترك وفعلى بلا كراهة صحيحدر نتكيم كاور (واشهدوا ذوى عدل منكم) يعنى بو امر ايجاب ايچون دكلدر حتى اشهادى ترك ايتسه آثم ومرتكب كراهت اولمق لازم كلمز نهى صوم وصال دخى بويله دركه فعلى مكروه دكلدر ورزق مأكول اولاندر مدخر دكل وحرام رزقدر نتكيم بالاده مرور ايتدى ومعتزله رزقده ملك شرطدر حرام ايسه ملك دكلدر ديديلر واهل سنت رزق حيوانا له نقض ايتديلركه اورزق الملك ملكى دكلدر ولكن بو نقض ضعيفدر زيرا حيوانات يا مملوك ويا مسخر انساندر پس ارزاق دخى بويله دركه فى الحقيقه انسانه مضافدر فاما حرامى حقه اضافت ايتمك ترك ادب وبلكه ممنوعدر كما جاء فى الحديث (والشر ليس اليك) خصوصا محل امتنانده رزقده حرام داخل دكلدر نتكيم ادناى ادراكى اولان فهم ايدر

(ومن طيبات ده من تبعيضيه دن اسرافدن صيانت فهم اولنور زيرا استيفاء اكل واستقصاء الوان وانواع شرط دكلدر وبونده بطريق الاشاره علم دخى داخلدر زيرا غداى روحدر وانك اطيبى علم بالله وطيبى علم باحكام اللهدر ماعداسى ياخبيثدر علوم محرمه وياخبيثدر علوم غير نافعه كبى وعلم باحكام للهك مجموعى منشور وعلم باللهك بعضيسى دلفوفدر (واكل طيباتله امردن عزيمت فهم اولنور مثلا لحم بقر حلال ايكن خواص رديهسنه بناء لحم غنم اعتناء لازم كلديكى كبى علوم ظاهره وباطنهده تفاوت دخى اكا قياس اولنه وعلم بالله اجل العلوم اولدى زيرا معلومى اجل المعلومات دركه الله تعالى در * ثم ذكر الرجل * ثم رتبهده تفاوته وآكل حرام اولانك جناب حقله بعد مناسبتنه اشارتدر انكيچون دعاسى مستجاب اولماز الرجل ده لام عهد ذهنى ايچوندر زيرا خارجده معهود يوقدر وبو مقوله معرف باللام نكره حكمنده اولمغله مابعدنده اولان جمله اكا صفت اولور * يطيل السفر * سفرله مراد سفر حجدر نتكيم امام تور پشتى شرح مصابيحده تصريح ايتمشدر انكيچون اطاله ايله وصف ايلدى خلق كعبه يه بحسب الغالب شق انفس ايله فج عميقدن كلورلر وسفر لغتده قطع مسافه وشرعده اوچ كونلك ويا دخى زياده مسافه قصديله خروجدر كه سير اهل ومشى اقدامله معتبردر يعنى ساعت نجوميه ايله هر يوم آلتيشر ساعت ايله مقدردركه اوچ كونلك مسافه اون سكز ساعت ايدركه قصر صلاة وجت نقل انك اوزرينه موقوفدر وبالاده اشارت اولنديغى اوزره يطيل جمله سى الرجله صفتدر زيرا معناده نكره در وصورت تعريفه نظرله حال دخى اولور نتكيم (كمثل الحمار يحمل اسفارا) ده ايكى وجه دخى تجويز اولنمشدر ونكرهٔ مخصصه قبيلندن اولمق دخى وجهدر يعنى جاءنى رجل ده رجل مجئ ايله مخصص اولديغى كبى ذكر الرجل ده دخى مذكوريت ايله مخصصدر فاعرفه * اشعث * مقتضاى سفر اوزره متفرق الشعر اولديغى حالده زيرا شعث انتشار وتشعث تفرقدر وبونده عرك

اغلب حالنه اشارت واردر كه صاچلو اولدقلريدر ورسول الله صلى الله
عليـه وسلم حج وعمره سببيله اوچ درت كره انجق تراش اولمشـلردر
(وامام على كرم الله وجهه و بعضيلر تراش اختيار ايتمشـلردر زيرا
هرقيل دبنده جنابت اولديغنـدن شبهه دن حذر و غسلده اهتمام
ايلمشلردر وعربك غيريده ارسال شعر ايتمك نادردر خصوصا بو ازمانده
مهجوردر مكركه نيت حج ايليوب خانه سـندن قبل الخروج ويا بعد
الخروج ارسال ايليه بودخى بعض صوفيه دن واقع اولور كه نادردر
زيرا صعبدر كه مجاهده نك اشقندندر *اغبر* مغبر الوجه يعنى يوزى
توزلنمش اولديغى حالده تشكيم ابناء سبيلك حاليدر كه چهره ولباسلرى
پرغبار اولور غبره حركه ايله غبار وغبره ضمله اون غباردر وقرأنده كلور
(ووجوه يومئذ عليها غبرة ترهقها قترة) يعنى يوزلرك اوزرنده قيامت
كوننده غبار وكدورت واردر كه سواد وظلمت دخى انى احاطه ايليوب
سواد برسواد اولمشدر وغبراء صحراء وزنى اوزرينه ارضدر بوراده
اشعث واغـبر صفت مشبهه در بونده اشارت واردر كه دثاثت هيئت
ذات سبب استجابت دعادر حرم الله ده اماكن متبركه كبى قال تعـالى
(ولقد نصركم الله ببدر وانتم اذلة) پس بويله مظان اجابت وامارات
قبولده مردود وغيرمسموع اولمق موانع شرعيـه دن كلور كه امور
ثلثهٔ آتيه در *يمد يديه الى السماء* بونك اعرابى دخى يطيل كبيدر
يعنى قبلة الدعاء اولان سمايه رفع يد ايدر زيرا سماء (وفى السماء رزقكم)
موجبنجه مخزن الارزاقدر پس اول طرفه رفع يد ايتمك خزانهٔ سلطانه
اشارت ايدوب سلطاندن نسنه طلب ايتمك كبيدر (ومد يدك معناسى
بودركه سؤالده يد مد اولنه كلمشدر و باسط وقابض عطادخى اودركه
وعندالدعاء مستحب اولان الكرن حذاء صدرنه دك رفعيدر (وجناب
نبوت صلى الله عليـه وسلم استسقاده يدلرنى اظهار فاقه وامتسـاس
حاجتـدن اوتورى كل رفعله رفع ايدرلردى زيرا حبس مطرله خلقك
زياده ضيقه دوشوب صبره طاقتـلرى قالمديغن بلورلردى (و بعض
احاديثـده كلوركه رسوالله شدت اصابت ايتسـه دعاده يدلرن

برمرتبه ده رفع ايدرلردى كه بياض ابطلرى كورنوردى وحين الدعاء
مستحب اولان يدنى كمندن اخراجدر واكر وقت عذر ويا برد ايسـه
مسبحه ايله اشارت ايتمك كافيـدر (وابو يزيد بسطامى دن قدس سره
مرويدركه بركيجه شدت برددن برالنى اخراجه قادر اولمايوب برايله دعا
ايلدى وعقبنده مشاهده سنده كورديكه اخراج ايتدوكى يدى نورله مملوء
واول برالى خاليه در سببندن سؤال ايتدكده جانب غيبدن دنلديكه
سبب حرمان يد خاليه نك اخراج اولنمديغى وسؤاله آچلمديغيدر پس
استين بولور استمين نه بولور وعنـدالدعاء افضل اولان بسط كفين
يدوب ميانده فرجه آليقومقدر قليل اولورسه ده يوخسـه احدى
اليدينى اخرايه ضم و يابرى برينك اوزرينه وضع ايتميه ودفع بلا وقحط
وغلا ايچون دعا ايدرسه اللرينك ارقاسن قبله يه ايليه ودعاده يدواحد
ظاهرى ايله توجهـدن ويد اخرى باطنى ايله توجهدن واسـان
جمله سـندن منزجدر و مسح وجه تبرك و روحله بدن ميـانتى
جمع ايلين حقيقتـه رجوعه تنبيهدر زيرا وجه الشئ حقيقة الشئ
معناسنه در ووجه ظاهر اول حقيقتك مظهريدر و بعض اهل ظاهر
ديديلر كه كوياكفى بركات سماويه وانوار الهيه دن مملوء دركه اوراده
كرامته احق اولان اعلى الاعضايه افاضه ايدر *يارب يارب* يمد نك
فاعلنـدن حالدر حال كونه قائلا يارب يارب ديمكدر معلوم اوله كه
الله تعـالى اقرب من حبل الوريد ايكن نداء بعيد ايچون وضع اولنان
يانك استعمالنده وجه نفسنى استقصار ومحافل زلفى ومنازل مقربيندن
استبعاد ايچوندركه اجلال الهى يى دخى متضمندر يعنى مظان اجابتده
يارب فلان مرادى بكا اعطا ايله ديوجى اولديغى حالـده كه جلب
منفعتدر ويارب فلان محذورمى دخى بندن تبعيد ايله ديدوكى حالده كه
دفع مضرتدر ياخود يارب يارب بطريق التأكيد تكراره محمولدركه
مادهٔ واحده يه كوره در وظاهر اولان بودركه بعض مواضعـه كوره
تأكـيدو بعضنه كوره تجديد ايچوندر (واسم رب اسم اعظمدر جل
جلاله (ورحمن) وحى) وقيوم) وبديع السموات والارض) ذوالجلال

والاکرام) لااله الاانت سبحانك انی کنت من الظالمین) اسملری کبی وربوبیت مرتبهٔ واحدیتدرکه جلاله به نسبتله سلطاندن وزیر کبیدرکه وزیر وکیل مطلقدر* ومطعمه حرام* حال بوکه مطعومی حرامدر پس مطعم مصدر میمیدر مطعوم معناسنه ومأکولك حرام اولمسی یا ظلم ویا غصب ویا کسب خبیث یوزندن اولمغله در مثلا برکیمسه نك صنعتی آلات لهو دوزمك ویا صقال تراش ایتمك ویا سائر مکاسب خبیثه اولسه بونلردن حاصل اولان مال ایله اشترا اولنسه اول نسنه دخی خبیث اولور ورشوت وباطل اجرتلر دخی اکا قیاس اولنه* ومشربه حرام* وحال بوکه مشروبی دخی حرامدر یا مسکرات ویا غیری کبی (وذخیره دن منقولدرکه برعبد ویا برصبی کوزی ماء حوضدن پر ایدوب برمقدارنی حوضه اراقه ایلسه‌لر اول حوضدن شرب ایتمك حرام اولور زیرا ملکلرینی ماء مباحه خلط ایتمش اولورلر بروجهله که تمیزی ممکن دکلدر وکذلك برصبی ماء مباحدن بردستی صوکتورسه اکر والدینی غنیلر ایسه اندن شرب ایتمك حلال اولماز زیرا ماء بعد الاخذ انك ملکی اولور وکذلك بلاحاجة انك مالندن اکل ایتمك حرامدر نتکیم اضحیهٔ طفلدن طفله اطعام اولنوب باقیسی منتفع به نسنه یه استبدال اولنور ثوب وخف کبی که بقاسی اوله خبز وامثالی دکل وصبینك تبرعی صحیح دکلدر واستخدام یتیم بلا اجرت حرامدر مکرکه والده سنه خدمت ایده ویا معلم شریکنی احضاره ارسال ایلیه* وملبسه حرام* وحال بوکه ملبوسی دخی حرامدرکه یا حریردر ویا کسب خبیثدندر (وبرملبوسك استاری حریر اولمق رجاله حرامدر صوفدن وچوخه دن وغیریدن کرکه وقاوق استاری کبی وامور ثلثه دن هربری استجابت دعایه مانعدر واکر مجتمع اولورسه اشددر (مطعم ومشرب تقدیم اولندی زیرا فساد باطنده تأثیر عظیمی واردر حتی برکیمسه شرب خمر ایدوب توبه اینسه قرق کونه دك انك آلایشندن خلاص اولماز وافیونك مضرتی الی آیه دك ممتد اولور وحشیش که بنکی لك دیدکلریدر جمیع

اجزاء

اجزاء بدنه سریانی ثو بده صبغ کبیدرکه بردخی چقمز* وغذی بالحرام* ذال معجمه ایله صیغهٔ مجهول اوزرینه یقال غذاء غذوا وغذیته وغذویة برمعنایه در (وغذی تشدید له دخی مرویدر زیرا ثلاثیسی مستعمل اولیجق مزیدی دخی مستعملدر مکرکه نادر اوله والغذاء بالفتح مابه نماء الجسم وقوامه وتغذیه در نتکیم غداء فتحله ودال مهمله ایله طعام الغدوة وتغدی اول نهارده اکل طعامدر عشاء فتحله طعام العشاء وتعشی آخر نهارده اکل طعام اولندیغی کبی وذال معجمه حال صغرنه وذال مهمله حال کبرنه اشارتدر یعنی لحمی حرام‌له بتمش وانکله تربیه لنمش بوراده تغییر اسلوبدن فهم اولنورکه بو معنی اولکیلردن اشددر حدیث تحبیب‌ده تغییر اولنوب (وجعلت قرة عینی فی الصلاة) دینلدیکی کبی زیرا قرة العین اولمق مشاهده دن ناشیدر ذوق مشاهده ایسه الذ الاشیادر* فانی* کیف ومن این معناسنه که استفهام استبعاد واستنکار ایچوندرکه انکار وقوعه محمولدر* یستجاب لذلك* یستجاب له یرینه یستجاب لذلك دیدی یعنی اسم اشارت ایراد ایلدی رجل معهودی صفات ذمیمه ایله موصوف اولدیغی جهتدن اکمل تمییز له تمییز وکمال سوء حالنه اشارت ایچون (معنی بودرکه انك ایچون دعاسنك مستجاب اولور یعنی اومقوله حرامه ملابس اولان سوء حال اهلنه دعا مستجاب اولمق مستبعددر زیرا حقك نهی ایتدیکی نسنه یی ارتکابله حقدن بعید اولانك حقله ارا سنده حجاب عظیم واردر ودعا عالم صورتدن واقع اولمغله اول حجابی خرق ایدوب عالم معنایه دخول ایده مز وحرام انك بولنسه سد اولوب دعایی کیرو دوندرر نتکیم مال خبیث ایله حج ایدن لبیك دیسه جانب سمادن برملك اکا لا لبیك ولا سعدیك وحجك مردود علیك دیو جواب ویرد لبیك قولنی حرم قدسدن رد ایدر (استجابت جوبدندر قطع معناسنه زیرا جواب سؤالی قطع ایدر واستجابت اجابتدر اکرچه حقیقی تحری جواب وجوابه تهیؤدر ولکن اجابتك استجابتدن قلت انفکاکی اولمغله اجابتدن استجابت ایله تعبیر اولندی والباس حرام‌له دعانیجه

ايسه لباس حرامله نمـاز دخی بويله در زيرا طهارت ثوب شرط در كرك طهارت صوريه وكرك معنويه ايله تنكيم (دم على الطهارة يوسع عليك الرزق) حديثنده طهـارت ظاهر و باطن نجاساتدن تطهره شاملدر ودعا دخی عبـادتدندر بلكه مخ العبادتدركه انسانك قوام وجودی عظم وعظمك دخی قوامی مخله اولديغی كبی عبـادتك دخی استمساكی دعا ايله در چونكه حرامه ملابسه ايله دعا قبول اولميه سائر عبادات دخی قبول اولماز پس بيجك اشعث واغبر اولديغی بی فائده وعابدك تعب عبادتی بی عائده اولور انكيچون ايمان اولمديغی يرده رهبانيت عبث اولور (والله الهادی الى طريقه والحمد للعبد بامداد هدايته وتوفيقه

الحديث الحادی عشر

حادی اصلنده واحددركه قلب مكان ايله حادر اولوب واو يايه مقلوب اولور برنجی ديمكدر كه تصغير اعتبارندن اتوری اسم فاعل اخذ اولنمشدر حادی عشر صاحب مغرب عندنده فتح يا ايله وعند الفاضل الرضی سكونله در * دع ما يريبك الى ما لا يريبك * دع امر حاضردر ودع يدع دن وضع يضع كبی معناسی ترك ايله ديمكدر و بو كلمه نك ماضيسنی ومصدرنی استعمال ايتيوب ترك ايتديلر ديدكلری قلت استعمالنه محمولدر والا رسول الله صلى الله عليه وسلم افصح العرب ايكن بيورمشلردركه (لينتهين اقوام عن ودعهم الجماعات او ليختمن الله على قلوبهم) زيرا بوراده ودع ترك جماعات معناسنه در وشعرده كلمور (ليت شعری عن خليلی ما الذی) غاله فی الحب حتی ودعه) وعروه ومجاهد (ما ودعك ربك) قراءت ايتمشلردر تخفيفله يعنی قراءت شاذه ده تخفيف واقع اولمشدركه بعض علمانی قراءت نبويه در ديمشلردر و مظهر ديمشدركه كلام نبوی متبوعدر يوخسه تابع دكلدر بلكه انكا نسبتله فصحاء عرب عمی اسانله مشتهر اولان باقل مرتبه سنده در ولغات عرب مختلفه در پس جائزدركه بعض قبائلك لغتی منقرضه اولمغله جناب نبوت انی احيا ايتمش اوله ومقاصد حسنه ده كلمزكه حضرت عمر رضی الله عنه (يا نبی الله ما لك افصحنا) ديو سؤال

ايتدكده جوابنده بيورديلركه (جاءنی جبريل فلقننی لغة ابی اسمعيل) وانسان العيونده غزوۀ خندقده كلوركه وفی الحديث (ان شر الناس من ودعه الناس اتقاء شره) وقرآن جملۀ قبائلك لغـاتنی جامع اولمغله لسان نبوت انی شرح ايتمشدر و برلغتی بعض قبائلك عدم استعمالندن عند الكل عدم استعمالی لازم كلمز تنكيم اطراف حجاز وقبائل عربی دور وسير ايدنلره خفی دكلدر بوفقير شامده مجاورتم حالنده لا ادری ديمكی براعرابيدن اشتدم اكثری ما اعرف ديرلر ولا ادری ندر بلمزلر و بو مقوله اختلاف عجمده وتركده وهندده وسائرده دخی واردر (وديمشلردركه يذر كلمه سنك دخی ماضی ومصدر وفاعلی متروكدر وذر و وذر و واذر كبی و ينبغی دن دخی ماضی ايله مضارعك غيری استعمال اولنمشدر وغير مستعملك استعمالنی غلط عداية ديلر قياسه موافق ايسه ده تنكيم آذی يوذيدن مصدر اذی واذية كلوب ولا تقل ايذاء ديديلر (وعليهم ما تعسفوا بلا دليل وتكلفوا بدون سبيل) بعده امام بيهقی تاج المصادرده ريب وارابه يی برمعنايه اخذ ايدوب كمانه دوشورمك ايله تفسير ايتمشدر شوقدر واردركه ارابه لغت هذيلدر ديمشدر واراب الرجل صار ذا ريبة ومنه المريب على وجه بو معنايه همزه صيرورت ايچون اولوب تعديه اولنماز (وامام راغب ديمشـدركه يقال رابنی كذا وارابنی كذا فالريب ان يتوهم بالشیء امرا ما فينكشف عما يتوهمه ولذا قال تعالى (لا ريب فيه) زيرا قرآندن ريب وشك زائل ومنكشفدر والارابة ان يتوهم فيه امرا فلا ينكشف عما يتوهمه پس بو اعتبارله حديث مذكورده يريب حرف مضارعتك ضميله اولمق لازم كلور زيرا شبهه نك انكشافی متصور اولان يرده مشتبهی ترك لازم كلمز فافهم وديمشلردركه يريب ده فتح وضم مرويدر ولكن فتحه اكثر واشهر وافصحدر زيرا اكثر قبائلك لغتی در بونك نظيری شـغل ايله اشغل در زيرا بعضيلر مضارعنده ضم يا قليله و بعضيلر رديه در ديديلر حتی كرمانی ديمشدركه وحكی ضم اليـاء وهو غريب و بونده الى مقدره متعلقدر انقلاب وعدول وذهاب كبی (معنای حديث بودركه شول نسنه ده كه سكا شك وشبهه

عارض اوله وسنی قلق واضطرابه دوشوره انی ترك ایله اندن ســکا
خلجان ویرمین نســنه یه منقلب ویا عادل ویا ذاهب اولدیغك حالده
یعنی برنســنه نك حل و حرمت وحسن وقبح وسنیت وبدعیتنده
شبهه ك اولسه کرك قول وکرك فعل وکرك عبــادت ونکاح وسائر
معاملات اولسون اورادن حالی متیقن وحقیقتی معلوم اولان نســنه یه
عدول ایله زیرا هر مسئله ده خلافدن خروج اقوادر (ویقــال دع
ذلك الی ذلك ای استبدله به وشراح احادیث دیمشلردر که بورادہ امر
ندب ایچوندر زیرا توقیٔ شــبهات مندوبدر یوخسه واجب دکلدر
ودیمشلردر که ورع اوچ درجه در (اولکیسی فتوای فقیه ایله حرام
اولان نسنه دن اجتنابدر والا عدالت زائله اولور وانی ارتکاب ایدنه
فاسق وفاجر دینلور (وایکنجیسی ورع الصالحین درکه شــبهاتدن
احترازدر یعنی برنسنه نك ظاهری اوزرینه فتوی مساعده ایتسه دخی
توقف ایده وفتوای قلبــله عمل ایلیــه ومن حیث لا یحتسب حرامه
وقوعدن حذر قله وحدیث مذکورده مراد بوورعدر وبوبابده زیاده
تدقیقات ایتمشــلردر حتی ابن ادهم بر زمزمدن شرب ایتمیوب سؤال
اولنیجق اکردلو مخصوصم اولایدی ایچردم دیمشدر زیرا مال سلطاندن
اولان نســنه مشتبه در و بعض اهل حاله بعض امارات ظهور ایدوب
مشتبهدن انکله پرهیز ایدرلردی مثــلا اکل طعام وقتنده یدلری
حرکت ایتمز ویا طمرلری حرکت ایدردی ویاخود اول طعامدن رایحهٔ
کریهه عکس ایدر ویا صورت قبیحه ده کورنوردی فاما بو ازمانده قنی
بو یله حال (اشته کثرت شبهات وقلت حلالا تدن اوتوری ترك محرمات
ورعدن عد اولندی وحدیثده کلمشــدر که سز بر زمانده سکز که
مأمور اولدیغکز امر معروف ونهی منکرك عشرنی ترك ایدسکز هلاك
اولورسکز زیرا عزت اسلام وکثرت انصار واردر و بر زمان کلور که
اول زمانده امر ونهی مذکورك عشرنی وجوده کتورن نجات بولور
زیرا معین دین قلیل اولمغله زمان سکوتدر زیرا بالکز طاش دیوار اولماز
دیرلر مثــل مشهوردر (واوچنجسی ورع المتقین درکه حدیثده کلور

(لا یبلغ العبد درجة المتقین حتی یدع ما لا بأس به مخافة ما به بأس) پس
بوندن بعض حلالی دخی ترك لازم کلدی وحلالدر دیو هر نســنه یی
سو یلمك واکل وشرب ولبس لازم کلمــدی زیرا شرعك رخصتی عملی
موجب دکلدر بلکه انســان کامل بر عروس واون سکز بیك عالم انك
اوزرینه نثار کبی در وعروس کندی اوزرینه نثار اولنان نســنه یی جمع
ایتمك دناءتدر وشرعده مراتب مختلفــه واردر که مکلفلرك احوال
متنوعه واستعدادات متفــاوتنه سنه ناظردر طبقــاتدن جاهل اولان
خلط مراتب ایدوب غلطه دوشر بو جهتندر که علمــاء باللهه
خدمت کرکدر که انلرك معرفتده مرتبه لری سائرلردن برتر خصوصا
(التقوی فوق امر الفتوی) مضمونی مقرردر (واشباهده کلور
برکیمسه منجسك وقوعنده شك ایتســه اصل اولان بقاء طهارتیدر
بومعنــادن امام محمد دیمشدر که بر حوضدن که جاهل بالاحکام اولان
اهل رستاق وصغار وعبید واما ءایدیٔ دنسه وجرار وسخه ایله صو
اخذ ایدسلر انکله وضوء جائز اولور نجاستی معلوم اولمدقچه (بوجهتدن
طین طرقك طهارتیله فتوی ویردیلر مکر که عین نجاست مرئیه اوله
(وجناب نبوت صلی الله علیه وسلم حج وداعده سقایهٔ عباسه متوجه
اولدقلرنده یارسول الله بوسقایه یه ایدیٔ عوام واعراب دکمشدر سزه
غیری شربت ویرلم دیدکلرنده جناب نبوت بیوردیلر که (التمس برکة
ایدی المؤمنین یعنی اول حوضدن عامدن شربی استکراه ایتمیوب امته
جوازی مشروع قیلدیلر (واحیاده کلور که سیرت اولین بوایدیکه
جمع همی تطهیر قلوبه مستغرق قلورلردی وتطهیر ظاهرده تساهل
وزره اولورلردی حتی حضرت عمر رضی الله عنه بر نصرانیــه نك
جره سندن آبدست المشــدر (وهدیة المهدیینده کلور که برکیمسه
فســاد نکاحنی توهم ایدوب مهر اول اوزرینه تجدید نکاح ایلســه
مع هذا نکاحی فاسد اولممش اولســه مهر آخر لازم کلمز بلکه تأکید
نکاح قبیلندن اولور تجدید دکل واکر فی الواقع فاسد ایسه مهر اول
اوزرینه اون درهم کش وضع اولنور که اقل مهردر (ونکاح متبعتن

اولدقجه شك يقينه مزاحمه ايتمز بلكه صلح بعد الصلح باطل اولديغى كبى نكاح بعد النكاح دخى باطلدر (الحاصل مشهوردركه شكله يقين زائل اولماز پس احتياط ووجوبك مواضعى واردركه اكا كوره اولنور وهر شبههٔ ضعيفه ايله نكاح تازه لنمز نتكيم ظن غالبى اولمدقجه نماز قضا اولنماز والا كندى عندندن شرع جديد كبى اولور بوايسه باطل ومردوددر فاعرفه (وبو مسائل شبهه ويقينه متعلقه اولمغله ذيل حديثده درج اولندى اكرچه كه فروع جزئيه سى چوق واشله سى حددن ارتوقدر

الحديث الثانى عشر

*من حسن اسلام المرء تركه مالايعنيه * من تبعيضيه در زيرا محاسن اسلام كثيره دركه جمله دن برى ترك مالايعنى وفعل مايعنى در (وحسن صورتده تناسب اعضادن ناشى طبعه ملايم برامر مرغوبدركه قلوب اكا منجذب وابصاردخى اكا تابع اولور حسنله جمالك فرقى بودركه (حسن ذاتله قائمه صفت دكلدر بلكه سنك لغرض من الاغراض استحسان ايتديكك نسنه دركرکسه عند الغير مستحسن اولماسون جمال ايسه ذاتله قائمه برصفتدركه سنك وغيرك عندنده بالاتفاق مستحسندر مثلا حسن يوسفه عليه السلام جمال ديرلركه عند الكل مستحسندر حسن ليلى ايسه مجنونه كوره حسن دربوخسه هركسه كوره دكل زيرا دنياده ليلادن مستثنى محبوبه لر واردر (وبو عالم كونه مشهد حسن ديرلر زيرا آثار جليله دركه آينهٔ اسما وصفاتدر اسما ايسه حسنى ايله وصف اولنمشدر قال الله تعالى (ولله الاسماء الحسنى) واسمانك حسنى مدلولاتيدركه كمالات الهيه در (بوجهتدن حسن ايكى نوع اولديكه برى حسن حسى وجسمانى وبرى حسن معنوى وروحانيدر وحسن اسلام معنويدر انكيچون مسلم مطيع اسلام وطاعتك فى نفس الامر حسننى ادراك ايدوب قبول ايدرسه مقبول والامردوددر زيرا اغراض فاسده يه مبنى اولمش اولور (وبو تقريردن حسن وقبح اوصافدن اولديغى معلوم اولدى آبله برودتى وعسل ايله حلاوتى ومسكله ريحى كبى (پس اسلام المرء موصوف وترك مالايعنى

آنك صفت حسنى وفعل مالايعنى صفت قبحى در (وقرآنى حسن صوتله تزيين لازم كلديكى كبى اسلامى دخى ترك مالايعنى ايله تحسين كركدر (وانسانك جمالى فصاحت لسانى اولديغى كبى اسلامك دخى لطافت شانى ترك لغودر زيرا كلامدن برنسنه نك ضرر ومنفعتى اولميجق اصوات عصافير منزله سنه تنزيل اولنور (مرء مثلثة الميم انسان ويا رجلدر پس انسان وشخص معناسنه اخذ اولنورسه فارسيده كس كبى مرد وزنه شامل اولور ولكن ظاهر اولان رجله محمول اولمقدر انكيچون مؤنثنده مرأه دينلور واحكامده نساء رجاله تابعدر (تركه مصدردركه فاعلنه مضافدر ضمير مجرور مرأه راجعدر ترك فعلك ضديدر (ومالايعنيه بعد الجمله تركه مفعولدر مالايعنيه ده ضمير مستتر مرفوع مايه وضمير منصوب مرأه عائددر يقال عناه الامر يعنيه اهمه وبورادندركه امر مهم ديرلر زيرا انسانى هم وقصد وشاننه اعتنا واهتمامه حمل ايدر وبعض قرأتده (لكل امرئ منهم يومئذ شأن يعنيه) كلمشدر فتح اول وكسر ثالث ايله يعنى يوم قيامتده هر شخص ايچون برامر عظيم واردركه شخصى انك همنه دوشورر وغيريدن مشغول قلور (وفى تاج المصادر عنيت فلانا عينا اى قصدته وقيل يعنيك اى يشغلك يقال هذا امر لايعنينى اى لايشغلنى ومنه تركه مالايعنيه اى لايهمه انتهى (ومالايعنى نك حدى اودركه برنسنه ايله تكلم ايلسك كه بالفرض اندن سكوت ايتمكله اثم وحالا ومالا ضرر لازم كلميه وبرفائده لى نسنه فوت اولميه وقايع اسفار وامثالنك حكاياتى كبى كه عجم اكا افسانه ديركه تحتنده فائده اولميان سوزلردر مكركه اول حكاياتده زيادات اوله كه كذب قبيلندندر ويا تزكيهٔ نفس وتفاخر واغتياب ومذمت ناس بولنه كه صفات رذيله دربوصورتده متكلم متضرر اولور زيرا آفت لسانه دائردر (ومالايعنى كلامه وغيريه عامدر نتكيم حسن بصرى ديمشدركه من علامة اعراض الله عن العبدان يجعله شغله فيما لايعنيه (ولكن كلامده غالبدر نتكيم حديثده كلور (يا ابا هريرة تريدان لايجرى عليك القلم) قال

نعم يارسول الله (قال اد فرائض الله وكف عن المحارم ودع الكلام
فيما لا يعنيك (وحضرت صديق رضى الله عنه بيورمشدر ياليتني كنت
اخرس الا عن ذكر الله (ومايعنى امور دينيهٔ ضروريه وامور دنيويهٔ
لازمه در مطعم ومشرب وملبس ومسكن كبى كه كفايت قدر اوله زيرا
ماعداسى فضول مقوله سيدر شول معنادنكه روحك بو عالم اسفله
هبوط وبدنه تعلقدن غرض تحصيل كمالدر واعضا وقوى وسائل
وآلات وامور ضروريهٔ معاشيه مابه القوامدر پس وقتى بو امور
ضروريه اوزرينه مقصور اولان كمسه فى المثل سوزى اوزاتمز وكندى
كارنه مشغول اولور ومالا يعنى وقتنده ذكر ايدركه كنوز سعادتدن
بركنزدر والا كنزك يرينه هوا آلور (وشان مؤمنده ديمشلردركه
كلما وجد مجالا صالحا ذكر الله (وبو معنايه اشارت ايليوب قرآنده كلور
(قال اتستبدلون الذى هو ادنى بالذى هو خير) يعنى مهمى غير مهمه
ترك ايدن من وسلوى يرينه بصل وثوم وكوهره بدل خزف بولور
(وعمر سرمايه دركه لقلقه انك زيانيدر (وحكايات الصالحين امور
دينيه دندر زيرا جند من جنود الله دنلمشدركه باطن مؤمن انكله
نفس وشيطان وهجوم ماسوى اوزرينه نصرت بولور شول جهتدنكه
اهل حالك مقالات وحكاياتنده تأثيرات عظيمه واردر نتكيم الهيات
وقصائدى لحن عرب اوزرينه قرآءت اولنسه باطن انسانه
وجد ورقت وعالم قدسه انجذاب وعروج حاصل اولور افسانه
وغزل ايسه تحريك هوى وشهوت ايلر انكيچون مالا يعنى دينلدى
واو مقوله يه وسائر ملاهى يه صرف اولنان اموالك محاسباتى قيامتده
بلاء اولور (ايمدى مؤمن (حاسبوا انفسكم قبل ان تحاسبوا)
وفقنجه ورعه تمسك ايدر وفضولى ترك ايلر والله المعين

الحديث الثالث عشر

لا يؤمن احدكم حتى يحب لاخيه ما يحب لنفسه ايمان مخبر صادقك
قولنى تصديق وقبولدر كويا امن به انى تكذيبدن امن وطمانينت
اوزرينه قيلدى ديمكدر زيرا خبرك عند النفس صدق وكذبه وامر

ونهيك

ونهيك قبول ورده احتمالى واردر (پس انسانك اعتقادنده شك
واعتراض اولميجق كويا حتى اول معنادن امن اوزرينه قلمش اولدى
نتكيم سلام انبيا مشروع اولدى زيرا انبيا اهواء ناسه مخالف وجهله
امر ايتمكله مقام نبوت مظنهٔ اعتراض اولدى پس مؤمنك السلام
عليك ايها النبى ديديكى يارسول الله بو خصوصده بنم اعتراضمدن
باامان وبى خوف اول ديمكدر (سائر عباد صالحينه وعلى عباد الله
الصالحين ديمك دخى بويله در زيرا انلر دخى بحكم الارث هواى خلقه
مخالف وجهله حقه دعوت ايدرلر (وكندى نفسمز حقنده السلام
علينا ديمك دخى اكا قياس اولنه زيرا كاه اولور كه نفسمزه اوامر
واعتراضمز اولور ونفسمز شو معنايى قبول ايتمدى ديرز كويا السلام
علينا نفسك تسليم وعدم اعتراضنى بيان وافاده در (وبوراده مراد
كمال ايمانى نفى در زيرا اصل ايمان تصديق مذكورله حاصلدر پس
شعب ايمانك وجودى كماله مصروفدر نتكيم فلان كمسه انسان دكلدر
ديرلر يعنى برشيئك اسمنى نفيله كمالنى نفى مراد ايدرلر كويا انسانيتده
كمالى اولميان انسان دكلدر نتكيم زيد انسان ديرلر يعنى كلى يى جزئى
اوزرينه حمل ايدرلر زيرا اول جزئى ده كلى نك سرى واردر پس جزئى
كمالات كلى ايله متحقق اولميجق جزئيدن كلى ايله تعبير اولنور الحق
حق وانا الحق ديدكلرى كبى وحديث مشارقده (لا يؤمن عبد)
وارد اولمشدر يعنى احد يرينه عبد ذكر اولنمشدر حتى ابن ملك
توجيه ايدوب ديمشدركه اغنيا وجبابره كندى نفسلريچون سودكلرينى
اخوان فقرا ايچون سومزلر ولكن مقتضاى عبوديت محبت مذكورده
يعنى اكر غنا ور ياست قيدنده اولميوب عبوديت كمالله اهلى اولسلر
فقرا ايله كنديلرين برابر طوتارلردى (وحتى يحب الى ان يحب ديمكدركه
حتى جاره در (واخ ايله مراد اخ مسلمدر واخ آخره يا ولادتده طرفيندن
ويا طرف واحددن ويا رضاعدن مشارك اولانه ديرلر صكره غيريچون
استعاره اولندى قبيله ده ويا دينده ويا صنعتده ويا معامله ده ويا
مودتده ويا غيرى مناسباتده مشارك كبى قرآنده (يا اخت هرون)

صلاحده اخندر نسبده دکل یااخا تمیم کبی (واذکر اخا عاد قومنه
اخك اخ اوزرینه شفقتی کبی شفقتی ابراد یغندن اوتوریدر (مایحب لنفسه
مثل مایحب لنفسه دیمکدر زیرا اول محبوب اولان نسنه نك عینی
ایکی محلده حاصل اولمق محالدر (وما خیردن عبارتدرکه عبادت
وطاعت واشیاء مباحیه شاملدر و بو مقوله محبت کمال ایماندن اولدیغی
کبی کندی نفسیچون بغض ایتدیکنی غیر ایچون بغض ایتمك دخی کمال
ایماندندر زیرا برشیئه محبت نقیضنك بغضنی مستلزمدر و بو استلزامدن
اوتوری صورت صورت بغض صر یحا ذکر اولنمدی (و بو مرتبه
اتحادك سری بودرکه اهل ایمان اصلنده نور واحددرکه مظاهر
مختلفه‌ده ظاهر ونفس واحده درکه ابدان متعدده‌ده باهر اولمشلردر
واقارب واجانبی بنیان واحد صورتنی بولمشلردر پس اختلاف عالم
بالمره انی واحد العین اولمقدن اخراج ایتمز بلکه اختلاف انلرك
تعین وتشخصلرنده‌درکه امور اضافیه‌در (مثلا زیدی عمرودن فرق
ایدن تعینلریدرکه انسانیتده بردر (وزیدی فرسدن فرق ایدن
تشخصلریدرکه حیوانیتده بردر (وزیدی درخت تفاحدن فصل
ایدن صورتلریدرکه نباتیتده بردر (وزیدی هذا الحجردن تمییز ایدن
عوارضیدرکه جسمیتده بردر (وزیدی ملك وفلکدن آیران تعین
خارجیلریدرکه جوهریتده بردر وجوهر ایله عرض وجودده بردر اکرچه
عند العقل بربرینه مغایردر پس وجود جمله‌یه شامل اولدیکه وجوددن
اعم نسنه یوقدر وصور معادن ونبات وحیوان وافلاك واملاك بو کثرت
ووحدت اوزرینه ادراك اولنیجق جمله عالم اصل واحده رجوع
ایدر انکیچون صلهٔ رحمده بو جمله‌سی داخلدر زیرا اسم رحم انه
مضافدرکه عموم تامی واردر (وجملهٔ ناسك واحد العین اولماسنه
ناظردرکه خلق بری برینه انحادن نهی اولنمشدر زیرا حقیقتی کندی
نفسنه انحادر وجوازی تقدیری اوزرینه انحنا براسمدن براسمه‌در مثلا
سلطانه وعالمه وشریفه وغنی‌یه منحنی اولورکه بونلر اسماء کلیهٔ ذاتیه‌یه
مظهرلردر (ومحبت اوچ مرتبه‌در اولکیسی حب طبیعیدرکه حب

عوامدرکه بونلر بری برلریله روح حیوانیده متحدلر ومقتضای شهوت
طبیعیه نه ایسه انده مشترکلردر وفعلده نهایتی نکاحدر زیرا شهوت
ومحبت حیوانیه جمیع مزاجه ساری اولمشدر صونك سونکر دیدکاری
نسنه‌یه بلکه نونك متلونه سریانی کبی ایکنجیسی حب روحانی ونفسیدرکه
روحده بری بریله ائتلاف واتفاقدر و بونك غایتی قدر محبوبی معرفت
وحق ایله قیام واکا تشبهدر و بو مرتبه خواص ناسکدرکه اولکیلردن
اقلدر زیرا اکثر ناس جسمانی وحیوانیدر اوچنجیسی حب الهیدرکه
عبد کندینك مظهر حق اولدیغنی مشاهده در بو صورتده عبد حق
ظاهر جسمه روح کبی اولوب غائب وابدی غیر مدرك اولور و بو مرتبه‌ده
عبده محب دیرلر ولذلك حق دخی عبده مظهر اولمقدر یعنی عبدك
حدود ومقادیری ایله اتصافدرکه جملهٔ متشابهات بو بابدندر وانی
تأویل ایتیوب علمنی حقه تفویض ایتمك کرکدر قال الله تعالی (وما یعلم
تأویله الا الله) و بو صورتده عبد محبوب حق اولور چونکه حقك
فی الحقیقه حدی یوقدر لاجرم محبت دخی بویله‌در انك ایچون دیدیلرکه
حب شرب بلاری در وهرکیم بن قاندم دیرسه ناقصدر (و بو مقامده
مراد حب اختیاریدرکه ایثار معناسنه محمولدر زیرا محب محبوبنی
محبوبنه ایثار واختیار ایده کلمشدر هرچند نفسندن فانی دکل ایسه‌ده
چونکه فناء تام حاصل اوله حب طبیعی غیر اختیاریدن اثر قالماز فافهم جدا
(ودیمشلردرکه طریق حق خلقی حقه دعوت وتعریف وتحبیب اوزرینه
مبنیدر بو جهتدن بنم سودیکمی بندن غیری سومسون دیو غیرت
علی الله ایتمك کویا آفتاب عالم آرا بنم خانه مدن غیری خانه‌یه طوغمسون
دیمك کبیدرکه انواع جنوندندر (و بعضیلرینه که متی تستریح دیو
سؤال ایتدکلرنده اذا لم ار له ذاکرا دیدیکی غیرت بابندن دکلدر بلکه
مؤادرکه ذاکرا محو و بابل مشاهدا و یاخود ذاکرا غیره دیمکدر وذاکر
فی الحقیقه الله تعالیدرکه جمیع اکوانك لسانیدر پس بوراده غیر
یوقدرکه غیرت ایده سن وابراهیم ادهمدن قدس سره منقولدرکه
اصحابندن برینه دیمشدر (ان شدة محبتك فی الله غیبتنی عن النظر

الى مساويك) يعنى بوراده محبت شيخه اضافت اولندى مع هذا شيخ
مطلوب ومريد طالبدر ومحبت طالب اوزرينه در يوخسه شيخ اوزرينه
دكل پس مراد بودركه شيخ سنى كندى نفسنك ايچون سوزتا كه
عيبكه مطلع اولوب سقيمكى تصحيح ومعوجكى تقويم ايليه بوصورتده
شيخ سنى كندى نفسى ايچون سومز تا كه طالب اولمق لازم كله فافهم
(الحاصل شيخك سنى معناى مذكور ايچون سومسى كندى نفسنه
سوديكنى سومكدندر تا كه سندخى انك كبى تزكيهٔ نفس ايده سن وشيخم
سيد الاقطاب سيد فضل الهى قدس سره صدرىٔ قنوينك فاتحه
تفسيرينى شرح ايتدكده بو فقيرى دعوت ايدوب كتاب مذكورى يدمه
صونوب آل شونى اوتوز التى يللق محصولمدر الله تعالى سكا بوندن
زياده سن احسان ايليه بيورديغى بو مقامك اسرارندندركه اولياده
امساك اولماز بلكه انلرك غيرت ومحبتلرى خالقك تحصيل كمالنه در
قدس الله اسرارهم (بعدذا سؤال اولنورسه كه كمال ايمان محبت مذكوره
ايله حاصل اولنجق سائر اركان طاعت وشعب ايمانه حاجت قالماز
(جواب بودركه معناى مذكور مبالغه يه محمولدر زيرا محبت ركن
عظيمدر الحج عرفة ولاصلاة الابطهور ولاصلاة لجار المسجد الا
فى المسجد كبى وحقيقتده ايمانى تأكيدر زيرا كرچه اخوين دركه
هر برينك برايمانى واردر ولكن حكما شخص واحد دركه ايكيسنك
ايمانى برايماندر (وكتب كلاميه ده كرچه ايمان زياده ونقصان قبول
ايتمز ديو يازيلور ولكن اصل ايمانه كوره در والا انوارى جهتيله
متزايد اولور انك ايچون ايمان مثقالى وايمان دينارى ديرلر و بو معنادندركه
جامع صغيرده كلور (الاسلام يزيد ولاينقص) وايمان بالغيب ايله ايمان
مشاهده نك ميانده فرق اولديغى ظاهردر (پس شعب ايمانله عمل
زياده اولدقجه ثمرات ايمان دخى زياده اولوب مراتب احسانك
ذروه سنه ترقى ايدر (وايمان كرچه اجمالى وتفصيلى دنيلور فاما ايمان
تفصيلينك غورنه وصول متعسردر زيرا متعلقات علم حددن بيروندر
بو سببدن علم مزيد اولدقجه متعلقاتى جهتندن ايمان دخى مزيد

اولمقده در بو جهتدندر كه وارد اولمشدر (من استوى يوماه فهو
مغبون) يعنى علم وايمان الى آخر العمر ترقيده كركدر زيرا كرچه مقامات
تمام اولور فاما سير الى اللهه نهايت اولماز وحيرت ممدوحه ديدكلرى
بودر و بو علم تفصيلى كه احكامه متعلقدر آخر عمرده تمام اولور زيرا
آخرتده شريعتدن ايمان وادب وتعظيم الهى ونكاحدن غيرى نسنه
قالماز فاما علم الهىٔ تفصيلى كه حكم وحقائقدر الى الابد متزائد
اولمقده در زيرا الله تعالى واسع عليمدركه بو مقوله صفاتك تجلياتنه نهايت
يوقدر والا ذات وصفات حق محدود اولمق لازم كلور وعارفلره جنتك
صفاسى بو تزايد وتجدد ايله در والا بى روح جسده نظر بعث اشتابه ملال
كتورر ومرده قلور فافهم فقد اوقفتك على مابه تترقى والله خير وابقى

الحديث الرابع عشر

لا يحل دم امرىٔ مسلم الا باحدى ثلث بونك تقديرى لا يحل اراقة دم
امرىٔ اى شخص مسلم الا باحدى علل ثلث ديمكدر بعض روايتده
مسلم كلمه سندن صكره (يشهد ان لا اله الا الله وانى محمد رسول الله)
واقع اولمشدركه يشهد مسلمك تفسيرى واقع اولور واعلام واسلام
بردر ديبانى كيسه نك قولى اوزرينه ومضاف تقدير اولندى كه قلمدن
كنايه اولان اراقه در زيرا حل وحرمت افعاله تعلق ايدر ذواته دكل
قال الله تعالى (حرمت عليكم الميتة) اى اكل لحمها وثلثك موصوفى
علل اولمغله تأنيث قلندى وثلثده رسم خطى بودركه اكر مفرد
اولورسه بعث من النوق ثلاثا كبى الف ايله كتابت اولنور تا كه ضم ثاثه
اولان ثلثه ملتبس اوليه واكر مضاف و ياصفت اولورسه حذف
الف ايله رسم اولنور حلبت ثلث نوق ومافعلت النوق الثلث كبى زيرا
بونده التباس مذكور يوقدر (وثلثة وثلثون حذف الف ايله يازلدى
زيرا آخرلرنده اولان علامت لاحقه ايقاع لبسدن منع ايتدى وثلثا
واربعا كه صالى وچهارشنبه در اصلنده ثلثة واربعة در الف هادن بدل
اولوب يومه تخصيص اولنمشدر حسنة حسناء كبى معنى ديمك اولوركه
بشول شخص مسلم كه (لا اله الا الله ومحمد رسول الله) ديو شهادت

ايليه انك قاتلى دوكمك وقتل ايلمك حلال اولماز الا اوج علتك بريله حلال اولور يعنى بو اوج علتدن برى بولنورسه فيها والا حرام اولور زيرا بنيان حق بلاسبب شرعى هدم وتخريبدر *الثيب الزانى* جمله ثلثك موصوف مقدرندن بدل ورفعله مبتداء محذوفه خبردر الاولى اى العلة الاولى زنى الثيب الزانى ديمكدر تقدير مصدرله زيرا علت اولان موصوف دكل بلكه صفتيدر پس لفظ زانى اشعار علت ايتمكله ذكر موصوفله اكتفا اولندى (وثيب اسم جنسدركه رجل ومرأه يه شاملدر (قال فى القاموس الثيب المرأة فارقت زوجها او دخل بها والرجل دخل به اولا يقال للرجل الا فى قولك ولد الثيبين انتهى (اى لا يطلق على الرجل الا تغليبا پس ثيب وثيبه ديمك خطا اولدى زيرا استعمالى بلا نادر (وامام راغب معناى اولى ترجيح ايدوب ديمشدركه الثيب التى تثوب عن الزوج يعنى ثيب اودركه زوج اولدن رجوع وتزوجه معاوده ايليه زيرا ثابت رجوعدركه عجم بازكشتن ايله تعبير ايدر وقاموسده انكار ايدوب وذكره فى ثوب وهم ديمشدر ولكن معناى رجوع ثاب يثوب ثوبا ومثابة وثوبانا ده يازيلور لغتده ثاب ثيب بوقدر پس قول قاموس قول جمهوره مخالفدر (وزنى بلاعقد شرعى وطئ مرأه درمد وقصر اولنور وممدود اولدقده مصدر مفاعله اولمق جائزدر يقال زانى مزاناة وزناء يعنى زنى يزنى زنى وزناء بو صورتده زنى ناقص اولور (وبعضيلر مهموز اولمغه حمل ايدوب ديمشلردركه يقال زناءت اى دنوت زيرا زنى دنوله اولور پس دنو مخصوصدن زنا ئله تعبير اولندى وياخود زناء الظل دندركه قصر معناسنه در زيرا زنى اعمارى قصر ايدر بو صورتده مصدرى زناء وزنوأ كاور صدر وصدور وزنى اوزره وممدود اولماز زيرا مد ناقصده اولور مهموزده اولماز انكيچون خطألفظى مد ايتمك خطادر ديديلر وقرأنده (ان قتلهم كان خطاء) قراءتى يعنى مدله معناى تنبيهه راجعدر (ويخلد فيه) كبى اشباعله فافهم (وثيب زانى شول رجل عاقل بالغ حر مسلمدركه امراءة بالغة عاقلة حرة مسلمه يه نكاح صحيح ايله دخول ايتمش اوله وعند الحنفيه تحقق وطئ لازمدر

زيرا البكر بالبكر ايله مقابله اولنمشدر وبو مقوله يه محصن ديرلر (وامام مطرزى مغرب اللغه ده ديمشدركه باب رجم ده عند ابى حنيفه شرائط احصان آلتى دركه اسلام وحريت وعقل وبلوغ ونكاح صحيحله تزوج ودخولدر وباب قذفده دورت اولمكى وبشنجى عفتدر وعفته حصن ديديلر زيرا ريبدن احصان وحمايه ايلر (وامرأة حاصن وحصان بالفتح وقد احصنت اذا عفت واحصنها زوجها فهى محصنة بالفتح واحصنت فرجها فهى محصنة بالكسر قال الله تعالى (والمحصنات من النساء) اى ذوات الازواج وقال الله تعالى (فمن لم يستطع طولا ان ينكح المحصنات) اى الحرائر وقال الله تعالى (والمحصنات من المؤمنات اى العفائف وقال (والمحصنات من الذين اوتوا الكتاب) اى الكتابيات (بعده ثيبك حكمى رجم اولنمقدر يا اعتراف وياخود دورت عدد شاهدك شهادتلريله زيرا فاعل زنى ايكيدر يعنى زانى وزانيه دركه هر برينه ايكيشر شاهد لازمدر قتلده ايسه فاعل بردركه قاتلدر انكيچون ايكى شاهد ايله اكتفا اولندى وشولكه بكر ومكلف غير محصندر اكر حر ايسه حدى يوز سوطدر واكر رقيق ايسه اللى جلددر من غير تعذيب عندنا وقتل زانى ده حكمت بودركه زناده اختلاط انساب وتضييع اولاد ومشابهت بهائم وتهييج حروب وفتن واردر تشكيم زانيلرك برزانيه اوزرينه ازدحامنده چوق واقع اولور وحقيقتى بودركه قتل زانى بالكز فعل محرمدن اوتورى دكلدر والا هر فعل محرم موجب قتل اولوردى بلكه صفت ربوبيت اولان اطلاقده مشاركت وقوعندن اوتوريدركه مكلفك شانى قيد وتحجيردر يوخسه حق تعالى كبى هر مراد ايتدوكى نسنه يى اشلمك دكلدر چونكه صفات ربوبيتده حقه مشاركت وكبرياده منازعه قصد ايتدى لاجرم غيرت الهيه ظهور ايتديكه غضب وعقوبتى مستلزمدر (وجلدك يوز اولديغى اسماء احصا مقابلهسندهدركه احكام ربوبيتك امهاتيدر چونكه بو اسماء معدودهنك حرمت وحماسنى هتك وتجاوز ايتدى لاجرم عدد مذكور اوزره جلده مستحق اولدى وبكرده اقتصاد وتوسط اولديغى حكم اوليت ذاتيه وغايه

احديثك شفاعتيله در ومحصنده صورت رجمله قتل اولنمق احكام
حضرتك تفاصيلنه راجعدر كه بسيار در و بعض علماء ظاهر ديديكه
محصن رجم اولندى زيرا فعل كلاب وحمير اشلدى انلر ايسه حجاره وخشب
ايله ضرب اولنورلر وبردخى بودركه چونكه تزوج ايله اوزرينه سكرنثار
اولندى لاجرم قدر نكاحى بيلديكى ايچون اوزرينه طاش ياغمق لازم كلدى
وينه ديديلركه جلد بكر يوز اولديغى بودركه هر شهرك اون كونى ايام
حيضه محسوب وقرق كون دخى ايام نفاسه مصروف اولنجق مجموعى يوز
التمش اولوب عدد ايام سنه‌دن ايكى يوز كون قالوركه زانى وزانيه‌دن
هر برينه يوز كون دوشر كه عدد ايام استمتاعدر يعنى چونكه بو عدد ده
وطئ حلاله مشغول اولمايوب اسراف وقت ايتديلر لاجرم يوز ضربه
مستحق اولديلر وزانى محضر شهودده جلد اولنديغى تشهير وظهرنه
ضرب اولنديغى ظهرنده امانت اولان مادۀ نسلى موضعنك غيرى يه
وضعندن اوتورى در (وشارب الخمرك حدى سكسان اولدى زيرا
برسكران مسجد نبوى يه داخل اولوب جناب نبوت صلى الله عليه وسلم
دخى اومجلسده حاضر اولان قرق عدد صحابى يه ضربله امر ايديجك
هر برى ايكيشر كره ضرب ايدوب مسجددن اخراج ايتملريله حكم
الهى عدد مذكور اوزرينه نازل اولدى وديمشلردر كه (الزانية
والزانى) آيتنده زانى تأخير (والسارق والسارقة) نصنده سارق تقديم
اولندى زيرا سرقه قوتله اولور رجل ايسه بو بابده مرأه‌دن اقوادر
زنى ايسه شهوته دائردر مرأه ايسه شهوتده اكثر ورجلى كنديه
ادعى در انك ايچون برجماعت مجتمع اولسه‌لر مرأه‌نك مرادى اولمدقجه
قادر اولمازلر (وسارقك يدى قطع اولندى زانينك ذكرى دكل مع هذا
ايكيسى دخى آلت فسقدر زيرا ذكرى قطعده قطع نسل واردر انك
ايچون خصاء آدمى منهيدر قطع يد ايسه بويله دكلدر چونكه يد آلت
تعدى اولوب غيرك قوتى اولان مالنى اخذله الى كسمك كبى اولدى لاجرم
جزا دخى عمل جنسندن واقع اولدى ولواطه ده عند الامامين حد
واجبدر زيرا انلر لواطه‌يى زنايه الحاق ايتملردر وعند الامام تعزير

وتوبه سى ظهورنه دك زندانده حبس اولنور وامامك تعزير وحبسيله
اكتفاسى استعظام ذنب وتسكين فتنۀ فاجره ايچوندر والا اول فعل شنيع
قبحده اويله دكلدر كه فاعلى قتل و يا زانى مجازات اولنديغى وجهله
مجازات اولنه نتكم يمين غموسده كفارت واجب دكلدر ديدى زيرا
عظمندن اتورى كفارتله مستتر اوله‌جق نسنه دكلدر نتكيم بعض كبراء
متعمدا تارك الصلاة اولانه قضا لازم دكلدر ديدى زيرا عمدله مقاتله
ربوبيت ايليوب صلاتى انكار حدنه واردى بناء على هذا عذرله تارك
كبى اولمدى (واجنبيه يه لواطه‌ده امامدن حد مرويدر ولكن عبدنه
و يا جاريه سنه و يا منكوحه سنه لواطه‌ده بلاخلاف حد اولنماز اكرچه
بالاتفاق حرامدر بلكه منع اولنور اكر عودت ايدرسه تعزير لازم كلور
اكر بعض دوائى معاينه اولورسه و حايضك وطئنى استحلال ايدن
كافر اولور زيرا حرمتى اجماعله ثابته در انكار اجماع ايسه كفردر
صلاة جنازه نك فرضيتنى انكار كبى وامام محمددن مستحل مزبورك
عدم كفرنه قول واردر ولكن استحلال معصيت كفردر ديديلر بنه
مخالفدر (ولواطۀ حليله سنى مستحل اولان كافر اولماز ديديلر اكرچه
لواطۀ صغرادده واقع اولان نهى تحريمه حمل ايتمشلردر واستحلال
معصيتده داخلدر ودين نبويدن معلوم ضروريده جهل عذر اولماز
پس ملك نكاحه اتصالله شبهه وقوعى عدم كفرينه دليل اولماز
ولواطه‌نك حرمتى عقليه اولمغله جنتده لواطه وسائر محرمات اصوليه
بوقدر زيرا محرمات اصوليه حكمته مخالفدر امهات و بنات واخواتى
نكاح كبى ولواطه نك اصلى قذر وخبث اوزرينه مبنيدر حيض ونفاس
كبى بناء على هذا اهل جنت شهوت محال ومنهى عنه‌دن معصوم وطلب
خبائثدن محفوظلردر بو وجهه‌دن (ولهم فيها ما يشتهون) عام مخصوص
اولور و بردخى بودركه الله تعالى غلمانى لؤلؤ منثوره وحور عينى
بيض مكنونه تشبيه ايتمشدر پس دلالت ايدركه غلمانه استمتاع بالكز
نظره كوره در وحورله استمتاع اعمدر زيرا بيض مأكولدر وبرنسنه
خبائثدن عد ومن كل الوجوه تقبيح وجميع اديانده تحريم اولنسه

شهوات جنتدن اولماز وانك حلنی تمنی ایتمك دخی كفردر وجنتده شرب دخانی تمنی ایدن دخی خطادن خالی دكلدر خصوصا كه جنتده نه نار معهوده كبی نار ونه خود دخان دنیا كبی دخان واردر اكرچه مجمره وعود وطیب موجوددر ولكن طیبی روحانیدر یوخسه سك شیطانی دكلدر ونار آتش قدرتدر وبومذكورك خلافنه ذاهب اولمق جهالت محضه‌در اكرچه علماء رسومدن نیجه‌لرینه بوبابده زله واقع اولمشدر زیراهر پرده علم شعوری وخیالی كافی اولماز بلكه حقیقت حالی كشف ونفس الامره اطلاع تام لازمدر * والنفس بالنفس * ای اقتصاص النفس بالنفس زیرا علت حل اقتصاصدر وقصاص تتبع الدم بالقود معناسنه‌در زیرا قص تتبع الاثردر یعنی برنسنه‌نك ایزن ارایوب كتمكدر وقصص دیدكلری تتبع اولان اخباردر ودمك ایزنجه كتمكدن مقصود فاعله فعلنك مثلنی اشلمكدر كه قتلدر وقصاص ولی دمه مخصوصدر حتی غیریسی قتل ایتسه قاتلی قتل لازم كلور وعند الامام مسلم ذمی وحر عبدله وكذلك ذكر انثی وانثی دخی ذكرله قتل اولنور پس ایجاب قصاصده مساوات لازم دكلدر بلكه كامل وناقص شریف ووضیع برابردر زیرا نفسده وعصمتده تفاوت یوقدر بلكه تفاوت اوصاف عارضه‌ده‌در مكركه مستثنی اوله والد وولد وسید وعبد وامثالی كبی زیرا بعض مواده اختلاف علت ایله حكم مختلف اولور حتی بعض فقها كفاراتده اعتاق رقبه‌ده سلطان ورعیتی برابر طوتمیوب جبابره حقنده صومله فتوی ویردیلر زیرا انلره نسبت ایله عتق رقبه آسان وصوم دشواردر (ونهایه‌ده دیمشدركه والحكم جاز ان یختلف باختلاف احوال الناس انتهی یعنی جواز اختلافنه تحول ایدر نسانك فی زماننا جماعته حضوری وامثالی كبی (وقتیلك وارثی قالسه كركسه خاتون اولسون قصاص ایتدرمكه قادر اولور فاما وصی یتیم دیت اخذ ایدر ولكن قصاص ایتدیره‌مز بلكه صغیر كبیر اولنجه توقف اولنور (وعفو دم افضلدر زیرا كفارت ذنوبدر مكركه عافی اولان كافر اوله زیرا بقاء كفرله كفارات درست اولماز وعفودنصكره

صلح

صلح اولی‌در زیرا صلحده دیته كوره تخفیف واردر وجانی‌نك اومقوله معصیته معاودەسی ظن اولنسه تحكیم قرأنده كلور (ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه) بوصورتده اصلاح عالم ایچون قصاص اولی‌در قال الله تعالی (ولكم فی القصاص حیوة) ودیمشلردركه من لم یعرف مقتضی زمانه فهو جاهل پس عالم وعارف كیمسه كركدركه ظاهر وباطن شرع اوزرینه تمشی ایدره وقصاص سیفله اولور كركسه قاتل مقتولی غیری وجهله قتل ایتمش اولسون زیرا حدید محدد اولمغله تسكین نفس واراحه‌ٔ جانده اسرعدر اكرچه چشمه‌ده اهیه‌در كه باعث عبرتدر (وصلب اشددر زیرا حبس نفسله‌در (وقرأنده قتل وصلبدن هربری ذكر اولنمشدر پس صلبی دخی محلنه كوره اجراء ایتملودر وقتیلك دیتی مالدركه یوزدوه‌در ویاخود بیك التوندركه هر التون اوز درهمه مصروفدر پس بیك التون اون بیك درهم كش ایدركه طقوز یوز بتمش ایكی غروشدركه هر غروش صاغ اقچه ایله یوز یكرمی اقچه اولمق اوزره‌در تحكیم حالا اكثر بلاد اسلامیه‌ده اول وجهله رایجدر (وفتاوای یحیاویه‌ده كلوركه اونی بر درهم اولمق اوزره قطع اولنان اقچه‌دن دیت یوز بیك اقچه‌در كه اهل عرف اراسنده اكا ایكی میری دیرلر (وركلك دیتی كومشدن یكرمی بشی ایكی درهم كلور اقچه‌دن یوز یكرمی بش بیك اقچه‌در (وفتاوای كالیه‌ده كلوركه هندی برغوعاده قتل ایلسلر دیتی نصف دیت رجلدر كه بش بیك درهم كومشدر (یعنی دیت مرأه دیت رجلدن نصف اوزرینه كرك نفسده وكرك مادوننده پس خطاء مرأه قتل اولنسه دیتی بش بیك درهم ویدی قطع اولنسه ایكی بیك بشیوز درهمدر وشهیدك دیتی جنتدر تحكیم (قوموا الی جنة عرضها السموات والارض) اكادالدر زیرا بونده تلف ظاهر وجود واردركه نعیم صوری انك ایچون اعداد اولنمشدر وقتیل عشق ومحبتك دیتی الله تعالیدر تحكیم (من قتلته فانادیته) اكا نشاندر زیرا بونده تلف باطن وجود واردركه نعیم معنوی اكا مهیادر ونعیم

صوری مأکول ومشروب وامثالی ونعیم معنوی مشاهدهٔ جمال الهی وعطایای ذاتیه واسمائیه درکه روح رحمانی وسر انسانی یه دائردر وقتل نفس اماره وافنای قوای طبیعیه ده حیات حقیقهٔ طیبهٔ باقیه واردر* والتارك لدینه* ای وترك التارك لدینه المعهود الذی هو الاسلام زیرا علت اولان ترکدر ترك برنسنه یی قصدا واختیارا رفضدر (واترك البحر رهوا) ویاخود قهرا واصطرارا قویوب کتمکدر (کم ترکوا من جنات وعیون) کبی نتکیم ترکهٔ فلان دیرلر کسر رائله موتندنصکره آلیقو دیغی نسنه یه بوراده مراد ترك اختیاریدر زیرا ضروریده معذور در نتکیم قرأنده کلور (الا من اکره وقلبه مطمئن بالایمان* المفارق للجماعة* فرق انفصال وفلق انشقاق اعتباریله اطلاق اولنور وفراق ومفارقت ابدانله اولانده اکثر در جماعت جمعدندر جمع متفرقی تألیف وبری برینه ضم وتقریبدر جماعت ناسده وغیریده اولدیغی کبی (بعدذا المفارق الجماعة التارك لدینه یی تفسیردر پس جماعتله مراد جماعت مسلمین وفراقله مراد دیندن ردتله فراقدر که سبب اباحت دمدر یعنی اوچ کون حبس وشبهه سی کشف واستتابه اولندقدنصکره رجوع ایتمزسه قتل اولنور (ودیمشلردر که کافر مطلقا ایمانی اولمیانه دیرلر اکر اظهار ایمان ایدرسه منافقدر واکر بعد الایمان کافر اولورسه مرتددر واکر تعدد الهه قائل اولورسه مشرکدر واکر بردین ایله تدین ایدرسه کتابیدر واکر قدم دهره قائل اولوب حوادثی دهره نسبت ایدرسه دهریدر واکر اعتراف نبوت واظهار شرعله ایسه زندیقدر (وبو حدیثده دلالت واردر که تارك صلاة قتل اولنماز زیرا امور مذکوره دن دکلدر پس (من ترك الصلاة متعمدا فقد کفر) حدیث مئول اولدی یا استحلال ویا مقاربه ویا کفران نعمت ویا جر کفر ویا تغلیظه وبو مقوله موادده ظاهر اولان اخیردر (وکذلك مرتدده دخی قتل اولنماز زیرا ذکر مرتدا اوزرینه اقتصار اولنمشدر (سؤال اولنورسه که بو معنی اوزرینه محصنه رجم اولنمامق لازم کلور زیرا منصوصه دکلدر (جواب بودر که محصن

اوزرینه تنصیص محصنه اوزرینه تنصیص کبیدر زیرا علت قتل اولان زناده مساواتلری واردر مرتد ومرتده ایسه بویله دکلدر زیرا مرتدی قتل محل محاربه اولدیغیچوندر مرتده ایسه محل محاربه دکلدر انکیچون نساء مشرکین قتل اولنماز ذراری کبی ولکن ساحره قتل اولنور نتکیم اشباهده کلورکه کل کافر تاب فتوبته مقبولة فی الدنیا والاخرة الا جماعة الکافر بسب نبی وبسب الشیخین او احدهما وبالسحر ولو امرأة وبالزندقة اذا اخذ قبل توبته انتهی (وعلتی بیانده شرح رمضانیده کلورکه ثم ان الساحر یقتل ذکرا او انثی اذا کان سعیه بالافساد والاهلاك فی الارض واذا کان سعیه بالکفر فیقتل الذکر دون الانثی انتهی (پس ساحر وساحره سحرلرینی اقرار ویا ایکی شاهد سحرباز اولدقلرینی بعض علاماتیله وصف ایدوب شهادت اتسهلر بز سحری ترك واندن توبه ایدهرز دیدکلرینه التفات اولنیوب قتل اولنورلر یعنی مؤاخذهٔ دنیویه دن خلاص اولمازلر واکر توبه ده اخلاصلری واریسه (ان حسابهم الا علی الله) موجبنجه آخرته موقوف قالورلر ومرتده کرچه قتل اولنمز ولکن حبس ودعوت اسلام وجبر اولنور وبوندن فهم اولنورکه (من بدل دینه فاقتلوه) حدیثی عام مخصوصدر (واهل بدعت اکر بدعتنه خلقی دعوت ایدرسه قتل اولنور سائر ساعی بالفساد کبی وکبراء طریقت بیورمشلردرکه مرتد الطریقة اعظم ذنبا من مرتد الشریعة حتی شیخ ابو عبد الله الانصاری قدس سره دیمشدرکه رسول اللهی صلی الله علیه وسلم خوابده کوردم بیوردیلرکه (من عرف طریقا الی الله فسلکه ثم رجع عنه عذبه الله بعذاب لم یعذب به احدا من العالمین) ودیمشلردرکه برکیمسه ارباب حقیقتدن برینك نظرندن ساقط ویابندن مردود اولسه هیچ براهل حقیقت انی من بعد قبول ایتمز زیرا باب الله بردر نتکیم باب شریعت دخی بردر یعنی مرتد شریعتی شریعت اخری قبول ایتمز زیرا شریعت اخری یوقدر پس حقیقت دخی بویله در فافهم جدا

* الحدیث الخامس عشر *

* من كان يؤمن بالله واليوم الاخر * من شرطيه‌در زيرا جزاسى امر
كلمشدر تركى ايله تعبيرى هركيم ديمكدر (وكان عند سيبويه حرف
وجودى دركه تحققه دلالت ايتدوكى كبى استمراره دخى دلالت ايدر
مضارع كبى وايكيسنك اجتماعى شمول ازمنه افاده ايدر مثلا كان حاتم
يكرم الضيف ديمك ازمانده تكرر فعلى مفيددر ويوم آخردن مراد
يوم قيامتدركه ايام دنيادن متأخردر وبردخى آخرت دنيادن طقوز بيك
سنه مؤخر خلق اولنمشدر وبردخى حساب عباد اول كونه تأخير اولنمشدر
انكيچون مغفرت مطلقه انكله مقيددر قال تعالى (ربنا اغفرلى ولوالدى
وللمؤمنين يوم يقوم الحساب) وحقه ايمان انك وجودنى و وحدت
وجودنى وقدم وبقا وحوادثه مخالفتنى وبنفسه قيامنى وساير صفات
كماليه سنى تصديق ايدوب ذات وصفات وافعالنده شريك ونظيرى
اولمدوغنى اذعان وقبولدر (وديمشلردركه معتقدات اوندركه ذات
ازليه دركه صفات جلال واكرام يعنى صفات سلبيه وثبوتيه ايله
منعوته‌در ونقائص ورذائلدن تقديس وعلم محيط وارادت كليه
وقدرت شامله وسمع وبصر وكلام وافعال عادله ويوم آخر
ونبوت دركه ارسال ملائكه وانزال كتب واخبار صادقه‌يى مشتملدر
وعبادات كليه دخى اوندركه صلاة (وزكاة (وصوم (وحج (وقراءت
قرآن (وذكر الله (وطلب حلال (وقيام بحقوق المسلمين وحقوق الصحبة
(وامر بالمعروف (ونهى عن المنكر (واتباع السنه كه مفتاح السعادة
وامارة محبة الله‌در) ويوم آخره ايمان وجودنى وموافقنى واحوال
واهوالنى تصديقدر (والتى عدد مؤمن به دن ايكيسنى تصريح
ايتدى كه برى مبدأ وبرى معاددر زيرا بو ايكى يه ايماندن مقصود ايمانى
واجب اولان جمله اموره ايماندركه جميع اصول وفروعه ايمان انلرده
داخلدر (وبردخى بونده ثنويه واهل شرك واهل كتابى رد واردر
زيرا ثنويه واجب الوجودمه اسنه ايكى اله اثبات ايتديلركه برى حكيم
دركه فاعل الخيردر واكا يزدان دخى ديرلر وبرى سفيه دركه فاعل
الشردر واكا اهرمن دخى ديرلر واهل شرك مستحق عبادت معناسنه

آلهه اعتقاد ايلديلر وبو ايكى طائفه حقه ايماندن خارجلردر واهل
كتاب كرچه حقه مؤمنلردر ولكن يوم آخرته ايمانلرى يوقدر شول
جهتدن كه وقوعى اوزره نفس الامرده موافق دكلدر پس ايمانلرى
لا ايمان كبى اولدى وايمان واعتقاد مقبول اودركه مخبر صادق اخبار
ايتديكى اوزره اوله تنكيم كتب كلاميه وغيرى بياننه متكفلدر
* فليقل خيرا * خيرك نصبى يا مصدريت اوزرينه‌در ايقل قولا خيرا
معناسنه وياخود مفعوليت اوزرينه‌دركه ايذكر خيرا ديمكدر تنكيم قرآنده
كلور (وقولوا للناس حسنا) اى وقولوا لهم قولا حسنا بمعنى والينوا بهم القول
او وقولوا لهم ما هو حق وصدق (فليقل لامى تسكين ايله‌در تخفيفا
وكسرى دخى جائزدر اصل اوزرينه وهو وهو كبى (وخير مرغوب
فيه اولان نسنه‌در ورغبت عند المؤمن ثوابه دائر اولان سوزه‌در پس
خير ما يثاب عليه اولان كلامدر فرض ومندوب وانلره مؤدى اولمغله
مباح دكل زيرا مباح كاه اولوركه حرامه ويا مكروهه مؤدى اولور
* اوليصمت * ضم ميمله باب اولندر وصمت فتحله وصمات وصموت ضمله
خاموش اولمقدر بوراده او تنويع ايچوندر زيرا قولله صمتك بيانينى جمع
ايلمك ممكن اولمديغى كبى ايكيسندن خلوى دخى ممكن دكلدر زيرا انسان
ياسويلر ويا دكلر پس ديمك اولوركه هركيمكه مؤمن كامل اوله
برمشاوره‌ده ويا نديرده وياغيرى اموره حاضر اولسه واجب اولان
بو ايكى نسنه‌نك بريدر بلكه قول خير مرجحدر زيرا حقدن ساكت اولان
شيطان اخرسدر وافضل الجهاد اهل جور مجلسنده كلمهٔ حق سويلمكدر
مكركه كلامه زياده مانع قوى اوله خصوصا كه احتسابك شروط
كثيره سى واردر (پس امر وجوب ايچوندر زيرا اصل اولان حقيقته
حمل ايتمكدر اكر حملدن صارف قرينه يوغيسه خصوصا كه انتفاء
جزانك فرضى انتفاء ايمانى مستلزمدر تنكيم شيخ اكمل ذاهب اولمشدر
وبوندن مباحدن سكوتك وجوبى دخى فهم اولنور زيرا مباح خير
مقوله‌سندن دكلدركه لا ثواب ولا عقاب‌در مكركه احكام الهيه‌دن
اولمق نيتنه قائل اوله (وابن ملك ديمشدركه مباحدن سكوت مستحسندر

نتکیم (من حسن اسلام المرء ترکه ما لایعنیه) اکا دالدر اکرچه حسنده
فعل مالایعنی نك قبحنه اشارت واردر پس مباحدن سکوتك استحسانی
اول وقتده اولور که مباحك قولی حرام ومکروهه مؤدی اولور وجهله
اولمیه والا یا حرام ویا مکروه اولور وکرکدر که مواضع شبهه ده
سویلمیه ویقینی اولدیغی برده فتوی ویرمیه زیرا جناب نبوته صلی الله
علیه وسلم عمر وضدر و بو معنادن بعض علما حیا ایدوب فتوادن
کندنی عزل ایتمشدر (وابوبکر فارسی رحمه الله بیورمشدر که تجن عبد
مایعنی ومالابد منه مقوله سنی سویلر کلامی حد صمتده در که مقبولدر
ولکن شهوت کلامدن زیاده حذر ایتملودر بو سببدن اصحاب مجاهده
ایثار سکوت ایدرلر زیرا کلامده حظ نفس وحسن نطقه واظهار کماله
میل واردر (واهل جاهلیتك عادتلرندن ایدیکه برکون وبرکیجه
انصمات له اعتکاف ایدرلردی بوندن نهی اولنوب (لایتم بعد احتلام
ولاصمات یوم الی اللیل) وارد وذکر الله وحدیث بالخیره تحریض واقع
اولدی ودیمشلردر که معرفة الله صمتله ومعرفت دنیا اذی خلقله
متأذی اولمغله ومعرفت شیطان جوعله ومعرفت نفس سهر ایله
حاصل اولور (وبوندن فهم اولندیکه صمت باللسان حدیث ماسوادن
وصمت بالقلب خاطر کونیدن کرکدر وشول کیمسه نك که لسان وقلبی
صامت اولمیه مسخرهٔ شیطان اولور (ونیجه لرینك حدیث نفسی لسانه
کلدوکی کبی قلمه دخی کلوب طعن صلحا وسب اولیایی اوراقده تخلید
ایلیوب ضال ومضل اولمشلردر واو مقوله اصحاب افکار فاسده وارباب
خیالات باطله وکاسده یه فراعنة الاولیاء ودجاجلة عباد الله الصالحین
دیرلر (بو مقوله طائفهٔ منکر ومنکره دن برینه کندی نفسکه مشغول
اول غیریدن نه استرسن دیسه لر غیرت وحمایهٔ دین ایچون سویلرم
وتحریر ایدرم غیرت ایسه ایماندندر دیرلر که اغراض فاسده سی
سبیله خرکبی آب وکل هوای نفسانی یه دوشمش (وعسل برینه
نیچون زهر صتارسن دیو اوزرینه قهر ومکر الهی زنبورلری اوشمش
وبرد بارد کرفته اژدر کبی جان خبیثی کوه جسدده او یوشمشدر

ایشته بو مقوله باطللر (لایحب الله الجهر بالسوء من القول) مضموننده
داخللردر بلکه ایمانلری عین کفر وطاعتلری محض معصیتدر که صبغ
هوائله بویانمش (وجانلری ایقاد ایتدکلری نار انکار وشرینه یانمشدر
(اولئك الذین لعنهم الله فاصمهم واعمی ابصارهم) وکلام کبارده
قدس الله اسرارهم کلورکه (من عرف الله کل لسانه ومن عرف الله طال
لسانه) وبو ایکی کلام اول عالم فنا وحالت جمعه ناظردر که بو عالمده
عاشق کشتهٔ معشوق اولوب صوت وصدادن بچر زیرا عالم حرکتدن
عالم سکونه کوچر انکیچون اهل فنا ایله صحبت متعسردر زیرا خاموشلردر
وهر کس مشرب اشراقیده دکلدر که من القلب الی القلب محادثه یه
قادر اوله (وکلام ثانی عالم بقا وحالت فرقه دائردر که بو عالمده عاشق
فی المثل بکیدن جان بولور وعندلیب بهار کبی فریاده کلور وداستان
اوقومغه باشلر وعاشق فانی ومحبت باقینك داستانی ارباب دله معرفت
سویلیوب صحبت جان ایتمکدر زیرا اسرار الهیه اهل نفسك حوصله سنه
کنجایش بولماز وجبل شاهق درون جوزه ادخال ایتمك اولماز وفی المثل
تاوق بازارنده دوه صاتلمز وحصیر بافی کارکاه حریره قویوب ایش
طوتلمز (وکلام الملوك ملوك الکلام) وفقنجه هرکدا طبع وسفله
مشرب مقتضای حال اولان کلام عالینك سرنی بلمز واو کمادق آدمه
سرمایه ویرمك اولماز پس اسرار الهیه (حور مقصورات فی الخیام)
مقوله سندندر که اجانب ونامحرمه آچلمز * ومن کان یؤمن بالله والیوم
الآخر فلیکرم جاره * تکریر شرطیه اهتمام وهر خصلت مستقله یه
اعتنایه دلالت ایدر اکرام وتکریم انسانه برنفع ایصال اولنمقدر که
انده وضع قدر اولمیه ویاخود ایصال اولنان شیء شریف اوله (وجار
اودر که انك مسکنی سنك مسکنکه قریب اوله که عجم همسایه وترك
قومشی دیر وجارده معنای قریب اولمغله مجاور حرمین دیرلر
وجوارمزده دینلك قربزده دیمکدر واثرده کلور (اللهم اجرنی
من النار) اصلنده اجورنی در جواردن امان معناسنه یوخسه مهموز الفاء
اولان اجردن ویا مهموز العین اولان جاءردن دکل ودیمشلردر که

بوراده امر ندب ایچوندر زیرا وجوب مواسات اوائل اسلامده وحال
ضرورتده ایدی صکره منسوخ اولدی اکرچه حق جار عقلا ونقلا
استعظام اولنور اموردندر پس بقدر الطاقه احسان اوزرینه اوله
جاری ذمی اولورسه ده ومنع ماعون ایتمیه فأس وقدر ودلو وابره وقصعه
وغربال وقدوم ومقدحه وماء ونار وملح وامثالی کبی که ناس بونلرله
بری برلرینه اعانت ایده کلمشلردر وتحمل وکف اذی ایلیه زیرا اثرده
کلورکه (من اذی جاره ورثه الله داره) وجاری ایچون جلب
منفعت ودفع مضرت ایده دارنك جدارنه بول وطرح کناسه ایتمکدن
حذر قله وشرندن احترازا اولنان آدم یوم قیامتده شر ناس اولسه کرکدر
ومسجدك جاری قرق خانه یه دك اولدیغی کبی جار خانه دخی بو بله در
(وقرب دار تعارفی وتعارف دخی ائتلافی وائتلافی دخی اکرامی
مستلزمدر) پس جوارده سر تعارف ارواحه واردر که ائتلاف اجسام
واکرام اکا موقوفدر پس جار اکر مؤمن واکر کافر در ایکی صورتده دخی
مؤمنه فائده سی واردر زیرا یا نعمتدر که موجب شکر ویا محنتدر که
مقتضیٔ صبردر وصبر وشکرك هر بری مقامات عالیه دندر واوائلده
اولیاء بغدادك نیچه لری مجوس واهل کتابله همجوار اولوب صبرلری
ومعامله ده مجامله لری سببیله انلرك ایمان وهدایتلرینه باعث اولمشلردر
(الحاصل حق جار شعب ایمانك عظائمندندر بناء علی هذا طالب ایمان
کامل اولان کیمسه بو شعبه یه نشوونما ویرر وفرعنی اعلای علیینه ایرکورر
* ومن کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیکرم ضیفه * ضیف اصلنده میل
معناسنه در زیرا ضیف صاحب خانه یه میل ایدر نزول جهتیله وضیافت
قراده متعارفه اولدی (وکلام نحاتده اضافت استعمال اولنندی شول
اسم مجرده که اندن اول اکا بر اسم ضم اولنه وعجم ضیفه مهمان وترك
قونق دیر وانك اکرامی وجوهله در طلاقت وجهله تلقی وطریق
بعیددن کلورسه تعجیل ضیافت کبی زیرا کرچه عجله شیطاندندر ولکن
برقاچ ماده ده امور لازمه دندر قرای ضیف وتوبه وقضاء دین ودفن
میت وترویج بکر واداء صلاة کبی زیرا وارد اولمشدر که (اول الوقت

رضوان الله واوسط الوقت رحمة الله وآخر الوقت عفو الله) وضیفك
خدمتنده بنفسه قائم اوله زیرا دیمشلردر که انسانه استاذنه وابوینه
ومهمانه خدمت ایتمك عار دکلدر اکر سلطان ایسه ده وبورادندر که
هرون الرشید ایام خلافتنده بعض فقهانك بعد الطعام یدنه صب ماء
ایلدی (وروایتده کلمشدر که الله تعالی حضرت ابراهیم علیه السلام
اکرام ضیفله امر ایتدکده هر بری ایچون برقیون بریان ایلدی
وبو امر تکرر ایدیجك ثور ذبح وبعده جمل مشوی ایلیوب ینه اکرام ضیفله
مأمور اولیجق متحیر اولدی وآخر طرف کبریادن اخبار اولندیکه
اکرام ضیف کثرت طعامده دکل بلکه بنفسه خدمتنده در پس ابراهیم
بنفسه خدمته قائم اولوب (الان اکرمت الضیف) دنلدی واکرام ضیف
برکون ویا اوچ کوندر که یوم اولده بقدر الطاقه تکلف وطعامی احسن
ظروفه وضع ایدر وایکنجی واوچنجی کون عادتنی تجاوز ایتمز والا مانع
اخلاص اولدوغندن ماعدا بلکه اظهار عبوستله ضیفی متأذی
قیلوب آثم اوله واوچ کوندنصکره اولان صدقه ومعروفدر که شرعا
اوزرینه جبر یوقدر وغریب فقیره وقت وداعده برکون وبر کیجه لك
جائزه ویرر ومهمانه اعتذار ایدوب اکرامده قصور ایتدك دیو تطییب
خاطر ایلر واکل اوزرینه حث ایتمك مشروعدر اکر اضیافده فقور
وار ایسه تنکیم رومده یورك دیرلر وصاحب خانه اضیافدن عوض
وثناء حسن صددنده اولمز والا اجری باطل اولور (ومهمان میزبانك
کناهلریله بله کیدر آب وضوئله خطایاد کیلوب کندوکی کبی وبوندن
ماء نجس اولمق لازم کلمز اکرچه بعض مجتهدلر ذاهب اولمشلردر
زیرا ذنوبك نجاستی امر معنوی درکه امر حسی اولان ایله مختلط اولمز
تنکیم مشرك نجس در کفری جهتندن عینی دکل انکیچون طعامی حلال
وپاك ومسجده دخولی جائز اولدی بعده اضیافت انواع اوزرینه در تزوج
وولادت وختان وبناء وسفردن قدوم وساع ولادتده عقیقه وعند المصیبة
طعام وبلا سبب ضیافت کبی ولکن دعوته اجابت لازمدر دیو هر
دعوته اجابت اولنمز زیرا منکراتی مشتملدر والله المجیر الحفیظ

* الحديث السادس عشر *

* لا تغضب * يعنی اصحابدن بر کیمسه که اسمنی تعیین ده اختلاف
ایتمشلردر جناب نبوته صلی الله علیه وسلم کلوب یا رسول الله بکا وصیت
ایله یعنی بر عمل ایله امر ایله که انکله عامل اولوب نجات بولاین دیدکده
لا تغضب دیو غضبدن ومقتضای غضب اولان قول وفعل نامشروع
ونامستحسندن نهی ایتدیلر واول صحابی اوچ کره تکرار سؤال ایدوب
هر کره سنده لا تغضب ایله مجاب اولدی زیرا قوت غضبیه سی غالب
اولدیغی نور فراستله قلب نبوی یه منعکس اولیجق حالنه مناسب اولان
وجهله توصیه ایلدی نتکیم بر قاتل ابن عباسه رضی الله عنهما
کلوب قاتل ایچون توبه وارمیدر دیو سؤال ایتدکده یوقدر دیو جواب
ویردی زیرا اول کیمسه نك سفك اولدوغن بلوردی انکیچون
بطریق الزجر نفی توبه ایلدی وغیری دخی کلوب قاتله توبه وارمیدر
دیوجك واردر دیدی زیرا بونك حالی اولکی یه مغایر ایدوکی معلومی ایدی
انکیچون حکیم الهی دیرلر شول کیمسه یه که هر نسنه نك سرنه واقف
وموضعنه واضع اوله وغضب حالت نفسانیه در که دم قلبك ارادت
انتقام ایچون غلیانندن حاصل اولور انکیچون حدیثده کلور که غضبدن
حذر ایدیکوز زیرا غضب ابن آدمك یورکنده بر آتش پاره سیدر
بوسببدن طمرلری منتفخ اولور وکوزلری قزارر وحدیث آخرده غضب
شیطاندندر دیو شیطانه اسناد اولندی زیرا شر مقوله سیدر شر واغوا
وتسویل ایسه شیطان ونفسه نسبت اولنور وشیطان ناردن مخلوق
اولمغله اکا منسوب اولان غضب دخی ناری اولدی انکیچون سزدن
بریکوز غضب ایتسه توضی ویا اغتسال ایده دیو امر وارد اولدی
زیرا آتشی صو سوندرر مقصود اغراض دنیادن ادبار وجناب حقه
اقبال الله اول آتشك حرارتنی بدندن تبرید در وریاضتله قوای حیوانیه
ضعیف اولمغله تدریجله نار غضب دخی منطفی اولور انکیچون
تن پرور اولانلرده غضب غالبدر بوجهتدن بعض ارباب معرفت
دیمشلردر که مغلوب طبع حیوانی اولان دفع غضب ایدهمز بلکه اکا

ریاضت سببیله غالب علی الطبع اولان قادر اولور واکر بو معنی اولمیدی
لا تغضب مالا یطاق ایله تکلیف اولوردی پس هر کسك اختیاری
النده در که بر نسنه نك اسبابی یورندن طریقنه سلوك وحصولنه صرف
مقدور ایدیجك مقصود حاصل اولور بویله ایکن اصل غضب
وسائر اصول صفات ذمیمه بالکلیه منقلع اولمازلر والا بشر ملك اولمق
لازم کلور بوجهتدندر که دنیاده مجاهده وامر ونهی باقیدر وعصمت
دیدکلری امتناع بالغیر معناسنه بر حالتدر که مرتفع اولسه انسان اولکی
حالنه رجوع ایدر انکیچون حدیثده کلور (اللهم لا تکلنی الی نفسی
ولو طرفة عین) وقرآنده کلور (والا تصرف عنی کیدهن اصب الیهن
واکن من الجاهلین) وینه کلور (ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه) یعنی
اهل ناره ناری معاینه ایله عین الیقین مرتبه سی حاصل اولدقدنصکره
دنیایه وطع اوله مردود اولسلردی ینه مقتضای جبلت اوزرینه
نهی اولندقلری کفر ومعاصی ومیل ماسوایه عودت
ایدرلردی فافهم فان هذا المقام من مزالق الاقدام (وانسانده
قوای محرکه دیدکلری ایکیدر که بری قوت شهوانیه وبری دخی قوت
غضبیه در قوت شهوانیه اودر که بر نسنه یی استحسان ایدوب طلبنده
اولور ولکن نفع وضرری اولدیغن بلمز انکیچون نیچه لر شهوات مضره
ایله مبتلی اولوب آخر انك اوزرینه هلاك اولورلر بو مقوله شهوت ایسه
سائر حیوانده اولماز بلکه کندی نفسندن الم جوع وحاجتی دفع ایچون
غدایی ارادتله تناول ایدر شهوتله دکل پس هر ارادنده شهوت اولماز
وقوت غضبیه صفات سبعیه دندر که نفسده قوی وقدرت تصرف
وتسخیره باقوب قهر وغلبه صددنده اولور وانك اصلی عالم وجودده
اولان امور عارضه درکه مراده وصولدن مانعدر پس مرادم حاصل
اولدی دیو غضب وحاصل اولسون ایچون حدنی تجاوز ایدر اشته
دار ینده قوت شهوانیه جاریه در زیرا اهل نعیمه لذت اکا منوطدر
فاما جنتده قوت غضبیه اولماز زیرا هر مراد حاصل وموجب اضطراب
یوقدر وجنتده نفس نباتیه دخی یوقدر زیرا نفس نباتیه شول قوتدرکه

جسمدن منتقص اولان مرتبه‌یی جبر و اکا نما ویرمک ایچون طالب غذادر
انسان ایسه جنینده حالت واحده اوزرینه باقیدر واکل وشربی شهوت
وتلذذ طریقیله‌در یوخسه جبر ونماء مذکور ایچون دکل و بوندن فهم
اولندی که طالب غذا اولان نفس نباتیه‌در یوخسه نفس حیوانیه
دکل زیرا حیوان من حیث هو طلب غذا ایتمز بلکه نبات اولدیغی
جهتدن طلب ایدر که نبات طالب نشو ونمادر (واون عدد قوت دخی
واردرکه اکا قوای مدرکه دیرلر حواس خمس ظاهره وخمس باطنه کبی
(ویدی عدد قوت دخی واردرکه نفس نباتیه‌یه تابعدرکه لامحرکه
ولامدرکه درکه غاذیه ونامیه ومولده وجاذبه وهاضمه وماسکه
ودافعه‌در و جمیع قوی قوت مدبره‌یه تابعه‌در که نفس ناطقه
دیدکلریدر زیرا سلطان مملکة الوجود درکه اعضا وقوی اکا رعایا
کبیدر وحواس ظاهره وباطنه وقوت شهویه وغضبیه ونفس
نباتیه‌یه تابعه اولان قوای سبع که مجموعی اون طقوزدر علیها تسعة
عشر ایله اشارت اولنان اون طقوز زبانیه‌نك سریدر همان اصلاحنه
سعی ایله تاکه باب نار طبیعت ونفس اوزریکه مغلق وابواب جنات
ثمانیه مفتوح اوله (ودیمشلردرکه قوت شهوانیه‌دن قوت غضبیه‌نك
مفاسدی اکثردر زیرا ضرب وقتل وهدم وکسر وقطع وسائر
فسادات قوت غضبیه‌نك آثاریدر وکاه اولورکه غضب طلاقه سبب
وبلکه کفره مؤدی اولور نتکیم حدیثده کلور (ان الغضب لیفسد
الایمان کما یفسد صبرالعسل) وبو معناده‌درکه برکیمسه غضبنی انفاذه
قادر ایکن کظم غیظ ایلسه حق تعالی انك قلبنی امن وایمان ایله مملو ایلیه
(وحدیث قضاعی‌ده کلور (اذا استشاط السلطان تسلط الشیطان)
سلطانك قلبی نار غضبله ملتهب اولسه انك اوزرینه شیطان تسلط
ایدوب مغضوب علیهك اهلاکنه اغرا ایدر وکفر سویلدر واشته‌در
نتکیم ملوك امویه‌دن ولید ابن یزید تفؤل قرآن ایدوب (واستفتحوا
وخاب کل جبار عنید) آیتی کلدکده غضبندن تمزیق مصحف ایلیوب
کفر دخی سویلدی وایام قریبه‌ده شر قتل ایله مقتول وسری اولا

قصری

قصری اوزرینه وثانیا سور بلد اوزرینه مصلوب اولدی
ودیمشلردرکه بویله برده سلطاندن مقصود هر قاهر وذو سلطنتدر
پس انده نواب سلطان وزوج وسید دخی داخلدر زیرا زوجك
دخی زوجه‌سی وسیدك عبدی اوزرینه تسلطی واردر بو وجهدن
نیجه‌لر اغوای شیطان وغضب نفسانی ایله زوجه‌لرن ومملوکلرن قتل
ایلمشلردر چونکه عبد نیجه کره سبب غضب الهی اوله‌جق کارده
بولنوب ینه (ویعفو عن کثیر) وفقنجه معفو وموجب غضبدن
سالم اولمشدر پس عبده دخی لازمدرکه بو معنایی ملاحظه ایلیوب
عباد الله ایله حسن خلق وعفو وصفح ایله معامله ایلیه نتکیم حدیثده
کلور (تخلقوا باخلاق الله) وحق تعالینك اوچیوز آلتمش اخلاق
حسنه‌سی واردرکه حضرت صدیقده رضی الله عنه مجتمع اولمش
ایدی پس مجموعی اولمدیغی صورتده باری کلمهٔ توحیدله بعضیسی مجتمع
اولسه ینه سبب فوز وفلاحدر وحسن خلق وجود وکرم اول اخلاقك
کزیده‌لرندندر (بعد ذا حدیث مذکورده نهی اولنان غضبدن مراد
غضب نفسانیدر زیرا لله اولان غضب که غضب رحمانیدرکه
مشروعدر وانسان رحمت وغضبه مظهردر یعنی انسان ناقص
من وجه مرحوم ومن وجه مغضوبدر انسان کامل ایسه من کل الوجوه
مرحوم وغضب حقله غضوبدر وغضب حق ارادت انتقام
معناسنه‌درکه صفت ذاتیه‌در زیرا هر صفت ذاتیه‌در زیرا هر صفت که
حق تعالی حقنده بدایتی جهتیله متصور اولمیه نهایتنه محمولدر مثلا
رحمت که رقت قلبدر حقده کوره انعام واحساندر وغضب که ثوران
دم قلبدر حقده کوره ارادت مذکوره‌در وسائر صفات متشابهه دخی
اکا قیاس اولنه فرح وضحك وتبشبش وتکبر واستهزا ومکر وحیا
ونظائری کبی وبونده حلم حماری دیدکلری ذم واردر نتکیم دیمشلردرکه
(من استغضب فلم یغضب فهو حمار) مقصود حقده مخالف اولمیه‌جق
وجهله غضبدر وسرعت انتقام عادات کرامدن دکلدر بو وجهتدن
اهل الله طریقنده علامات ذائقه‌دندرکه بر امر معین ایچون منفعل اولمیه

بلكه توقف ايده زيرا شايد اول منفعل اولديغى نسنه ثابت اولميه وياانى رفع ايدر برنسنه عارض اوله وياخود نظرا حديث انى كندى نفسندن نفسنه قيلور غيريدن قلمز زيرانفسى جمله بى جامعدر بوسببدن كنديدن كندنه اولان نسنه يه منقبض اولمق اولماز فافهم فانه عميق وظاهر غضب انسادن مطلقا الى حلول الاجل مرفوع اولمازو باطن غضبك بعضيسى نفس اخيردن اول اولان انفاسده منقطع وزائل اولور اكر سعادتله ختمى مكتوب ايسه وبعضيسى دخى بعض مواقفه تأخير اولنوب وقت مرهوننده مرتفع اولور وشولكه شقاوتله ختمى مكتوبدر ابدى قبضهٔ شمالده مظهر جلال اولوب قالور حفظنا الله واياكم من موجبات غضبه وعقابه وشرفنا برحمته وبثوابه آمين آمين

* الحديث السابع عشر *

* ان الله كتب الاحسان على كل شئ * كتب وكتابت اصلنده جمع الشئ الى الشئ معناسنه در حروفى خطله برى برينه جمع وكتيبه ديرلر شول عسكره كه مجتمع اولالر متفرق اولسه لر كتيبه دنلمز واثبات وفرض وتقرير وايجاب وحكم وامر وارادت معنالرنده استعمالى شايعدر تكيم مواردندن ظاهردر وهر نسنه نك ابتداسى ارادت و وسطى قول وانتهاسى كتابدر ولكن طلب وارادت معناسنده استعمال اولنمقده فى الجمله محذور واردر شول جهتدن كه مرادارادتدن تخلف ايتمز اكثر ناس ايسه احسان قيدنده دكلدر واحسان اصلنده الى كلمه سيله مستعمل اولمغله بوراده على بى لام اجليه معناسنه اخذ ايتديلر كما قال تعالى (ولتكبروا الله على ماهداكم) اى لماهداكم ويافى معناسنه در ديديلر كما قال تعالى (على ملك سليمان) اى فى ملك سليمان بوسببدن بعض علماء (ان الله امركم بالاحسان فى كل شئ) ديو تقدير ايلديلر وبو فقيره لائح اولان بودركه بوكلمه نك على ايله تعديه سى حمل النظير على النظير قبيلندندر زيرا احسان انعام معناسنه در انعام ايسه على ايله مستعملدر وبو استعمال شايعدر قال تعالى (سأل سائل بعذاب) اى دعا داع بعذاب كبى تكيم حمل النقيض على النقيض دخى جاريدر اسربه كبى كه مقابلى اولان جهر به اوزرينه

محمولدر بونده كل شئ عمومنده الله تعالى داخل دكلدر زيرا احسان ناسدن غنيدر مكركه مؤول اوله (جعت فلم تطعمنى وظمئت فلم تسقنى) كبى كه بوراده عبد مولى منزله سنه تنزيل اولنمشدر بناء على هذا عبده احسان همان مولايه در وظاهر اولان بو عمومده قيد حيثيت معتبردراى من حيث انه محل الاحسان معناسنه پس غيريسى خارجدر مثلا شيطان دخى كرچه اشيادندر فاما محل لطف دكل بلكه محل قهردر وانكله معامله مخالفتله كركدر موافقتله دكل والا نامحله اصطناع معروف يد حرامى يه دفع سيف كبيدر ملك بويله دكلدر پس انلره وخصوصا حفظه يه احسان كراهت ايتدكارى ومتأذى اولدقلرى قول وفعلدن امساكدر وطائفهٔ جن دخى محل احساندر زيرا جن شياطيندن مؤمن اولنلردر انكيچون سلامده نيت وعلى عباد الله الصالحين ده ملك كبى ادخال اولنورلر وكلاب دخى احساننده داخلدر زيرا قتلى منسوخدر پس حيه وعقرب وسائر واجب القتل اولنلره قياس اولنماز تكيم بالاده برمقدار ذكرى سبق ايتمشدر اكرچه كلب اسود مستثنادر اهل ذمت حربيدن مستثنى اولديغى كبى انكيچون اهل حربه سلاح بيع اولنماز وهر وجهله تضييق اولنور اهل ذمته ايسه صدقه وزكاة فطر وبعض مواسات مشروع قلندى پس بونلردن وكلام آتيدن محليت قيدى معتبر اولمق ظاهر اولدى * فاذا قتلتم فاحسنوا القتلة * بوراده قتل ارادهٔ قتل ايله مؤلدر مسببك اسمنى سبب اوزرينه اطلاق طريقيله مراد احسانه متصل اولان ارادت اولديغى ايذان ايچون (فاذا قرأت القرأن فاستعذ بالله) كبى قتل ايله موتك فرقى بالاده درقتله كسر قافله هيئت قتلدر يعنى شول حالتدركه قاتل حين قتلده انك اوزرينه در جلسه وركبه كبى كسرله كه نوع جلوس ونوع ركوب ديمكدر يقال قتله قتلة سوء يعنى هيئت قبيحه اوزرينه قتل ايلدى بوراده احسان قتل بودركه اسهل طريق اوزرينه اولا كه انده زياده ايلام وتعذيب اولميه وضرب وقتلده وجهنه ضرب اولنميه زيرا تشويه وجه منهيدر وشويله كه (قبحت الوجوه) كلمشدر ملعونيت اعدادن عبارتدر پس

وجوهله مراد اعيادر واسهل قتل آدمی سيفله ضرب عنقدر واصعبی
حنقدر كه حبل ايله حلقومنی صقوب حبس نفس ايتمكدر بونده امر
جاهليتی رد واردر كه حيوانی كسمز آلت ايله ذبح وانف واذن ورجلنی
قطعله تعذيب ايدرلردی كه اكا مثله ديرلر و بو امر وجوب ايچوندر
هر قتل جائزده كرك ذبح وكرك قود وكرك حد اولسون نتكيم عمدا
تارك الصلاة اولان عند الائمة الثلثة قتل اولنور زيرا شرعده
بو مقولهدن غيری وجهله قتل يوقدر وقطاع طريق صلب وزانی
محصنی رجمله قتل ايتمك بو حديثدن مستثنادر زيرا بونلرك حقنده
شارعدن تشديد وارد اولمشدر وكذلك (من غرق غرقناه ومن حرق
حرقناه) سياسته محمولدر و بونده قتل نفس اماره ده طريق رفقه
سلوكه اشارت واردر نتكيم حديثده كلور (نفسك مطيتك فارفق بها)
وينه كلور (ان لنفسك عليك حقا) پس تقليل غداده تدريج ومجاهداتده
تعديل لازمدر زيرا عجول اولان بولادن تيز قالور ومركبنی مجروح ايلر
انكيچون سالكه رهنما كركدر كه وجه سلوكی اوبلور (ومن الله العون
وهو المغيث * واذا ذبحتم فاحسنوا الذبح * بودخی ذكر سبب واراده
سبب طريقيله در تقديری واذا اردتم ذبح ما يجوز ذبحه من البهائم
ديمكدر ذبح حيوانه مخصوص اولمغله تخصيص بالذكر ايلدی بعض
رواياتده فاحسنوا الذبحة كلمشدر نوعيت و ماقبلنه موافقت
اوزرينه كه ذبحه كسرله هيئت ذبحدر ولكن اكثر نسخ مسلمده ذبح واقع
اولمشدر كه فتحله مصدر اولمق اوزره در يعنی ذبح فتحله حلق حيوانی
شق واوداجنی قطع معناسنه وذبح كسرله ما يذبحدر قال تعالى (وفديناه
بذبح عظيم) ای بكبش عظيم و ذبحه احسان بودر كه عنفله صرع
وشدتله يندن جر ايتميه وقبله يه توجيه ايده و بسمله وسكينی كسكين ايله
عروق رقبهسنی سرعتا قطع ايليه و كندی و كالهٔ كسمز
بچاغله تعذيب و موضعنك غيريدن معالجهٔ ذبحله تلويث ايتميه
مرويدر كه برقيون قصاب الندن قورتلوب جناب نبوت صلى الله عليه
وسلم يانه فرار ايتدكده قصاب كلوب انی طوتوب اياغندن سوريچك

حضرت رسالت بيوردیلركه (ای قيون الله تعالينك امرينه صبر ايله
وای قصاب سوق رفقله سوق ايله) بوندن فهم اولندیكه اول قيون
معنای ذبحی ادراك ايدردی انكيچون خوفندن فرار ايلدی وحضرتك
اصبر ياشاة بيوردقلری دخی اكا دالدر پس حيوانده تمييز وادراك
واردر اگرچه عقل انسانی يوقدر ولكن صورت خطاب انی عقلاء
منزلهسنه تنزيل ايتديكی عقلايه خفی دكلدر زيرا جميع اشيا عند
المكاشفين حيات وعلمله متصفدر نتكيم حديثده كلور (احد يحبنا
ونحبه) يعنی احد طاغی بزی سور و بز دخی انی سورز وقرآنده كلور
(وان من شیء الا يسبح بحمده) يعنی اشيانی تسبيح وتحميدله وصف
ايدوب بعده (ولكن لا تفقهون تسبيحهم) ديو ضمير جمع عقلاء ارجاع
ايلدی و بو مقوله آيات واحاديثی تأويل ايتمك سخافت عقل وقصور
ادراكدندر نتكيم بعض اهل رسوم ذاهب اولمشلردر فاما تسبيح اشيانی
استماع ايدن مكاشف عندنده تأويل عقلی غلطدر واجب اولان
ظاهری اوزرينه جاری اولوب حقيقتنی اربابنه تفويضدر و بعض
اشيايه جماد ديدكلری عوام ناسه كوره در والا ميت مفارقت
روحدن صكره جماد منزلهسنده ايكن ينه روح عناصر اصلی ايله
زندهدر انكيچون بعض موتی تكلم ايلمشلر وغسال وحفاره وامثالنه
مقامه مناسب سوز سويلمشلردر * وليحد احدكم شفرته * يحد ياء
مثناة تحتانيهنك ضم ودال مهملهنك فتح وتشديدی ايله احداددندر كه
تيز يعنی كسكين ايتمكدر يقال حددت السكين رققت حده بان يمسحه
بحجر اومبرد و بلكو ديدكلری طاشه حجر الشحذ ديرلر شين معجمه وحاء
مهمله وذال منقوطه ايله وحديد النظر وحديد الفهم وحديد اللسان
ديرلر تأثير حديد كبی تأثير ايلسه واستحداد حديد يعنی استره استعمال
ايتمكدر وشفره شين معجمهنك فتحيله سكين عظيم وعريض معناسنه
مراد ما يذبح بهدر شفره اصلنده سيف وسكين كبی حدی وكسكين
طرفيدر وشفير الوادی كنار الوادی ديمكدر صكره جزئنك اسميله
تسميه اولنوب بچاغه شفره دينلدی زيرا مقصود اولان كسكين طرفيدر

يعنى سزدن بريكز يعنى ذبح اولان كمسه تحديد سكين ايدوب مذبوحك حلقومنه امرارده تعجيل اتسون تاكه روح حيوانى اولان دم مسفوحك سرعت جريانيله مذبوح دخى الم موتدن خلاص اولسون زيرا المى ادراك ايدن نفس حساسهٔ حيوانيه‌در نفس ناطقه دكل پس حدود دنيويه وعقبات اخرويه‌نك محلى نفس حيوانيه‌دركه بومعناده يعنى احساس ضرب وقطع وقتلده انسان وحيوان مشتركدر وقرآنده كلور (كل نفس ذائقة الموت) يعنى ذوقله تعبير اولنديغنك اصلى بودركه نفس ناطقه‌نك بدندن مفارقتى وقتنده الم موتى ذوق ايدن نفس حيوانيه‌دركه بدن وهيكله متعلقدر انكيچون مغلوب اولان كمسه‌يه آسان والادشواردر ونسوهٔ زليخا تقطيع انامل ايتدكلرنده بى شعور اولدقلرندن الم تقطيعى احساس ايتمديلر اشته عاشق حالى وانسان كاملك حالى دخى بويله‌در (بعد ذا احداد شفره ايله امر وجوب ايچوندر اكرشفره كه آلت ايسه زيرا تعذيب حيوان حرامدر والا ندبه محمولدر ولكن ديمشلردركه مذبوحك مقابله سنده احداد ايتميه زيرا مذبوح فى الجمله موتى مدرك اولدوغندن انكله متعذب اولور ومرحمت شان مؤمندندر (وديمشلردركه اوچ كمسه فلاح بولماز برى بايع البشر و برى قاطع الشجر و برى ذابح البقردر فافهم الاسرار ان كنت من اولى الالباب والا فاجتهد فى قرع الباب فان الله مفتح الابواب * وليرح ذبيحته * يرح باء مثناة تحتانيه‌نك ضمى وراء مهمله‌نك كسريله اراحتدندر جلب راحت و ياحصولنه تسبب معناسنه وراحت واستراحت آسوده لكدر يعنى دكلنمك ووجدان حضور وسرورله نفس آلمقدر (ذبيحه اكرصفت اولورسه دابهٔ مذبوحه ديمك اولور ولكن غالب اولان اسميتيدركه وصفيتى منسيدكيدر (وعملوا الصالحات) كبى كه صالحات اعمال صالحه‌ده اسم اولمشدر انكيچون بحسب الغالب موصوف تقدير اولنماز يعنى ذبيحه سنى ذبح ايتدكدنصكره حالى اوزرينه ترك وامهال سلخ ايده تاكه اضطرابنده مستريح وساكن اوله و ياخود اراحه سرعت امراره محمولدر تكيم

مرور ايتدى (وان ملك ديمشدركه بو ايكى فعل يعنى تحدد وتروح احسان ذبحى بيان كبيدر انتهى وسمك وجراد مقوله سنى دخى بقيهٔ روح واريكن آتشه قويوب پشورميه زيرا بودخى تعذيب حيواندندر وقرآنده كلور (ان احسنتم احسنتم لانفسكم) يعنى انسان اسم اعظم وصورت عالمدن عبارت اولديغى نيك وبدنه اشلرسه راحت والم وثواب وعقابى ينه كندنه راجعدر پس جملهٔ اشيا اصل واحددن وذات احديه‌دن صادر اولدوغنه نظر ايدوب اقربا وارحام بربرلرينه تراحم وتعاطف ايتدكلرى كبى اولدخى اشياله بومعامله‌يى ايليه والا صلهٔ رحم ايتمش اولماز وآخر غربت وفرقتده قالور چونكه ورثهٔ انبيا اولان علماء عاملين بو احسانى وكيفيتى عصرا بعد عصر ناسه تعليم ايليوب جميع اشيايه نافع اولور وجهله حركت ايتديلر اشيا دخى تشكر ومكافات طريقيله انلر ايچون استغفار ايلديلر نتكيم حديثده كلور (ان العالم يستغفر له من فى السموات ومن فى الارض حتى الحيتان فى جوف البحر) يعنى بالقلر اصل العناصر ومايهٔ حيات اولان صووده متكون اولمشلركن ينه فى الحقيقه حياتى انسان كامل يوزندن بولورلر وكنديلرينه فيض احسانى انك جام امدادندن آلورلر بوجهتدن اشيا انسان كاملك مداح وثناكارى وخدمتكزاريدر وانك مشاهده سنه مشتاقلردر شويله كه احسن الاشياء اولان ملائكه انك مطالعهٔ ديدارنه ازدحام ايدرلر (بعد ذا حديث مذكورده اشيا تعميم اولندقدنصكره ازجمله انسان وحيوان تخصيص قلندى زيرا مرور ايتديكى اوزره قتل انسانه وذبح حيوانه كوره‌در پس بوندن فهم اولنديكه انسان مكرمه لاجل المصلحه قتل ايله تعرض جائز اولميجق ذبحله حيوانه تعرض ايتمك بطريق الاولى‌در زيرا حيوان كرچه تسبيح وتحميد ايچون خلق اولنمشدر سائر اشيا كبى ولكن منفعتى انسانه راجعدر وهر قهر لطفى متضمن اولق سبق رحمتدندر بوجهتدن انسانه لازمدركه هر لطف وقهرده دامن احسانه تشبث ايليه وخلق الهى ايله متخلق اولوب غضب وقهر صرفدن حذر ايليه والله الحفيظ

الحديث الثامن عشر

اتق الله حيثما كنت خطاب خصوصا نجباء نبویه وزهاد صحابه‌دن
ابوذر حضرتلرینه‌در رضی الله عنه وعموما سائرلره‌در زیرا خصوص
سبب عموم حکمی منافی دکلدر (مرویدر که اوائل اسلامده جناب نبوت
صلی الله علیه وسلم مکهٔ مکرمه‌ده مختفی ایکن ابوذر غفاری کلوب
کمربند اسلام اولوب مکه‌ده اقامت مراد ایتدکده حضرت رسالت
انی انتفاع خلق ایچون قبیله‌سنه کوندرب بو برقاچ کلمهٔ جلیله ایله
توصیه بیوردی (وانما تکونوا فثم وجه الله) موجبنجه مکاشفه جمیع
اینیات برابر اولدیغی سرن طیوردی واتقاء حذر کردن ونکاه داشتن ایله
تفسیر اولنور که معنای ثانیه کوره ایکی مفعوله متعدی اولان وقایه‌دن
اولور تتکیم قرآنده کلور (فکیف تتقون) ای تتقون انفسکم علی ماذهب
الیه المفسرون (وحیث ظرف مکاندر حین ظرف زمان اولدیغی کبی
کاه اولور که جهت واعتبار ایچون استعاره اولنور وماجازمه‌در یعنی
حیث واذ کلمه‌لری فعل مضارعی ما انضمامیله جزم ایدرلر والا فلا
(دیمشلردر که اتقائله امر وجوب ایچوندر زیرا تقوی خوف وخشیت
واکتساب اوامر واجتناب زواجردر بوایسه واجبدر پس دیمک اولور که
یا اباذر کرک مکه‌ده وکرک قبیله‌کده وسائر ایندیانده وجمیع احوالده
کرک علنا خلقه قرشو وکرک سرا خلقدن کزلی وکرک سرادده وکرک
ضراده حقدن حذر ایله وغضبندن صاقن که سنی امر ایتدیکی یرده
کورسون نهی ایتدیکی محلده کورمسون (وحوف وخشیت ومعاملهٔ
مع الله هرکسک معرفتنه کوره‌در انکیچون دیدیلر که تقوی کفر
ومعاصی ومیل ماسوادن پرهیزدر که تقوای عوام وخواصه شاملدر
زیرا ابوسعید الخراز قدس سره دیمشدر که (حسنات الابرار سیئات
المقربین) یعنی عوام محرماتدن وخواص شبهاتدن واخص خواص
مباحاتدن وبعض حلالاتدن دخی پرهیز ایدرلر زیرا طالب حق اولان
ماسوانی حقه بذل ایدوب دنیادن مس ضرورت ایتدیکی مقدارله
اکتفا ایدر وحقیقت تقوی ایکی وجهله‌در بری نقائصی نفسه اسناد

ایلیوب نفسیله حقدن اتقا ایدر یعنی نفسنی حقه وقایه قیلور وبری
دخی کمالاتی حقه اضافت ایدوب حقله نفسندن اتقا ایدر یعنی حقی
کندی نفسنه وقایه قیلور مثلا عدم نقصان ووجود کمالدر پس عبد
(فاتقوا الله حق تقاته) موجبنجه عدمی کندی نفسنه ووجودی حقه
اضافت ایدر زیرا حق ازلا وابدا موجوددر که اکا معدوم اولمق
یوقدر شول معنادن که وجودی ذاتیدر وعبد ازلا وابدا معدومدر که
اکا موجود اولمق یوقدر وحقک اکا افاضهٔ وجودی انی عدم اصلیسندن
اخراج ایتمز پس اکر حق واکر عبد الان علی ما کان سری اوزرینه‌در
وتقوی‌ده حقوق الله وحقوق عباد داخلدر زیرا اکتساب مأمورات
واجتناب منهیاتی مشتملدر (ودیمشلردر که متقینک فضائل جمله‌سی
واردر که قرآنله ممدوح واعدا اوزرینه منصور وشدائددن ناجی
وحلالدن مرزوق وذنبی مغفور وقلبی پرنور وعملی مبرور وحقه محبوب
ومبشر من عند الله‌در وتقوی علم اوزرینه موقوفدر زیرا جاهل مأمور به
ومنهی عنه ندر بیلمز پس علمک سائر فضائل اوزرینه رجحانی واردر
وحدیثده کلور (من یرد الله به خیرا یفقهه فی الدین ویلهمه رشده)
یعنی مصالح دین ودنیایه مهتدی قیلور (ودیمشلردر که اکبر ذنوب بندر که
برکیمسه‌یه اتق الله دیسه‌لر اول دخی قبول ایتمیوب علیک نفسک دیو
جواب ویره زیرا اوائلده خلفادن اولنلریله اسم الله یاد اولنسه یوزلرین
یرلره سوررلر وسوار اولنلر دابه‌لرندن نزول ایدرلر دیکه بو وضعدن مرادلری
تعظیم الله وتعظیم اسم الله ایدی زیرا قلبلرنده استشعار خوف الهی ایدنلر
قلبلریله دخی سرفرو ایلرلر ووصایای نبویه‌ده کلور که یا اباهریره
برکیمسه‌یه اتق الله دیسه‌لر اول دخی بوسوزدن اوتوری غضب ایتسه
یوم قیامتده بر موقفده نصب اولنه که جمیع ملائکه بر بر اکا مرور
ایدوب سن اول کیمسه دکلمیسن که دنیاده سکا اتق الله دینیلوب سن
اندن بی حضور وپرغضب اولمش ایدک دیه‌لر اول کیمسه‌یه دخی
بو حالدن زیاده مساءت وحزن کلوب خجیل اوله اشته دنیاده پندناصحی
طوتمین معجب ومتکبرک آخرتده حالی بو مقوله شرمساری واه وزاریدر

* واتبع السيئة الحسنة تمحها * اتبع فتح همزه وسكون تاء مثناة فوقانيه
ايله افعال بابندن امردر اتباع تابع قلمقدر سيئه فعلء قبيحه دركه
حسنه نك ضديدر يعني سوء انسانك مساءت وغمنه باعث اولان
امور دنيويه واخرويه در وحسن سبب مسرت اولان نسنه دركه
وحسن وقبحك هر بري عقلي وشرعي اولور بوراده مراد شرعي
اولاندر يعني حسنه او دركه انسان انكله حق تعالى يه تقرب ايدوب
مثاب اولور وسيئه اودركه انكله حقدن بعيد اولوب معاقب اولور
(تمحها اصلنده تمحوهادر ولكن امره جواب واقع اولمغله لامي جزما
ساقط اولمشدر محو ازالة الاثر معناسنه در يعني بر نسنه نك وجودنه
دال اولان نشاني ازاله در پس ديمك اولور كه چون بر كناه اشلسك
اردنجه بر عمل صالح اشله كه اول عمل اوكناهك اثرني محو وازاله ايده
يعني الله تعالى انك سيئه سني عفو ايليه شويله كه بردخي اندن نشان بلورميه
وبوندن فهم اولنور كه بو امر دخي وجوب ايچوندر زيرا انسان توبه ايله
مأمور اولديغي كبي عمل صالح ايله دخي مأموردر قال الله تعالى (واعملوا
صالحا) بلكه حسنه توبه حكمنده در زيرا توبه كبي اثر ذنبي محو ايدر
وحديثده كلور (التائب من الذنب كمن لا ذنب له) اكرچه اصلا ترك
ذنب توبه ايله محودن اقوادر شول معنادنكه توبه تنجسي تطهير كبيدركه
طهارت اصليه سي اوزرينه اولان اندن پاكيزه در بوراده ندركه بعض
عارفين ديمشدر (واسواتاه وان عفوت) ومحو ذنب ديوان حفظه يه يعني
صحيفهٔ عمله كوره دركه اوراده قلم ملائكه ايله مثبتدر وصحيفه دن محوي
قلبدن اثر ظلمات ذنب نمحي اولمغي دخي مستلزمدر (وديمشلردركه
بوراده سيئه دن مراد صغيره وحسنه دن مراد صلاة وصدقه وذكر
وتسبيح وامثالي طاعاتدر نتكيم قرآنده كلور (ان الحسنات يذهبن السيآت)
زيرا مرويدركه بركيمسه بر زن نامحرمي تقبيل ايدوب فخر عالمه حالني
عرض ايتدكده آيت مذكوره نزول ايتمشدر پس بو ماده تمرة خير من جرادة
كبي اولوركه زمان حضرت عمرده رضي الله عنه اهل حمص احرامده
ايكن جراد كثير صيد ايتمشلردي بو جهتدن خطا ايتدك ديو هر چكركه

باشنه بر اقچه صدقه ويردكاري سمع عمره ايرشدكده كفارت اقچه يه
موقوف اولمايوب خرمادن وامثالندن نسنه تصدقي ايله دخي كفارت
حاصل اولدوغن افاده ايلدي وصغائرده حال اهون اولدوغن بلدردي
فاما كبيره عند الجمهور توبه يه محتاجدركه اعمال ايله اكا كفارت اولماز زيرا
توبه فرضدر واعمال ايله تكفير كبائردن توبه نك بطلان فرضيتي لازم كلور
توبه ايسه عامه وخاصه اوزرينه فرض عيندر كذا قالوا (ولكن بعض
اعمال فاضله نك مكفراتدن اولديغي توبه مقامنه قيامني كوسترر
(مشي الاقدام الى الجماعات والجلوس في المساجد بعد الصلوات
واسباغ الوضوء على المكاره) كبي وقيام ليلهٔ قدرده (غفر له ما تقدم
من ذنبه) ده ذنبك كبيره يه شمولي ظاهردر زيرا مغفرت قيام اوزرينه
مترتبدركه قيام مذكور سائر اعمال ايله قياس اولنماز وشول آيت كه كلور
(ان تجتنبوا كبائر ما تنهون عنه نكفر عنكم سيأتكم) بو آيتده سيأتله مراد
صغائردر ولكن اجتناب مذكورك مكفر صغائر اولماسندن اعمال فاضله نك
مكفر كبائر اولماسي لازم كلمز كويا ديمك اولوركه اجتناب مكفر صغائر
واكتساب مكفر كبائردر پس بونده صغائرك سهولتني وكبائرك صعوبتني
واعمال فاضله نك شرف زائدني بيان واردر فافهم جدا (كبار محدثيندن
ابن حزم اعمال صالحه نك تكفير كبائر ايتمسنه ذاهب اولمشدر ولله دره
وبر كيمسه نك كبائري اولمسه دخي صغائردن توبه واجبدر زيرا
عند اهل السنه صغائر اوزرينه عقاب جائزدر خلافا للمعتزلة وصغائر
وكبائردن توبه نك وجوبي بلا توبه عدم مغفوريتني اقتضا ايتمز زيرا
(ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء) مطلقدر اي ويغفر ما دون الشرك
من الصغائر والكبائر بتوبة وبلا توبة لمن يشاء من عباده المذنبين در
(وتوبه نك تكفير خطا ايتديكي يا قطعي ويا ظني در وبعض اهل حديث
راجح اولان ايكنجيدر ديمشدر فاما (وهو الذي يقبل التوبة عن عباده)
وامثالندن ظاهر اولان بودركه توبه شروطنه مقارن اولنجق قبولي
مقطوعدر والا وعد الهي ده خلف لازم كلور وعد كريم ايسه دين در
انكيچون ديديلركه توبهٔ صادقه اهلي ذنبي بردخي خاطرنه كتورمك

كركدر زيرا حقه سوءظن لازم كاور مؤمن ايسه حسن ظنله مأمور در
وحديث قدسيده كلور (انا عند ظن عبدى بى) ومغفرت وتكفيرك
معنالرى بردر زيرا غفر وكفر ستردر (وشيخ مشايخ الدنيا صدر الدين
القنوى قدس سره بيورمشدر كه جملهٔ طاعات مطهراتدر كاه
بطريق المحو كه (ان الحسنات يذهبن السيأت) واتبع السيئة الحسنة تمحها)
اكا اشارتدر وكاه بطريق التبديل كه (الا من تاب وآمن وعمل عملا صالحا
فاولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات) اكا دالدر پس محو مذكور حقيقت
عفودن وتبديل مقام مغفرتدندر انتهى بالمعنى وبوندن فهم اولنديكه
مغفرت عفودن اتمدر زيرا مغفرتده سيئه حسنه صورتنه داخل وعفوده
بالكليه مضمحل اولور بو سببدن اهل عفو كثير واهل مغفرت قليلدر
فاعرف جدا (چونكه مرض ضديله معالجه اولنه كلمشدر لاجرم قلب
ظلمت ذنبله مظلم اولنجق نور توبه وطاعتله تنوير كركدر مقصود اولان
عبدك حقه رجوعيدر بعده (يفعل الله ما يشاء) موجبنجه دائرهٔ رحمتى
توسيعده حكم حق ايكدر اشته حسنه يى سيئه يه تابع قلمق مستلزم محو سيئه
اولدى زيرا طلوع آفتابده ظلمات ليل ذاهبه اولور فاما بونك خلافى كه
سيئه يى حسنه يه اتباعدر اكر سيئه سى ردت ايسه جميع اعمالى
باطل اولور وتكرار حج لازم كلور والا فلا خلافا للمعتزله وحديثده
كلوركه (حسنات الكفار مقبولة بعد اسلامهم) يعنى حسنات كفار
موقوفدر اكر اسلامه كلورلرسه صحيفهٔ عنايه يازيلور وآخرتده خيرله
مجزى اولورلر اسلامك شرفندن او نورى پس اسلام ماقبلنده
اولان ذنوبى قطع وحسناتى وصل ايدر ارتداد ايسه بويله دكلدر
بلكه كفرك شأمتى حسبيله اعمال صالحه باطله اولور واكر
اسلامه كلمزلرسه اجماع بونكاوزرينه دركه اول عملالدن كنديلرينه نفع
بوقدر نه ثوابله ونه خود تخفيف عقابله اكرچه بحسب الجرايم عذاب
جهنمدن برى بريندن اشددر واكر خيرات كفاردن كنديلرينه فائده
اولايدى حاتم طائى وعبدالله بن جدعان وسائر اسخياء عربه وغيريلره
اولوردى عدم انتفاع خود نصله معلومدر وكبار محدثيندن ابو بكر

بيهقى

بيهقى وامام مازرى ذاهب اولمشلردركه بطلان خيرات كفاردن مراد
انكله ناردن عدم تخلصنده مجمولدر ولكن كفردن ماعدا ارتكاب
ايتدكلرى جنايات مقابله سنده مستحق اولدقلرى عذابك تخفيفنه سبب
اولمغه مانع يوقدر انتهى بالمعنى (پس كفرى ايماندن غيرى نسنه قارشولمز
ولكن سائر صغائر وكبائره حسنات وخيرات مقابل كلور وكفرده تساوى بدن
سيئاتده دخى تساوى لازم كلمز اول سيئاته مقابل حسنات وار ايسه
بو راندركه توحيد رسمى معاصى ايله وزن اولنور فاما توحيد حقيقينك
معادلى يوقدر انك ايچون ميزانه وضع اولنماز وشول بطاقهٔ توحيد
ايله طقسان طقوز سجل سيئات توحيد رسمى يه اشارتدر انك ايچون
سجلات ايله وزن اولنوب جمله سى اوزرينه راجح كلسه كركدر وانسانك
مكارم اخلاق وصفات فاضله سى آخرانى ايمانه ويا توبه يه جر ايتمك
مأمولدر (قل ان الفضل بيد الله يؤتيه من يشاء والله واسع عليم)
وخالق الناس بخلق حسن خالق امردر مفاعله بابندن مخالقه خلقله
ايو خلق ونيكو خويله زندكانى وتعيش ايتمكدر بو راده تجريده محمولدر
زيرا خلق حسن انى تقييد ايدر يعنى ناسله ايو خوى ايله عيش ايله
بدخوى اولمقدن حذر ايله زيرا خلق حسنده قلوب وابدانى جمع
وخلق سيئه ده تفريق واردر نتكيم حلمله علم اولان احنف قلوب ناسى
حسن معامله سيله شويله اماله قلمش ايديكه اقتضا ايتسه قبوسنه
يوز بيك سيف مجتمع ونصرتى ايچون مزدحم اولوردى مع هذا ملوكدن
دكل بلكه افراد عربدن برفرد ايدى فاما صفت حلمه سى ملك الملوك
اخلاق اولمغله انكله سيادت عظمى بولمش ورئيس الكل اولمش ايدى
وخلقك ضمه وضمتين ايله معناسى سجيت وطبعدر ولكن تعلم وتقليد
ايله دخى حاصل اولور نتكيم احنف مذكوره تعلم حلم ايچون مراجعت
ايدرلردى پس فرق بودركه جبلى اولانه خلق وكسبى اولانه تخلق
ديرلركه اربابيله صحبت وكندى نفسيله تكلف وتعملدن حاصل
اولور بو سببدن حديثده كلور (اللهم كما حسنت خلقى فحسن خلقى)
اولكيسى فتح وايكنجيسى ضمله در زيرا حديثده كلمشدر كه (ما بعث الله

رسولا الا كان حسن الوجه حسن الاسم حسن الصوت) بعد ذا
حسن خلقه معاشرت ومخالطه دخی امور واجبه در تكيم كلور
(دارهم مادمت فی دارهم) و ینه كلور (امرت بمداراة الناس كما امرت
بالفرائض) وقال بعض الحكماء (عاشروا الناس معاشرة ان متم بكوا
عليكم وان غبتم حنوا اليكم) وحسن خلق طلاقت وجهله قرشولمقدر
مكر اهل بدعت وفاجر اوله برصورتده عبوست لازمدر وكف اذادر
مكركه تغییر منكر واخذ مظلمه ایچون اوله من غير تعمد وحفض
جانب وتلطف وایناس و بذل عطا وتحمل اذى وعفودر مكركه
تأديبا واقامة للحد مؤاخذه ایده وحدیثده كلور (صل من قطعك
واعف عمن ظلمك واحسن الى من اساء اليك) وحلم ملح الاخلاقدر
وحسن الخلق سیء الخلقك ضدیدر ومكارم اخلاق سفساف اخلاقك
مقابلیدر ومكارم اخلاق غیرله اولان معاملاته كوره در ماعداسنه
نعوت دیرلر كه كندی نفسنده صورت الهیه یی تصحیح ایچون تخلقدر
وحاصل حسن خلق بودركه باعث رضاء الهی اولان ایشی اشلیه سن
وسبب سخط اولان كاری ترك ایده سن كرك حق حقنده وكرك خلق
خصوصنده چونكه سنك معاملهك رضا وجهيله اوله بعض اشخاصك
ذم وسخطی ضرر ویرمز زیرا ایكی مقابلی ارضا ایتمك مشكلدر
اوخصوصده سكا بدخوی دیسلر فی نفس الامر حسن خلقكی منافی
اولماز نظر ایله كه جناب نبوت صلى الله عليه وسلم (وانك لعلى خلق عظيم)
مضمونيله موصوف ایكن (واغلظ عليهم) ایله دخی مأمور اولدی
پس حسن خلق مقامنه كوره درکه عارف بالله بیلور وعارفك برحالی
واردركه اكا نفاق اكبر دیرلر زیرا هركسه برصورتله كورینور شول
جهتدنكه مظهر اسمادر پس انك صورتی صورت جامعه در بو صورتده
حسن خلق ملل مختلفه يه وانسان وجان وملك ومعدن ونبات وحیوانه
شاملدر زیرا كاملك بونلردن هر بریله باشقه حسن معامله سی واردركه
اهل صورت بو معنادن بی خبردر پس ابتدا مصارف اخلاقی وبعده
مكارم وسفسافی بیلمكه محتاجدر ومصارف كرچه انواع واشخاصله

مختلفلردر ولكن حقیقت وجودده اختلاف یوقدر بلكه جمیع وجودات
عین واحده اوزرینه دور ایدر واصل عالم امر واحد اولوب توجهله
تشعب ایتدیكن بلن هرشعبه نك ظاهر و باطننه كوره برصورت ویرد
ولكن بوعلم شریف زیاده عزیزدر و بوعلمی بیلوب هركس ایله
كما ینبغی حسن معامله ایتمك الله تعالینك انك اوزرنده حقیدر
والا معامله ده یا افراط ویا تفریطدر كه مذمومدر و بو حدیث
شریفده اولان اوچ خطابك ایكی اولكیسی حقوق الهیه یه
واخیر حقوق عباده متعلقدر انك ایچون تأخیر اولندی

الحديث التاسع عشر

قال عبدالله بن عباس عبدالله عبادلهٔ اربعه دندركه رسول الله
صلى الله عليه وسلم اكا دعا ایدوب (اللهم فقهه فی الدین وعلمه التأويل)
بیورمشدر انكیچون اكا سلطان المفسرين دیدیلر وتفسیر نیسابوری
انك روایاتی اوزرینه مقصوردر وعبدالله اولیادن افراد دیدكلری
طائفه دندر حضرت رسالت دنیادن انتقالنده سن شریفی ختانده یعنی
اون اوچ یاشنده ایدی زیرا بین العرب ختان حضرت اسمعیلدن
علیه السلام توارث اولندیغی اوزره اون اوچ سالنده در نتكیم بین
الیهود حضرت اسحقدن علیه السلام توارث اولندیغی اوزره
یدنجی كونده در بو سببدن حالا بلاد مسلمینده آخر وقت ختان اون
اوچدر بدایتنك وقتی مختلف فیه در وعباس عم رسولدركه حقنده
كلور (احفظونی فی العباس) یعنی عمم عباسه اذی وجفا ایتمیوب انك
خصوصنده حرمت وحقمی حفظ ایدیكوز زیرا (عم الرجل صنوابيه)
موجبنجه عم الرجل والده حكمنده در * رضى الله عنهما * یعنی الله تعالی
ایكیسنك دخی جرائمندن تجاوز ایلیه زیرا رضا سبب تجاوز وعفودر
واصحاب حقنده ترضیه (رضى الله عنهم ورضوا عنه) آیتندن
مأخوذدركه رضا نهایت مراتب صفاندر توكل غایت طبقات افعال
اولدیغی كبی وماضی ایله تعبیر وقوعی اوزرینه حرص ووجودینه
تفؤلدن اوتوریدركویا واقعدركه اندن اخبار ایدر رحمه الله كبی

عموم مؤمنينه كوره وقدس الله اسرارهم كبي خصوصه كوره و بوندن
فهم اولنوركه رحمت قلب وروحه تعلق ايدركه مقام اثباتدر
وتقديس سره تعلق ايدركه مقام نفي در زيرا سر انسان جميع تعلقات
وسخ ودنسندن مقدس ومطهر اولمدقجه تجلئ ذاتي واقع اولماز
مقام ولايت ايسه تطهركلى بي مستلزمدر قال الله تعالى (لايمسه الا
المطهرون) اى لايمس سر الهوية الالهية الا المطهرون من انجاس
التعلقات وارجاس الميول الفانية والعلاقات * كنت خلف النبي
صلى الله عليه وسلم * خلف خاء معجمه نك فتحى ولامك سكونيله جهات
ستدندركه امامك فتحله مقابليدر عجم پس و پش دير يعني دابه سى
اولان بغله نك اردنده ايدمكه بني ارداف ايتمش ايدى وتصليه نك
معناسى سبق ايتدى اى عارف نظر ايله كه لسان حق والسنهٔ خلقدن
نو جهله ترتيب بديع واقع اولديكه تصليهٔ رسول وترضيهٔ اصحاب
وتقديس اوليا وترحم عامه دنلدى زيرا تفاوت مراتب معنويه اختلاف
اسما واوصافى مقتضيدر (وتصليه وترضيه وترحم تغير وتبديل قبول
ايتمديكي كبي تقديس اسرار اوليا دخى قبول ايتمز بلكه من الاول
الى الاخر السنهٔ خواصده جاريدر اكرچه ارباب انكار دللرندن مج
اولنمشدر زيرا مؤف المشاعر وممرور المزاج بر آلاى طائفهٔ منكوسه در
والعسل عسل وان لم يجد طعمه الممرور والشمس شمس وان لم يرضؤها
الضرير * يوما * ايامدن بركونده كه بعينه معلوم دكلدر نتكيم لسان
تركده دخى شايعدركه بركون شويله برشئ واقع اولدى ديرلر و ياخود
يوم بعينه مضبوطدر ولكن مقصود اولان اول يومده حادث اولان
معنى واندن اخباردر يوخسه نفس يوم دكل نتكيم قضاء صلاة
وقضاء صومده يومى بعينه تعيين لازم دكلدر و بوراده يومدن مراد
نهاردر اكرچه يوم اصلنده يكرمى درت ساعتدن عبارتدركه ليل
ونهارى حاويدر نتكيم مرور ايتمشدر و بونده يعني بركون خلف نبيده
ايدم ديمكده رسول اللهك اردنجه خليفه اولدم ديمكه رمز واردر
و بركوندن مراد ايام عمردركه مجموعى بركون كبيدر (سؤال اولنورسه كه

بعد الانتقال النبوى خليفه حضرت صديق وسائر خلفادر رضى الله
عنهم يوخسه ابن عباس دكل پس رمزه نه كورنو جهله درست
اولور (جواب بودركه خليفه اودركه سيرت نبويه اوزرينه اوله
پس خلفاء اربعه ظاهرا و باطنا قطب وقت اولمشلردى بو ايسه
سائرك خلافت معنويه سنى وقائم مقام نبوى اولماسنى منافى دكلدر
نتكيم حالا دنياده قطب بردر ولكن اقطاب وخلفا چوقدركه اقطار
ارضده متفرقلردر زيرا ايكى صديق بر بلده ده مجتمع اولماز ايكى روح
بر بدنده اولمديغى كبي امم ماضيه ده بلدهٔ واحده ده برقاچ نبي بولنديغى
صديقك تكررنه دلالت ايتمز بلكه صديق اكبر براولور وديمشلردركه
حضرت بلال حبشى رضى الله عنه قطب ابدال ايدى و بومراتب
ازمان رسالتده دخى ملحوظه ايدى انكيچون معاذ بن جبل وابو موسى
الاشعرى يه رسول رسول الله دنلدى پس مقام خلافت اول دمدن
برى ثابتدر شوقدر واردركه خليفه مستخلفك حياتنده وارث دكلدر
بلكه انك علوم ومقاماتندن منعم عليه در وسر ميراث بعد الانتقال
صورت بولور * فقال ياغلام * ضم ميمله يارجل كبي كه بعد النداء
معرفه در وياخود كسر ميمله كه اصلنده ياغلاميدركه اكتفاء بالكسر
ياء حذف اولنمشدر و بونده كرچه تصحيح نسبت واردر (واذ قال
موسى لفتاه) اشارتى اوزره يافتاى ديمك صحيحدر فاما بو اضافت
جناب نبوتك كمال عبوديت وحسن معاملاتنه مناسب دكلدر نتكيم
ارباب ذوقه معلومدر (و بعض روايتده غليم دوشمشدر صيغهٔ
تصغيرله كه صيغهٔ شفقتدر عبيد الله كبي و ياخود سنى جهتندنكه اول
وقتده اون ياشندن اقل ايدى وغلام شارب يعني بيغى بتمكه ودرلمكه
باشليان حديث السن كيمسه در انكيچون غلام دنلدى غلمتدنكه
شهوت ضرابدر زيرا اول وقت توقان شهوت زمانيدر و ياخود
غلام حين ولادتدن شاب اولنجيه دك اطلاق اولنور نتكيم اطلاق
نبوى يه مناسب اولان بودر (وغلام فارسيده قول معناسنه در
بنده كبي وعربيده اوغلان معناسنه دركه حر الاصلده دخى استعمالى

اولنور * انی اعلمك كلمات * تعلیم تكرار علمدر تاكه قلبده
ثابت اوله زیرا متعلمك جبلتنده نسیان واردر و بونك تفصیلی
حدیث ثانی آخرنده مرور ایتمشدر اورایه نظر اولنه (كلمات ده اولان
تنكیر كرچه تقلیلی مشعردر ولكن تضمندن خالی دكلدر وكلمه نك تحقیقی
كذرایلمشدر یعنی تحقیق بن سكا كلمات جلیله ومضامین جمیله تعلیم
ایده یم كه نتائج وحیم وثمرات نبوتمدندر تكیم كندی نفسنه نسبت
وتأكیددن مفهومدر و بومعنی اجلندن یعنی كلمات آتیه لوازم دینیه
ودنیویه دن اولوب منافع كثیره یی مشتمل وصدر رسالتدن زبان حكمته
جاری اولغین تمهید ایلدی تاكه استماع واصغاده قصور ایتمیوب
حفظ تام وضبط مالاكلام ایلیه پس انی اعلمك تنبیهده اعلم بدلی اولدی
* احفظ الله یحفظك * بو كلام لطیف (ان تنصروا الله ینصركم) كبیدر
یعنی نصرت الهیه جزاء عمل ونتیجهٔ كار اولدیغی جهتدن نصرت
عبد اوزرینه ترتب اتدوكی كبی حفظ الهی دخی حفظ عبدله بویله در
حفظ صورت مدركه یی نفسنده ضبط ایتمكدر كه مقابلی نسیاندر یعنی
الله تعالینك شرعنی حفظ ایله كه سنی امراتدوكی یرده كورسون یوخسه
نهی اتدوكی یرده كورمسون تاكه اولدخی ظاهرو باطن عذاب ومكاره
دنیویه واخرویه دن حفظ ایلسون زیرا عصیان ظاهرا و باطنا سبب
ابتلادر قال الله تعالی (ثم كان عاقبة الذین اساؤا السوآی) و بردخی
سن حق حضور دائماله حفظ ایله تاكه اولدخی سنده (وهومعكم اینما كنتم)
سرینه صورت ویره وسنی نوبنوتأیید ملكوتی رتبه سنه ایركوره (و بردخی
آدابی حفظ ایله تاكه حق دخی سنی مكروكیدندن حفظ ایده قال الله
تعالی (قل من یكلؤكم باللیل والنهار) یعنی لیل احتجاب ونهار تجلیده
كالئ وحافظ الله تعالی در زیرا انسان احتجابده ترك ادبدن وتجلیده
الحادومكردن خالی دكلدر (سؤال اولنورسه كه ابن عباس اول وقتده
نابالغ ایدی پس نوجهله حدودی محافظه ایله مأموراولدی جواب
بودركه ابن عباسك كمال عقل ورشدی انی بالغ حكمنده قلدی حتی
شیوخ عرب انی حداثت سننده كندی اوزرلرینه تقدیم ایدرلر وكلامنه

اصغا ایدوب ترجیح ایلرلردی وامور مهمه ده مجلس مشاوره اندن خالی
اولمازدی (و بردخی حفظ مطلقدر كه هر وقته كوره برحفظ معین
واردر كیمی بعجلا وكیمی آجلا كو یا بر كیمسه یه سلطنتدن مقدم
اذاملكت فافعل كذا وكذا دیمك كبی اولدی * احفظ الله تجده تجاهك *
حفظك صورتنی فهم ابن عباسه تقریب وتمثیلدر (تجاه اصلنده
وجاه دركه ایكیسی دخی مثلث الحركه در تاواودن ابدال اولنمشدر
تراث وراث كبی حذاء وتلقاء وامام معناسنه زیرا وجهدندر مواجهه
وجه وجهه یعنی یوز یوزه اولمقدر كه بجم رو برو دیر وحدیثده كلور كه
(ان الله فی قبلة احدكم) یعنی قبله یه بصاقدن نهی اولندی زیرا الله تعالی یه
قارشو بصاق كبیدر شول وجهدن كه صلاتده تصحیح مناجات ایچون
حق مصلینك كویا قارشوسنده در پس دیمك اولور كه حدود ظاهره
و باطنه یی حفظ ایله تاكه حق یانكده واوككده بوله سن وهرنه مرادك
وارایسه نائل اوله سن زیرا حضور حق انسانی وحشتدن تخلیص ایدر
شول جهتدنكه هرمرادی تحصیل ایله آنی مستأنس قلور ومرشدی
اولوب منزل مطلوبه ایصال ایلر اكرچه ظاهری براسمدن براسمه در
ولكن مآلی كندندن كندنه ارشاددر الحاصل سن سالك وشرائع
وآداب طریقت موصل منزل وحق پیشواورهنمادر ونفس بنفس
حق سنی سوق وموانعدن حفظ اوزره در زیرا صراط مستقیم
اوزرینه سن شویله كه اكرحسن سمتدن منحرف اولسك حق دخی سنی
كندی نفسكله تخلیه ایدوب (حبلك علی غاربك) معامله سن ایلر
بوصورتده راهدن بیرون اولان حیوانی باری سباع افتراس ایتدوكی كبی
اویله سندن خارج اولان كمراهی دخی قطاع شكوك وظنون ویغماكر
نفس وهوی ودنیای دون قطع و یغما ایلر وهلاك دعنو بسنه سبب اولور
اشته حقدن جدا اولانك حالی بودر و بومقامك بعض اشاراتی
اشغه ده روایت اخراده كلور * اذا سألت فاسأل الله * بو جمله حفظه
متعلق اولمدیغندن بطریق الاستیناف واقع اولوب عاطف ترك
اولندی زیرا كمال اتصالده ترك اولندیغی كبی كمال انقطاعده دخی

ترك اولنور بوراده سؤال عطاء در يعنى برنسنه سؤال ايتمك مراد ايتسك وجه مطلقدن توجه ايلوب بالذات رب قديردن سؤال وطلب ايله زيرا اسم اعظمك مسماسى حقدر وسنك مسئوللك اولان معنى اسماء الهيه دن خارج دكلدر پس اسم الهى شفاعتيله مسمايه داخل اولوب نائل مرام اولورسين مثلا مريضه شافى وفقيره غنى وضعيفه قوى وضاله هادى وعلى هذا اسمارى وساطتيله مسمادن عطا حاصل اولور وبو مرتبه نك اقواى مظاهرى اقطاب واندن ملوك وسلاطين واندن سائر اغنيادركه بونلر دخى وسائل باب حق اولدقلرى جهتدن اسعاف مراده قادرلردر ومطلوب اهل قدرتدن طلب اولنور زيرا ماعداسى عاجزلردر ولكن بوابوابدن توسل ايده نه شويله كركدركه بونلرك مظاهر قدرت وغنا اولدقلرين بلوب حقه كندى اسماسيله توجه ايتمك كركدر والا مخلوق من حيث هو مفتقردر ومفتقردن طلب ايتمك بى حاصلقدر وبوراسى مزالق اقدامدندر انكيچون دور ابواب ايدن غافللر ذم اولنديلر قال الله تعالى (يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله) اى لا الى الناس ابا كانوا وقال الله تعالى (ولله خزائن السموات والارض) يعنى هر مخلوق برمرادك خزانه سيدر زيرا براسم مخصوصه مظهردر پس خالق اسم رحمنى بوزندن هردرلو مراده فتح بابه قادردر واول اسمك مظهر تامى رسول الله در انكيچون مقسم ارزاقدر مطلقا واول اسمك جانب باطننه اقطاب وجانب ظاهرينه ملوك مظهرلردر واسم رحيمدن مرتبهٔ اخرى دخى واردركه بواسمك دركاهندن ملح طعام وشمع نعل وزيت قنديل وبونك امثالنه وارنجه هرنه طلب ايتسك عار وعيب دكلدر فاما ديوان ملوكه كوره بويله امور جزئيهٔ سافله طلب اولنسه استبعاد اولنور زهى رب اعلى كه عبد ادناسى مرتبه سنه تنزل ايدوب انكله حسن معامله ايدر وهرسحر اعلى ده فلك قمره يعنى سماء دنيايه نزول ايدوب مستغفر وسائل وطالب حاجت يوقميدر تاكه ذنبنى مغفور وسؤالنه استماع وحاجتنى روا ايده يم ديو نداء ايلر يعنى عالم حقيقتدن

برتأثير

برتأثير ظهور ايدوب دنياده عروجه قادر اولميلره نزول الهى واقع اولور وانك علامتى وجدان حضور واستشعار انس واقشعرار شعر وانسكاب دموعدر وحق تعالى سؤالدن اعراض واستنكاف ايده نه غضب ايدر زيرا مكابرهٔ ربوبيت ايتمش اولور ومشهوردركه ديوان اسكندر بركون ارباب حاجتدن خالى اولسه اول كونى ايام سلطنتدن عد ايتمزدى پس اضافت ربوبيت ومربوبيت دائما سؤال وطلب اقتضا ايدر وسؤالده انكسار بولنمغله مقام عنديته وضع قدم ايتمكه باعث اولور وتوفيق سؤال ارادت اجابتدن اولور يدر ومسؤلك عينى ظهور ايتمسه بحسب الحكمه بدلنه انتقال ايلر بدل دخى يا دنيوى ويا اخروى اولور واخرويسى يا كفارت ذنوب ويا رفع درجاتدر پس دعا وسؤال على كل حال نتيجه دن خالى دكلدر وبو معنادن غافل اولان مرادم اولمدى ديو معناده حقه عجز اسناد ايلر حق ايسه حكيمدر وحكمت حلمه تابع وعلم دخى معلومك حالنه ناظردر چونكه بركيمسه لسان استعداددن برنسنه يى ازلده طلب ايتمش اولميه عين خارجيده يعنى جانب ابدده حصوله كلمسى محالدر وسؤال استعدادى لسان ذاتله اولور (وبرسؤال دخى واردركه اكا سؤال حالى ديرلركه لسان حالله سؤالدر فقيرك حضور غنيده قيامى كبى (وبرسؤال دخى واردركه اكا سؤال مرتبى ديرلر كه لسان مرتبه ايله سؤالدر قاضى عسكرك مرتبه سى وزير ويا مفتى اولمق سؤالى كبى وبرسؤال دخى واردركه اكا سؤال روحانى ديرلركه روحله سؤالدر وانك مسؤلى علوم ومعارف الهيه ومقاماتدر وبرسؤال دخى واردركه سؤال طبيعى مزاجى ديرلركه لسان مزاجله سؤالدر تاكه انحرافدن مصون واعتداله مقرون اوله والا تركيبى مختل اولور وسؤال طبيعى عنصرى دخى اكا قريبدر كه عناصرك مساواتنى سؤالدر تاكه غالب ومغلوب اولميه (والله المسؤل والمجيب * واذا استعنت فاستعن بالله * استعانت طلب عوندر عون معاونت ومظاهرتدر ومعين معناسنه دخى كلور فلان بنم عونمدر يعنى معينمدر ديمكدر نتكيم قاموسده كلور العون الظهير واستعنته وبه يعنى تعديه سى بنفسه وبالبادر يعنى اعور ديو يه

واخرويه ده معاونت ومظاهرت طلب ايلسك الله تعاليدن طلب ايله
زيرا مؤنتكه كافى اولان اودر و براسمى دخى معين در انك ايچون
(فمن يأتيكم بماء معين) ده الله رب العالمين وهونعم المعين ديمك مشروع
قلنمشدر (اليس الله باحكم الحاكمين) ده بلى وانا على ذلك من الشاهدين
ديمك كبى چونكه معين اولان حقدر پس انسان (واياك نستعين) موجبنجه
قولنده صادق كركدر يعنى مجرد لسانله كتورمك كفايت ايتمز بلكه
قلبنك توجهى حقه كركدر تاكه ظاهر وباطن برى برينه متوافق اوله
قال تعالى (واستعينوا بالصبر والصلوة) يعنى امور مهمه واقع اولدقده
صبر ايديكز كه صبرله فى المثل قورق حلوى اولور و بر دخى نمازه التجا
ايديكز كه حقه مراجعت ومناجاتله كاريكز حاصل اوله (وكان عليه
الصلاة والسلام اذا حزبه امر فزع الى الصلاة) يعنى جناب رسالته برشدت
اصابت ايلسه نمازه التجا ايدرلر ومشكلرى منحل اولوردى تكيم
مشهوردركه ديرلر الله دين محروم قالماز وايشم اللهه قالمشدر ديمك
لابأسدر زيرا مقصود بوآنه دك اسبابى يوزندن حصولنه سعى ايلدم
وجود بولمدى شمدنصكره بلاسبب حقه قالدى وياخود سبب خفى
يوزندن تحصيلى اكا موقوف اولدى ديو بنه حقدن استعانتدر (سؤال
اولنورسه كه اذا تحيرتم فى الامور فاستعينوا من اهل القبور موجبنجه
ماسوادن دخى استعانت مشروع اولمق كوسترر پس حقه تخصيص
توجهله درست اولور (جواب بودركه بومعنى اعوذ بكلمات الله التامات
قبيلندندر يعنى مظاهر كامله يه عياذ ولياذ همان حقه التجادر زيرا
اسماء الهيه نك حقائقى انلرده ظهور ايتمشدر پس اهل قبوردن مراد
اهل فنا فى الله دركه (موتوا قبل ان تموتوا) سرينه مظهرلردر يعنى
اضطرار اوله موت طبيعيدن مقدم اختيارله موت فناىء ايله ميت كبى
اولمشدر نتكيم كلور (من اراد ان ينظر الى ميت يمشى بين الاحياء فلينظر
الى ابى بكر) وياخود اهل قبوردن مراد موتادركه انلرك قبورينى زيارتده
قلبه نوعا فنا وانفعال كلوب جناب حقه توجهله حصول مقصوده
توسل ايتمش اولور پس استعانت فى الحقيقه حقدندر وماسوى وسائل
واسبابدر وحق تعالى برنسنه يى عند الاسباب ايشلر يوخسه بالاسباب

ايتمز بوجهتدن زيارت قبور مسنونه اولدى وبعض احاديثده (واسألك
حبك وحب من يحبك وحب عمل يقربنى الى حبك) وارد اولديغى وسائطه
اشارتدركه خيرده قرع باب وسائط ايتمك مشروعدر شرده سد ذرائع
مشروع اولديغى كبى فافهم جدا ايمدى زيارت قبور ايدن
يا مكاشف ويا محجوبدر مكاشف ايسه نظرى منظرده ظاهره در
بوايسه عين توحيددر واكر محجوب ايسه مرادى توسل واستشفاعدر
يوخسه مطلوبنى فى الحقيقه صاحب قبردن طلب دكلدر زيرا مخلوق
مفتقردر ومفتقر عاجزدر عاجز ايسه كندى كبى عاجزه اعانتدن
قاصردر پس مؤمن حول وقوتى الله تعالى دن بلور وظاهر وباطن
نظرى حقه مقصور اولور وقطبدن اعجز واندن اقدر بوقدر
ديدكلرى بودركه اولكى معنى من حيث هودر وايكنجى من حيث
الحق در انكچون اوليادن خوارق عادات ظهور ايدر زيرا اول وقتده
كندى نفسلريله دكللردر (ومشهوردركه ابو يزيد بسطاميدن
قدس سره اللطيف ظاهر شرعه مخالف بعض كلمات صادر اولدقده
سيفله ضرب اتديلر ولكن تأثير اتمدى زيرا قائل فى الحقيقه حق ايدى
حق ايسه مؤثردر متأثر دكلدر (بعده معلوم اولاكه انسانك كمالى
تدريجيدر انكچون اسماء الهيه نك حقائقى تدريجله ظهور ايدر
مثلا الله تعالى آدمه عليه السلام ايجادله تعرف اتدكده آدم ياقدير
ديو اندا ايلدى صكره تخصيص ارادتله تعرف ايديجك ياحاكم ديدى صكره
اكلنى قضا اتدكده ياقاهر ديدى صكره توبه سن قبول ايديجك ياتواب
ديدى بعده ارضه اهباط ايدوب اسباب معيشتى تيسير اتدكده يالطيف
ديدى بعده مطلوبى اولان نسنه نك حصولى ايچون حقدن قوت حاصل
اولدقده ياقوى يامعين ديدى وعلى هذا بناء على هذا انسان بوتدريجه
نظر ايدوب امورنده استعجال اتمك كركدر زيرا خون شير اولمغه مدت
استر وهروقتك برحكمى وهركارك براسم مخصوصى واردر كه
اكا توجهله حصول بذير اولور والله المعين *واعلم ان الامة لو اجتمعوا
على ان ينفعوك بشىء لم ينفعوك الا بشىء قد كتبه الله لك *امت شولبه

جماعتدر که انلره رسول ارسال اولنه ام فتح وتشدیدله قصد معناسنه در
زیرا جماعتدن متفرق اولنلر جماعتی قصد وانلره اقتدا ایدرلر
بورادندر که امام دیرلر زیرا مقصود ومقتدادر ودین وطریقته امت
دیرلر زیرا مأمومه ومقصوده در و تیمم دیرلر ترابله توضؤ معناسنه اصلنده
تأمم در همزه ایله قصد صعید طاهر معناسنه صکره دفع ثقلت ایچون
همزه یایه قلب اولندی و بو قلب فارسیده دخی شایعدر تتکیم پیامد
دیرلر که اصلنده آمددر و پیا دیرلر اصلی آی درکل معناسنه که عرب
تعالی دیرو قرآنده کلور (ومامن دابة فی الارض ولاطائر یطیر بجناحیه
الاامم امثالکم) یعنی هرنوع حیوان شول طریقت اوزرنه کلدیکه
بالطبع اکا مسخر در عنکبوتده نسج وسرفه دیدکاری دوبه ده
بنا کبیکه دقاق عیداندن بیت اتخاذ ایدوب ایچنه کرر واوراده هلاك
اولور ونملده ادخار وعصفور وحمامه ده قوت وقت اوزرنه اعتماد و بونلرك
امثالی طبائع کبیکه هرنوعك برطبیعته اختصاصی واردر وحدیثده
کلورکه (لولا ان الکلاب امة من الامم لامرت بقتلها) حدیثده اولان
امت ایله مراد یا جماعت ناسدر که شرفنه و یا کلبنه بنا تخصیص اولنوب
سائرلرك حالی انلردن مستفاد اولدی و یاخود جمیع برایادر زیرا امت
لغویه ده داخللردر ولو کلمه سی مضی ایچوندر کرك ماضی یه و کرك
مضارعه داخل اولسون وکاه اولورکه ان کبی استقبال ایچون اولور
(ولامة مؤمنة خیر من مشرکة ولو اعجبتکم) کبیکه وان اعجبتکم دیمکدر
بو مقامده دخی لو استقباله محمولدر (یعنی اکر خصوص اوزره جماعت
ناس که مجانسکدر و یاخود جمیع برایا سکا بر نسنه ایله نافع اولمق اوزره
اجتماع اتسلر فائده و یرمز الا امر الکابده سنك منفعتك ایچون الله تعالینك
کتابت واثبات اتدوکی نسنه ایله فائده و یررلر زیرا یازیلان بوزلمدیغی
کبی یازلمیان دخی یکیدن دوزلمز (و بونده اشارت واردرکه اشیا الاتدر
یوخسه مؤثرات دکلدر انکیچون اکر ایش انسان النده اولا یدی آدم
قابیلی ونوح کنعانی وابراهیم آزری وموسی فرعونی وعم زاده سی
قارونی ورسول الله علیه وعلیهم السلام ابوطالبی و امثالی اختیار

ایدردی ولکن نافع وضار وهادی ومضل الله تعالی اولمق حسبیله
(لیس لك من الامر شیء) دیو هر کار حقده تفویض و حکمته تعلیق وتقدیره
احاله قلندی انکیچون دنلمدی که (العبد یدبر والله یقدر) یعنی هر تدبیر
تقدیره موافق کلمز بلکه اصابت واخطاء ایدر پس اصابت واخطانك
هر برنده حکم الله تعالی نکدر که مقتضای علم وحکمتی ایله حکم ایدر
و بو حکمده خطا یوقدر بلکه خطا عبدکدر که تقدیره مخالف اولان
نسنه یی تدبیر ایدر ومنفعت رجاسیله ماسوایه اعتماد ایلر مع هذا تقدیر
واذن الهی اولمدقجه نفعه قادر دکللردر * واجتمعوا علی ان یضروك
بشیء لم یضروك الا بشیء قد کتبه الله علیك * شق اولده لام نفع
وثانیده علی مضرت ایچوندر (لها ما کسبت و علیها ما اکتسبت)
ودخی (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعلیها) وامثالی کبی وایکی
محلده دخی کتابتدن مراد لوح علمده اولان تقدیر واثباتدر قال الله تعالی
(قل لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا) ای لاجلنا یعنی لام اجلیه درکه
مکتوب اولان نسنه خیر وشره شامل واصابت هر برینه محتملدر
یعنی اکر برایا سکا بر نسنه ایله ضار اولمق اوزره اجتماع اتسلر اصلا برشیء
ایله ضرر و یرمکه قادر اولمازلر مکرکه اول ضرری الله تعالی لوح ازلده
سنك اوزریکه یازمش اوله چونکه قضا واذن الهی اولمدقجه خلقدن
نفع وضرر متصور دکلدر پس جانب خلقی نسیان ایدوب نافع وضاد
الله تعالی در دیو عروه توحیده تمسك اتملودر ومقضی اولمیان نسنه نك
حصولی ممتنع اولدیغنی بلملودر وظهور مکروهده قضایه رضا وزید
وعمرو یوزندن اولدوغنه عدم التفات لازمدر قال الله تعالی (وماهم
بضارین به من احد الا باذن الله) یعنی اکر سحرك تأثیر واکر غیری
ضرر وزیانی اذن الهی وارادت حقله در بو جهتدن سرا وضراده
صاف دل اولمق مقتضای حال تحملدر و بو فقیر دمشق الشامده
اقامتم حالنده اوغلم محمد طاهر بر مرض هائلدن زیاده متغیر اولیجق
جانب غیبدن وارد اولدیکه (لایکون مؤمنا بالله والیوم الاخر من قضی
نحبه وهو غیر راض بالقضاء) یعنی حقائق ایماندندر که قضا وقدره

ناظر اولوب حقه تسليم و رضا اوزرينه اوله كه بين العبد و بين المولى
احسن اخلاق بو ايكى نسنه در و حق تعالى بيورر كه (تريد واريد
ولا يكون الا ما اريد) يعنى چونكه حقك مرادى ارادتندن تخلف ايلمز
پس عبد اراتنى ارات حقده افنا ايليوب كندى مرادى قيدنده اولمق
كركدر زيرا اولسه دخى مفيد دكلدر و مرادنك خلافى ظهور ايتدكده
مغبر اولميه زيرا واقع اولان نسنه خط سريدر و حال رخاو بسط و فرحده
دعوايى ترك ايده بلكه شدت و قبض و غم حالنده طاقت كتورميه نتكيم
سمنون المجنون انبساطى وقتنده يارب هر نوجهله امتحان ايدرسك
سندن بكا خوشدر ديو دعوى ايديجك الله تعالى انى عسر بول ايله مبتلى
ايلدى و طاقت كتورميوب فرياد و فغانه باشلدى اشته اى مؤمن
قارنك طوق ايكن اولان كلامك ايله آج ايكن اولان كلامك ميانده
فرق عظيم واردر هزاو دركه آج ايكن دعوى ايدهسن تا كه صدقكه
برهان اوله (اللهم انا نسألك العفو والعافية والمعافاة فى الدين والدنيا
والاخرة) وشول كامللر كه قبض و بسط انلره برابردر انلرك خلعت
حاللرى (اولئك عبادى حقا) طرازيله معلمدر ما عداسى كذبله مختلط در
انك ايچون فرقهٔ ناجيه اقل قليلدر زيرا مراد نجات مطلقدر ابراهيم
بن ادهم نجاتى كبى والا حشو الجنة اولنلر دخى ناجيلردر فاما نجاتلرى
نجات مقيد و اضافيدر *رفعت الاقلام وجفت الصحف* رفعت
مجهول و جفت جيم و فاء مشدده ايله معلوم لازمدر اقلام قلمك جمعيدر
مايكتب به معناسنه زيرا قلم وقطع اولنور اكرچه اصلنده عرضا
مقطوع اولانده قط و طولا قطع اولناندهقد استعمال اولنور كما قال
فى القاموس القد القطع المستأصل والمستطيل او الشق طولا انتهى
پس قلمك طولا شقنه قد و عرضا قطعنه قط ديرلر و اقاليم سبعه ديرز
زيرا دنيا يدى سهم اوزرينه مقسوم و مقطوعدر و جفاف يبوسندر كه
عجم خشكى ايله تعبير ايدر جاف و يابس خشك و رطب تردر و صحف
ضمتين ايله صحيفه نك جمعيدر كه هر نسنه نك مبسوطنه ديرلر كاغد كه
مايكتب فيه در صحيفه دنلديكى عريض و بسيط اولمغله در و صحف

ضميله صحف مجتمع اولديغى يردر كه ما بين الدفتين ديدكلريدر (معلوم
اوله كه قلم اصلنده قلم واحددر كه قلم اعلى ديدكلريدر و صحيفه دخى
صحيفهٔ واحددر كه لوح محفوظ ديدكلريدر ولكن قلمك علومى بسيار
و متعلقاتى بيشمار اولمغله ايكيسندن دخى جمله تعبير اولندى زيرا وارد
اولمشدر كه الله تعالى قلم اعلايى خلق ايتدكده الى يوم القيام حوادث
آتيه يى و خلق عالمه متعلق اولان اسماء الهيه يى تعليم ايدوب اكا اوچيوز
التمش دندان ويرديكه هر دندانى اوچيوز التمش درلو بحر علمدن
اغتراف ايدردى و امر ايلديكه بو علومك جمله سنى كندندن صكره خلق
ايلديكى نفس كليه لوحنه يازوب تفصيل ايليه بو سببدن نفس كليه
اسم مفصله مظهر اولدى و بو قلم و لوحه عقلى و روحانى ديرلر كه
بونلرك علومى لوح معنوى اولان ام الكتاب كه علم الله در اندن مستفاددر
و بو لوحك علومنه تغيير و تبدل كلمز بلكه محو و اثباتدن محفوظدر
و بطن ام بو لوحه ناظردر و شول لوح كه عرش اعلانك يميننده اولمق
اوزره موصوفدر لوح صوريدر كه (يمحو الله ما يشاء و يثبت) مظهريدر
و احوال مختلفهٔ عالم اكا ناظردر زيرا عالم صورت و انك احوالى متغير
اولمقده در حقائقى دكل انك ايچون حقائق الاشياء ثابتة دينلدى صور الاشياء
ثابتة دنلمدى و شول نسنه كه كليات ذاتيهٔ ازليه در حالى اوزرينه
قالدى انك ايچون لوح صوريه كوره سعيد شقى و بالعكس اولدى
اما لوح معنويه كوره اولمدى زيرا لوح معنويده مثبت اولان
سعادت و شقاوت ذاتيه و لوح صوريده عارضيه در پس ذاتى اولان
تغير قبول ايتمز عارضى ايسه تبدل اوزرينه در بو مقامده يعنى حديث
شريفده مقصود اولان لوح معنوى حاليدر كه قلم اعلى انى نفس
كليده ثبت ايتمشدر كه خلافى اولمق احتمالى يوقدر اكرچه احوال عالم
امور عارضه جهتيله تبدلدن خالى دكلدر نتكيم (كل يوم هو فى شأن)
اكا اشارت ايدر پس ديمك اولور كه قلم اعلى صورت ام الكتابى انتساخ
ايدوب نفس كليه لوحى اوزرينه احوال كائناتى اثبات و رسمدن صكره
اورادن مرفوع اولدى زيرا كتابته صالح نسنه قالمدى و لوح دخى

قوروب خشك اولدی زیرا رویته خط تازه وضع اولنمیجق رطوبتی
پیوسته تبدل بولدی ومن بعد ایش احوال عارضه یه وتعلقات علمیه یه
قالدیکه الی یوم القیام ظهورده در نتکیم دیمشلردر (اللیلة حبلی) یعنی
لیله غیب حوادث کوناکونه حامله در هر نهار شهادته بر تازه ولد ظهور
ایدوب کلمکده در وهر کسك عین ثابته سی نه مقوله احوالی اقتضا ایتمش
ایسه عالم خارجده وجود بولمقده در و بو تجلی الهی کرچه اصلنده
احدیت ایله موصوفدر ولکن ظهورات اوقات معینه یه منوطدرکه
وجودات ولیل ونهار تجدد ایتدکجه عرش محیطك دورندن شؤن
عجیبهٔ مختلفه تولد ایتمکده در اشته کوزه لم بو کون حق نیلر دیدکاری
بو معنادر پس عین واحده ده تلون اولماز بلکه اوصافنده اولور
انك ایچون دیرلر که ذواتده استحاله اولماز زیرا ذوات واحده یه
راجعه در اوصاف ایسه کثرت ایله متصفدر و بهر یوم بیك بر
نسمهٔ انسان وجود بولوب بیکی دخی برزخه انتقالده در که کیمی اصلدن
فرعه کلور و کیمی دخی فرعدن اصله کیدر زیرا بو عالم موطن
غربتدر که وطن اصلی عالم ارواح و بلکه عالم ذات احدیه در
قال الله تعالی (والیه ترجعون) یعنی حقه رجوع ایتدك ضمله قراءته
کوره اضطراری وفتحه کوره اختیاریدر وعلی کل تقدیر رجوع
مقرردر زیرا سلوك عالم وآدم دوریدر یوخسه خطی دکلدر انکیچون
بدایت وغایت بر اولوب نهایت دائره بدایته ملتقی اولسه کرکدر زیرا حقدن
کلن ینه حقه کیدر غیره کیتمز شول معنادن که غیر یوقدر انکیچون
غیره باطلدر دیرلر زیرا حقدن غیری مرجعی یوقدر ووجودك استنادی
حقه در اکر حقدن غیری مستندی اولایدیکه وجودی ذاتی اولمغله در
بطلان ایله موصوف اولمازدی چونکه وجودی حقدن مستفاد
اولدی وجود حق ذاتی وحق ووجود خلق عارضی و باطل اولوب
نور وجود ایچنده ایکن ینه ظلمت عدمده قالدی ای عارف بو کثرته
مغرور وانك وجودنه مسرور اولمه زیرا حرباء دیدکلری دویه نك
تلونی شمسدندر ذات حرباء وذات شمس بردر ولکن بر نوردن بر ذاتده

الوان ظهور ایتمشدر کل ابدی الوانده قالمه ذاته رجوع ایله مقصود
اولان کلك رنکی دکلدر بلکه بویی درو بوی دخی کرچه چوقدر
ولکن بوی کل کبی اولماز زیرا کل عرق نبوی دندر وعرق جملهٔ
وجوددن ترشح ایدر پس جناب نبوتك بویی بوی اسم اعظمدر
انکیچون مشرب محمدیده اولمق جمیع احوالك اسناسیدر وفی روایة
اخری * احفظ الله تجده امامك * یقال وجد المطلوب وجدا
کوعدای صادفه یعنی وجد مصدر معلوم ووجود مصدر مجهولدرکه
وجد الشیء وجودا دینیلور قال الله تعالی (ووجد الله عنده) بوندن
معلوم اولور که حقی وجدان ایتمك ممکندر انکیچون حقه واصل اولدی
دیرلر ولکن مسافه ایله وصول دکلدر بلکه شهودله در زیرا عبدله
حق اراسنده مسافه یوقدر بلکه عبده نسبتله حجاب واردر نتکیم
(فاینما تولوا فثم وجه الله) عدم مسافه یه و (طال شوقی الی لقاء الابرار)
حجاب عبده دائردر زیرا حقك اشتیاقی کندینك محجوب اولدوغندن
دکلدر بلکه کندی کبی عبد دخی بی حجاب اولمغه مشتاقدر فاعرف
(وامام وعندیت وامثالی مقام حضوره اشارتدر یعنی سن حقی ظاهر
و باطن امری اوزرینه حفظ ایله تاکه حق یانکده حاضر بوله سن
یعنی حضورنی مشاهده یه قادر اوله سن واول مشاهده ایله نورانس
حاصل اولوب ظلمت وحشت زوال بوله وحق اسماء حسنایی جامع
اولمغله قنغی اسمك وساطتیله مرادك وار ایسه حصوله کله وغائبك
حاضر اوله و بو مقامك اسرار غریبه سندندر که جناب رسالت امامله
کندی ذات شریفنه اشارت ایلر زیرا ابن عباس خلفنده اولمق حضرتك
تقدمنی اقتضا ایدر که معنای امامدر پس دیمك اولور که رسول الله
مظهر تام الهیدر شویله که اکر سن انی حفظ ایلسك حقی حفظ
ایتمش اولورسن وحقی اوکده بولورسن زیرا رسول الله عالم فرقه کوره
خلق وعالم جمعه نسبتله حقدر (وانك مصداقی قراندر نتکیم کلور
(من یطع الرسول فقد اطاع الله) وینه کلور (ومارمیت اذ رمیت ولکن الله
رمی) وینه کلور (ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله) بو جهتدن

بركيسه‌نك رسول اوكنده اولمق همان حق اننك اوكنده اولمق كبيدر
پس قيد وجهت جناب نبوته واطلاق جناب حقه راجعدر (و بو معناى
انكا رايلين قرآندن وظاهر ومظهردن بى خبر در (ومن تكلم بخلافه
فعليه كلامه (لاسلامه لله بل ملامه * تعرف الى الله فى الرخاء يعرفك
فى الشدة * بو معنى معانى‌ء حفظدن اولمغله عاطف ترك اولندى تعرف
تفعل بابندن امر و يعرفك ثلاثى‌ء مجرد درو بوراده مقتضاى ظاهر
يتعرف اليك فى الشدة وياخود (اعرف الله فى الرخاء يعرفك فى الشدة
ديمك ايدى وجه عدول بودركه تعرف طلب معرفت وتحصيلنده
تكلفدر بو معنى ايسه حقه كوره متصور دكلدر اكرچه مبالغه يه حمل ايله
اصلاحى دخى ممكندر پس حقك معرفتى بى تكلف وبركمال وعبدك
معرفتى باتكلف و يا نقصاندركه بقدر الطاقه در يوخسه بحسب
الكنه دكلدر و بوراده تعرف آشنالق معناسن متضمندر زيرا كشينك
معارفى يعنى معروفلرى آشنالريدر رخاء فتحله سعة العيش در شدت
اصلنده شددندركه عقد قوى معناسنه در صكره قلبه عقده كتورر
امور شديده ده استعمال اولندى (معنى بودركه ايام سعت وراحتده
وطبعه ملايم اولان امورك حصولنده حقه اطاعت ايله وامرينه
مساعده ايله انكله آشنالق پيدا ايت حق تعالى دخى سكا اول وجهله
مجازات ايليه وايام مضايقه ومحنتده ونفسه مكروه اولان امورك
وجودنده سكا آشنا اولوب مكروهى محبوبه وغير ملايمى ملايمه
تبديل ايده ووفاسيله سنى جفادن تخليص ايليه زيرا هرشى‌ء اوزرينه
قدرت تامه سى واردر واكر بو وجهله تعرف بولنمسه سندخى انك
يانده مجهول وغريب كبى قالوب كنديكه نصرت ايدر هيچ بر آشنا
بولمزسن زيرا حقى وجدان ايدن هر مرادى بولور و حقى فقدان ايدن جمله‌ء
مراداته نائل اولسه دخى آخر محروم قالور و وجدانى فقدانه مبدل اولور
والعياذ بالله تعالى و بونده حقه معرفت اسناد ايتدى مع هذا عالمدر عارف
دكلدر زيرا معرفت نسيانله مسبوقدر و بر دخى جزئياتده مستعملدر
وجهى بودركه بطريق المشاكله واقع اولمشدر و برسر عظيمى دخى

واردركه بو مقامده ذكر اولنماز زيرا فقيه ومتكلمك فهمندن خارجدر
وديمشلردركه (لايباع الابل فى سوق الدجاج والله اعلم بالعذب
والاجاج (بعدذا مقاله‌ء مذكوره‌ء نبويه مقالات جامعه دندركه
عوام وخواصى مقاماتنه كوره شكره تحريض ايدر زيرا شكر مستجلب
مزيد نعمت در كفران مستلزم حرمان ومزيد محنت اولديغى كبى
واكثر ناس بو معنادن غافل اولوب هواى وشهواته توغل وافتحاملرى
سببيله وقت ابتلاده متحير قالوب (قلتم انى هذا قل هو من عند انفسكم)
مصداقى اولور * واعلم ان ما اخطاءك لم يكن ليصيبك * خطاء
جهتدن عدول واخطاء عدم اصابتدر يعنى اصابت ايرشمك و بولمق
واخطاء خلافيدر (ليصيبك لان يصيبك تقديرنده در لام مكسوره‌ء
جاره توكيد نفى ايچوندركه اكا لام جحود دخى ديرلر زيرا مقام انكارده
استعمال اولنور وفعل مضارع بو مقوله لامدن صكره ان مقدره ايله
منصوب اولور تنكيم علم نحوده مبيندر و بونك تقديرى (لم يكن ذا اصابة
اولم يكن من شانه الاصابة) ديمكدر تا كه حمل درست اوله زيرا اول نسنه
نفس اصابت دكلدر ومعنى بودركه وسنك معلوم ومتيقنك اولسونكه
اول نسنه كه مقدر اولنديغى جهتدن سكا واصل دكلدر الى الابد واصل
اولمق شانندن دكلدر زيرا ممتنعاتدندر ممتنع ايسه خارجده وجودى
اولماز پس سن اندن اوتورى نيچون وجود بولمدى ديو غمناك اولمه
وسر قضا وقدره آز وچوق وقوفك وار ايسه مقام تسليم ورضاده
ثابت قدم اول وسنك ايچون اولميان نسنه نك فوتى سكا عجب كلمسون
* وما اصابك لم يكن ليخطئك * بونك مفرداتى واعرابى اولكى كبيدر
يعنى اول نسنه نك كه سكا اصابتى مقدر ووصولى شانندن اوله البته
اخطاء ايتمز و بو كون اولمديسه يارن اولور زيرا سهم مرمى كبيدر كه
منزله طوغرلمشدر چونكه رمى حقدر سداد طريق ووصول مقرردر
وفى الحديث (اللهم اهدنى وسددنى) يعنى مقصود هدايت طريق
وسداد سهمندر واصابت بالسبب و بلا سبب اولمغه شاملدر وحديث
قدسيده كلور (قدرت المقادير ودبرت التدابير واحكمت الصنع فمن

رضی فله الرضاء منی ومن سخط فله السخط منی) و بوندن فهم اولنور که
خلق بو بابده اوچ صنفدر (اولکیسی مقربلردر که انلر قضایی رضا
وصفاء خاطرله مقابله ایدرلر زیرا لطف و قهرك مبدأنه واصل
اولمشلردر (وایکنجیسی ابراردر که انلر مکروه ده صبرله معامله ایلرلر
یعنی نفسه نقدر کران کلورسه دخی مقتضای ایمان اوزرینه تحمل
ایدرلر (واوچنجیسی قضایه رد وانکارله مواجهه ایلرلر یا عن اصل
عدم ایمانلرندن و یاخود کمال ضعفندن پس لسانله و بالقدر خیره
وشره دیمك کفایت ایتمدی بلکه اعتراف وتصدیق قلبی وخارجده
ترك جزع وامثالی دخی لازم کلدیکه حقیقت ایمان وتصدیقك نشانیدر
* واعلم ان النصر مع الصبر * تکریر اعلم مدخولنك شاننه اعتناء دن
اوتوریدر نصر عون در (صبر نفسی کراهت ایتدوکی نسنه اوزرینه حبس
ایتمکدر یعنی عبده جمیع امورنده نصرت ومعونت الهیه صبرله در قال الله
تعالی (ان الله مع الصابرین) پس تقدیر کلام ان نصر الله مع صبر
عبده درو بو معنی (وهو معکم) ده اولان معیتی تعیین در زیرا الله تعالینك
عامهٔ خلقه کوره معیتی علم واطفله در واصفیا ایله معیتی تولی یعنی
دوستلق وامرلرنده قیاملهدر قال الله تعالی (وهو یتولی الصالحین) وانبیا
معیتی امم اوزرینه اقامت حجت ایچون تأیید دعوالهدر که معجزاتله در
وخاصه ایله معیتی مباسطه وانسله در پس معیت بحسب الحال بو مقوله
معانی یه محمولدر زیرا ذات الهیه مجهوله اولمغله اکا نسبت معیت
معلوم دکلدر فاحفظه بو مقامده کویا دیمکدر که (ان الله مع الصابرین
بنصره بونده صبرك جلب نصرته مداریتنه اشارت واردر ودیمکدر که
شدته واقع اولان آدم مثلا هجوم اعدا کبی (وما النصر الا من عند الله)
موجبنجه ظهور نصرته دك صبر وتأنی ایتملودر زیرا کندی نفسیله
حرکتده وانتصار صددنده اولمقده فائده یوقدر قال الله تعالی
(واستعینوا بالصبر والصلوة) تکیم بالاده تفسیر اولندی * وان الفرج
مع الکرب * فرج فتحتین ایله اسمدر انکشاف غم و زوال غصه
معناسنه کرب وزنی اوزرینه وکربت ضم ایله شول حزندر که نفس

انسانی اخذ ایده ومغلوب قله وانك صاحبنه مکروب دیرلر و بوندندر که
دعاده (یا مفرج الکروب) کلور اصلی کرب الارض دندر که حفرله یری
قلب ایتمکدر کویا حفر یری اثاره ایلدوکی کبی غم وحزن دخی نفسی اثاره
ایدر یعنی یرندن قوپارب مقلوب ومنکوس ایدر و بو دخی ماقبلی کبی
دیمکدر که (وان الله مع المکروب بفرجه وکشف غمه وازالة حزنه)
قصیدهٔ منفرجه اولنده کلور (اشتدی ازمة تنفرجی) بو راده ازمه
ایکی معنایه کلور بری سنهٔ قحط دیمکدر که لایعقل اولانه خطاب عاقل
منزله سنه تنزیلدن اوتوریدر ومراد حقیقت امر دکلدر بلکه شدتده
نهایته بلوغه فرج ایله بشارتدر (وارباب مکاشفه عندنده خطاب
حقیقته محمولدر زیرا اشیا انلرك عندنده احیادر انکیچون تسبیح وتحمید
ایدرلر و بر معنای دخی بودر که ازمه بر خاتونك اسمیدر که انی طلق
یعنی اوغلان بوریسی دیدکاری شدت اخذ ایتمش ایدی جناب نبوت
صلی الله علیه وسلم مطلع اولدقلرنده عنوان مذکورله اکا خطاب
ایتدیلر یعنی ازمه تصبر ایله تاکه عن قریب وضع له منفرجه اولاسن
و یاخود شدتده نهایته ایرش تاکه انکشاف غم بولاسن زیرا عند العرب
شدت نهایته بالغه اولدقده منفرجه اولور تکیم دیرلر (توقع زوالا
اذا قیل تم) وقرانده کلور (امن یجیب المضطر اذا دعاه) وحدیثده
کلور که (افضل اعمال امتی انتظار فرج) انتهی به انتظاردر زیرا سیرت
انبیادر (اللهم یا فارج الهم و یا کاشف الغم فرج عنا غمومنا وهمومنا
برحمتك یا ارحم الراحمین * وان مع العسر یسرا * عسر و یسر
امور اضافیه دندر که کوجلك وقولایلق دیدکلریدر عسر اولنده لام
استغراق ایچوندر و یسرك تنکیرندن هر عسره بر یسر عظیم اولمق
مفهومدر زیرا عسر عدل و یسر فضل بابندندر فضل ایسه عدله
غالبدر (سؤال اولنورسه که نصر وفرج و یسر معنالری صبر وکرب
وعسردن صکره در زیرا ضدان محل واحد اوزرینه توارد ایتمزلر پس
مع کلمه سندن مستفاد اولان اصطحابك معناسی ندر (جواب بودر که
کرچه معانیٔ مذکوره تعاقب و بعدیت اوزرینه در تکیم کلام امام

علی ده کرم الله وجهه کلور (عسر المرء مقدمة الیسر) یعنی نتیجه مقدمه‌دن مؤخر اولدیغی کبی یسر دخی عسردن مؤخردر پس کرچه مقصود احدهما آخری معاقبه‌در ولکن زیاده تسلیه وتنفس ایچون بطریق المبالغه مقارن ومتصل کبی قیلدی (الحاصل کلمهٔ معه ده مجیءِ یسرك غایت سرعتنی بیان واشعار واردر کویا همان پی اندر پیدر (وبعض اکابر طریقت بیور دیلر که بوکا معیت امتزاج دیرلر یوخسه معیت مقارنت وتعاقب دیمزلر یعنی عسر ویسر بری بریله ممتزجدر شویله که اکر عسر بلا یسر اولایدی انسان طاقت کتورمیوب هلاك اولوردی بورادندر که بیورر (لایکلف الله نفسا الا وسعها) واکر یسر بلا عسر اولایدی یسر دخی نه اولدیغی معلوم اولمزدی زیرا اشیا اضداد ایله متبین اولور تکیم فقیر وفقر واحتیاج اولمیایدی غنی وغنا واحسان نه اولدیغی بلنمزدی وعسره صقلهٔ قلوب اکابردر زیرا انلری تجلیءِ الهی یه متهیء قیلور انکیچون انلرك ملایم وغیر ملایمدن حظ ونصیبلری اوفردر وحدیثده کلور (اشد الناس بلاء الانبیاء ثم الامثل فالامثل) وانبیا علیهم السلام خدام تجلی وقضادر ولکن هر تجلی ایله واقف اولمز بلکه عسرده یسرله دعا ایدرلر وقضایه رضادن مقضی یه رضا لازم کلمز بو سببدن مقضی شری دفع ایچون مناجات ایلرلر وبو بابدندر که بعض کمل آج اولدقده اغلایجق بو حالدن بی خبرك بری اکا نه اغلرسن دیو تشنیع ایتدکده جوابنده رب العالمین بنی اغلامق ایچون آج ایتدی دیدی پس کامل اولان ظاهری ایله مباشرت اسبابه مراجعت ایلر زیرا بونده سنت نبویه یه اتباع واردر تکیم جناب نبوتك علیه الصلاة والسلام حین صلاتده قدم مبارکه‌سن عقرب لدغ ایتدکده بعد السلام برای سلامت وعافیت ماء ملح کتوردب اول محله سور دیلر وعقربه لعنت ایتدیلر زیرا نبی یه اذیت انی قتل کبیدر قتلده ایسه اشتداد غضب الله واردر بو جهتدندر که بعض موذیاتك خصوصا که عقربك حل وحرمده قتلی مشروع وقاتلی مثاب اولدی وفقهاء دیمشلردر که حیوان

یاجلب منفعت ویادفع مضرت ایچون قتل اولنور دود قز ونحل عسل وحیه وسباع حیوانات وطیور کبی وبو تقریردن اخذ اولنه دیکه عسر صورت غضبده رحمتدر زیرا تربیهٔ الهیه بابندندر انکیچون قرآنده کلور (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) یعنی اکثر ناسه قابض اسمیله تجلی ایتدیکی رحمتندر که انلردن بغی وظلم وفسادی رفع ایچوندر وبو جهتدن (والله یقبض ویبسط) آیتنده قبض تقدیم اولندی وشول موضعده که اسم باسطك اثری ظاهر وحکمی مبسوطدر انك امتحانندن اقل قلیل خلاص اولمش ونجات بولمشدر

العشرون

معلوم اوله که بو احادیث اربعین اصلنده امام نواوی ترتیبی اولوب بو محله دك لفظ حدیثی تصریح وبوندن الی آخر الکتاب طی ایتمسی سبیله بو معنایه واقف اولنلر دخی نسخه‌لرنده اکا تابع اولمشلردر (عشرون ایکی عشره دیمکدر که یکرمیدر قال الله تعالی (ان یکن منکم عشرون) پس جمعه ملحقدر یوخسه جمع دکلدر اولو کبی والا ثلثونه عشرون دیمك لازم کلور که اوچ عشره در ومفردك آخرینه واو لحوقی حالت رفعنه یا حالت نصب وجرنه کوره‌در ونون یا حرکتدن عوضدر المسلمون کبی لامله ویا تنویندن عوضدر مسلمی کبی اضافتله زیرا اصلی تنویندر پس واو ونون علامت جمعدر وثلثون اوچ عشر وار بعون دورت عشره‌در وهکذا الی التسعین که بونلر دخی عشرون کبی ملحقات جمعدر یوخسه ثلثون ثلثه‌نك جمعی دکلدر وهکذا وبوراده یکرمی حدیثدن مراد بقرینة المقام مجازا یکرمنجی در اکرچه فی الحقیقه معدود یکرمیدر الحاصل صورت جمعده ومرکبده معنای تصییر یوقدر زیرا تصییر اسم فاعل اشتقاقنه محتاجدر (ثالث ثلثة) کبی صورت جمع وترکیبده ایسه بو اشتقاقه امکان یوقدر پس عشرونده یکرمنجی واون طقوزی یکرمی قلیجی دیمك مجازدر* ان مما ادرك الناس من کلام النبوة الاولی* من اولی تبعیض وثانیه ماء موصوله یی بیان ایچوندر ای من جملة ما وصلوا الیه منه ولحقوه وظفروا به (وادراك

بلوغدر اصلنده درك دندر كه اقصى قعر البحردر پس ادراك برنسنه نك
اقصاسنه بالغ اولمقدر يقال ادرك الصبي اى بلغ غاية الصبا وذلك
حين البلوغ بو جهتدن قرأنده كلور (لاتدركه الابصار) يعنى ابصار
انى احاطه ايدوب كنهنه بالغ اولماز بلكه ادراك ايتديكى مرتبه ر بو بيتده
وناس مرفوع اولورسه ادراك نك فاعلى اولوب عائد محذوف اولور
ادركه الناس معناسنه واكر منصوب اولورسه عائد ضمير فاعلدر اى
من الذى بلغ الناس اى ما اتفقت عليه الشرايع (ونبوت اولىدن مراد
نبوت متقدمه دركه يوز يكرمى دروت بيك وياخود ايكيوز يكرمى
دروت بيك نبوتدر ونبوت متأخره نبوت محمديه در وكلامك نبوته
اضافتندن فهم اولنوركه كلام آنى نتايج وحى دندر كه نبوت انده
متفقه در يعنى حياء جملهٔ شر يعده مندوبدركه اوزرينه نسخ جارى
وطارى اولماشدر پس كلام مذكور بخصوصه برنبى يه مضاف
دكلدر بلكه عموم اوزرينه در (معناى كلام بودركه كلام انبيادن بين
الناس باقى قالوب ادراك اتدكلرى نسنه دندر بو كلام كه اذالم تستحى
جمله سيدر پس اذ لم تستحى الخ هذا الكلام تأويلى ايله ان نك اسميدر
وبعضيلر بوراده ناسى جاهليت ايله تفسير اتمشلردر اى ادراك الجاهلية
وتوارد عليه من بعدهم اى آخر ما تعلق به اهل الجاهلية من كلام
النبوة الاولى انتهى (جاهليت بعثت نبويه يه قريب اولان زماندر كه
شرع سابق منقرض ووحى لاحق هنوز ظاهر اولمديغندن جهالت
كثرتده وهواى نفسه متابعت وفرتده ايدى * اذالم تستحى فاصنع
ماشئت * استحيا وحياء نفس برنسنه دن منقبض اولوب ملامتدن حذرا
انى ترك اتمكدر پس حياء حياتدندر زيرا خوف مذمتدن انسانك
حياتى موقوف ومنتقص اولور قاله الكرمانى وجائزدركه حيادن اولا كه
مطر معناسنه در زيرا مطرله ارض حيات بولديغى كبى حيا ايله دخى
فعل وترك حيات بولور زيرا حيا اهلى اولان معروفى ايشلر ومنكرى
ترك ايلر وحيا ترك معناسنه دخى كلور يقال استحياه اى استبقاه قال الله
تعالى (ان الله لا يستحيى ان يضرب مثلا ما بعوضة) اى لا يترك زيرا

شرمسار اولان كيمسه خجالته مؤدى اولان نسنه يى ترك ايدر (وحياء
نفسانى كشف عورت وجماع بين الناس وامثاليدر وحياء ايمانى
خوفا من الله مؤمنى معاصيدن منع ايدن حالتدر بو جهتدن ديديلركه
حياء خير دنيا وآخرتى جامعدر زيرا اهل حيانك فعل وتركى شرعه
مطابقدر و بو معنادن حديثده كلور (الحياء هو الدين كله) صنع اجادهٔ
فعلدر و بوراده مطلق فعل معناسنه در (ومشيت اكوانده مستعملدر
وارادت اندن اعمدر كه احكامده دخى جاريدر (ومعناى حديث
بودركه چون سن حيا اتمزسك پس مراداتك نسنه يى ايشله يعنى
خلق مواقعهٔ مؤدن كف ايدن حيادر چونكه حيايى رفض ايده كويا
هر ضلالتى ارتكاب وهر سيئه يى تعاطى ايله مأمور كبى اولور پس
امرو عيده محمولدر (اعملوا ما شئتم) كبى يعنى نه دلرسك ايشله ولكن
عملكده خير اولمايجق عاقبت بى حيا لغكه كوره مجازات اولنورسك
(و بعضيلر ديديلركه لفظى امر ومعناسى خبردر كه صنعت ماشئت
ديمكدر نتكيم حديثده كلور (فليتبوأ مقعده من النار) اى قد تبوأ
مقعده منها وبو دخى تهديده محمولدر (و بعضيلر ديمشلردر كه
چون اشلديكك نسنه عندالله وعندالناس حيا وخجالتى مستلزم اولور
اموردن اولمسه مبالات تميوب انى ايشله زيرا بى ضرردر پس امر اباحت
ايچون اولور ولكن مقتضاى ظاهر وعيده محمول اولمقدر زيرا آيت
سابقه يه مطابق اولان بو معنادر وعلى كل تقدير بونده حيايى مدح وبى
حيالغى ذم واردر وهر نه ممدوح اولورسه حيا وجهله مذموم اولان
بى حيالقدن كلور (وامر ونهى واستكشاف مشكله مانع اولان حياء
مذمومدر وحيا كرچه عزيزدر ولكن بعض مراتبى كسبله دخى
حاصل اولور وسبب حياء مراقبه ومعرفة الله در (و بعض اكابر
بيورمشلردر كه غسل وجهده فرض بودر كه الله تعالى دن سنى نهى
ايتديكى يرده كورمكدن ويا امر ايتديكى يرده فقداندن حيا ايده سك
وسنت اولان بودر كه خلوتكده كشف عورتدن حيا ايليه سك زيرا
الله تعالى اندن استحيا اولنمغه اولادر وبونى دخى بلورسن كه اجزاء

وجود كدن هر جزئى الله تعالى كورجيدر پس بو معنى بس ايكن
نوجهله اكا قرشو بلا ضروره كشف عورت ايدرسك وضرورت
حالنده بله مثلا بيت الخلا ده كشف عورت اتدكارنده بعض صلحا
حيالرندن سرلردن ستر ايدرلردى ومنكوحه وجاريه سنك عورتنه
نظر اتمك دخى بويله در اكرجه شرعده هر جزئنه نظر مباحدر
ولكن استعمال حيا افضل واولادر (والحاصل مؤمن بلوركه
الله تعالى نك علم ومشاهده سى هر حاله شاملدر يوزدن اهل حيا
اولمق كركدر تا كه انى هيچ بر وجهله بى ادبلكده كورميه واخر خجيل
اولاجغى نسنه يى ترك ايده زيرا الله تعالى يوم قيامتده ايتديكى اعمالى
كندنه تقرير اتدوريجك زياده خجل ومنفعل اولسه كركدر پس بو راده
حيا ايليه تا كه اوراده خجل اولميه خصوصا الله تعالى قيامتده
ذوشيبه دن استحيا اتسه كركدر پس صاچ وصقالك آغره وسن اندن
نوجهله حيا اتميه سك (وديمشلردر كه انساندن قوت حيا باطل اولسه
بردخى علاج پذير اولماز و حق تعالى آنى نفسى ايله تخليه ايدر نتكيم
بر طبيب حاذق مريضك من بعد قابل علاج اولمديغن بلسه حالى
اوزرنه ترك ايلر وآخر هلاك اولور (وحضرت عثمانك رضى الله عنه
حياسى اول غايته ايرمش ايدى كه بيت مظلمده اغتسال ايلردى حياء
من الله تعالى وانك كلماتندندر كه (ما كذبت منذ اسلمت وما مسست
فرجى باليمين منذ بايعت النبى صلى الله عليه وسلم ولا اكلت الكراث
ونحوه منذ قرأت القرآن) انتهى وحضرت على دن كرم الله وجهه
منقولدر كه رسول الله ك مبارك يوزنه نظر ايدلدن برى ادب يريمه
نظر اتمدم زيرا اول ديده كه جماله آچله غيره التفات وخصوصا سوأه يه
نظر سزا دكلدر (وعبد الله بن زيد الانصارى كه ابتدا ملكدن اذانى
اشيدن صحابيدر رضى الله عنه انتقال نبويدن صكره بر كون كلوب
قبر منيف اوزرنه دوشوب يارب بنى اعمى ايله زيرا بو چشم بكا جمال
حبيبى كورمك ايچون ايدى پس من بعد انى كورمين كوزى نيلرم
ديوجك اوراده حق تعالى دعاسنى مستجاب ايليوب اول حالت ايله

قيام ايدوب كتدى (وديمشلردر كه حياء وجوه اوزرنه در حياء
جنايتدر آدمك عليه السلام حالى كبيكه شجره منهيه دن اكل ايدوب
اوزرندن لباسى منزوع اولنجق فرار ايلدى يزدنمى فرار ايدرسك
يا آدم ديلدكده بل حياء منك ديو جواب ويردى و حياء
كرمدر فخر عالمك صلى الله عليه وسلم حياسى كبى نتكيم قرآنده كلور
(ان ذلكم كان يوذى النبى فيستحيى منكم) يعنى بعد اكل الطعام خانهٔ
رسولده مكث اتمكوز انى بيحضور ايدر وسزى خانه دن اخراج اتمكدن
حياء ايلر (والله لا يستحيى من الحق) بو جهتدن (فاذا طعمتم فانتشروا)
ديو انتشارله امر ايلدى و بوندن فهم اولنديكه جناب رسالت خلقك
عيبنى يوزينه اورمز و بالطبع مكروه اولان نسنه دن تغافل ايلردى
(وحياء حشمتدر كه مهابتدن انقباض وسكوتدر نتكيم حضرت على
رضى الله عنه حكم مذى ندر ديو جناب نبوته سؤالدن احتشام ايدوب
سؤالى مقداده احاله ايلدى وجه احتشام فاطمهٔ زهرانك رضى الله
عنها تحت نكاح على ده اولدوغيدر زيرا مذى اهلى ايله ملاعبه
وتقبيلدن احليله خارج اولان رطوبتدر (وحياء استحقاردر
حضرت موسى عليه السلامك حالى كبيكه مناجاتنده يارب بكا بعض
حاجات ضروريه عارض اولور كه حقارتندن سكا عرض اتمكدن
حيا ايدرم ديدكده جناب رحمن ورحيم بيورديكه ياموسى ملح عجين
وعلف شاتكه وارنجه بندن طلب ايله واوتانمه زيرا خالق اسما يوزندن
مخلوقك هر مرتبه سنه نزول ايدر وعيب اولماز واكر ملوك بو ارتباطى
بلسيدى انلر دخى رعايا ايله بو معامله يى ايدردى ولكن ادرا كه سر
خلافت لازمدر خلافت ايسه انبيا واوليا ده اولور (وحياء انعامدر
حياء بارى تعالى كبيكه يوم قيامتده عبد صراطى عبور ايتدكدن صكره
يدينه بر مهرلو كاغد ويروب درونده يازلمشكه فعلت وفعلت ولكن
على ملاء الناس شرمسار اولميه سن ديو ذنوبكى اظهار وعيوبكى
كشف اتمدم يورى مغفرت ايتدم ديه (والحمد لله على انعامه وافضاله
وعلى انواع كرمه ونواله) مرويدر كه حضرت آدم عليه السلام

عقل وحيا وايمـان عرض اولندقده آدم عقلی قبول ايديجك ايمان
وحيا دخی عقله تابع اولديلر پس بی عقل اولان كيمسه نك يعنی احمقك
حيا وايمـانی اولماز شول جهتدنكه عقل علمك آلتيدر چونكه واسطه
بولنميـه موسوط اليه دخی وجود بولماز وعلم ومعرفت اولميجق
حيادن حاصل اولور بو معنـادندر كه خارجده مكان حيا بصر
وداخلده بصـيرتدر انكيچون اعماده حيا اولماز چونكه بصـيرت
مفتوحه اوله بصر دخی اكا تابع اولور واعمی اولديغی صورتده دخی
بصيرتك انكشافی انی من كل الوجوه حيايه حمل ايدر زيرا كامل
اولان انسانه غائب وحاضر وحجاب وكشف وعمی وابصـار
برابردر (فليكن عقلك من العقـل الاول حتی يكون علمك من الفيض
الاقدس المعول ويكون جميـع الخلق عندك حقيقـة دون مئول

الحادی والعشرون

حادی بالاده حادی عشرده مبيندر واحد واحد وحد تدن مشتقدر
انفراد معنا سنه احد اصلنـده وحد دركه صفت مشبهـه در وحيد
ومنفرد معنـاسنه علی خلاف القياس واوی همزه يه قلب اولنمشـدر
نسقده احد شايعـدر احد وعشرون كبی واحد دكل ولكن
معنـای جعل وتصيير كه برنجی ديمكدر واحددن اخذ اولنوب بعـد
القلب حادی دنلمشدر* قال سفيان بن عبدالله* الثقفی رضی الله عنه
سفيـان تثليث سين ايله سفی دندر سعی وزنی اوزرينـه صاور مق
معنـاسنه كه عجم دامبدن ايله تعبير ايدر (وسفيانی ديدكلری كه زمان
مهـدی ده ظهور ايدوب شامده قتل اولنـه كركدر بنی سفيـاندن
بركيمسه در وجه تزدركه هرانده سفيانه ديدكلری قريه يه منسوب اوله
(ثقفی حركت ايله ثقيفه منسوبدر ثقيف امير وزنی اوزرينـه هوازندن
ابو قبيله دركه اسمی قسی بن منبه بن بكر بن هوازندر سفيان مذكور
حضرت عمرك رضی الله عنه ايام خلافتنده طائف اوزرينه عاملی ايدی
(عامل انواع زكاتی جمع وتحصيله سعی ايدن كيمسه در قال الله تعـالی
(والعاملين عليها) عاشر طريق اوزرينـه منصوب وموكل اولان

كيمسه دركه مسلمدن ربع عشر اخذ ايدركه اول سنه نك زكاتی يرينه
محسوب اولور وذميـدن نصف عشر وحربيـدن تمام عشر آلور
اكر مالـلری نصـابه بالغ اولورسه والا فلا (وشول عشاركه باجدار
معناسنه در انك حقنده حديثده كلور (لايدخل الجنة صاحب مكس)
يعنی اهل سوقدن وطريقه مرور ايدن كيمسه لرك متاعندن باج المق
فعل جاهليتـدر كه شرعا منهيدر نتكيم بو اعصارده شايعـدر زيرا
اهل عرفك زياده طغيانی واردر شويله كه كمركك ديو اخذ ايتدكلری زكاة
واجب اولان مرتبه نك ضعفی در وسنهٔ واحده ده هر مرور واقع اولان
اسكله لردن دخی تهی چكورمزلر مع هذا حديثده كلور (لاثناء فی الصدقة)
يعنی برسنه ده ايكی كره زكاة ويرمك والمق مشروع دكلدر وبومقوله
عنفله اخذ اولنان اموالك بدل زكاة اولدوغنـده شبهه واردر ديو
بعض فقهـاء اعادهٔ زكاة ايله فتوی ويرديلر زيرا مال مأخوذ موضع
زكاته وضع اولنميجق زكاته كچمز* قلت يارسول الله* رسول الله
جناب نبوتك القاب مشرفه سندندر نبی الله وامثالی كبی پس اسملری ايله
ذكر ايتمك (لاتجعلوا دعاء الرسول بينكم كدعاء بعضكم بعضا) نصی ايله
منهيدر وبعض جهـلهٔ اعرابك يا محمد ديو ندا وخطاب ايتـدكلری
مقـام تعظيمده قدملری اولمديغنـدن وامر الهی بی بلمدكلرندندر
نتكيم بو بابه متعلق برمقـدار بيان حديث ثانيده مرور ايتمشـدر
وآی اول تابعه كه متبوعنی تعظيمده قاصر اوله خصوصا كه متبوعی
معلم دين ولاسيما شارع اعظم اوله* قل لی فی الاسلام قولا* قل لی ده
لام تبليـغ ايچوندر قلت له بلغت اليه ديمكدر وقل لی فی الاسـلام
قولا اوصنی فی باب الدين ديمكدر نتكيم كلام علی ده كرم الله
وجهه كلور (قلت يارسول الله اوصنی فقـال قل ربی ثم استقم قال
قلت ربی الله وماتوفيقی الا بالله عليه توكلت واليه انيب فقال ليهنك
العلم ابا الحسن) پس فی الاسلام امور دنيويه دن احتراز در اكرچه
شـان نبوت امور دنيويه ايله توصيه دكلدر ولكن سائلك كمال حرصی
ودينده اخلاصی اولمغله اسلامله تقييد ايتدی (معنـای كلام بودركه

یارسول الله باب دینده بکا بر قول وافی وکلام کافی سویله و برامر مفید
جامع توصیه وتبلیغ ایله که آنکله منتفع اولایم وانی کندیمه سرمایهٔ
سعادت بله یم * لااسأل عنه احدا غیرك * بعض روایاتده احدا بعدك
واقع اولمشدر یعنی اول معتادن سندن غیری هیچ برکیمسه یه ویاسکا
سؤالدن صکره بر فرده دخی سؤاله محتاج اولمیاین مقصودی جناب
نبوتی کماله بیان وکلامنك جامعیتنی عیاندر یعنی خصوص دینده
سنك بکا کلامك هروجهله حسب حال ولفظك انفع الالفاظ ومقالك
اجمع المقالدر * قال صلی الله علیه وسلم فی جواب سؤاله قل آمنت
بالله * ایمان اجمالی کلمهٔ شهادتك مفهومی وایمان تفصیلی آمنت بالله
وملائکته الخ جمله سنك مضمونیدر وکلمهٔ شهادت شعب ایمانده درج
اولندیغی لفظی حسبیله والا بحسب المعنی اساس الکلدر و بو تفصیلك
فروع کثیره سی واردر که ایمان زیاده ونقصان قبول ایدر دیدکلری
اکا دائردر والا ایمان فطری که مؤمن انك اوزرینه مقبوض اولور
زیاده ونقصان قبول ایتمز وایمان کرچه مرتبهٔ غیبدر ولکن عدم
رؤیده شهادت حدنه ایرمدکجه معتبر دکلدر علامتی بودر که نفس عالمه
اندن یعنی مؤمندن امان ساری اوله شویله که وجودنده ومالنده
ومتعلقاتنده هرکس امن اوزره اوله تنکیم مؤمن لفظنك مؤداسی بودر
وبوندن فهم اولنور که ایمان هرچند مکارم اخلاقی مستلزم اولسه
دخی مکارمك هر بری جبلی دکلدر بلکه نتیجه سی کسبه منوط در والا
افعل لاتفعل دیو امر ونهی وارد اولمازدی وکاه اولور که مکارم یعنی
غیره متعلق اولان اخلاق حسنه بلا ایمان دخی اولور وانك هر دارده
صاحبنه ثمره سی واردر تنکیم ابو طالب حقنده واقع اولمشدر
وبو مقامه متعلق بعض کلمات مفیده بالاده در (وبو تقریردن مأخوذ
اولدیکه الله تعالی یه ورسول اللهه وکتوردیکی نسنه یه اجمالا وتفصیلا
ایمان لازمدر کرك بعض متعلقات ایمان کندنه واصل اولسون وکرك
اولسون زیرا فی نفس الامر ثبوتی کافیدر (وایمان اولا توحید تقلیدی
وثانیا برهان عقلی وثالثا توحید عیانیدر که هر فعل ووصف وذات

فی الحقیقه حقك اولدیغنی مشاهده در (واسلام ایمانك قشری کبیدر که
انقیاد فرعیدر وکذلك درجات ایمانك اولی توبه در اندن الله تعالینك
قابل التوبه اولدیغنی تصدیق وافعال عباد اوزرینه دائما مطلع اولدیغنی
مراقبه در و بو صفت اوزرینه اولان کیمسه بردخی امر مکروهدن
نهی ایتسه هرنقدر اول مکروهی ایشلمکه رغبتی اولسه دخی دوستنك
اطلاعندن المچکوب ایشلمز (پس حق علیم نهی ایدوب مطلع اولدیغی
نسنه یی نیجه ایشلر و بعده درجات ایماندن بری دخی صفت اخلاصله
عمل صالح اوزرینه ثباتدر که اکا انابت دیرلر انکیچون بو وجهله تحقیق
توبه ایتمین کیمسه منیب الی الله اولمز ایشته شیخ اندن توبه وانابت بویله
اولور والا مجرد قیل وقالدر و بعده اعمال صالحه نردبانی ایله درجات عالیه یه
ترقیدر که مراتب مشاهده در تنکیم حدیثده کلور (من عمل بما علم ورثه الله
علم ما لم یعلم) یعنی علم شرعی ایله عامل اولان علم حقیقی یه واصل اولور که
علم لدنی دیدکلریدر واصل السعادات ایمان وعلو درجات علمله در
وعلم وایمانی جامع اولان کیمسه اقصای درجاته بالغدر پس معارف الهیه
ومشاهدهٔ حقیقیه ایمان وعمل صالح وتقوی وسلوك اوزرینه مبنیدر
والا معتبر دکلدر وکذلك سالك قول وفعلی مشاهده سی علمی ایله ایتمیه بلکه
رسول اللهك صلی الله علیه وسلم قول وفعلنه متابعت ایلیه وهر حالنی
ایمان اوزرینه بنا قیله الحاصل ایمانله عیان اراسنده مواخات ایده فاعلم
ذلك (بعد ذا آمنت بالله دیمکله امرده تلقین ذکر واردر که اندن
مقصود عموما شرائعی تعلیمدر زیرا دورسنبله که یدی بیك سنه در مرتبهٔ
توحیددر که لا اله الا الله در و بیك سنه دخی مرتبهٔ محمد رسول الله در
پس بو ایکی کلمه جمیع شرائعی جامع اولمش اولور انکیچون اهل توحید
حقانی جاهل اولماز بلکه شرایع مقرره یه عالم اولور زیرا علم بالله
بو علم اوزرینه مبنیدر (وکذلك الباس خرقه که بین الصوفیه شایعدر
اخلاق حمیده وحقائق اسمایی الباس صورتیدر وقلنسوه دخی
بویله در که تاج دیدکلریدر پس قلنسوه تاج اولیجق خرقه دخی معناده
خلعت شاهی اولوب صوفینك صورتده درویش ومعناده سلطان

اولدیغی ظاهر اولور تشکیم بعض آثارده کلور (هم الملوك تحت الاطمار) والباس خرقه اصلنده جناب رسالتدن صلی الله علیه وسلم متوارثدر زیرا نصاری نجران ایله مادهٔ ابتهالده تشکیم کلور (ثم نبتهل فنجعل لعنة الله علی الکاذبین) آل عبایی یعنی امام علی وحضرت فاطمه وامام حسن وامام حسین رضی الله عنهم برسیاه عبادن خرقه ایچنه آلوب انلری ستر ایتمشدی وحدیث قدسیده کلور (ماوسعنی ارضی ولاسمائی ولکن وسعنی قلب عبدی) یعنی قلب حقائق اشیایی واسمائی مشتمل واسما دخی حقك لباسی کبیدراشته انسان کاملك رداء الکبریاء اولدیغنك سری بودر و قال الله تعالی (ولباس التقوی ذلك خیر) فافهم جدا چونکه فخر عالم امام علی یه اول خرقهٔ سیاهی الباس ایلدی تاکه نور ذاتده ظلمت کونی مشاهده ایلیه و بلکه ظل حقیقی یی مطالعه قله علی دخی کرچه کمیل بن زیادی محرم راز ایدندی ولکن فی الحقیقه خرقه یی حسن بصری یه الباس ایتدی کرکسن ظاهرده طوت وکرك باطنده زیرا محدثلر حسنك امام علی دن سماعنی وانکله صحبتنی انکار ایتمشلردر ولکن صوفیه نك نظری عالم معناده اولان معاملاته دخی شاملدر تشکیم منصور حلاجك روحی یوز اللی سنه دن صکره شیخ عطاره تجلی ایلدی وصاحب القصیدة البردیة شیخ محمد بوصیری یه عالم معناده بردهٔ نبویه الباس اولنوب مرض فلجدن انکله خلاص اولدی (والی هذا الآن ختم الاولیا یوزندن ارباب استعداده انفاس رحمانیه واصل اولمقده در (والحمد لله تعالی من لم یذق من هذه المائدة لم یعرف والمرء لایزال عدو الما جهل وهو المرء الرسمی التقلیدی (وتلقین ذکر والباس خرقه نك تمامندن بورادہ برنکتهٔ جلیله دخی قالدیکه جناب نبوتك امام علی نك عمامه سنی بند ایدوب طرفنی وراء ظهره ارخا ایتدکلریدرکه طیلسان دیدکلریدر که عمامه نك زیاده سیدر وسری بودرکه انك صاحبی هرنیه نظر ویامس ایتسه نمو وزیاده لك بولور تشکیم عمل مذکوردن صکره امام علی برکف یعنی براوج صو ایله آبدست الورلردی و برچوب پاره یعنی برقارش چبوق

نقدر مراد ایدرلرسه اولقدر اوزانوردی وعلی هذا اشته طیلسان اهل توحیدك ظاهری قصیر و باطنی طویلدر وطیلسان اهل انکار ایسه بالعکسدر یعنی ظاهری طویل و باطنی قصیردر زیرا بی روح و بی برکتدر کل ایمدی تقلیدی قو تحقیق یوانه کت ومحققه تشبه وانك اخلاقیله تخلق ایت * ثم استقم * ثم اصلنده تراخی زمان ایچون اولمغله بعض علماء رسوم اکا حمل ایدوب معناده دیمشلردرکه آمنت بالله دیدکدن صکره اقرار ومقتضیاتی اوزرینه ثابت اول شویله که قدمك قلبا وقالبا طریق عبودیتدن بصفة الدوام الی وقت الوفاة زال و متخطی اولمسون پس بونده کل عبادات وجملهٔ اعتقادات داخل اولور وکفار فروع اسلامله مخاطب اولمق لازم کلمز زیرا اعمال ایماندن متأخردر فرعك اصلندن تأخری کبی وبو معنی کرچه ظاهر مذهبدر ولکن باطن مذهبه مخالفدر زیرا علماء ظاهردن برفرقه و جمیع علماء حقائق کفارك فروعله مخاطب اولمالرینه ذاهب اولمشلردر بو جهتدن اولی اولان ثم یی تراخیٔ رتبی ایچون استعمال ایتمکدر زیرا عند العرب بو معنی دخی شایعدر ورتبه نك معناسی بودرکه استقامت نهایت حال ومقصود بالذات اولمغله مبدأدن یعنی اقرار مجردن اعلادر پس ایمان اوزرینه استقامت لازمدر الحاصل استقامت منهج مستقیمه لزوم والی آخر الحال اولکی حال اوزرینه دوامدر بوراده ندرکه بریل برنسنه نك بالکلیه وجودن استمه بلکه وجودندن صکره بقاسن دخی طلب ایله (نظر ایله که کنشه نورله طلوعندن صکره کسوف واقع اولسه اختلاف عالم حاصل اولور واول کون شمسله انتفاع اولنمیوب کون کیجه مثابه سنده قالور وبوندن اخذ اولندیکه بوراده استقامتدن مراد استقامت مطلقه دکلدرکه سورهٔ هودده کلور (مامن دابة الا هو آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم) زیرا بو استقامته جملهٔ خلق مشترك اولمغله سعادت متعینه یوقدرکه بوراده ضلالت عین هدایتدر بلکه مقصود استقامت مقیده درکه الله تعالینك امر اوزرینه التزام ایلدوکی شرائع حقه در و برنم شریعتمز جمله یی جامعدر (واستقامت اعتدال واندن

ثباتدر تشکیم آنقدار مزاولندی و بو حالت اعتدالیهٔ حقه وانک اوزرینه
ثبات زیاده عسیراولمغله جناب نبوت بیوردیکه (شیبتنی هود واخواتها)
زیراسورهٔ هودده (فاستقم کما امرت) وارداولمشدر و بورادهکما امرت
خطابندن مفهوم درکه حقیقت استقامت رسول الله مخصوصدرکه
انلکه مخاطب اولان اودر انکیچون امته خطاب ایدوب بیوردر (استقیموا
ولن تحصوا او ولن تطیقوا) یعنی ای اصحاب وامت استقامت ایدیکوز
اکرچه نهایت وحقیقتنه ایرمکه هرکسک کوجی یتمز زیرا انسان نشاه سی
وقوای ظاهره و باطنه سی جهتندن صفات واخلاق طبیعیه وروحانیه یی
مشتملدرکه هربرینک طرف افراط وتفریطی واردرکه واجب اولان
معرفت وسط وانک اوزرینه بقادر بین البخل و لاسراف وسطکبی
(و بعض صحابه زهد وصیام دهر وقیام لیلده اصراره ایدوب جناب
نبوت دخی اول حالتدن انی زجر ایتدکدنصکره بیوردی (ان لنفسك
علیك حقا ولزوجك علیك حقا ولزورك علیك حقا فصم وافطر
وقم ونم) وصی و یدرکه رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت عمری
رضی الله عنه صلاة تهجدده رفع صوتله قراءت ایدر کوردکده سبب
جهردن سؤال ایدیجك (اوقظ الوسنان واطرد الشیطان) دیو جواب
ویردکده جناب نبوت بیوردی که (اخفض من صوتك قلیلا) وحضرت
ابی بکر رضی الله عنه خفض صوتله اوقور کوردکده انك دخی
سببندن سؤال ایدیجك (قد اسمعت من ناجیت) دیو جواب ویردکده
جناب رسالت بیوردیکه (ارفع من صوتك قلیلا) یعنی ایکیسنی دخی
صفت اعتداله ارشاد ایلدی وشجاعت که بین التهور والجبن صفت
متوسطدر و بلاغت که بین الایجاز المجحف والاطناب المفرط حالت
معتدله در وسائر احوال دخی اکا قیاس اوله و شرع محمدیه
هر ترغیب وترهیب و حال وحکم وصفت وخلقده میزان اعتدالك
بیاننه تکفل ایتمشدر حتی مذمومه ایچون دخی مصارف تعیین ایلشدرکه
اول مصارفده استعمال اولنسه محموده اولور منع لله و بغض لله کبی
نورادن بعض عرفاء دیمشلردرکه (بیت) خون پدر حلال دان کرنجودا

کشدترا (ورنکشد حرام دان شیرحلال مادری) یعنی اکر پدرکك
قاتی یعنی انی قتل ایتمك سنی حقه جذب ایدوب سبب وصولك اولورسه
انی حلال بیل تشکیم صدراولده حربده ولد مؤمن والدکافره قلیچ
چکردی واکرسنی حقه چکمیوب حقدن انقطاعکه باعث اولورسه
مادرکك شیرحلالنی حرام بیل وص ایتمه تشکیم نیجه لر بداخلاق
اولان زنانه اولادن امزرتمشلردر تاکه (الرضاع یغیر الطباع) موجبنجه
تغییرطبع واقع اولمیه (بعدذا بعض روایاتده حدیث سفیانده زیاده
واردرکه (قلت یارسول الله ما اخوف ما یخاف علی قال هذا فاخذ بلسان
نفسه یعنی بنم اوزریمه زیاده خوف اولنور ندردیدکده جناب نبوت
دخی کندی لسانلرن طوتوب شودر دیو لسانلرنه اشارت ایتدیلر
وقبض لسان وکفله رمز ایتدیلرکه عالم اولان کیمسه علمی ایله ایتد
کندی عمل ایدوب بعده سائرلره تعلیم ایتمك لازمدر روا لا
مذموم ومنهیدر تشکیم قرآنده مواقع متعدده ده وا قعدر

* الثانی والعشرون *

*قال جابر بن عبدالله الانصاری رضی الله عنهما * جابر جبردندر
اصلاح معناسنه تشکیم کلام امام علی ده کرم الله وجهه کلور (یاجابر
کل کسیر ومسهل کل عسیر) ای یا مصلح دیمکدر جابر کثرت روایتله
مشهور اولان التی عدد صحابهدندرکه انلر بونلردر ابوهریره وابن عباس
وابن عمر وعایشه وجابر وانس رضی الله عنهم جابرك جملهٔ مرویاتی
بیك ایکیوز قرق حدیثدر پدری عبدالله غزوهٔ احدده شهید اولوب
الله تعالی انکله کفاحا مکالمه وجزیل احسانله تکریم ایتدکدنصکره
دخی برمرادك وارمیدر یاعبدالله بیوردقده اولدخی برای غزا دنیایه
عودتنی عرض ایدیجك حکمتدن خارج اولمغله حالی اوزرینه ترك
ایلدی (انصاری ضمله جابرك نسبتی درکه نصیرك جمعیدر شریف
واشراف کبی انصار غلبه اسمیت ایله انصار نبویه یه علم کبی اولمغله
مفرد حکمنده قلوب نسبت اولندی فرائضی کبی (انصار اصلنده
یمندن بطانقده در تشکیم انلره اشارت ایدوب حدیث شریفده کلور

(انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن) نفس حرکتله تنفسدندر که
الله تعالی حضرات انصارله جناب نبوتدن کرب اعدایی تنفیس اتدی
والاالله تعالی نفسدن یعنی جسم متنفسدن خارج اولان هوادن منزه
وعالیدر* ان رجلا * مراد غزوهٔ احدده استشهاد اولنان نعمان
بن قوقل در قافین ایله فوعل وزنی اوزرینه دیمشلردر که نکرات
اون نسنه درکه شیٔ وموجود ومحدث وجسم ونامی وحیوان وانسان
و بالغ وذکرورجل درکه انکرانکرات شیٔدر* سأل رسول الله صلی الله
علیه وسلم فقال * فاء تفسیریه درکه سؤالی بیاندر وتصلیه یه متعلق
اولان بعض لطائف سبق ایتمشدر واصل تصلیه آیت ایله وکیفیتی
حدیثله متبین اولمشدر انواعی بسیاردر والی یوم القیام افزون اولمقده در
* ارایت* اخبرنی معناسنه درکه سبب اخبار اولان علم نفس اخباردن
مجاز واخبارك سبب قریبی در پس استفهام مجازا امر معناسنه اولور
زیرا ایکیسنده دخی معنای طلب واردر واکر رؤیت قلبیه اولمایوب ابصار
ومشاهده معناسنه اولورسه مشاهده واحساس علمه وعلم دخی اخباره
سبب اولور بوصورتده مشاهده اخبارك سبب بعیدی در * اذا صلیت
المکتوبات * اذا ظرفده حقیقتدر ولکن شرطك استعمالی کبی استعمال
اولنور یعنی معنای ظرف ساقط دکل ایکن ینه شرط کبی مستعملدر
مثلا اذا قمت دنلسه اقوم وقت قیامك دیمك اولوب سنك قیامك
انك قیامنه تعلیق اولنمغله جزایی شرطه تعلیق کبی اولور تنکیم بوراده
دخول جنت اوصاف مذکوره یه معلق کیدر مکتوباتدن مراد
الله تعالینك کتابت وایجاب اتدوکی صلوات مفرضه درکه بش در
پس دیمك اولور که بش وقتده تعیین الهی اولان نمازلری ادا تدوکم زمان
یعنی اکر وجوده کتورر رسم وشروط وقیودیله قیلوب بتورر دسم
واشاغیده کلن جمله لردخی بو اسلوب اوزرینه در * وصمت رمضان *
مراد شهر رمضاندر که مجموعی ایام معدوده یه علمدر تنکیم قرآنده کلور
(شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن) وشهر لفظی مطوی اولسه
دخی تنکیم بعض احادیثده وارد اولمشدر ینه مقصود در تفصیلی

بالاده

بالاده در (وصلاتده شروط اولدیغی کبی صومده دخی واردر حتی
صائم ایله برکیمسه مشاتمه وبلکه مقاتله ایتسه دخی انا صائم دیو دفع ایده
واسانته ناسزا سوز کتورمیه زیرا صوم حق تعالی نکدر پس
انی ابطالدن زیاده حذر ایتملودر * واحللت الحلال *
همزهٔ افعال تعدیه ایچوندر احلال حلال ایلمك وحلته قائل
اولوب الله تعالینك حکمنه تابع ومنقاد اولمق زیرا حلالی حلال
ایتمك صفت الهیه در وشان عبد قبول وتسلیم در وحلال جملهٔ
انواعه شاملدر مطعومات ومشروبات وملبوسات ومنکوحات
کبی کرك تفاصیلنه علمی اولسون وکرك اولمسون ولکن حلالی حلال
اعتقاد ایتمکدن جمله سنی اکتساب لازم کلمز بلکه عبد مطعوماتده
اکل طیباتله مأموردر تنکیم مرور ایتدی وسائرده دخی مقتضای ورع
وتقوی نه ایسه انکله عمل ایتمك اقوادر * وحرمت الحرام * حرمتده
تضعیف تعدیه ایچوندر تحریم حرام قلمق وحرمتنه قائل اولوب
اوخصوصده معاندهٔ حق ایتمکدر پس تحریمده تفسیق کبی معنای
نسبت واردر و برنسنه یی حرمته نسبت ایتمك اعتقادله اولور وکذلك
نهیی اعتقاددن جمیع انواعندن اجتناب لازمدر پس اجتناب حرام
اکتساب حلال کبی دکلدر فاعرف (بوراده صیغهٔ تفعیلی اختیار ایتدی
مع هذا احرمت الحرام دیمك دخی صحیحدر زیرا الحرامك تحریم کبی
شیوعی یوقدر و بردخی جانب تحریمده تشدید اولی وابلغدر وتحلیل
وتحریم اوزرینه اقتصار ایدوب شبهه یی طی ایتدی زیرا شبهه
معارضهٔ دلیلین اولور زمان نبوتده معارضه مدفوعدر زیرا شارع
حلال المشکلات در * ولم ازد علی ذلك شیئا * ازد فتح همزه ایله
نفس متکلم وحده در زاد لازم ومتعدی کلور بوراده متعدی درکه
شیئا اکا مفعولدر وافتعده ازداد بوقدر یقال زاد الله خیرا وزیده
فزاد وازداد وزدته فیعدی الی مفعول ومفعولین (ذلك امور اربعه یه
اشارتدر مذکور اعتباریله (وعلماء نحو دیمشلردر که کاه اولور که اسم
اشارت مفرد مثنی ومجموعده دخی استعمال اولنور پس اولئك کبی

اولوب تأویله حاجت قالماز یعنی مذکور اولان درت نسنه اوزرینه
زیاده ایتمسم وعباداتدن سائردن انلره ضم ایلمسم وهمان بو مرتبه ایله
اکتفا قلسم دیمکدر ولکن اوزرینه واجب ایکن ترک ایتمك معناسنه
دکلدر زیرا ترك واجبده آثم اولدیغی معلومدر بلکه حج وزکاة وامثالنك
اول وقتده کندی اوزرینه عدم فرضیتندندر (وکلمهٔ توحیدی طی
ایتدیکی کمال ظهورندندر زیرا اساس الکل در وبردخی اعمال ایماندن
اولدیغن اعتقاد ایدردی تکیم امام شافعی ذاهب اولمشدر (الحاصل
سائل مذکور کندی اوزرینه فرض اولان مرتبه‌یی ذکر ایتدیکه
صلاة وصوم وتحلیل وتحریمدر وماعداسنی طی ایلدی وجناب
نبوتك انك بو وجهله حالنه اطلاعی اولدیغندن نعم دیو جواب ویردی
اکر عصیانی اولایدی غیری وجهله جواب ویرردی خصوصا که
بالکز توحید دخول جنته کافیدر زیرا سائر اعمال درجات ایچوندر
(پس سؤال مطلق دخول جنته دائر اولمغله جواب اکا مطابق کلدی
* ادخل الجنة * حرف استفهام محذوفدر ادخل الجنة دیمکدر
ایکی همزه ایله یعنی اوصاف اربعه ایله قائم اولیجق جنته داخل اولورمیم
دیمکدر جنت دار الثوابدر مادهٔ ترکیبنده معنای ستر اولمغله بعض عرفاء
وجه تسمیه ده دیمشلردر که جنت حقله عبد اراسنده پرده در زیرا
محل شهوات نفسدر چونکه عبد شهواتدن غائب اوله حق حاضر
بولور پس هر کسك شمسنه غمامه بنده کندیدر * قال نعم * یعنی
رسول الله صلی الله علیه وسلم بو مرتبه ایله جنته داخل اولورسن
دیو جواب بیوردی (نعم حرف ایله جواب واجبده یعنی استفهام
واجبك مدخولنی اثباتنده استعمال اولنور قال الله تعالی (فهل وجدتم
ماوعد ربکم حقا قالوا نعم) ای وجدنا ماوعدنا ربنا حقا (بلی کلمه سی
ایسه نفیده مستعملدر قال الله تعالی (الست بربکم قالوا بلی) ای انت
ربنا ولو قالوا نعم کفروا اذ المعنی حینئذ لست انت ربنا (سؤال اولنورسه که
ظاهر حدیثدن فهم اولنور که اعمال صالحه دخول جنتی ایجاب ایلیه
زیرا حکمی وصفه یعنی مشتقه تعلیق ایتمك علیتنی مشعردر مع هذا

دخول جنت احادیثده وارد اولدیغی اوزره فضل ورحمت حقله در
جواب بودر که کرچه عمل موجب دکلدر بلکه وسیلهٔ درجاتدر فاما
فضل ورحمته طریقدر بو جهتدن خواص ناس ذیل فضل ورحمته
تمسك ایتدیلر زیرا فی الحقیقه وسیلهٔ فضل اولان دخی فضل الهیدر
انکیچون کرچه اعمال صالحه ده اجتهاد ایدرلر ولکن تعلق ایتمزلر
بلکه ما فضلیا نیم دیرلر والحمد لله المنة لله تعالی

* الثالث والعشرون *

* الطهور شطر الایمان * طهور فتحله مشترکدر مصدر یعنی فعل ایله
اسم بیننده اکر مصدر اولورسه توضؤ دیمکدر که آبدست آلمقدر واکر
اسم اولورسه ماء یتطهر به دیمکدر که آب وضؤدر فطور فتح فائله
ما یفطر به وسحور ما یتسحر به معناسنه اولدیغی کبی اشته روات
احادیث جیماً مصدرله اسمك مبانی حرکتده فرق ایتمشلردر وصاحب
القاموس دخی بونك اوزرینه جاریدر (وبعضیلر دیدیلر که افصح
اولان ضمله مصدر وفتحله اسم اولمقدر وقبول وولوغ که فتحله
مصدرلردر شذوذ اوزرینه در بوراده طهورله مراد معنای
مصدردر که وضؤدر ضمله تکیم بعض روایاتده الوضوء شطر الایمان
واقع اولمشدر وبو روایتده دلالت واردر که طهور ضمله در زیرا نظیری
مضمومدر ومراد بالکز حدث اصغردر یوخسه اکبر انده داخل
دکلدر وحدیثده ذکر صلاة دخی آنی مشعردر زیرا مراد وضوء
شرعی وصلاة شرعیه در (شطر نصف الشیء معناسنه در وجزء
الشیءده دخی مستعملدر تکیم حدیث معراجده کلور (فوضع
شطرها ای بعضها بوراده مراد معنای اولدر سری بودر که ایمانك
صورتی وایکی صفتی وهر صفتك ایکی حکمی واردر وصورت ایمانك
صفتلری اقرار باللسان وعمل بالارکان در وایمانك ایکی شرط معنویسی
واردر که صحت اقرار وعمل اکا موقوفدر وانك بری نیت وبری اخلاصدر
زیرا انقیاد محقق ومؤمن ومنافقك تمیزی بو ایکی نسنه ایله حاصلدر
وبو ایکی شرطك ایکی حکمی واردر که بری زمانی دراوقات خمسهٔ

صلوات وموسم صوم وحج وامثالی کبی وبری مکانی دراستقبال قبله
وکنائس مصوره ومواضع نجسه وامثالنده اجتناب صلاتك وجوبی کبی
پس وضونك شطرایمان اولدیغی صورت ایمان حسبیله در زیرا
من وجه عمل ومن وجه شرطدر بورادندرکه امام شافعی عمل اولماسنه
ناظر اولوب نیت فرض وامام اعظم شرط اولدوغنه بناء نیت سنتدر
دیمشدر (الحاصل صورت ایمان اقرار وعملدن عبارت اولیجق وضوء
عمل بابندن اولمغله نصف ایمان اولدی وبونکله مندفع اولدی شول
تعارض که حدیثده کلور (الصبر نصف الایمان) زیرا صبرك نصف
اولدیغی حقیقت ایمانه کوره در بوایسه وضونك صورت ایمانك
نصفی اولدیغی منافی دکلدر وصوم انواع صبردن اولمغله ربع الایمان
دنلمشدر وبروجه دخی بودرکه ایماندن مقصود ماسوادن ادبار
وانفصال وحقه اقبال واتصالدر وضوء ایسه انفصاله دلالت ایدر
صلاة اتصاله دلالت اتدوکی کبی بورادندرکه دیرلر خطوتان وقد وصلت
(وبعض اهل ظاهر دیدیلرکه ایمان شرکدن طهارت باطن وطهور
نجسدن طهارت ظاهردر (وفیه نظر زیرا اکر مرادی وضوء معناسنه
اولان طهارت ایسه غسلی اندن ابلغدر وینه دیدیلرکه ایمان کاملك
نصفی نفسی اخلاق ردیه دن تزکیه ونصف آخری فضائل ایله
تحلیه در وفیه نظر زیرا ایمان کامل اعتباری بعض مذاهبه کوره در
(وینه دیدیلرکه معنای شطریت بودرکه اجر وضوء نصف
اجر ایمان کیدرکه مضاعفدر (وفیه نظر زیرا مضاعفه یه اعتبار
اولنسه صوم جمله یه غالبدر انکیچون (الصوم لی وانا اجزی به) دنلدی
وبردخی ایمان جمیع اعمالك صحتنه شرطدر ووضوء دخی اعمالده
داخلدر (پس بلا ایمان وضویه اعتبار اولمیجق وضوء انك نصفی
مرتبه سنه نوجهله بالغ اولور (وینه دیدیلرکه بوراده ایمانله مراد
صلاتدر کما قال الله تعالی (وما کان الله لیضیع ایمانکم) ای صلاتکم
چونکه صحت صلاة استجماع شرائط وارکانله در پس اقوای شرائط
اولان طهارت شطرکبی قلندی شطر ایسه نصف حقیقی اولمق

لازم کلمز وفیه نظر زیرا آیت مذکوره ده ایمانك صلاة معناسنه کلدوکی
مختلف فیه در وسائر اقوال ضعیفه دخی بونلره قیاس اولنه * الحمد لله
یملاء المیزان * الحمد لله فاتحه اوقومق دکلدر تشکیم بعضیلر زعم ایتدیلر
بلکه الحمد لله قولیدر یعنی حق تعالی بی وصف ثبوتی ایله مدح وثنادر
تشکیم کلسه کرکدر میزان آلت وزندر یعنی ترازودر که انکله برنسنه نك
مقداری معلوم اولور قال الله تعالی (والوزن یومئذ الحق) مرویدرکه
حضرت داود علیه السلام میزانی صورت اصلیه سی اوزره بنه
مشاهده مراد ایتدکده اول وجهله عرض اولنیجق کمال سعت وعظم
هیئتنی کوروب مغشی علیه اولدی زیرا همان برکفه سی یالکز سبع
طباقه واسع ایدی (ومیزانك کرچه برد رولکن (ونضع الموازین
القسط لیوم القیمة) موجبنجه هرکسك حالنه کوره میزان مخصوصی
واردر اعمال ظاهره سی میزان محسوس واحوال باطنه سی میزان
معنوی ایله وزن اولنور زیرا نشأۀ آخره حشر جسمانی وروحانی بی
جامعدر بوسببدن لواء الحمدی امر معنوی اولمغه حمل ایدن خطا ایتدی
زیرا لواء صوری اولمغه دخی مانع یوقدر نظر ایله که عالم دنیا معقول
ومخیل ومحسوسك جمله سنی جامعدر عالم آخرت دخی بویله در
زیرا روح وجسد بری برینی مستلزمدر یعنی روح جسددن مفارقتدن
صکره انکله الفتی سببیله ینه انی مستعیدر زیرا نهایت بدایت
صورتیله ظاهردر (ووزن اولان اعمالدر زیرا اعمال کرچه اعراضدر
فاما تجسد ایدر ارواح کبی ویاخود موزون اولان دفاتر اعمالدر تشکیم
حدیث سجلات اکا دالدر یعنی آخرتده برکیمسه نك طقسان طقوز
عدد سجل معصیتی کله که هر بری مد البصردر ومیزانه وضع اولنه
بعده کوره لرکه سمادن بری اوچوب بر بطاقه یعنی برمق قدر کاغد پاره
کلورکه ایچنده کلمۀ توحید یازلمشدر وسجلات مقابله سنده اولان
کفه یه وضع اولنوب جمله سی اوزرینه آغر کله وقائلنك نجاتنه سبب اوله
(وبعضیلر ینك میزانی اعمالی ایله پر اولوب بر تحمیده صغاجق قدر
محلی خالی قالدقده اوراسی بر تحمیده ایله پر قلنوب میزانی طوله وآچق

يرقالميه قال الله تعالى (وآخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمين) الحاصل مقصود ميزان نظريدر زيرا انواع ثناء حق سلب واثباته منحصره در پس تنزيهات نفى اقتضا ايدر بو جهتدن امور وجوديه دكلدركه برنسنه يى طولدوره صفات ثبوتيه ايسه بويله دكلدر بلكه حمد وصف ثبوتى ايله ثنادر انكيچون ميزان عقلى يى پرايدر وصفات ثبوتيه ايله تعريف الهى وبرهان انكله اتمام اولور وميزان عقلينك حالى بو اولنجق ميزان حسى دخى اكا قياس اولنه * وسبحان الله والحمد لله تملأن * تاء تأنيث ايله باعتبار الجمله وتذكير له على ارادة الذكرين اوالنوعين ايكيسى دخى مرويدر (سبحان الله مصدر در تنزه وتبعد معناسنه بوراده مراد قول سبحان الله وقول الحمد لله در * او تملاء مابين السموات والارض * راويدن شكدركه ابو مالك الاشعرى در رضى الله عنه بوراده افراد فعل مجموع اعتباريله در زيرا پرايدن مجموعيدر يوخسه على حدة هر برى دكلدر نتكيم سوق كلامدن مفهومدر (سرى بودركه كلمتان مذكورتان كمال ثنايى وصفات ذاتيه وفعليه يى مشتملدركه بو صفاتك آثارى سموات وارض ومابينهماده ظاهره در زيرا سموات وارض ومابينهماده برشبر يوقدركه اوراده ارواحدن برروح ويا اجساددن برجسد اولميه جميع اشيا ايسه (وان من شئ الا يسبح بحمده) موجبنجه تنزيه ذاتى وتحميد صفاتى يه مشغوللردر پس عالم تجليات مختلفه ومسبحات وحامدات ايله مشحوندر قال تعالى (قل كل يعمل على شاكلته) فافهم جدا واعرف قطعا (وبعض اهل ظاهر معناى كلام نبوى ده ديديلركه سبحان الله والحمد لله كلمه لرينك ثوابى مابين السماء والارض طولدرردى اكر جسم تقدير اولنسه ايدى انتهى يعنى مقصود عظم شان وجزالت اجر وثوابى بياندر اكر خلوص مقارن ايسه (پس بو تقرير اصحاب شرايعه كوره اولور زيرا مطمح نظرلرى ثواب ونعيم جنتدر واولكى ارباب حقائقه نسبتله دركه تسبيح وتحميد اشيايى اشيدرلر وباب اسمادن حضرت مسمايه دخول ايدرلر وذوق روحانى وشهود سرى يه نائل اولورلر (يا ايها السالك كم من فرق

بين

بين هؤلاء واولئك واين الجن من الملائكة * والصلوة نور * يعنى نماز قبرده وظلمات قيامتده صاحبنه قائد ونور اولور قال تعالى (نورهم يسعى بين ايديهم وبايمانهم) ياخود صلاة نوردركه ظلمات هواده انكله استضائه اولنور قال تعالى (ان الصلوة تنهى عن الفحشاء والمنكر) وصلاة اوزرينه اطلاق نور تشبيهده مبالغه طريقيله دركه اصلى ذاتها كالنوردر وياخود ذات نور ديمكدر هكذا قال اهل الظاهر (وارباب حقيقت ديمشلردركه صلاة مصلى يه سبب انعكاس نوردر زيرا نور الانواره وسيله محاذاتدر يعنى مصلى مناجى ومتوجه حقدر وحديثده كلور (ان العبد اذا قام يصلى فان الله ينصب له وجهه تلقاءه) الله تعالى ايسه نور وحقيقت عبد ظلمانيدر ذات ظلمانيه ايسه ذات نيره يه محاذات صحيحه ايله مواجهه ومقابله ايلسه انوار ذات نيره دن اكتساب نور ايدر نتكيم قمر كه كندى ذاتنده جسم اسود مظلم كثيفدر لكن صقالت ومقابله سى حسبيله شمسدن اقتباس نور ايلر ومحاذات ومقابله ده قرب وبعد حاصل اولان تفاوت سببيله اكتساب نورى دخى تفاوت قبول ايدر بورادندركه حظوظ اهل صلاة تفاوت اوزرينه دروبوندن (وجعلت قرة عينى فى الصلوة) ودخى (انى اراكم من وراء ظهرى مثل ما انظر بين يدى) ودخى (الله نور السموات والارض) ودخى (وله الكبرياء فى السموات والارض وهو العزيز الحكيم) اسرارى ظاهر اولدى (بعدذا نور ايكيدر برى نور ذاتدركه نور شعشعانيدر نور شمس كبيكه اختطاف ابصار ايلر وبو مرتبه نك تجليسى برقى اولور كه آنى در زيرا ايكى آنده مستقر اولمغه وجودك تحملى يوقدر والا طور موسى كبى مندك اولمق لازم كلور وبرى دخى غير شعشعانيدر نور قمر كبيكه خطف ابصار وتفريق نظار ايتمز تجلى ربوبيت كبى پس مصلينك مناجاتى حالت برزخيه ده اولمغه بقيه رسمى موجود وتجلى مرتبه صفاتدن مشهوددر واهل بقا كه جمع وفرقى جمع ايتمشلردر دائما حاللرى بو وجهله مشاهده دركه لذت نظرى مشتملدر وبو معنى فهمكه دخول ايتديسه سندخى منزل قربه حلول ايده كور والله الهادى * والصدقة برهان *

صدقه صدقدندر کسرله شدت معناسنه زیرا نفس انسان حب مال
وشح اوزرینه مجبول اولدوغندن انفاق ایتمك اکا شدید کلور فرض
اولان صدقه یه زکاه ونافله یه قرض دیرلر اداء فرضله حد بخلدن
خارج اولور ونافله ایله درجات عالیه یه وصول بولور (وکاه اولور که
مالنده زکاتدن غیری وجهله دخی حق ثابت اولور مثلا جیرانندن
ویا اخوان مؤمنیندن بر بنی وعیالنی فقردن حدهلاکده کورسه انفاق
ومواسات ایتمك اوزرنه واجب اولور (برهان رجحان وزنی اوزره اصلنده
وضوح معناسنه در انکیچون حجت قاطعه یه برهان دیرلر زیرا مدعایه
دلالتده وضوحی وار در الحاصل برهان اوکد الادله در که ابدی صدق
اقتضا ایدر تکیم بعض دلالت وار در که ابدی کذب اقتضا ایدر
و بعضی صدقه اقرب وبعضی کذبه اقرب و بعضی نك ایکیسنده دخی
دلالتی علی السواء در پس ادله بو بشدن خارج دکلدر (بعدذا بوراده
صدقه ایله مراد مطلقدر یوخسه بعضیلر ذاهب اولدیغی اوزره زکاة
دکلدر زیرا تقیید خلاف ظاهر در بس دیمکدرکه صدقه مطلقا
متصدقك وجود اخرتی ومجازاتی جزمنه برهاندر زیرا مال خواص
طبیعیه ایله منصبغه اولان نفوسك محبوبیدر بو جهتدن بذل ماله اقدام
ایتمز مادام که ثمراتنی ومقابله سنده عوض بولاجغنی ویاخود ضرر
متوقعدن سلامتی اعتقاد ایتمیه نتکیم حدیثده کلور (صدقة السر
تطفی غضب الرب) و ینه کلور (اتقوا النار ولو بشق تمرة) وصدقه نك
افضلی زمانی انسان صحیح شحیح ایکن درکه امید حیات وخشیت
فقرایده زیرا نفسك بو صورتده تسویلات و شیطانك تزیناتی
چوقدر (و برکیمسه کندینك رزقی غیره وغیرك رزقی کندینه
تجاوز ایتمیه جکنه یقینی اولسه حرص وطمعدن خلاص اولور
و بابتوکلده ثبات بولور واوح تقدیره نظر قیلور وقلبنه اطمئنان کلور
و بذل وانفاقده انتقاص رزق اولمدیغن بیلور * والصبر ضیاء *
صبر حبس النفس علی مایکرهه معناسنه در (ضیاء ونور لغتده
بردر و بعضیلر دیدیلر که ضیاء بحکم الوضع والاستعمال اقوادر انکیچون

ضیاء الشمس ونور القمر دیرلر (وعند الحکما ضیا بالذات اولان نوردر
بوسببدن نور القمر مستفاد من الشمس دیرلر (واز باب حقیقت عندنده
فرق بودر که صبر حبس النفس عن الشکوی در بو ایسه نفسه الم و برد
نسنه در الام نفسانیه ایسه قوای طبیعیه نك التهابنی سویندرر و تنویر
باطنه سبب اولان قوای روحانیه یی تحریك ایدر انکیچون صبر مثمر ضیاء
اولدیکه نورله ظلمتك امتزاجیدر صلاة ایسه بو یله دکلدر بلکه
سر محاذات سببیله نوردر وقر نوردر دینلدی زیرا ذات قرده شمسله
امتزاج ایده جك نسنه یوقدر که میانلرنده ناتج اولان نسنه یه ضیاء
دنیله پس قر نور وشمس ضیاء اولدی شول جهتدنکه شمس سراجه
تشبیه اولندی سراج ایسه شجرهٔ مبارکه دن ممدوددر که اندن جهات
نفی اولنمشدر نتکیم کلور (لاشرقیة ولاغربیة) واول شجره اسما
وصفات متقابله یی جامعه اولان حضرت ذاتدر وصبرده اولان تنور
دخی قوای طبیعیه وصفات روحانیه میاننده واقع اولان امتزاجدن
وغلبه ومغلوبیتدن متحصل وناتجدر و بوندن میان تورات وقرآنده
فرق ظاهر اولدی زیرا توراته ضیا دینلدی شدائد ایله ممتزج اولدیغندن
اوتوری (وقرآنه نور دینلدی شدائددن خالی اولوب شبه مضله یی طرد
ایندیکیچون اکرچه ضیا دخی دینلدی ایچنده امور وحقائقی کشف
ایدر آیات اراءه ایتدیکیچون (کل یوم هو فی شأن من یطع الرسول فقد
اطاع الله) وامثالی کبی و بو تقریردن فهم اولندیکه نفس کلیه یه یاقوتهٔ
حمراء دیدیلر زیر نوریتی جسمه تعلق ظلمتیله ممتزجدر عقل مفارق ایسه
بو یله دکلدر انك ایچون اکا درهٔ بیضا دیدیلر وعقل اول قلم ونفس کلیه
لوحدر که ایکیسندن مردوزن کبی نتائج کثیره ظهور ایتمشدر فافهم جدا
(بعدذا صبر بلاده اولور بلاوجود الم در کرکسه صورت اسباب نعمیده
اولسون وشکر نعمتده اولور کرکسه صورت اسباب المده اولسون
بومعنادن الم ولذت وجدانه راجعدر پس شولکه مبدأ قهر ولطفه
واصلدر صورت المده لذت بولور انکیچون مقامی شکر اولور وشولکه
اهل برزخدر صورت لذتده المدن خالی اولماز بناء علی هذا حالی شکر

اوله جق ایکن صبر اولو اشته بردقیق معنادر همان فهم ایده کوره
واوصافدن فانی اوله کور زیرا امور نسبیه عدمیه در وعدمدن وجود
حاصل اولماز بلکه وجود حقیقی یه نظر ایتملودر فاعلم ذلك * والقرآن
حجة لك اوعلیك * قرأن برهان وزنی اوزره اصلنده مصدردر
قراءت معناسنه صکره کتاب محمدی یه علم کبی اولدی تورات موسی
وانجیل عیسی وزبور داود کبی علیهم السلام قرأن دینلدی که قرء جمع
معناسنه در زیرا جمیع علومك ثمراتنی وجملهٔ کتبك حقائقنی جامعدر
قال الله تعالی (وتفصیل کل شیء) حجت صحت دعوایه شاهد اولان
نسنه در که انکله احتجاج ایدن کیمسه خصمنه غالب اولور یعنی بر کیمسه
قرأنه ایمان کتوروب کلام اللهدر ومنزل من عند اللهدر وعلمی مظهردر
دیسه زیرا احوال خلقدن وانلرله اولان شؤن الهیه دن ترجمه در
وکذلك اوامر ونواهی یه منقاد وآدابیله تأدب واخلاقیله تخلق ایلسه
وتأویلاته متعلق اولان مواضعنی علم الهی یه ردو نظر قاصرنك نتیجه سی
اولان تأویلی ترك ایدسه بوصورتده قرأن حجة له اولوب نجات بولور والا
حجة علیه اولوب هلاك اولور (ودیمشلردر که قرأنی تلاوتله حفظ
ایتدیکی کبی عمل ایله دخی حفظ ایلیه زیرا بر شخص بر آیتی حفظ ایدوب
صکره نسیان ایلسه یوم قیامتده اشد عذابله معذب اولدیغی کبی
بر آیتی حفظ ایدوب انکله عملی ترك ایدسه دخی حال بویله در) (وقرأندن
کلمهٔ توحیدله ویا بر غیری ذکرله ذکر اولان ویا نی استماع ایدن کیمسه
هم ذکر وهم قراءت نیت ایلیه تا که ایکی وجهله مأمور اوله (وبر کیمسه
دنیاده بنفسه قراءتدن خلفه قراءته رقی اولسه حق انك لسانی ایله تالی
اولوب قراءتده منتهی اولدیغی آیتك حکمی اولان درجه یه نائل اوله
واکر جمیع آیاتی استیفا ایدرسه یعنی اخلاقیله متخلق اولور اعلا درجاته
مستولی اوله ووصف نبویده کلور (کان خلقه القرآن) چونکه
جناب نبوی اخلاق قرأنله تخلقده ذروهٔ علیایه صاعد اولمشدر لاجرم
اعلا الجنان اولان مقام وسیله اکا جایکاه اولمق اوزره منصوصدر
و بوندن فهم اولندیکه مقام جمعه کوره اولان تلاوتله مقام فرقده

اولان تلاوتك میانده فرق واردر زیرا مقام جمعده اولان تلاوتده
مداولات واخبار واحکامی ملاحظه یوقدر بلکه قرأنی من حیث
ماهو کلام الله تلاوتدر زیرا حقله حاضر اولان کیمسه عند الکون
اولسه دخی اکا کون یوقدر کرك جنت ونار وکرك غیری (ومقام فرقده
تلاوت بویله دکلدر بلکه الله تعالینك مدح وذم ایتدیکی نعوت وصفاتی
تدبر ایدوب ممدوحی اکتساب ومذمومی ترك لازمدر زیرا نزول قرأن
اکتساب واجتناب ایچوندر و بو مقامدندر که جناب رسالت صلی الله
علیه وسلم موارد قرأنده سؤال مغفرت وجنت واستعاذهٔ نار ایدرلر دیکه
اکلایت دیدکلری بودر زیرا ربوبیتله مکابره اولماز بلکه مقام
عبودیتی تحقیق لازمدر کرکسه اکمل الاکامل اولسون (ومن ذهب
الی خلافه فعلیه کلامه) وحدیثده کلور که قرأنك ظهر و بطن وحد
ومطلعی واردر ظهری نظمندن ذهنه سبق ایدن معنایدر و بطنی
مفهوم اوله لازم اولان لطائفدر (وحدی عقول وفهومك غایت
ادراکیدر ومطلعی میلك ضمی وطائك تشدیدی ولامك فتحیله بونلرك
ماوراسنده علی سبیل الکشف حاصل اولان اسرار الهیه واشارات
ربانیه در که اکابر اولیایه مخصوصدر که اکا نهایت یوقدر پس بوندن
(ان فی القرآن لشغلا) سری ظاهر اولدی زیرا هر کسك تلاوتی
مقدار فهم وکشفیدر وحدیثده کلور (من فسر القرآن برأیه فقد کفر)
بوراده رأیله تفسیر اودرکه نظمك محتملاتندن خارج اوله بر وجهله که
لغتده بولنمیه واهل لسان یانده بلنمیه والا مقبولدر وتفسیر دیدی
زیرا کشفله اولان اسرار ونکاتده مزاحمه یوقدر مکر که بالکلیه شرایع
وحقایقه مخالف اوله نتکیم بعض اهل کشف ضعیفدن صادر اولور
* کل الناس یغدو * جملهٔ استینافیه در که سؤال مقدره جوابدر
یعنی بو تقریردن رشدوغی متبین ومتمیز اولدی پس بوندنصکره
ناسك حالی نیجه در دیو سؤال وجوابدر و بو سؤالك موقعی قرأنده
(قد تبین الرشد من الغی) قولندنصکره (فمن یکفر بالطاغوت) قولندن
فاء موقعنده در و بو تقریردن جمله نك ماقبلنه اتصالی ظاهر اولدی

(لفظ كل اكليلدن مأخوذدركه اكليل جوانب رأسى محيط اولان تاج اولديغى كبى كل دخى بعض مواضعده احاطهٔ افراد وبعضنده احاطهٔ اجزا ايچوندر بوراده كل فرد من افراد الناس ديمكدر (وغدو نحو ويئ اوزره وغدو تشديد له غلوكبى بكور در يعنى اول نهارده كتمك وايركندن بركاره قيام كوسترمكدر بوراده مراد سير وسعى وحركتدر* فبايع نفسه* بعض نسخهده اضافتله ضبط اولنمشدر اى فهو بايع نفسه ديمكدر زيرا فاء جزائيه دنصكره مبتدا كثيرا حذف اولنور وبعضيلرفايه تفصيليه در ديديكى كه بو اصحدر (بيع اعطاء مثمن واخذ ثمندر وشرى اعطاء ثمن واخذ ثمندر بوراده بيع اصلى اوزرينه در تنكيم (ان الله اشترى) الخ آيتندن حقك مشترى وعبدك بايع اولديغى ظاهردر اشته طريق نجاتده اولان بايع ومشترى بونلردر وطريق هلاكده مشترى شيطان ونفس وهوى ودنيا وماسوادر (وبعضيلر ديديلركه بوراده بيع وشرى ايثار مكانته وضع اولنمشدر زيرا متبايعيندن هربرى صاحبنك يدنده اولان نسنه يى كندى يدنده اولان اوزرينه ايثار ايدر بوجهتدن انسان نفسى اوزرينه يا عقبايى بلكه مولايى ايثار ايدر نجات بولور ويا دنيايى وهوايى اختيار ايدوب هلاك اولور* فمعتقها او موبقها* فا سببيه واوتنويع وتقسيم ايچوندر تقديرى فبايع نفسه للاخرة بل للمولى فمعتقها ومنجيها من العذاب والقطيعة بسببه وبايع نفسه للدنيا ولما سوى المولى فموبقها ومهلكها بسببه (اعتاق آزاد ايتمكدر عتق كسرله حريتدر عتيق رقدن تخليه اولنان كيمسهدر يعنى اول بيع كبى اولان حسن معامله سبيله نجات صوريه ومعنويه بولور معتق اولان اسير عذاب اسردن خلاص اولديغى كبى (وايباق اهلاكدر يعنى اول بيع كبى اولان سوء معامله حسبله هلاك صورى ومعنوى بولور ومعذب اولور كرفتار اسر اولان اسير كبى پس فمعتقها مبتداء محذوفه خبر آخر ويا فبايعدن بدل اولور بوندن اخذ اولنديكه مبايعه اصلنده معاوضهٔ ماليهدر ومعاهديه مبايعه ديدكارى بطريق التشبيهدر وجهت

شارعدن مبايعه وعد ثواب وجهت آخردن التزام طاعتدر (بعدذا بومحل (ولكل وجهة هو موليها) سرنى تفسير كيدر زيرا عالم وجودده هيچ بركيمسه ايچون وقفه يوقدر بلكه هركس كندى ايچون تقدير اولنان مرتبه غايتنه دك سير ايتمكده در يا مراتب نقص وشقادن ويا مراتب سعادتدنكه كمالات نسبيه در ارباب برازخه كوره ويا كمال حقيقى در اصحاب اطلاقه كوره كه انلر تجلئ ذاتئ ابديه مظهرلردر تنكيم حديثده كلور (صنف من اهل الجنة لا يستتر الرب عنهم ولا يحتجب) ودعاء نبويده دخى كلور (واسألك لذة النظر الى وجهك الكريم ابدا دائما سرمدا دون ضراء مضرة ولافتنة مضلة) يعنى بعد التجلى حجابدر وفتنهٔ مضله شبهه دركه علم وشهوده خلل ويانقص ايجاب ايليه پس شول نسنه كه انسان غايت مراتبه وارنجه سير وانى تحصيل ايدر قواى روحك حاصلى ونتيجهٔ زمان واحوال وصفات ونشأتنده اولان تطورانك ثمرسيدر شويله كه اكر بوسعى وسيرده طائل اوزرينه اولوب يا بعض درجات سعادتده كمال نسبى ويا اعلاى درجاتده كمال حقيقيه منتهى اولورسه نفسنى ورطات مهلكه وحبوس قيود امكانيه وحجب ظلمانيه دن اعتاق ايدوب علم محقق وخيرات ملايمه يى منتج اولان عمل صالح ايله منور اولمش اولور واكر محروم اولورسه نفسنى ايباق واهلاك وعمر وعمانى اضاعت ايتمش اولوب خائب وخاسر قالور پس مغفرت وجنت ووصول مولايه مسارعت وسير وسفر وحركت لازمدر تا كه غايت جيده حاصل اولوب (والعاقبة للمتقين) سرى ظهور ايده والله الممين لعباده اجمعين

الرابع والعشرون

ياعبادى يا بعيد ايچوندر زيرا انسان اعلاى عليين قربدن اسفل سافلين بعده تنزل ايدوب حجب امكانيه وغواشئ بشريه ايله محتجب اولمشدر پس بعيد اولان عبددر زيرا حقك جميع اطوار حضراتيدر وعباده اولان اضافت تشريف ايچوندر زيرا عظيمه مضاف اولان دخى عظيمدر (وجمعيت عباد استغراق افراد ايچوندر وبوندا

وخطاب اصالة انسه وتبعية جنه در كه بو ايكيسنه ثقلين ديرلركه
احكام وتكاليف الهيه ايله محكوم ومكلفلردر ملائكه بو خطابدن
خارجدر داخلدر ديين بكاش خيال ايلدى زيرا اكرچه ملائكه دن
صدور ذنب امور ممكنه دندر والا (لايعصون الله ما امرهم) ديو
مدح اولنمازلردى ولكن كمال نورانيت ولطافتلرندن معصوملر
وحد تكليفدن خارجلردر انكيچون بحسب النشئه ثواب عملدن
مستغنيلردر وعباداتلرى ذاتيه در تكليفيه دكلدر و تكليفيه اولديغى
صورتده مأمورلردر فقط زيرا نشئه لرنده نهى اقتضا ايدر شهوت
ومنازعهٔ نفسانيه يوقدر مكركه ملائكهٔ ارضيه اوله كه اهل ارضه
متابعتله منهى اولالر (بعدذا بو حديث شريفه حديث قدسى ديرلركه
ابوذر غفارى رضى الله عنه روايت ايلمش ورسول الله دخى صلى الله
عليه وسلم الله تعاليدن حكايه قلمشدر يعنى الله تعالى باالهامله ويا
مناماله معناى حديثى اكا القا ايتمش واودخى كندى عبارتيله اخبار
ايلمشدر پس حديث قدسى قرآندن درجهٔ ثانيه ده در زيرا قرآن
نظما ومعنى منزل وحديث قدسى معنى منزلدر فقط وسائر احاديث
نبويه درجهٔ ثالثه ده در وقرآن معجز ومتواتردر سائر احاديثده ايسه
متواتر اولديغى صورتده اعجاز يوقدر والا قرآنله برابر اولمق لازم كلور
اكرچه بلاغتده سائر بلغا كلامندن ابلغدر واحاديث الهيه شول
اسرار وحى دركه ليلهٔ معراجده رسول الله بدون توسط الملك القا
اولنمشدر وشول خبركه رسول الله انى جبرائيلدن وجبرائيل دخى
ميكائيلدن وميكائيل دخى اسرافيلدن واسرافيل دخى بالذات
الله تعاليدن نقل وحكايه ايلر حقائق ولطائفه متعلق اولان معانيدر
بسمله يى فاتحه يه وصل حديثى كبى وشول امر ونهيدر كه كرسى يه تدلى ايدن
ايكى قدمدر يانكز جبرائيل وساطتيله نازلدر زيرا امر ونهى انك مقامنده
واكا مفوضدر واحاديث قدسيه يوزدن متجاوزدر و بو حديث طويل
انلردندر كه ابوذر حضرتلرى انى نقل وتبليغ ايتديكى وقتده اعظاما
واجلالا ديزلرى اوزرينه چوكوب تحديث ايدرلردى زيرا هم حضور

حقده وهم حضور رسوله دائردر فافهم جدا * انى حرمت الظلم
على نفسى * تحريم برنسنه يى حرام قيلمقدر كه حرام شرعا قول وفعلى
ممنوع ونص قاطعله معلوم اولان نسنه در ظلم برنسنه يى موضعنك
غيرى يه وضع وحقدن باطله تعديدركه جور ديرلر وغيرك ملكنده
تصرف وحدى تجاوزدر ونفس متشابهاتدندركه تأويله حاجت
يوقدر سائر متشابهات كبى وعند الصوفيه بحر العمياء ديرلر بين الحق
والخلق بر برزخ واردركه بو بحرده ممكن صفات الهيه ايله وواجب دخى
صفات كونيه ايله متصف اولور تعجب وضحك وفرح ومعيت وامثالى كبى
پس سنك ايچون صعود وحق ايچون نزول واردر بو معنادن كركدركه
انك كمالنى اكا وسنك صفات اصليه كى سكا رد ايده سن و بو مقامدن
بى خبر اولان الحاده دوشر وحق حقنده چوق خطاسوز سويلر
وقرآنده كلور (ويحذركم الله نفسه) يعنى عفو بتندن سزى تحذير ايدر
و باذاتى طلبدن زيرا طلب بين الطالب والمطلوب نسبتدر وتوحيد
اسقاط نسب واضافتدر فاعلم ذلك وينه كلور (تعلم ما فى نفسى ولا اعلم
ما فى نفسك) يعنى بنم ذاتمده اولان معلومات خفيه يه محيط سن زيرا
سندن مفاضدر اما بنم سنكله حالم بويله دكلدر زيرا بن محاطم محيط
دكلم وحديثده (لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك) يعنى
ممكن واجبه واجب كبى ثنايه قادر دكلدر بلكه ثناسى كندى حسبيله در
حق حسبيله دكل (و بعض علمانك لفظ نفسى مشاكله يه حمل ايتديكى
تأويلدن صوابه اقربدر و بونده الله تعالينك كندى ذاتى اوزرينه
ظلمى تحريمدن مقصود ساحهٔ عز وجلالنى اندن زياده تنزيه وتقديسدر
شويله كه محرم نسنه نك وقوعى مشروع اولمديغى كبى حقده بالنسبه
ظلم دخى معقول دكلدر بو جهتدن نقص ثواب وزيادهٔ عقاب وتعذيب
برئ وامثالى اندن صادر اولماز اكرچه جملهٔ عالم مسخر ومملوكيدر
(ونفسى شئ نفيسدن اخذ ايدوب نفاست وشرفندن اوتورى نفس
دنلمشدر بويوزدن حق اوزرينه اطلاقى درستدر ديمك وهمدر
زيرا ابهامدن خالى دكلدر واعيان اوزرينه منبسط اولان وجود عامه

نفس رحمانی دیدکاری حقك نفسی اولدوغی جهتدن تنفس دکلدر
بلکه نفس انسانی یه تشبیهادرکه نفس انسانی ایله حروف
وکلمات لفظیه صورت بولدیغی کبی نفس رحمانی ایله دخی حروف
وکلمات وجودیه حصوله کلمش واسمایه تنفیس حاصل اولمشدر دیمکدر
* وجعلته بینکم محرما * بینکم قیدندن وجملهٔ آیه دن مفهومدرکه
بوراده ظلمله مراد عبادك بری برینه اولان تعدیسیدرکه عدل وانصاف
ومکارم اخلاقك خلافیدر اکرچه شرك ظلم عظیم وسائر معاصیٔ
لازمه دخی بحسب المراتب ظلمدر (وبونده اشارت واردرکه برقومك
مقتداسی ابتدا برخلقله متخلق ویابرامرله عامل کرکدر تاکه اول قومك
تخلق وعملنه طریق اوله زیرا حق عدل اولدیغی جهتدن ابتدا کندی
ظلمدن تنزیه وتبرئه ایدوب بعده عباده دخی اولوجهله حکم ایتدی تنکیم
ان الله وملائکته) الخ آیتنده اولا کندینك وملائکهٔ مقربینك تصلیه سندن
اخبار ایدوب ثانیا مؤمنلره دخی امر ایدوب (صلوا علیه) بیوردی پس
بومعنی رب حکیمك طریق لطیفدن عباد کثیفنی ارشاددر تادیمه لرکه
یارب سن وملائکهٔ مقربین تصلیه ایتمیجك بزه نیچون انکله امر ایدرسن
وظلم خصوصی دخی بویله در اشته حکیم اولان شربت ارشادی
بووجهله ایچیرر (نظرایله که اکر رسول الله صلی الله علیه وسلم
غنا قبول ایدیدی فقرانك اکثری صبر ایده میوب مرتد اولورلردی
پس بومعنی اوائل اسلامده تألیف قلوب ایچون دفع اولنان مال کبی
اولدی (وبوسر ایچون صحابهٔ کرام رضی الله عنهم غزالرده
رسول الله ایله تترس ایدرلردی یعنی ترس وقلقان کبی انی اوکلرینه
طوترلر وپیش قدم ایدیورلردی وانك قفاسنده طوروب جنك
ایلرلردی وقرآنده کلور (لاتتخذوا عدوی وعدوکم اولیاء) یعنی بکا
وسزه دشمن اولنلری دوست اتخاذ ایتمکوز پس بوراده عدوکم ایله
عدوی یی تعقیب ایلدی تاکه مخاطب اولنلر دیمیه لرکه یارب سکا
دشمن ایسه بزه دکل بناء علی هذا نه سببدن بز انلرله موالاتی ترك ایدهرز
مع هذا لازم ایدیکه عدو حق اولمق سنك انلره عدو اولدوغکه کافی

اوله زیرا دوستك دشمننه دوست اولمق مقتضای ایمان دکلدر
چونکه حق تعالی خلقده اولان ضعف حاله نظر ایتدی قوللرم
یا بکا اعداء ایسه سزه دخی اعدادر دیو انلرك عداوتنی دخی کندی
عداوتنه ضم ایتدی تاکه غیرت ایدوب اعدایی احباب اتخاذ ایتمیه لر
وبوندن فهم اولندیکه لسان عامه ده بنی صوقین یلان بیك یشاسون
دیدکاری اعتقاد باطل ومذهب فاسد وقول کاسددرکه جهل عظیمدن
ناشیدر * فلاتظالموا * فتح تاء وتخفیف ظائله اصلنده لاتتظالموادر
وبعض حفاظ تشدیدله دخی روایت ایلدی فاما اشهر اولان اولکیدر
بوراده تفاعل مشارکت ایچوندر تضارب زید وعمرو کبی یعنی
بعضیکز بعضیکزه ظلم ایتمکوز زیرا دنیاده تغییر نعم واختلاله باعث
وآخرتده احاطهٔ ظلماته سببدر وبونك مقابلی عدلدرکه بری برلرینه
انصافدرکه دنیاده انتظام وآخرتده منابر نور اوزره جلوسه وسیله در
وبومقامدندرکه دیمشلردر دنیا کفرله خراب اولماز بلکه ظلمله ویران
اولور زیرا کفر لازم وظلم متعدیدرکه ضرری عامدر بومعنادندرکه
انوشروانه مجوسی ایکن عادل دنلدی زیرا موتندنصکره برهفته تابوتی
دوراولنوب هیچ کیمسه نك انك اوزرنده برحبه حق بولنمدی (ولدت
فی زمن الملك العادل) حدیثی دخی اکا ناظردر زیرا کرچه اهل حدیث
انی تجریح ایتمشلردر ولکن کشفا صحیحدر وظلمده اعانت ظلمه وانلرله
مماشات ومعاملات ورکون دخی داخلدر قال الله تعالی (احشروا
الذین ظلموا وازواجهم) ای قرناءهم وظالملرك لباسلرینی خیاطت
ایدنلره ظالم واو یله خیاطلره خبط وابره بیع ایدنلره اعوان ظلمه دیمشلردر
بعد ذا فلاتظالموا ده اولان مشارکت اختلاف تعیناته راجعدر
وفی الحقیقه ظالمك ظلمی کندی نفسنه در وکندی نفسنه ظلم ایتمك
حقه اذیتدر ومؤذیٔ حق نصله ملعوندر والعیاذ بالله تعالی * یاعبادی *
تکرر نداء زیاده تشریف ومضمون آینك فخامتنه تنبیه واستماعنه
تحریض ایچوندر واضافت اوچ نوعدر اولکیسی صفاتك موصوفنه
اضافتیدر صفات حق کندینه اضافت کبی علم وقدرت وسمع وبصر

وكلام ووجه ويد حق كبيكه بومقوله صفات حقه قائمدركه ذات
حقدن منفصل دكلدر وغير مخلوقدر وايكنجيسى اعيان منفصله نك
اضافتيدر بيت الله وناقة الله وعبدالله ورسول الله وروح الله كبيكه
مخلوقك خالقه اختيار وتشريف ايچون اولان اضافتيدركه انكله
مضاف غيريدن مميز اولور اوچنجيسى ربوبيت حقه اولان اضافت
عامه در جميع موجودات كبى زيرا خلق وتربيه اقتضا ايتديكى جهتدن
مخلوق ومربوب حق ديرلر انكيچون رب العالمين دنلدى * كلكم ضال
الا من هديته * كل كلمه سى لفظا مفرد اولمغله ضالون دنلمدى بوراده
ضلال ايله مراد في الحقيقه جهلدر كما قال الله تعالى (اخرجكم من
بطون امهاتكم لا تعلمون شيئا) وجاء في الحديث (ان الله خلق الخلق
في ظلمة ثم رش عليهم من نوره فمن اصابه اهتدى ومن اخطاه ضل)
يعنى الله تعالى خلقى ظلمت جهلده خلق ايدوب صكره اوزرلرينه
نور علم رش ايلدى پس هركيمه اول نور علم اصابت ايتديسه معلوم
حقيقى اولان حقه وشرايعنه مهتدى اولوب صراط مستقيم مقيد
اوزرينه تمشى ايتدى والا ضال اولدى اگرچه صراط مطلق اوزرينه
يوريدى فافهم جدا بونده علمك مزيد شرفنه اشارت واردر
انكيچون حيات اوزرينه تقديم اولنور زيرا علمله آيات ودلالات منصوبه
يوزندن صانعه استدلال حاصل اولور وامور حسيه يه ركون وشهواته
ميلدن نجات بولنور وحديثده كلور (كل مولود يولد على الفطرة)
(سؤال اولنورسه كه بو ايكى حديث مياننده دفع تعارض نوجهله در
زيرا حديث اول ضلال اصلى وثانى هدايت ذاتيه يه رمز ايدر (جواب
بودركه فطرتدن مراد قابليت اوزرينه خلقتدر وهركسده بو قابليت
علم وكمال واردر ولكن اسبابنه مباشرت يوزندن بالفعل هدايت
يوقدر پس ضال اصلى كبى اولمش اولور الحاصل فطرت اوزرينه
مجبول اولدقدنصكره طباعده مركوز اولان شهوات واهمال نظر
وعمل اوزرينه ترك اولنسه لر ضال اولورلردى بو سببدن مهتدى اولان
عنايت واستعداد واختياردن مهتدى وضال اولان دخى بونك

خلافندن ضال اولدى وبوندن (ان الغلام الذى قتله الخضر طبع
كافرا) مضمونى دخى مفهوم اولدى زيرا اول غلام مقتولده ايمانه قابليت
واريدى فاما بالغ اولسه اول قابليتى اضاعت ايتسه كرك ايدى انكيچون
بومقوله نك امرى حقه مفوضدر زيرا جنته دخولى مختلف فيه در
اگرچه قبل التكليف وفات ايتمشدر فاما يوم قيامتده امتحان اولنور ديو
اثر واردر بوراسى مواد مخوفه دندر هر غلام عقيقه سنه مرهون اولديغى
كبى اكثر ناس ايسه عقيقه ايله مقيد دكلدر پس نابالغ وفات ايدن
اولاد نوجهله ابوينه شفاعت ايدرلر فاحفظه واعمل به (وبعضيلر
ديديلركه حديثده مذكور اولان ضلال قبل البعثه اولان وضعدر
بوندن ايسه ضلالت اوزرينه مجبول اولمق لازم كلمز انتهى بالمعنى
وبو معناى اوخشار شول حديث شريف كه انصاره خطابا كلور
(الم تكونوا ضلالا فهداكم الله بى الم تكونوا على شفا حفرة من النار
فانقذكم الله بى) بو حديثده بالرسيبت ايچوندر پس فلانك سببيله
وحرمت وحقيچون ديمك لابأسدر اگرچه بعض فقها يارب فلان
حقيچون ديمكدن منع ايتمشدر ولكن منعى ممنوعدر زيرا حديثده
كلور (اللهم بحق السائلين عليك) وبو مقامك تفصيلى واردر محلنده
مبيندر (اللهم بحرمة الانبياء والاولياء وبحق الاخيار والاصفياء
اجعلنا من اهل الصفاء والوفاء لا من اهل الكدورة والجفاء
* فاستهدونى اهدكم * استهداء طلب هدايتدر يعنى پس بندن طلب
هدايت ايديكز تاكه سزى بكا ايصال ايدر هدايتله هدايت ايده يم
بوندن مراد لسان استعدادك سؤالى اوزرينه موقوف اولان طلبدركه
منتج هدايتدر زيرا بدحالى ثابت سرى اوزرينه جاريدر وبومقوله يه سعيد
ومهتدى ديرلر وهركسده لسان استعداددن بو طلب حاصل اولمديغندن
لا طلب ولا مطلوب مرتبه سنده قالدى وبو مقوله يه شقى وضال ديرلر
قال الله تعالى (ولو شاء لهداكم اجمعين وقال ولو شاء الله لجمعهم
على الهدى) اى لكنه لم يشأ لانهم لم يشاؤا ذلك بلسان الاستعداد
ولا هداية بغير سؤال فان الله لا يجب عليه شئ ولذا علق الهداية

بالاستهداء ونعم ماقالوا ان الله تعالى لايمكن العبد من الدعاء الا لاجابته (بعد ذا مراتب هدايت كثيره دركه ابتداء مرتبه ايمانه هدايتدركه ايمان مبداء السعاداتدر بعده مرتبهٔ احسانه واحسانك طبقاتنه هدايتدر وبو معنايه اشارت ايدوب قرآنده كلور (ومن يؤمن بالله يهد قلبه) وينه كلور (والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا) پس ايمان هدايت عامه اوزرينه موقوف اولديغى كبى هدايت خاصه دخى ايمان اوزرينه موقوفدر بو جهتدن ديرلر كه سير الى الله منتهيدر زيرا مقامات مخصوصه در ولكن سير فى الله ده نهايت يوقدر زيرا الله تعالى واسع عليم در بو سببدن هر آن غير منقسمده عباد ايله هزار معامله سى وتجليات متنوعه سى واردر اشته بو معنى دنياده بى نهايت اولديغى كبى آخرتده دخى بى نهايتدر كه ترقياته غايت يوقدر انكيچون اكابر اوليا بيورديلر كه اهل جنت اون بش بيك سنه مرورندنصكره مشرب ملائكه يه داخل اولورلر زيرا عناصرك حكمى بالكليه زوال بولوب عالم لطافتده ملك كبى بشقه نورانيت ظهور ايتسه كركدر اگرچه نعيم جنت ايله تنعمى باقيدر ملائكه ده ايسه تنعم يوقدر زيرا اصل خلقتى تنعمى وثواب عملى مستدعى دكلدر بو جهتدن مؤمنلرى غشيان صورتنده اولسه كركدر زيرا روحله جسدك برى برندن تميزى يوقدر انس وجن ايسه بويله دكلدر زيرا انس اصلنده عناصردندر كه خاك كثيفى غالبدر وجن دخى ناردندر نارك ايسه نوردن فرقى واردر زيرا نار عناصردندر وشدتله متصفدر كه اكا افراط ديرلر نور ايسه معتدلدر زيرا نور ذات ونور صفاتدر صفات الهيه ايسه معتدله در بو معنادن اوتورى الله تعالى يه عاشق اطلاق اولنماز زيرا عشق افراط محبتدر مكر كه بطريق المشاكله اطلاق اولنه ويا محبت شديده يه محمول اوله * يا عبادى * عبدك جمعيدر عبد انساندر حر اولسون رقيق اولسون وحقيقت عبوديت وتسخير معناسنه سائرلر اوزرينه دخى اطلاق اولنور قال الله تعالى (ان كل من فى السموات والارض الا آتى الرحمن عبدا) وعبوديت تواضع در وتواضع خلاف رياستدر پس حقيقت عبوديتله قائم اولان كيمسنه ده سوداى

رياست اولماز زيرا بركشى هم رئيس وهم مرؤس اولمق نيجه ممكن اولور (وبوراده اوچ مرتبه واردر كه عبادت وعبوديت وعبودتدر كه الهيت والوهيت والوهت مقابليدر كه برى افعال وبرى صفات وبرى ذاته ناظردر قال الله تعالى (ياايها الناس اعبدوا ربكم) بو آيتده وارد اولان امر اوچ مرتبه يه دخى شاملدر بو معنادن هركس مرتبه سنه كوره عابددر واكمل اودر كه جملهٔ مراتبى احراز واحاطه ايليه وخطاب تشريفه صالح اوله نتكيم ابو يزيد بسطامى قدس سره اللطيف بيورمشدر كه خلق يوم قيامتدن خوف ايدر ولكن بن خوف ايتمم زيرا حق تعالى بنى كنديه اضافت ايدوب بركره عبدى ديسه بكا بسدر * كلكم جائع الا من اطعمته * جوع معده طعامدن خالى اولمقدن حيوانه حاصل اولان معنادر اطعام طعام ويرمكدر يا بلاواسطه وبدون الاسباب المعتاده دركه عالم قدرتدن اسم قديرك تأثيرى ايله متكوندر من وسلوى اى موسوى ومائدهٔ عيسويه وسائر فتوح سياره صحارى وامثالى كبى ويا بالواسطه وبالاسباب المعتاده دركه عالم حكمتدن اسم حكيمك توجهى ايله متحصلدر صنائع وحرف يوزندن حاصل اولان ارزاق ويا غيرى وجهله وجود بولان معاش كبى وديمشلردركه الله تعالى جملهٔ صنائعى حضرت آدمه عليه السلام تعليم ايدوب اگر اولادك رزق استرلرسه بو اسباب يوزندن طلب ايتسونلر ديو بيورمشدر بو سببدن اكثر ارزاق بنى آدم كسبه منوط اولمشدر هركس ازلده بحسب الاستعداد نه مقوله صنعته قابل ايسه عين خارجيده دخى انى اختيار ايتمشدر (وشول اكامل ناس كه عالم قدرتده يدطولالرى واردر انلره بدل كسب توكل تام اعطا اولنمشدر پس انلرك حرفتلرى فقردر نتكيم حديثده كلور (لكل احد حرفة ولى حرفتان الفقر والجهاد فمن احبهما فقد احبنى ومن ابغضهما فقد ابغضنى) وبوراده بعض علما سؤال ايدركه الا من اطعمته والا من كسوته ده استثنانك معناسى ندركه ناسدن هيچ بركيمسه طعام وكسوه دن محروم دكلدر وجواب ويرركه طعام وكسوه دن بسطى دركه هركسك طعام

والباسی مبسوط وموسع دکلدر بلکه بعضیلرینه میسر اولمشدرکه
والله یقبض ویبسط موجبنجه معامله الهیه در انتهی بالبسط (ولکن
حقیقتی بودرکه جمله کوزك جوعی بنم اطعامله مندفع وجمیع کوزك
عراسی بنم الباسمله زائل در دیمکدر پس استثنا بو معنایه راجعدر
تنکیم مقتضای سوق کلام بودر و بونده غذاء روحانی دخی داخلدرکه
علوم حقیقیه ومعارف الهیه وفیوض ربانیه در (سؤال اولنورسه که
تقریر مذکور اوزره جمله خلق غذاء روحانی ایله مرزوق ومتغذی
اولمق لازم کلور (جواب بودرکه هرماده ده خصوصی عمومه تطبیق
اقتضا ایتمز بلکه جمله سی رزق صوری ایله مرزوق و بعضیسی رزق
معنوی ایله دخی مرزوق اولمق کافیدر وبردخی بودرکه (ولئن سألتهم
من خلق السموات والارض لیقولن الله) موجبنجه بی معرفت آدم اولماز
وبردخی خصوص معرفت هرکسده بالقوه ابداع اولنمشدر ولکن فعله
خارج اولمسی استعداده ناظردر نتکیم کلام آتیده اکا اشارت واردر
فافهم طعمك الله * فاستطعمونی اطعمکم * استطعام طلب طعامدر
وقوله علیه الصلاة والسلام (اذا استطعمکم الامام فاطعموه) ای اذا
استفتحکم الامام عند الارتتاخ فافتحوا علیه ولقنوه) بعده استطعامله
امر ایتدی زیرا سؤال رزق فقر ذاتینك حکمیدر پس حقدن سؤالی
ترکده ووساطت اسبابله طلب رزق ایتمکده ابطال حکمت واردر
نتکیم استطعامی ذاتنه اضافتدن دور ابواب ایدن فقرایی تأدیب فهم
اولنور زیرا باب الله طورورکن سؤال عن الغیر جهالتدر نتکیم قرأنده
کلور (یا ایها الناس انتم الفقراء الی الله) ای لا الی الغیر مکرکه سر سؤاله
واقف اوله اهل مشاهده کبی نتکیم بالاده تفصیلی مرور ایتدی
(وبو احتیاجك فی الحقیقه اصلی شیئك کندی نفسنه احتیاجیدر
ولکن ظاهر حالده بعض تعیناتك بعضنه احتیاجیدرکه سؤال وسائل
ومسؤل عنهی تصحیح ایدن بو نسبتدر پس بو معنی عالم فنا وجمعده
اولان حالی منافی دکلدر زیرا بو عالمده نسبت اضافت ساقطه در
وکبار اولیادن واسطینك قدس سره الفقیر لا یحتاج الی الله دیدوکی

فی الحقیقه بو مقامده اولان نسبتی رفعدر والا جمیع اشیا کندی ذاتنده
حقه مفتقردر وارباب حقائق دیمشلردرکه الله تعالی اسباب عادیه یی
وسائط خلق ایتمشدر تاکه موحد ومشرکی امتحان وتمییز ایده پس
فعلی وسائطه نسبت ایدن مؤمن وسائط وکافر بالله در زیرا شرع
وعقل دلالت ایدرکه لا فاعل الا الله اکرچه افعالی خلقا یعنی بحکم
الایجاد والابداع حقه وکسبا یعنی بحکم التوجه والکسب خلقه
اضافت ایدرلر ولکن اکر قلبی وسائطه رکون ایلیوب عند الاسباب
مطمئن وعند الفقدان مضطرب اولورسه شرك خفی اهلی اولمش
اولور اکر وجدان وفقداننده الله تعالی دن غیری یه سکون ایتمزسه مؤمن
بالله در مطلقا وفعلی ظاهرده سببه نسبت ایتدوکی ادب شرعله
تأدبندر والا مؤثر الله تعالی اولدیغنی بلور وفی الحقیقه واسطه
وسبب نظرندن ساقطدر زیرا واسطه مظهردر مرادیسه ظاهره
نظردر کرك مظهرده وکرك مطلق بوندن ظاهر اولدیکه فی المثل الله
دین محروم اولماز ماسوا ایله مقید اولان ایسه مرزوق اولسه ده برکت
بولماز (ولا حول ولا قوة الا بالله ولا یکون الا ما اراد الله * یا عبادی
کلکم عار الا من کسوته * عاری نك جمعی عراة وعریانك جمعی عریانون
کلور (وعری ضمله ضحی وزنی اوزره خلاف اللباس در (کسوته نفس
متکلم وحده در البسته معناسنه یقال کساه یکسوه البسه کسوة بالفتح
ای الباسا بالفارسیة جامه بپوشانیدن واکتسی لبس دیمکدرکه لازمدر
یعنی جمله کز لباسدن عاریدر الا بنم جامه کیدر دیکم ملبوسدر یعنی
جمیعکزه لباسی بن الباس ایتدم شویله که اکر بنم الباسم اولمیایدی
عریان قالور دیکز (معلوم اولا که ابتدا خلعت آدمیه وجود بعده
وجود اوزرینه عارض اولان طرفقدن لباسدرکه جنتده ایکن الباس
اولنمشدر بعده دنیاده صنائع بوزندن نسجله وغیری وجهله تعلیم
اولنان لباسلردر کرك لباس زینت اولسون وکرك اولمسون وطعامده
غذاء معنوی یه اشارت اولدیغی کبی لباسده دخی لباس تقوایه رمز واردر
ولباس اسما لباس تقواده داخلدر زیرا تقوای حقیقی اولمدیغه

قلب انسان لباس اسماو اخلا قله تلبس وتخلق ایتمز ولباس فی الحقیقه ایکیدر بری لباس شریعتدر که دثاردر و بری قمیص صدیقیتدر که شعاردر وقمیص صدیقیت قمیص مربعدر یعنی نفس مطمئنه نك لباسیدر که صدیقیتك فوقنده مقام قرب وانك فوقنده مقام نبوتدر و بونك فوقنده رسالتدر نظر ایله که انسانك شعار ودثاری اولمسه بدنی حرو بردن محفوظ اولماز لباس شریعت وحقیقت دخی بویله درکه بو ایکی وجهله دینی الحاد وجهالتدن مصون اولور وعریان کیمسه بی دیوانه در دیو تیمار خانه ده حبس در زنجیر ایتدکلری کبی لباس شریعتدن عریانی دخی سجن الله اولان جهنمده مغلول ومعذب ولباس حقیقتدن مجردی محبس بعد وقطیعتده مقید ومذبذب ایدرلر ایمدی (خذوا زینتکم) وفقنجه مطلقا زینت وجود لازمدر فاعرف * فاستکسونی اکسکم * استکسا طلب کسوه در اکس فتح همزه وضم سینله اصلنده اکسودر که فعل مضارع نفس متکلم وحده در جزم ایچون واو ساقطدر (یعنی بندن کسوه طلب ایدیکوز تا که سزه کسوه اعطا ایدهیم الحاصل هدایت که امر معنویدر بندن طلب ایتدیکوکز کبی امر حسی اولان غدا ولباسی دخی بندن طلب ایدیکوز که اولکسی اسم باطنه ومابعدی اسم ظاهره دائردر (وکذلك اولکسی اسم هادینك اثارندن وایکنجی اسم قیومك ثمراتندن واوچنجی اسم ستارك نتائجندندر (وکسوه ده کسوه ارباب طرق حقه دخی من طریق الاشارة داخلدر کو یادیمك اولور که اکر استعدادکز وارایسه طریق حقه دخولله بندن کسوه درویشانی طلب ایدوکز تاج وخرقه وسائر نشان تصوف کبی زیرا اولباسلر فی الحقیقه هرکسه سزادکلدر بلکه خصائص خاصه دندر که توفیق خاص الهینك اماراتندندر زیرا لباس عوام کبی لباس سرسری دکلدر بلکه هر بری اسرار واسماء الهیه دن بر سر سری یه علامتدر اکرچه ارباب انکار عندنده مطعوندر ولکن اللر طاعون انکاردن هلاك اولملریله اهل نجاتك حاللرینی بیهوده ظن ایدرلر (کلا بل ران علی قلوبهم ما کانوا یکسبون) تأمل ایله که حضرت صدیق رضی الله عنه جمیع

مالنی حضور رسوله کتوروب کندی بر کهنه ردایه بوروندکده جمیع ملائکه اکا تشبها اول صورته کردیلر وانك هیئتی اوزرینه تجرد خرقه سنده کورندیلر اشته درویشلر خرقه سنه ملائکهٔ کرام تشبه ایدرلر فاما اهل دنیا واهل انکار لباس وصورتنه دخول ایتدکلری بو قدر پس بر نسنه یه که ملائکه رغبت ایده عندالله لباس مقبول وامر مرضیدر که او معنی فی الحقیقه صاحبنه داد الهیدر انکیچون خرقهٔ طریقت درویشلرك مابه الافتخاریدر ملوکك خلعت زینت سبب فخرلری اولدیغی کبی وبو معنایه دلالت ایدر شول اثر که کلور (هم ملوك تحت الاطمار یعنی کرچه درویشلر پلاس التنده در ولکن ملوك معنویه درکه اول پلاس انلرك سلطنتلرینه منافی دکلدر زیرا الله تعالی ظواهره نظر ایتمز بلکه بواطنه نظر ایدر پس هر قنده که نیت واخلاص اوله کمال انسانی انده در * یاعبادی انکم تخطئون * ضم تا ایله اخطادندر تنکیم مقتضای رسم خط بودر زیرا اکر فتحله اولیدی تنکیم بعض روایاتده کلشدر رسم خط تخطاؤن کرك ایدیکه خطادندر والف فتحهٔ طانی بیان ایچوندر خطاءه کبی انکیچون ایکیسی دخی قصر اولنور (سؤال اولنورسه که خاطئ عمدا فاعل خطا ومخطئ بلاعمد فاعلدر خطا ایسه نصله مرفوعدر زیرا بغیر قصددر (جواب بودرکه (ربنا لا تؤاخذنا ان نسینا او اخطأنا) آیتنده اخطاء صورتنده دخی عقلا جواز مؤاخذه یه اشارت واردر زیرا انساندن بعض تفریط وعدم مبالات صادر اولور که مؤاخذه یه مؤدیدر مثلا برکیمسه ثوبنده اولان نجاستك تطهیرینی تأخیر ونسیان ایدوب اول حالله نماز قلسه ازاله سنه مبادرتی ترکله تقصیر ایتمش اولور انکیچون حال صومده مضمضهٔ وضوده احتیاط ونسیان صومه مؤدی اولور امورد ن پرهیز لازمدر (ودیمشلردرکه تخطی اودرکه عبد حدینی تجاوز ایدوب محلنك غیری یه خطوه و وضع قدم ایله ارض مغصوبه یه مشی کبی پس عبد سیدنك امر ایتدوکی محلك غیری یه تخطی وتجاوز ایلسه مخطئ واول غفلته خطیئه دیرلر (و قرآن وحدیثده خاطئ و مخطئ محلنه کوره مستعملدر مثلا

رفع عن امتی الخطاء والنسیان) ارادتده اصابت وفعلده خطایه کوره در
(اللهم اغفرلی خطائی وعمدی) وکذلك من اجتهد فاخطأ فله اجر
بوقبیلدندر پس خطا اودرکه برکمسه صیده رمی ایدوب انسانه اصابت
ایده که ارادتده اصابت وفعلده خطا ایتمش اولور واکر انسانه رمی ایدوب
صیده اصابت ایلسه ارادتده خطا وفعلده اصابت ایتمش اولور
ولکن قصدنده مذموم وفعلنده غیر محمود در زیرا فعلی بغیر قصددر
(قال الله تعالی ومن یکسب خطیئة اواثما) بوراده خطیئه فعلنه قصد
اولمیان نسنه در (ویغفر لکم خطایاکم) قصد له اولان کناهلردر لایأکله
الا الخاطئون کبی (ودیمشلردرکه مخطیء کلام وامر وشاننده زله
وهفویه کوره وخاطیء دینده ضلالته کوره درکه بونك اشتقاقی خطیء
یخطأدن درعلم یعلم کبی (الحاصل خطیئه اصلنده خطایه مقارن
اولاندر ولکن عمدده دخی مستعملدر واخطاء بغیر عمدده شایعدر
ولکن مطلق کناهده دخی جاری در پس حدیث مذکورده تخطئون
تذنبون معناسنه محمول اولمق واضحدر وذنبدن خطا ئله تعبیرده نکته
بودرکه مؤمن اولان کمسه کناهی خطا ئله ایشلر بوخسه قصدله ایتمز
زیرا قصدله کناه ایتمك مقابله قهار وجبار در (بوسببدن بعض اکابر
اولیا بیورمشلردرکه قصدله ترك اولنان نمازلر ایچون قضا یوقدر
بلکه قضا خطا ونسیان وبعض ضرورتله ترك اولنان صلواته
کوره در زیرا عمدده انکار معناسی واردرکه تشدید عقوبته باعثدر
کویا عمدله ترکی دائرهٔ تدارکدن خارج کبی اولدی فاعرف
فانه من مزالق لاقدام * باللیل والنهار * باظرفیت ایچوندر
فی معناسنه کتب معتبره دە لیلك اشتقاقنده تعرض اولنمامشدر نهاره
تعرض اولندیغی کبی زیرا نهر حرکت ایله سنه در ونهر سکون ماء ئله
مجری الماء الغایضدر پس نهار ضوء منتشر اولدیغی وقتدرکه طلوع
فجر صادقدن ویاشمسدن غروب شمسه دکدر ولیل غروب شمسدن
طلوع فجر صادقه ویاطلوع شمسه دکدر (وشول ضوء که طلوع فجر ئله
طلوع شمس میاننده در انك حقنده اختلاف اولنمشدر اصح بودرکه

شمسك مطلعه قربندن ناشی تحت الارضدن عکس شعاعیدر بعد المغرب
شفق انك عکس شعاعی اولدیغی کبی انکیچون منسحب اولان
حمرتدن صکره اولان بیاضك غیبوبتنه دك عشانی تأخیر ایتمکدر (بوراده
لیل ونهاردن مراد یکرمی درت ساعتدرکه طلوع وغروب شمس
حسبیله نور وظلمته تقسیم اولنمشدر وانسان بوساعاتده خوابدن غیری
وقتده یااعتقادا ویاعزیمة ویاعملا معصیتدن خالی دکلدر انکیچون
اخطاء مجموع لیل ونهارله تقیید اولندی مکرکه تزکیهٔ نفسله هیاکل
علویه یه متصل اوله وقرأنده کلور (ومن آیاته منامکم باللیل والنهار
یعنی منام غفلت وسوء حاله اشارتدرکه عوام ناسه کوره لیل ونهارله
تقیید اولنمشدر نتکیم حدیثده کلور (الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا)
یعنی انسانك اکثری منام حالنده کبی غفلتده درکرکسه صورتده متیقظ
اولسون (ولیل اگر حدیثده واکر آیتده نهاراوزرینه تقدیم اولندی
زیرا ظلمت اصل ونور فرعدر شول جهتدنکه نهارك حدوثی شمسك
طلوعیله در وجود شمس ایسه حادثدر پس نور شمس ظلمت ایله غلبه
ایله نهار دینلدی ولیل نور شمسله مستور قالوب ظاهری نهار وباطنی
لیل اولدی (بورادندرکه صوفیه قدس الله اسرارهم لیل ذات ونهار
صفات دیرلر زیرا مقتضای ذات خفا ومقتضای صفات ظهوردر
(وبوامت مرحومه مظهر اسم ستار وغفار اولوب کیجه لری کبی
کوندزلرینك دخی ذنوب وهیئات ظلمانیه لری مستور اولدی بنی اسرائیلك
ایسه جرایم شبلری طاق بابلری اوزرینه منقوش اولوب روزك بروزنده
آینده وروندهنك اطلاعی حسبیله مفتضح اولورلردی ولیل ونهار تجلی
واستتاره اشارتدر نتکیم دیمشلردرکه (مشاهدة الابرار بین التجلی
والاستتار) مقربینك مشاهده سنده ایسه استتار یوقدر (صنف من اهل
الجنة لایستتر الرب عنهم ولا یحتجب) اکا اشارتدر ورسول الله
صلی الله علیه وسلم ظلمت ایلده نهارده کبی رؤیتی آکار مزدر
فاعلم ذلك * وانا اغفر الذنوب جمیعا * لفظ جمیعا ذنوبدن لفظا حال
ومعنی تأکیددر وجمیعك افرادی فعیل بمعنی المفعول اولدیغندندر

وذنوب ذنبك جمعيدر معناى تأخرى مشتمل اولمغله ذنب دينلدى يعنى ذنب
حركت ايله حيوان قويروغيدر (ودابه نك رأسندن ذنبى نيجه ايسه
ذنب واثم دخى متأخردر كه امر عارضدر انكيچون (سبقت رحمتى
على غضبى) وارد اولدى زيرا تعلق غضب عارض اولجق متعلق اولان
ذنب دخى بويله در پس ذنب اسم آخرك احكامندندر (و بوراده
ذنوب صغائر وكبائره شاملدر قال تعالى (ان الله يغفر الذنوب جميعا)
اكرچه عمومندن شرك مستثنادر زيرا قرآنده كلور (ان الله لا يغفر
ان يشرك به) وعاصى دخى مشيئتله مقيددر قال تعالى (و يغفر مادون
ذلك لمن يشاء) زيرا مطلق مقيده محمولدر (بعدذا بوراده وانا اغفر
الخ استينافيه در حاليه دكل زيرا جملهٔ آتيه انك اوزرينه مبنى اولمغه
انسب اولان ابتداء اخباره حمل ايتمكدر پس انا تقويت حكم ايچوندر
(الصوم لى وانا اجزئ) كبى و يا تخصيص ايچوندر زيرا مغفرت شرعيه
الله تعالى يه مخصوصدر تقديم (فانه لا يغفر الذنوب الا انت) وكذلك
(ومن يغفر الذنوب الا الله) اكادالدر * فاستغفرونى اغفر لكم * تقديرى
فاستغفرونى لذنوبكم اغفر لكم ذنوبكم ديمكدر ولكن مقدم ذنوب
مذكور اولمغله بوراده ذكره حاجت قالمدى يعنى بندن مغفرت ذنوب
طلب ايديكز خصوصا اسحارده سماء دنيايه نزولم وقتنده وايام وليالئ
مباركه ده واماكن متبركه ده تا كه مغفرت وعفو ذنوب ايده يم ومغفرت
وعفوك فرقى بالاده در ومغفرت استغفاره منوط قلنديغى توبه يه
تحريض وشان استغفاره اهتمامندر والا بلا توبه دخى مغفور اولمق
مشيئته مفوضدر (و بوندن مفهومدر كه انساندن صدور ذنب مقدر
ومقرردر زيرا مقتضاى نشئه سى جمعيتدر واسماء الهيه ده غفور وغفار
وجود ذنبى مستلزمدر بو جهتدن حديثده كلديكه (لو لم تذنبوا
وتستغفروا لذهب الله بكم وجاء بقوم غيركم فيذنبون فيستغفرون
فيغفر لهم) ولكن استغفارك برهانى بودر كه افساد ايتديكى امورى
اصلاح ايليه كما كان ثابت ديرلر زيرا حقه رجوع ايتمك يالكز قول لسانله
اولماز بلكه اعتقاد وعمل وتدارك مافات ايله اولور بو معنادندر كه

رابعهٔ عدويه رحمها الله تعالى ديمشدر كه) استغفارنا هذا يحتاج الى
استغفار) يعنى استغفارك شروطى اولميجق اودخى بر بشقه معصيت
اولوب استغفار آخره محتاج اولور (بعدذا مذنب اطلاقى ذنبك
انكله قيامى حالنه كوره در زيرا (التائب من الذنب كمن لا ذنب له)
وفقيجه مذنب تائب ايله غير مذنب حكمده برابردر اكرچه
مشبه به وجه شبهده مشبهدن اقوادر بو جهتدن بعض علما
ديديلر كه من لا ذنب له اولان مذنب تائبدن مرتبه ده اعلادر
ثوب طاهر ومتطهر كبى بو سببدن وضوءده ذراعنى يد اخرانك بللى ايله
مسح وبعده ماء جديد ايله غسلدن منع اولندى زيرا تنجيس ثم التطهيرك
معناسى يوقدر يعنى ماء مستعملك عدم طهارتنه كوره تكلم بعض
مجتهدين ذاهب اولمشدر فاما بو معنى لو لم تذنبوا الخ حديثه كوره
معكوس كبى كورينور تأمل ايله كه كرچه رسول الله صلى الله عليه وسلم
حضرت يحيايى عليه السلام ذنب ايتمدى و بلكه هم ذنب بله ايتمدى ديو
مدح واخبار ايلدى مع هذا كندى يحيادن افضل ايكن قرآنده حقنده
كلور (عفا الله عنك) و ينه كلور (ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر
پس صدور ذنب معصومدن مفضول ومتأخر اولمق اقتضا ايتمدى
تكلم ملائكه (لا يعصون الله ما امرهم) نشانيله معلم وانسان (كلا لما يقض
ما امره) كلاميله معاتب ايكن ينه فضلده انلردن برتردر والحمد لله تعالى
(سؤال اولنورسه كه طلب مغفرت ذنب اوزرينه مترتب اولجق
مغفرته ذنب لازم اولدى ولكن (وسارعوا الى مغفرة من ربكم) موجبجه
اسباب مغفرت وطلب عفوه مسارعت لازم كلدى ذنبه مسارعت لازم
كلدى مع هذا بلا ذنب مغفرت اولماز (جواب بودر كه كرچه مغفرت
وذنب امور اضافيه دندر فاما (ان الله لا يأمر بالفحشاء) وفقيجه ذنبله امر
اولماز بلكه ذنبدن نهى اولور (الحاصل ذنبك وقوعى لازمدر ولكن
فعل اولديغى جهتدن يوخسه حكم اولديغى جهتدن دكل فافهم
فانه من مزالق الاقدام واياك والاقدام على الاجرام والله الحفيظ
* يا عبادى انكم لن تبلغوا ضرى * ضر فتحله نفع مقابليدر قال تعالى

یدعوا لمن ضره اقرب من نفعه) وضمله سراء و نعماء مقابلیدر قال تعالی
(فکشفنا ما به من ضر) یعنی ضر ضمله سوء حالدر قلت علم وفضل وعفت
ونقص نفس ومال و بلا وآفت کبی وانکله مبتلا اولانه مضرور دیرلر
و بونلردرکه ذاهب البصره ضریر دینلدی وضرورتك دخی اصلی
ضرردر ضیق معناسنه (بوراده ضری نك نصبی نزع خافض اوزرینه در
تقدیری لن تبلغوا الی ضری دیمکدرکه بلوغ بر نسنه نك اقصاسنه
منتهی اولور واوغلان بالغ اولدی دیمك حد صباوتك غایتنه ایردی
دیمکدر قال تعالی ایمان بالغة ای منتهیة فی التأکید بویله مواضعده
مطلق وصول واکا قدرت معناسنه در * فتضرونی * نصبله نفیه
جوابدر اصلی فتضروننی در یعنی یا عبادی تحقیق سز بکا ضرره ایرمز
واکا قادر اولماز سکز که بکا بالفعل ضرر ویره سز زیرا ضار بنم وسزك
ضرریکز بنم ضرر رمدن مستفاد وامر جزئی در پس جزئی کلی یه
نوجهله مقابل کله قال تعالی (یدالله فوق ایدیهم) ای یدالله الکلیة
فوق الایادی الجزئیة (محکیدرکه قوت القلوب صاحبی شیخ ابوطالب
مکی قدس سره بغداده وارب مجلس وعظه جلوس ایتدکده لاضر
علی الخلق من الله شیء یعنی خلقه الله تعالیدن زیاده ضررلی نسنه
یوقدر دیدکده حاضر اولنلر بو کلامی فهم ایتمیوب مجلسدن متفرق
اولدیلر فاما حقیقت ضرر صفات الهیه دندر تحکیم اسماء حسناده
درج اولندیغی اکا نشاندر وحدیثده کلورکه (لاضرر ولاضرار) یعنی
کیمسه کیمسنه یه ضرر ویروب حقندن بر نسنه نقص ایتمسون وکندنه
ضرر ویرنه دخی ادخال ضرر ایله مجازات ایلمسون بلکه عفو ایلسون
زیرا ضرر واحددن وضرار اثنیندن اولور یعنی نه ابتداء و نه خود جزاء
ضرر ویرمسون دیو ضرر ومضاره دن نهیدر فاعرف * وان تبلغوا نفعی
فتنفعونی * بونك دخی اصلی وان تبلغوا الی نفعی فتنفعوننی در ونفع
خیره وصولده انکله استعانت اولنان نسنه در وشول نسنه که انکله خیره
توصل اولنور خیردر پس نفع خیردر (ونفع متعدی در انتفاع لازم
اولدیغی کبی وانفاع لغتده واستعمالده یوقدر اکرچه بعض مؤلفین

کلامنده (انفاع الفقراء) واقع اولمشدر یعنی سز بکا ایصال نفعه قادر
دکلسکوز که بالفعل نافع اولاسکز بلکه سزك نفعکز بنم نفعمدن مأخوذدر
پس منفعتکز کیمدن کیمه در پس نفع و ضرریکوز کندی نفسکزه در
الحاصل مؤمنه لازمدر که نفع وضرر وخیر وشر مشیت وقدرت وقضائله
اولدوغن بیلوب کاری صاحبنه تفویض وامرنه استسلام وترك معارضه
لازمدر و الا (وانا لنحن الغالبون) مصداقنجه حق تعالی کیمسه نك
مغلوبی اولماز و معارضه صددنده اولانك معارضه سندن متضرر
دخی د کلدر نمرود وفرعونك سوی سمایه تیرانداز اولدقلری کبی پس
رعیت سلطان اعظم ایله مقاومت ایده مدکلری کبی اهل عالم دخی
سلطان السلاطینه مقابله یه قادر د کلردر زیرا سلطان منعه وعسکر
صاحبی اولدیغی کبی حق تعالی دخی اسماء متقابله صاحبیدرکه از جمله
قهار وجبار وضار ومقتدر ومنتقم وامثالیدر * یا عبادی لو ان اولکم
وآخرکم * اولدن مراد امم اولیدر آدمه علیه السلام وارنجه که اموات
زمره سنده در وآخردن مراد امت اخیره درکه کیمی حیاتده وکیمی دخی
قیامته دك کلجکدرکه بونلر احیا کروهنده وانلرك حکمنده در تنکیم
اولین وآخرین دنلمشدرکه مراد امم اولی واخیره در یعنی امم انبیا
وامت احمدیه در وجائزدرکه اول آدمدن مقدم کلن انواع
سنه یه دخی شامل اوله جن وبن وطم ودم وحس وبس کبیکه
بونلرك هر بری دهور طویله دنیاده معمر اولمشدرکه یالکز جنك
آدمه کلنجه عمری القمش بیك سنه در (وبعض کبار اولیاء کعبه یی
طواف ایدرکن مطافده بعض مجهول کیمسه لر کوردکده
انلردن بری سن بنی بلورمیسن بن سنك اول کلن اجدادکدنم دیدکده
اول ولی دخی یاسن دنیادن انتقال ایده لی نقدر مدت اولدی دیو سؤال
ایدیجك جوابنده فرق بیك سندن زیاده در دیدی اول دخی یادور آدمك
نه قدر مدته تحملی بوقدر زیرا دورسنبله یدی بیك سنه در دیدکده
اول کیمسه ده قنغی آدمدن سؤال ایدرسن اقربندمی ویا ابعدندمی
دیوجك انك دخی خاطرنه (ان الله خلق قبل آدم مائة الف آدم)

حدیثی کلدی ونسبت امم اولایه اولمایوب قبل آدم اولان امه اولدیغی
ظاهر اولدی اکرچه تاریخ مجهول وحدوث عالم مقرر در (و بو مقوله
احادیثه کرچه اهل حدیث علیل البصر اولدقلرندن نظر صحتله
باقمزلر ولکن کشفا صحیحدر (ونحن مع اهل الکشف فی کل حال فانهم
اصح الرجال فی الحال والمال ولهم الحجة علی غیرهم من اهل القیل
والقال* وانسکم وجنکم* انس کسرله بشردر که انس وایناسلرندن
اوتوری انس تسمیه اولندی وجن قوم جان در که اجتنان واستتارلرندن
اوتوری جن دنلدی وملائکه یه دخی جن اطلاق اولنمق بالاده در
بوراده انسی جن اوزرینه تقدیم ایتدی شرفندن اوتوری اکرچه
وجود ده جن مقدمدر تشکیم سبق ایتدی وجن ده زیاده کثرت اولمغله
تصریح ایتدی زیرا مقتضای مقام خلائق کثیره نك بری بریله
تظاهر واتفاقنی بیاندر و بردخی انس وجنه ثقلین دیرلر که شرع محمدی
بو ایکی یه نازلدر پس جن وملائکه اصل واحد دن دکلدر تشکیم
بعضیلر زعم ایتدیلر والاملائکه دخی مکلف اولمق لازم کلورانلرك
حالی ایسه بالاده ذکر اولندی بلکه ملائکه نك اصلی نور صفات وجنك
اصلی نار عناصردر وملائکه ده عصیان اولماز بلکه کفر وایمان وطاعت
ومعصیت ثقلینه مخصوصدر پس شیاطین وجن برنوعدر که متمردلرینه
شیاطین ومؤمنلرینه جن اطلاق اولنور وکذلك انسان یوز یکرمی بش
حصه درکه اکثری اهل کفر ومعصیت واقلی اهل ایمان وطاعتدر
انکیچون یوم قیامتده بعث جنت بیکده بر و بعث نار ما بقی در که طقوز یوز
طقسان طقوزدر و بلاد هند اوسع البلاد اولمغله یوز یکرمی بش
صنفك یوزی هندستانده و یکرمی بشی سائر بلادده متفرق ومنتشردر
* کانوا علی اتقی قلب رجل واحد منکم * تقدیری کانوا علی تقوی
اتقی قلب رجل واحد منکم او کانوا علی اتقی احوال قلب رجل واحد
منکم دیمکدر والاحمل صحیح اولماز یعنی زیاده متقی اولان برکیسه نك
قلب حالی اوزرینه اولوب غایت تقوا ایله متقی وجمله کز بو خصوصده
متفق وهر وجهله مطیع ومنقاد اولسکوز بوندن مراد اهل جمالدر که

قرار کاهلری جنتدر و بو معنایی بطریق الفرض ایراد ایلدی
تشکیم کلمهٔ لو اکادالدر زیرا قبضهٔ جمال وجلال فی الحقیقه دارینك
واهلنك وجودن اقتضا ایتمشدر که خلافی اولمق حکمتدن خارجدر
* ماراد ذلك فی ملکی شیئا * ملك ضمیله پادشاهلقدر سلطنت
کبیکه ذی روح وغیری اکا مملوك ومسخر وناطق وصامت منقاد
ومطیعدر یعنی ذکر اولنان کینونت بنم ملك وسلطنتمده هیچ برنسنه یی
زیاده ایتمز تشکیم ملوك دنیایه کوره زیاده حاصلدر زیرا اتفاق دین
واتحاد کلمه موجب نظام وباعث امتلاء خزائن در بو جهتدن نیجه لر
ادعاء ربوبیتله مبتلا اولدیلر اکر خلافی اولایدی دعوی قبوسی اولمازدی
وحدیثده کلور (خلقت الخلق لیربحوا علی لا لاربح علیهم) یعنی
حق تعالی غنی بالذات در وشولکه مرتبهٔ استکمالدر اسمائیه راجعدر
واسمانك اضافاتندن اطلاق ذاته ضرر کلمز الحاصل دیمکدرکه
یا عبادی سز بنم ملکمده داخل ومملوکم سکز وسزك حسن حالکز بنم
تقدیرم وتوفیقم ایله در پس اولدن ملکم نه ایسه اودر وخلقك بکا انده
امتنانی بوقدر کما قال الله تعالی (قل لا تمنوا علی اسلامکم بل الله یمن
علیکم ان هداکم للایمان ان کنتم صادقین) بلکه زیاده لك عبده
اولور زیرا واسع علیمك بنده سیدر که نو بنوانده استعداد واستفاده ده در
(افاض الله علینا وعلیکم سجال لطفه وکرمه * یا عبادی لو ان اولکم
وآخرکم * یعنی عقل اولدن غایت مخلوقه منتهی اولنجه که یکرمی
سکز منزل وبی حساب مخلوقی مشتملدر زیرا ملائکه دخی انده داخلدر
ملائکه ایسه لاتعد ولاتحصی در حتی مرویدر که بنی آدم عشر جندر
و بو ایکیسی عشر حیوانات البردر وجمله سی عشر الطیور در وکلی
عشر حیوانات البحاردر و بونلرك جمیعی عشر ملائکهٔ السماء الدنیادر
وهکذا اسماء سابعه یه وارنجه و بونلرك مجموعی ملائکهٔ کرسی مقابله سنده
شیء قلیلدر و بو جمله سرادقات عرش که آلتی کره یوز بیکدر برسرادقه
موکل اولان ملائکه نك عشریدر و بو جمله حول عرشده دوران
ایدن ملائکه یه کوره دریادن برقطره کبیدر و بونلرك کلی اشباع اسرافیله

كوره كه ملائكهٔ اوحدرعشر كبيدر وجنود جبريلك اجناسنده نهايت
يوقدر وارواح عاليه ديدكلرى مجرداتك حسابى علم حقه مفوضدر
* وانسكم وجنكم * يعنى محسوس اولان اجساد ومستور اولان
ارواحك جمله سى كه اجساده عالم ملك وحسيات وارواحه عالم
ملكوت وعقليات ديرلركه عالم الغيب والشهاده بوايكيسنى محيطدر
وقرآنده كلور (فسبحان الذى بيده ملكوت كل شئ) اى روح
كل شئ يعنى اجساد الله تعالينك قبضهٔ شماالنده وارواح قبضهٔ
يميننده در قال الله تعالى (والسموات مطويات بيمينه) يعنى العلويات
(والارض جميعا قبضته) يعنى مقبوضة شماله وهى السفليات فاعلم
ذلك فانه وقع بطريق التفنن الهاما من الله تعالى * كانوا على افجر
قلب رجل واحد منكم * بونك دخى تقديرى قرينى كبيدركه على فجور
افجر قلب باخود على افجر احواله ديمكدر يعنى اتفاق ايدوب جمله كز
زياده فجور اوزرينه اولسه كز ولكن فجورى قلبه نسبت ايتدى زيرا
قلب مبدأ افساددر تشكيم بالاده (اذا صلحت صلح الجسد كله واذا فسدت
فسد الجسد كله) حديثنده شرح اولندى قال الله تعالى (ولكن تعمى
القلوب التى فى الصدور) وقال الله تعالى (ومن يكتمها فانه آثم قلبه)
وبعض روايانده بوراده منكم افظى يوقدر تاكه افجريت ايله خطاب
واقع اولميه تفضلا واحسانا كذا قالوا ولكن كلام الهى فى الجمله
خطابى مشتملدر زيرا انسكم وجنكم خطابى وكانوا ضميرينك انلره
رجوعى خطابده كافيدر بلكه مقام عز وجلالده تقبيحا خطاب
اوكددر تشكيم مواضع عديده ده واقع اولمشدر * مانقص ذلك من ملكى
شيئا * نقص خسران فى الحظ در لازم ومتعديدر كه فاعلى ذلك
ومفعولى شيئا اى مانقص ذلك المذكور من الكينونة شيئا من الاشياء
يعنى زياده فجور اوزرينه اولدقلرى بنم ملكمدن برخردل دانه سى قدر
نسنه يى نقص ايتمز زيرا كمال ونقصاندن هر برى نشان كمال الهيدر تشكيم
ارباب معرفته معلومدر وبردخى فجور اوزرينه اولدقلرى حالده بنه
مملوك ومسخرمدر زيرا ادعاء ربوبيت ايدنلر بله آخر مغلوب اولديلر

فكيف كه غيريلر انكيچون مرتبه مثل الجبابرة ديندى موت ايسه خلق
الهيدر قال الله تعالى (خلق الموت والحيوة) وبعضيلر ديديلركه
اتقاى قلب جناب نبوتك صلى الله عليه وسلم قلبى وافجر قلب ابليسك
قلبيدر زيرا جناب نبوى هادى اسمنه وابليس مضل اسمنه مظهردر
هدايت وضلالت ايسه متقابللردر انكيچون بعض روايتده منكم
ديندى زيرا ابليس جندندر وخطاب بالذات انسه دركه جنك ذكرى
تبعيت ايله در ولكن بووجه فى الجمله تعظيم نبوى يى مخل در كما لا يخفى
على العارف وبردخى بودركه بوراده خطاب انسه اولمجق شق اراده
دخى انسه مخصوص اولوب جناب نبوى من وجه خارج اولمق لازم
كلور پس غالبا بو وجهله قلب نبوى مراد اولور تفصيلى بودركه كرچه
ظاهرده جناب نبوت (قل انما انا بشر مثلكم) موجبنجه جنس
بشردندركه بشردن تولد ايتمشدر عيسى عليه السلام كبيكه مريمدن
تولد ايتمكله بشردن معدود وملك جنسندن خارجدر انكيچون اكا روح
مجسم ديين خطا ايتمشدر ولكن (حبب الى من دنياكم) ثلث خطابندن
مفهومدركه انلر فى الحقيقه بو دنيادن دكللردر تشكيم بعضيلر طينت
نبويه جنتدندر ديدكلرينى تقويت ايدر وكذلك حديثده كلور انى
لست كهيئتكم) يعنى كرچه صورتده هيئت بشريه اوزرينه در ولكن
هيئت اصليه لرى اكا مغايردر جبريلك صورت بشرده تمثلى كبى حقيقت
ملكيه سى منافى دكلدر مغايرتدن اوتورى اكل وشربى ترك وسر صمدانيت
وحقيقت ملكيه اوزرينه جارى اولمشلردر شويله كه اكر ظاهرامتى
محافظه مقصود اولميايدى الى آخر العمر تجرد روحانيلرى اوزره
اولورلردى زيرا حضرت ادريسدن عليه السلام افضلدر حضرت
ادريس اون التى سنه قدر اكل وشرب ومنامدن خالى اولمشلردر انتهى
جناب نبوتك صورت بشريه سى اعتباريله خطاب درست وحقيقت
ملكيه سى وبلكه هيئت الهيه سى اوزرينه خطابدن خارجدر زيرا
كيسه نك جنسندن دكلدر هذا فليكن من الطائف المعانى وملايح اشارات
المبانى والله اعلم * ياعبادى لو ان اولكم وآخركم * يعنى جمله ذى روح

کرك رئيس اولسونکه اول القوم در وکرك مرؤس اولسونکه آخر
القوم در وکذلك کرك اکبر اولسون اوائل بنی آدم کبی وکرك اصغر
اولسون اواخری کبی زیرا اول وآخرك کبر وصغر ایله تفاوتی واردر عوج
بن عنق وعمالقه ویأجوج ومأجوج وغیریلرکبی نتکیم حبهٔ حنطه
دوه قوشی یمرطه‌سی مقدارندن حالا اولان حدنه دك تنزل ایلدی
وبعض اشیا اصلنده عظیم جثه اوزرینه خلق اولندی جمل وفیل
وکرکدان ورخ کبی وبعضیسی صغر حجم اوزرینه مخلوق اولدی عصفور
ونمله وامثالی کبی سبحان من صغر البعوض وکبر الفیل فاعرفه * وانسکم
وجنکم * یعنی وجه ارضده محسوس وتحت الارضده مستور اولنلرکبی
وجوهوا وطبقات سماده اولنلردخی اکا قیاس اولنه وابن عباس
رضی الله عنهما (ومن الارض مثلهن) آیتنده بیورمشدرکه یدی
طبقه ارضدرکه هر ارضده نبیکز کبی نبی وآدمکز کبی آدم ونوحکز کبی
نوح وابراهیمکز کبی ابراهیم وعیسی کز کبی عیسی وبنم کبی ابن عباس
واردر یعنی بزم ارامزده انبیا واولیا نیجه ایسه انلرك اراسنده دخی مشارب
انبیا واولیاده سادات واردرکه قوملرینك اوزرینه قائملردر وحفاظ
بو حدیث خصوصنده اختلاف ایتدیلر ولکن فتوحات مکیه ده
کلورکه کشفا صحیحدر بورادندرکه پیران طریقتمزدن شیخ افتاده
خلیفه‌سی شیخ هدایی یه خطاب ایدوب بیورمشدرکه نیجه عالملر
واردرکه حالا انلرده بنم کبی افتاده وسنك کبی محمود واردر فاعلم ذلك
* قاموا فی صعید واحد * صعید تراب ویا وجه ارضه صعید
دیندیکی غبارنك هوایه صعودی اعتباریله در انك ایچون فقها
دیمشلردرکه متیمم اولان کیمسه‌نك یدنه علوق غبار لازمدر تاکه
مس تراب ایتدیکی متیقن اوله بوراده صعید واحددن مراد مکان
واحددر اکرچه ترابله مکانك فرقی واردر زیرا مکان اعمدر یعنی
هر تراب مکان اولور ولکن هر مکان تراب اولماز قال الله تعالی
(ورفعناه مکانا علیا) یعنی سماء اربعه‌دن مکان ایله تعبیر اولندیکه
ادریس علیه السلام اومحله مرفوع ایدی سموات ایسه حد عناصر

کشفه‌دن خارجدرکه ازجمله ترابدر وبوندن فهم اولندیکه عرش
اعلانك محیط اولدوغی اشیانك جمله‌سی مکان مقوله‌سیدرکه حیز تعبیر
اولنور نتکیم محلنده مبیندر * فسألونی * سؤال استعطائیدر یعنی
بوقدر کثرات وتنوع حاجاتله دفعهٔ واحدهٔ بندن نسنه طلب اتسلر
بوندن مراد درکاه عز وغنای ذی الکبریایی دیوان سلاطین وملوکدن
افراز وشان حضرتی مقام الوهیته مناسب اولان وصفله اعلا
واعزازدر یعنی بومقام سؤال مسئول عنهی ادهاش واعجاز ایدوب
سائللرك یاحرمانلرینه ویا مشقتله مطلوبلرینه وصوله دلالت ایدر
محل ایکن حق تعالی بومعنادن عالی وعجز وملال وحیرتدن متعالیدر
نتکیم دعاء خضریده کلور (یامن لایشغله شان عن شان) زیرا جمله
اشیایی محیطدر وشولکه (سنفرغ لکم ایها الثقلان) بیورمشدر تهدیده
محمولدر شول وجهدنکه فراغ وشغلدن بری ونصب ولغوبدن عریدر
* فاعطیت کل انسان مسألته * پس هر انسانه یعنی جمیع خلایقه
مسئول ومطلوبنی اعطا اتسم زیرا برنسنه مسئول اولدیغی جهتدن
مسئله والفاظدن مفهوم اولدیغی وجهدن معنی وانك ایچون اسم
مخصوص وضع اولندیغی یوزدن مسمی در وبوراده سؤالی جمیع
خلایقه تعمیم دنصکره اعطایی انسانه تخصیص ایلدی زیرا عطاده
مقصود بالذات اولان انساندرکه عطایای ذاتیه وعطایای اسمائیه
اکا مخصوصدر وکذلك (وآتاکم من کل ما سألتموه) وفقیه عطایای
حسیده دخی مشار الیه وهر دور او نعم ایله منعم علیهدر قال الله تعالی
(اسبغ علیکم نعمه ظاهرة وباطنة) زیرا انسان مفضل مطلق ومقرب
حقدر پس خزائن فضل اندن ممنوع دکلدر * مانقص ذلك مما عندی *
اولکی ما نافیه وایکنجی موصوله در یعنی اول عطاء عام وانعام تام
عندمده یعنی حضورمده وملکمده اولان خزائن رحمتمدن برنسنه
نقص ایتمز معلوم اوله که عندیت حق اصلنده عین ذاتدر پس
دلالت ایدرکه الله تعالی جمیع اشیایی محیطدر شویله که انلرله حاضر
وانلره ناظر وبلکه هر برینك بوزندن ظاهردر وقدرتی شول

مرتبه‌ده‌درکه هیچ بر مقداره منتهی اولماز بلکه علی التوالی مالانهایه
ایجاده قادردر بو جهتدن ذاتنده کمال وعدم تناهیسی اولدیغی کبی
صفاتی دخی بویله‌در اشته بو تقریردن مقام عندیت وانک مشتمل
اولدیغی خزائنک معناسی معلوم اولدی * الاکما ینقص المخیط *
ما موصوله ویا موصوفه ویا مصدریه‌در ای ما نقص شیئا من الاشیاء
الا مثل الذی او مثل شیء ینقصه المخیط اوالا نقصانا مثل نقصانه
فی القلة (مخیط منبر وزنی اوزرینه کسر میله اکنه‌در ابره کبی که عجم
سوزن دیرکه انکله ثوب خیاطت ایدرلر خیاط کبی قال الله تعالی
(حتی یلج الجمل فی سم الخیاط) واپلکه رشته وعرب سلك دیر بوراده
مخیط ایله مراد طرف مخیطدر یعنی اکنه اوجیدرکه تسمیة البعض
باسم الکل قبیلندندر نتکیم شرع غسل ذکرایله امرایلدی مقصود
رأس ذکری غسلدر مجموعی دکل * اذا ادخل البحر * صیغهٔ مجهولله
ونصب بحرله که مفعول ثانی اولمق اوزره‌در بحر ماء کثیری جامع اولان
مکان واسعدر انکیچون تبحر فی العلم دیرلر توسع معناسنه وبحر ملح
وعذبه شاملدر بعضیلر ملح‌در فقط دیمشلردر وعذبه بحر دنلمك
ملحه مقارنتله‌در نتکیم شمسله قمره قمران دینلور قال الله تعالی (بحران
هذا عذب فرات وهذا ملح اجاج) بونده ابره وبحرله تمثیل ایلدیکه
مثلدر تشبیه معقول بالمحسوسدرکه افهامه تقریب ایچوندر زیرا
طرف ابره قلتده وبحر وسعت وکثرتده وبو قلتدن مقصود عدمدر
زیرا قدرت حقه کوره خزائندن برنسنه منتقص اولماز نتکیم اشارت
اولندی وبعضیلر دیدیلرکه تشبیه نقصانده دکلدر زیرا عندالله
اولان نسنه‌یه نقصان کلمز ابره‌یی بحره ادخال ایسه نقصدن خالی
دکلدر بلکه عرفا اول قدره نقصان اطلاق اولنمامقدر ویاخود
فرض وتقدیر بابندندر یعنی اکر ملك حقده نقص فرض اولنسه اول
نقص بو قدر اولوردی * یاعبادی انما هی اعمالکم * هی ضمیر مبهمدرکه
اعمالکم انی تفسیر ایدر یعنی بر متعلق ذهنی‌یه راجعدرکه اولا اشارت
اولنوب بعده مابعدیله اخبار اولنمشدر نتکیم صاحب الکشاف (هذا

فراق بینی وبینکم) آیتنده دیمشدرکه عند حلول المیعاد خضرله موسی
میاننده فراق تصور اولنوب هذا ایله اکا اشارت اولنمشدر وبعضیلر
دیدیلرکه انثی رجل والجر رجلدن مفهوم اولان اعمال صالحه
وطالحه‌یه راجعدر وعلی کل تقدیر اعمال بوراده مطلقدر نتکیم
تفصیل آتی انی اقتضا ایدر حدیث سابقده (فبایع نفسه الخ) کبی
* احصیها لکم * احصا حصادندرکه صغار حجاره‌در احصا وضع
حصادرکه عد ایتمکدن عبارتدر اصلی بودرکه طائفهٔ عرب
حساب عقود اعداددن بر عقد معینه بالغ اولدقده لاجل الحفظ
انك ایچون بر حصاة وضع وبعده استیناف عد ایدرلردی قال
الله تعالی (وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها) یعنی الله تعالینك
نعمتلرینه غایت بو قدرکه شو غایته ایردی دیو حصاة وضع اولنه
واحصا واحاطه اراسنده فرق بودرکه احاطه موجود ومعدومه
عامدر وهر معلومه دخی مستعملدر احصا ایسه موجود ده اولور
فقط (لکم) ده لام اجلیه‌در یعنی سزك ایچون اول اعمالی احصا وحفظ
ایدرم مقصود ملائکهٔ حافظون صحف اعمالده حفظ ایدرلر دیمکدر
بو خصوصه علمله حفظ دکل زیرا علمله اولان حفظده الزام حجت قوی
اولماز کما لا یخفی علی المتأمل * ثم اوفیکم ایاها * بعده اول اعمالی سزه
توفیه ایدرم یعنی یوم قیامتده تامه وافیه سزه تأدیه ایدرم مقصود اجر
وجزاسنی اعطادر قال الله تعالی (وانما توفون اجورکم یوم القیمة)
وبونده توفیه لفظنده اشارت واردرکه بعض اجور واجزیه دنیاده
واقع اولور وتأخیر توفیه‌یه باعث بودرکه دنیا دار العمل وآخرت
دار الجزادر کما ورد (الدنیا مزرعة الاخرة) وبر دخی صلحا ایچون اعداد
اولنان عطایه دنیانك وسعتی بو قدر وحال فسقا دخی بویله‌در زیرا
حدیثده کلمشدرکه هر کافرك ضرسی احد طاغی وبدنی غلظتندن
اوچ کونلك مسافه قدر اولسه کرکدر پس یالکز بدنلری دنیایه
صغمایجق اسباب عذاب دخی ضم اولنیجق نوجهله کنجایش بولور
ولکن جنت وجهنمدن اوسعدر زیرا دار رحمت وفضلدر * فمن وجد

خيرا * پس هر كيمكه خير بولاكه مايثاب عليه اولان عمل واجر يدر
وبعض نسخ صحيحه ده (فمن عمل خيرا) دوشمشدر يعنى پس هر كيمكه
اجر وثوابه دائر عمل اشليه ولكن نسخهٔ اولى اولادر زيرا حفظ مذكوره
مناسب اولان وجداندر * فليحمد الله * پس حق تعالينك توفيق
طاعت وفضل ورحمته حمد ايلسون كه استعداد ازليسنك حكمى
انى بوغايت حميده يه ايركوردى پس بونده خيرى حق تعالى يه اضافته
اشارت واردر زيرا الله تعالى محمود اولمغه فعل جميل لازمدر وفعل
جميله توفيق اندندر بوجهتدن فعل اكا مضاف وحمد اكا راجعدر
(والحمد لله تعالى على توفيق الطاعة حمدا يستغرق كل ساعة
* ومن وجد غير ذلك * وهر كيمكه خيرك غيرنى بولاكه شردر وشرك
عدم تصريحى مقابلندن معلوم اولمغله در زيرا خير وشر برى برينه
مغايردر وبردخى ذكر شرى ترك ايتمك آداب وحسن محاوره ومخاطبه دندر
قال الله تعالى حكاية (اشر اريد بمن فى الارض) يعنى شرده ارادت حقه
نسبت اولنمدى خيرده اولديغى كبى تنكيم كلور (ام اراد بهم ربهم رشدا)
وبوراده غير ذلك ده مباح داخل دكلدر تنكيم بعضيلر زعم ايتديلر
زيرا مباح فى الحقيقه لا خير ولا شر يعنى لا يثاب عليه ولا يعاقب عليه
قيلنندر بوراده مراد ايسه خير وشر شرعيدر كه ثواب وعقابه
دائردر فاعل ذلك * فلا يلومن الا نفسه * اوم بركيمسه يى لومه يعنى
ضد كرم اولان نسنه يه نسبت ايتمكله خوار لقدر وبعض شعراء جاهليه
ديمشدر اذا المرء لم يدنس من اللؤم عرضه . (فكل رداء يرتديه جميل) يعنى پس
كندى نفسنى لوم ايلسون انجق واول معنانى حقنه ارجاع ايتمسون
زيرا (يداك اوكتا وفوك نفخ) قبيلندندر الحاصل حقك اتك حقنده
شرى خلق ايتدوكى بطريق الظلم دكل بلكه موجب استعدادنى
اظهار طريقيله در زيرا حق خلاقدر كه عبدك صرف اختيار ايتدوكى
نسنه يى بلا تأخير خلق ايدر والا عجز وحكمتدن عدول لازم كلور
بوجهتدن كيسه سنده نحاس وذهبدن نه وار ايسه ظهوره كلن اودر
وانى اخراج ايده نه ملامت اولماز زيرا ملامت التون اولديغى كيسه دن

نحاس اخراجيله اولور انده خود نحاسدن غيرى يوقدر بو معنادن
فعلى تأكيد ايلدى كه فلا يلومن در زيرا بونده حضرت ذاتى زيادهٔ تنزيه
واردر انكيچون حديثده كلور كه (والشر ليس اليك) وبوندن اهل جنتك
(وآخر دعويهم ان الحمد لله رب العالمين) سرى واهل نارك (فلا تلوموني
ولوموا انفسكم) امرى باهر اولور كه برى حال سعداء وبرى حال
اشقيادر وبوندن فهم اولنور كه اول وقتده اهل ناره عين ثابته لرينك
احوالى منكشف اولوب معاقب اولدقلرى عدل الهى وسر ازليه يه
دائر اولديغنى بلملركدر انكيچون نفسلرنى لوم ايدرلر وبزم كناهمزندر كه
بو وجهله مبتلا اولدق ديرلر اشته بودر كه الله تعالى الزام حجت وكشف
حقيقت ايتمدكجه كيمسه يى معذب ايتمسه كركدر دنياده ايسه بو معنى مكاشفه
روشن ومحجوبه خفيدر كه محجوب سر قدره آخرتده واقف اولور

* الخامس والعشرون *

بو حديث شريف دخى حديث سابق كبى ابوذر غفارى رضى الله عنه
روايتى ومسلم تخريجى ايله ثابت اولمشدر * ان ناسا من اصحاب رسول الله
صلى الله عليه وسلم * ناس انسك جمعيدر كه جمع عزيزدر اصلنده
اناسدر كه همزه سى حذف اولنمشدر ناس ينوس نوسا دينلور
اضطرب وتحرك معناسنه بو صورتده ناسده بحسب اللغه
جن دخى داخل اولور زيرا انده دخى حركت واضطراب
معناسى واردر وبعضيلر نسيدن مقلوبدر ديديلر انكيچون آدم
نسيانه نسبت اولندى (كما قالوا اول الناس اول الناسى ولفظ ناس
كرچه عامهٔ افراد بشره شاملدر ولكن كاهيجه كمال انسانيت
ايله متصف اولانلر مراد اولور كه فضلادر زيرا اسم مجردده
فائده اولماز واشر فى عاميه اضافت ايدوب افاضل الناس ديمكده
تعظيم بولنماز بوراده ناسدن مراد اصحاب رسول الله دن برجماعت
فاضله در كه فقراء مهاجريندر فضلارى بودر كه حرفت نبويهٔ فقرايله
موصوفلر وهجرتنده تقدم ايله معروفلر ومشاهدهٔ حضورله مضبوطلر
وقرآنده ممدوحلردر انكيچون كوثرى ابتدا بونلر ايچرلر وباب جنتى

دق ایدوب قبل الکل انلر آجرلر وطبقات صحابه اصول حدیثده
مذکوره‌در اورادن طلب اولنه وعدد صحابه مضبوط دکلدر اکرچه
انتقال نبویدنصکره موجود اولان رواة احادیث یوز اون دورت
بیکدر دیو روایت ایلدیلر و بونلردن آخر وفات ایدن ابوالطفیل
عامر بن واثلة اللیثی درکه انتقال نبویدن یوزنجی سنه‌ده مکهٔ مکرمه‌ده
وداع عالم فانی ایدوب مقام عندیت ایله مکرم اولمشلردر رضی الله عنه
زیرا جناب نبوت صلی الله علیه وسلم خرامان مقام وسیله اولمزدن
بر آی مقدم اخبار ایدوب بیورمشلر ایدیکه (علی رأس مائة سنة
لایبقی علی وجه الارض ممن هو علیها الیوم احد) پس بومعنی معجزات
نبویه‌دن عد اولندی زیرا قبل الوقوع اخبار صحیحدر * قالوا
یارسول الله * یعنی دفع خاطره ایچون سؤال ورغبت اعمالده کماللرندن
عرض حال ایدوب دیدیلرکه یارسول الله * ذهب اهل الدثور
بالاجور * دثور فلوس وزنی اوزره دثرك جمعیدر فلس کبی مال کثیر
معناسنه بالاجورده باتعدیه ایچوندر باء ملابسه اولمق دخی جائزدر
اکرچه اولکی اشهردر اجور اجرك جمعیدر اجر ثواب عملده
وعقدله وعقد مجراسنه جاری اولان یرده مستعملدر جزا اندن
اعمدرکه نافع وضارده وعقدله وغیر عقدله اولانده استعمال اولنور
یعنی اغنیاء واهل اموال کثیره اولنلر اجور عظیمه ومثوبات جزیله
کوتوردیلر ویاخود اکا ملابس اولدقلری حالده کتدیلر مراد اعمال
کثیره یوزندن اجر عظیمه نائل اولدقلرن اخبار در زیرا اجر وثوابك
کثرتی کثرت اعماله منوطدر اکرچه اخلاصك دخی طبقاتنه کوره
باشقه تأثیری واردر بانوجهله اجور کثیره یه محل اولدیلر دیو
سؤال یری کلدکده جواب ویردیلرکه * یصلون کما نصلی * ما
مصدریه‌در فعل مستقبل اوزرینه داخل اولان ان ناصبه کبی نصلی
دینلدی نون جمله سائل جمع اولمغله صلاتدن مراد صلاة مفروضهٔ
شرعیه‌در تکیم مقامدن مأخوذدر یعنی بز قیلدیغمز کبی انلر دخی
نماز قیلورلر یعنی صلاتده مشترکلرز که بوخصوصده مابینمزده مساوات

واردر

واردر زیرا صلاتك فرضیتی اغنیا وفقرایه برابردر * ویصومون کما
نصوم * یعنی بزم شهر رمضانی صیامز کبی انلر دخی صائم اولور
وصوم فرضده فقرا واغنیانك بری برلرندن امتیازلری یوقدر مقصود
صورت صومدر صورت صلاة کبیکه عدم فرق صورتنده‌در والا
نیت واخلاص ومراعات شروط وقیود وعدم مراعاتله فرق ظاهردرکه
ابرار مقربین درجه‌سنه ایرمز * ویتصدقون بفضول اموالهم *
فضول فضلك جمعیدر ضد نقص معناسنه وفضیلت دیرلر الدرجة
الرفیعة فی الفضل معناسنه پس فضلده مرتبهٔ عالیه صاحبنه اهل
فضیلت دیرلر ودعاده کلور (آت محمدا الوسیلة والفضیلة) یعنی وسیله‌دن
مراد مقام صورینك اعلاسی وفضیلتدن مقصود مرتبهٔ کمالك
اسنا ومنتهاسیدر (معنی بودرکه واغنیا اولنلر مالللرینك زیاده‌سنی
نفقه‌دن زائدنی فقرایه تصدق ایدرلر واجر عظیم بولورلر بزایسه
فقریمز سببیله اندن محرومز پس انلره نوجهله لاحق اولالم دیو اظهار
تحسر وابراز قصور وحسن حاله غبطه‌در بوخصه حسد دکل
وفی الحدیث (لاحسد الا فی العلم والمال) یعنی علم وماله غبطه ضرورت
حسدده اولمغله اندن حسد ایله تعبیر اولندی پس صاحب العلم والمال
محسود ومغبوطدر زیرا نشر علم وخیرات اعمال فاضله‌ء راجحه‌دندر
ومنع وعطا بعض مقامده ممدوح و بعض محلده مذموم اولدیغی کبی
حسد وسائر صفات متضاده دخی بویله‌درکه شارع هربری ایچون
بر موضع تعیین ایتمشدرکه سائر شرایعده بومعنی بوغیدی اشته
(بعثت لاتمم مکارم الاخلاق) حدیثنك بعض اسراری بودرکه رمز
اولندی * قال * یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم جوابده بیوردیکه
* اولیس قد جعل الله لکم ما تصدقون * همزهٔ استفهام نفیك مابعدنی
تقریر ایچوندر وواوك معطوف علیهی محذوفدر تقدیری الیس لکم
ثواب مثل ثواب الاغنیاء ولیس قد جعل الله لکم ما تتصدقون به
دیمکدرکه تصدقون روایت محدثین اوزره تشدید صاد ودال ایله‌در
ولغته کوره تخفیف صاد ایله دخی جائزدرکه اصلنده تتصدقون در

(تنزل الملائكة) كبی وماقبلنده بفصول دلالت ايدركه بوراده جار ومجرور محذوفدركه به در (وجعل برقاج معناسنه كلور بوراده شرع وتعيين ديمكدر (جعل الله الصلوات المفروضة خمسا) كبی زيرا بونده جعل حكم شرعيدر پس ديمك اولوركه ای فقراء يامالكز يوغيسه الله تعالی سزه انی تصدق وبذل ايده جك نسنه مشروع قيلديمی وتصدقه بدل عمل تعيين ايتديمی يعنی قيلدی وايتدی واول عمل مشروعات آتيه در * ان بكل تسبيحة صدقة * بكل ده با مقابله ايچوندر ان لكم تقديرنده كه بكل خبر مقدره متعلقدر صدقه ان نك اسميدر بعض نسخه ده لام واقع اولمشدر تسبيح الله تعالی يی قولا وفعلا ونية تنزيهدر وتاء وحدت وافراد ايچوندر يعنی هر بر تسبيحكز مقابله سنده سزك ايچون براجر واردر اجر صدقه كبی الحاصل بركره سبحان الله ويا سبوح قدوس ويا غيری تنزيهاتدن بركلمه سويلمك صدقه يه بدلدركه اغنيانك تصدقله بولديغی اجری سز بركره نيت خالصه واسان طاهرله سبحان الله ديمكله بولورسز پس بوندن فهم اولنوركه اغنيايه كوره تصدق نيجه ايسه فقرايه كوره تسبيح دخی بويله در وبلكه فقرانك تسبيحی اغنيانك صدقه سندن افضلدر زيرا اكرچه صدقه حسناتدندر وخير متعديدر ولكن ذكر خصوصا كلمۀ طيبه احسن الحسناتدر وشرف زائدی واردر زيرا ذكر حقه وصدقه خلقه متعلقدر وذاكری حق ذكر ايدر (فاذكرونی اذكركم) كبی متصدقی ايسه خلق ذكر ايدر خلقك ذكرندن ايسه حقك ذكری اعلادر وفی الحديث (ياعلی لان يهدی الله بك رجلا خير لك من حمر النعم) يعنی ياعلی سنك يوزكدن بركيسه هدايت بولوب توحيدی اعتقاد واقرار ايلمك عربك ابل نفيسه سنی تصدقدن افضلدر زيرا تصدق درجات جنته موصل (لن تنالوا البر حتی تنفقوا) كبی هدايت ايسه قربات حضرته وسيله در (وانك لتهدی الی صراط مستقيم صراط الله) كبی * وكل تكبيرة صدقة * تكبير الله اكبر والله اجل واعظم وامثالی ديمكدركه تعظيم

حقه دائردر بوراده كلمۀ كل رفعله مبتدأ وصدقه خبری وبعد الجمله محل ان اوزرينه معطوفدر وبعضيلر ديديلركه كل مجروردركه بكل تسبيحة ده مدخول جار اوزرينه وصدقه نصبله اسم ان اوزرينه معطوفدر ما كل سوداء تمرة ويبضاء شحمة كبی كه عند القراء جائز وعند الجمهور غير جائزدر حرف واحدك عاملين مختلفين مقامنه قائم اولمغه قوتی يوقدر بعدذا بوراده اسلوب تركيب تغيير اولندی زيرا سوقی خفيفدر واخباردن حكمه انتقال واردركه حكم اخباردن اقوادر * وكل تحميدة صدقة * تحميد الحمد لله ونظائرينی قولدركه الله تعالی يه ثنا ومحمودك كمالنی اظهاردر وحديثده كلور (اللهم لك الحمد شكرا ولك المنة فضلا) سكا حمدم نعم عظيمه يه شكر طريقيله ومنتم فضل معناسنه دريوخسه امتنان معناسنه دكل پس منت سنكدر ديمك من وفضل وكرم سنكدر ديمكدر فاعرف جدا * وكل تهليلة صدقة * تهليل لا اله الا الله ولا اله الا انا ولا اله الا انت ولا اله الا هو ولا معبود الا الله ولا مقصود الا الله ولا موجود الا الله وبونلرك مؤداسنی افاده ايدر كلمات توحيد ديمكدر تهليلی تأخير ايتدی زيرا نفی واثباتی مشتمل اولمغله صفات ثبوتيه وسلبيه وتعين ولاتعين مرتبه لرينی جامعدر انك ايچون افضل الاذكار لا اله الا الله دينلدی پس الله الله وهو هو ديو وغيری وجهله ذكر ايتمكدن كلمۀ طيبه توحيدله ذكر ايتمك افضلدر زيرا تركيبك متضمن اولديغی افراد متضمن دكلدر * وامر بمعروف صدقة * امر رفعله مبتدادر زيرا معروفله مقيد اولمغله نكرۀ مخصصه كبيدر وياخود تمرة خير من جرادة قبيلندندر صدقه خبردر وبعض محدثين صدقه يی نصبله وامری جرله قراءت ايتمشلردر ماقبلی كبی معروف شول فعلدركه شرعا وعقلا حسنی معروف اوله ضدی منكردركه شرعله وعقلله حسنی بلنمش اوله بوسببدن جود ده اقتصاده معروف ديديلر زيرا اقتصاد شرعده وعقولده مستحسندر وحق تعالی يه معروف ديديلر زيرا مشهور ومألوف وجليدر اكر خفی اولوب معروف اولمسه منكر ديمك لازم كلوردی حاشا كه الله تعالی منكر اوله

زیرا عند العقلاء معروف وعند اولی الابصار مشهوددر * ونهی
عن منکر صدقة * بونك اعرابی ماقبلی کبیدر بونده امر معروف
ونهی منکرك تنکیری تقلیل ایچوندر زیرا بو نوعك قلیلی امور سابقه
مقامنده قائم اولور فکیف کثیری و بعضیلر دیدیلرکه تنوین افراد
ایچوندر کل افرادی کبی یعنی افراد امر معروف ونهی منکرك هر فردنده
حکم صدقه ثابتدر بلکه بو نوعك ثوابی غیرك ثوابندن اکثردر زیرا
فرض کفایه در تسبیح وامثالی ایسه نوافلدر ثواب فرض ایسه ثواب
نافله دن اکثردر نتکیم حدیث قدسیده کلور (وماتقرب الی عبدی
بشیء احب الی ممّاافترضت علیه) و بعض روایتده کلورکه فرضك
نافله اوزرینه ثوابی یتمش قات زیاده در و بوندن امر ونهیك تأخیری
فضلنه بناء اولدیغی معلوم اولدی زیرا امر ونهی خاصه نك شانیدر
عامه نك دکل انك ایچون امر ونهی اهلی سائر خواصله جنت فردوسه
داخل اولورلر وتقلیل امر ونهی بودرکه مثلا برمؤمن اوبر وقتده
ذکرالله ایتسه که امر بالذات در بومرتبه قائلدر واکر ذکر کثیرله ذکر وافراد
محظوراتك جمله سندن نهی ایتسه بومرتبه کثیردر ومنکری بالکز
قلبله انکار ایتمك ادنای ایماندرکه ایمان مثقالیدر واسانله انکار ویدایله
تغییر ایلمك اعلای ایماندر ایمان دیناریدر و برماده ایله اوقات مختلفه ده
امر ایتمك کثیردر نهی دخی بویله در پس امر ونهیك تعددی
مأمور به ومنهی عنهك تعددی کبی اولور بعد ذا بومقامده سؤال
وارد اولورکه اغنیا دخی تصدقلرندن ماعدا نوافل فقرایی وجوده
کتورسه لر شکوای فقرا حالی اوزرینه قالور زیرا ینه اغنیا فقرایی
سبق ایتمش اولور جواب بودرکه مقصود فقرا تحصیل ثواب صدقه در
بوخسه زیاده مطلقه یی نفی دکلدر ولکن بومحل مناقشه دن خالی
دکلدر زیرا مراد فقرا طلب مساواتدر پس جواب بودرکه غیری حدیثله
تقیید اولنمشدرکه اغنیا فقرانك ایتدیکی ذکری ایدوب هر ذکرك
بانده صدقه دخی ضم ایدرلر ینه ثواب فقرایه ایرمزلر زیرا اغنیا ئله فقرا
بردکلدرکه فقر حرفت نبویه در بوجهتدن بوایکیسنك میاننده فرق

ندر دیمك کلام ساقطدر زیرا فقر فی الحقیقه عبدك وغنا حقك صفت
ذاتیه سیدر (وامام غزالی رحمه الله دیمشدرکه کافر فقیر عذابی کافر
غنیدن اخفدر پس فقر کافره نافع اولیجق مؤمنه نیجه نافع اولماز
(والید العلیا خیر من الید السفلی) ده ید علیا ایله مراد ید الله و ید سفلا ایله
مقصود ید غنیدرکه ید منفقه در زیرا اعطاء صدقه ده شرط
بودرکه غنی یدنی پست وکفنی بسط ایدوب فقیره آل شونی دیمکدر
بوصورتده فقیرك یدی علیا ومعطی اولان غنینك یدی سفلی اولور
ولکن فقیر اول صدقه یی قبض ایتزدن اول الله تعالی انی قبض ایدوب
یرینه یدنه غیری صدقه وضع ایدرکه فقیرك اخذ ایتدیکی اول بدلدر
واصلی حقله بله درکه تربیه ایچون انی حفظ ایلر پس بونده فقیر حق
مقامنه قائم اولدی وفقر افضل اولمق ظهور بولدی (وجعت فلم تطعمنی
رمز ایتدیکی فضل فقر بلندی وفقرك مذموم وکفر اولانی حقه
احتیاجی نسیان وخلقدن تکففدر و بعض اهل اللهك دریوزه قلدیغی
صدقه ایله خلقی حقه تقریب ایچوندر زیرا مؤمنلره شفقتلری غالبدر
اکرچه سؤال غیر منهیدر ورسول الله صلی الله علیه وسلم اخر عمرنده
غنی ایدی دیمك فی الجمله معاشده شعنته کوره در زیرا خیبری فتحده
قریه فدك وامثالنی کندینه خاص قلمشدی نتکیم حراثت وزراعت
ایتدی دیمك اول قرانك ارضنی اعماله دائردر والا رسول اللهك بالذات
کندی طرفندن آدم تعیین ایدوب زراعت وحراثت ایتدردیکی بوقدر
وغنای دخی قبول ایتمدی اکرچه خزائن ارض وسموات اکا مسلم ایدی
بوجهتدن دنیادن انتقاللرنده درعلری بریهودیده برصاع شعیره
مرهونه قالوب صکره حضرت صدیق رضی الله عنه ایام خلافتنده
فك ایدوب درع مذکوره یی بیت ماله وضع ایتدی زیرا انبیاده مال میراث
اولماز وورثه انبیاده دخی بوقدر صوفیا بومعنادن اوتوری افتح
عینك وماسوادن بالکلیه تجرد ایده کور وظاهر و باطنی تعریه ایله
طریق انبیایه کروب کیده کور * وفی بضع احدکم صدقة * بضع
باء موحده نك ضمی وضاد معجمه نك سکونیله جماع معناسنه در وامام

راغب دیمشدرکه بضعه فتحله برقطعه لحمدرکه بضع وقطع اولنور
صکره بضع ایله بالضم فرجدن کنایه اولدی وملکت بضعها دنلدی
زوجتها معناسنه و باضعها باشرها وفلان بضعة منی یعنی جسدمدن
جزء مجراسنه جاریدر زیرا قربی واردر دیمکدر نتکیم حضرت فاطمه
رضی الله عنها حقنده وارد اولمشدر نتکیم (یا علی انت منی بمنزلة هرون
من موسی) ده من اتصالیه قرب مذکوره دالدر معنای حدیث بودرکه
وسزك بریکزك منکوحه ویا مملوکه سیله جماعنده صدقه واردر
بوراده و ببضع احدکم دیمدیکنده اشارت واردرکه جماع اول زمان
صدقه اولورکه مباشرتیله عفاف نفس یعنی نفسی حرامدن کف
ونظر وفکر وهم وعزمدن منع ویا اداء حق زوجه ویا حصول ولد
صالح نیت ایلیه واکر مجرد التذاذ وشهوت ایچون اولورسه صدقه
یرینه کچمز قال الله تعالی (فالآن باشروهن وابتغوا ما کتب الله لکم)
یعنی ولد صالح ابتغا وطلب ایتمك شرط نکاحدندر زیرا تسلسل
وجوده داعی ظهور نور تجلی یه باعثدر زیرا انسان مرآت حقدر
ودخی اولاد صالح دعوله وفقجه خیرله دعایه بادیدر وبوتقریردن
فهم اولنور که ظاهر حدیث وطئك مطلقا صدقه اولماسن اقتضا ایتمز یعنی
نیت ایتمز ایسه ده نتکیم زناده نیت بولنمسه دخی آثم در کمازعمه بعضهم
پس وطیء نیت ایله صدقه اولور وزنا دخی بویله درکه نیت ایله آثم اولور
مثلا برکیمسه زوجه سی فراشنده بولدیغی اجنبیه یه بیلیوب مجامعت ایتسه
آثم اولماز انکیچون فقها دیدیلرکه مثاب اولمغه صحت عبادت شرط
دکلدر بلکه عبادت فاسده دخی تعمد ایتمجك نیتی اوزرینه مثاب اولور
کندینی طهارت اوزرینه ظن ایدوب محدث ایکن نماز قلمق کبی پس
برکیمسه زنا قصدیله برفاحشه یه داخل اولوب انك فراشنده کندی
خاتونی بولوب بیلیوب جماع ایتسه آثم اولور زیرا فعلی نیتنه راجعدر
نتکیم خاتوننه قز قرنداشی ملاحظه سیله جماع ایتمك دخی بویله در
* قالوا یا رسول الله * یعنی جماع ظاهرا امور شهویه دن اولمغله انده
اجر وثواب صدقه اولدیغن استبعاد اسؤال ایدوب دیدیلرکه یا رسول الله

* ایأتی احدنا شهوته ویکون له فیها اجر * یعنی بزم بریمز منکوحه
ویا مملوکه سی یانه برای قضاء شهوت کلورده انکیچون انده اجر
وثواب اولورمی یعنی بو ایش عقلا مستبعد ومستنکردر زیرا شهوت حظ
طبیعتدر طبیعت ایسه سفلی واجر وثواب علویدر انکیچون دفتر
عمل صالح علیینده وضع اولنورکه اکا کتاب ابرار دیرلر صحیفهٔ عمل
طالح سجینده وضع اولندیغی کبیکه اکا کتاب الفجار دیرلر نتکیم قرآنده
مبیندر * قال * رسول الله صلی الله علیه وسلم انلرك استبعاد ایتدکاری
نسنه یه بطریق الحکمة والقیاس تقریر ایدوب بیوردیلر * ارایتم *
خبر ویریکز بکا زیرا رؤیت اخبار سبب اولمغله سبب ایله مسببدن
تعبیر اولندی وبالاده تقریر اولندیکه اکر رؤیتدن مراد رؤیت بصریه
اولورسه سبب بعید اولور زیرا رؤیت حسیه علمه وعلم دخی اخباره
سببدر واکر رؤیت قلبیه اولورسه سبب قریب اولور * لو وضعها
فی حرام * اکر اول شهوتی حرامه وضع ایتسه یعنی زنا طریقله
دفع توقان ایلسه بونده زنادن حرامله تعبیر ایلدی زیرا افحش
محرماتدر انکیچون دنیاده شهواته اتباع ایدنلر آخرتده جیفه دن
بد رایحه ایله قبرلرندن مبعوث اولوب اهل محشر انلری استقذار
ایتسه لر کرکدر * اکان علیه وزر * استفهام تقریر ایچوندر
وزر کسریله ثقل وحمل ثقیل معناسنه در انك ایچون اثمه وزر دینلدی
زیرا آخرتده مذنب اوزرینه حمل ثقیلدر قال الله تعالی (ولیحملن
اثقالهم واثقالا مع اثقالهم) یعنی سنت سیئه وضع وابتداع ایدنلر
کندی وضعلری بارندن غیری اول سیئه ایله عمل ایدنلرك باری قدر
دخی باریوکلنورلر زیرا ضال ومضل اولمشلردر انکیچون حق تعالی
بیورر (زدناهم عذابا فوق العذاب) یعنی اول وضع حرامده انك اوزرینه
عقوبت ترتب ایده جك کناه اولورمی یعنی اولور واشلدیکی ایش عقبات
قیامتده اوزرینه بارکران اولور وعقوبت عظیمه بولور وبوندن فهم
اولنورکه وزر اولمق تعمد ونیتله در زیرا حرام دیدی حرامه ایسه تعمد
بولنمدقجه خطاء معفو قبیلندن اولور * فکذا اذا وضعها فی حلال

كان له اجر* ای كان له اجر بو ضعه او كان لاجل وضعه اجر بو صورتده
اجر اسم كان اولور و بعض اهل حديث اجری نصبله ضبط ايتديلر
بو صورتده اجر خبر كان اولوب اسمی تحتنده مستتر اولور ای كان
ذلك الوضع له اجرا واكبسی شريعتــه موافقدر كه علی حده اجر
و عمل اثبات ايدر وايكنجيسی حقيقته مطابقدر كه فی الحقيقه اجر وعمل
بردر كه عملك تمثل ايتديكی اجر بنــه اول عملدر كه صورتين مختلفين ده
ظهور ايتمشدر افعــال بويله اولديغی كبی اماكن دخی بويله در مثــلا
جنتــده وسيله مقامندن مراد روضهٔ مقدسه در ولكن هر بری موطننه
كوره تمثــل ايتمشدر رفافهم جدا (بعد ذا بو حديث شريفده تجويز
قيــاس ايدنلره دليل واردر اكثر اصوليين كبی زيرا ضد اصلده ضد
حكم اثبات اولنــدی يعنی وطیء حلالده ثواب صدقه اولمجق ضدی
اولان زناده وزر ثابت اولديكه ضد ثوابدر نتكيم (من مات لايشرك
بالله شــيئا دخل الجنة) نك ضدی من مات يشرك بالله شــيئا دخل
النــار در وكــذلك (طوبی لمن طال عمره وحسن عمــله) نك
ضدی ويل لمن طال عمره وساء عمله در وعلی هذا كه نظــائری
بســيار در و بعض تابعين كه قيــاسی ذم ايتــديلر يا نصه مخــالف
ويا بعض شروطی مفقود اولان قيــاسه محمولدر پس قيــاسله عمل
صحيحدر كه قيــاس ادلهٔ اربعه دن بريدر نتكيم محلنــده مبيندر

* السادس والعشرون *

* كل سلامی * سلامی ضمله وخفت لامله حبــاری وزنی اوزرينه در
جمعی سلاميــات كلور حباريات كبی كذا فی القاموس (و بعضيلر واحد
وجمعی برابردر ديديلر ولكن ضبق ادراكدندر زيرا افراد و جمعده
نظــائری اولان كلمه ده دعوای تسويه ممنوعدر سلامی اوجيوز التمش
مفصلدر نتكيم غيری حديثــده تصريح اولنمشدر مفصل كسر صاد له
وفتحله بدنده ملتقی العظمين در و بدن انسانده مفاصل مذكــوره
اولديغی كبی اوجيوز التمش عرق يعنی طمردخی واردر كه يوز سكســانی
ساكن ويوز سكسانی متحركدر شويله كه اكر ســاكن متحرك ويا متحرك

ساكن اولسه مانع نوم اولوب راحتــه خلل ويرر كذا قاله سهل بن
عبــد الله التستری قدس الله سره * من الناس * كل سلامی يه صفتدر
تقديری كل سلامی التی فی كل فرد من افراد الناس ديمكدر كه من النــاس
فی الحقيقه كل فردی بياندر فاما صورتده من فی معناسنه در نتكيم قرآنده
كلور (ماذا خلقوا من الارض) ای فی الارض * عليه صدقة * عليــه
ضميری تذكير اولنــدی مع هذا سلامی مؤنثدر عضو ويا مفصل ويا كل
اعتباريله زيرا اكرچه كلمهٔ كل مدخولنك افرادنی احاطه ايچون داخل
وتذكير وتأنيث واعرابده اعتبار مضاف اليهدر (كل امر ذی بال (وكل
نفس ذائقة الموت) كبی فاما صورت ابتداده ومضــاف وقوعی فی الجمله
اعتبارنی مصححدر (يعنی هر مسلم مكلف اوزرينــه عدد مفاصلی قدر
بطريق الشكر لله تعــالی صدقه لازمدر زيرا قبض و بسط و جلب
منفعت ودفع مضرت بو مفــاصله منوط اولمغله نعم جليــله دندر علما
ديديلر كه صدقه يی سلامی اوزرينه ايجاب ايلديكی مجازدر زيرا فی الحقيقه
صدقه صاحب سلامی اوزرينــه لازمدر ولكن ظاهر اولان بودر كه
بو راده علی تعليل ايچوندر نتكيم قرآنده كلور (ولتكبروا الله علی ما هديكم)
ای لاجل هدايتكم يعنی اول سلامی يه شكردن اوتوری صدقه لازمدر
لاجل الهدايه تكبير وتعظيم لازم كلــديكی كبی (صورت استعلاده ايراد
اولنديغی وجوب صدقه يه اشارتدر * كل يوم تطلع فيــه الشمس *
كل نصبله در كه عاملی عليه در ای كل سلامی وجب عليــه اوثبت لاجله
كل يوم الخ بالاده يوم تقرر اولنمشدر (طلوع ظهور معناسنه در
وطلوع شمسدن استــعاره اولنوب طلع علينــا فلان دنلدی ظهر واتانا
معناسنه وطلع عليه ای علمه وطلع عنــه ای غاب فهو ضد وشمس فلك
رابعك كوكبيدر كه بين الافلاك توسطنــدن اوتوری شمس دنلدی
شمسهٔ قلاده دنكه ميانكين ديدكلريدر يعنی قلاده نك چاق اورتاسنده
اولان جوهر نفيس كبيردر (يعنی هر كون كه انده كونش طلوع ايدر جديدا
صدقه لازمدر يوخسه بر كونك صدقه سی جميع ايامك صدقه سنه كافی
اولماز زيرا هر كون برأسه مستقل اولمغله نتكيم طلوع وغروب اكا شاهددر

حكم دخی تجدد ايدر و بعضيلر تجويز ايدوب ديديلركه يوم رفعله مبتدا
اولورسه مابعدنده اولان جمله لرحذف عائد له اخبار اولورلر تعدل
فيه تعين فيه معناسنه بوصورتده استيناف يعنی عدد سلامی قدر
صدقه يه كيم قادر اولور ديو سؤال ايدنه جواب اولور و بو تقريراوزرينه
تطلع فيه الشمس يومك صفت كاشفه يعنی موضحه سی اولور
رفع توهم ايچون زيرا وقت اولوركه يوم ايله مطلق وقت مراد اولور
وعلم نحوده مسطوردركه نكراتده تخصيص اشتراكی تقليل ايچوندر
رجل عالم كبی ومعارفده توضيح احتمالی رفع ايچوندر زيد الظريف كبی
* تعدل بين اثنين صدقة * خطاب اوزرينه در غيبت اوزرينه دكل
پس عدل ايله خطاب شاندن اولانلرك جمله سنه شاملدر (واوتری
اذالمجرمون) كبی كه خصوص اوزرينه رائی يه خطاب دكلدر بلكه
رؤيتله خطابه صالح اولنلره عامدر عدل تسويه در يعنی برنسندبی
برنسنه ايله برابر قلمقدر واعتدال تناسبدر بوراده فعل مصدر تقريرنده
مبتدا وصدقه خبراولوب مجموعی كل كلمه سنه خبردر (وتسمع بالمعيدی
خيرمن ان تراه كبی وقرأنده (ومن آياته يريكم البرق) يعنی بومقوله
مواضعده فعلك متضمن اولديغی حدثه نظراولنور هيئت فعله دكل
و بعضيلرديديلركه اصلنده (ان تسمع وان يريكم در واثنين دن مراد
متحاكمين ويا متخاصمين ويا متهاجرين در پس ديمك اولوركه ايكی
كيمسه اراسنی اصلاح وتقويم ايلمك صدقه در زيرا مخاصمه قبيح قول
وفعل دن خالی دكلدر بناء علی هذا اصلاح ذات البين ايتمك قبيحدن
وقايه اولمغله باعث اجر وثواب اولدی ولكن شرط اصلاح و تعديل
بودركه حلالی حرام وحرامی حلال قلميه كه حد شرعی تجاوز در
اكرچه بعض موادده فی الجمله كذب جائز وجاريدر زيرا جائزكه صدق
دوام عداوته سبب اوله انكيچون محلنه كوره كذب صدقدن اولی اولور
قال الله تعالی (انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بين اخويكم) وتاليف
قلوب فضيلتندن اوتوری محل امتنانده واقع اولوب (فالف بين قلوبهم)
وارد اولمشدر وبعض احاديثده اصلاح ذات البين صلاة وصيام

وصدقه اوزرينه تفضيل اولنمشدر زيرا اصلاح خواطر اصلاح
كعبه و بلكه دخی اعلادر زيرا قلب بناء الهی در وانك عمارتنه سعی ايتمك
مزيد رضوانه وسيله در * وتعين الرجل فی دابته فتحمله عليها * بودخی
خطابدر وتأويل مصدرده در الرجلده الف لام عهد ذهنی ايچوندركه
خارجده غير معين مراددر پس آشنا و بيكانه يه شاملدر و بلكه
كافره بيله كفر وضلالك غيری موادده مساعده مشروعدر فی دابته
حذف مضاف اوزرينه دركه فی ركوب دابته ديمكدر دابه ديب
دندركه مشی خفيف در لغتده جملهٔ حيوانه اطلاق اولنور وعرف
عامده مركوبده غالبدرخيل و بغال وحمير كبی قال الله تعالی (ومن آياته
خلق السموات والارض وما بث فيهما من دابة) بوراده دابه ايله مراد
حیدر مسببك اسمنی سبب اوزرينه اطلاق طريقيله زيرا ديبه سبب
حياتدر بومعنايه ملائكه دخی دابه ده داخل اولمش اولور وجائزدركه
من دابة دن صكره والملائكة تقديراولنه نتكيم (ولله يسجد ما فی السموات
ومافی الارض من دابة والملائكة) انی تأييد ايدر زيرا قرأن عظيمك
بعضی بعضی تفسيرايدر و بقيهٔ وجوه روح البيان نام تفسيرمزده در
ومعنای حديث بودركه دخی بركيمسه يه دابه سنه ركوبده اعانت ايدوب
دابه سی اوزرينه كندنی اركاب وحمل ايتمك صدقه در زيرا ضعيفه
اعانتدر وقوی اولدوغی صورتده دخی مساعده ايتمك اجردن خالی
دكلدر كنارنهرده سقی ايتمك كبی * اوترفع له عليها متاعه صدقة *
فتحمله عليها اوزرينه معطوفدركه او كلمه سی تنويع ايچوندر
يوخسه راويدن شك دكلدر نتكيم بعضيلر زعم ايتديلر زيرا اولكيسی كندنی
دابه اوزرينه وايكنجيسی متاعنی حملدر كندنی دكل پس ايكيسی دخی
موجب اجردر معنی ديمك اولوركه ياخود بركيمسه نك متاعنی دابه سی
اوزرينه قالدروب يوكلتمك ايله اعانت ايتمك دخی صدقه كبيدر
بوصورتده تقديركلام ديمكدركه (وتعين الرجل فی حمل متاعه
علی دابته فترفعه عليها پس ايكيسی دخی تحت اعانتده داخل
اولمش اولور (متاع ماينتفع به و ينتفع معناسنه در و قرأنده كلور

(قل متاع الدنيا قليل) ومتاع انكله قصعه مسح ايتدكلری نسنه دركه
ترك اكا چناق بزی دیر تنكيم كلام عربده كلور (جاء الرقيم واخذ المتاع
فتبارك الجبل) يعنی كلب كلدی وچناق بزنی آلوب طاغه چقدی ودنيادن
متاع ايله تعبير اولنمقده دنيايی زياده تحقير واردر زيرا چناق بزنه تشبيه‌در
مبتذل نسنه‌در * والكلمة الطيبة صدقة * يعنی انك اجری صدقه
اجری كبيدر مضاف وحرف تشبيهك حذفی مبالغه ايچوندر زيد
كالاسد مقامنده زيد اسد كبی وساٸر نظاٸری دخی بويله‌در واكا محسوسی
محسوسه تشبيه ديرلر جامعی عقليدر كه هر بری اوزرينه ترتب
ثوابدر ونفس متكلمه ومخاطبه صدقه دردیمك جاٸزدر زيرا غداء
روحانی در تنكيم كلور وكلمهٔ طيبه ذكرالله در تكبير وتحميد وتهليل
وتسبيح واستغفار كبی تنكيم غيری حديثده تصريح اولنمشدر
ودعا وثنا وجمع قلوب وتفريح دل وادخال سرور ايدن كلمات دخی
انده داخلدر وقرآنده كلور (قول معروف ومغفرة خير من صدقة
يتبعها اذی) يعنی ساٸلك خاطرنی قول حسن ايله تطبيب ايتمك
اذيت ايله متبوع اولان صدقه‌دن خير اودر زيرا امتنان
موذی جاندر پس امتنانه داٸر واناك امثالی اولان كلمات طيبه اولماز
خبيثه اولور فعليك بالطيبات واياك والخبيثات * وبكل خطوة
تمشيها الی الصلوة صدقة * بازٸده ويا مقابله ايچوندر وخطوه فتحله
مره دركه بركره آديم دروضمله مابين القدميندر ومفتوح دخی اولور
قال الله تعالی (ولاتتبعوا خطوات الشيطان) تمشيها خطابدر غيبت
دكل ضمير خطوه‌يه راجعدر يعنی هر آديم كه نمازه يوررسن مسجده
كيدرسن هر بری برصدقه‌در (بعض علما ديمشدر كه كلمهٔ طيبه
وخطوه الی الصلاة اوزرينه صدقه اطلاق اولنمق مع هذا نفعلری
غيره متعدی دكلدر يا مشاكلت ويا سبب اجر اولمقده ماله تشبيه
طريقيله در انتهی بالمعنی (وظاهر اولان بودر كه بو ايكيسی نفس فاعل
اوزرينه صدقه‌در زيرا غداء جسمانيده كندی آغزنه وضع ايتديكی
لقمه صدقه اولديغی كه نفس حيوانيه‌يی طاعته تقويت ايچون

تربيه‌در غداء روحانی دخی نفس ناطقه‌يی تنميه وترقيه ايچون اعانتدر
بويوزدن اعمال لازمه اعمال متعديه اولدی پس صدقه ايله مراد يالكز
صدقهٔ ماليه دكلدر بلكه نوافل طاعات دخی انده داخلدر تنكيم
صلاته مشيده ساٸر طاعاته مشی دخی مندرجدر صلهٔ رحم وطلب علم
وسفر حج وغزا وعيادهٔ مرضی ونظاٸری كبی زيرا شارعك برنسنه‌يی
تعيينی ساٸری منافی دكلدر كه طاعات متشابهاتدر (مرويدر كه زمان
نبونده صلی الله عليه وسلم بعض اصحابك رضی الله عنهم مساكنی
ناحيهٔ مدينه‌ده اولمغله قرب مسجد نبوی‌يه انتقال ايتمك صددنده
اولدقلرنده (انا نحن نحيی الموتی ونكتب ما قدموا وآثارهم) آيت
كريمه‌سی نزول ايديجك حضرت رسالت انلری جمع ايليوب (ديارکم
يكتب آثاركم) يعنی خانه‌لريكزه ملازمت ايديكوز وقرب مسجده
انتقال سوداسنده اولمايكز زيرا اثرلريكوز وآدملريكوزه ثواب يازيلور
بيوروب آيت مذكوره‌يی قراٸت ايتدكده انلر دخی عزيمتلرندن فارغ
اولديلر وغيری حديثده (مشی الاقدام الی الجماعات) مكفرات ذنوبدن
عد اولنمشدر پس بو بابده پياده سواردن افضلدر مكر كه اهل عذر
اولمغله راكب اوله وفی الحديث (اعظم الناس اجرا فی الصلوة ابعدهم
اليها ممشی فابعدهم) يعنی نماز ايچون مسجد بعيده اقدام اوزرينه
يوريوب كتمكده ثواب زياده‌در زيرا خطوات كثيره‌يه محتاجدر كه
مشقتی مشتملدر مكر كه مسجد قريبی هجر ايتمك لازم كله زيرا قريبی احيا
اولادر وياخود مسجد بعيدك امامی مبتدع وياغيری وجهله ضال
اوله زيرا كرچه (صلوا خلف كل بر وفاجر) موجبنجه فاسقه
اقتدا ايله دخی اصل صلاة صحيح اولور فاما متقی‌يه اقتداده كی كبی ثواب
كثير اولماز بوسببدن اوق كبی ابراغه آتلمق بهانه كتمك كبيدر كه
زحمت مجرده‌در وقبور انبيا ومراقد اوليا زيارتنه قصد وفسقه وفجره
صحبتنه عزم وخروج نه ايدوكی بوندن فهم واخذ اولنه * وتميط الاذی
عن الطريق صدقة * تميط افعال بابندن خطابدر اماطه تبعيددر
اذی طريقدن مرور ايدنلره زحمت واضطراب ويرن نسنه‌در حجر

وشوك وعظم ونجاست وطين وامثالى كبى اماطهٔ اذانى تأخير ايلدى زيرا ادنى شعب ايماندر تتكيم شهادت اعلاى شعبدر بو جهتدن ازالهٔ اذى مراد ايدن كمسه يه مستحبدر كه ابتدا لا اله الا الله ديه تا كه شعب ايمانك اعلى وادنى سنى جامع اوله بعد ذا حديث مشروحدن مقصود هر سلامى مقابله سنده يا بر ذكر قولى ويا بر خير فعلى دركه امر بالمعروف ونهى عن المنكر ودرت ركعت صلاة ضحى وامثالى انده داخلدر وبونلره قادر اولميانلره ادنى الامر كركدر كه نفسنك شرنى خلقدن دفع ايده زيرا كرچه تروك مقوله سنده اجر اولماز ولكن نيته مقارن اولنجق مأجور اولور مباح كبى كه احكام شرعيه دن اولمق اوزره نيت ايدوب عمل ايدنه ثواب مندوب كبى ثواب واردر (وحسن بصرى وابن سيرين رحمهما الله تعالى ديمشلردر كه فعل خيرده نيت اولمسه ده اجر واردر زيرا اكثر خلق تصحيح نيتدن عاجزلردر پس نيت امور مباحه ده وعبادات مستقله ده لازمدر وشولكه معروفاتدر صلهٔ رحم واحسان يتيم واعانهٔ ضعيف واطعام ضيف واكرام مسكين وامثالى بونلرده تصحيح نيت كماله راجعدر بو خسه اصل ثبوته دكل انكيچون الله تعالى كافرلره مكارم اخلاق اوزرينه دنياده مجازات ايلر مع هذا نيتلرى يوقدر هكذا قالوا (بو فقير فهم ايتديكى بودر كه كفاره مكارم اخلاق مقابله سنده اولان مكافات دنيويه آخرتده بين الحيوانات قصاص مقابله كبيدركه فى الحقيقه بطريق الجزا دكلدر تتكيم شيطانه عليه ما يستحق (انك من المنظرين) دينلوب طقوز بيك ويا اوتوز بيك سنه عبادت سابقه سى مقابله سنده الى يوم القيام عمر طويل اعطا اولندى معتبر اولان ايسه مكافات باقيه در فانيه دكل وكفارك دوزخده بعض افعال خير مقابله سنده كفردن ماعدا معاصى خصوصنده تخفيف عذاب اولنور قلرى اختلافيدر وعلى تقدير الصحه اول تخفيف نعيم قبيلندن دكلدر زيرا ناره نعيم اولماز كه كفرلرى مقابله سنده عذاب ابديلرى انى منافيدر بناء على هذا هر عملده مقتضاى حال نيت تقرب رب متعالدر زيرا قصود ونيات ارواح اعمالدر وبى روح جسددن انتفاع اولنماز تأمل

ايله كه الله تعالى جميع ارادات ايچندن نيتى اختيار ايتمشدر اكر بركارده مطلق ارادت كافى اوليدى نيته حاجت قالمازدى وهر مراد اولان ايشده ثواب اولمق لازم كلوب عبادت وعادت برى برندن ممتاز اولمزدى وعوام وخواص رتبه ده برابر اولوب اخلاصنه كوره رفع درجات لازم كلمزدى پس عاقلك معمول لهه ارتباطى نيتله در بو خود معلومدر كه هر كارك يوزى حقه دكلدر مثلا بر كمسه اكل وشرب بدن امساك ايتمك پرهيز ويا مرض ويا بخلدن ناشى اولمق احتمالى واردر بو جهتدن اول امساكه صوم ديمك نيته موقوفدر اشته بودر كه (الصوم لى وانا اجزى به) دنلدى پس بو نيت اولمسه امساك حق ايچون اولمايوب اوزرينه ثواب ترتب ايلمز واكثر اعمال مداخلهٔ ريادن خالى دكلدر مثلا اطعام مسكين واطعام ضيف وامثالى كاه اولور كه بعض اغراض فاسده يه مبنى اولور بو معنادن تحصيل اجر وثوابه اخلاص نيت شرطدر وحديثده كلور (من قاتل لتكون كلمة الله هى العليا فهو فى سبيل الله) يعنى صورت غزا افعال خيردن ايكن شهرت ويا جلب غنيمت ويا غيرى غرض ايچون اولان مقاتله فى سبيل الشيطان واعلاء كلمة الله ايچون اولان فى سبيل الرحمن اولدى وصورت عمله نظر اولنمدى كركسه صورت خيرده اولسون وفى الحديث (ان الله ليؤيد هذا الدين بالرجل الفاجر) يعنى تأييد دين افاضل اعمالدن ايكن فجورله بله ثوابده تأثيرى اولميوب مردود وصاحبى مغضوب اولدى وديمشلردر كه كلمهٔ شهادته بله نيت لازمدر يعنى شهادت عمل لسان اولمغله كه عمل ظاهردر نيت اخلاصه محتاجدر زيرا جائزدر كه اهل نفاقك شهادتى كبى اولوب (والله يشهد ان المنافقين لكاذبون) نشانيله معلم اوله چونكه اهل الله تزكيهٔ نفس حسبيله نفس وشيطاندن خلاص اولديلر وريا وسمعه مداخله سندن نجات بولديلر لاجرم اخلاصلرى جملهٔ عماله سارى اولوب هر كارده مثاب ومأجور اولديلر واخلاصلرينه كوره درجات عاليه بولديلر هذا وابس وراء عبادان قريه

* السابع والعشرون *

معلوم اوله که یکرمی یدنجیده درج اولنان ایکی حدیثدرکه متنا وسندا مختلفلردر ولکن معناده بر برینه اتصالی وهر برنده فائده زائده اولمغله بر یرده درج ایلدی وحدیث واحد کبی قلدی * البر حسن الخلق * بر کسرله بالاده شرح اولندیغی اوزره انواع خیری جامع اسمدرکه شرعك وجوبا و یاندبا اقتضا ایتدیکی نسنه در زیرا بر کسرله بردن اخذ اولنمشدر فتحله که بحرك مقابلی ومعنای توسعی مشتملدر وواجبه براطلاق اولندیغی (لیس من البر الصیام فی السفر) حدیثندن مأخوذ در زیرا بوراده صیامله مراد صوم فرضدر وابرار دیدکلری شول طائفه درکه انواع بری جمع ایتمشلر وطاعتده تقصیر ایتمشلردرکه انلر عباد وزهاد در زیرا اعمال جسمانیه درجات جنته دائردرکه مقامات اهل اعمالدر ومقربین احوال روحانیه ایله حقه تقرب ایدنلردرکه مقامات قربته راقیلردر بونلر ابرارك فوقنده در زیرا ابرار بونلره کوره باطندن ظاهر منزله سنده در زیرا ظاهر عمل جسده راجعدر جسدایله ایسه حقه تقرب اولماز باطن حال ایسه روحه دائردر روحله ایسه حقه تقرب ممکندر زیرا نفخ الهیدر ومخلوقدر دنلدیکی وسیلهٔ قربت اولمغه مانع دکلدر زیرا روحك سره اتصال قویسی واردر فافهم جدا وکاه اولورکه بر عقوقله مقابله اولنور بو صورتده بر احساندن عبارت اولور نتکیم عقوق اساءتدن عبارتدر بوراده بر ایله مراد اعظم انواع بردرکه حسن خلقدر کویاکه بر حسن خلقدن عبارتدر زیرا عبدله مولی میاننده احسن اخلاق رضا وتسلیم وعبدله عبد اراسنده سخا وحسن خلقدر وحسن خلق دیدکلری مکارم اخلاق ومعاملات جمله در طلاقت وجه وکف اذی و بذل ندی ورفق ولین جانب وحسن عشرت وامثالی کبی اشته بوندن فهم اولندیکه عبوس الوجه اولمق وغضب وکسر خاطر و بد معامله وشدت وتیزلك ونظائری مقابح اخلاق واقعه الدندرکه اوصاف نبویه دن خارجدر پس حسن خلقله هر خلق حسن مراد دکلدر بلکه مکارم اخلاقدرکه سنك ایله غیر اراسنده جاریدر زیرا کندی

ذاتکه لازم اولان اوصافه نعوت دیرلر اکرچه بو مقامی نیجه لر فهم ایتمشلردر * والاثم ماحاك فی نفسك * اثم موجب عقوبت اولان کناهدر همزه سی واودن منقلبه در کویا اعمالی وثم وکسر ایدر یقال وثمه یثمه کسره ودقه واثمی همزه بابندن ذکر ایتدکلری واوی الاصل اولدیغنه مانع دکلدر زیرا اصلی متروك ومنسیدر نتکیم بعض علماء اسمی وسمدن اخذ ایلدی ویقال حاك السیف یحیك حیکا اثر یعنی حیك حاء مهمله نك فتحی ویاء مثنات ساکنه وکافله تأثیر معناسنه در وانی مجیء دن جاك قیاس ایدنلر تصحیف ایتمشلر در نفسله مراد صدردر زیرا بعض احادیثده صدرله تعبیر اولنمشدر یعنی کناه واردرکه نفسده وصدرده تأثیر ایلیه واکا نفور وکراهت واضطراب کتوره پس حیك اطمئنانی منافیدر زیرا اطمئنانده تردد واضطراب اولماز بلکه یقین وسکون اولور نتکیم اصحاب الهام وداعیه حالیدر یعنی الهام وداعیه اهلی اودرکه بر نسنه یی قبول ورده قلبه نظر ایدرلر شویله که اکر تردد حاصل اولورسه (دع ما یریبك الی مالا یریبك) موجبنجه شکی یقینله مبادله ایدرلر و بوندندرکه مخیر اولدقلری نسنه یی اشلرلر زیرا تخیرده مکر واردر پس بر نسنه معمول به اولمغه قطع لازمدر والا اثمدن خالی اولماز زیرا بر نسنه یی اهل دلك کوکلی قبول ایتمدیکی شره علامتدر خیره دکل * وکرهت ان یطلع علیه الناس * یقال کره الشیء بالکسر من باب علم لم یرده یعنی کراهت ضد اراتدر ولکن عرفا تنفر معناسنه استعمال اولنور کما فی الکرمانی (وتاج المصادر ده کلورکه الکراهة دشوار داشتن یعنی بر نسنه یی کوج طوتمق زیرا دشوار عسیردر یعنی وجوه وامائل قوم که انلردن استحیا ایدرسن ویامطلق ناسك اولحاله اطلاعنی واول ایشك انلرك یاننده سندن صدورنی کراهت ایدرسن وتنفر ایلرسن وسکاعیب وعار کلور اشته اثم بو مقوله نسنه در و بوندن فهم اولندیکه اثمك ایکی علامتی واردر بری داخلیه درکه قلبك اوخصوصده اضطراب وتردیدر و بری خارجیه درکه اطلاع ناس صورتنده فضاحتدر بو معنادن دیدیلرکه انسانك قلبی شویله کرکدرکه

بالفرض برطبق ایچنه وضع اولنوب خلقه عرض اولنسه ایچنده
حیاایده جك برنسنه بولنمیه (و بودخی معلوم اولدیكه معنای مذكور
اهل عفته كوره در زیرا مغلوب الهوی والشهوه اولان كیمسه مذموم
العاقبه اولدیغنی بیلدیكی امر مضره اقدام ایدوب مفتضح اولور
زنی وسرقه وامثالی كبی وعفیف اولان توفیق الهی ایله محفوظ اولور
(سؤال اولنورسه كه مضطرب اولدیغی امر نفسی نوجهله اثم اولور كه
عمل ایتمدوكی و یالسانه كتورمدوكی نسنه معفودر نتكیم حدیثده كاور
(ان الله تجاوز عما وسوست به نفسها مالم تعمل به او تتكلم) جواب
بودركه مقصود نبوی قلبده متردد اولان نسنه نك عمل وتكلمی اثمدر
دیمكدر والا عفوده وسوسه كبیدر * قال وابصة رضی الله عنه *
وابصه باء موحده نك كسری و صاد مهمله ایله اسم مذكور در
زیرا تا وصفیتدن اسمیته نقل علامتیدر و بصدندركه لمعان یعنی
بلدرامق معناسنه * اتیت رسول الله صلی الله علیه وسلم * اتیان سهولتله
مجیئه دیرلر و بالذات و بالامر اولانه شاملدر وخیرده وشرده دخی
جاریدر یأتی الفاحشة كبی ودیمشلردركه مجیئده برنسنه یی جانب
مبدأدن نقل واتیانده منتهایه ایصال ملاحظه اولنوراشته بوجهتدن
فرقلری واردر اكرچه اصلنده شیء واحددر (مرویدركه وابصه
هجرتك طقوزنجی سنه سنده بنی اسد قبیله سندن قومندن اون نفر
كیمسه ایله رسول الله صلی الله علیه وسلمه كلوب مكرمندا سلام اولدیلر
وآخر رقه ده دفین خاك اولدی قاریء القرآن كثیر البكاء صحابی ایدی
رضی الله عنه * قال * رسول الله صلی الله علیه وسلم وابصه یه بیوردی
وابصه اكا حالنی عرض وضمیرنی كشف ایتمزدن اول * جئت تسأل
عن البر * یعنی یا وابصه بر واثمدن سؤال ایدر اولدوغك حالده بزه
كلدك زیرا جواب آتیده اثم دخی درج اولندیغندن وابصه نك مرادی
ایكیسندن دخی سؤال ایدی نتكیم غیری روایتك سوقنده مجموعی
مذكوردر پس بوراده طی اثم او لندیغی اكتفا قبیلندندر و بونده
كشف ضمیر واردركه دلائل نبوتدندر زیرا قبل التكلم قلبنده اضمار

ایتدیكی نسنه دن اخباردر وكشوف بش نوعدركه كشف ضمیر وكشف
قبور وكشف ملك وكشف جن وكشف الهی دركه بو مجموعك اعلاسی
كشف اخیردر زیرا الله تعالینك ذات وصفات وافعالنه دائردر
ماعداسی ایسه اكواندندر واكوان عالم وجوبك قشری كبیدر
مقصود ایسه لبدر قشر دكل * قلت نعم * سؤاله كلدوكنی تصدیقدركه
انكاره وجه یوقدر زیرا تعلم خیرطریقیله داخل مجلس نبوی اولمشدر
پس حال باطنی جناب نبوته منعكس اولمسه دخی كشف راز ایتملودر
* قال استفت قلبك * قلبكدن فتوی طلب ایله دیو بیوردی یعنی
بر واثمی بیاندن اول ابتداء كلام بو اولدی (فتوی فی دند رشاب قوی
معناسنه زیرا مفتی جواب حادثه ایله سائله قوت ویرر و بوراده
قلبی مفتی منزلنه تنزیل ایلدی زیرا مظهر اسم علیمدركه علم اشرف
اوصافدر قلب اشرف قوی اولدیغی كبی بونده وابصه نك اهل قلب
اولدوغنه اشارت واردر زیرا رسول الله علیه الصلاة والسلام
نور نبوتله حال وابصه یه واقف اولوب انی ادراك قلبیه احاله ایلدی
واهل قلب اولمق بینه و بین الله حجابلرك ارتفاعی واسم اعظمه مظهر
اولوب انفس وآفاقی بری برینه تطبیقه قادر اولمغله اولور نتكیم
خطاب مذكوردن اقدم رسول الله وابصه نك زانو بزانو اتقریب
واوچ برماغنی جمع وانك صدرینه وضع ایتدوكی سینه سنده قوت
ادراكه دالدر زیرا اوچ برمقده اوچ مرتبه یه رمز واردركه ذات
وصفات وافعالدر * البر ما اطمأنت الیه النفس * اطمئنان نفسك
اضطرابدن ساكن اولماسیدركه ترك دكلمك وعجم آرامیدن وآسودن ایله
تعبیر ایدر وطمأنینت ضمله وسكون همزه ایله اسمدر كه مصدر مقامنه
اقامت اولنمشدر فتح طائله غلطدر زیرا اطمأن یطمئن طمأنینة اقشعر
یقشعر قشعریرة كبیدر (معلوم اوله كه جوهر انسان فطرت اولیده حقیقت
واحده دركه قوای كثیره سی واردر عند الصوفیه قلب وروح دیدكلرینه
عند الحكیم نفس ناطقه دینلور پس غواشیء بشریه ایله محتجب اولسه
نفس وعند التجرد عقل وعند الرجوع الی العالم القدسی الاصلی روح

وباعتبار المعرفة قلب ديرلر يعنى براودركه نفس اكا مطمئن وانك
حقنده بى اضطراب اوله زيرا نفس حجب بشريت ايله محتجبه اولديغى
جهتدن ظنون وشكوك وتردد واوهام وخيالدن خالى دكلدر چونكه
احتراق حجب ايليه الهام وداعيه الهى اولوب بره متعلق نسنه ظهور
ايتسه انك حقنده بى تردد اولور حق اولدوغنى بلور وانكله عمل قلور
وبونده (دع يريبك الى مالا يريبك) مضمونته اشارت واردر زيرا بعض
امور واردركه بحسب الحكمه مغلق قالور وحقيقتى مفتوحه اولماز
بوصورتده اورادن حقيقتى منكشفه وامرى ظاهر اولان طرفه عدول
لازمدر (حتى رئيس المشايخ صدر الدين القنوى قدس سره حضرتلرينه
محل ثواب جن منكشف اولمايوب حالى اوزرينه ابقا ايلمشدر اكرچه
هر طاعته مكافات لازم اولدوغنه قائلدر پس اكر كامل واكر ناقص
يقين تامله عمل ايتمك كركدر * واطمأن اليه القلب * عطفدن قلبك
نفسه مغايرتى فهم اولنور تسكيم بيانى سبق ايتدى (واطمئنانى اعاده
دخى استقلالنه رمز ايدر (اطيعوا الله واطيعوا الرسول) كبى قلب دنلدوكى
برحالدن برحاله تقلب وتحولندن اوتوريدر كرك خير اوكرك شر ايعنى
براودركه قلب اكا مطمئن اوله زيرا الله تعالى عبادى معرفت ومحبت
وقبول وسكون حق اوزرينه مفطور ايلمشدر پس شول كيمسه نك كه
فطرتى سليم وطبعى مستقيم اوله نفس وقلبى مستحسن اولان نسنه يه
مطمئن ومنشرح اولور ومستنكر اولاندن نفرت ايدر انكيچون خبيث
وطيبى تميزده اهل اخلاق واصحاب فطرته مراجعت اولنور اكرچه
عوام ناس خواص وحكم خواص ندر بلمزلر انكيچون خلقك هر برى
بريوله كتمشلر واكثر علماء ظاهر دخى اوهام وخيالاته متابعت ايتمشلردر
نعوذ بالله من مقالاتهم الباطلة ودعاويهم العاطلة * والاثم ما حاك
فى النفس وتردد فى الصدر * جمله اولى نك مفردات ومعانيسى كذر
ايلمشدر (تردد اضطرابدركه عجم اندن شد آمد كردن ايله تعبير ايدر
مثلا قبله نمانك ابتدادن يمين ويساره حركتى كبى صدر قلبك طرفى
وخارجى در فؤاد باطنى اولدوغى كبى قال الله تعالى (ولكن تعمى القلوب

التى فى الصدور) وكاه اولوركه صدرله نفس قلب مراد اولور وصدر
اصلنده جارحه در صكره مقدم الشئ ايچون استعاره اولندى
صدر القناة وصدر المجلس والكتاب والكلام كبى وصدرين ديديلر
ايكى قاضيه سكره زيرا مقدم قضا تدر بوراده صدرله مراد جارحه دكل
بلكه جارحه نك مشتمل اولديغى قوتدركه معنويه در پس صدرله قلبك
قوتى بردر وقلبدن صدرله تعبير اولنديغى تفنن طريقيله در يعنى كناه
اودركه نفسده تأثير ايليه وانى اضطرابه دوشوره وصدر وقلبده تردد
ايدوب صدر انك ايچون منشرح اولميه وبو بابدندركه كاهيجه بعض
اموره مباشرتده ابتدادن خطا واقع اولوب دفع ايدهيم ديركن برمانع دخى
ظهور ايدر پس بو خطالر اول كارك تركى لازم اولدوغنه علامتدر
حتى بعض عرفاده بر معرفت كتابنه شروع ايتدكده اول امردن قلمنده
خطا وغلط واقع اولور واعاده واصلاح ايدهيم ديدكجه ينه خلاف واقع
اولور پس بومعنى اول كاردن فراغته اشارتدر تسكيم بوفقيره چوق كره
واقع اولور حتى بردفعه بعض اهل انكارك امتحان طريقيله ارسال
ايتدكارى برامر مشكل شرح اولنوركن قلمده طغيان وطور عقلدن
خارج بيان واقع اولمغله اوراده عالم غيبدن بو بيت القا اولندى كه
(بيت قلم برار درهادر ايكى شق انده ايكى سردر) مركب زهر وارانك
دهانى ايچره مضمردر) فامابوفقيره اكا مقيد اولمايوب بعد التحرير
محلنه ارسال اولندقده يولده كيدركن بامر الله تعالى اول شرحك
اوراقى برى برينه ملتزق اولوب فهم اهل انكاره كنجايشدن بيرون
اولان مواضعى ممسوح اولدوغندن استنساخه صالح اولمايوب واقع
الحال برقاچ كوندن صكره عكس ايتدكده حفظ الهى ده اولديغمزه
تشكر اولندى فاعرفه * وان افتاك الناس * مقدره معطوفدركه
ان لم يفتك الناس وان افتاك الناس تقديرنده در وبعض رواياتده وان
افتاك المفتون واقع اولمشدركه مراد علمادر وبو وصل فى الحقيقه استفت
قلبك به متصلدر البر ومابعدى استفتاء نقليدر (يعنى علما سكا جوازنه
فتوى ويرسهلر دخى قلبك قبول ايتمدكجه فتوالرن قبول ايتمه زيرا انلرك

فتوالری ظواهره مبنیدر پس اسلم اولان غلط وشبهه یه وقوعدن حذرا
فتوای قلبله عمل ایده سن که بو فتوی سکا باطندن وحقدندر وفتوای
مفتی ظاهردن وخلقدندر وجانب باطن اقوادر انکیچون افتایی ناسه
نسبت ایلدی زیرا ناس نسیاندندر ونسیان وسهولك مبدائی وهمدر وبو
وهمدن نه مدرس ونه فقیه خلاص اولمشدر کرکسه روایت ونقلی
عنعنه ایله وثقه دن اولسون بو سببدن کتب معتبرهٔ حدیثده موضوعات
بولنورا کرچه مؤلفلك صحت احادیث حقنده دعوای عریضه سی
واردر فاما خواص ناسك فتوی ویردیکی نسنه بلا تردد معمول به در
زیرا انلرك علمی حضوری در حصولی دکل پس انلرك قول وفعلنده غلط
اولماز والهام عوام ناسه حجت دکل ایسه ده ارباب اعتقاده حجتدر
بو معتادندر که الی هذا الان والی قیام الساعة سنن اولیائله عمل اولنور
وارباب انکارك ظنیاتله مقابله سنه التفات اولنماز فان القول ماقالت
حذام * وافتوك * تأکیددر وجائزدر که وان افتاك جمع بعد جمع
معناسنه اوله وبعضیلر افتوك روایت ایتمشلردر قافله ونونله ارضوك
معناسنه کما قال فی تاج المصادر الافتاء سرمایه دادن وخشنود کردن
یعنی خلق سنی ظاهره بناء خشنود ایدرلرسه دخی قلبکده اضطراب
وباطنکده تردد بولنجه عملده توقف ایله والا آثم اولور وتنزل
بولورسن نظر ایله حال آدمه علیه السلام که قلبی مضطرب ایکن
التفات ایتمیوب شجرهٔ منهیه دن اکل ایتدکده عاقبتنده نادم اولوب
(ربنا ظلمنا انفسنا) دیدی ووجه ارضه هبوطنده فی ایدوب اندن
زهراغاجی بتدی وبوندندرکه دیرلر المعاصی سموم یعنی معاصی
فی نفس الامر هلاك معنویه یه مؤدی اولدیغی کبی هلاك صوری یه سبب
اولان آثاری دخی مورث اولور پس بوندن فهم اولندیکه اضطراب
قلب اولدیغی یرده تأویل مفید اولماز زیرا آدم دخی کرچه اکلی تأویله
مبنی قلدی فاما بدایتنده صواب ملاحظه اولان نسنه نهایتنده خطا
چقدی خطاء مجتهد کبی بوجهتدن هرقیاسه وهر دلیل ظنی یه
التفات اولنماز بلکه دلیل قطعی واطمئنان دل لازمدر فاعلم ذلك

* الثامن والعشرون *

*قال ابو نجیح العرباض رضی الله عنه * نجیح نون مفتوحه وجیم
مکسوره واخرنده حاء مهمله ایله فعیل وزنی اوزره اسمدر نجاحدن که
ظفر بالشیء معناسنه در عرباض باء موحده وضاد معجمه ایله قرطاس
وزننده آدمدن ثقیل وابل واسددن ثقیل وعظیم دیمکدر ابو نجیح
عرباضك کنیه سیدر که نجیح اوغلی وعرباض هجرتدن یتمش بش
تاریخنده شامده دفین خاك اولمشدر جملهٔ مرویاتی اوتوز بر حدیث
شریفدر * وعظنا رسول الله صلی الله علیه وسلم * یعنی صلاة صبحدن
صکره رسول الله صلی الله علیه وسلم بزه وعظ وقلبه رقت ویرر وجهله
تذکیر ایلدی نتکیم روایت اخراده بعد صلاة الصبح اولدیغی مقید
ومصرحدر نون جمع اول مجالس عالیه ده حاضر اولان صحابه اعتباریله در
آشغه ده قلوب وعیون جمعیتی دخی جماعته ناظردر * موعظة *
مصدریت اوزرینه منصوبدر زیرا وعظ وعظه وموعظه بردر
تنوینی تعظیم ایچوندر که موعظة عظیمة دیمکدر نتکیم روایت اخراده
موعظة بلیغة اکادالدر زیرا موعظه نك بلیغه اولدیغی انذار وتخویف
وتأثیرده غایته بالوغیدر نتکیم (قل فلله الحجة البالغه) دنلدی مراد الزامده
نهایته بالغه دیمکدر پس بو تقدیردن فهم اولندی که وعظ وموعظه
تذکیر وترقیق دل وتخویفه مقارن اولان زجردر یعنی شول کلماتی تألیفدرکه
قلوب قاسیه یی تلیین وعیون جامده یی تسییل وتدمیع واعمال فاسده یی
اصلاح ایلر نتکیم خطبه ضمله شول کلامی تألیفدرکه وعظ وابلاغی
متضمن درانکیچون مخاطبه تأثیر ایدر وخطابت دخی دیرلر فتحه له
اکرچه عوام کسر ایدر واول کلامه دخی خطبه دیرلر وموعظه
دخی بویله درکه فعل واعظ اولدیغی کبی تألیف ایتدوکی کلماته دخی
اطلاق اولنور * وجلت منها القلوب * جیمك کسریله وجلدن در
استشعار الخوف معناسنه یعنی قلبنده خوف بولمق یعنی قلبلر
اول موعظه نك تأثیری سببیله خوفناك اولدی قال الله تعالی (اذا ذکر الله
وجلت قلوبهم) دیمشلردرکه عند الذکر حاصل اولان خوف

وخشیت بحسب التجلی در یعنی شعاع جلال ونور عظمتنك اشراقی
نقدرایسه حقدن خوف دخی اول مقداردر انکیچون جناب رسالت
صلی الله علیه وسلم جمله دن اتقی واخشی ایدی یعنی زیاده مستعد اولدیغی
جهتدن تجلی واقع اولوب مقام کبریاده قیامی دخی اکاکوره ایدی
پس اعظام واجلال وادب وحیا عارفك شانیدر زیرا مکاشفدر
جاهلك حالی دکلدرکه محجوبدر وبوندن فهم اولنورکه مقربین
ملائکه کروبیین کبیدرکه علو رتبه ومقام قربده اولدقلرندن حقله
معامله لری جاهلرینه کوره در نتکیم خواص سلطانله عوام ناس
برابر اولمازلر قال الله تعالی (هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون)
* وذرفت منها العیون * ذال معجمه وراء مهمله وفائله ضرب بابندن
سالت معناسنه در مصدری ذرفدرکه سیلاندر وذرف عین سیلان
دمعدر یعنی کوز یاشی آقمقدر پس عینه نسبت اولندیغی مجازدر زیرا
سیلان ایدن نفس عین دکل بلکه دمعدر بو صورتده کلام مبالغه دن
خالی دکلدر یعنی اول موعظه تأثیرندن وقلوب اوزرینه سلطان
خشیتك استیلاسندن اشك دیده روان وبلکه کوزلر پرسیلان
اولدی عیون عینك جمعیدرکه جارحه در وصو منبعنه
عین دیدکلری هیئت ورطوبتده جارحه معناسنه اولان عینه
مشابهتندن اوتوریدر ذرف عیونی وجل قلبدن تأخیر ایلدی
زیرا وصل اصلدر اصل ایسه فرع وسبب مسبب اوزرینه
تقدیم اولنور وبعض روایتده ذرف تقدیم اولندیغی ادنادن
اعلایه ترقی ایچوندر زیرا بکاء ذکر لسانی کبیدرکه حال قلبه تابعدر
پس حال قلب حال قالبدن اعلادر زیرا کاه اولورکه اغلمق کذب اولور
نتکیم اخوان یوسف حقنده کلور (وجاؤا اباهم عشاء یبکون) یعنی یوسفی
ذئب اکل ایتدی دیو اخشام وقتنده کریان اولدقلری حالده پدرلری
یعقوبه کلدیلر مع هذا اغلامك اصلی یوق وکریان اولدقلری دخی تکلف
وحیله طریقیله ایدی (وبونده تذکیرك استحبابنه اشارت واردر بناء
علی هذا ابن مسعود رضی الله عنه هر خمیس اخشامی تذکیر ایلر وخوف

ورجایه متعلق کلمات سویلردی وحدیثده کلور (یسروا ولا تعسروا
وبشروا ولا تنفروا) یعنی وعظ وتذکیر طرفینی جامع کرکدرکه ترغیب
وترهیبدر زیرا واعظ فصاد کبی درهم جراح وهم واضع مرهمدر
ووصایای لقمانیده کلور (لا تکن مرا فتعقی ولا حلوا فتسترط) یعنی آجی
سوزلو اولمه که زهرناك نسنه کبی اغزلردن رمی اولنورسن وفوق الحد
طتلو سوزلو دخی اولمه که حلوا اولان نسنه کبی عرضهٔ بلع قلنورسن
پس افراط وتفریطی قویوب معتدل اولمق کرك وتراز وکفه لری کبی
مساوات بولمق کرك قال تعالی (ولو کنت فظا غلیظ القلب لانفضوا
من حولك * فقلنا یا رسول الله کأنها موعظة مودع * مودع دال
مشدده نك کسریله تفعیل بابندن اسم فاعلدر تودیع وداع ایتمکدرکه
عجم بدرود ترك اصلك دیرتودیعك اصلی دعتدندرکه مسافره
الله تعالی رحمت سفر چکدرمیه وانی دعت وحضور وراحته ایرشدوره
دیو دعادر نتکیم تسلیم سلامت ایله دعادر وترکیب تودیعده ترك وتخلیه
معناسی دخی واردر انکیچون نفسی مجاهده دن ترکه تودع دیرلر (معنی
بودرکه پس بز حاضر اولان جماعت صحابه ایله دیدك که یا رسول الله
کویا بو موعظهٔ بلیغه کز اصحاب واحبابه وداع ایدوب سفر ایدن
کمسه نك موعظه سیدرکه امور لازمه دن هیچ برنسنه ترك ایتمیوب
سویلر وبردخی عودت ایتمك ایهامن ایلر چونکه حال بویله در
* فاوصنا * پس بزه ایصا ایله یعنی امر دینه متعلق وصیت قیل تاکه
انی دستور العمل قلالم وآخرتده فلاح بولالم (سؤال اولنورسه که
قرب انتقاللرنده بعض صحابه طلب وصیت ایتدکلرنده منع اولنوب قرآنه
احاله قلنمش ایدی بوراده ندن منع اولنمدیلر (جواب بودرکه قرب
انتقالده جای کلام قالمامش ایدی اکا بناء اسکات اولندی بو وصیت
ایسه انتقاللرندن برقاچ کون مقدم اولمغله لاجل المصلحه بعض تنبیهات
واقع اولدی (بعده ذا بو مقامده برقاچ اشارت واردر اولکیسی بودرکه
استرشاد وارشاد اکابر دیندن اولور زیرا کندی ذاتنده رشید اولمیان
ارشاده قادر اولماز وناقص طریق کماله هدایت بولمز وامی اوکنده طالب العلم

او تورمز ودوه قوشی دوه یوکن کترمز ودیمشلردرکه (خذوا العلم
من افواه الرجال) یعنی علم نافعی اهل رجولیت اغزندن اخذ ایتمك کرکدر
وبوراده ارلك کمالدر پس اهل کمال افاده یه اقدر وکلامنده روح معنی
اظهردر وایکنجیسی بودرکه مزید استعدادی اولانه فیض الهی یه
قانمتی کلمز انکیچون الی آخر العمر طلبکاردر ذکر اولنان صحابه کبی
وحدیثده کلور (اطلبوا العلم من المهد الی اللحد) وقرآنده کلور (وقل رب
زدنی علما) مقصود علم بالله درکه اکا نهایت یوقدر واوچنجیسی بودرکه
لسان واعظ لسان حقدر زیرا حقك مترجمیدر پس کلامنك تأثیری
مراقبه ومشاهده سنه کوره در فافهم جدا ودردنجیسی بودرکه حیا
رزق صوری یه مانع اولدیغی کبی رزق معنوی یه دخی مانعدر انکیچون
صحابه رضی الله عنهم حضور رسولده کلام وسؤالدن ممنوع ایکن ینه
امور دینیه اهتماملری اخرانلری سویلتدی والی هذا الان اهل دل انلرك
طفیل مائده سی اولدیلر پس سویلین حق اولدیغی کبی سویلدن دخی
حقدر تاکه خلقه نافع اسمندن تجلی واقع اوله * قال * رسول الله صلی الله
علیه وسلم انلرك دلخواهلرنه مساعده ایلیوب بیوردی که * اوصیکم
بتقوی الله * تقوا ایله بدء ایلدی زیرا امور دینیه نك مجمعیدر که مأموراته
امتثال ومنهیاتدن انتها انده مندرجدر وظاهر وباطن حالنی حاویدر
زیرا کفر ومعاصیدن اجتناب ایدن اهل جنت ودرجات اولوب نار
دوزخدن نجات بولور وماسوای حقدن پرهیز ایلین نار بعد وقطیعتدن
سالم اولوب جنت قرب ومقامات معنویه بولور پس تقوی اساسی
الکل در وانك بعض تفاصیلی بالاده در وتقوایی جلاله یه اضافنده
اشارت واردر که جمیع اسمایر زخدر مسمایه ارنجیه دك پس هر مرتبه یه کوره
برنوع تقوی واردر چونکه درکاه الهی بی نهایه در بناء علی هذا بر پایه
ایله مقید اولمق سالکه رهزندر بلکه سیری علی الدوام سیر ایتملودر تاکه
تجلیات آفله وغائبه دن تجلیات باقیه ودائمه یه وصول بوله ونور ابدی
ایچنده قاله واستاردن خلاص اوله که مقام اکامل اولیادر * والسمع
والطاعة * سمع کلام امیری استماع وطاعت امرینه اطاعتدر بو معنا ایله

تقوایی تعقیب وتوصیه یه تخصیص ایلدی زیرا ظاهر حاله انسب ایدی
شول معنادن که قرب انتقالده اهم اولان نصب خلیفه واطاعته تحریض
وتفرقدن تحذیردر چونکه خلیفه اکابر اصحاب عندنده رموز نبویه
ایله متعین ایدی لاجرم انی نصبدن اعراض واطاعته ترغیب
ایلدی کویا بنم مقامه خلیفه اولان ابوبکره والی یوم القیام کلن
خلفا وامرایه مخالفت ایتمکز دیمك اولدی (پس بینهم وبین الله تقوی
لازم اولدیغی کبی بینهم وبین الولاة والامراء دخی لازم اولدی زیرا
نظام عالم انلره منوطدر بو جهتدن نصب سلطان واجب اولدی
وامر مباح وجائزده یعنی معصیتك غیریده اطاعتی لازم کلدی پس
معصیت مقوله سنده مطاوعت لازم دکلدر شوقدر واردرکه خروج
علی السلطان جائز اولمدیغی مجمع علیه در زیرا سلطانله حاصل اولان
صلاح فساددن زیاده در وجورینه صبر ایلمك اثارۀ فتنه دن اهون
وهرج ومرجدن خالیدر اکرچه حضرت عثمان رضی الله عنه
وقعه سندن بری بو امت اراسنده باس باقیدر یعنی سیف وقتال
مرفوع دکلدر زیرا انك دفعیچون دعایه رخصت الهیه اولمامشدر
وحدیث آخرده کلور (اسمعوا واطیعوا فانما علیهم ما حملوا وعلیکم
ما حملتم) یعنی امرایه لازم اولان رعایایه عدلدر وسزه واجب اولان
اطاعتدر زیرا بری بریکوزه امانت سکوز وعدل واطاعت وسائر
فرائض اوزریکوزه دین شرعدر انکیچون حدیثده کلور (اللهم اقض
عنی دینی * وان تأمر علیکم عبد * ان وصلیه در تأمر تسلط ایتمك
وامیر اولمقدر وبعض روایاتده عبد حبشی واقع اولمشدر وحدیث
آخرده کلور (ان امر علیکم عبد مجدع یقودکم بکتاب الله فاسمعوا له)
مجدع تشدید دال ایله معظم وزنی اوزره مقطوع الانف او الاذن
او الشفة معناسنه در یعنی سزك اوزریکزه عبد حبشی ویا بر مقطوع
الانف ادنی کیمسه تسلط ایدوب والی وامیر اوله دخی مادامکه
سزی کتاب الله ایله قائد در اکا اطاعتدن اعراض ایتمکوز بلکه
حکمت الهیه یه حواله ایدیکوز زیرا الله تعالی ظاهره نظر ایتمز انکیچون

ارباب تصوف هر خصوصده بی تکلفدر ومنقولدرکه مغربده بر کیمسه قطب اولمش ایدیکه اشـل ایدی یعنی بی دست ویاخود چولاق دیدکلریدرکه بین الناس عیوب ظاهره دندر فاما مستعـد اولیجق تقطبنه مانع اولمامشدر (بعدذا معـلوم اوله که (الائمة من قریش) وفقیجـه خلیفه وامام قریشـدن نصب اولنمق لازمدر انکیچون شریف مکه الی الآن اول قبیله دندر ورومده آل عثمان وسائر ملوك وسلاطین اسلامیـه شریفك اقطار ارضده نواب ووکلاسی کبیدر انکیچون اوائلده ملوك مصرده آل عباسدن استیذانله جلوس ایدرلردی زیرا بلااذن جلوس وخلافتده مینت یوقدرصکره آل عباس منقرض اولیجق امور ولایت وخلافت شریف مکه یه منوط اولدی اکرچه که شریفك ظاهرا بواعصارده ضعف حالی واردر ولکن اصالتی انی هرحالده ترجیح ایتمشدر پس عبدك امارتی فرض وتقـدیر طریقیله در ووواقع اولدیغی صورتده دخی نیـابته محمولدر (وتورپشتی شـرح مصابیحده دیمشـدرکه جائزدرکه بوکلامله ذوی الامرك اطاعتنده مبالغه مراداوله یوخسه ظاهرلفظك اقتضاایتدیکی اولمیه زیرا عرب ابواب مبالغه ده وقوعه قریب اولمیان نسنه ایله ضرب مثل ایدر وبو بابدندرکه حدیثـده کلور (من بنی لله مسجدا ولوکان کمفحص قطاة بنی الله له بیتا فی الجنـة) انتهی بالمعنی ولکن وقوعی انکار امر بدیهی یی انکار کبیدر یعنی وکلادن عبد حبشی ومقطوع الانف کیمسه لرك امارتی چوق واقع اولمشدر حتی وصایای قنوحانده کلورکه بر وقتده مغربده امام المسلمین کلور دیو خلق اراسنده گفت وشنید اولدقده هرکس انك تماشاسنه منتهی اولیجق اورادهٔ نصرانی بولنوب بندخی مسلملرك پادشاهنه نظرایدیم دیوب طوردی کورسه که الای ایله بر مقطوع الانف زشت حبشی کلور تعجب ایلیوب بومقوله قبیح الهیکل کیمسه نك سلطنتنه ایکی عقل بر یره کلوب اجماع ایتمزهمان بوقدرت الهیهٔ غالبه ایله اولمشدر دیو انکله قدرت قاهره اوزرینـه استدلال ایدوب شهادت کتوردی ومسلمان اولدی * وانه من یعش

منکم

منکم * وانه ضمیری شـاندر وبعض روایاتده فانه درفائله من شرطیه ویعش انکله مجزومدر اصلی یعیش در عیش فتحله حیـاتدر معیشت ما یعاش به معنـاسنه در عرب حیات دیدوکنـه عجم زندکی دیرکه دیری لکدر زندکانی دیری لك اوزرینـه تفرع ایدن دیرلکدر تمتع بالحیاة معناسنه عائشه عیشـدندرکه تفؤل طریقیله تسمیـه اولنور عمرکبی امام راغب دیمشدرکه عیش حیوانه مخصوص اولان حیاتدرکه حیاتدن اخصدر زیرا حیات باری تعالیده وملکده وحیوانده اطلاق اولنور عیش ایسه اطلاق اولنماز که عیش مطعم ومشرب وسائر سبب بقا اولان نسنه ایله کچنمکدر بوایسه حیوانه مخصوصدر وحدیثـده کلور (لاعیش الاعیش الآخرة) یعنی اعتبـار حیات آخرتهدرکه باقیه در حیات دنیـایه دکلدرکه فانیه در معنی بودرکه وتحقیق شان سزدن هرکیم حیـاتده اولورسه وبرمدت دنیاده قالورسه * فسیری اختلافا کثیرا * فاء سببیـه در زیرا عیش مدید سبب رؤیتدر وسین تأکید استقبال ایچوندر یعنی بوسببله کلجك زمانده بلکه ایام قریبه ده اختلاف کثیره کورسه کرکدرمقصود خلفا وامرا ورعیت اراسنده واقع اولان اختلافاتدرکه ابتداسی حضرت عثمان رضی الله عنهه واقع اولان هجوم وتفرق ناس وثانیا معاویه سببیله حضرت علی کرم الله وجهه واوغلی امام حسن رضی الله عنه زماننده اولان اختلافات وثالثا امام حسینله رضی الله عنه یزید عنید واقعه سی ورابعا حجاج ظالم زماننده اولان وقائع کثیره وفضاحات ثم وثم که الی هذا الآن والی قیام الساعه جاریدر اشته زمان رسالتده وصدر اولده (کان الناس امة واحدة) سری اوزرنه ایکن فاختلفوا مضمونی ظهور ایلیوب امم سالفه انبیا اوزرینه مختلف هر بری بر طریقـه ذاهب وآخر تضلیل ایتدکلری کبی بوامته دخی فرق مختلفهٔ ضاله وطوائف بغی وفساد ظاهر اولوب افساد فی الارض ایتمکدن خالی اولمدیلر وبعض بلاد اسلامیـه ده فرق ضالهدن بدل ضال ومضل منکرلر وخودبینلر ظهور ایدوب مقدمهٔ دجال اکبر اولمق اوزرینه احقاق باطل وابطال حق ایتمشلردر (قاتلهم الله انی یؤفکون

ای کیف یصرفون عن الحق والبرهان باهر والحق ظاهر فهم حمقی
القوم والمغمورون الیوم بالنوم * فعلیکم بسنتی * علیکم اسم فعلدر
الزموا واستمسکوا معناسنه وسنت طریقهٔ مسلوکهٔ رسول الله در
صلی الله علیه وسلم که انده افتراض ووجوب یوقدر یعنی سنت مطلقه
اودر که رسول الله اکا مواظبت ایدوب برکره ویا ایکی کره ترك ایتمش اوله اکر
مواظبت علی سبیل العبادت اولورسه سنن هدی واکر علی سبیل العادت
اولورسه سنن زوائد دینلور وسنن هدانك اقامتی تکمیل دین ایچوندر
انکیچون ترکنه کراهت ویا اساءت تعلق ایدر بعض احیانده ترك اولندیغی
توهم وجوبی دفع ایچوندر بوسببدن امت انی ترك ایتمز زیرا توهم مندفعدر
واکا سنت مؤکده دیرلر که واجبه قریبدر وهدی دنلدی دین کامله
هادی اولدیغیچوندر بوجهتدن فاعلی مثاب وتارکی ضال ومبتدعدر
اذان واقامت وجماعت ورواتب کبی حتی دیمشلردر که خبر متواتری انکار
ایدن کافر اولور وانك حکمنده اولانی مسح علی الخفین کبی انکار ایدن
اوزینه کفر خوف اولنور زیرا مسح حقنده اولان آثار تواتر حکمنده در
وخبر مشهوری انکار ایدن تضلیل اولنور وخبر واحدی انکار ایدن آثم
اولور کافر وضال اولماز زیرا کذب رواة احتمالیله علمی قطعی دکلدر
اکرچه عمل حقنده قطعیدر که موجبی محلنه کوره وجوب ومحلنه کوره
سنت واستحبابدر وسنن زوائدك اقامتی مستحسندر که ترکنه کراهت
واساءت تعلق ایتمز قیام وقعود ولباس واکل وشربده سیر نبویه کبی
انکیچون زوائد دنلدی زیرا فاعلی مثاب وتارکی ضال اولماز وبروجهله
دخی تقسیم ایدوب دیمشلردر که برسنت واردر که اکا سنت عین دیرلر که
هرکس اوزرینه سنتدر رواتب کبی وبرسنت دخی واردر که سنت کفایه
دیرلر برجماعتدن برینك سلامی کبی وسنن سفرده حالت سیرده ترك
اولنور عذر حسبیله وبعضیلر سنت فجر وسنت مغربی استثنا ایتدیلر
زیرا رسول الله علیه الصلاة والسلام بو ایکی سنتی وصلاة وتری
حضرده وسفرده ترك ایتمشدر بوراده استماعکنه تحریض اولنان
سنتدن مراد اعتقاد وعملده طریقهٔ مسلوکهٔ نبویه درکه اهل سنتك

طریقت

طریقت معهوده سیدر * وسنة الخلفاء الراشدین المهدیین * خلفاء
خلیفه نك جمعیدر خلیفه ظاهرا وباطنا سیرت نبویه اوزرینه اولان
کیمسه در چهار یار وامام حسن وعمر بن عبدالعزیز ومهدی وبقیهٔ
خلفاء اثنی وعشر که بونلر هم قطب ظاهر وهم قطب باطن اولمشلردر
وایام خلافتلری ظلمدن بالکلیه پاکدر انکیچون کندی سنتنی بونلرك
سنتیله تعقیب ایلدی وامام تورپشتی دیمشدر که انلرك سنتنی کندی
مقابله سنده ذکر ایتدی ایکی معنادن اوتوری اولکیسی بودر که انلرك
اجتهادله کندی سنتندن استخراج ایتدکلری مواده خطا ایتمیجکلرین
بیلوردی نتکیم ابو بکر مانع زکات اولنلر ایله وعلی رضی الله عنهما خوارج
ایله قتال ایتدیلر انتهی ونتکیم حضرت عثمان رضی الله عنه ثعلبه نك
زکاتنی قبول ایتدی مع هذا رسول الله وابو بکر وعمر رد ایتمشلر ایدی
ونتکیم حضرت عمر اوغلی شحمه‌یه طقسان دکنك حد زنی اوروب
شحمه اوراده هلاك اولدقده یوزه وارنجه اون دکنك دخی میتنه ضرب
ایلدی مع هذا میته حد اولماز پس چار یاردن صادر اولان بوچار
معنی اجتهاده مبنی ایدی وامام ابو حنیفه دیمشدر که (لولا علی ما کاندری
احکام اهل البغی) یعنی نصدن اخذ ایده مدیکمز معانی یی حضرت
علی نك اجتهادندن اخذ ایتدك دیمکدر وایکنجیسی بودر که رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیلوردیکه کندی سنتندن بعضیسی زمان خلفاده
مشهور اولوب انلره اضافت اولنسه کرکدر بو سببدن انلرك سنتلرینه
ملازمتله امر ایلدی تا که برکیمسه اول سنتلری انلره نسبت ایدوب رد ایتمیه که
معناده سنت رسولی ترك ورد ایتمش اولور وبو بابدندر که حضرت عمر
رضی الله عنه امهات اولادی بیعدن منع ایلدی انتهی بالمعنی ای مؤمن
بوراسی عجب مضموندر که قیامته دك اخذ وعمله صالحدر زیرا خلفانك
اون ایکیه اختصاصی ظاهر وباطنی جمعه کوره در پس هر عصرده
خلفاء معنویه واقطاب باطن واردر که انلرك سنتلرینه دخی اتباع
لازمدر زیرا انلرك طریقتلری عندی دکل بلکه شرعیدر وشول
نسنه یی که علماء رسوم فهم ایده‌موب اختلافه دوشمشلردر انلرك

عندنده مسلمدر زيرا انسلاخله مجلس نبوى يه داخل اولورلر وكشفله
نيجه امور خفيه بيلورلر بو جهتدن انلرك سنتلرى سنن هدى
مقوله سندندركه فى الحقيقه جناب نبوته مضافدر واول سنتلرك
ظهورى انلرك وقتنه مرهون اولمغله اول وقته دك شيوع بولمشدر
نتكيم بعض شرائع نزول عيسايه موقوفدركه الى الآن مجهول وغير
معمولدر و بوندن شرع رسولى تغيير لازم كلمز بلكه خفياتى اظهار
ايتمك لازم كلور اظهار ايسه عين هدايتدر فاعلم ذلك واعمل فانه سديد
بلا خلل ومن تكلم بخلافه مات ميتة جاهلية وكان ملوما رديا
دنيا كالطائفة الباهليه (بعدذا راشد رشدندركه دين ودنيا مصالحنه
اهتدادر بس راشد مهتدى معناسنه دركه راه راسته هدايت
بولمشدر هادى معناسنه كلمك لفظا مخالفدر زيرا بو معنايه كلن رشيد
دركه فعيل بمعنى المفعل در بديع بمعنى المبدع اولديغى كبى نتكيم ايكيسى
دخى اسماء حسنادندر بوراده راشدين انلردركه مقاصد صحيحه لرنده
رشد ايتاء اولنمشلردر يعنى مطلوبلرينه مهتدى اولمشلردر و بونلر
مهديين دركه اقوال وافعالده اقوم واصلحه هدايت اولنمشلردر
وجائزدركه رشد كندى نفسلرنده اهتداء فطريلرى وهدايت فعل
حقه مضاف اوله زيرا نسنه قوتدن فعله خروجه وعلمدن عينه دخوله
فعل حقه موقوفدر ومحتملدركه رشد كمال ذاتيله اوله ايمان حسبيله
ومهديلك تكميل غير اوله احسان سببيله زيرا احسان كه مشاهده در
هدايت خاصه دركه هدايت ايمان اوزرينه مترتبدر قال الله تعالى
(ومن يؤمن بالله يهد قلبه) وقال الله تعالى (والذين جاهدوا فينا
لنهدينهم سبلنا) زيرا هدايت خاصه تكميل غيرى مستلزمدر خصوصا كه
معناى خلافت بو ايكى امرى جامعدر بو جهتدن خلفانك بو ايكى
كلمه صفت مادحه لريدر وسلاطين وملوك بويله دكلدر يعنى امر خلافت
انلرده نقصان اوزرينه در انكيچون عدلله وصف اولنمازلر مكر
مجازا ويا طريق التغؤل اوله وحديثده كلور (الخلافة بعدى ثلثون
سنة ثم بعدها ملك عضوض) يعنى بعديت متصله ايله مقيد اولان

خلافتكه خلفاء خمسه نك خلافت مطلقه لريدركه ظاهر و باطنه
شاملدر انك مدتى اوتوز سنه در پس بو تقييد بعديت منفصله ايله
اولان خلافتى منافى اولماز خلافت عمر بن عبد العزيز وخلافت مهدى
وامثالى كبيكه مجموعى اون ايكيدر كما ورد فى الحديث (ان عدة الخلفاء
من بعدى عدد نقباء بنى اسرائيل) و بعض احاديثده كه خلفا مطلق
ذكر اولنمشدر شرح اولنان حديثده كى كبى خلفاء معنويه يه دخى
شاملدر كرك عبارة وكرك اشارة زيرا عبارتده مناقشه اولوب مطلق
مقيده محمولدر دنلسه دخى اشارت معارضه كورنمز ونكاتده مزاحمه
اولماز فاعرف * عضوا عليها بالنواجذ * عض وافتح عين مهمله
وتشديد ضاد معجمة مضمومه ايله علم بابندن امردر عض دندان ايله
امساك واصرمقدر فتح بابندن لغت شاذه در كما فى تاج المصادر اكرچه
قاموسده كسمع ومنع ديو تعميم ايتمشدر وامرنك فتحله كلدوكى بودركه
امرك اولنك حركتى مستقبلك ثانيسنك حركتى جنسندندر بعضده ايسه
عين مفتوحدر نتكيم براباك فتحله در زيرا مأخوذ منه اولان تبركلمدسنده
يا مفتوحدر ومدالجبلده ضمله در زيرا تمدده ميم مضمومدر وخف
فى العمله مكسور در زيرا تخفده خاء معجمه كسرله درعض بنفسه
يائله وعلى ايله استعمال اولنور نواجذ ذال معجمه ايله ناجذك جمعيدر
زيرا فاعل اسمى فواعل اوزرينه جمع اولنور كاهل وكواهل كبى
نواجذ اقصى الاضراس دركه دورت عدد دنداندر بعد البلوغ
وكمال العقل نابت اولمغله ضرس الحلم ديرلر بوراده مراد اخذ ايدوب
عض على ناجذه اى بلغ اشده ديرلر ولكن بعض ناسده ضرس
مذكور بتمز و بعضيلر ديديلركه نواجذ انيابدر ويا انيابى ولى ايدن اسناندر
ويا اضراسك جمله سيدر بو مقامه مناسب اولان انيابه محمول اولمقدركه
آزو ديش ديدكلريدر زيرا امساك معناسنده اظهردر ضرس كسرله
ديشدر ضرس فتحله اضراسله عض شديددر نتكيم نجذ دخى فتحله
نواجذ يله شدت عضدر بوراده مرادسنله اخذ وتمسكده مبالغه در
زيرا عليها ضميرى سنته كيدر مطلقا نتكيم بركيمسه يدى ايله بر نسنه يى

امساك ایدوب صكره بطریق الاستظهار دندانی ایله دخی ضبط
ایدر نتكیم (عض على العلم بضرس) علمی اتقان واحكام ایلدی
دیمكدر الحاصل بر كیمسه بر نسنه یی اخذ ایتدكده دیشی ایله دخی
یاپشوب استعانت ایتدوكی كبی نتكیم شدتله اخذی تمثیلده دیشی ایله
وطرناغی ایله یاپشمق كرك دیرلر وصیت مذكوره ایله تمسكده دخی
ممكن اولان اسباب معینه ایله استظهار لازمدر وبعضیلر دیدیلر كه
محافظهٔ سنتده مقاسات ایتدوكی شدائد ومشاقه صبردن كنایه در
نتكیم حدیثده كلور (یأتی على الناس زمان الصابر فیهم على دینه
كالقابض على الجمر * وایاكم ومحدثات الامور * فعلیكم اوزرینه
معطوفدر كه اولكیسی ترغیبه وایكنجیسی تحذیره متعلقدر واكا تصریح
بما علم التزاما دیرلر كه ایضاحی مشتملدر محدثات ضم میم وفتح داله
محدثه نك جمعیدر كه احداثدن اسم مفعولدر محدث بعد ان لم یكن ایجاد
وابداع اولنان نسنه در حوادث نو بنو حدوث وظهور ایدن اموردر
زیرا حدوث قدمك مقابلیدر امور امرك جمعیدر كه اقوال وافعاله شاملدر
اكثر حال وشان معناسنده مستعملدر نهیك ضدی اولان امرك جمعی
اوامر كلور عربی ایله تقدیری (بعدوا انفسكم من محدثات الاقوال
والافعال وبعدوها من انفسكم) یعنی محدثات اموردن نفسكزی تبعید
ایدیكوز فكیف كه احداث ایده سكز وتحذیردن فهم اولندیكه محدثات
الامور شر الامور در نتكیم غیری حدیثده كلور (وشر الامور محدثاتها
* فان كل بدعة ضلالة * بوندن فهم اولنور كه محدث وبدعت
بر معنایه در زیرا محدثدن تحذیر اولنمق ضلالت اولندوغندندر
بدعت ابتدع الامر اذا ابتداء واحداثه دن اخذ اولنمش اسمدر
صكره دینده زیاده ویا نقصان اوزرینه اطلاق اولندی نتكیم
بالاده دخی شرح اولنمشدر یعنی بر خصلت جدیده كه
صدر اولده اولمایوب صكره دن احداث اولنه واصول شرعده
بر اصل اكا شاهد اولمیه ضلالتدر زیرا ضلالت طریق مستقیمی ترك
وغیریه ذهابدر طریق مستقیم ایسه شریعتدر (علما دیدیلر كه بدعت

حسنه بو حكمدن خارجدر یعنی ضلالت دكل بلكه هدایتدر نتكیم
حضرت عمر رضی الله عنه تراویح حقنده (نعمت البدعة هذه) دیدی
یعنی جناب نبوت صلی الله علیه وسلم تراویحی اوچ درت دفعه قیلوب
صكره فرضیتی خوفندن ترك ایتمشدی پس فی الجمله اقامتی جهتندن
سنت وتركی جهتندن جماعتله اقامتی بدعت اولدی بو جهتدن
حضرت عمر اكا بدعت دیدی واكر سنت خلفادن اولدیغنه نظر
اولنورسه بدعت دكلدر زیرا سنت خلفا ایله عمل ایتمك موجب حدیث
اوزره امر شارعله عملدر امام شافعی رحمه الله دیمشدر كه محدثات امور
ایكیدر بری كتاب ویا سنت ویا اثر ویا اجماعه مخالف اولاندر كه بدعت
ضلالهدر وبری دخی خیردن احداث اولنان نسنهدر كه غیر مذمومدر
(پس بر بدعت كه سنته مزاحم اوله سیئه در وبر بدعت كه سنته
مساعده اوله حسنهدر نیت لسانیه كبی كه بدعتدر ولكن مستحسنهدر
زیرا نیت قلبیهیی تقویت ایدر ونوافل كبی كه فرائضی تكمیل ایلر
(وبوندن فهم اولندیكه اهل سنت دیدكلری سنته اتباعلرندن
اوتوریدر كر كسه اول سنت بدعت حسنه صورتنده اولسون زیرا
بدعت حسنهنك مرجعی سنتدر وكندنه سنت دخی اطلاق اولنور
نتكیم (من سن سنة حسنة) الخ حدیثی اكا دالدر واهل بدعت دیدكلری
قاعدهلری سنته مزاحم اولدیغندن اوتوریدر كه كندیلر ابتداع
ایتمشلردر پس حقیقتده عقل قاصرلرینه اتباع ایتمشلردر یوخسه سنته
دكل (وامام شافعی دیمشدر كه من استحسن فقد شرع یعنی
عند المؤمنین مستحسن اولان نسنه مشروعات قبیلندندر فكیف كه
استحسان ایدن مؤمن كامل اوله ودهور طویله ده مقرر قلنه زیرا
انبیاده خطا اوزرنه تقریر اولندیغی كبی اكامل اولیاده دخی اولماز
زیرا صاحبلری خطاب الهی یه معتاد وقلبلری الهام وداعیه ایله
الفت ایتمكله متدارككاردر (ودیمشلردر كه بدعت بشدر اولكیسی
واجبهدر علم نحو واصول فقه وعلم كلام كبی كه بونلر حفظ شریعت
ایچون واجب على الكفایه در وشبه ملاحده وغیریی رد ایچون نظم

دلائل كبی اكرچه بومعنی تقواده دكلدر بوسببدن امام احمد حارث
محاسبينك صحبتنی ترك اتدی زيرا جوابه تصدی ايدن كيمسه مذهب
مخالفی توسيعدن خالی دكلدر نظرايله علماء رسومه كه نصير طوسينك
تجريد نام كتاب ضلالت شعارنی شرحله نقدر شهرت ويرمشلردر
پس انلره واجب اولان بوايديكه اول امردن كتاب مزبوری احراق
ايدهلر وباب مساعدهيی سد ايليهلر تا كه اهل سنتك نظرلرندن بالكليه
ساقط اوله اشته تزييف ديركن عاقبتی ترويجه چقدی زيرا نيجه
طالبلرانی اوقومغله عقيدهلرن حفظ ايده ميوب ابتداعه مؤدی
اولور بوجهتدن علم كلامه تعمق وتوغلدن منع اولندی وايكنجيسی
مندوبهدر تصنيف كتب كبيكه بونلر تاريخدن صكره ظهور اتمشدر
زيرا عزيمتلره فتور كلوب سلف كبی علم دينی حفظله ضبط
ايده مدكلرندن قلم ايله قيدده مشغول اولديلر تنكيم ديمشلردركه (العلم
صيد والكتابة قيد) وزمان رسالتده كتاب وحی قرآنی قيد ايدرلردی
وقيد حديث عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه وعن ابيه قلمنه
منوط ايديكه غيريسی مأذون دكل ايدی بلكه ذهنله ضبط ايدرلردی
(ودخی بناء مدارس كبيكه بودخی بدعت مندوبهدر وابتداء اسلامده
مدارس بنا ايلين نظام الملك قوام الدين الحسن بن علی الطوسيدركه
الب ارسلان سلجوقيه وزير اولمشدر محب فقرا وصوفيه ومكرم
صلحا ومشايخ ايدی بغدادده مدرسهٔ نظاميهيی درتيوز اللی طقوز
تاريخنده تكميل ايليوب ابواسحق الشيرازيی مدرس تعيين
ايلدی ونيسابورده دخی بنا ايليوب امام الحرمين مدرس نصب
اولندی (ودخی دقائق تصوفدن كلام دخی مندوبدر اكرچه
صدر اولده يوغيدی زيرا اوائل ظواهر شرعله ومحكماتله مقيد
ايدیلركه بواطن ومتشابهاتدن بحث ايتمزلردی اكرچه ارالرنده عارف
بالله چوغيدی وبز اعصار مزشول حده منتهی اولديكه دقائق
تصوفدن كلام دكل بلكه لفظ تصوف وصوفيه بله السنهدن طرح
اولندی زيرا تقارب زمان اولمغله ظاهر شرع بله خلل پذير اولدی

وكيف

وكيف كه باطن شرع وبرعالمه سرك بلاد كزده وحدت وجوددن
بحث اولنورمی ديسك انكار ايدر مع هذا وحدت وجوده قائل اولمق
جمله اوزرينه لازمدر زيرا شركدن مطلقا خلاص انكله در كتاب
مواقفده ايسه لبس فی الدار غيره دياردينن كيمسهيی بعض فرق
نصارايه الحاق اتمشدر مع هذا اهل اللهدن اول سوزی ديمز واول
اعتقادی ايلمز يوقدر ولكن عوام علماء فهم اتدكلری اوزره دكلدر
والاعلم وهبی ايله علم كسبی ميزانده برابر اولمق لازم كلور كلا فلا تطمع
فی الفهم عن الله الا بعد الفناء فی الله واوچنجيسی بدعت مباحهدر بسط
الوان اطعمه واشربه والبسه وتوسيع اكمام كبی وبعض علما بومقولهلری
مكروه عد ايدر خصوصا اكر خيلاء وافتخار طريقيله اولورسه
حرامدر (وديمشلردركه بسط اطعمه زمان معاويهده شامده حادث
اولمشدر اسراف اوزرينه اولميجق تنعم ممنوع دكلدر اكرچه صدر اولده
كمال تقوادن ناشی طعام ولباس واحد ايله اكتفا ايدرلردی وامتلادن
زياده حذر ايلرلردی (وبعض مشايخ ضيافت ايليوب بيك قدر شمع ايقاد
اتدكده بعض حاضرين اسرافدر ديو طعن ايديجك اولدخی اسراف ايسه
اطفا ايدیكز ديو رخصت ويردكده اول شموعك هيچ برينی سويندرمكه
قادر اولمديلر پس شيخ كرامت تمكين بيوردیكه حق يا قدوغی چراغ
سيوندرمز يعنی اول چراغلری بزكندی نفسمز ايله ايقاد اتمدك كه اسراف
وحرام ومنطفی اوله بلكه دست حقله ايقاد اولنمشدركه اخلاصه
مقارندر انكيچون فروزاندر وليلهٔ براءتده اولان شموع كثيره دخی
بو بابدندر ونير مساجد سنت صحابهدر وبعض ليالئ مباركهده مزيد
اسراج قناديل وشموع ترغيب جماعت وتحسين دين ايچون اولديجق
مستحبدر عجب حالدركه ارباب انكار بعض اوضاع صوفيهيی انكار
ايدرلر مع هذا كنديلری اوضاع منكرهدن عبارت اولمشلردر مثلا كتابده
كتاب التاج والخرقه يوقدر ديرلر ديمزلركه كتاب الفرو والعمائم دخی
يوقدر يا انلرك لباسلری مكروه اولمايوب صوفيهٔ محققينك ندن مكروه
اولوركه بونلرك لباسلری صدر اولك لباسلرينه زياده اقربدر (فخر عالم

صلى الله عليه وسلم عباء اسود تلبس ايتديلر يا د خالرندن قباء احمر
و لباس شهرت كبرلر مع هذا جلود سباعده اختلاف مجتهدين واردر كه
كمال تقوى اتفاقى ايله عملده در بو خسه اختلافى اولان نسنه ايله دكل
كل ايمدى فقر الباسنه دخول ايله تا كه حضرتنه اقرب اولاسن وجاهى
ترك ايله تا كه كمال قرب الهى بولاسن اى اسير نفس دون فى المثل
شهوات بور نكدن اقاركن ينه اهل رياضته دخل ايدرسن و بهر يوم
ادنى الامر اوچ كره طعام خور ايكن صوم دهر مكروه در ديو دينى
عيب طوترسن هواى نفسك ايچون دور ابواب ايدوب كزرسن قنى سنك
مجاهده لك كه (المد ورون ملعونون) ندر بلمزسن وزعمكجه سندن غيرى
مسلمان يوقدر ديرسن طاغوت نفسك كفرى ندر اكلمزسن نعوذ بالله
(من علم لا ينفع ومن قلب لا يخشع ومن عين لا تدمع ومن نفس لا تشبع
(ودوردنجيسى بدعت مكروهه در زخرفهٔ مساجد وتزويق مصاحف
وامثالى كبى ولكن اختلافيدر بلكه بو اعصاره كوره راجح اولان اباحتى
بلكه ندبيدر زيرا اكرچه اشراط ساعتدندر ولكن هر اشراط ساعتدن
اولان مذموم دكلدر بلكه مذموم اولان عقوق والدين وامثاليدر
و بو باب مزالق اقدامدندر كه هر عالم بو بابده علم حقيقى ايله قائم اولمز
ومعمول وغير معمولى فرق ايدوب محلنى بولامز پس شول نسنه كه
خيره موصلدر معمولدر وشول نسنه كه شره مؤديدر غير معمولدر
وحديثده كلمشدر كه بر نسنه كه هدادر انكله عمل ايديكوز كرك بن انى ديم
وكرك ديميم و بر نسنه كه ردى در انكله عمل ايتمكوز زيرا بندن هلاكه
مؤدى اولور كلام صادر اولماز و بوندن فهم اولنديكه بعض احاديث كه
مضمون خير صريحدر انى موضوعدر ديو حكم ايتمك كركدر زيرا
احاديث حفاظك محفوظلرندن اكثردر وغايبه حكم اولماز بلكه حديث
صحيحى انكار لازم كلور تشكيم شيخ الشافعى وكيع بن الجراحك مذهبى
بودر و بشنجيسى بدعت حرامدر بعض مذاهب بدعيه كه الله تعالى
حقنده ناسزا بلكه كفرى مشملدر مجسمه كبيدر الله تعالى يى ذوى
الاجسامه تشبيه بلكه مجسم مقوله سندن قلمشلردر ومرجئه كبيكه

ايمانله بله معصيت ضرر ويرمز كفرله طاعت نفع ويرمديكى كبى ديرلر
وقولى تقديم وعملى ارجاء و تأخير ايدرلر و بو ايسه شرعى رفعدر وحديث
قدسيده كلور كه (ابن آدم بنى تكذيب ايتديكه بعد الموت اعاده واحيا يى
انكار ايلدى و بنى شتم ايلديكه اتخاذ ولد ايله وصف ايلدى) بو ايسه
تركيب ومجانستله اولور كه الله تعالى بو مقوله اوصافدن بريدر (بعد ذا
بدعته متعلق اولان تفاصيلك بعضيسى بالاده در اورايه مراجعت
اولنه وانك مباحثنى استيفا ايتمك مشكلدر زيرا فروع كثيره سى واردر
وطويل الذيلدر ولكن فهيم اولان اجمالدن تفصيله انتقال ايدر والعارف
يكفيه الاشارة خود مشهوردر و بعض بدايع بياندخى غيرى كتابمزده در
و بو اعصارده مجادله دن خاموش اولمق اولى بلكه اوجبدر زيرا
اشيان بلابله زاغان قوندى ومشاطهٔ سواد نكار الندهو جه دين نيه
دوندى (هذا زمان السكوت وملازمة البيوت والتوجه الى محراب الملكوت

* التاسع والعشرون *

*قال معاذ بن جبل رضى الله عنه * معاذ ضميله اعاذه دندر كه بر نسنه يى
حفظ پناهنده قلمق وحفظنى در خواست ايلمكدر نتكيم قرآنده كلور
(انى اعيذها بك) يعنى مريمى سنك پناهكده قلورم وسكا صغندررم
جبل طاغدر كه طائفهٔ عرب بطريق التفؤل جبل وصخر وجندل
وامثالى اسماثله تسمير ايدرلر (معاذ قراء اصحابدندر كه طرف نبوتدن
ابو موسى الاشعرى ايله اهل يمنه تعليم دين ايچون استخلاف اولنمغين
اناره رسول رسول الله دينلوردى رسل عيسى كبى و بين ورثة الانبياء
خلافت بورادن قالمشدر اكرچه حقيقت خلافت مستخلفك دنيادن
انتقالندنصكره در *قلت يا رسول الله* بو حديثك صدرى واردر كه بودر
(قال معاذ بينما نحن نخرج مع رسول الله صلى الله عليه وسلم فى غزوة
تبوك وقد اصاب الحر وتفرق القوم فاذا رسول الله اقربهم منى
فدنوت منه وقلت يا رسول الله) الخ تبوك مدينه ايله شام اراسنده
بر ارضدر كه بين الترك عاصى خرما ديمكله مشتهردر كه زمان
قيظ وحرارة شديده ده اول طرفده نصارى اوزرينه سفر واقع اولمش

ایدی تنکیر قصه‌سی قرأنده وسیرده مبیندر یعنی رسول الله ایله تبوك
غزاسنه چیقدیغمز اثناده که حر شدید واقع اولمغله قوم یعنی صحابه
رضی الله عنهم پریشان اولوب هر بری بر یکا کتمشلردی کوردمکه
رسول الله بکا قریبدر همان یانلرینه واروب سؤال ایدوب دیدم که
یارسول الله * اخبرنی بعمل یدخلنی الجنة ویباعدنی من النار *
عمله اولان تنوین تنکیر تعظیم ایچوندر تنکیم (لقد سألت عن عظیم
اکا دالدر یدخلنی رفعله صفت مخصصه‌در زیرا کرچه اعمال صالحه
اسباب رضا ووسائل دخول جنت اولمقده برابردر ولکن فضائل
وتأثیرده تفاوتلری واردر بوراده ایسه مراد بلاسابقة عقوبة وسیلهٔ
دخولدر انکیچون مباعدهٔ ناری تصریح ایتدی مع هذا تصریح بما
علم التزامادر وادخال جنتی شرفندن وغایت مرام اولدیغی جهتندن
تقدیم ایلدی والا امر بالعکس در قال الله تعالی (فمن زحزح عن النار
وادخل الجنة فقد فاز) پس مباعدهٔ نار تخلیه بابندندر که اساس ومعناده
مقدمدر وانك اسباب کثیره سی واردر که اعاظمی آشغه ده کلسه کرکدر
ومباعده مناط فائده اولمغله بطریق المبالغه مباغه صیغه سیله ایراد
ایلدی مقصود ویبعدنی منهادیمکدر وحدیثده کلور (اللهم باعد بینی
وبین خطایای کما باعدت بین المشرق والمغرب) ای ابعدنی کما بعدت
وادخال ومباعده‌یی عمله نسبت ایلدی سببیتی جهتندن والا ادخال
وابعاد ایدن الله تعالی‌در که عند الاسباب ایشلر یوخسه بالاسباب
ایشلمز پس دخول جنت فضل الهی‌یه منوطدر و بعضیلر دیمشلردر که
یدخلنی جزمله درکه جواب امردر ای اخبرنی بعمل ان تخبرنی به یدخلنی
الجنة تنکیم قرأنده کلور (قل لعبادی الذین آمنوا یقیموا الصلوة) ای
ان تقل یقیموا زیرا اخبار وامر رسول ادخال واقامتك سبب موجبی
کبیدرکه عمله وسیله در وادخال اقامت اخبار وقوله لازم دکلدر دیمك
سوز کلدر زیرا جواب ملازمت عقلیه اقتضا ایتمز بلکه غالبیت اقتضا
ایلر اخبار وقولك ایسه غالبا سببیتی واردر ومقتضای حکمت دخی
بودر انك ایچون جنت وناره خطاب ایلیوب (لکل واحدة منکما ملؤها

بیوردی پس قبضنیك حکمی تمام اولمغه دعوت انبیایه اجابت لازم کلدی
انك ایچون جنت ونار اهللرینك ذکری قرأنده شفع اولنمشدر (بعد ذا
حدیث مذکورده رفع مرجحدر زیرا جزم آیت مسطوره‌یه کرره در
حدیثده ایسه بحسب الاستعمال مرجوحدر * قال لقد سألت
عن عظیم * لام ابتدا تأکید ایچوندر زیرا جواب قسم جملهٔ فعلیه
وفعل دخی ماضیٔ مثبت اولسه جمله لام ابتدا ایله تصویر اولنور پس
بونك تقدیری والله لقد سألت دیمکدر که خطاب معاذه‌در وعظیمك
موصوفی محذوفدر امر عظیم دیمکدر حقیرك مقابلیدر کبیر صغیرك
مقابلی اولدیغی کبی وعظیمك اصلی اجزاء متصله‌ده وکثیر منفصله‌ده
استعمال اولنمقدر وکاه اولور منفصلده دخی عظیم دنیلور جیش
عظیم ومال عظیم کبی که کثیر معناسنه‌در یعنی رسول الله صلی الله علیه
وسلم بیوردیکه یامعاذ والله تحقیق امر عظیمدن سؤال ایتدك زیرا
جهنمدن) زحزحه وجنته تقریب اولنمق امر عظیم اولدیغی کبی اسبابی
دخی اویله در * وانه * وتحقیق اول عمل مسئول عنه * لیسیر علی
من یسره الله * یعنی کرچه امر عظیم اولدیغی جهتندن امر عسیردر
ولکن الله تعالینك تیسیر ایتدیکی عبادی اوزرینه یسیر وآساندر پس
یسیر سهل معناسنه‌درکه عسیرك ضدیدر قال الله تعالی (وکان ذلك
علی الله یسیرا) وشیٔ قلیل معناسنه دخی استعمال اولنور وقال الله
تعالی (ومالبثوا بها الا یسیرا) واسباب تیسیر قوت قلب وعلو همت
وعزیمت ونشاط واعتقاد وصحت بدن وامثالیدر * تعبد الله * رفعله
استیناف بیانیدرکه امر عظیمی بیاندر وانك صورتی خبر ومعناسی
امردرکه اعبد الله دیمکدر رحمك الله واعوذ بالله واستغفر الله کبی که
لیرحمك الله واغفرلی واعذنی یارب دیمکدر امردن خبره عدولك
فائده‌سی استجابته اعتمادی اولمغله تفؤلدر کویا رحمت واعاذه ومغفرت
وجوده کلمشدرکه اندن اخبار ایدر بو مقامده دخی مأمورك امتثال امره
تسارعنه تنبیهدرکه اظهار رغبتدن اوتوری اخبار ایدر ویاخود
تقدیری هو ان تعبد الله دیمکدر صکره ان حذف اولنوب فعل اصلنه

رجوع ایتمشدر که رعددر فرآنده (ومن آیاته یریکم البرق گبی که بعض
علما انی اصلنده ان یریکم تقدیرنده در دیمشدر که بوراده عبادتله مراد
توحیددر کما قال الله تعالی (یا ایها الناس اعبدوا ربکم) ای وحدوه
صلی بودر که اخلاص عبادت توحیدی مستلزمدر قال الله تعالی
(ولا یشرك بعبادة ربه احدا) کفارده اشراك عبادت اولمغله توحیدله
مأمور اولدیلر اگر اخلاص اولایدی عین توحید اولوردی قال الله تعالی
(وما یؤمن اکثرهم بالله الا وهم مشرکون) بوندن مراد شرك
وجود در پس اثنینیت اهلنك ایمان وتوحیدینه اعتبار یوقدر زیرا
توحیددن مراد توحید لسانی دگلدر بلکه توحید جنانی وحقیقی در
بو سببدن شول توحید قولی که فعل انی تکذیب ایدر صحیح اولماز
* ولا تشرك به شیئا * به ضمیری الله تعالی یه راجعدر زیرا الله تعالی یه
اشیادن برنسنه یی اشراك ایتمیجك عبادتنده دخی عدم اشراکی
مستلزم اولور پس شیئا مفعولیت اوزرینه منصوبدر ویا خود
شرکدن برشیء ایله اشراك ایتمکز گرك جلی وگرك خفی بو صورتده
نصبی مصدریت اوزرینه اولور و بوراده نعبد الله ولا تشرك به شیئا
مجموعی (لا اله الا الله وحده لا شریك له) گبیدر که لا شریك له توحیدی
بیان اولدیغی گبی (ولا تشرك) الخ دخی اویله در زیرا نعبد الله توحد الله
دیمکدر پس بوراده وحدتله مراد کثرته مقابل اولان وحدت دگلدر زیرا
بو وحدت مخلوق اولان کثرت مقابله سنده اولمغله مخلوقدر بلکه
نفی شرکته مقابل اولان وحدتدر که کثرته مقابل اولان وحدتك
مبدائیدر و بونك نظیری ذات مطلقه در زیرا الله تعالینك اطلاقی
اطلاق حقیقیدر که تقیید مقابله سنده اولان اطلاقك مبدائیدر
یوخسه تقیید مقابله سنده اولان اطلاق دگلدر و بو معنایی ادراك
ایتمینلر الله تعالی یه وجود مطلق اطلاق ایدن عارف بالله ه طعن ایتدیلر
وظن ایلدیلر که الله تعالی مقیداتله قائم ومقیددر حاشا بلکه اشیا حقله
قائمدر وتعینات اشیانك زوالندن زوال حق لازم گلمز زیرا دیمشلردر که
الآن علی ما علیه کان نتکیم شمس غروب ایدوب اشیادن ضوئی

قطع

قطع ایتسه شمسه وضوئنه فنا گلمز بلکه اشیایه استتار گلور که
فنا حکمنده در نظر ایله که برنسنه آتشده غلیان ایدر کن اوزرینه
کف گلور حباب گبی که صوقبرجغی دیدکلریدر پس اول کف وحباب
گرچه اول غلیان ایدن نسنه دن وصودن وجود بولور ولکن وجود
موهومدر که آخر زائل اولور واول غلیان ایدن نسنه وصو باقی
قالور اشته وجود واجب ایله وجود ممکنه مثال بودر همان فهم
ایدوب وجود حقیقی یه ایره گور وخیالاتی نظر گدن سوره گور (معلوم
اولا که (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) و دخی (وان من شیء
الا یسبح بحمده) موجبنجه ابداع خلقدن مقصود اصلی تسبیح
وتحمید وتوحید وعبادت ومعرفتدر ولکن بعض اشیا عبادت
ذاتیه ایله قائمدر که اکا تکلیف عارض اولمامشدر ثقلیندن ماعداسی گبی
وبعضیسی عبادت تکلیفیه ایله عابددر ثقلین گبی پس گرچه
مصلحت بو معنادر ولکن هر تکلیفدن مأمور به اولان نسنه نك
حصولنه ارادت الهیه تعلق ایتمك لازم گلمز والا مراداتدن تخلف
ایتمیوب جمله مکلفینه سعادت ساری وشقاوت اولورسه ده طاری
اولمق لازم گلور بو ایسه حکم قبضتینه مخالفدر بو جهتدن خلقك
کیمی مؤمن وکیمی کافردر وقبضتین ایله مقصودك حصولی
کافیدر بلکه هر عصرده یالگز انسان کاملك وجودی مصلحت
وحکمت خلق انس وجنی مصححدر زیرا واحد علی الحق سواد
اعظمدر پس یالگز بر موحد وعابدك وجودیله فی الحقیقه
مصلحت تامدر فکیف که عموم وخصوص اوزره بو قدر اهل توحید واردر
پس بو تقریردن لیعبدونده اولان لامك مؤداسی معلوم اولدی
وخلق اشیادن مقصود تسبیح وتحمید اولوب خلقك اشیا ایله انتفاعی
انك اوزرینه متفرع اولدیغی بیلندی یعنی (هو الذی خلق لکم
ما فی الارض جمیعا) آیتنده لام انتفاعدن اشیا اصالة انتفاع ناس ایچون
خلق اولنمق لازم گلمز فاعرف جدا * وتقیم الصلوة * دخی صلات
مفروضه یی اقامت ایدر وشروط وقیودی اوزرینه اکا صورت

ویررسن که بعدالتوحیـد عبادت بدنیه نك افضلی وقربات الهیه نك
اجلیدر بوراده اقامت صلات تعبـدالله ده اولان عبـادتده داخل
دکلدر زیرا بو عبـادتدن مراد اولان توحید اولدیغی سبق ایتدی پس
خاصی عام اوزرینه عطفدر دیین وهم ایلدی بلکه فرعی اصل اوزرینه
عطفدر وآخر وصایای نبویه ده کلورکه (الصلوة وماملکت ایمانکم)
یعنی ایمانکز کامل ایسه نمازی اقامتـده دائم اولوکز وزیردستکزده
اولان ممالیکه دخی رفقله معـامله ایدیکوز وبعضـیلر دیدیلرکه
وماملکت ایمانکم دن مراد کازتدر زیرا زکات قرآن عظیمده صلاته
مقرونه‌در وفی الحقیقه ملك یمیندندر (وبو فقیرك فهم ایتدیکی بودرکه
صلات حق الله وملك یمین مقوله سـنه رفقدن مراد حق عبـدی
مراعاتدر کویا حق الله وحق عبدی محافظه ایله توصیه درکه حقوق
مطلقا بو ایکیدن عبارتدر فها حسن الاشارة باوجز العبارة ! وحدیثده
کلور (الصلوة خیر موضوع) یعنی بعد التوحید وضع الهینك
خیرلیسی نمازدر وبوندن صلاة صومدن افضل اولمق لازم کلمز زیرا
صوم صفت الهیهٔ صمدانیه وصلاة صفت عبـدیه در کویا دیمك
اولدیکه صلاة صفـات عبدیه دن اولان عباداتك افضلیدر وصفت
الهیه ایله صفت عبدیه برابر دکلدر (سؤال اولنورسه که لیلهٔ معراجده
(قف یا محمد فان ربك یصلی) خطابندن فهم اولنورکه صلاة دخی
صفت الهیه‌در جواب بودرکه بوراده صلاتدن مراد رحمت خاصهٔ
الهیه‌در یوخسه اذکار وافعـالی مشتمل اولان صلاة دکلدرکه صفت
عبـدیه در وحدیثده کلورکه صلاة سبب سواد وجه شیطاندر زیرا
سجده دن ابا ایتمکله یوزی قاره اولشـدر بو جهتدن سجدهٔ مؤمن
انك یوزینه سبب ظلمت ومؤمن یوزینه باعث نوردرکه محاذات
حضرت الهیه دن منعکسدر فافهم * وتؤتی الزکوة * یعنی نصابه
قدرت شرطیله تکمیم کلور (واقمن الصلوة وآتین الزکوة) مع هـذا
امهات المؤمنین ده رضی الله عنهن نصاب یوغیدی والفظك محتملاتی
بسیار اولمغله زکاة مشعر وعد ایله مخاطب اولمیان تزکیهٔ نفسله مأموردر

(وحضرت عیسادن علیه السلام بطریق الاخبار کلور (واوصانی
بالصلوة والزکوة مادمت حیا) بوراده زکاتله ایصادخی ماقبلی کبیدر
زیراعیسی صورة ومعنی اهل تجریدایدی (سؤال اولنورسه که (ووجدك
عائلا فاغنی) نصندن مفهوم اولورکه رسول الله صلی الله علیه وسلم
غنی وصاحب نصاب اوله مع هذا صریحا زکاتله مأمور اولمامشـدر
اکرچه غیری حقوقله مأموردر (جواب بودرکه آیت مذکوره ده
اغنـادن مراد غیریدن استغنادر بوندن ایسه نصاب وغنـای شرعی
لازم کلمز وسائر انبیا کبی زکاتله مخـاطب اولمدقلری سر سریدرکه
کندیلرینه مخصوصدر واول سر فقر حقیقیدرکه عالم کونك
انفس وآفاقنـدن بالکلیه فراغدر انکیچون نفسی دیمیوب امتی
امتی دیسه کرکدر سائر انبیا ایسـه بو مرتبه یه بالغ دکللردر تکمیم آثار
صحیحه دن معلومدر چونکه بوسره واقف اوله سن (ربنا انی اسکنت
من ذریتی بواد غیر ذی زرع عنـد بیتك المحرم ربنا لیقیموا الصلوة) ده
حضرت ابراهیمك علیـه السلام اهل مکه یه کوزه صلاتله اکتفاسنك
معناسی ندر بلورسن زیرا فی الحقیقه ذریتدن مراد جنـاب نبوتدرکه
مکه ده نشو ونما بولمشدر مکه ایسه محل صلاتدر فقط زیرا کعبه فنا فی الله
مرتبه سنه اشارتدر انکیچون پرده سی سیاهدر وبو مرتبه ده زکاة اولمز
بلکه تزکیهٔ نفس انك وسیله سـیدر بو معنی ایسه جنـاب نبوته دخی
ابتداده حاصل اولمشـدر تکمیم مرارا شرح صدر واقع اولدیغی
اکادالدرکویا بو عالم وجوده روح مجسم کلمشـدرکه انده جسد
وطبیعت ونفس وکیفیاتدن اصلا اثر یوقدر فافهم جـدا فانه
غریب والمرجو تقریب البعداء من جنابه تعالی بشفاعته فانه قریب
* وتصوم رمضان * یعنی معذور دکل ایسـه تکمیم بالاده مبیندر
وبعض مفسدانی آشغه ده کلور (واثرده کلورکه صیام جسدك زکاتیدر
انکیچون زکاته مقارن قلندی زیرا جسد انکله ظاهرا منتقص وزائل
القوه ومعنی نامی ومتین اولور کویا باطنی ظاهر اوزرینه عطف ایلدیکه
زکاة شرعیه ظاهر وصوم زکاة باطنـدر وصومك تأخیرندن ماقبلی

اوزرینه عدم فضلی لازم کلمز بلکه فرضیتنك تأخرنه بناء تأخیر اولنمشدر زیرا صلاة مکه‌ده لیلهٔ معراجده فرض اولدی انکچون تقدیم اولندی اکرچه زکاة تخلیه بابندن اولمغله تقدیم اقتضا ایدردی وصوم وزکاة مدینه‌یه هجرتك ایکنجی سنه سنده فرض اولدی وصومك فرضیتی زکاة الاموال فرضیتندن مقدم ایکن تأخیر اولندیغی اشارت اولنان سر ایچوندرکه زکاة صومدن باطندن ظاهر منزله سنده در ظاهر ایسه (الظاهر عنوان الباطن) موجبنجه صورتده تقدم اقتضا ایدر و بوندن حجك سبب تأخیری دخی فهم اولندی زیرا فرضیتی هجرتك التنجی سنه سنده در مع هذا حج معناده صلاته برابردر زیرا حجدن مراد طواف ووقوفدر که ایکیسی دخی مناجات قبیلندندر صلاة کبی ومعناده تساوی بودرکه صلاة صورتده مقید ومعناده مطلقدر طواف ایسه صورت ومعناده مطلقدر وقوف عرفه دخی بویله درکه اوراده مناجاتك جهت مخصوصه سی یوقدر فاعلم ذلك * وبحج البیت * یعنی بشرط الاستطاعه که زاد وراحله‌در وحج غزادن افضلدر حج ایتمینه کوره وغزا افضلدر حج ایده نه نسبتله وظاهر اولان بودرکه غزا حج اوزرینه تقدیم اولنور بخلیه وحج تحلیه بابندن اولمغله تکیم بو فقیره بیك یوزیدی ده غزا والفات ار بعه‌ده حج بو ترتیب اوزره واقع اولمشدر ولکن غنی‌یه کوره حج تقدیم اولندیغی حجك شرفندن اوتوریدر و بر دخی بودرکه غزا فرض کفایه‌درمکرکه نفیر عام اوله پس تأخیر اولنسه دخی لابأسدر فاما حج بویله دکلدر بلکه فرضیتی فوریدر اکر حاجك بلده‌دن خروجی وقتده نصاب بولنورسه وحج سلطنت کبیدرکه سبب غنادر زیرا سلطانه قریب اولان دخی سلطان اولور وحدیثده کلورکه (حجوا قبل ان تحجوا) یعنی طریق حج مسدود اولمزدن اول حج ایدیکوز وکذلك حیاتده اولدیغجه قصد رب البیت ایدیکوز والا موتله طریق قصد مسدود اولوب مقام قربدن بعید قالورسکز بعده ذا احکام مذکوره جملهٔ اهل ایمانه شاملدر اکرچه خطاب ظاهرده معاده در زیرا لسان

شرع خصوص اقتضا اتمزمکرکه اوراده قرینه اوله و بر دخی بودرکه اهل ایمان اخوان اولدقلری جهتدن نفس واحده حکمنده در و بو اعمال صالحه که اعظم اسباب دخول جنتدر انلری تخصیصدن ماعدایی نفی لازم کلمز زیرا اعمال متشابهات وعبادات اونلقده متشارکلردر پس نیجه اعمال دخی واردرکه سببیتده مذکورات کبیدر قتال بالسیف لاعلاء کلمة الله واطعام ضیف لوجه الله واهتمام بمواقیت الصلاة لایقاعها فی اول الوقت فان اول الوقت رضوان الله واسباغ وضوء واتمام غسل لاسیما شدت برده واطعام الطعام علی حبه یعنی مع حب الطعام وشهوته اوقلته واحتیاجه الیه اوعلی حب الله ومسکین ومستضعف اولمق که خلق انی فقر ورثاثت حال وخمولندن اوتوری احتقار واستضعاف ایدوب اوزرینه تجبر ایدرلر وامثالی اعمال فاضله کبیکه احادیثده وارد اولمشدر نتکیم فظ غلیظ ومختال وجماع مال ومنوع خیر اولمق وامثالی دخول نار اسبابنده درج اولنمشدر * اللهم اجعلنا من الذین تلبسوا بملابس الاعمال وتزینوا بزین الاحوال ودخلوا الجنة بلا حساب ووصلوا الیك بلا حجاب * ثم قال * یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرائض مذکوره‌یی ذکردن صکره نوافل خیراته دخی تحریض ایدوب بیوردی بونده (للذین احسنوا الحسنی وزیادة) سرینه اشارت واردرکه زیرا بیان اول سؤال اوزرینه مبنی اولمغله کویا معاذك حق صریحی ایدیکه شمدن صکره ذکر اولناجق فضل ومنت بابندندر اشته بو معنادن اوتوری عارفلر هر معامله‌ده مزیدی رعایت ایدرلر که اخلاق الهیه دندر جاهللر ایسه حق غیری انکار وستره چالشورلر فکیف که معاملهٔ مزید ایده لر و بو مقامدندرکه برکیسه آخر اوزرنده حقنی اخذده استیفا ایتمك فضلدر یعنی بر ایکی اوچ اقچه بقیه قالورسه اندن تغافل ایده وطلب صددنده اولمیه اکرچه اهل زمانك نقصانده حالی کماله ایرمشدر مثلا کمال دناءتلرندن بیك اقچه‌ده بر اقچه‌دن کچمزلر واوزرکده بر اقچه حقم قالدی دیرلر * الا ادلك علی ابواب الخیر * الا همزه ایله لادن مرکبدر همزهٔ استفهام ایسه نفی اوزرینه

داخل اولسه تحقيق واثبات افاده ايدر پس ديمك اولور كه ابواب
خير اوزرينه سكا دليل اولميايم مى يعنى اولمامق منكردر ولايق دكلدر
زيرا مرشدك شانى تكميل غير ايتمكدر و بو قبيلدندر كه قرآنده كلور
(الا يعلم من خلق) يعنى خالق بيلمز مى بلمه مسى يوقدر بلكه بيلمسى
واردر (الم نشرح لك صدرك) كبى زيرا ديمكدر كه بزسنك صدركى
شرح ايلمدكمى يعنى ايلمامك يوقدر بلكه شرح ايلمشوزدر پس نفى
نفى ايتمك مفيد اثبات اولور وجائزدر كه الا عرض وتحضيض ايچون
اوله كه ايكيسى دخى طلب معناسنه در ولكن عرض لين ايله طلبدر
قال الله تعالى (الا تحبون ان يغفر الله لكم) ومشهوردر كه ديرلر الا تنزل
فتصيب خيرا يعنى اكر نزول ايدرسك خير بولورسن ديو مخاطبه
عرض نزول واصابت خيره تحضيضدر پس بو مقوله الا كلمه لرى
حرف تنبيه واستفتاحك غيريدر اكرچه شراح جامع صغيرك بعضيسى
استفتاحه حمل ايلمشلر در ولكن بو يله مقامده بعيد وسوق كلامه
مخالفدر ابواب الخير مداخل الخير ديمكدر بونده خيرى برداره تشبيه
واردر كه ايچنده هر متمنى اوله انكيچون باب اثبات ايلدى تكميم تكبير
افتتاحى باب الصلاة قيلديلر بو سببدن فرض اولدى زيرا باب دخى
داردندر وحديثده كلور (انا مدينة العلم وعلى بابها) يعنى علم برشهر
كبيدر كه على كرم الله وجهه انك مدخليدر شويله كه بالفرض
على اولمسه اول شهر مسدود ومغلق ومطبق قالوردى پس علم رسول
عليدن منتشر وجميع طرق حقه اربابى سلوك وحقايق بوزندن اكا
مضاف ومنتهى اولدى (سؤال اولنورسه كه عليدن غيريلرى دخى
علم رسوله باب اولدقلرى مقرردر پس نه يوزدن على يه تخصيص اولندى
(جواب بودر كه على يه تخصيص اولنان معنى علمك كماليدر كه پرتو
علم رسول اكا زياده عكس ايتمشدر بو معنى ايسه غيريلرك دخى باب
اولماسنى منافى دكلدر و بو تقريردن فهم اولنديكه ابواب خير انواع
خير ديمك دكلدر تكيم بعضيلر وهم ايتديلر بلكه بو مقامده ذكر
اولنان امور آتيه نك هر برى نتيجه خيراته وامور نافعه يه وسيله در

ديمكدر بو جهتدن امور آتيه كليات ديندن اولدى وخير امر مرغوب
معناسنه در كه شرك ضديدر (و بونده سؤال آتى كبى معاذ بلى يا رسول
ديه جك قدر توقف نبوى اولدوغى تصديقى منتظر اولمق شانندن
اولمغه تنبيه در زيرا مدلولنه اهتمام ومضمونه اعتبار عظيم واردر
(و بر دخى بودر كه سائلده حرصله سؤاله جسارت عدم توقف اقتضا
ايدردى زيرا هنوز بياندن شبعان اولمامشدى صكره احتمال ملال
وامتحان رغبتدن اوتورى استعلال ايلدى تا كه نشاط ورغبتى
واريسه توسيع دائرهٔ كلام ايليه * الصوم جنة * جنة ضم جيمله قلقان
ديدكلرى سلاحدر كه اهل حرب انكله اجتناب واستتار ايدرلر برامسى دخى
ترسدر ضم تا ايله بوراده بيان فضائل صددنده اولمغله صومى تقديم
ايلدى زيرا صوم صفت صمديه اولمق اعتباريله عند الله انواع
عباداتدن مفضل ومختاردر ظاهر اولان بودر كه مراد صوم نافله در
زيرا فرض تقدم ايتمشدر واظهر اولان اطلاقنه نظرا عام اولمقدر
يعنى صيام كسر شهوت ايتمكله دنياده معاصيدن وآخرتده دخول
ناردن سپردر شهوت ايسه اعظم اسلحهٔ شيطاندر (معلوم اوله كه
ابواب جهنم اغلاق اولندقده حرى مضاعف اولوب بعضيسى
بعضيسنى اكل ايتديكى كبى صائمك دخى صوم وامساك حسبيله
باب نار طبيعتى مسدود اولوب مرطبات ومبرداتى عدم استعمالندن
حرارت زائده بولور بو جهتدن صوم سپر نار اولور زيرا ايكى كره
احتراق حكمت خلاقدن خارجدر (وصوم فى الشتاء غنيمت بارده در
ديو حديثده ورودى قصر نهار و بردى سيبله در يعنى قصر يله
اكل وشربدن استغنايه مدار و برديله حرارت زائده يه ديوار اولمشدر
وصومك جنه اولديغى مفسداتدن محفوظ اولمسيله در كذب وشتم
وغيبت ونميمه ويمين كاذبه ونظر شهوتله محاسن امرأهٔ اجنبيه يه
نظر وامثالى كيكه بونلر فعل جهالدر نتكيم بعض احاديثده وارد
اولمشدر زيرا عالم ومقتضاى علم ايله عامل اولان كيمسه دن شرعا
وعقلا منكر ومستقبح نسنه صادر اولماز (بعدذا ارباب حقايق

دیمشلردرکه الله تعالی اعمالدن فرائضی وافعال صلاتدن سجده‌یی
واقوال صلاتدن ذکری وعباداتدن صومی اختیار ایتمشدر بو سببدن
(الصوم لی وانا اجزی به) بیوردی تنکیم بعض احادیثدن دخی صومك
افضلیتی اخذ اولنور ولکن شافعیه افضل العبادات صلاة اولمغه
ذاهب اولمشلردر ظاهر اولان بودرکه صوم اوصاف الهیه وصلاة
افعال عبدیه‌یه کوره اعتبار اولنور که مقامنه کوره ایکیسی دخی مختاردر
تنکیم علم ظاهر وعلم باطنك هر بری کندی نفسنده کاملدر اکرچه
بحسب الاضافه بری قشر وبری لب در * والصدقة تطفئ الخطیئة
کما یطفئ الماء النار * وصدقه سبب عقوبت اولان فعلك ضرر متوقعنی
دفع ایدوب شرندن سالم قیلور نار دوزخ کبیکه اثر غضب الهیه‌در
وانی سوینـدرر صو آتشی سویندردیکی کبی زیرا اثرده تنافیلری
واردرکه حق تعالی اول وجهله ایجاد ایلمشدر یوخسه بالطبع دکلدر
پس صو قاندرمز وخبز اشباع ایتمز ونار احراق ایلمز مکرکه الله تعالی
فعل وتأثیر خلق ایده تنکیم عدم تأثیری دخی بویله‌در آتش ابراهیم
وغیری کبی وبو راده صدقه ایله دخی مراد نافله‌در ویا صدقهٔ
مفروضه‌یه دخی شاملدر وصدقه حقوق الهیه‌یه متعلق اولان صغائرك
آثارنی محو ایدر وشولکه حقوق عباده متعلقدر هرنه مقوله حسنه
اولورسه انی دفع ایتمز بلکه حسنه‌سی خصمنه ویریلور واکر اهل توبه
ایسه جائزدرکه الله تعالی غیری وجهله خصمنی ارضا ایده ودیمشلردرکه
کبائر توبه‌یه موقوفدر مکرکه فضل الهی اوله (بعدذا صدقه‌یی صلاة
اوزرینه تقدیم ایلدی زیرا صدقه طهارت قلبه سببدرکه رذیلهٔ
بخلدن انی تطهیر ایدر صلاة ایسه طهارت ظاهره وباطنه‌یه موقوفدر
بو جهتدن صدقه شرط صلاة کبی اولدیکه تقدیمی لازمدر وحدیثدن
فهم اولنورکه صو آتشه غالبدر ولکن صویه دخی ریح وریحه دخی
انسان غالبدر زیرا خانه‌لر او مقوله آفاتدن مصون اولمق ایچوندر
وموت دخی انسانه غالبدرکه دفعنه چاره یوقدر والله غالب علی امره
* وصلاة الرجل فی جوف اللیل * لرجلده ال عهد ذهنی ایچوندر

واناث دخی حکمده رجاله تابعلردر تنکیم (وکانت من القانتین) کاملات
وکاملینك تساویسنه اشارتدر وجوف لیل مجازدر زیرا جوف ارضه
کوره اسفل وچقور وانسانه کوره بطندر پس بوراده مراد
یا اثناسیدرکه کیجه اراسیدر قنغی جزئی اولورسه ویا آخریدرکه
سدس اللیلدر اکرچه افضل اولان نصف اللیله دك نائم وثلثنده قائم
وسدسنده ینه نائم اولمقدرکه حال داود وحال حضرت نبوتدر علیهما
الصلاة والسلام وجوفی اول لیله شامل قیلوب صلاة اولنه تعمیم
ایتمك صحیح دکلدر زیرا غیری احادیثده تقییداولندیغی اوزره تهجد
بعد المنامدر منام ایسه بعد العشادر صلاة اوابین ایسه بین العشائیندرکه
انك فضیلتی غیری اثرله ثابتدر وتهجد بعد المنام اولدیغی عصرتنه
بناءدرکه ثوابی دخی اکا کوره درکه انکیچون رجل ایله تعبیر ایتدی
زیرا بو مقوله کار جلیل رجولیت اهلندن صادر اولور کرکسه صورت
اناثده اولسون وبر دخی صلاة لیلك ممدوح اولدیغی مناجات باریدن
اوتوریدر مناجات ایسه مستجلب فیضدر ارباب حقایق ایسه اتفاق
ایتمشلردرکه اول لیلده فیض الهی ضعیفدر پس مقصود وسط
لیلدن صکره اولان مناجاتدرکه فیض قوی‌یه باعثدر انکیچون رب
العالمینك سماء دنیایه نزولی سحر اعلایه تخصیص اولنمشدرکه اولوقتدن
وقت ضحایه کلنجه مدد الهی کثیر وتجلیات الهیه وفیردر ودیمشلردرکه
برکیمسه حلب شاة قدر قائم وادنی الامر ایکی رکعت نمازله مناجیء رب باقی
ودائم اولسه فضل قیامله مستسعد اولوب قوام لیلدن یازیلور وشیطان
انك قولاغنه بول ایلمکدن قورتلور وبعض روایاتده من جوف اللیل
وارد اولمشدرکه من فی معناسنه‌در کما قال الله تعالی (ماذا خلقوا من
الارض) ای فی الارض مقصود صلاة لیل اطفاء خطیئه ایدر صدقه کبی
دیمکدر وهو الاظهر بو صورتده ماقبلی قرینه‌سیله خبر محذوف اولوب
وصلوة الرجل تطفئ الخطیئة ایضاً دیمك اولور وابن الاثیر جامع
الاصولده غیری خبر تقدیر ایدوب (وصلوة الرجل فی جوف اللیل من
شعار الصالحین) دیمشدر کرچه بو تقدیره ظاهرده قرینه یوقدر تنکیم

بو جهتدن بعض جهله جرح ایتمشلردر ولکن غیری حدیثدن
مأخوذدر نتکیم جامع صغیرده کلور (علیکم بقیام اللیل فانه دأب
الصالحین) ای عادتهم وشانهم وشعارهم وقرآنك بعضیسی بعضی
مفسر اولدیغی کبی حدیث دخی بویله در و بعضیلر دیمشلردر که
حذف خبر فضل کثیرنی اشعار ایچوندر یعنی (صلوة الرجل فی جوف
اللیل لاتعلم نفس ما اخفی لها) نتکیم مابعدی اکا قرینه در * ثم تلا *
یعنی بو بیاندن صکره رسول الله صلی الله علیه وسلم بطریق الاستشهاد
تلاوت ایلدی (تلاوت متابعة قرائتدر دراست کبی زیرا تلودندر که
تبعیتدر پس تلاوت قرائتدن اخصدر بوندن یعنی بیان اخیر
واستشهاددن فهم اولنور که صوم وصدقه دخی نافله یه محمول اولمق
اظهردر زیرا قیام اللیل والصلاة فی جوف اللیل تهجد ایله تفسیر
اولنمشدر تهجدك فرضیتی ایسه منسوخدر وآیت آتیه دخی اهل قیامی
مدحدر اگر فرض اولسه غیری اداتله تعبیر اولنوردی قال الله تعالی
(ومن اللیل فتهجد به نافلة لك * تتجافی جنوبهم قال الراوی حتی بلغ
یعملون * یعنی بو قولی آخر آیتنه دك تلاوت ایلدیکه بودر (تتجافی
جنوبهم عن المضاجع یدعون ربهم خوفا وطمعا ومما رزقناهم ینفقون
فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین جزاء بما کانوا یعملون) تجافی
تباعددر جنوب ضمله جنبك جمعیدر فتحله شق الانسان معناسنه در
مضاجع مضجعك جمعیدر فتحله مقعد وزنی اوزره موضع ضجوع
یعنی جنبی وضع ایده جك یردر مقصود فراشلردر (خوف غضبدن
وعدم قبول عملدندر وطمع ورجاء رحمتنه کوره در وانفاق واجب
وتطوعه شاملدر زیرا اوچ قسمدر بری نصابدن زکاتدر و بری فضلدن
مواساتدر (و بری قوتدن ایثاردر که بری عوامك و بری خواصك و بری
اخص الخواصك حالیدر وسورهٔ بقره ابتداسنده (ومما رزقناهم
ینفقون) دخی بویله در که صلاتدن صکره ذکر اولنمغله زکاة وصدقهٔ
نافله یه و بلکه بذل علم نافعه شاملدر زیرا نشر علم دخی انفاقدندر
شول جهتدنکه ارواحك اکا احتیاج تامی واردر (ونفس ملك تقرب

وبی ومرسله عامدر زیرا سیاق نفیده نکره واقع اولمشدر واخفا اولنان
جزانك اعلاسی رؤیتدر نتکیم قرة اعین اکا اشارتدر ولکن کاملره
کوره بطریق الاستحقاق وناقصلره نسبتله بطریق الفضلدر
وجزانك اخفا اولدیغی عملك جوف لیلده اخفاسنه ناظردرکه جزا
عمل جنسندندر ورؤیت کرچه موعود اولمغله معلومدر ولکن ظهوری
هرکسك قوة وضعفا بصیرتنه راجعدر و بو بابده علم کفایت ایتمز
بلکه جلیة الامر عینله ومشاهده ایله حاصل اولورکه بو معنی ناقصلره
کوره هنوز خفیدر وکاملره کوره دخی ظهور افزون اولمقده در
وقیام لیلده بو مقوله فضیلت عظمی اولمغله افضل النوافل وترکی
مکروه اولدی (فانتبه من السنة قبل ان تنقضی الایام والشهور
والسنة * ثم قال الا اخبرك برأس الامر * دلالتدن اخباره عدول
بطریق التفنندر وامردن مراد امر دیندر رأس بوراده اصل ومرجع
واعلی الشی معناسنه در نتکیم امرونهیده مرجع اهل بلد اولان کیمسه یه
رئیس دیرلر وبو معنی فارسیده دخی مستعملدر نتکیم سرور دیرلر
صاحب ریاست معناسنه زیرا سر ایله وردن مرکبدر که سر باش
ولفظ ور ذو معناسنه در وسر غلبهٔ استعمالله مقدم ومتبوع معناسنه
حقیقت منزله سنه وارمشدر سرلشکرده کی سر دخی تجوزا اول
معنایه درکه ریاست ومتبوعیت مراددر و بونده سرك شرفنه اشارت
واردر زیرا افاضل مشاعری مشتمل واحاسن اعضا وقوایی محتویدر
* وعموده * عمود شول خشبه درکه خیمه انك اوزرینه اعتماد ایدر
وانسانك النه آلوب اعتماد ایتدوکنه عمود دیرلر حدیدن اولسون
خشبه دن اولسون وعمود الصبح ابتداء ضوئیدرکه هیئتده حدیددن
عموده بکزر یعنی خیمه نك قیامی عمودی اوزرینه اولدیغی کبی دینك
قوامی دخی انکله در * و ذروة سنامه * ذروه ذال معجمه نك کسری
وضمیله و ذری ضمله اعلی الشیٔ معناسنه در (سنام فتحله دوه نك
اورکیجیدرکه ظهرنده مرتفع اولان نسنه در عجم کوهان دیر وسنم
دیرلر کتف وزنی اوزرینه عظیم السنام اولان دوه یه پس ذروة السنام

اورکیجك الٔ بوقاروسیدر * قلت بلی یارسول الله * بلی بالاده دز
نعم کبی * قال رأس الامر الاسلام * اسلام اظهار ایمان واقرار کلمهٔ
شهادتدر که احکام دینی اجرا اکا منوطدر نمازده اقتدا وموتنده
نمازی وقبور مسلمینده دفنی وعشر وزکاتله مطالبه اولنمسی واخذ
میراث وامثالی کبی نتکیم تفضیل مقام کذرایتمشدر بونده اسلام رأسه
تشبیهدن فهم اولنور که اسلام سائر اعمالدن اعضادن رأس منزله سنده
وایمان روح کبیدرکه باطندر وعمود وذروهٔ سنامله تشبیه عربك
اهل خیمه وارباب ابل اولوب ارالرنده شهرتنه بناءدر زیرا تشبیه جلی
نفسده اوقع وفهمده اسرعدر انکیچون هر خطاب قومك متفاهم
ومتعارفنه کوره‌در تا که مراد حاصل اوله * وعموده الصلوة * یعنی امر دینك
صلاتله قیام وارتفاع بولور بوسببدن صلاة ایچون قباب مرتفعه ومنارات
طویله بنا اولنه کلمشدر قال الله تعالی (فی بیوت اذن الله ان ترفع) وقال
تعالی (واذ یرفع ابراهیم القواعد) پس نمازك کندی نفسنده علوی که
معراج معنوی وتسبیح وتحمیدی مشتملدر صورتده دخی محلی اقامتنك
علونی اقتضا ایتمشدر الحاصل بیوت الهیه‌یی سائر بیوت خلقدن
تمییز ایتملودر انکیچون مکهٔ مکرمه‌ده کعبه شرفها الله اوزرینه مشرف
وعالی خانه بنا ایتمك مکروه ومنهیدر اکرچه زمانه‌ده دینلری خراب
اولنلر بیوت عالیه بنا ایتمشلردر وغیری حدیثده کلور (الصلاة عماد الدین
فمن اقامها فقد اقام الدین ومن هدمها فقد هدم الدین) بوراده عمادی
اساس معناسنه اخذ ایتمشلردر ولکن ظاهره مخالفدر زیرا اساس عمادك
غیریدر مکرکه عماد اساس منزله سنه تنزیل اولنه پس اساس رأس
الامر اولان اسلام وصلاة انك رکن اعظمیدر ورکنك انهداميله صورت
خانه خراب اولدیغی کبی ترك صلاتله دخی صورت دین خراب اولور
کرکسه تمل کبی اولان اقرار واعتقاد باقی اولسون * وذروة سنامه
الجهاد * جهاد ومجاهده استفراغ الوسع فی مدافعة العدو معناسنه‌در
یعنی طاقتی اولدوغی قدر اعداء دینی مدافعه ایتمکدر زیرا اصلاح عالم
ونظام احوال بنی آدم اکا منوطدر شول وجهدنکه استیلاء کفارله

شعائر دین معطل وامور معاش دخی مختل ومشوش اولور (وجهادك
ذروهٔ سنام اولدیغی زیاده علو وفضلیدر زیرا فتح الانبیاء زماننده
حراثت وختم الانبیاده علیهم الصلاة والسلام جهاد مقدمدر پس
بوامتك صنایع وحرفی ایچنده حراثت وزراعت جمله‌دن مؤخر وجهاد
عنوان الامردر زیرا جهادده ساحهٔ دین ودنیانك طهارتی واردر
زراعت ایسه امر معاشله تقید اولدوغندن دنائتدن وباطنی ما کولاتله
تجسسدن خالی دکلدر (بوندن فهم اولنور که قتلده عفو فضل
وقصاص امر دینی محافظه‌در واخذ دیت خساستدر پس علو همتی اولان
هر کارده دینی دنیا اوزرینه تقدیم ایدر (ودیمشلردر که صلاة فروض
اعیان وجهاد فروض کفایه دندر مکرکه نفیر عام اوله ومداد علمادم
شهدادن راجحدر زیرا علمدن افضل نسنه یوقدر انکیچون (وقل رب
زدنی علما) دینلدی (ومجاهده اوچ نوعدر اولکیسی عدو ظاهرله
مجاهده‌در که الی یوم القیام باقیدر وفی الحدیث (بعثت بالسیف) وجاء
ایضا (لی حرفتان الفقر والجهاد) پس حرفت نبویه جمیع حرف اوزرینه
راجح اولدیغی جهتدن معمول به اولمق لازم کلدی تا که متابعت درست
وتام اوله (وایکنجیسی شیطان و وساوسی ایله مجاهده‌در و ریاضت
واکل حلال انك اسباب قویه سندندر ونور معرفت رحمانیه مطارده
ظلمات شیطانیه‌ده کرچه ادخلدر فاما مقام معرفته وصوله دك ریاضت
ومجاهده لازمدر (واوچنجیسی نفس اماره ایله مجاهده وهواسنی هدایه
تبدیل ده مقاسات شدائددر که خلوت واکثار ذکر الله انك وسائلندندر
وبو اوچ نوع مجاهده ایله قرآنده امر ایدوب بیورر (وجاهدوا فی الله
حق جهاده) وحدیثده کلور (جاهدوا اهواءکم کما تجاهدون اعداءکم)
وینه کلور (جاهدوا الکفار بایدیکم والسنتکم) یعنی سیف وسنان
وحجت وبرهان وهجو اعداء رحمان ایله مجاهده ایدیکز نتکیم حسان
رضی الله عنه امر رسول الله صلی الله علیه وسلم کفار قریشی هجو وذم
ایدردی زیرا عند العرب جراحت زبان جراحت سیف وسناندن
بتردر نتکیم کلام امام علیده رضی الله عنه کلور (بیت) جراحات السنان

لها التيام) ولايلتام ماجرح اللسان * ثم قال الا اخبرك بملاك ذلك كله *
ملاك الامر كسرله وفتحله مايعتمد عليه منه وقوامه الذى ملك به
معناسنه تنكيم القلب ملاك الجسم ديرلر زيرا جسمك قوام وصلاح
وفسادى اكا منوطدر تنكيم بالاده شرح اولنمشدر يعنى امور مذكوره نك
جمله سنك معتمدى ومابه القوامى ندر سكا اخبار وافاده ايده يمى
بوراده كله ايله ذلك يى تأكيد عدم شمول احتمالنى دفع ايچوندر
* قلت بلى يارسول الله * نوالهٔ نصيحتدن سيرا ولمديغن بيانדر زيرا
صحابه نك حفظى غالب واستعدادى مزيدى جاذب ايدى واهل دنيانك
مال ومناله حرصندن انلرك علم وكماله حرصلرى زياده ايدى نيجه زياده
اولمسونكه درجات عاليه علم وعمله موقوفدر و برقومك متبوعى اعلاى
درجاتده اولوب كنديلر اسفل منازلده قالمق همتده دون اولمقدندر
حاشا كه عالى يه مقارن اولان سافله اوله زيرا بحكم الجوار مقتضاسى
علودر * فاخذ بلسانه * با زائده در لسان اغزده جارحهٔ مخصوصدر
وانك قوتنه دخى لسان ديرلر قال الله تعالى حكايةً عن موسى عليه السلام
(واحلل عقدة من لسانى) يعنى قوت لسانمدن عقده يى كيدر زيرا
بسته لك جارحه ده دكل بلكه انكله نطق حاصل اولان قوتده ايدى
قال الله تعالى (واختلاف السنتكم والوانكم) اختلاف السنه اختلاف
لغات واختلاف نغماتدر زيرا هر لسانك نغمهٔ مخصوصه سى واردركه
سمعله تميز اولنور وصورت مخصوصه سى واردركه بصرله تشخيص
اولنور ولغات يعنى انواع لسان يدى يوز يكدركه الله تعالى آدمه
عليه السلام تعليم ايدوب صكره نسلنه ميراث قالدى و بعضيلر ديديكه
بلسانه ده با اخذ كلمه سنك معناى تعلق تضمنى ايچوندر يعنى رسول الله
صلى الله عليه وسلم كندى لسانى امساك ايلدى و ياخود يديله اكا تعلق
كوستردى و بعضيلر لسان معاذى طوتمغى تجويز ايتديكى وهم
ومتعارفدن بعيددر * وقال كف عليك هذا * كف ضم كاف وتشديد
فا ايله امردر مد كبى كف دفع وصرفدر بوراده على عن معناسنه
مجاوزه ايچوندر قال الله تعالى (ومامن دابة فى الارض الاعلى الله رزقها

اى عن الله وشعرده كلور (اذا رضيت على بنو قشير) اى تجاوز عنى يعنى
آفت لسانى سندن منع ورفع ايله و ياخود كف ده معناى حبس تضمين
اولنمشدر اى احبس عليك لسانك ولاتطلقه على غيرك و بونده كف عليك
لسانك ديمكله اكتفا ايتميوب اخذ لسانله دخى اشارت قلديغى ذهنه
ايقاع وزياده تأثير ايچوندر زيرا فعل قولدن ارجحدر كما جاء فى الحديث
(صلوا كما رأيتمونى اصلى) يعنى صلوا كما قلت لكم ديميوب رؤيته
احاله قلديغى فعلك نفس تابع مقتديده ارجحيتنه بناءدر تنكيم شعرده
كلور (بيت) واذا المقال مع الفعال وزنته (رجح الفعال وخف كل مقال
ومثنويده كلور (پند فعلى خلق را جذاب تر) كه رسد در جان
هر باكوش كر) يعنى پند فعلى نك برفائده سى دخى بودركه اصم اولان
دخى منتفع ومستفيد اولور فاما صاغر هر قولله منتفع اولماز بلكه
شدت صوته محتاجدر ابكم اولان صممنه ايسه صيحه دخى كار ايتمز
وجناب نبوتك لسان خصوصنده اهتمامى امر لسانك شدت وصعوبتنى
اشعار ايدر انكيچون ملاكله تعبير ايلدى بو جهتدن حفظ لسان رأس
اولدى زيرا محفوظ اولميجق اعمال دخى باطله واجورى زائله اولور
* قلت يانبى الله * تفنن فى العباره مقوله سيدر اشارتدر كه رسوله نبى دخى
اطلاق اولنور اكرچه هر نبى يه رسول دينلز تنكيم فرقلرى مرور ايتمشدر
* وانا لمؤاخذون بما نتكلم به * واو محذوفه عطف ايچوندر اى نتكلم
وانا لمؤاخذون بجميع مانتكلم به پس مدار تعجب واستغراب مؤاخذه در
يوخسه تكلم دكلدر يعنى بز سويلردزده سوزلر يمزك جمله سيله مؤاخذه
اولنورمى يوز وجيعله قيد اولندى زيرا راوى آفات لسانله مؤاخذه
ثابت ايديكن بلمك بعيددر ولكن بو تقريرك مابعد كلامه مزيد ملايمتى
اولمز كما لايخفى على المتأمل وجائزدركه سائلك مساهله سنه محمول اوله
يعنى لسان براصغر جوارحدركه اندن صادر اولان نه اوله جق كه
عرصهٔ مؤاخذه اوله بو صورتده بيان آتى اكا موافق اولور ومؤاخذه
لفظنى تخصيص ايتديكى معناى مجازات ومقابله يه تنبيه ايچوندر
زيرا خلق نعم الهيه يى اخذ ايدرلر وشكر وثنا ايله مقابله ايتمزلر انكيچون

مأخوذ ومعاقب اولورلر * فقال ثكلتك امك * ثكلتك كاف اولينك
كسريله علم بابندندر اصل ثكل ضمله موت وهلاك وفقدان حبيب
ويا ولددر انك ايچون تاج المصادرده ديمشدر كه الثكل بى فرزند
شدن مادر يعنى انا بى ولد اولمق واوغلنى يارى قلمق پس ظاهرده
ثكلتك امك والده لك سنى فقدان ايلسون ديمكله دعادر تربت يداك
افتقاره دعا اولديغى كبى ولكن عرب بونلرى وقاتله الله ولا اب لك
وامثالى كلمات دعائيه نك حقيقت اصليه لرين مراد ايتميوب غيرى معنى
اوزرينه حمل ايتمشلردر معاتبه وانكار وزجر وذم وتعجب وتعظيم
الامر وحث على الشئ كبيكه بويله مواضعده حث وتحريض ايله محمول
اولمق ظاهردر * وهل يكب الناس فى النار على وجوههم * هل
برقاج معنايه كلور بوراده ماء نافيه معناسنه در (هل جزاء الاحسان
الا الاحسان) كبى پس استفهام تقرير ايچوندر يوخسه انكار ايچون
دكل (يكب فتحيله يمد وزنى اوزرينه مضارعدر مصدرى كب در كه
يوزى اوزرينه القا ايتمكدر بوراده تجريد طريقيله در كه اسقاط
معناسنه در (اكباب يوزى اوزرينه دوشمكدر كه امام بيهقى لازم ايله
تعبير ايلمشدر حتى حديثده (فاكبوا رواحلهم على الطريق) ده
كرچه روايت اكبوادر ولكن صواب اولان كبوادر الزموها الطريق
معناسنه ديمشدر پس مكب اسم فاعل اولمق اوزره ساقط على وجهه
واكب خر على وجهه ديمكدر كه لازمدر ولكن قاموسده ديمشدر كه
كبه قلبه وصرعه كاكبه وكبكبه فاكب وهو لازم متعد انتهى
ومعناى حديث ديمك اولور كه وجهنمده خلق يوزى اوزرينه
دوشورمز يعنى جهنم اهل جهنمه يوزلرى اوزرينه دوشرلر كه
سقوطك اقبحيدر زيرا احاسن اعضا يوزده در بصر وانف ولب
ودندان كبى ودنياده ضرب عنق ايله قتل اولنان كفارك عادتى بويله
خروردر كه وضع اصلبسندن خارجدر انكيچون انبيا عليهم السلام
بعض حالات وحيده استلقا ايدرلردى وامام محمدك دخى استنباط
مسائلده استلقا عادتى ايدى * اوعلى مناخرهم * راويدن شكدر

مناخر منخرك جمعيدر ميم وخاء معجمه نك فتحه لريله وياكسره لريله
ويا ضمه لريله انف معناسنه ونخرة الانف ضمله ثقبة الانف در يعنى
بورن دلوكى وانف تخصيص اولنديغى اول الوجه وصيانتنده اهتمام تام
اولدوغيچوندر * الا حصائد السنتهم * حصيده نك جمعيدر فعيله
بمعنى مفعوله در يقال حصد الزرع اذا قطعه وحصائدك اضافتى
اسم مفعولك فاعلنه اضافتى قبيلندندر الا محصودات الالسنة ديمكدر
واستثنا مفرغدر زيرا هل نافيه اولديغى سبق ايتدى تقديرى ديمكدر كه
مايكب الناس فى النار شئ من الاشياء الا حصائد السنتهم مقصود
تلفظ ايتديكى كلام قبيحدر كفر وكذب وشتم ولعن وقذف وغيبت
ونميمه وبهتان وامثالى كبى وبو كلام قصرى وحكم حصرى غالبيدر
زيرا حصائد السنه دن غيرى اعمال موجبه دخى واردر وناسدن
محفوظ ومعصوم اولنلر مستثنادر وبونده لسانى اوراق ديدكلرى آلته كه
انكله اكن بچرلر كه عرب اكا منجل دير منبر وزنى اوزره وانك مقولنى
اول آلت ايله مقطوعه تشبيه واردر زيرا حاصد اولان كيسه زرع
وشوكى قطعده تميز ايتديكى كبى قائل دخى فى المثل دلنه كلنى سويلر
وخير وشر ديمز حكايه ايلر وبوراده كبى حصائده نسبت ايتدوكى
مجاز دركه مسببنه اسناد قبيلندندر وفى الحقيقه فاعل الله تعاليدر
وبونده (الدنيا مزرعة الاخرة) مضمونته اشارت واردر زيرا دنياده
مزروع اولان خير وشرك اجر وجزاسى آخرنده محصود اولور وبعض
اعمال واردر كه بعض عوارض سببيله فنا بولور وبعضيسى حالى اوزرينه
قالور قال الله تعالى (منها قائم وحصيد) فافهم الاشارة من هذه العبارة

* الثلاثون *

ثلثون ملحقاتى جمعندندر اوچ كره اون ديمكدر عشرون ايكى كره
اون ديمك اولديغى كبى يوخسه ثلثه نك جمعى دكلدر والا طقوزه
ثلثون ديمك واوتوزه عشرون ديمك صحيح اولوردى وبردخى بودركه
جمعده تعيين يوقدر ثلثون واخواتى ايسه معانئ معينه يه دالدر
* ان الله فرض فرائض * فرض لغتده ايجاب وتقدير وقطع وبيان

ومفروض معنالرینه کلور بوراده معنای ایجاب انسبدر (فرائض
فریضه نك جمعیدر فریضه افتراضدن اسمدر که ایجاب معناسنه در
صکره مفترض معناسنه قلندی بعده معنای شرعی اسمه نقل اولندی
شرط اولسون رکن اولسون و یاخود فریضه صفتدر مفروض
معناسنه وتا اسمیته نقل ایچون علامتدر تأنیث ایچون دکل پس
مذکره صالح اولورذات وعلامه تاری تأنیثدن منسلخ اولوب مذکره
اطلاق اولندیغی کبی (فرض ایکیدر بری قطعی الثبوت والدلاله در
محکم کتاب ومتواتر سنت واجماع امت کبی انکیچون منکری کافر وتارکی
معاقب اولور زیرا هم اعتقادا وهم عملا فرضدر و بری قطعی الثبوت
وظنی الدلاله در مؤلات کبی مثلا لفظ قرء کبیکه عند الحنفیه معنای
حیض راجحدر یوخسه مقطوع دکلدر ومسح مقدار معین کبی واکا
فرض ظنی دیرلر که فرض قطعی کبی فاعلی مثاب وتارکی معاقب ولکن
منکری اکفار اولنماز بلکه تفسیق اولنور زیرا عملا فرض واعتقادا
دکلدر دلیل ظنی ایله ثابت اولان نسنه یی ایسه عدم اعتقاددن کفر
لازم کلمز الحاصل فرضیت اعتقاده دلیل قطعی لازمدر انکیچون
دیدیلرکه رؤیت امور اعتقادیه دن دکلدر زیرا اختلافیدر اکرچه
عند اهل السنة متفق علیه در (بعدذا شعب ایمان یتمش بابدن
زیاده درکه فعلی وترکی مشتملدر وفعل وترك فرائضدندرکه فعلی
یعنی عمل مأموراتدن وترك منهیاتدندر یعنی ترك تعلق ایدن نسنه منهی
عنهدر پس شعب ایمان وفرائضدندر شهادت بالتوحید وصلاة
وزکاة وصوم وحج وجهاد ووضوء وغسل من الجنابة وغسل
یوم الجمعة وصبر وشکر وورع وحیا وامان ونصیحت وطاعة اولی
الامر وذکرالله وکف اذی واداء امانت ونصرت مظلوم
وترك ظلم وترك احتقار وترك غیبت وترك نمیمه وترك تجسس واستیذان
وغض بصر واعتبار وسماع الاحسن من القول والدفع بالتی
هی احسن وترك الجهر بالسوء من القول وکلمة طیبة وحفظ الفرج
وحفظ اللسان وتوبه وتوکل وخشوع وترك اللغو والاشتغال

بمالایعنی وترك مالایعنی وحفظ العهد والوفاء بالعهود والتعاون
علی البر والتقوی وترك التعاون علی الاثم والعدوان وتقوی وبر
وقنوت وصدق وامر بالمعروف ونهی عن المنکر واصلاح
ذات البین وترك افساد ذات البین وخفض الجناح ولین وبر الوالدین
وترك العقوق ودعا ورحمة بالخلق وتوقیر کبیر وقیام بحدود الله
وترك دعوی الجاهلیة وتودد وحب فی الله وبغض فی الله وتؤده
وحلم وعفاف وبذاذت وترك التدابر وترك التحاسد وترك التباغض
وترك التفاحش وترك شهادة الزور وترك قول الزور وترك الهمز
واللمز والغمز وشهود الجماعات وافشاء السلام والتهادی وحسن الخلق
وحسن العهد وحفظ السر والنکاح والانکاح وحب الفأل
وحب اهل البیت وحب النساء وحب الطیب وحب الانصار
وتعظیم الشعائر وتعظیم الحرمات وترك الغش وترك حمل السلاح
علی المؤمن وتجهیز المیت والصلاة علی الجنائز وعیادة المریض
واماطة الاذی وان تحب لکل مؤمن ما تحب لنفسك وان یکون الله
ورسوله احب الیك مما سواهما وان یکره ان یعود فی الکفر وان تؤمن
بالله وملائکته وکتبه ورسله وبکل ماجاءت به الرسل من عند الله
و بونلرك امثالی افعال وتروك که کتاب وسنتده امر اولنمش وحث
وتحریض قلنمشدرکه کیمی فروض عین وکیمی کفایه وکیمی مندوباتدندر
وجمیع افعال وتروکده قربت الی الله نیت ایتملودر ولاخیر کثیر فوت
اولور مثلا کرچه تروکده اوزرندن ساقط اولمقده نیته محتاج دکلدر
ولکن ترکله مأمورم دیو قصد قربت ایتمکده اجر واردر افعالده کی
نیت کبی پس اجر نیته منوطدر هرنه مقوله عمل اولورسه وهواجدر
بالاخذ والعمل بل اوجب بالنسبة الی من یعرف النظام والخلل
فلا تضیعوها (فرض قطعی وفرض ظنینك هر بری اوزرینه تفریعدر
(لاتضیعوا تشدیدله نهیدر تضییعدن وتخفیفله اضاعتدن اولمق دخی
جائزدر ولکن مقامه انسب اولان اولکیدر زیرا فرائضده کثرت اولمغله
صیغهٔ کثرت مناسبدر زیرا هر بری مقابله سنده براضاعتدن نهی اولنور

(ضياع هلاك وتلفدر برنسنه‌يى اضاعت ايتمك مهمل قومقدر (معنى
ديمكدركه پس سز اول فرائضى متروك ومهمل قومايوب استعمال
واقامت واحيا ايديكوزهرنه مقوله فرض اولورسه تنكيم دينك كهنه‌لكى
اهمال وتجددى استعماله‌در والادين فى نفس الامر ضياع وكهنكى
وتجددن بريدر فاعلم ذلك (وفرائضك افرضى ترك تعلقات ماسوادر
يعنى رنك تعلق قبول ايدن امورك نقشنى دلدن ازاله وعالم تفريده
وصولله علم وعيندن بالكليه انقطاعدر اكرچه بو فرض ابطن البواطن
دركه ارباب ظاهره كوره انكله قيام ايتمك جائز دكل بلكه ممتنع كبيدر
مع هذا جميع فرائض عبدى مولايه تقريب وغيريدن قطع ايچوندر
فافهم جدا * وحد حدودا * حد اصلنده ايكى نسنه‌يى برى برندن تمييز
ايچون وضع اولنان حاجزدركه لسان تركيده اكا سينوردير لر حد المزرعة
وحد الحديقة وحد الدار وامثالى كبى فلان حدنى الماز ديدكلرى كندنى
آخردن تمييز ايدن مرتبه‌يى تجاوز ايدر ودائره‌سندن چقار ديمكدر پس
حدده منع معناسى واردر انكيچون حد الخمر دينلدى زيرا متعاطيسنى
وغيريى معاوده‌دن منع ايدر محادده ممانعه‌در (حدود الله احكام
الهيه‌دركه فرض وحرام وكراهت وندب واباحتدر پس وحد حدودا
تعميم بعد التخصيص‌در زيرا حدودده فرائض وغيرى داخلدر
معنى ديمكدركه دخى الله تعالى حدود شرعيه وضع وتعيين ايلدى
وحلال وحرام اراسنده سينورلر قودى وهر شيئك حدنى بلدرديكه
اندن اوته‌سنه تجاوزه اذن ويرمدى * فلا تعتدوها * پس سز نفس
وشيطان وهوى وشهواته تابع اولوب حدود الهيه‌يى ماوراسنه كذر
ايتمكوز والا مخالفت حق سببيله معذب اولورسز (اعتداء مجاوزة الحق
معناسنه‌در زيرا عدو وتجاوز ومنافات التيامدر (سؤال اولنورسه كه خمرك
حدى اربعين ايكن حضرت عمر رضى الله عنه نه معنادن جلد ثمانين
ايلدى كه ظاهرا حدسنى تجاوزدر جواب بودركه خلافت عمرده شارب
الخمرك كثرتنه بناء بطريق الزجر زياده قلدى مع هذا سنت خلفايه
دخى اقتدا لازمدر و حضرت علينك كرم الله وجهه حد خمردن

هلاك اولانه ديت ويردم ديدوكى مافوق الاربعينه كوره‌در زيرا
حددن هلاك اولان كيسه‌نك دمى هدردر (وحضرت عمر حد زناده
اوغلى شحمايه جلد تسعين‌ده هلاك اولنجق اون جلد دخى ميتنه ضرب
ايتدوكى اجتهاد طريقيله‌در پس ميته ضربله تعدى ايتمش اولماز
* وحرم اشياء فلا تنتهكوها * انتهاك برنسنه‌نك حرمتنى كسر
ايتمكدر يعنى برنسنه‌يى حلال اولميان وجهله تناول‌در يعنى
الله تعالى نيچه اشيايى تحريم ايلدى كرك حرمت قطعيه وكرك
كراهت تحريميه ايله پس سز اول محرمات ومكروهاتك پرده‌سنى
خرق ايدوب خلاف شرعله تناول ايتمكوز پس فرضده قطعى وظنى
داخل اولديغى كبى حرامده دخى داخل اولدى زيرا كراهت تحريميه ايله
مكروه اولان نسنه‌يه حرام دنمليوب مكروه اطلاق اولنديغى دليلى
قطعى اولمديغى ايچوندر بوندن ايسه عدم اجتناب لازم كلمز بلكه
حكمده حرام قطعى كبى اولور اكرچه منكرى كافر اولماز وبعض ائمه
حرام لفظنى دخى اطلاق ايتمشلردر لحم حمار كبى سؤرهره تنزيهيدر
وبو مقامك بعض تفاصيل واختلافاتى كتب فقهيه‌دن طلب اولنه
* وسكت عن اشياء * يعنى نيچه اشيادن سكوت ايدوب عن اصل
ذكر ايتمدى وذكر ايتديكنك دخى حقنده بيان ارسال ايدوب حدوددن
برحدده ادخال ايتمدى بلكه اجمال وابهام اوزرينه ترك ايتدى وسكوت
اكرچه ترك كلامه مختصدر ولكن خصوص اوزرينه ترك وعدم
ذكردن مطلقا ترك كلام لازم كلمز پس بو مقوله سكوت كلام حقى منافى
دكلدر بلكه حق على الدوام متكلمدر * رحمة لكم * يعنى سكوتى سزه
مرحمتدن اوتوريدر زيرا تكثير حلال وحرامده اختلال وضيق حال
واردر بوامتدن ايسه اصر مرفوعدر بو معنادن (بعض كبار اوليا
بيوردىلركه اجتهاد ائمه‌يه سوزيوق ولكن التزام مذاهب ايدنلر
تضييق ايتديلر زيرا ملتزم اولمسه صدر اولده‌كى كبى امردين موسع
وبى حرج اولوردى فافهم جدا وحديثده كلور (بعثت بالحنيفية
السمحة) يعنى ملت احمديه توحيدده حنيفيه‌دركه شركدن بريدر

وعملده سهله درکه ادیان سائره کبی دکلدر * غیر نسیان * یعنی حق تعالی ناسی اولمدیغی حالده زیرا نسیاندن منزهدر قال الله تعالی (وما کان ربك نسیا) پس سکوتی نسیاندن دکل بلکه حکمتندر نسیان ذهولدرکه برنسنه نك قوت مدرکه دن زوالیدر اکر تعمددن ناشی اولوسه مذموم والا معذوردر نتکیم حدیثده کلور (رفع عن امتی الخطاء والنسیان) * فلا تبحثوا عنها * بحث کشف وطلبدر یعنی امور مسکوت عنهانك نفسندن واحوال واحکامندن تفحص وتفتیش ایتمکوز بلکه حالی اوزرینه ترك ایدیکوز زیرا کاه اولورکه سؤال شدت حاله مؤدی اولور تجره (اکل عام) کبیکه اکر مقابله سنده نعم دینلسه ایدی هر سنه حج فرض اولوردی وعسرت عظیمه اولمغله عهده سندن کلمز قالوردی ودیدیلرکه برنازله ده قبل الوقوع سؤال جائز دکلدر وقبل ورود الشرع دخی حکم یوقدر بو جهتدن علما اختلافه دوشوب کیمی اشیاده اصل حرمت وکیمی اباحتدر دیدی ولکن ظاهر اولان بودرکه اشیاء نافعه ده اباحتدر مطلقا دکل اکرچه نافع وضاری تشخیصده قادر اولمیانلر نیجه هذیانلر ایتدیلر ویدیلر وایچدیلر وطائفهٔ ظاهریه بو حدیثك ظاهری ایله عمل ایدوب قیاسی رد ایتدیلر زیرا قیاس مسکوت عنه دن بحثدر بو ایسه منهیدر (جواب بودرکه اجتهاد علمایه تأخیر اولنمشدر تاکه مأجور اولالر وبر دخی زمان وحی ده بحث ممنوع ایدی انکیچون بیوردر (اترکونی ما ترکتکم) یعنی بحث وطلب وتفتیشدن اوامر ونواهی وحل وحرمت زیاده اولوب امته حرج لازم کلوردی اجتهاد ایسه بویله دکلدر بلکه انکله ثابت اولان امر ظنیدرکه قطعی یه کوره انده سهولت واردر وبونده اشارت واردرکه حکمت مسکوت عنهادن دخی سکوت ایتملودر زیرا هرکس سخن شناس واسرار دان دکلدر انکیچون ابن عباس رضی الله عنهما بیورمشدرکه (ابهموا ما ابهم الله وفصلوا ما فصل الله) بو بیه دندرکه اهل الله بری برینك رازنی ستر ایدرلر وکندی خاصه لری اولان معنی خود مستور اولمقده اشد واقوادر بو جهتدندرکه طائفهٔ ملامیه دیرلر زیرا ظاهرده عوام ناس ایله برابر

ومستور اولدقلرندن نفس اندن حظ ایتمز بلکه کندی کمالات وکراماتن اظهار وجذب قلوب والتفات ناسه طالبدر ایمدی عارف ایسك سرکی نادانندن حفظ ایله تاکه خلق سنی ملامت ایتمسون کرکسه نفسك ملامت اتسون

* الحادی والثلثون *

اصلنده الواحد والثلثوندرکه واحد اول عدد الحسابدر یعنی حادی اصلنده واحد ایدیکه واو موضع داله نقل اولنیجق الف ایله ابتدا متعذر اولمغله حا والف اوزرینه تقدیم اولنوب حادو اولدی صکره واو یایه قلب اولندی غازی کبی ودیمشلردرکه نسقده اکثر اولان احد وعشرون احد وثلثون دیمکدر واحد دیمك اقلدر * جاء رجل * بو رجل کیم اولدوغی تعیین اولنمامشدر ظاهر بودرکه یا بلاد بعیده دن ویا اهل بادیه دندرکه اعراب دیرلر * الی النبی صلی الله علیه وسلم فقال یا رسول الله دلنی * دلك ودلالت ضمه لر ایله امر در مصدری دلالتدر ارشاد معناسنه ودلیل مرشد ومابه الارشاد در یعنی دلیل دالك مبالغه سیدر عالم علیم وقادر قدیر کبی صکره مصدر له تسمیه ایدوب دلیله دلالت دیدیلر پس دلالت ما یتوصل به الی الشی دیمك اولدی الفاظك معانی یه واشاراتك مشار الیهه دلالتی کبی وجمیع اشیا بو اسلوب اوزره فی الحقیقه دلالاتدر ودلالت ایله امارتك فرقی بودرکه دلیل ودلالت موجب علم وامارت فقطله ظنی اولان یرده مستعملدر انکیچون اشیایه دلائل الهیه دیرلر زیرا صانعه ووحدت وجودینه وکمالاتنه دلالتی قطعیه در نتکیم کتاب الهی حقنده کلور (لا ریب فیه * علی عمل * مقصود بر عمل جامعه ارشادی طلبدر نتکیم تقسیم محبت اکا دالدر واول عمل جامع زهددر اکرچه متعلقنده تعدد واردر وعمل قصدی اولان فعلدر وفعل اعمدر * اذا عملته احبنی الله واحبنی الناس * جملهٔ شرطیه عملك صفتیدر الله تعالینك محبتیله مراد میل منعو یدرکه واحدیت اسمائیه یه راجعدر زیرا احدیت ذاتیه یه کوره الله تعالی غنی عن العالمیندر وبو محبتك مرتبهٔ شر یعتده ثمره سی عبده ارادت ایصال خیردر وحقیقتده حق عبدك صفات کونیه سیله ظهوردر

زيرا بو صورتده عبد محبوب اولمش اولور وعبدك حقه محبتى ارادت
طاعتدر وحقيقتى عبدك مظهر حق اولوب صفات وجوديه سبله
بروزيدر زيرا بو صورتده حق محبوب اولور پس محبتده حقدن عبده
نزول وعبددن حقه عروج واردر ونزول جهتندن محبتك غايتى معرفت
وعروج يوزندن معرفتك نهايتى محبتدر انكيچون عارف اولمدقجه
محبت حقيقيه اولمز محبت كمالات الهيه يى معرفتدن ناشيدر كه كمال
محبوب بالذاتدر وناسك محبتى ايكى وجهله در برى روح حيوانى ده يعنى
شهواتده اشتراك ايلمه دركه انجامى نكاح وازدواجدر و برى حب
روحانيدركه اخلاقده برى برينه تشبه وايصال خير وشفقتدر بوراده
محبت ناسدن مراد بو محبتدر زيرا حب طبيعى اهل دنيايه كوره در
انك ايچون اهل دنيا آخر برى برلرندن تبرى ايدرلر شول ازدواجدن
صكره برى برلرندن تبرى ايدن فاعل ومفعول كبى زيرا بعد الانزال
تقبيل ومعانقه يى داد اولور * فقال ازهد فى الدنيا يحبك الله *
يحبك جواب امر اوزرينه مجزومدر و بوندن فهم اولنوركه زهد
مقامات عاليه دندر زيرا محبت الهيه يه سببدر فقال ضميرى رسول اللهه
صلى الله عليه وسلم راجعدر ازهد كسر همزه ايله امردر منع وسمع
بابندن قال الراغب الزاهد فى الشئ الراغب عنه والراضى منه بالزهيد اى
بالقليل و فى القاموس التزهيد فيه وعنه ضد الترغيب يعنى زهد فى
وعن كلمه لريله اعراض وعدم اراده معناسنه در وقال المطرزى زهد
فى الشئ وعن الشئ زهدا وزهادة اذا رغب عنه ولم يرده ومن فرق بين
زهد فيه وعنه فقد اخطاء وفتوحات مكيه ده كلور كه زهد امساكى مباح
اولوب يدنده بولنان دنيايى تركدر پس بوندن فهم اولنوركه حرام
وشبهه يى ترك ايتمك تقوى وورعدر بو خسه زهد دكلدر وكذلك يدنده
موجود اولميان نسنه ده زهد اولمز اكرچه بعض اهل ظاهر اولور ديو
زعم ايتديلر ولكن فى المثل درياده بالق صاتمق كبى برنسنه اولور اكرچه
عهدنه قوى ووفادار اولنلره كوره بعيد دكلدر كه انلره كوره موجود
ومفقود بردر بلكه بعض اهل الله عين ثابته سنك الى يوم القيام واقع

اوله جق احوالنى مكاشفه ايتمشدر وديمشلردركه قليل دنيا انسانى
زهددن اخراج ايتمز ونصابدن آشغه سى قليلدر پس اهل نصاب زاهد
اولمز زيرا مالك وغنى در و بلكه اكامل اصلا برنسنه يه مالك اولمزلر
واكر مالك اولسه لر ملكلرندن اخراج ايدرلر حتى قميص ورداء وجامه لرين
بله بر معتمدلرينه هبه ايدوب اندن استعاره ايله انتفاع ايدرلر زيرا
وارلق وتصرف فى الحقيقه الله تعالى نكدر وكتب احاديثده كلوركه
ترك جماع زهددن دكلدر زيرا حضرت على كرم الله وجهه ازهد
الصحابه ايكن درت منكوحه واون طقوز سريه سى يعنى اوطه لق
تعبير ايتدكارى جاريه لرى وار ايدى وسيد الطائفه جنيد بغدادى
دير ايديكه (انى احتاج الى امرأة كما احتاج الى الطعام) وقوت رجوايتدن
اونورى قطب الوقت كثير النكاح در وزاهدك محبوب الهى اولديغى
بودركه الله تعالى دنيايى خلق ايده ليدن برو يوزينه نظر ايتمشدر
واكا بغض ايلمشدر وصدر انسانى محل تشريع ايدوب قلبنى كندينه
تفريغ ايچون خلق ايتمشدر انكيچون قرآنده كلور (ما جعل الله لرجل
من قلبين فى جوفه) يعنى بطن انسانده قلب براولمق وحدت وجودله
متصف اولان حقه مستوى اولمقدندر پس سلطان ايچون وضع
وبنا اولنسان سرايه اغيار قوندرمق روا دكلدر الحاصل الله تعالى
محبتده شركتى قبول ايتمز زيرا غيوردر بو جهتدن ترك اغيار ايتمدكجه باره
دعواى محبت درست اولمز وحديث معراجده كلوركه (قال الله تعالى
يا محمد انا وانت وما سوى ذلك خلقته لاجلك فقال عليه الصلاة
والسلام فى الجواب انت وانا وما سوى ذلك تركته لاجلك) سؤال
اولنورسه كه اشيا اسمادر ودنيايه قدومدن مراد اشيا يوزنده اسمايى
مطالعه وحقائق كونيه والهيه ايله تحقق در پس مراى حق اولان
اشيا نوجهله مبغوض اولور جواب تنفير اولنسان تعلق دنيادر
يوخسه اعيانى دكل فافهم جدا (سؤال اولنورسه كه دنيا ندر جواب
بودركه دنيا اغراض زائله ولذات فانيه دركه اولى سماء سابعه نك
مقعرندن اعتبار اولنور وآخرى تحت الثرى دركه بو جمله يه عالم كون

وفساد ديرلر ودنيا تخصيص اولنديغى معظم حجاب اولمغله در
والا جميع ماسوى حقه پرده در كرك علوى وكرك سفلى زيرا
افعال الهيه صفاته وصفات دخى ذاته حجابدر واون سكز بيك
عالم ويتمش بيك پرده ديدكلرى اسما وصفاته داخلدر پس مقامات
سلوك ظلمت ونور ودنيا وآخرت پرده لرندن خالى دكلدر و زاهدك
آخرتى عارفك دنياسيدر وعلم ظاهر وباطن دنيا وآخرت كبيدر
پس زهد عابد ترك دنيا و زهد عارف ترك ماسوادر وهرنه كه عبدله
مولى ميانندە حجاب اوله اكا شيطان ديرلر ابيض واسودى اولور
عارفلر بيلورلر لسانه وقلمه كلمز زيرا اكثر ناس قابل خطاب دكلدر
(وبركيمسه دنيايى عن اصل ترك ايتمك فعل خير ايچون طلب
دنيادن خيرلودر زيرا صوفى ابن الوقتدر كه حكم وقته تابعدر پس
خير ايچون تحصيل ماله مأمور دكلدر بلكه (الخير مااختاره الله)
موجبجه اختيار حقه تابع اولمق كركدر يوخسه كندى ارادت
واختياريله دور ايتمك محض تنزلدر * وازهد فيما عند الناس يحبك
الناس * ماعند الناسدن مراد مال وجاهدر يعنى خلقدن هر وجهله
مستغنى اول ومالارينه ومرتبه لرينه التفات ايتمه تاكه انلر دخى سكا محبت
ايدوب بغض وعداوتدن خلاص اوله سن زيرا طباع ناس حب دنيا
اوزرينه مجبوله در پس بركيمسه يه محبوبنده منازعه ايتسه لر اكا بغض
ايدرلر والتفات ايتميوب كندى حاللرنده اولسه لر اكا محبت ايلرلر
نظر ايله كلابه كه بر جيفه اوزرينه مجتمع اولسه لر ارالرنده نوجهله برى
برلرى اوزرينه هجوم واقع اولور همان كار (خل الديار ومافيها الاهلها
وقنجه جيفه يى كلابه تخليه ايدوب دنيايه دخى حبلك على غاربك ديو
كشاد و برمكدر (سؤال اولنورسه كه نيجه انبيا وخلفاء ضابط دنيا
وحاكم خلق وانس وجن اولديلر بو مقوله تسخير زهده مانع دكلميدر
وشداد وجمشيد وفرعون وبخت نصر و بونلرك امثالى اعدانك
قبول ايتدكلرى دنيايه ندن اقبال كوستر ديلر حتى نيجه سى بو معنى ايچون
استشهاد اولندى حضرت عثمان وعلى وامام حسن رضى الله عنهم

ونظائرى كبى جواب بودر كه بونلر دنيايه تنافس طريقيله دخول
ايتمديلر بلكه امر حقه تابع اولوب اصلاح عالم ايچون اسم ظاهر ايله
ظهور ايتديلر بو جهتدن بونلر فى الحقيقه اهل تجرددر كه آلايش
دنيادن پاكلردر انكيچون حضرت داود وسليمان عليهما السلام
كسب يدلريله تعيش ايدرلر وملك ودولته التفات ايتمزلردى بو سببدن
دنيايى خلافة ونيابة ضبط ايتديلر ومعناده درويشلكلرى باقى ايدى
پس شونلركه ظاهرلرى درويشدر كه دنيايى كوردكده نوجهله
اقبال ايده جكلرن بلمزلر انلر ارباب عرفان اراسنده اهل ايمان ميانندە
منافق كبيدر (نسأل الله العافية من الامراض القلبية والقالبية
ونعوذ به من شرور الطباع الدنية والنفوس الابية (سؤال اولنورسه كه
آخر ما يخرج من رؤس الصديقين حب الجاه نه معنايه در (جواب
بودر كه حب جاه اكر نفسانى اولورسه اندن خلاصك صعوبتنه
اشارتدر زيرا آخريتله متصفدر واكر رحمانى اولورسه يخرج بظهر ايله
تفسير اولنور بو صورتده مراد اسم ظاهر ايله ظهور اولور زيرا
انسان كامل جمله اسمايى قابلدر وجاه عند الناس مقبول اولمقدر
كرك مناصب ومراتبدن برنسنه صورتنده اولسون خلافت خلفا كبى
وكرك اولمسون زيرا ظهور منصبه منوط دكلدر على الخصوص
بو اعصارده اهل منصب اولمق طريقتدن عدولدر مثلا شيخ اولان
كيمسه مفتى وقاضى اولماز زيرا درويشلكى منافيدر ولكن بكار وسائر
ارباب مناصب زهد وتجرد اختيار ايدوب ابراهيم بن ادهم كبى درويش
اولورلر زيرا طريق تركك مانعى يوق وبو آنه دك سالكى چوقدر فاعرفه

* الثانى والثلثون *

* لاضرر ولاضرار * لانك خبرى محذوفدر لاضرر فى ديننا وشر يعتنا
ولاضرار ديمكدر (ضرر فتحله نفعك ضديدر مضرت كبيكه عجم
كزند دير واحددن اولور زيرا ثلاثيدر وضرار كسرله مضاره
معناسنه دركه اثنيندن اولو زيرا مزيددر و بونده لا نفى ايچوندر
وجائزدر كه نهى معناسنه محمول اوله پس ديمك اولور كه مؤمن اولان

کیمسه‌اخوان مؤمنین‌دن وانلرك حکمنده‌اولان معاهد واهل زمتدن
برکیمسه‌یه ابتـدادن ضرر ویرمسون حقنی نقص ایتمکلـه وجزا
طریقیـله دخی ضرر ویرمسونکه ضار اولانه ادخال ضرردرکه
اکا اضرار دیرلر زیرا بومقوله معامله بزم دینمزده و شریعتمزده
یوقدر وانك صاحبی بزدن دکلدر بلکه عفو ایلیه نتکیم حدیثده
کلور (واحسن الی ماساء الیك) واکر معاقبه ایدرسه مثلی ایله‌مقابله
ایلیه نتکیم قرأنده کلور (وان عاقبتم فعاقبوا بمثـل ما عوقبتم به)
(وبعضیلر دیدیلرکه ضرر اودرکه غیره ضرر ایلدسن منتفع اوله سن
وضرار اودرکه منتفع اولمیاسن پس مفالبـه مبالغه ایچون اولور
(وبعضیلر دیدیلرکه ایکیسی برمعنایه درکه ثانی اولی تأکیددر
بوصورتده مزید ثلاثی معناسـنه اولوب ضاره ضره دیمك اولور
جاذبت الثوب وسافرت وامثالی واحده محمول اولان کلمات کبی ولکن
بعیـددر زیرا تاج المصادرده (کلور الضر والمضرة والضرار
کزند کردن والمضارة والضرار یکدیکر خلاف کردن پس کلام
جامع نبوی‌یی تأکیده حمل ایتمك بعیددر (وبونده کندی نفسنه اولان
ضرر دخی داخل وشرعله اولان اضرار خارجدر یعنی کندی نفسکزه
وغیره ادخال ضرر ایتمکوز مکر اذن شرعله اوله حدود وعقوبات کبیکه
فی الحقیقه ضرر دکل بلکه عالمه انفسا وآفاقا نفع محض وفائده کلیه‌در
(وبوحدیثك ظاهری انواع ضرری بالکلیه تحریمدر مکرکه دلیل ایله
مستثنی اوله زیرا نکره سیاق نفیده واقع اولمشدر ومضارده اصل اولان
تحریم ومنافعده اباحتدر وفقهده کلورکه (لایقتل الحیوان الالجلب
المنفعة اولدفع المضرة) مثلا دودالقزکه ایپك قوردی دیدکلریدر
قتلی مشروعدر زیرا قتل اولنمدقجه نسیجندن انتفاع اولنماز وحیوانات
وطیورمأکوله ذبح اولنور زیرا لحمی ایله انتفاع ایتمك اکا منوطدر وزنبور
عسل قتل اولنور اکر بلاقتل اخذ عسل ممکن دکل ایسه والاّ مکروهدر
وکلب عقور وحیوانات وطیور مفترسه وجارحه قتل اولنور زیرا ضرر
یینی واردر حتی بعضیلرینك قتلی مؤکددر حیـه وعقرب وفاره

وامثـالی کبی زیرا (کل مضر یقتل) فحواسنجه بریرده که انسان مکرم
دفع ضرری ایچون قتـل اولنمق جائز اوله سائرلر بطریق الاولی‌در
ودیمشـلردرکه برکیمسه جارنه ضرر ویرر وجهله رفع بنـا ایلسه
منع اولنور نظرایله‌که منارهٔ حادثه‌دن منع اولنور اطرافنـده اولان
بیوته اشرافی اوله‌جق مع‌هذا اذان وصلاة شعائردیـندر پس بیوت
غیره اطلاعه سبب ویا فوائد جاره مانع اولان رفع بنـادن بطریق
الاوجب منع اولنور (وفوائد دیدکلری ضوء کبیکه حوائج اصلیه‌دن
وشمس وریح کبیکه حوائج زائده دندر ولکن حوایج اصلیه حکمنده‌در
زیرا ریح نفس رحمانیدرکه قوت حیـات انکله‌در وشمسك حرارتیله
ضوء کبی انتفـاع اولنور خصوصا که ایام شـتاده فقرایه لباس کبیدر
وبعض فوائد دخی واردرکه اکا منوطدر مثلا ثیاب مغسوله‌یی تجفیف
وامثـالی کبی الحاصل حق جاری من کل الوجوه محافظه لازمدر زیرا
مواقف قیـامتدن برموقف عظیم دخی اندن سؤال ایچون معیـندر
ویوم قیـامتده شر النـاس خلق انك ضرر وشرندن حذر
ایتدکلری کیمسه‌در والله حافظ العبـاد من شرور اهالی البلاد

* الثالث والثلثون *

* لو یعطی الناس * صیغهٔ مجهول ومفعول ثانیسی جزاء قرینه سیله
محذوفدر تقدیری لو یعطی الناس اموال النـاس ودماءهم دیمکدر
* بدعواهم * دعوی دعادندر طلب معنـاسنه شرعده شول قوله
دیرلرکه انکله غیراوزرنده اولان حقك اثباتی طلب اولنور یعنی اکر
خلقه دعوای مجرده ولزوم حقله اخبارلریله مدعی علیه انی تصدیق
واعتراف ایتمدن ومدعینك بینه سی اولمدن اموال ودماء ودیات اعطا
اولنسـه ایدی * لادعی رجال اموال قوم ودماءهم * رجالده
تنکیر تکثیر ایچوندرکه رجال کثیرون دیمکدر نتکیم قرأنده
کلور (فقد کذبت رسل من قبلك (ای ذو عدد کثیر) وقومك تنوینی
دخی بویله‌در زیرا مدعینك کثرتی مدعی علیهك کثرتنی مستلزمدر
قوم اصلنده رجالدرکه رجل انسانده ذکوردر ولکن نساء حکمنده

انلره تابعلردر پس لادعی رجال ونساء دیمك اولور ودماء دمك جمیدر
قان معناسنه که عجم خون دیر بوراده قصاصه ودیته شاملدر دمایی
تأخیر ایلدی زیرا خصومت اموال اکثردر وخصومات دماءدن دخی
فرض غالب مالدر خصوصا که مدعی فقیر اوله وادعاء مالدن ادعاء
تقسمه ترقی واردر زیرا خطر نفس خطر مالدن فوقنده ودماء امر هائل
اولدیغنـه دخی تنبیهدن خالی دکلدر فاعرف یعنی ارباب خصومتدن
چوق ذکور واناث چوق قومك مماللرینی ودملرینی طلب ایدرلردی
وبین الناس عداوت عظیمه یه باعث اولدیغندن ماعدا حرج وزحمت
ظهور ایدردی بعدذا لو کلمه‌سی معنای شرطی متضمن اولمغـله ثانیکه
ادعادر اوله لازم اولدیکه اعطاءدر وملزومك انتفاسـندن لازمك
انتفاسی لازم کلدی نتکیم دیرلر او حرف یقتضی فی الماضی امتناع مایلیه
واستلزامه لتالیه وبعض مواضعده شرطك جزایی استلزامی بعیـد
وبلکه استلزام نقیضنده اولمغله جزا جمیع ازمنه‌ده لازم اولمغله دلالت
ایچون استعمال اولنور نتکیم حدیثده کور (نعم العبد صهیب
لولم یخف الله لم یعصه) یعنی بوراده عـدم خوف عدم عصیـانی
مستلزم دکلدر بلکه مستلزم اولان خوفدر پس دیمکدر که عصیان لازم
الحصولدر کرك اوراده خوف اولسون وکرك اولمسون زیرا بالفرض خوف
اولمسـه دخی صدور عصیان ممتنع کبیدر شول جهتدنکه حیاء مانع
عصیاندر صهیبده ایسه خوف وحیانك مجموعی واردر وحقیقتی بودرکه
صهیبده ایکی نوع عبادت واردرکه بری عبادت ذاتیه وبری عبادت
امریه در عوام ناسده ایسه عبادت امریه واردر فقط وعبادت ذاتیه
اشیانك وملائکه‌نك واهل جنتك عبادتیدرکه تکلیفه منوط دکلدر بلکه
فطرت اصلیه‌نك مقتضاسی اولان عبودیتدر پس صهیبك حقنـده
ذنب اطلاق اولنور نسنه یوقدر زیرا حقه انقیاددن غیری کاری یوقدر
کرك امر تکلیفی اولسون وکرك اولمسون کویا تکلیف انك عبـادت
ذاتیه‌سنی تقویت ایچوندر بوسبیدن مأمور اولمسه دخی سلامت فطرت
انی عصیاندن منع ایدر زیرا ملك مشربنده درکه منازعهٔ طبیعیه

ونفسانیه‌سی یوقدر وبو مشربده اولان کیمسه جنت وجهنم قیدنده اولمز
یعنی خوف ورجادن منقطعدر وکذلك مباحده تصرفی دخی یوقدر
بلکه جمیع کاری شرعیدر فاعرف یا کامل الذات والصفة فانه من لباب
العلم والمعرفة * لکن البینة علی المدعی * لکن تشدید وتخفیفله حرف
استدراکدرکه بعد النفی انکله اثبات اولنور بوراده نفی بحسب المعنی در
زیرا تقدیری لا یعطی الناس بدعواهم المجردة لکن بالبینة وهی علی المدعی
وبینه بیاندرکه کشف معناسـنه در نطقله اولسون غیری وجهله
اولسون پس بینه دلالت واضحه درکرك عقلیـه وکرك محسوسه یعنی
انکله دعوی ثابت اولان نسنه‌در افادهٔ بیان اعتباریله واکا حجت دخی
دیرلر زیرا خصمنه انکله غالب اولور وبو ایکی معنی اوزرینه شاهدلرك
شهادتلرینه بینه وحجت دینلدی ومدعی شول کیمسـه درکه قولی
ظاهره مخالف اوله وجانب مدعی ضعیف اولمغله حجت قویه یه تکلیف
اولندی زیرا امر خفی ذکر ایدر بینه ایسـه یمیندن اقوادر بو جهتدن
اول امردن دفعا للفساد اقامت بینه لازم کلدی وجانب مدعی
علیه قوی اولمغله زیرا امر ظاهر ذکر ایدر حجت ضعیفه ایله قناعت
اولندی * والیمین علی من انکر * یمین اصلنده جارحه معناسنه درکه
انسانك صاغ الیدر حلفه یمین دیدکلری یددن استعاره طریقله در زیرا
محالف ومعاهد اولنلر عنـد الحلف والعهد بری برلرینك یمینن اخذ
ایدرلر وعهد وعقدی انکله توثیق ایدرلر انکار ضد العرفاندر زیرا
معروف اولان نسنه منکر ومجهول اولماز پس انکار صفت قلبدر
وکاه اولورکه انکار باللسـانده دخی استعمال اولنور یعنی بر نسـنه‌نك
صورتی قلبده حاصل ایکن انکار لساناله کاذب اولور قال الله تعـالی
(یعرفون نعمة الله ثم ینکرونها) ومنکر شول نسنه درکه عقول صحیحه
انك قبحیله حکم ایده ویا استقباحنده عقول توقف ایدوب شریعت
حاکم اوله یعنی یمین وحلف وقسم بالله انکار دعوی ایلین کیمسـه
اوزرینه دراکر مدعینك بینه‌سی یوغیسه وامام شافعی شاهد واحد
ویمینله قضایی تجویز ایلـمدر کرك مدعی ایله مدعی علیـه ارا سنده

معرفت ومداینه اولسون وکرك اولمسون وامام مالك دیمشدرکه یمین توجه ایلمز مادامکه اراده یعنی مدعی ایله کندی اراسنده مخالطه اولمیه ایکی ویا برشاهدك شهادتیله زیرا بویله اولمسه سفها عقلا اوزرینه غالب اولورلر وقت واحدده دعاوی٘ مختلفه ده مرارا تحلیف سببیله بونده ایسه ابتذال واردر جواب بودرکه نص مقابله سنده رأیه اعتبار اولنماز پس حدیث عمومی ایله انك اوزرینه حجتدر وائمهٔ ثلثه ذاهب اولمشلردرکه قسامده یمین جانب مدعی یه دوشر سائر دعاوی کبی دکلدر خلافا لابی حنیفهٔ پس زوجین قبل الدخول اسلامه کلسه لر ومعا مسلم اولدق دیسه لر نکاحلری ابقا اولنور واکر زوجه بر ترتیب اوزرینه مسلم اولدق دیسه زیرا مقارنت نادر واقع اولور بوصورتده زوج مدعی اولوب یمینی ایله مصدق اولوردیمشلردرکه طلب خصم اولمدقجه تحلیف اولنماز وتحلیف اکر قسم باللهد ایسه قاضینك نیتی ویا اعتقادی اعتبار اولنوب توریه وتأویل مفید اولمز ویمین غموسك اثمیله آثم اولور واکر برامیر ویا برقاضی تحلیف بغیرالله ایتسه نکاح وطلاق وعتق کبی ویاخود خصمی بووجهله تحلیف ایتسه ویا کندی اختیاریله اووجهله قسم ایلسه حالفك نیتی اعتبار اولنوب توریه وتأویل نافع اولور مثلا حلف بالعتق بودرکه عتقی حلف اوزرینه جزاء ایلیه عتقی برشیئه تعلیق ایله ان دخلت الدار فمملوکی حر دیمك کبی وطلاق وامثالنه یمین دخی بویله درکه اکا حلف بغیرالله دیرلر الحاصل قاضی وامیر طلاقه وعتقه وامثالنه استحلاف ایلسه حالفك نیتی معتبردر مستحلفك دکل زیرا قاضی وامیرك طلاقه وامثالنه یمینی الزام ایتمك مشروع دکلدر بلکه مشروع اولان حلف بالله اوزرینه حملدر وتحلیف حقوق الله ده وحقوق آدمیین ده ومحل تهمتده جاریدر مرویدرکه داود علیه السلام ایامنده وسط بیت مقدسده اولان صخره اوزرینه سمادن برسلسله آویخته قلنمش ایدیکه ناس اوراده تحاکم ایدرلردی شویله که هرکیم اول زنجیره دست ایدوب واصل اولورسه دعواسنده صادق والا کاذب اولوردی تا که ارالرنده

برخدیعه ظهور ایلدی واول خدیعه بوایدیکه بردفعه برکیمسه آخره برجوهر ایداع ایتمش ایدی اول دخی اول جوهری برمجوف عصا ایچنه قویوب اخفا ایلدی وصاحب ودیعه اول اماتنی اندن طلب ایدیجك انکار ایدوب اول زنجیر معلق یاننه واروب تحاکم صددنده اولدقلرنده ابتدا مدعی اکر بودعواده صادق ایسم زنجیر بکا قریب اولسون دیوب اول زنجیری مس ایتدی بعده مدعی علیه دخی برظرافت ایله عصایی مدعی یدنه ویروب آل وطوت شو عصایی دیو تسلیم ایدوب اولدخی یارب اکر جوهری صاحبنه دفع ایتدوکمده صادق ایسم زنجیری بندخی مس ایده یم دیو مدید ایدیجك اولدخی مس ایتدکده خلق اوراده تشویشه دوشوب نه عجب سلسله ظالم ومظلوم اراسنی تسویه ایتدی دیوجك شوم خدیعه سببیله اول سلسله سمایه مرتفعه اولوب حضرت داوده وحی اولندیکه من بعد بین الناس بینه ویمین ایله حکم ایلیه انکیچون بعض علماء دیدیلرکه (وآتیناه الحکمة وفصل الخطاب) آیتنده فصل خطابله مراد البینة علی المدعی والیمین علی من انکر مضمونیدر وبومعنی شریعت محمدیه ده مقرر اولوب الی الان باقیدر بعدذا حدیث شریفك عبارتی بلا بینهٔ دعوای مال ودماءدن تحذیر واشارتی بلا برهان دعوای حال ومقامدن تنفیردر زیرا بوامر خطیر لاف وکزافله اولماز بلکه صدق دعوایه برهان کرکدر وشطح دیدکلری دعوادندر زیرا رعونت نفس وبقیهٔ طبعدن ناشیدر وشطح شول کلمه درکه قائلنك عندالله رتبه سنه دلالت ایلیه وانکله خلق اوزرینه افتخار ایده بوایسه فی الحقیقة حق اوزرینه افتخاردر زیرا محقق اولانه هرشیده مشهود اولان حقدر ودعوای ربوبیت دخی حدنی جهلمدندر زیرا انسانك حدی عبودیتدر انکیچون دیمشلردرکه (رحم الله امرء عرف قدره ولم یتعد طوره) بوجهتدن سر ربوبیت عبودیتده مستور اولوب بحکم الوقت عبودیتله اشتغال لازمدر یوخسه خادم اولان دعوای مخدومیت ایتمك قلب حقیقتدر ولکن بومقامك اهلی اقل قلیلدر زیرا جمله رازخدن خلاصه محتاجدر انکیچون کمل دعوادن خاموش واهل

برازخ طويل اللسان اولور وشولكه ديمشلردر من عرف الله طال لسانه بوندن مراد معارف الهيه يي بسط بوخسه دعوى دكل ودیمشلردركه محبت امتحان اولنه كلمشدر زيرا دعوادن خالى دكلدركه سيل وش خروشى ونشيب وفرازده صيت وصداسى واردر محبوب ايسه بويله دكلدر بلكه خالص مخلصدركه اندءامتحانه صالح اثرقالمشدر وشولكه مشاق دنيادر حكم بشريتدر والا كاملك حياتلرى حيات طيبه وعيشلرى عيش صافيدر فاعلم ذلك واعمل حتى تكون من اهل القدح المعلى باذن الله المولى ومن ذم بدعواه مع كونه من اهل ذوق الحال لما حال من يدعى وليس عنده ادنى شئ من الاحوال ولاشك ان مثل هذا ممكور بل مسجور

* الرابع والثلثون *

* من رأى منكم منكرا * مراد رؤيت بصريه اولورسه رؤيتى تعلق ايتموب بلكه علمى لاحق اولديغى دخى اكا قياس اولنور زيرا مقصود مفسدهء منكرى دفعدر پس رؤيت وعلم ارا سنده فرق اولماز وشراح جامع صغير رؤيت قلبيه يه يعنى معناى علمه حمل ايتمشلردر پس عين علمدن اعم اولور من تبعيضيه دركه بو حكم فرض كفايه اولمغه رمزدر قال الله تعالى (ولتكن منكم امة يدعون الى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر) وخطاب جمع مكلفين اولان مسلمانلره دركرك صحابه وكرك غيرى نتكيم قرآنده كلور (كنتم خير امة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنكر) ومنكر شرعك تقبيح وتحريم ايتديكيدر يعنى شول قول وفعل كه انده رضاء الله اولميه منكردركه ضدى معروفدر وبعضيلر ديديلركه مكروه وترك فرض وترك سنت مؤكده ده بونده داخلدر نتكيم ترك جماعت وصلاة جمعه وختان وامثالى اوزرينه اتفاق ايتسه لر مقاتله اولنور * فليغيره بيده * تغيير برنسنه يي حالندن وصورتندن دوندرمكدر نتكيم حديثده كلور (كره تغيير الشيب اى تنفد) بوراده امر ايجاب ايچوندر ووجوب شرعله در يوخسه عقلله دكلدر خلافا للمعتزله اكرچه بعض امور عقلا دخى مستقبحدر (وعلما ديمشلردركه امر بالمعروف مأمور بهه تابعدر اكر واجب ايسه

امر دخى واجبدر على الكفايه واكر ندب ايسه ندبدر وكذلك منكر مكروهدن منع مستحب وسكوت مكروهدر ومنكر محظوردن منع واجبدر اكر قادر ايسه پس قدرت وار ايكن سكوت ايتمك محظوردر زيرا مفسده يه وقوعه وسيله در نتكيم غرق وحرق واماثالندن تخليص ايچون مصلى اولورسه دخى نقض لازمدر الحاصل واجب اولان يدايله تغييردر اكر يدايله اولان اموردن ايسه كسر اوانىء خمر واراقه وكسر معازف كبى پس بو تغيير عزيمت مقوله سندندركه ذى قدرته تركنه رخصت يوقدر وما بعدى دخى حالنده كوره بويله در (وفقها ديمشلردركه يدايله اولان امر ونهى امرا و ولاته ولسانله علمايه وقلبله عوامه موكولدر بومعنادن هركس كندى حالنه كوره كاردە كركدر كرك مأمور ومنهى قبول ايتسون وكرك رد ايتسون قال الله تعالى (وما على الرسول الا البلاغ) وبعضيلر ديديلر كه اقوى يادن اولوب نهى اوزرينه مفسده ترتب ايتميه جكن بلورسه امرا حكمنده اولور هرشهرده وجوه القوم كبى * فان لم يستطع * پس اكر يدايله ازاله يه قادر اولمازسه اول منكرك فاعلى اندن اقوى ويا براقوايه مستند اولمق حسبيله نتكيم زمانه ده بو معنى معروفدر * فبلسانه * پس انى لسان يعنى قوله تغييرايلسون والا عاصى اولور واكر بلاقدرة ترك ايتسه ويا مفسده مصلحتدن اكثر اولسه بناء على هذا انكار قلبه اكتفا ايلسه محض ايماندن معدود اولور زيرا مؤمن اثارهء فتنه دن منهيدر انكيچون خروج على السلطان جائز دكلدر زيرا مفاسد كثيره سى واردر * فان لم يستطع * پس اكر قوله دخى منعه قادر اولمازسه امرادن وعلمادن اولمغله وبلكه بواعصارده علما دخى خوف شر ظلمه دن دكه برنهى اسانلرينه كتوره مزلر زيرا يا قتل ويا نفى بلد ويا حبس واهانت اولنورلر * فبقلبه * پس قلبى ايله كراهت وانكار ايلسون زيرا بوراده قلبه تغيير تصور اولنماز بو جهتدن علفتها تبنا وماء باردا قبيلندن اولور وجائزدركه همت قلبله وتضرعله ديمك اوله زيرا ديمشلردركه (همة الرجال تهد الجبال) ومحتملدركه قلبله تغيير ايتمك

حكمی اوله فافهم جدا (بوراده یدایله تغییری تقدیم ایلدی زیرا منعده
اقوادر والامن جهة العمل منع بالقول مقدمدر که تحصیل مطلوبه
اقربدر انکیچون نقدر قول لین ایله منع ایدسه اوقدر احسن اولور قال الله
تعالی (فقولا له قولا لینا) بعده تغییر بالیددر حتی امام غزالی دیمشدر که
حسبت که حق الله دن اوتوری منکردن منعدر ممنوع اولان کیمسه یی
مقارفهٔ منکردن صیانتدن اوتوری بش درجه در (بری تعریفدر که
ارتکاب ایده جکی نسنه نك حرمت ویا کراهتنی وسوء عاقبتنی اعلامدر
زیرا جائزدر که حل و حرمتدن بی خبر اوله (و بعده قول لطیفله
وعظدر نتکیم ولد والدنه رفقله وعظ ایده واکر غضب ایدرسه
سکوت ایلیه وعبد له سید وزوجه ایله زوج وتلمیذ ایله استاذ
ورعیت ایله سلطان دخی بویله در (و بعده سب وتعنیفدر که یاجاهل
یااحمق الله تعالادن خوف ایتمزمیسن ویا بونك امثالی سوز دیمکدر
یوخسه فحش کلام دکل (و بعده قهرله بطریق المباشره منعدر
کسر ملاهی واراقهٔ خمر وسرندن ثوب حریری اختطاف ومغصوبی
یدندن اخذ وصاحبنه تسلیم ایتمك کبی (و بعده ضربله ویاضربه
مباشرت ایله تخویفدر وشول کیمسه که غیبت وقذفه مبتلادر انك
لسانی سلب ایتمك ممکن اولمدیغندن ضربله اختیار سکوت اوزرینه
حمل اولنور وقرآنده کلور (فقاتلوا التی تبغی) یعنی بوندن اخذ
اولنور که بعض مواضعده تغییر منکر ایچون قتل دخی مشروعدر
* وذلك * یعنی قلبله انکار وکراهت ایتمك * اضعف الایمان * ثمرات
ایمانك اضعفیدر نفس ایمانك دکل کما ذهب الیه الشافعی زیرا
عند الحنفیه ایمان زیاده ونقصان قبول ایتمز الحاصل شدت وضعف
قبول ایدن ثمرات ایماندر زیرا ایماندن قلبه متعلق اولان تصدیقدر
یوخسه منکری انکار دکلدر بلکه انکار ثمرات ایماندندر (سؤال
اولنورسه که اکر مقصود ثمرهٔ ایمان اولسه انتفاء انکارله نفس ایماندن
خارج اولمامق لازم کلور مع هذا بعض روایتده کلور که (ولیس وراء
ذلك من الایمان حبة خردل (جواب بودر که مراد ثمرات قویه

وضعیفه

وضعیفه منتفی اولسه ایمان معدوم کبی اولور دیمکدر (سؤال اولنورسه که
بو حدیث شریف (علیکم انفسکم لایضرکم من ضل اذا اهتدیتم) نصنه
معارضدر (جواب بودر که معنای آیت کشی مکلف اولدیغی نسنه
یی اشلدکده غیرك تقصیری اکا ضرر ویرمز دیمکدر خدمات مکلفه نك
بری دخی امر معروف ونهی عن المنکردر پس امر و نهیك عهده سندن
بیرون اولدقدنصکره مخاطبده امتثال بولنمسه لابأس در نتکیم قرآنده
کلور (ولا تزر وازرة وزر اخری) ودیمشلردر که محل اجتهاد ده اولان
ماده ده حسبت اولماز بو جهتدن بر نسنه نك منکر اولدیغی بلا اجتهاد
معلوم اولمق لابددر بناء علی هذا حنفی شافعی اوزرینه اکل ضب وضبع
ومتروك التسمیه ده انکار ایده مز وکذلك شافعی دخی حنفی یی مسکر
اولمیان نبیذدن منع ایلیه مز (واقوی اولان اول کندی (عظ نفسك ثم عظ
الناس) مفهومی ایله عامل اولوب بعده غیری نهی ایتمك کرکدر تا که (اتأمرون
الناس بالبر وتنسون انفسکم) تحتنده داخل اولمیه اکرچه ترك واجب
ایله اوزرندن واجب آخر ساقط اولماز ونهی منکرك شرائطی واردر
بری بودر که منهی عنه هنوز واقع اولمامش اوله زیرا واقع اولان
نسنه دن نهی اولنماز بلکه وقوعی اوزرینه ذم اولنور (و بری دخی
بودر که اول منکری اشلیه جکنه ظن غالبی اوله مثلا شارب الخمری
شربه متهیئ کوره آلت شربی اعدادله والا مجرد یاننده کوزهٔ خمر
اولمق موجب حد اولمدیغی کبی موجب نهی دخی اولماز زیرا انك یاننده
آلت زنی دخی واردر (و بری دخی ظن غالبی اوله که اکر نهی ایدرسه
مضرت لاحق اولمیه زیرا عند الاکراه خوفدن ناشی تلفظ کلمهٔ کفر
جائز اولیجق ضرورتله ترك انکار معصیت دخی جائز اولور بطریق
الاولی اکرچه قتلنه جرایدن ایشی اشلسه مأجور اولور کما قال تعالی
(ومن الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضات الله) و بورادن اخذ
اولنور که افیون وخمر وامثالنه مبتلی اولان کیمسه خوف هلاکدن اوتوری
تائب اولمامق لازم کلمز بلکه بر مدت اکل وشرب ایله طبعنی تعدیل
ایلیه و بالفرض هلاکه مؤدی اولسه دخی شهادت مرتبه سن بولور

ودخی ظن غالبی اوله که منهی اولان کیمسه بطریق التعنت منکراتی
زیاده ایتمیه زیرا بعض معاند واردر که سکا رغماً ایشلرم دیو مصر و بلکه
اولکیدن دخی بتر اولور (وبری دخی نهیی مؤثر اولوب عبث اولمیه جغنه
ظن غالبی اوله قال الله تعالی (فذکر ان نفعت الذکری) واحیاء العلومده
کلور که بدعتده حسبت سائر منکراتده حسبتدن اتمدر زیرا اعتقاده
دائردر که اساس الاعمالدر وبدعتدن مراد فرق ضاله حالیدرکه
سنت وجماعتدن خارجدر ویتمش ایکی فرقه دیدکلری اهل بدعتدر
اگرچه بو اعصارده فروع کثیره سی واردر وصوفیهٔ محققینه
اهل بدعت دینی ایمانه کفر اعتقاد ایتمش کبی اولوب کافر اولور زیرا اگرچه
متصوفه دخی اون ایکی فرقه در ولکن اون بری اهل بدعت وبری
اهل سنتدر پس ظاهراً وباطناً اهل سنته اطاله ایدن کیمسه مبتدع
وضال وبلکه کافردر ومشهوردر که دیرلر سوزکی بیلده سویله پس سکا
دخی واجبدر که قول وفعلده حقدن باطله عدول ایتمیه سن ولا اهل
بطلانله محشور اولورسن والعیاذ بالله تعالی من العجب والغرور
وعد الاخیار من اهل الشرور (ودیمشلردر که منکرده سرایله جهارك
فرقی واردر که جهارده جمیع ناسه نحوستی ساریه اولوب عقوبته
مستحق اولور نتکیم حدیثده کلور (کل امتی معافی الا المجاهرین) یعنی
اظهار معاصی ایدنلردار ینده عقوبتدن سلامت وعافیت بولمازلر
وحکم جوارله سوء اثرلری غیره دخی ساری اولور پس گرچه فاسق
مستورك حالندن تجسس اولنماز ولکن فاسق معلنك فسقندن نهی
ایتمك اوجبدر تا که ناس انك شرندن سالم اوله لر (بعده ذا حدیث
مذکورده اوچ نسنه ذکر اولندیکه بری ید وبری لسان وبری قلبدر
زیرا یدك مقبوضی سیف وسنان ولسانك مأخوذی حجت وبرهان
وقلبك شانی اعتراف واذعاندر پس گرکدر که ید ایله مظاهر
قهر وغضب الهی اولان کنائس وبیوت خمر ومجمع فسق
وفجور هدم وتخریب اولنه ولسان ایله حجت وبرهان ابراز اولنوب
خلقك ظنون وشکوکی رفع وذکر کثیرله اوهام وخیالات باطله

ازاله اولنه وقلب ایله دخی وحدت وجود اعتقاد اولنوب کثرتدن
ناشی توهم تعددکه شرك خفیدر ساحهٔ عقدن بعید قلنه ولا
ظاهر شعائر الله وحرمات الله اولان اموری عدم مراعاتله خراب
اولدیغی کبی باطن دخی آلایش افکار وتعلقات فانیه ایله برباد
اولوب کعبه کنبسه یه وبیت معمور خراباته منقلب اولمغله آفاق
وانفس دخی صورت مجرده ده قالور وگویا برامر موهوم اولور

الخامس والثلثون

لا تحاسدوا اصلنده لا تتحاسدوادر که احدی التائین حذف
اولنمشدر یعنی بری بریکوزه حسد ایتمکوز حسد غیرك نعمتی یدندن
زائل اولدوغن استمکدر کندینه حاصل اولمز سه ده ویاخود اندن
زائل وکندینه واصل اولدوغن تمنیدر اولکی اخبث وصاحبی
شیطاندن الودر وحسد عقلا وشرعا وحقیقةً مذمومدر بلکه
حاسد حقیقتده کافردر زیرا معارض الوهیت ومکابر ربوبیتدر
وحدیثده کلور (الحسد یأکل الحسنات کما تأکل النار الحطب) سؤال
اولنورسه که سیئات محو حسنات ایتمز مگر که کفر اوله بلکه حسنات
سیئاتی اذهاب ایدر بس نوجهله سیئات حسناتی اکل وابطال ایدرکه
بو معنی بعض مبتدعه مذهبیدر بوخسه مذهب اهل سنت دکل
جواب بودرکه حسد حاسدی محسود حقنده بعض اقوال وافعاله
حمل ایدرکه ثواب حسناتی محسوده انتقالی موجب اولور غیبت وشتم
واتلاف مال محسود وسعی فی سفك دمه وامثالی کبیکه بونلر مظالمدر
وآخرتده مظالم ایچون اقتصاص واردر وکاه اولور که حسد غبطه
معناسنه اخذ اولنور صورت حسدده اولمغله (لا حسد الا فی اثنین) کبی
نتکیم بالاده مرور ایتمشدر غبطه اودر که نعمت غیرك مثلنی طلب ایلیه
زوالنی دکل ودیمشلردر که نعمت دینیه ده غبطه واجبدر ایمان کبی
وغیریده جائزه در امور مباحه کبی وبعض موادده مندوبه در شهادت
فی سبیل الله والموت فی بلد رسول الله وتصنیف کتب شرعیه
وتدریس علوم مرعیه واشتهار بالخیر وامثالی کبی *ولا تناجشوا*

نجش جیله اودر که بر متاعك بهاسن زیاده ایده سن مع هذا شراسنه
رغبتك اولمیه و یاخود شراسنه تحریض ایده سن کما قال فی القاموس
النجش ان یواطئ رجلا اذا اراد بیعا ان یمدحه اوان یرید لانسان
ان یبیع بیاعة فتساومه بها بثمن کثیر لینظر الیك ناظر فیقع فیها اوان
ینفر الناس عن الشیٔ الی غیره انتهی والترکیب یدل علی اثارة شیٔ
کاثارة الصید والبحث عن الشیٔ کما فی تاج المصادر وغیره ونجاشیکه
صاحب الحبشه در فتح نون وتخفیف یائله در و بعضیلر تشدید دخی
جائزدر دیدیلر ونجشه الحادی زمان رسول الله ده صلی الله علیه وسلم
برحادی ایدیکه حسن صوتی ایله دوه لری اهلاك ایدردی حادی
تغنی ایله دوه لری سوق ایلینلردر * ولا تباغضوا * بغضدندر که ضد
الحبدر یعنی برنسنه دن نفرت وانی کراهتدر بو ایسه عداوتی مستلزم
دکلدر پس بغض عداوتدن اعمدر یعنی بری بریکوزه بغض وعداوت
ایتمکوز مقصود اسباب بغض وعداوته اشتغالدن منع ونهیدر زیرا
عداوت ومحبت اختیاری دکلدر واعداء الله اولنلره بغض وعداوت
واجبدر که اکا بغض لله دیرلر حب فی الله کبیکه احباء الله اولنلره
میل ومحبتدر که بو دخی واجبدر زیرا اولیایه معادات حقنده وعید
واردر نتکیم حدیث قدسیده کلور (من عادی لی ولیا فقد آذنته بالحرب)
بوراده ولیدن مراد ولی عرفیدر که فانی فی الله و باقی بالله در یعنی
هرکیم بنم بر ولی خاصمه معادات ایدرسه اکا اعلام ایلدمکه بن انکله
محاربه ایدرم یعنی معاملۂ محاربه کبی معامله ایلرمکه قهر وغضبمی
اوزرینه حواله ایلیوب آخر مقهور وزبون اولور زیرا مخلوق خالقه
مقابله دن عاجزدر اشته بو معنایه ایماء ایچون ولا تباغضوا دیدی
زیرا مبغوض اولنلر اراسنده خواصدن کیمسه بولنورسه باغضك
هلاکی مقرر اولور ایمدی بغضی عن اصل عوام وخواصدن رفع
ایتمك کرکدر عوام وخواصه مطلقا ایمانلرندن وتوری اثبات محبت
لازم اولدیغی کبی بو معنادن دیدیلرکه صید همایه طالب اولان جماعة
مرغانه دانه افشان اولمق کرکدر زیرا هما دخی انلرك میاننده در

هرکوردوکی خضر ییل دیدکاری بودر * ولا تدابروا * تدابر ایکی
کشی بری برلرینه آرقه لرن و یمك دبرلرن یعنی آردلرن دونمکدر که
مواجهه نك مقابلیدر بو ایسه اعراض اقتضا ایدر انکیچون تدابر
تقاطع معناسنه استعمال اولندی .وتدبیر دیدکاری دخی دبردندر یعنی
برنسنه نك دبرینه وعاقبتنه وصوکنه نظردر پس معنی دیمك اولورکه
بری بریکوزدن تقاطع ایتمکوز یعنی وصل معامله سنی قطعه تبدیل
ایلمکوز زیرا مودت فی القربی لازمدر مؤمنلرك حسب جهتندن
بری برلرینه قرابت قریبه لری واردر بلکه نسب یوزندن دخی برپدرك
فرزندلریدر ورحم رحماندن مأخوذدر جمیع اشیانك ایسه نجابات
حسبیله حقه ارتباطی واردر انکیچون قطع رحم ایتمك انقطاع عمر ومحق
برکاته سببدر فاعرف جدا فانك علی مواجهة جمیع الاسماء قطعا فالی این
تذهب معرضا عن الله فصل وصل لربك فاذا انت عند من تهواه
ودیمشلردرکه ولا تباغضوا یعنی اهواء ومذاهبده اختلاف اوزرینه
اولمکز زیرا دنباده بدعت وطریق مستقیمدن ضلال بغض ایجاب
ایلر وتدابر ایتمکوز یعنی بری بریکوزی غیبت ایتمکوز زیرا برکیمسه یی
غیبت آردنجه اولور یوخسه یوزینه اولماز بعضیلر بو معنا یی اولکیدن
اولادر دیدیلر زیرا تقاطع تباغضده مندرج واندن مفهومدر وینه
دیدیلرکه تباغض تدابری مستلزم اولماز زیراکاه اولورکه ایکی متعادی
ترافق ایدرلر و بری برلرندن مفارقت ایتمزلر وتدابر دخی تباغضی مستلزم
دکلدر زیراکاه اولورکه ایکی متدابر بری برلرینه لمصلحة محبت ایدرلر
جواب بودرکه مقصود شارع امر باطن اولان حال قلبی اصلاحدر
یوخسه امر ظاهر اولان حال قالبی دکلدر و بعضیلر دیدیلرکه بری برلریکوزی
استقبال ایدوب تولیهٔ وجوه ایتمکوز بلکه استقبال ایدوب بسط وجوه
ایدیکوز ودوبرو اولوکز بو معنی دخی کرچه عبوست ظاهره وخشونتدن
نهیدر فاما مقصود ظاهردن باطنه ارشاددر (بعدذا اوچ کوندن
زیاده هجران مسلم جائز دکلدر مکرکه غرض دین ایچون اوله ترك صحبت
فاسق کبی پس توبه سی ظهور ایتدکجه زجراله الی آخر العمر ترك اولنور

سائر تشدیدات شرکبی و بدعت اقوای اسباب هجردندر واحیاده کلورکه واعظ مبتدعك منعی واجبدر ومجلسنه حضوری دخی جائز دکلدر مکرکه اظهار رد قصدایله اکر قادر ایسه والا استماع بدعت جائز دکلدر قال الله تعالی (فاعرض عنهم حتی یخوضوا فی حدیث غیره) پس بو اعراض هجری مستلزم اولدی رجوع بولنمدیغه * ولا یبع بعضکم علی بیع بعض * صورتی بودرکه برکیمسه برنسنه بی خیارله اشترا ایدوب قبل لزوم البیع آخر کیمسه اکا کل بو بیعی فسخ ایله بن سکا اندن رخیص ویا اول بهایه اندن دخی اجودنی ویره یم دیمکدرکه بو وضع حرامدر زیرا انده موجب عداوت و بعض اولان اذای مؤمن واردراشته بو نهی غبن فاحش اولدیغی صورتده در والا فسخه داعی اولمق لابأسدر زیرا اکا وجه رخیصله بیعده ضرری دفع واردر و برصورت دخی واردرکه اکا صورة السوم علی السوم دیرلر واول صورت بودرکه برکیمسه آخردن ثمن معین ایله برنسنه اشترا ایدوب متعاقدین انك اوزرینه تراضی ایتدکدنصکره آخر کیمسه کلوب اکا انقص بهائله ویاخود ثمننك مثلی ایله دخی اجودنی عرض ایده فاما تراضی واقع اولمسه اکا بیع من یزید دیرلرکه لابأسدر (وشری علی الشری دخی بویله در مثلا زمان خیارده بایعه دیه که بو بیعی فسخ ایله بن انی سندن دخی آغر بهائله آلورم وسائر بونلرك امثالی دخی منهیدر خطبه اوزرینه خطبه کبی و برمنهی دخی بودرکه اهل قرانك شهره سعر یوملرینه جلب ایتدوکی متاعی شهرلی آلیقویوب سعر زایدله فروخت ایچوندرکه عندالشافعی حرام وعندالامام مکروهدر اکراول متاعه ضرورت وار ایسه واکا احتکار دیرلرکه انتظار غلادر * وکونوا عباد الله اخوانا * عباد الله نصبله حرف ندانك حذفیله در بو صورتده اخوانا خبرکان اولور تنکیم اختصاص ومدح اوزرینه انتصابده دخی بویله در وجائزدرکه عباد الله خبر واخوانا خبر بعد خبر اوله یعنی یا عباد الله عبودیت وعبودت ایله الله تعالی یه منسوب اولدوغکز کبی اخوتله دخی بری بریکوزه منضم ومضاف اولوکز قال الله تعالی

(انما المؤمنون اخوة) بو معنی ایسه تحاسد وتقاطع وتباغض وامثالی اخلاق سافله یی منافیدر و بوندن اخذ اولنورکه کافر فی الحقیقه عبد الله دکلدر زیرا عبد اوزرینه واجب اولان امتثال امر مولاتله قائم اولممشدر پس انك حقه اضافتی اضافت خلقدر بوخسه اضافت تشریف دکلدر وجائزدرکه عبادا منون اولوب لله ده لام اختصاص ایچون اوله تنکیم (کونوا انصار الله) ده ایکی وجهله قرآءت اولنمشدر * المسلم اخو المسلم * انما المؤمنون آیتندن مستفاددر و بونده تشبیه بلیغ واردر اصلی کاخیه دیمکدر یعنی ایکیسنك میاننی دین واحد جمع ایدر ایکی برادرك میاننی اب واحد جمع ایتدوکی کبی پس وصفده اتفاق ذاتده اتحاد کبیدر وکیف که اخوت وانتسابده دخی اشتراکی مستلزمدر یعنی فرزند آدم اولمغله میانلرنده قرابت قریبه یوغیسه دخی ینه علاقهٔ قویه واردر کافر ایسه بویله دکلدر زیرا وصفده اختلاف واردر حتی سنی ایله بدعی اراسنده منا کحه صحیح دکلدر دیدیلر وامرأه مسلمه نك بدنی کافره یه نامحرمدر دیو قائل اولدیلر پس اخوت بین المسلمین در یوخسه بین المسلم والکافر دکلدر دیدیلر انکیچون مسلمه وکافره بری برینه نامحرمدر (بعد ذ المسلم اخو المسلم جمله سی استینافدرکه استعطافی مشتملدر تنکیم دیرلر (انما هو اخوك اواستاذك وبوك فاعرفه * لا یظلمه * یعنی اکا ظلم ایلمك لایق دکلدر بو دخی استینافدرکه وجه شبه ایمانه در زیرا حقوق اخواندندرکه بری برلری اوزرینه دینلرنده ونفسلرنده ومالارنده ضرر ادخال ایتمیه لر شول وجهدنکه قطع ارحامدندر بو ایسه اخوت اسلامی منافیدر بلکه کافره بله ظلم حرامدر انکیچون دعاء مظلومدن مطلقا حذر لازمدر زیرا کافر اولسه دخی مستجابدر وحرمت ظلم یکرمی دوردنجی حدیثده مرور ایتمشدر * ولا یخذله * فتح یا وسکون خاء معجمه وضم ذال منقوطه ایله خذلدن فتحله وخذلاندن کسرله مشتقدر ترك نصرت واعانت معناسنه فارسیده فروکذاشتن ایله تعبیر اولنور یعنی مؤمن مؤمنك نصرت واعانتنی ترکله تهلکه یه القا ایتمز بعض احادیثده (ولا یسلمه دو شمندر افعالدنکه

همزه سلب ایچوندر یعنی سلم وصلحنی ازاله ایتمز ویاخود اسلام
خذلانه دوشورمکدر تشکیم تاج المصادرده مصرحدر بوصورتده
(ولا یخذله معناسنه اولور الحاصل مسلم دفع ظلمده وامثالنده
استعانت ایتسه اعانت ایلیه اکر ترکنده عذر شرعیسی یوق ایسه
زیرا مواضع ضرورات قواعد شرعدن مستثنادر * ولایکذبه *
فتح یا واسکان کافله در ولایضربه وزننده بعض محدثین دیدیلر که
بولفظه اکثر متونده یوقدر یقال کذب الرجل من باب ضرب ضد
صدق وکذب الرجل مجهولا ای اخبر بالکذب پس معنی دیمکدر که
خلاف واقع امرله اکا خبر ویرمیه مکر ضرورت داعیه ویا شرع
لمصلحة اذن ویرمش اوله (وامام بیهقی دیمشدر که کذب قولله اولدیغی
کبی قول ونطقك غیریله دخی اولور پس برنسنه دن علی خلاف ماهو به
اخبار ایلسه صدق منتفی اولدیغی کبی مثلا کذب علیك الحج دیسه دخی
دخی حج منتفی اولدی یعنی وجودی اولمدی پس یکیدن وجوده کتوردیمك
اولدی (وبوراده ولایکذبه یی تشدیدله تکذیبدن اولمغه ذاهب اولمدیلر
اکرچه معنانك مساعده سی واردر زیرا خبر کذب القا ایتمکده افساد
دین ودنیا اولدیغی کبی خبر صادق تکذیبده دخی سوء ظن وملال
وانکساره سببیت واردر بس سن اکا طوغری سویلك لازم کلوب
اولدخی سنی اومعناده تکذیب ایتمك جائز اولمیجق اول وجهله سندخی اکا
معامله ایتمك لازم اولورفاصدق وصدق * ولایحقره * یانك فتحی وقافك
کسریله ضرب بابندن حقردندر خورطوتمق معناسنه وقاموسده کلور
الحقر والحقارة الذلة والفعل کضرب وکرم والاذلال کالتحقیر
والاحتقار والاستحقار والفعل کضرب والمحقرات الصغائر انتهی
ای فیکون الکبائر معظمات (یعنی مسلم مسلمك عیبنی ذکر ایتمکله استحقار
ایلمز وکذلك فقیر الحال وکثیر العیال ومتغیر الاحوال کورسه استحقار
ایتمز زیرا ازدراء وسخریت منهی وحرامدرشول جهتدن که الله تعالی
بنی آدمی تکریم وتفضیل ایلدی (ویخفره اخفاردن اولمق دخی مرویدر
خانك معجمه وفائله غدر ونقض عهد معناسنه ولکن قاضی عیاض دیمشدر که

صواب

صواب ومعروف اولکیدر تشکیم ولایحتقره روایتی انی تأییدایدر (بعدذا
احتقار برنسنه نك ذاتی ایچون دکل بلکه صفاتی ایچون در پس کافر
وظالم وفاسق کفر وظلم وفسقلری ایچون احتقار اولنورلر قال تعالی
(ومن یهن الله فماله من مکرم) چونکه اسلام وطاعت وعدله عدول ایدەلر
من کل الوجوه قدرلری مرفوع ومعظم اولور تشکیم خالدبن الولید
وعکرمة بن ابی جهل وامثالی اسلام وتقوالری سببیله معظم اولدیلر
حتی خالد سیف الله المسلول دیو ملقب اولدی وعکرمه یه اذیت اولور
دیو پدری ابوجهلی سب وشتمدن اصحاب نهی اولندیلر اشته لاتؤذوا
الاحیاء بسبب الاموات حدیثنك ورودنه باعث بودر * التقوی ههنا *
استینافدر که صورتده تسویه دن صکره معناده تفاوته اشارتدر یعنی
محل تقوی قلبدر که صدر انك ظرفیدر اوایسه مستور نسنه در بس
اهل اسلام کرچه امر ظاهر ایله برمرتبه ده در ولکن امر باطن ایله عندالله
تفاوتلری واردر وکاه اولور که عاهت بدن ویالکنت لسان ویاسواد
جسد ویا عمی وعور وعرج وقصر وطول وامثالی ایله معیب اولور فاما
سیرتی جهتدن سالمدن اسلم واقوادر بس اکا نظر نقصانله نظر ایتمك
کرکدر والاخالقی تحقیره مؤدی اولور زیرا جمیع کائنات مرتبۀ خلقده
اکا مضافدر قال الله تعالی (ان اکرمکم عندالله اتقاکم) وقال رسول الله
صلی الله علیه وسلم (ان الله لاینظر الی صورکم واعمالکم بل الی قلوبکم
ونیاتکم) یعنی اکر قلوب ونیاتکز خالصه وصادقه ایسه منظور حق
اولورسکز والا فلا * ویشیر الی صدره * قائلی راوی حدیث اولان
ابوهریره در یشیرنك فاعلی رسول الله در صلی الله علیه وسلم مقتضای
ظاهر ماضی ایکن مضارعه عدول ایتمك اول حالی نظر اهل کماله
استحضار ایچوندر که اکا حکایۀ حال دیرلر وحکایۀ حال ماضیه اودر که
زمان ماضیده اولان نسنه زمان حالده فرض اولنوب اندن حاله دلالت
ایلین لفظ مضارع ایله تعبیر اولنه واشارت کفله ویاعین ویاحاجب ایله
اولانه دیرلر واو حالیه در * ثلث مرار * بعض نسخده مرات واقع
اولمشدر مرار کسرله مره نك جمعیدر مرات کبی فتحله مره فعلۀ واحده در

تاره وکره ودفعه دخی بویله در (ثلث التقوی ههنا یه متعلقدر یشیر
الی صدره یه دکل تنکیم بعضیلر زعم ایتدیلر زیرا بوصورتده ابهامدن
خالی دکلدر (یعنی مراد بودرکه جناب نبوت علیه الصلاة والسلام
التقوی ههنا کلامنی تقوانک شانه اهتمام وبیاننه اعتنادن اوتوری
اوچ کره تأکید وتکرار ایلیوب هرکره سنده ید مبارکه لریله صدرلرنه
اشارت دکل تنکیم شمائل نبویه ده کلور کان اذا تکلم تکلم ثلثا (وبعض
ادعیه که اوچ کره قراءت ایله تقیید اولنمشدر بری حس وبری عقل
وبری خیال مرتبه سنه اشارتدن اوتوریدر زیرا وجود انسان بواوچ
مرتبه یی جامع وهر بری برتوجهه محتاجدر * بحسب امرئ من الشر
ان یحقر اخاه المسلم * (حسب سین مهمله نک سکونیله کافی معنادرکه
مقدم خبردر اولنده بازائده درکه غیر متعلق بشیدر (وان یحقر الخ
تأویل مفردده خبردر مسلم منصوب واخاک صفتیدر تقدیری حقر الرجل
اخاه المسلم کافیه من جنس الشر یعنی مسلم قرنداشی مسلمی خور طوتمق
جنس شردن برشر عظیمدرکه انک وبالی اکا کافیدر بوراده امر تحقیر
تکریر اولندیغی حرمت اسلامی تأکید ایچوندر (بعده بوترکیبک مفرداتی
بالاده شرح اولنمشدر اعاده یه حاجت یوقدر * کل المسلم علی المسلم
حرام دمه وماله وعرضه * کویا سؤال وارد اولوب حکم
تحقیرندر حرام میدر حلال میدر دنلدکده کل المسلم الخ اکا جواب واقع
اولدی (کل المسلم مبتدا وحرام خبر ومابعدی بدل کلدر زیرا کل
معرفه یه مضاف اولسه احاطه اجزاء ایچون اولور کل التفاح حامض
کیبکه جمیع اجزاء تفاح حامضدر دیمکدر واکر نکره اولسه جائز اولماز
زیرا جمیع افراد تفاح حامض دکلدر بلکه بعضیسی حلودر کویا
انسانک دمی اجزاء حسیه دن ومالی اجزاء حسیه اسبابندن وعرضی
اجزاء حکمیه دندرکه مسلم بواجزاء ثلثه دن عبارتدر وحرمت ظاهره سی
بواوچ نسنه یه تعلق ایدر وهیکل دمده داخلدر زیرا دم انک مقومیدر
وعرض الرجل جانبه الذی یصونه کامر وبواوچ موضعده مضاف
تقدیر اولنور اراقة دمه اخذ ماله وهتک عرضه کبی یعنی موجب شرعی

اولدیغی یرده امور مذکوره حرامدر والا تعزیر وقتل اولنور ومال مرتد
مأخوذدر زیرا فیءدر انکیچون بعض روایاتده (الا بحقها) کلمشدر
تنکیم حدیث ثامنده مشروحدر وبعضیلر دیدیلرکه عرض ایکی
دورلیدر برکه شرعا حمایه ورعایتی واجب ویا مستحبدر وشولکه
عند العوام امور معتبره عرفیه در اندن خارجدر انکیچون بعض اداتی
تحقیر اولندقده سنک عرضک نولاجق دیرلر یعنی انک عرضنی کلاعرض
عدایدرلر وحدیثده کلورکه (من اربی الربی الاستطاله فی عرض المسلم
بغیر حق) معناسی اکثرها وبالا واشدها فی التحریم دیمکدر
بوراده بغیر حق بعض احوالده استباحت عرضه اشارتدر مثلا
صاحب حق اولان خصمی ایچون ظالم ومتعدیدر دیمک جائزدر
وشهادتی جرح وخائن اوزرینه شهادت دخی بویله در پس
کمسه عرض بغیر وجه شرعی ایسه سفک دم کبیدر والا لابأسدر

* السادس والثلثون *

* من نفس عن مؤمن کربة من کرب الدنیا * تنفیس ازاله غمدر
یقال (اللهم نفس عنی ای فرج ونفست الریح اذا هبت طیبة وفی الحدیث
(لاتسبوا الریح فانها من نفس الرحمن) یعنی ریح امور منفسه دندر زیرا
نفس که فتح فائله فم ومنخردن خروج ودخول ایدن ریحدر انسان
تنفس ایتدیکجه حیات حاصل وضیق زائل اولور تنفیس شاملدر
مال ومساعده وسفارت ورأی واشارت ودعا وعند صاحب الحق
شفاعت ایله اولان تنفیسه کرک تنفیس جزئی وکرک کلی اولسون
اکرچه مطلق کامله مصروفدر (کرب کافک ضمی ورانک فتحیله
کربتک جمعیدر ضم وسکونله کربت حزن شدید وغم غالبدر
کرب الارض دندر ارضی حفرله قلب ایتدی معناسنه اهل حراثت
حالی کبی زیرا غم غالب نفس انسانی قلب واثاره ایدر وبعض نسخده
عن مسلم دشمشدر منقاد معناسنه بوصورتده بحسب اللفظ ذمی یه دخی
شامل اولور زیرا ذمی دخی بعض احکامده مسلم کبیدر حقوق جار
وعیادهٔ مریض ودفع صدقه وامثالی کبی پس اکا دخی اعانت اولنور

مكر كه كفر ومعصيته دائر اوله كنيسه يه حمل وسقى خمر وغيرى كبى
انكيچون اولاد مسلمينى تحصيل صنائع ايچون كفره يه شاكردلكه
ويرمك مكروهدر زيرا انلرك اخلاقيله تخلقه وكفرلرينه مساعده يه
ذريعه در بوجهتدندركه صبيانه الباس حرير وامثالى محرمات
ممنوعدرتاكه انكله تعود ايليوب بعدالبلوغ عودت ايتمه‌لر معنى بودركه
برمؤمن غموم وهموم وضيق وشدت دنيادن برمؤمن ويابرمسلمدن
مطلقا برنسنه ازاله وكشف ايتسه قليل وكثير وصغير وكبير وهرنه
اولورسه اولسون اكرچه امور دنيويه دن برامر حلال ومباح
ايچون ايسه والا معصيته اعانت اولماز انكيچون كرب دنيا ايله تقييد
ايلدى وبوتقييد واقعى بيان ايچون اولمق دخى جائزدر ومحتملدركه
كرب دنيا كرب آخرتدن احترازاوله كه غموم آخرتدر زيرادنياده غم آخرت
نقدرمزيد وشديد اولسه صاحبنه اولقدر فائده سى واردركه درجات
عاليه يه وسيله در مكركه تنفيسى برازخدن تخليص ويامجهولى اولان
موادى تعليم اوله * نفس الله عنه كربة من كرب يوم القيمة * يعنى
الله تعالى اندن كرب آخرتدن كربت عظيمه يى تنفيس ايليه پس
كربت اولى ده تنوين تقليل وتحقير وكربت ثانيه ده تكثير وتعظيم
ايچون اولور زيرا كرب دنيا كرب آخرته كوره يسير وقليل وحقيردركه
لاكربت حكمنده در ومؤمنه عمل حقيرى مقابله سنده فضل الهى
عظيمدر وبونده اشارت واردركه كرب دنيا وكرب آخرت بسياردركه
هر برنى دفعيچون برعمل مناسب لازمدر زيرا جمع جمله مقابله اولنمشدر
وبوندن مقصود اصل مقابله يى بياندركه بطريق العدل دربوايسه
فضلى منافى دكلدر پس كربت واحده نك ازاله سى كرب كثيره نك
زوالنه سببدر قال الله تعالى (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) تكثير
بناء مسجد مثل ايله مقابله اولندى مع هذا اكا منحصر دكلدر زيرا
هر نسنه نك صور بحسب الموطن اولديغى كبى مجازاتى دخى اكا كوره در
يعنى عدل وفضلك بحسب الحقيقه موطنى آخرتدر ومرتبهٔ فضلك
اعلاسى اختصاص ديدكلريدركه جناب حقه مفوضدر وبوندن

اخذ اولنوركه شان مؤمن قضاء حوائج مؤمنين ده اولمقدر كه فضل
عظيمى واردر زيرا عمل متعديدر انكيچون خيرالناس من ينفع الناس وارد
اولمشدر سؤال اولنورسه كه من نفس ده كلمهٔ من عام اولوب كافر دخى
مسلمدن تنفيس ايلسه آخرتده اول كافره نفعى اولورمى جواب بودركه
تعميم بعيددر زيرا ظاهر شرع بويله مقامانده اهل ايمانى خيراته تحريضدر
واكر كافردن مكارم اخلاق صادر اولسه عذاب كفرى قطعا تخفيف
ايتمز سائر معاصى يه كوره اختلاف واردر ايكى طرفك دخى شواهدى واردر
ظاهر اولان بودركه مكارم كفارك مجازاتى دنياده در تنكيم ايلبسه
قبل اللعن عبادتى مقابله سنده الى يوم القيام عمر طويل اعطا اولندى
چونكه كافرك كفرى قلبندن قالبنه سارى اولدى لاجرم عذابى قابل
تخفيف اولمدى مؤمن عاصى ايسه بونك خلافنه در زيرا ايمان دخى
معنادن صورته سارى اوليجق عذابى قابل تخفيف اولدى انكيچون
عصاة مؤمنين طبقهٔ علياى نارده در فافهم والله اعلم * ومن يسر
على معسر يسر الله عليه فى الدنيا والآخرة * كرب دنيا وتنفيسك
بعض موادنى تخصيص صدركه اكا كربت دين ديرلر ومعسر اعساردندر
تنك دست يعنى فقير اولمقدركه وجود مال اكا كوره متعسردر پس
اعسارك همزه سى صيرورت ايچوندركه صارذا عسرة ديمكدر عسرت
يسرك ضديدركه تركك انلردن كوچلك وقولايلق ديو تعبير ايلر
الحاصل معسر مطلق مفتقردر ولكن عسرت غريم عسرتلرك اشدى
اولمغله مديون معسرده استعمالى اكثر اولدى (من انظر معسرا) الخ
حديثى دخى انى تأييد ايدر معنى بودركه بركيمسه غريمنه يعنى بورجلوسنه
تيسير ايلسه مطالبه يى تأخير وياكلا ويابعضا ابراء ايتمكله ويامطلق
فقيره تصدق ودفع ضرورت ايتسه كرك معسر مؤمن وكرك ذمى
وكرك مستأمن الله تعالى انك اوزرينه تيسير ايليه دنياده توسيع رزق
وحفظ عن الشدائد ايله وآخرتده تسهيل وحساب وظل عرشده
تظليل وامثالى ايله يعنى دنياده تيسير معسر توجهله قلب معسره
سبب فرح اولديسه آخرتده الله تعالى انى تفريح واسباب نشاطى

تهيئه ايله جزاء وفاق اعطا ايليه وفقهده كاوركه فرض نافله دن
افضلدر الا برقاچ مسئلهده دكل اولكبسى ابراء معسرمندوبدر ولكن
انظار واجبدن افضلدر وايكنجيسى ابتداء سلام سنتدر ولكن رد
واجبدن افضلدر واوچنجيسى وضوء قبل الوقت مندوبدر ولكن
وضوء بعدالوقتدن افضلدركه وضوء بعدالوقت فرضدر وتيسيرده
تعليم علمه دخى اشارت واردر زيرا جاهلك امرى عسيردر تسليكه دخى
رمز واردر زيرا مريد ذوق حال وفيض ملك متعالدن معسردر
وانسانك فضلى كندى نفسنده كامل وغيرى مكمل اولمغله در پس
استاذ ظاهر عسرت جهلى بسرت علمه تبديله سبب اولديغى كبى
استاذ باطن دخى عسرت حجابى بسرت كشفه تحويله باعثدر انكيچون
معلم ومسلك اولنلرك سائرلر اوزرينه فضل زائدلرى واردر زيرا
ديمشلردركه الفضل للمتقدم استاذ ايسه اقدمدر اكرچه سنى جهتندن
احدث اولسون وهرقومك رئيس ومتبوعى مفضل ومكرمدر فاعلم ذلك
وتسليك وتعليمك هر برى قرآنده مذكوردر قال الله تعالى (ويزكيهم
ويعلمهم الكتاب والحكمة) زيرا طهارت نفس يالكز كفر وشركدن
دكلدر بلكه ادناس باطنهنك جملهسندن طهارتى لازمدر واز جملهٔ
ادناس وارجاس تعلق ماسوادر كما قال الله تعالى (لايمسه الا المطهرون)
فافهم * ومن ستر مسلما ستره الله فى الدنيا والآخرة * قضاعى روايتنده
من ستر على اخيه دوشمشدر بوراده ستر بدنى الباسله وعيبى اخفاسيله
ستره شاملدر وستر حق دخى اكا كوره حلهٔ جنت وكنف رحمتله
ستردن اعمدر زيرا على ملاء الناس عريان وافتضاح امرهالمدر
ديمشلردركه اكر حقوق اللهدن ايسه زنى وشرب خمر وامثالى كبى
ناسدن ايسه قتل وسرقه ونظائرى كبى ستر حرام وامام ووالى يه
رفع واخبارى واجبدر كر مفسده ترتب ايتمزسه واكا نصيحت واجبه
ديرلر غيبت محرمه ديمزلر وديمشلردركه فسقيله معروف اولنلرك حاللرنى
والى يه عرض وذوى البيوتاتدن اولنلرك عثراتنى اقاله ايدهلر مكركه
حدوده متعلق اوله كه انده جميع ناس اعلى وادنى وسلطان ورعيت

برابردر وذوى البيوتات اشراف ناسدركه ترك انلره اوجاق صاحبلرى دير
اكر عنعنه ايله وكابرا عن كابر ايسه وعجم خانوادهدير وبوندن اخذ
اولنوركه ستر ظاهر لازم كلديكى كبى ستر باطن دخى لازمدر مثلا
عارفدن استماع ايتديكى اسرارى كتم ايده ونادانه افشا ايتميه والا
فضاحتنه كوره جزا بولور قال الله تعالى (ياعبادى انما هى اعمالكم
ترد عليكم) وعارف بالله اولانه دخى كركدركه بو اعصارده خاموش اوله
ودكه برسخن شناسه اعتماد ايدوب ستر رازى برداشته قلميه اى نيجه
عارف كشف سر ايتمكله سر ويردى منصور كبى ونيجه لر دخى حاللرينه
كوره مبتلى اولديلر ياستار العيوب وياكشاف الكروب استرنا بكنف
رحمتك وفرج عنا كما فرجت عن خواص خليقتك * والله فى عون
العبد ما كان العبد فى عون اخيه * تعميم بعد التخصيصدر ما بوراده
مدت معناسنه ظرفدر مدة كون العبد فى عون اخيه ديمكدر وياخود
موصولهدر والله فى عون العبد الذى كان فى عون اخيه معناسنه
بو صورتده كان زائده اولور مظهركه عبددر مضمر موضعنده وضع
اولنديغى استعطاف وايذان ايچوندركه عبد عجزيله قرنداشنه اعانت
ايديجك الله تعالى اظهار لطفله اوليدر بوراده عونك طرفيندن
دوام وثبات مأخوذدر پس والله يعين العبد دن ابلغدر عبدك اعانتى
ماله وبدنله اولمغه شاملدر وحقك عونى تيسير امانى وقضاء حوايجدر
مقصود واجب ومندوب ومباح اولان اموردهمعاونتدر يوخسه
حرام ومكروهده دكل والا اعانت معصيتله عاصى اولمش اولور
قال الله تعالى (وتعاونوا على البر والتقوى ولا تعاونوا على الاثم
والعدوان) پس تعاهد ارامل واحسان يتامى ومواساة فقرا
ونصرت ضعفا ايليه ظلمه وفسقه وجابره يه مساعده ايتميه زيرا
كفر ومعاصيده ابوين كافرينه بيله مساعده منهيدر مع
هذا حق غالبلرى واردر فكيف كه سائرلره * ومن سلك طريقا *
يقال سلك المكان دخل وسلكه غيره واسلكه ادخله طريق يولدر
اياق ايله طرق وضرب اولنديغى ايچون طريق ديندى

بوراده حسی ومعنوی اولمغـه شاملدر وطریقی تنکیر ایتدیکی افاده
ایدر که طرق جنت چوقدر وعلوم دینیـه دن هر بری اکا بر طریقدر
* یلتمس * بعدالجمله حال و یاصفتدر التماس طلبدر اصلی لمسدندر که
ید ایله مس در یعنی لمس ظاهر بشره ایله ادراکدر مس کبی صکره انکله
طلبدن تعبیر اولندی زیرا برنسنه طالبی اولان کیمسه حال تتبع ده
لمسدن خالی دکلدر و بعضیلر دیدیلر که لمس احساسدر لامحالة ومس
اعمدر زیرا بعض مس واردر که انده احساس اولماز * فیه * ضمیر
طریقه راجعدر * علما * تنکیر علوم دینیه دن هر برینه شمول ایچوندر
علم تفسیر وحدیث وکلام وفقه واصول فقه کبی زیرا موصل جنت
اولان بو علومدر وعلوم عربیـه دیدکلری علم لغت وصرف ونحو
وامثالی علوم شرعیه حکمنده در زیرا علوم شرعیه نک تحصیله وسیله در
پس علوم فلسفیه بونلردن خارجدر منطق وغیری کبی مکر که تعلمی
برای رد اوله بودخی عنـد الخواص ممنوعدر و بونده سلوکله اهل
تصوفک سلوک مخصوصنه وطریقلد طریقت معهوده سنه وعلم ایله
علم الهی به اشارت واردر وتنکیری تعظیمدن خالی دکلدر زیرا علم
تصوفکه علم الدنیدر سائر علوم اراسنده عظیم القدردر زیرا معلومی
اجل المعلومات اولان الله تعالیدر وسائر علوم موصل جنت ایسه بو علم
عزیز موصل حضرتدر اکرچه جاهلی بسیار ومحجوب حق بیشماردر
بعدذا التماس علمده نیت خالصه کرکدر زیرا نیت روح عملدر وسائر
عباداته تطرق ایدن ریا واغراض فاسده طلب علمده زیاده در زیرا علم
وسیلهٔ جاه اخروی اولدیغی کبی ذریعهٔ جاه دنیوی دخی اولور والعلم
حجاب دیدکلری اهل بنداره کوره در زیرا علم مال کبی سبب غرور
وشرور در الامن عصمه الله تعالی * سهل الله له به طریقا الی الجنة *
به ضمیری طریقه رجوع ایتمک اظهردر تنکیر مابعدی اکا قرینه در
زیرا طریق علم طریق عمله وطریق عمل دخی طریق جنته سالکدر
پس علم بالواسطه جنتـه موصل اولدی الحاصل بلاعلم عمل و بلاعمل
جنت اولماز انکیچون قرآنده کلور (جزاء بما کانوا یعملون) یعنی اکرچه

عمل موجب جنت دکلدر ولکن نردبانک پایه سی کبیدر که ذروهٔ نردبانه
وصول پایه لر وساطتی ایله اولدیغی کبی درجات عالیه یه ترقی دخی عمل
شرعی وساطتیله در پس تسهیلدن اخذ اولندیکه طریق جنت
صعبدر واکا سهولت استین طریق علم وعمله سلوک ایدر والا جنته
سهولته منتهی اولماز و بوندن فهم اولندیکه کرچه علم وعمل معنویدر ولکن
عالم وعامل اولان کیمسه کویا طریق حسیٔ جنتده در وغایت طریقی
جنتدر انکیچون (وازلفت الجنة للمتقین) وارد اولدی زیرا علم وعمل
طریق جنت اولمغله کویا عالم وعامل اولانلره دنیاده جنت تقریب
اولمشدر تنکیم جناب نبوت صلی الله علیه وسلم غزوهٔ بدرده بیوردیلر
(قوموا الی جنة عرضها السموات والارض) وحدیث مذکورده علم
تخصیص بالذکر اولندیغی شرف زائدنه دلالت ایدر زیرا ذات حقه
اقرب وسائر صفات وکمالاتی مستتبعدر پس علم ظاهر وعمل شرعی وعلم
باطن وحال مرعی یی جامع اولان کیمسه قیامتده فوق الکل اولور
* وما اجتمع قوم فی بیت من بیوت الله * ما نافیـه در بیت اصلنده
کیجه ده انسانک مأواسی یعنی بیتوتت ایتدیکی یرده صکره بلااعتبار
اللیل دخی اطلاق اولندی جمعی ابیات و بیوت کلور لکن بیوت مسکنه
اخص وابیات شعره کوره دینلور و بیت حجر ومدر وصوف و وبردن
متخذ اولنلر اوزرینه واقعدر و بیت شعر اکا تشبیه اولنمشدر زیرا
جسد اخلاط اربعه و بیت ارکان اربعه اوزرینه ظاهردر که سبب
ثقیل وسبب خفیف ووتداندر و بیت الله و بیت عتیق کعبه یه علم غالبدر
واهل بیت آل نبویده متعارفدر بیوت الاهده اضافت تشریف ایچوندر
ناقة الله کبی بیوت الله کعبه یه ملحق اولان مساجددر که ایچنده درس
علوم شرعیه وذکر الله اولنمغله معظمه ومشرفه در وسائر بیوت عبادات
دخی مساجده ملحقه در الحاصل بیوت الله مواضع معظمه در پس
مواضع محقره خارجدر حمامات ومعاطن ابل ومرابض غنم ومزبل
وامثالی زیرا بو مواضعده صلاة مکروهه اولیجق سائر اذکار وافعال
شرعیه دخی بویله در و بوندن ظاهر اولور که بیوت الهیه نک الواندن

پاك طوتوب بخورانله دخی مطیب قلمق کرکدر خصوصا یوم جمعه ده که
منزل الملائکه در * یتلون کتاب الله * قرآنی وانك حکمنده اولان
کتب شرعیه یی قاریٔ وعلی سبیل التتابع تالی اولدقلری حالده یعنی
مبانیسنی محافظه ومعانیسنی مراعات ومطالعه وموقف حضورده
الله تعالی اوزرینه قرائت ومشاهده ایله که اکا حق تلاوت دیرلر کما
قال الله تعالی (الذین آتیناهم الکتاب یتلونه حق تلاوته) وبونده
دخی کتابی جلاله یه اضافت تشریف ایچوندر کتاب مکتوب الیهدر که
مکتوب اولدیغی جهتدن نظم ومقصود ومدلول اولدیغی وجهدن
معنی وکلام نفسی اولدیغی یوزدن غیر مخلوقدر * ویتدارسونه بینهم *
التدارس بهم درس خواندن یعنی بربره کلوب درس اوقومق که بعضی
تعلیم وبعضی تعلم واستکشافله اصلی درس که اثردر زیرا تدارس
ایدنلر علمك اثرنی بری برلرندن اخذ وحفظ ایدرلر وبو معنی مداومت
قرائت ایله اولمغله مداومت قرآءته درس دیدیلر (وبعض احادیثده
کلور فدرسوها ثم علموها یعنی بوکلماتی اولا تعلم وقرائت وثانیا غیره
تعلیم وتفهیم ایدیکوز (بونده مدارسه نك فضیلتنه اشارت واردر
اکر مدرس ومتدرسك غرضلری حق ایسه یعنی شهرت وتحصیل
ریاست وجاه دکل ایسه والاعملری هبا وعملاری وبال وعمرلاری ضایع
وتجارتلری کاسد وفاسددر واویله درسخانه صنمخانه کبیدر زیرا اصحابی
حقدن غیره پرستش ایدرلر حق ایسه صورته نظر ایتمز بلکه قلوب
ومقصودونیاته نظر ایدر * الا نزلت علیهم السکینة * معلوم اولا که
الله تعالی بنی اسرائیلك تابوتنده سکینت قومش ایدی یعنی صور
حیواناتدن برحیوانك شکل وصورتی که اورادن بر ریح هبوب وبار
حرکت خاصه ظهور ایتسه بنی اسرائیلك قلبلری اول علامت سببیله
ساکن اولوردی وعقبنده اثر نصرت حصوله کلوردی والمره آفاقدن
اعطا اولنان یعنی امت محمدك مخلصلرنه انفسدن احسان اولندی
یعنی سکینت انلرك قلبلرنده برقوت روحانیه وبرحالت غیبیه ونور ربانی
درکه خائف ومضطرب ایکن ساکن ویا امان اولوب تسلی بولورلر

وحزنلری زائل اولوب فرحناك اولورلر نتکیم غزوهٔ احدده کلور
(ثم انزل علیکم من بعد الغم امنة نعاسا یغشی طائفة منکم) یعنی اول حالت
هائله منافیٔ راحت ایکن قلبلرینه سکینه نزول ایتمکله سکون دلدن ناشی
خوابه وار دیلر وخوف ایچنده امنه ایردیلر واکا سکینه دیدیلر زیرا
نفس انسان اکا ساکن اولوب غیره میلی قطع ایدر نتکیم سکین دیدیلر
بچاغه زیرا صاحبی انکله قطعی ممکن اولان نسنه یی قطع ایدر واکر
مذبوح ایسه حرکتدن تسکین ایلر پس سکینه سکوندندر که
ضد الحرکه در وسکونده ثبوت واردر انکیچون قلب بسبب السکینه
ساکن وثابت اولور قال الله تعالی (هو الذی انزل السکینة فی قلوب المؤمنین
وبوندن فهم اولندی که بو سکینه نك محلی قلوبدر زیرا قلب مدار
اعضا وقوادر پس قلب ساکن اولیجق جملهٔ اعضا وقوی دخی ساکنه
اولور انکیچون امور خطیره ده اهل دل حاضر اولمق کرکدر تاکه ثباتله
مراد حاصل اوله قال تعالی (اذا لقیتم فئة فاثبتوا) بو اعصارده ملوکك
غالبا مغلوب اولدیغی عسکرك عدم قابلیتندندر اکرکرجك رجال
اولایدیکه اهل دلدر دل ثابت انلری مضطرب قلمزدی ولکن بو معنایی
فهم ایدن قلیلدر * وغشیتهم الرحمة * غشی تغطیه درکه ترکیده
بورینمك ایله تعبیر اولنور قال تعالی (یغشی اللیل النهار) ای یجعل اللیل
بحیث یستر بظلمته نور النهار یقال غشی اللیل النهار اذا ستره (یعنی
رحمت الهیه انلری تغطیه ایده وبوریه وقابلایه مقصود رحمت
خاصه درکه تلاوت ودراستك نتیجه سی وعمل مخصوصك اثریدر
قال تعالی اولئك علیهم صلوات من ربهم ورحمة) یعنی عند المصیبه
استرجاع وصبر ایدنلره رحمت خاصه وعامه واردر (ورحمت ارادهٔ
نفع العبد معناسنه اولورسه صفت ذات وانعام واحسان اراده اولنورسه
صفت فعل اولور * وحفتهم الملائکة * حفت حاء مهمله ایله
حفوفدندر که اشتمال حول الشیٔ معناسنه در قال تعالی (وحففناهما
بنخل) ای جعلنا النخل مطیفة باحفتهما ای جوانبهما (وحافین من
حول العرش) ای محدقین باحفته وجوانبه (والاحداق کرد چیزی

درآمدن (یعنی ملائکه رحمت انلری محیط وجودلرنی مشتمل اوله سماء دنیایه وارنجه بلکه عرشه ایرنجه تا که انلری آفاتدن حفظ ایده‌لر مصافحه ایلیه‌لر وشعارلرنده اولالر ودعالرینه آمین دیه‌لر وتلاوتلرینه قولاق طوته‌لر زیرا ملائکه یه تلاوت قرآن فضیلتی اعطا اولنمامشدر انکیچون بنی آدمدن استماعه حریصلردر واغزلرنی تالیلرك اغزلرینه وضع ایدرلر تاکه قرآن دخول ایلیه بو جهتدن اسنیا کله تطهیر افواه ایتمك مسنون اولدی کما فی الجامع الصغیر وشروحه (سؤال اولنورسه که جبرائیل علیه السلام قرآن اوقومشدر زیرا بلا قرائت وحی اولماز (جواب بودرکه جبریلك وقت نزول وتنزیلده حالی القاء وحیدر اکا ایسه قرائت وتلاوت دینمزلر قال تعالی (ولا تعجل بالقرآن من قبل ان یقضی الیك وحیه * وذکرهم الله فیمن عنده * یعنی مقام عندیت وقربده اولان ملاء اعلی اراسنده انلری ذکر ایده وثنالرن ایلیه وانلرله وحسن حاللریله مباهات قله یا عالم مثالده تجلی مثالی ایله تجلی ایلیوب سویلیه ویا مقامار واحده قلبلرینه القائله تعریف ایلیه زیرا هر موطنه کوره بر نوع کلام الهی واردر واول ملائکه نك اقربی کروبیون دیدکاری در تخفیف رائله که ملائکه عرشدر وملائکه عالیه دیدکاری بونلردن خارجدر (وبعضیلر ارواح انبیا واولیا وشهدایی دخی ادخال ایتدیلر ولکن صحیح دکلدر زیرا مقصود بشری ملك یاننده وصفدر بوخصه بشری بشر عندنده دکل زیرا ارواح خواص بشره اومقوله‌لرك حاللری معلومدر خصوصا که بو امتدن اولنلر اهل قرآندر وبونده مقام قربده اولان ارواحی یعنی ملائکه‌یی قرب سلطانده اولان خواصه تشبیه واردرکه بطریق التفهیمدر زیرا بری قرب معنوی وبری قرب حسی در ومعنی تمثیل ایله صورت بولور وتلاوت اوزرینه اجتماعده ذکر الله اوزرینه اجتماع دخی داخلدر زیرا ذکر دخی قرآندندر انکیچون ذاکر اولان کیمسه هم ذکر وهم تلاوت نیت ایتمك کرکدر تاکه ایکی وجهله مثاب اوله واستماع ذکرده دخی بو وجهله نیت ایده (وصحیحنده خصوص اوزرینه اجتماع ذکر حقنده حدیث

طویل واردر ومبتدی یه کوره افضل اولان ذکر لسانی ومتوسطه کوره ذکر قلبیدر ومنتهینك ذکری جمیع مراتبه ساریدرکه لسان وقلب وروح وسر اکا برابردر وانك هر نفسی تسبیحدر تکبیر حقیقت اهلنه معلومدر واجتماعده قوت زائده اولدیغنه اهل ظاهر وباطن متفقدر ولکن آدابنی مراعات ومحافظه لازمدر * ومن بطأ به عمله لم یسرع به نسبه * بطأ تشدید طائله در وبا تعدیه ایچوندر بطوء سرعتك ضدیدر قال فی تاج المصادر التبطئه درنکی شدن ویعدی بالباء واجازه بعضهم ان یکون التبطئه متعدیة انتهی وفی القاموس بطوء ککرم بطاء بالضم وبطاء ککتاب وابطاء ضد اسراع وبطاء علیه بالامر وابطاء به اخره انتهی (لم یسرع اسراع ایتدرمیوب معناسنه که فارسیده شتابیدن ایله تعبیر اولنور وتعدیه سی بائله در کما فی الحدیث (اسرعوا بالجنازة وهو الظاهر وفی القاموس (اسرع فی السیر کسرع وهو فی الاصل متعد کانه ساق نفسه بعجلة او اسرع المشی غیر انه لما کان معروفا عند المخاطبین استغنی عن اظهاره ومنه الحدیث فلیسرع المشی انتهی (نسب ونسبت ابوین جهتندن اشتراکدر نسب بالطول دیرلر بین الاباء والابناء اولان اشتراك کبی ونسب بالعرض دیرلر بین الاخوة وبنی العم نسبت کبی وفلان فلانك نسیبیدر دیرلر قریبی معناسنه وحدیثده کلورکه (کل سبب ونسب منقطع یوم القیمة الا سببی ونسبی) نسب تقوادر نسب آب وکل دکل والا ابو لهب وامثالی دخی انکله منتفع اولمق لازم کلوردی ودنیاده نسب ظاهری دخی منقطع دکلدر انکیچون مهدئ منتظرانك اولاد ندندر وعدم انقطاعه اشارت ایچون حدیثده کلور (یا علی انا وانت ابوا هذه الامة) معنا بودرکه هرکیمکه سوء عملی دنیاده تبطئه وتأخیر ایلیه آخرتده نسبی آنی تعجیل وتقدیم ایتمز یعنی نسب مجردیله مرتبه صاحبی اولماز دنیاده اولدیغی کبی وبلکه کافر ایسه مرتبه دکل جنته بیله کیرمز وانبیا واولیادن شفاعت بولماز قال الله تعالی (فاذا نفخ فی الصور فلا انساب بینهم) یعنی قیامتده کنعانه پدری نوحدن وازره اوغلی ابراهیمدن وقابیله قرنداشی هابیلدن وواهله یه زوجی

لوطدن وابولهبه برادر زاده سی رسول الله دن علیه وعلیهم السلام وعلى هذا فائده یوقدر وتفاسیرده کلور که (وانذر عشیرتك الاقربین) آیتی نزول ایتدکده رسول الله صلی الله علیه وسلم مکه ده جبل صفایه چیقوب واقاربنه خطاب ایلیوب (افتدوا انفسکم من النار فانی لااغنی عنکم شیئا) بیوردیلر وینه حدیثده کلور (یابنی هاشم لایأتینی الناس باعمالهم وتأتون بانسابکم) پس بوندن فهم اولندیکه کافره مؤمندن فائده یوقدر زیرا فائده شفاعتله اولور مؤمن ایسه کافره شفاعتله مأذون دکلدر نتکیم قرآنده مواضع عدیده ده مصرحدر ومؤمندن مؤمن عاصی یه کرچه شفاعت اولور ولکن اول شفاعت انی مطیعلر مرتبه سنه ایصال ایتمز والاعامل ایله غیر عامل برابر اولمق لازم کلور بوتسویه ایسه قرآنده نفی اولنمشدر فاما شول کیمسه نك که صلاحی یوزندن اقاربی اراسنده جهت جامعه واردر بوصورتده صالح کندندن اصلح اولان قرینه الحاق اولنور قال الله تعالی (یدخلونها ومن صلح من آبائهم وازواجهم وذریاتهم) پس صلاحله تقییدده انساب مجرده حبلنه تمسك ایدنلرك اطماع فارغه سنی یعنی عملدن خالی اولان طمعلرینی قطع واردر اشته (المرء مع من احب) وامثالی اکا کوره فهم اولنه (واطفال دخی الحاقده صلحا کبیدر نتکیم حدیثده کلور (ان الله لیرفع ذریة المؤمن الیه حتی یلحقهم به فی درجته) زیرا بوذریتله مراد اطفالدر وکما فی المقاصد الحسنة للسخاوی واطفال کفار حقنده درت قول واردر یاخدام اهل جنتدر ویا ابوینه تبعیتله نارده در ویابعد البلوغ نه صفت اوزرینه اوله جق ایسه اول وجهله محشوردر ویا آخرتده صبیان ومجانین واهل فترت امتحان اولنوب اکا کوره حکم الهی واقع اولسه کرکدر وصورت امتحان بعد البلوغ اولان حالی اظهار ایچون اولور ومجانینه کوره بعد العقل واهل فترته کوره بعد ارسال الرسل اولان حال معتبر اولوب نتیجه هرنه ایسه اکا کوره معامله واقع اولور والله الحفیظ ای مؤمن بومقامی بووجهله فهم ایدوب غیری خیالاته وجود ویرمیه سن وصلاحنه ایدیکی بالاده ذکر اولنمشدر

پس شول کیمسه نك که قول وفعلنده خلل واردر دعوای صلاح وطمع لحوق اهل فلاح ایتمسون زیرا میانده بون بعید واردر نظر ایله که حدیث مذکورده معقولی محسوسه تشبیه ایتدیکه معقول طریق کمالده تأخر ومحسوس طریق حسی ده تأخردر پس برفرس که لنك اوله ویابرحمار که بنم اصلم فرسدردیه بن کحیلان جنسندنم دیمك مفید اولماز مادامکه قافله دن کری قالمش ومشی واسراعدن زبون وعاجز اولمشدر واکر دعوای مجرده کافی اولایدی روافض وشیعه امام علی یه کرم الله وجهه مقرب اولورلردی ولکن دعوای محبت اعتقاد وعمله مقارن اولمدیغندن مبعد اولدیلر وسائرلر دخی بوقیاس اوزرینه در مثلا صلاة وصیام وغیری احکام قیدنده اولمیان اشق مقوله سنك حاجی بکتاش وامثالی ایله مناسبتی ندر والله علیم بما یصنعون بعد ذا سفیان رحمه الله بوحدیثله نسبده کفاءت معتبر اولمدق اوزرینه استدلال ایتمشدر (جواب بودر که معنای مذکور امر آخرته کوره در پس احکام دنیا انك اوزرینه ترتب ایتمز بناء على هذا دنیاده دفع عار ایچون کفاءت لازمه در (وامر ظاهرده ایکی نسنه نك بری برینه اقترانده کفاءت لازم کلیجك امر باطنده بری برینه اتصالنده مناسبت لازم اولدیغی بطریق الاولی در قال تعالى (قل کل یعمل على شاکلته) پس اسم رحماندن امدادا آلهی هرکسك استعدادینه کوره وارد اولوب هرنسنه یی مشاکل ومناسبنه الحاق ایدر والا سنك آیینه وفرس انسان وخار کل وحجر جوهر اولماز (ذلك تقدیر العزیز العلیم) وتدبیر الرب الحکیم ولایدرکه الا الفهیم

* السابع والثلثون *

* ان الله کتب الحسنات والسیئات * بوحدیث شریفه کرچه محدثلر قدسیدر دیمشلردر ولکن بحسب المعنی قدسیدر یوخسه بحسب النظم والهیئه دکل والا ان الله یقول انی کتبت الحسنات والسیئات دیو تعبیر اولنوردی وفی الحقیقه احادیثك جمله سی قدسیدر زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم فانی فی الله وباقی بالله اولمغله حق انك اسانیله متکلم در

كتب قدر معناسنه در تقدير برنسنه نك كيفيتنى تبيين در حسنات امور حسنه در كه موجب رضا وثوابدر وسيئات امور قبيحه در كه باعث سخط وعقابدر (يعنى الله تعالى محسنلرك جميع حسناتنى ومسيئلرك جمله سيئاتنى علم سابقنده تقدير ايلمشدر كه هر حسنه وهر سيئه صاحبندن يعنى مكلف اولانلردن كه انس وجندر وقت مخصوصده صدور ايدوب علم وعين برى برينه مطابق اولسه كركدر زيرا ابداز لك آينه سيدر كه ازلده تقدير اولنان بلازياده ولانقصان ابدده ظاهر اولسه كركدر واول تقدير اولنان حسنات وسيئات اعيان ثابته نك احواليدر واعيان ثابته حقائق اسماء الهيه نك صور بدر كه اكا حقائق موجوداته ظلال وعكوس ديرلر كه هر برى ظل الوجود الحقيقى در انكيچون بو ظلالدن مظلولا نه ومظلولاتدن دخى وجود حقيقى يه سير وترقى لازمدر تاكه خيال عينه مبدل اوله يعنى خيال زائل اولوب حقيقت ظهوره كله * ثم بين ذلك * يعنى تقديراتدن صكره مذكور اولان حسنات وسيئاتى تبيين وتفصيل ايتديكه بو معنى مفصل اسمنه رابعدر و بو تفصيل ايكى وجهله در (اولكيسى قلم اعلادن لوح محفوظه الى يوم القيام امور كائنه نك خيرا وشرا ارتساميدر و بو تفصيل علم آلهيده اولان اجمالك تفصيليدر كه بو تفصيلدن اول كنز مخفى ومغلق ومبهم كبى ايديكه هيچ بر ذرده نك اكا وقوفى يوغيدى زيرا نه فرد ونه خود زمان ومكان وار ايدى وانس وجن ترتيب كائنانده جمله دن مؤخر خلق اولنغله ثقلين دينلدى زيرا ثقيل نسنه آغر حركت ايدر وجمله دن كيرو قالور بس ترتيبك اولى عقل اول كه قلم اعلادر وآخرى انساندر (وايكنجى وجه بودر كه لوح محفوظده مفصلا مثبت اولان امور دخى نجوما يعنى متفرقة اربابى اوزرينه الى آخر العمر تنزيل اولنور تنكيم ليلهٔ براتده سفرهٔ كرام لوح محفوظدن اول سنه ده مقدر اولان امورى انتساخ ايدوب سنهٔ و فائده بر دخى انتساخه صالح نسنه قالمايوب تفصيل حال يكون بولسه كركدر اشته تفصيل اول دفعى وثانى تدريجى در (يدبر الامر من السماء الى الارض ودخى (يتنزل الامر بينهن) سرى بودر * فمن هم بحسنة * حسنات

مفصله نك نتائجى وظهوراتنى تفصيل در (اى رجح فعل الحسنة يعنى هم قصد فعلى ترجيحدر زيرا نفس انسانده واقع اولان قصد معصيت بش مرتبه در كه هاجس وخاطر وحديث نفس وهم وعزم در هاجس برنسنه نك قلبه ابتداء ورودى اعتباريله در اكر جارى و منبسط اولورسه خاطر دينلور واكر فعل وترك ميانده تردد واقع اولورسه حديث نفس اطلاق اولنور واكر فعلنى ترجيح ايدرسه هم ديرلر واكر اول هم وقصد قوت بولوب جزم مرتبه سنه بالغ اولورسه عزم اولور وهاجس ايله اجماعا مؤاخذه اولنماز زيرا انسانك كندى فعل اختيارى سى ايله دكل بلكه دفعنه قادر اولمديغى امر فجائى در (وخاطرك كرچه دفعنه امكان واردر ولكن خاطر وحديث نفس حديث صحيح ايله مرفوعدر و بو اوچ نسنه يازلماز زيرا قصد يوقدر وهم بالسيئه سيئه يازلماز ولكن اكر الله ترك ايدرسه بر حسنه واكر اشلرسه بر سيئه يازيلور يعنى انك اوزرينه يالكز فعل يازيلور كه واحده معناسى بودر زيرا هم مرفوعدر وعزم عند المحققين مؤاخذ به در و بعضيلر انى هم مرفوعدن قلديلر (وزا زيه ده كلور كه هم معصيت ايتمكله آثم اولماز اكر تصميم عزم ايتمزسه والا آثم عزمله آثم اولور يوخسه عمل بالجوارح ايله دكل مكر كه عزم مجردله تمام اولور اموردن اوله كفر كبى بو صورتده عزمله كافر اولور كرك اقوال وافعال كفردن برنسنه صادر اولسون وكرك اولمسون * فلم يعملها * پس اول حسنه يى بر مانع حسبيله اشلمسه يوخسه قدرتى وار ايكن كسللك اولوب فعله كتورمسه ديمك دكلدر زيرا بو صورتده عدم مبالات واقع اولمش اولور كه ازدراء حسنه دن خالى دكلدر تنكيم بركيمسه تهجده نيت ايدوب ولكن وقتنده بقضاء الله بيدار اولمسه انك اوزرينه احياء ليل يازيلور فاما تهجد قيدنده اولمايوب خاطرهٔ مطلقه سى ايله مصلى يازلماز * كتبها الله عنده حسنة كاملة * حسنه كتب نك مفعول ثانيسى در تضمين تصيير اعتباريله كاملة دفع توهم ايچون حسنه يه وصفدر زيرا مجرد هم ايله حسنه كامله كتابت اولنمق عقلا استبعاد اولنور پس هم مجرد ايله حسنهٔ كامله يازلمق

فضل الهى قيلندندر و بعضيلر ديديلر كه حسنهٔ حال موطئه در وحال
موطئه شول اسم جامددر كه بر صفت ايله موصوف اولوب فى الحقيقه
حال اولان اول صفتدر وموصوف انى توطئه وتمهيد ايچون كلمشدر
(انا انزلناه قرآنا عربيا) كبى فقدر وكتابتك عنديت ايله تقييد اولنديغى
حسنه نك شاننه اعتنادر والا الله تعالى يه نسبتله عنديت حسيه اولماز
پس ديمك اولور كه الله تعالى حكمنده حسنهٔ كامله دن معدوددر كرك
اورده اذن حقله كتابت حفظه اولسون وكرك اولمسون پس بو حديث
ملائكه نك افعال قلوبه اطلاعنه دلالت ايتمز بلكه خلافنه دلالت ايدر
و بعضيلر ديديلر كه الله تعالى ملائكه يى مطلع قيلوب كتابت ايله امر ايدر
و ياخود حسنه ده رائحهٔ طيبه وسيئه ده رائحهٔ خبيثه خلق واظهار ايدر
ولكن بو اقوالده نظر واردر زيرا اعمال خالصه نك مراتبنه كوره سدرهٔ
منتهاسى واردر و بعض سدرهٔ منتهى واردر كه انى انجق حق بيلور پس
اول عملى كتابت ورفعه ملائكه يه سبيل يوقدر زيرا اصلنه واقف دكللردر
پس مرجع دخى بو يله در فافهم قال ابن عبد السلام الملك لا سبيل للملك
الى معرفة باطن العبد فى قول اكثرهم انتهى وقال ابو حنيفة رح ان سلم
عليه احد عند قضاء الحاجة يرد السلام بقلبه لا بلسانه لئلا يلزم كتابة
الملائكة فانهم لا يكتبون الامور القلبية وقال فى ريحان القلوب الذكر
الخفى هو ما خفى عن الحفظة لا ما يخفض به الصوت وهو خاص به
صلى الله عليه وسلم ومن به اسوة انتهى واما قوله تعالى (ام يحسبون انا
لا نسمع سرهم ونجواهم بلى ورسلنا لديهم يكتبون) فلا يدل على اطلاع
الملك على السر بل الله هو المطلع على السر واما النجوى وهو ما يسرونه
فيما بينهم فهو من الاعمال الظاهرة فللملك اطلاع عليه هذا هو اللائح
* ومن هم بها فعملها كتبها الله عنده عشر حسنات * يعنى
شول كيمسه كه قصد حسنه ايدوب فعله كتوره الله تعالى اول حسنه يى
مقام عنديتده ادنى الامر اون حسنه كتابت ايليه يعنى اول عمل مقام
قبوله مقرب اولوب اون عدد اجر وثوابله مكافات اولنه كما قال تعالى
(من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) و بو معنى مقام نفسدن مقام قلبه

ترقى اعتباريله در يعنى مرتبهٔ نفسده اعمال سيئات مقوله سيدر كه آحاددر
يعنى بر بر يازيلور مرتبهٔ قلب ايسه مرتبهٔ عشرات ومرتبهٔ روح مرتبهٔ
مأات ومرتبهٔ سر مرتبهٔ الوفدر كه هر برنده اولان تضاعف خلوصنه
كوره در خلوص ايسه اسرار الهيه دن بر سر عظيمدر كه غايتى نفسانيتدن
و بلكه غيريتدن خلاص اولمقدر * الى سبعمائة ضعف * محذوفه
متعلقدر كه حالدر اى متصاعدة تلك الحسنات العشر الى سبعمائة
ضعف قال الله تعالى (مثل الذين ينفقون اموالهم فى سبيل الله كمثل حبة
انبتت سبع سنابل فى كل سنبلة مائة حبة) ضعف كسرله يانته
مثل و يازيده ضم اولنان نسنه دركه عددده استعمال اولنور يدى
يوزى تخصيص ايتديكى عربك اول عددى كثرتده استعمالنه بناء در
و ياخود اسماء سبعه نك هر برى يوزر رحمته تقسيم اولنديغنه كوره در
زيرا حسنه اشلمك الله تعالى يه ايماندندر اسم الله ايسه اسم اعظمدر كه
طقسان طقوز اسمى جامعدر كه احديهٔ المجموع اعتباريله يوز اولور
اصول سبعه ايسه يوزدن منتخبدر كويا اسم اعظم اسماء سبعه دن
عبارتدر فافهم جدا * الى اضعاف كثيرة * اى متصاعدة تلك
السبعمائة الى اضعاف كثيرة لا يعلمها الا الله بعضها فى مرتبة المأت
و بعضها فى مرتبة الالوف و بعضها فى مرتبة ليس لها حساب قال الله
تعالى (والله يضاعف لمن يشاء) وقال الله تعالى (من ذا الذى يقرض الله
قرضا حسنا فيضاعفه له اضعافا كثيرة) وحسنات مضاعفه نك
يدى يوزدن زياده سى تحديد اولنمدى زيرا باب ترغيبده ابهام محدوددن
اقوادر (وحسنات حرمك هر برى يوز بيك ايله تحديد اولنديغى زياده
ترغيبدن اوتوريدر زيرا بين الناس يوز بيك استعظام اولنور و بى حساب
يرينه معدود قلنور نظر ايله كه (الصوم لى وانا اجزى به) ديو صومك
جزاسنى كندى ذاتنه نسبت ايلدى پس كميت وكيفيتنى كندى بيلور
انجق قال الله تعالى (فلا تعلم نفس ما اخفى لهم من قرة اعين) يعنى
متهجدلر ايچون اخفا اولنان اجور نفوس ملكيه و بشريه وجنيه
ادراكندن خارجدر وامام نيسابورى ديمشدر كه حكمت تضعيف

حسنات طاعات عبدی ایدیٔ خصمادن تخلصدر زیرا مظالمه
بطریق العدل اولان حسنهٔ واحده دفع اولنوب تسع حسنات کندی
نفسیچون قالور پس تضعیفاته خصما تعلق ایتمز * ومن هم بسیئة
فلم یعملها * یعنی شول کیمسه که قصد سیئه ولکن سوء عاقبتنه نظر
ایدوب خوفا من الله تعالی ترك ایلسه اعضا وجوارحدن هر قنغیسنه
متعلق اولورسه اولسون پس بوندن فعلنه قدرت وار ایکن ترکی اخذ
اولنور زیرا عجزله تارك دینلمز تکیم برفاحشه‌یه واروب بابی مغلق بولسه
ویاخود آلتی منتشره اولمسه ویاخود هجوم محتسبدن خوف ایلسه که
وعلی هذا نظائری چوقدر بو صورتده ترکك فائده سی یوقدر
* کتبها الله عنده حسنة کاملة * زیرا سیئه اولدیغنی بیلوب وموجب
غضب الهی اولدوغنی فهم ایلیوب خوفا وحیاء ترکی حسناتدن
معدوددر انکیچون ترکنه واقف اولان مؤمن صالح ایواندك دیر
یعنی ایو ایشدر اشلدوکك نسنه که ترکدر فاعرفه ودیمشلردرکه تروك
مقوله سی اسقاط عقابده نیته محتاج دکلدر ولکن تحصیل ثواب ایچون
نیت لازمدر مثلا ترك زنی ایدن کیمسه نك قصدی امر شارعه امتثال
ونهیندن اجتناب ایسه بو نیت اوزرینه مثاب اولور مطلق ترکی اوزرینه
دکل و بورادندرکه دیرلر مباح نیتله مندوب ویا واجب مرتبه سنه ایرر
و بونده الله تعالی فضل جسیمنه اشارت واردرکه عمل قلبی عمل جسد کبی
قلدی ودفع استبعاد ایچون کماله وصف ایلدی * وان هم بها فعملها
کتبها سیئة واحدة * یعنی برکیمسه قصد سیئه ایدوب خارجده
انی وجوده کتورسه برسیئه یازیلور زیاده دکل زیرا جزاء سیئه
عدل بابندن وتضاعف حسنات فضل قبیلندندر پس کرم الهی یه
مناسب اولان عدلده معامله یی تقلیل وفضلده مقابله یی تکثیر ایلیه
ولکن حرم الله استثنا اولنمشدرکه اوراده برسیئه یوز بیك سیئه درکه
حسنه کبی مضاعفدر زیرا مقام عالینك حرمت عظیمه سی واردرکه
اول حرمی هتك ایتمك سائر حرمتلری هتك ایتمك کبی دکلدر پس
شان مؤمن سیئاتدن ایتما کان اجتنابدر نظرایله که هم معصیتی کلمهٔ

شرطله ایراد ایدوب بالفرض قلدی زیرا روی ایمان ظلمات معاصی ایله
سواد پذیر اولمق لایق دکلدر و بو مقامده عنده دیمدی زیرا عندیت
مقام قربدرکه اعمال صالحه یه مناسبدر معاصی ایسه بعد اقتضا ایدر
بو جهتدن ساحهٔ حضوره سزا دکلدر اشته بو حدیث شریفدن
فضل الهی نه مرتبه ده عظیم اولدوغی معلوم اولدی وکلمات بلیغهٔ نبویه
نوجهله اعتبارات لطیفه یی مشتمل اولدیغی ظهور بولدی (فالحمد لله
علی سابق عنایته ولاحق هدایته حمدا یکون لك کالاقوات فی کل الاوقات

* الثامن والثلثون *

* ان الله تعالی قال * ان الله عنوانیله معنونه اولان احادیث قدسیه نك
اکثری صیغهٔ مضارع ایله اخباردرکه یقول در بوراده ماضی واقع
اولمشدر مآلده بردر وجائزدرکه ماضی تقدمه دلالت ایلیه
* من عادی لی ولیا * معادات موالاتك ضدیدرکه عداوت و بغض
ایلمکدر یقال عاداه اتخذه عدوا صیغهٔ مفاعله مبالغه ایچوندر بعض
روایاتده (من اهان لی واقع اولمشدرکه اهانت اکرامك ومهین
مکرمك ضدیدر عدو ایله ولی کبی و بوراده لی کلمه سی ولی یه متعلقدر
وکرمانی دیمشدر لی اصلده ولی یه صفتدر ولکن تقدم ایتمکله حال واقع
اولمشدر یعنی ذوالحال نکره اولمغله حال انك اوزرینه تقدم ایتمشدر
(بعد ذا ولایت ولیدندر قرب معناسنه انکیچون حبیبه ولی دیرلر
زیرا محبوب محبه قریبدر واصطلاحده ولی حقه قریب اولانه دیرلر
قرب معنوی ایله ومقام قرب مقام قاب قوسین دیرکه دائره ده اولان
خط متوسط کبیدر واکا قرب صفاتی دیرلر چونکه صفات وذات محو اوله
اکا مقام او ادنی دیرلر که فنا فی الله در وخلوت دیدکلری بودرکه
(لا اله الا الله ای لا موجود الا الله مرتبه سیدر چونکه مقام فرقه
عودت حاصل اوله اکا بقا بالله دیرلر که اسما وصفات حقله ظهوردر
وجلوت دیدکلری جمله بودرکه (محمد رسول الله مرتبه سیدر و بوندن
فهم اولندیکه ولی یالکز شرعله قائم اولان دکلدر بلکه ملکوت سموات
وارضه یعنی اسرار الهیه یه نائل وحکمتخانهٔ حقه داخل اولاندر

بومعناتك اولی ایسه ماسوادن اعراض واوسطی اعمال شرعیه ایله حقه اقبال وآخری مشاهدهٔ حق ووصول جناب رب مطلقدر و بوندن اخذ اولندیکه جاهل ولی اولمساز بلکه اولا عالم باحکام الله کرك تاکه عالم بالله اوله پس هرجاهل امی درکرکسه علم مجردی اولسون ولکن هرامی جاهل دکلدر بلکه بعضیسی معلم من عند الله در و بعض عرفاء برمریده سؤال ایدوب قرآنی حفظ ایتدکمی دیدکده اولدخی لا دیوجك اول عارف دیدیکه (واغوثاه من مرید لایحفظ القرآن فبم یتنعم فبم یترنم فبم یناجی ربه) وولی ایکیدر بری ولی عام لغویدر یعنی مؤمن صالحدر که اقوال وافعالنده شرعه خلل ویرن اموردن محفوظ در اکرچه حقدن محجوبدر و بری ولی خاص عرفیدر که حق تقواسیله متقی در والسنه ده ولی بوولی درکه عرفیدر وحق تقوی نفسندن بالکلیه خروجدر و بلکه غیریتدن تخلصدرکه انك صاحبنه مخلص دیرلر فتح لامله قال الله تعالی (الا ان اولیاء الله لاخوف علیهم ولاهم یحزنون الذین آمنوا وکانوا یتقون) ای آمنوا ایمانا کشفیا حقیقیا لاحجابیا رسمیا وکانوا یتقون حقیقة التقوی لان الاطلاق مصروف الی الکمال وعلیه قوله تعالی (ان اولیاؤه الا المتقون) یعنی خلقك خواص اولیاسی حقیقت تقوی وعوام اولیاسی صورت تقواسیله متصف اولنلردر و وعید خواصه معادات ایدنلره در تنکیم قرائن اکا دلالت ایدر وقرآنده اولیاءالله خواص مؤمنین ایله تفسیر اولنمشدر وفی الحدیث القدسی (اولیائی تحت قبابی لایعرفهم غیری) یعنی عوام اولیا معروفلردرکه مستتر اولاجق حاللری یوقدر بلکه مستتر اولان اهلی خالدرکه اولیاء عرفیه در (بعده ذا معادات ولی قلبدن بغض وانکار وقصد سوء وقالبدن اذی وجفا وسب وشتم ایله اولور تنکیم کفار قریش وغیریلر رسول الله صلی الله علیه وسلم واصحاب رضی الله عنهم حقنده بومعامله یی ایتدیلر مع هذا نجارجده موجب یوغیدی بلکه اکرام واجلال وقبولی موجب وارایدیکه انلری دنیاده ضلال وآخرتده وبالدن تخلیص ایچون دعوت توحید

وشریعت رب متعالدر (وشول محاکات ومخاصمات که استخراج حق ویا کشف غامض ایچون واقع اولور معاداتدن خارجدر وعلامت ولایت حقوق الله وحقوق عباد الله ایله قیام وکرامت علمیه ایله تحققدر کرك اوراده کرامت کونیه اولسون وکرك اولمسون زیرا مقصود بالذات الهیاتدر کونیات دکل * فقد آذنته بالحرب * همزهٔ ممدوده ایله ایذاندر که اعلام معناسنه در حرب جنك ایتمکدر دارالحرب بلاد مشرکیندرکه انلرله بزم ارامزده صلح یوقدر یعنی تحقیق بن اکا اعلام ایتدم یعنی بلمش اولسونکه بن انکله جنك ایدرم واسماء جلالیه می ومظاهر قهریه می انك اوزرینه حواله ایلرم تاکه مقهور ومغلوب اولور ومعرض هلاکه کلور الحاصل معاملهٔ محارب کبی معامله واقع اولمق مقرردر زیرا عدو حبیب عدودر تنکیم عدو عدو صدیق وصدیق عدو عدودر چونکه ولی الله تعالیه نصرت ایدر لاجرم منصوردر قال الله تعالی (ان تنصروا الله ینصرکم) خصوصا که ولی اعدی الاعداء اولان نفس اماره یی قتلله زیاده محبوب الهی اولمشدر (مرویدرکه الله تعالی بعض اولیاسنه بیوردیکه امازهدك یعنی فضول دنیایی ترکك کندی راحت نفسکی تعجیلدر واما بنی ذکرك بکله تشرف غرضی ایچوندر (فهل والیت لی ولیا وهل عادیت فی عدوا) پس موالات اولیا انفع اعمال ومعاداتی اضر افعالدندر و بونده تسلیهٔ احبا واردر زیرا اعداسنه بالذات مبارزه ایله وعددر و تحذیر اعدا دخی واردر که تدمیرله وعیددر ودیمشلردرکه جمیع معاصی محاربهٔ حق مقوله سندندر اکرچه بری برلرینه نسبتله شدتده تفاوتلری واردر انکیچون (آکل الربوا وقاطع الطریق اولنلره محارب الله ولرسوله دنلدی قال الله تعالی (فان لم تفعلوا فاذنوا بحرب من الله و رسوله و قال الله تعالی (انما جزاء الذین یحاربون الله و رسوله) الایة وعظم جرم عظم جزایی مستلزمدر معادات اولیا ایسه فوق الکلدر واهل معاداتك اولی ابلیسدرکه آدم صفی الله علیه السلام عداوت ایتمشدر بوجهتدن نقد اعداء اولیاو ارایسه سلسلهٔ ابلیسده در علیهم مایستحقون ابلا

ونهارا سرا وجهارا * وما تقرب الى عبدى بشئ احب الى مما افترضت
عليه * ما نافيه وتقرب طلب قربت وبشئ ده با سببيه واحب
نصبله شيئك صفتيدر وضمله هو احب الى تقديرنده در واحب افعل
بمعنى المفعولدر محبوبتر معناسنه افتراض فرض وواجب قلمقدر كه
متعديدر پس ماء موصوله نك عائدى محذوفدر كه افترضته ديمكدر
فرض بوراده فرض عين وفرض كفايه يه عامدر وواجب دخى انده
داخلدر زيرا اعتقادا فرض دكل ايسه ده عملا فرضدر (مقصود
بودر كه فرائض ايله اولان تقرب نوافل ايله اولان تقربدن احب واقوادر
اگرچه ايكيسى دخى سبب محبت وباعث قربدر زيرا فرائض اختيار
حقدر ونوافل اختيار عبددر اختيار حقه تابع اولمقده ايسه حكم نفسدن
بالكليه خروج واردر انكيچون نوافلده عجب وپندار چوق اولور
بو سببدن بعض اوليا فرائض وسنن مؤكده او زرينه اقتصار ايتمشلردر
زيرا نوافلده عملى نفسه اضافت واردر (وبعضيلر دخى جملهٔ اعمالك
مثوباتنى غيره هبه ايتمشلردر وانلره مفلسون ديرلر كه فضل حقه اعتماد
ايتمشلردر اعماله دكل وبهاء الدين نقشبندينك (ما فضلنا نيم) ديديكى
بو بابدندر (بعدذا فرائض ايله اولان تقربه قرب فرائض ديرلر كه
كمال الهينك طور انسانى مظهرنده ظهوريدر پس بو مرتبه ده
الله تعالى كندى كماليله ظاهر وانسان مظهردر وبو بابدندر كه
حديث قدسيده كلور (قال الله على لسان عبده سمع الله لمن حمده)
الحاصل عبد ربك مرآتى اولور كه رب هر ايشى انكله ايشلر وايشيدر
وكورر وتكلم ايدر وعلى هذا زيرا بو مقامده صفات واحوال عبد
ذات حقه مرآت ووجودينه مظهردر فافهم جدا واحذر من الحاد
فقد بينت لك سبيل الرشاد * ولا يزال عبدى يتقرب الى * وبعض
رواياتده يتحبب كلمشدر تحبب دوستلق كوسترمك وكنديني سودرمكدر
تحبب الله تعالى نعم الهيه ايله عباده تحبب ايلدى يعنى كنديني سودردى
زيرا احسان باعث مهربانى وواسطهٔ تعريف رحمانيدر * بالنوافل *
نافله نك جمعيدر كه فرض اوزرينه زائد اولان عملدر مطلقا كرك

صلاة وصيام وكرك غيرى (وامام اعظم نكاح حقنده افضل نوافل
الخيرات ديديكى عند المحققين زياده پسنديده دوشمشدر زيرا نكاحده
سر قربت ووصلت وتوسيع دائرهٔ تجلى واردر واوليانك نوافل
خيراته تسارعى حق عبوديته قيام واظهار مروت وشكر وجود
امكانى ووجود كمال انسانى ايچوندر (وفى الحديث افلا اكون
عبدا شكورا) فاعرف ومشايخ طريقتك اقامت ايتديكى نوافل صلات
بو بابدندر خصوصا كه بونده رتبهٔ مظهريتى اظهار وتحقيق واردر
زيرا ورثهٔ رسولدر رسول الله دن صلى الله عليه وسلم سننى
قالمشدر پس ورثه دخى رسوله اسوه در اگرچه آنلردن صادر
اولانه مستحبات ديرلر مع هذا سنت اطلاقى دخى لابأسدر زيرا طريقت
مسلوكه در وحديثده دخى (من سن سنة الخ) ديو لفظ سنت ايله تعبير
اولنمشدر فاما علماء رسوم بونلرك اعداسيدر زيرا فهملرى ساده
اولدوغندن نقش سنن كوزلرينه كيرمز وفى الحقيقه وضع الهى اولدوغنه
عقللرى ايرمز زيرا بونم سوزمز اكامل انسانك اوضاعنده در كه كشف
صحيح والهام صريحدن ناشيدر بو خصوصده غيرى اشخاصك دكل وشاعر
خوش ديمشدر كه (پادشاهسن ايتدوكك شيمدن كرى قانون اولور
فتأمل وكن على الانصاف لا على الاعتساف * حتى احبه * احب
مرفوعدر زيرا حتى ابتدائيه در يعنى اعراب جهتندن ما بعدنك ماقبلنه
تعلقى يوقدر بويله ايكن ينه ماقبلنه غايتدر ما قبلى نوافل ايله تقربدر
پس نوافله اشتغالك غايتى محبوب الهى اولمقدر (سؤال اولنورسه كه
قرب فرائض ايله قرب نوافل ميانه سنده تعارض واردر زيرا احدهمادن
فهم اولنان محبت وتقرب آخردن دخى مفهومدر (جوابى بالاده در كه
فرائض ايله تقرب وانك نتيجه سى اولان محبت نوافل ايله اولاندن اقوادر
اگرچه ايكيسى دخى وسيله در (وبرى دخى بودر كه فرائض وسيلهٔ تقرب و
نوافل وسيلهٔ محبوبيتدر (وبرى دخى نوافلك احبيتى فرائضدن صكره در
زيرا تارك الفرض اولانك نافله سنه اعتبار يوقدر انكيچون ديمشلردر كه
فرضى ترك ونافله يه مسارعت ايتمك هوايه اتباعك علامتيدر

زيرا فرض اصل ونافله انك مكملا تندندر (بعدذا محب اودركه محبوبك
محبتيله منصبغ اولدوغندن انك رنكنه كرر زيرا اول محبوب انك آثار
واسماسندندر نتكيم سلطان رعيت جامه سنه كيروب تبديل كزر زيرا
رعيت في الحقيقه انك صور اسماسيدر بو صورتده سلطان مظهر
صورت رعيت اولمش اولور كذلك الله تعالى عماء ديرلر بر مرتبهٔ برزخيه
وضع ايتمشدر كه اول مرتبه ده عروج اعتباريله عبده عالم وقادر وسائر
اسماء الهيه اطلاق اولنور وينه اول مرتبه ده نزول اعتباريله الله تعالى يه
تعجب وضحك وفرح ومعيت وامثالى صفات كونيه اثبات اولنور و بوندن
حقك نزاهتنه خلل كلمز نظر ايله كه قرآنده (حتى نعلم) بيوردى يعنى حقك
علم ازليسى زمان ايله مقيد دكل ايكن مظاهره كوره مقيد اولدى پس
بحسب المظهر تقييد اطلاق ذاتى يى منافى اولمدى ومن مشى على المراتب
لم يعثر اشته عبد محبوب مولى اولنجق مولى دخى انك صورتنه كيرر
انكيچون عبد محبوبده حق مشاهده ايتين حقدن محجوب اولور نتكيم
(جعت فلم تطعمنى الخ اكا دالدر وعبدك محبوبيتى قربى مقداردر
وقربى دخى متابعت نبويه يه كوره در قال تعالى (فاتبعونى يحببكم الله
يعنى اتباع تام اولنجق محبت الهيه دخى كمالده اولور نتكيم حبيب الله
دينلدى زيرا جميع اسماء الهيه ايله على وجه الكمال متصفدر
* فاذا احببته كنت سمعه الذى يسمع به و بصره الذى يبصر به
ويده التى يبطش بها ورجله التى يمشى بها * و بعض رواياتده (وفؤاده
الذى يعقل به و لسانه الذى يتكلم به) دخى الحاق اولنمشدر بوراده
كنتدن مفهوم اولان كينونت يا تحقق وثبوت و يا تحول معناسنه در
زيرا ذاتك صور مختلفه ده ظهورى حديثله ثابتدر جوارح انسانيه دخى
صور متنوعه قبيلندندر وتادن مراد ذات الهيه در (سمع حس الاذن
(و بصر حس العين در يبصر ضمله ابصار دندر كه كورمكدر (يبطش
فتحله وكسر طائله وضمله باب اولدن و ثانيدن بطشدندر كه عنف
وسطوت ايله اخذدر يقال يد باطشة وقرئ يوم نبطش اى نسطو عليهم
من يبطش بهم يقال بطش هو وابطشته كخرج واخرجته كما فى تاج

المصادر و بو مقامده علماء ظاهر ديديلر كه مراد سمع و بصر واخذ
ومشى مرضى و محبوب اولمقدر كه بونلرى ماخلق له ده استعمال ادر
واهل حقيقت ديديلر كه بو مرتبه يه قرب نوافل ديرلر كه عبد ظاهر
ورب مظهر يعنى رب قواى عبد اولور جميعا الحاصل ذات حق صفات
عبده مرآت واحوالنه مظهر اولور بو صورتده ظاهر و مرئى ومشهود
عبد وقرب فرائضده حق اولور و بو بابده بعض اكابر بيورمشلردر كه
(صفاتنا ذاتنا ذات الصفات) يعنى كنتده ذات الصفاته وسمعه ده الخ
صفات الذاته اشارت واردر پس ديمك اولور كه بزم مرتبهٔ علم وعينده
صفات ذاتمز مرتبهٔ حق وعماء الهى ده ذات الصفاتدر يعنى صفات
ذاتمز عكس ذات الصفاتدر وانك قلبى در (و بونده مقصود مرتبهٔ
ظهورده اولان اعتبارى بياندر والا حق (والله غنى عن العالمين) وفقنجه
كائناتدن مستغنى در انكيچون ديديلر الآن على ما عليه كان * وان سألنى
اعطينه * حذف مفعول تعميمدن اوتورى در تقديرى ديمكدر كه
وان سألنى شيئا من الاشياء اعطيته اياه كما قال (وآتاكم من كل ما سألتموه)
مقصود بودر كه اول مقامده يعنى حضرت احديه يه واصل واسرار
سموات وارضه نائل اولان مالك خزائن اولوب صورة ومعنى برنسنه يه
ضرورتى اولمماز نتكيم ابو طالبه خطابا حديثده كلور (و نت ياعم
لواطعته اطاعك) يعنى مطيع حق اولان مطاع اولور و سؤالنه اجابت
بيوا اولور مكر كه سؤالى حكمته مخالف اوله نتكيم نيجه مسؤل انبيا واوليادن منع
اولندى و بوندن فهم اولنور كه سؤال مقتضيات عين ثابته دن اولديغى كبى
منع دخى اويله در (پس منع وعطادن هر برى مقام علم وحكمتندندر
يعنى علم حق معلومه تابعدر كه احوال معلوم هر نه ايسه ظهورات
خارجيه اكا كوره اولور پس حق عدلدر كه مقتضاى استعداد اوزرينه
فاعلدر يفعل الله ما يشاء سرى دخى بودر اكر اهل اسراردن ايسك
و بو مرتبه يه وصولده چون وچرا اولماز زيرا مرتبهٔ قضا وقدردر
فاعلم ذلك واعمل * تسلم من المهالك وتخلص من الخلل ولئن استعاذنى
لاعيذنه * لئنده لام موطئه در كه بعد تقدم القسم لفظا او معنى شرط

اوزرینه داخل اولور تقدیری والله لئن الخ دیمکدر که قسمدن مراد
مضمون جمله یی تأکیددر ظاهر اولان استعاذ بی در باء استعانت ایله
تنکیم فرأنده کلور (فاستعذ بالله) ولکن اهل حدیث نونله و یائله ضبط
ایتمشلردر که نون وقایه در یاء نزع خافض اوزرینه در بونده دخی
مفعولی یعنی مستعاذ منهی حذف تعمیم ایچوندر زیرا مقام تأیید انی
اقتضا ایدر (عوذ التجاداردر که فارسیده پناه کرفتن بکسی ایله تعبیر اولنور
وعیاذ ایله لیاذک فرقی بودر که عیاذ دفع شر ولیاذ جلب خیر ایچوندر
قال المتنبی (بیت) یامن الوذ به فیما اؤمله (ومن اعوذ به مما احاذره)
استعاذه خلاص ومحفوظ اولمق طلب ایتمکدر لاعیذنه ده لام جواب
قسمدر اعاذه کیمسه ایچون بلادن منع وحفظ دیله مکدر وفی التنزیل
(وانی اعیذها بك) یعنی مریمی سکا صغندررم وسنك پناهکده قیلورم
(سؤال اولنورسه که استعاذه واعاذه یی تأکید ایتدی سؤال واعطایی
ایتمدی (جواب بودر که استعاذه محل خطرده اولمغله دفع تشویش
وتسکین دل ایچون تأکید ایلدی نظر ایله که انبیا علیهم السلام
نصرتله موعود ایکن تأخردن اضطراب واقع اولیجق (متی نصر الله
دیدکلرنده (الان نصر الله قریب) ایله مجاب اولدیلرکه تأکیدی
متضمندر اکرچه بعض ادعیه ده دخی حرف تأکید ایراد اولنمشدر
(واذا سألك عبادی عنی فانی قریب) کبی زیرا بو سؤالده تحقق واردر که
اذا کلمه سیله تعبیر اولنمشدر ما نحن فیه ده اولان سؤال ایسه ادات
شرطله در (بعده ذا بو حدیثك بخاریده لاحقه سی واردر تنکیم کلور
(وما ترددت فی شیء انا فاعله ترددی فی قبض نفس عبدی المؤمن
یکره الموت وانا اکره مساءته ولابد له منه) مقصود فعل متردد کاره
کبی معامله سنی بیاندر ولکن بالاده ذکر اولندیغی اوزره مرتبهٔ عمایه کوره
الله تعالی صفات کونیه ایله متصف اولور پس کراهت مظاهر
اعتباری ایله در ظاهر اعتباریله دکلدر زیرا ظاهرده صفات کونیه
اولماز که ذات الهیه نزاهت تام اوزرینه در و بونك نظیریدر که کلور
(ومن اتانی یمشی اتیته هرولة) یعنی حق تعالی کندی ذاتنه مشی

وهرولة اثبات ایتدیکه ایکیسی دخی صفات کونیه دندر پس تأویل
ایتمیوب علی ما اراد الله حالی اوزرینه ابقا ایتمك کرکدر وعبدك موتی
کراهتی جریمه سی اوزرینه مؤاخذ خوفندندر یوخسه موت باب
لقا وتحفة المؤمن اولدیغن بیلور بناء علی هذا الله تعالی انی عفو
ومغفرتی ایله مقابله ایدوب کراهتنی رفع ایدر پس عبده لازمدر که لقاء
مولایی کراهت ایتمیه زیرا عاشق معشوقه اقبال ایدر یوخسه ادبار
ایتمز والا عاشق اولمیان حجابده وعذابده قالور نعوذ بالله من الفراق
والبعد ونسأله الوصال والقرب بحرمة اهل المودة والقربی

* التاسع والثلثون *

* ان الله تجاوز لی عن امتی * تجاوز کاهدن کچمکدر بوراده ترك
معناسنه در که متعدیدر زیرا خطأ مفعول صریحیدر و بعض روایتده
عن الخطأ دوشمشدر بو صورتده لازم وصیغهٔ مفاعله نك سری
بودر که الله تعالی مذنبی مؤاخذه ومذنب دخی عفوی طلب ایدر
چونکه عفو ایده مطالبه دن تجاوز ایتمش اولور (لی کلمه سی لاجلی دیمکدر
یعنی بندن اوتوری و بنم خاطرمی تطییب وقدرمی رفع وشانمی تعظیم
واعلا ایچون (امت ایله مراد امت اجابتدر زیرا امت دعوتك کفر
ومعصیت وخطا ونسیانندن تجاوز یوقدر قال الله تعالی (ان الله لا یغفر
ان یشرك به) وقال (فاخذهم الله بذنوبهم) وامت شول جماعته دیرلر که
انلره رسول ارسال اولنه * الخطأ * مهموز مقصوردر مد ایدن خطا
ایتدی زیرا مهموز ممدود اولماز ممدود اولان معتل ناقصدر عطا جفا
وفا زنی وامثالی کبی پس خطاده اولان الف فتحهٔ طایی بیان ایچوندر
بوراده خطادن مراد آثم خطادر یوخسه حکم خطا دکلدر زیرا
آخرتده عقاب ترتب ایتمسه دخی دنیاده ضمان وکفارت مرتفع اولماز
مثلا مخطئك مال ودیتی ضمانی وخطاء قتلك کفارتی وسهوا محدثا
قلنان نمازك قضاسی وامثالی کبی زیرا بونلرك حکمی دلیل منفصل ایله
معلوم اولمشدر (و بوراده خطا ایله مراد ضد الصواب دکلدر والا
خطیئه اوزرینه مؤاخذه مرفوع اولمق لازم کلور وناصواب اولان

صواب اولمق اقتضا ایدر بو صورتده امر و نهیده فائده قالمار بلکه
ضد العمددرکه فاعلك خلاف قصدی واقع اولمقدر بو جهتندرکه
حد وقصاصله مؤاخذه اولنماز زیرا حق الالهه کوره مخطیدر فاما
حق عبده کوره خاطیدر انکیچون ضمان عدوان ودیت واجب اولور
وخطا اودرکه برنسنه یی صید ظن ایلیوب رمی ایتسه انسانه
ویاحربی قیاس ایدوب مسلمه اصابت ایلیه ویا نشانه اوق آتوب آدمی یه
طوقنسه ویا برصبی اوزرینه ساقط اولوب انی اهلاك ایتسه وعلی
هذا که نظائری چوقدر * والنسیان * نسیان برنسنه نك قوت مدرکه
وحافظه دن زوالیدر شویله که حصولی سبب جدیده محتاج اوله صائمك
ناسیا اکل وشربی کبی که افطار وکفارت واثم لازم کلمز صلاة بویله دکلدر
زیرا صلاتك هیئت مذکره سی واردر وحدیثده کلور (عرضت علی
ذنوب امتی فلم ار ذنبا اکبر من آیة اوسورة اوتیها ثم نسیها) یعنی اول آیتی
ویاسوره یی مصحفدن اوقومغه قادر اولمیه وبعضیلر معنای ترکه
حمل ایتدیلر زیرا لسان عربده نسیان ترك معناسنه در قال الله تعالی
(ولا تنسوا الفضل بینکم) یعنی فضلی ترك واهمالی قصد ایتمیکوز وقال الله
تعالی (فلما نسوا ما ذکروا به) ای ترکوا وقال الله تعالی (نسوا الله)
ای ترکوا اطاعته (فنسیهم) ای فترك رحمتهم وحق بودرکه نسیان
ترك وذهول وغفلتده محلنه کوره مستعملدر وقرآنده کلور (واذکر ربك
اذا نسیت) یعنی اولامشیت الهیه یی نسیان واقع اولوب صکره تذکر
ایتسه ان شاء الله دی انکیچون جناب نبوت صلی الله علیه وسلم بو آیتك
نزولندنصکره ان شاء الله دیدی کویا فائتی تدارك قیلندن اولدی
(ورسول اللهه بش موضعده سهو واقع اولدی اکرچه انلرك سهوی
سهوات امته قیاس واندن بحث اولنماز وحدیثده کلور (اللهم ذکرنا
ما نسینا وعلمنا ما جهلنا) تنکیم برآیتده برکلمه نسیان ایتمشلردی صکره
اصحابدن برینك لساندن استماع ایتدکده تذکر ایتدیلر وبوراده دخی
نسیاندن مراد اثم نسیاندرکه اثم خطا کبی مرفوعدر مادامکه سببنی
تعاطی ایتمیه زیرا واجبی تفویت ایتسه آثم اولور اشته (ربنا لا تؤاخذنا

ان نسینا او اخطأنا) بو معنی اوزرینه محمولدر تنکیم بالاده تفصیل اولنمشدر
وظاهر اولان بودرکه کویا دعاء مذکورلیلهٔ معراجده افواه اهل ایماندن
صادر اولوب بنی اسرائیلك خطا ونسیان اوزرینه مؤاخذه
اولندقلری کبی مؤاخذه دن استعفا وطلب تخفیف ایدیجك دعالری
مستجاب اولدیغی حدیث مذکورله اخبار اولندی * وما استکرهوا علیه *
صیغهٔ مجهول ایله درکره فتحله مشقت وضمله قهردر یقال (اکرهه
علی الامر ای حمله علی فعله قهرا والاستکراه کراهیت داشتن جبر
یعنی انلردن بطریق الاکراه والاجبار صادر اولان ذنوبك مؤاخذه سنی
دخی ترك ایتدی بوسببدن ردت اوزرینه اکراه وقهرا حمل اولنان کمسه
کافر اولماز تنکیم قرآنده کلور (الا من اکره وقلبه مطمئن بالایمان)
دیمشلردرکه بو حدیث قتل وزنی ولواطه وشهادت زور وحکم بالباطل
وامثالنك غیریه مخصوصدرکه بو مقوله کناهلر اکراهله حلال اولماز لر
پس بونلرده اکراه معتبر دکلدر بلکه فاعلنه اثم واردر سری بودرکه
والله اعلم بو مقوله لرده فاعلك فعلی غیره تعلق ایتدکله اختیاردن خالی
دکلدر زنده ایسه من کل الوجوه اختیاری یوق بلکه اضطرار کلی واردر
وغایه ده کلورکه برکمسه آخره زهر ایچورسه ایکی وجه اوزرینه در
اکر زهر ایدوکنی بلمیوب ایچوردیسه قصاص ودیت لازم کلمز بلکه
حبس وتعزیر لازم کلور واکر اغزینه صب ایتدیسه دیت لازم کلور
واکر زهرلی شربتی یدنه ویروب اولدخی شرب ایدوب هلاك اولدیسه
دیت لازم کلمز زیرا اختیاریله نوش ایتمشدر ولکن خدعه سی حسبیله
استغفار وتعزیر لازم کلور وبوندن نفس اماره جانبنه دخی اشارت
واردرکه انك خطا ونسیانی دخی مستثنی وغیر معفو اولان قبیلدندر
خطاسی بودرکه طریق وحدتدن عدول ایدوب ضلال شرکه
دوشمشدر شرکله مخلوط اولان ایمان ایسه مقبول دکلدر قال الله تعالی
(وما یؤمن اکثرهم بالله الا وهم مشرکون) وشرکدن مراد وجودده
توهم تعدددر یعنی وجود واجب ووجود ممکن اثبات ایتمکدر وجود ممکن
ایسه معدومدر پس انی اثبات ایتمك جهلدر مکر بحسب الاعتبار اوله

زیرا امر ونهی انك اوزرینه مبنیدر وصلاتك نوافلی بو وجوده تشکر طریقیله در فرائضی وجود واجبه شکره دائر اولدیغی کبی ونفسك نسیانی بودرکه عهد ازلی اونوتمشدرکه اقرار وتوحید وعمل بالشرائع درزیرا اگرچه مقام علمك حالی عمل دکلدر شول جهتدنکه ارواح اوزرینه تکالیف یوقدر فاما مقام عینك حکمی علم وعملك مجموعیدرکه علم صفت روح وعمل صفت جسددر وعمل شرعی معراج علم ومعرفت و بودخی نردبان مشاهده در زیرا بلا معرفه اولان مشاهده معتبر دکلدر نظر ایله که جمیع ناس اشیایی مشاهده ایدرلر فاما صورتن کوررلر وحقیقتن بلمزلر تبدیل جامه ده سلطانی کورب بلمینلر کبی چونکه نفسده شرك وخلاف توحید وترك عمل اوله فلاح بولماز (نسأل الله ان یسهل طریقنا الیه ویقوی توکلنا علیه

* الحدیث الاربعون *

* کن فی الدنیا کانك غریب * کاف تشبیه وتخییل ایچوندر غریب غربتدندرکه وطندن بعید اولمقدر وهر متباعده وجنسی اراسنده عدیم النظر اولانه غریب دیرلر وعلمایه غرباء دیدیلر زیرا بین الجهال قلتلری واردر وغراب دنلدی ذهابده ابعاد ایتدوکیچون عنقاء مغرب کبیکه برجاریه اختطاف ایلیوب اغراب وابعاد ایلدی یعنی دنیاده بووجهله اولکه کندیکی غریب الدیار تخییل ایله اگرچه ظاهرده وطنده سن زیرا حالك غریب حالنه بکزر زیرا هر غریب در پس خلقده مختلط اولمه وفی نفس الامر خائف وذلیل اول نتکیم غریب اولان کیمسه موانس بولمه دیغندن متوحش وطائف وذلیل در ودنیاده بقائله تحدیث نفس ایتمه زیرا فانیدر ووطن اتخاذ ایدوب تکثیر تعلقات ایتمه بلکه غریبك تعلق قدر تعلق ایله وآشنالرك وار ایسه دخی بیکانه اولمغه سعی ایله زیرا ماسوادن منقطع اولمدقجه یارحقیقی یه متصل اولمزسن وغریب وطنه آرزو ایتدوکی کبی سندخی وطن روحه ووطن سره آرزو ایله که بری عالم ملکوت وبری دخی عالم لاهوتدر وابو البشر آدم علیه السلام ترابدن مخلوق اولمغله کرچه

جنتدن وطننه اهباط اولندی ولکن بو وطنه وطن جسد دیرلر که وطن کونیده اولان غریب کبیدر وغربتدن مقصود بر مراده وصول و بعده وطنه عودتدر وداربنه دخولدر نتکیم آدمك هبوطی خلافت واسماء حسنایی اظهار وصفات علیایی ابراز ایدی بو سببدن بعد تمام المصلحه ینه وطن روحه عودت ایلدی اگرچه دنیاده دخی من وجه وطنده ایدی زیرا مکاشفه قریب و بعید بردر * او عابر سبیل * اوکافك عابر سبیل دیمکدرکه عامی خاص اوزرینه عطف قبیلندندرکه نوع ترقی یی متضمندر زیرا عابر سبیلك تعلقاتی غریب مقیمك تعلقاتندن اقلدر پس اوکلمه سی تخییر واباحت ایچون اولمقدن نتکیم بعض اهل حدیث ذاهب اولمشدر بل معناسنه ترقی ایچون اولمق اولی واحسندر عابر عبوردندر کچمك معناسنه صودن وکوپریدن کذر کبی سبیل معتاد السلوك اولان یوله دیرلر کرك انده التوا واعوجاج اولسون وکرك اولسون وصراط اندن اخصدر که معتاد السلوك اولدوغندن ماعدا انده اصلا اعوجاج اولمیه بلکه جادهٔ مستقیمه اوله وطریق بونلردن اعمدر زیرا مطلق رجل ایله طرق وضرب اولنان یولدر نوجهله اولورسه اولسونکه معتاد وغیر معتاد ومستقیم ومعوجه شاملدر معنی بودرکه ویاخود و بلکه سن کندیکی دنیاده یولجی کبی خیال ایله که دنیا سنك سبیل کبی ممرك وآخرت منزل ومقرکدر قال الله تعالی (وان الدار الآخرة هی دار القرار) وابن سبیل خفیف الثقل اولیجق نوجهله سرعت وسهولتله قطع راه ایدرسه سندخی بار دنیایی اوزرکدن تخفیف ایدوب یولکی آسان طوت وعقبات آخرتی سهولتله کذر ایله ومسافر کفایت مقداری زادله سالك اولدیغی کبی سندخی فضول دنیایی ترك ایدوب زاهد اول وقلیله قناعت ایله و بوجهی منزل بمنزل مقصده طوغری سیر وحرکت ایتدیکی کبی سندخی اسم کونیدن اسم الهی یه واسم الهیدن مسمای حقیقی یه سفر وسیاحت ایله وتکمیل اسفار ایلیوب آخر منزل وحدتده قرار ایت وترمذی روایتنده (وعد نفسك فی اصحاب القبور) زیاده سی دخی واردر یعنی کندیکی میت کبی بیل

زيرا ديمشلردر كه كل آت قريب و بلكه تعينـاتكى ازاله ايليوب
فنا فى الله اير كه جسمك جانكه قبر كبى اولسون تكيم وارد اولمشدر كه
(موتوا قبل ان تموتوا) اى موتوا بالاختيار قبل الموت بالاضطرار
وفى الحديث (من اراد ان ينظر الى ميت يمشى بين الاحياء فلينظر
الى ابى بكر) يعنى حضرت صديق رضى الله عنه نفسندن فناء تام
بولمغله ميت كبى اولمشدر كه تقلب وتحركى حقله در وينه حديثده
كلور (اذا تحيرتم فى الامور فاستعينوا من اهل القبور) يعنى اهل فنادن
استعانت ايديكوز كه انلر كلمات تامهٔ جامعه دركه استعانت والتجايه
صالحلردر شول جهتدنكه الله تعاليك انلرك يوزندن ظهورى واردر
پس اعتماد فى الحقيقه حقه در اعوذ بدابال واعوذ بكلمات الله التامات
وامثالى معناى مذكوره دالدر اكرچه حقايقدن بى خبر اولانلر مناقشه
ايدوب تأويلات فاسده ايلرلر و بلكه طور عقلدن خارج اولان اخبار
صحيحه نك موضوعيتنه ذاهب اولورلر اولئك كالانعام * وكان ابن عمر *
يعنى عبد الله بن عمر رضى الله عنهما كه عبادلهٔ اربعه دن وحديث
مذكورك راويسيدر زيرا رسول الله صلى الله عليه وسلم بر وقتده
يد مباركه لرن عبد الله مذكورك اوموزلرينه قويوب (كن فى الدنيا الخ
ديو اكا خطاب ايتمشلر ايدى وبو مناسبتله اهل حديث ذيل حديثده
كلمات عبد اللهى ايراد ايتديلر اكرچه كلمات آتيه فى الحقيقه بر حديث
مرفوعدن منتزعدر كه اول حديث بودر (اغتنم خمسا قبل خمس
حياتك قبل موتك وصحتك قبل سقمك وفراغك قبل شغلك وشبابك
قبل هرمك وغناك قبل فقرك) وبونك نظائرى كبى * يقول اذا امسيت *
يعنى چون مسايه داخل اولسك كه اول ليلدر واخشامه مساء دنلدى
زيرا ظلمتى حسبيله انسانى مسائته ايقاع ايدر انكيچون كاهه سيئه
دنلدى ومسائله بده ايلدى زيرا خلق الله الاعظمدر كه اصلدر
ونهارك اوزرينه متفرعدر كه عارضدر زيرا شمس وقمرك خلقى
حادثدر * فلا تنتظر الصباح * يقال انتظاره فلا يحتاج الى كلمة الى صباح
اول النهار دركه افقك حاجب شمسله احمرارى وقتيدر وفجرله دخى

تفسير اولنمشدر كه صبح صادقدر وسراجه مصباح ديديلر زيرا نوريله
خانهٔ دنيا ضوء شمسله مضىء اولديغى كبى يعنى اخشامه ايرسك صباح
اولور ديو منتظر اولمه بلكه هر نفسكى نفس اخير بيل زيرا نيجه لر
موت بغتة ايله مبتلى اولمشلردر پس موتك سن معلومى وسبب معهودى
يوق قدر بو جهتدن قهارك ناگاه قهر و بطشندن حذر ايتملودر
وگيجه يى زمان راحت ديو غافل بولنمامق كركدر * واذا اصبحت *
وچون صباحه داخل اولسك كرك فجر كه نهار شرعينك اوليدر وكرك
طلوع شمس كه نهار عرفينك ابتداسيدر وصباحده فجر اعتبار اولنمق
اقوادر زيرا بين الفجر والطلوع اولان نور ينه نور شمسدر كه تحت
الارضدن منعكسدر بو خصوصده نور آخر دكلدر تكيم بعضيلر ذاهب
اولمشلردر وشفق ديدكلرى دخى بويله در كه وراء جبل قافدن
انعكاس نور شمسدر انكيچون مستحب اولان حمرندن صكره اولان
بياضك غيبوبتنه دك صلاة عشايى تأخيردر * فلا تنتظر المساء *
پس اخشامه منتظر اولوب طول امله دوشمه بلكه املكى قصر وعملكى
مد ايله اكر ناگاه موت كلورسه سنى كار حقده وآخرته متهىء بولسون
كويا اشارت ايلر كه اى ناسك سالك سن بر بلد بعيدى قاصد كبى سنكه
ما بينده مخوف واديلر ومهلك مفازه لر وقطاع طريق واردر پس
صباح و اخشام قيدنده اولمايوب همان منزل المغه سعى ايله والا
بلكه يولده قالوب هلاك اولاسن ومراده ايرميه سن اشته اهل دنيا ايله
اهل آخرتك فرقى بودر كه اهل دنيا برنسنه خصوصيچون برهفته
ويا بر شهر ويا بر سنه يه دك تمسك ويا حجت ويرر كه نقدى نسيئه يه
تبديل ايدر وطن ايلركه اول وقته دك معمر اولاسه كركدر بو جهتدن
هر خصوصده ان شاء الله ديمك مشروع اولديكه نام حق ذكر
واستحضارده يقظه واردر نظر ايله كه صدر اولده درت درهم دينى
قلان كيمسه نك نمازنى قيلمقدن امتناع اولنوردى زيرا انده رايحهٔ
غفلت وطول امل واردر مكر كه دينه وفا ايده جك قدر مالى متروك اوله
يادينده عدم مبالاتك حالى بو اوليجق مال غيرى حلال كبى كل ايده نك

حالی نیجه اوله واهل آخرت ابن الوقت اولمغله حدلرن تجاوز ایتمزلر
بلکه نقد الوقت نه ایسه انکله معامله ایدرلر ونفسلرن اضاعت ایتمزلر
زیرا نفس اصل الکل درکه محافظهٔ انفاس ایدن ساعاتی ومراقبهٔ
ساعات ایدن یومی واسبوع وشهر وسنه وتمام عمری ضبط ایتمش
اولور ودنیا وآخرنده فلاح بولور وبو مقامدن دیدیلرکه طائفهٔ
صوفیه جهرله ذکر ایتدکاری هر نفسلری نفس اخیر اولدیغندندر
محتضره ایسه تلقین ذکر اولنمق سنتله ثابتدر بو جهتدن هر مؤمن
هر نفسده کندی نفسنه تلقین ذکر ایدوب مبداء ومعاددن انی آکاه
ایتمك کرکدر تا که موطن دنیادن برزخه سهو ونسیانله کتمیه بلکه
ذکر وحضورله انتقال ایده که خیر مقدم بونده در * وخذ من صحتك
لمرضك * یعنی چونکه حال انسان صحت ومرضدن خالی دکلدر
لاجرم زمان صحتنده بقدر القوه زیادهجه اجتهاد لازمدر تا که حال
مرضده عاجز اولوب تقصیر واقع اولیجق کسری صحتنده اولان
عباداتیله منجبر اوله بو سببدندرکه الله تعالی مسافر ومریض وپیره
زمان اقامت وصحت وشبابنده اولان اعمالی ثوابن یازارکه کمال کرمنه
مناسب اولان بودر واکر زمان صحت وامثالنده کسلنك وعملدن
قاعد وذکردن ساکت ایسه وقتی بالکلیه ضایع اولور * ومن حیاتك
لموتك * یعنی زمان حیاتکی موتکدنصکره انتفاع ایده جك اعمال
صالحه یه صرف ایله والا حیاتکده میت کبی اولورسن وموتکدنصکره دخی
نعمدن محروم قالورسن زیرا هر صلاح وفسادك تخمی بوراده اکیلور
وحاصلی اوراده بیچیلور نتکیم (الدنیا مزرعة الاخرة) اکا دلیل روشندر
وامام غزالی رحمه الله اربعیننده بو محلده بو زیاده دخی بولندیکه
(فانك یا عبد الله لاتدری ما اسمك غدا) بوراده عبد الله علم دکل بلکه
معنای لغویسنه محمولدرکه اذا امسیت وما بعدنده اولان خطابانك
مخاطبیدر پس دیمك اولورکه زیرا سن ای الله قولی یارن یعنی قیامت
کونی بلمزسنکه اسمك ندر یعنی نه اسمله ندا وذکر اولنورسنکه سکا
یا عبد الله ویا مطیع الله می دیرلر ویاخود یا عبد الدنیا وعبد الشیطان

وعبد الهوی ویا فاسق می سویلرلر پس بو دنیاده اسم ظاهره اعتبار
یوقدر هر نقدر شرفه دلالت ایدرسه ده زیرا ابوینك وضع ایتدیکی
اسم کونیدر بلکه اسم حقیقی یه اعتبار واردرکه اسم الهیدر نتکیم
رسول اللهی صلی الله علیه وسلم جدی عبد المطلب سابع ولادتنده
الهام الهی ایله اسم محمدله موسوم قلمش ایدی انکیچون اقوال واقعالنده
مرة بعد اخری محمود کلدی واسم عبد الله کبی نتکیم کلور (وانه لما قام
عبد الله) اسم محمد وسائر اسماء شریفه والقاب مشرفه دخی اسم
حقیقی اولدی اکرچه ظاهرده اسماء ملفوظه در زیرا نظر مسمانك
اول اسمانك حقیقتی ایله قیامنده در انکیچون اومقوله اسمانی تبدیل ممکن
دکلدر حتی قریش معاند ومتعنتلری اسم محمد برینه حاشا مذمم دیو
اطلاق ایدرلردی رسول الله بیوررلردیکه الله تعالی بنی محمد خلق
ایلمشدر یوخسه مذمم دکل پس انلر مذمم مخیلی ذم ایدرلر یوخسه
محمدی دکل وحضرت علی کرم الله وجهه ولادتنده پدری ابو طالب
اوراده حاضر اولمغله والده سی فاطمهٔ اسدیه انك نامنی اسد وضع
ایتمش ایدی صکره پدری حاضر اولدقده بن ولدمك عز علوم وعلو
قدر بولدوغن استرم دیو اسدی علی یه تحویل ایلدی بو معنادن علی
هم اسد الله وهم ولی الله اولدی یعنی اسم علی اکا اسم حقیقی اولدیکه
علو ذات وصفاتله قائم اولدی وقدر عالی بولدی وشول درجه یه بالغ
اولدیکه امت مرحومه نك اب ثانیسی اولوب طرق حقه اربابنك
سلسله سیدخی انده نهایت بولدی وعلی هذا وبو فقیر الفات ار بعه ده
روضهٔ مطهره ده سر نبویده مراقبه ده ایکن کوردمکه عالم مثالده
بر غلغله پیدا اولوب عالم غیبدن تفقد اولنسون هر کسك اسمی
ندر دیو خطاب واقع اولوب هر کسك وجودی اول حالت
هائله دن لرزه دار اولدقده بو فقیر دخی بر دفترده کندی اسممه نظر
ایدوب ثابت بولیجق سرور عظیم حاصل اولوب حسبه کلدم والحمد لله
علی عنایته الازلیة السابقة وهدایته الابدیة اللاحقة ودیمشلردرکه
هر عصرده قطب وجودك اسم الهیسی عبد الله در اسم کونیسی

هرنه اولورسه زیرا الله تعالینك الاهیت والوهیت والوهتی درابنده حقیقت عبادت وعبودیت وعبودت ایله قائم ومتحققدر وجمیع کمل بشر بو سرله صورت بولمشدر ایمدی ای مؤمن اسم کونی یه باقه بلکه بر اسم الهی ایله ارتباط حقه ایده کورتا که دنیا وآخرتده نامك عالی وقدرك متعالی اوله فاعمل بذلك

* الحادی والاربعون *

معلوم اوله که بو محله دك شرح اولنان احادیث شریفه نك ترتیبی مشاهیر محدثین دن امام نواوی یه مضاف اولوب امام مزبورك دخی غرضی قواعد واصول شرایعی جامعه اولان کلمات نبویه یی جمع ایتمك اولمغله ایکی حدیث جامع دخی اربعین اوزرینه زیاده ایدوب مجموع احادیث مرتبه قرق ایکی اولمغله بزدخی نسخ صحیحه ده موجود اولدیغندن اولوجهله شرح ایتمشزدر پس احادیثك عددی قرق ایکی اولمق اصلندندر یوخسه صکره دن الحاق اولنمق اوزره دکلدر * لایؤمن احدکم * یعنی سزدن بریکزك ایمانی کامل اولماز پس مقصود کمال ایمانی نفیدر یوخسه اصل ایمانی دکل نتکیم نظائرندن معلوم ورو شندر * حتی یکون هواه تابعا لما جئت به * بعض نسخ ده تبعا دوشمشدر فتحتین ایله تابع معناسنه مفرددر که جمعی اتباع کلور وجمعی دخی استعمال اولنور تبع تابعین کبی هوی قصرله مراد ومشتهای نفسدر که برهان سماوی ودلیل عقلی اکا مساعده ایتمیه الحاصل هوای نفسك شرعا مذموم اولان طرفه انحرافنه دیرلر امور جاهلیه وامثالی کبی زیرا جئت به دن مراد شرعدر وشرع امور طبیعیه وعقلیه وجاهلیه یی رفع ایچون وارد ونازل اولمشدر معنی دیمکدر که تا که انك نفسنك هواسی و عقل قاصرنك مدعاسی تنم جانب حقدن کتوردیکیم شرع مطهره تابع اوله پس شول کمسه که شرع الهی ومنهاج محمدی یی قویوب هواسنه وعقل قاصرنه تابع اوله انك ایمان وتصدیقی ناقصدر اکر کامل اولایدی شرعا مذموم اولان امور جاهلیه ومحرمات ومکروهات جانبه میل ایتمزدی زیرا هدی ایله هوی وحقله باطل بر یرده مجتمع اولماز پس بونده اهل ایمانی مخالطهٔ کفره وفجره دن تحذیر واردر زیرا سوء قرین

آخر انسانی جاده دن اخراج ایدر وضلاله دوشوردر و بو تنبیهی دخی مشتملدر که امر شرعی یی کراهت ایتمك کرکدر بلکه هر مأمور اولدیغی خدمته طیب نفسله حرکت ایده والا استثقال شرع کفردر و بونده اشارت واردر که شارعه اعتراض جائز اولمدیغی کبی مرشد کامله دخی اعتراض جائز دکل بلکه تسلیم وانقیاد کرکدر واکر خدمتنده ومتابعتنده حب طبیعیسی بوغیسه باری حب اختیاری ایله معامله ایده یعنی برنسنه طبعا مکروهه ایسه ده (وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم) موجبنجه ایثار واختیار ایلیوب نفس خائنی انك فعلنه حمل ایلیه وتدریجله ریاضت وتقلید ایده رك آخر نفسندن خروج وارادتنی ارادت شیخده افنا ایدوب شیخله یکپاره اوله وحدمتی لذتله ومتابعتی حلاوتله ایده تا که (ان الدین عند الله الاسلام) سرینه ایره واسلامی اسلام حقیقی اوله والله القادر معین لعبده القاصر (بعد ذا معلوم اوله که عشق وهوی ومحبت دیدکاری اصلنده حقیقت واحده درکه هیولانیدر پس کیفیت مجازله تکیف ایدرسه مجاز والا حقیقت اولور نتکیم قیس عامری اوائلنده عشق لیلاده وسواسه تابع ایکن آخر اول شهوت طبیعیه عفت حقیقیه یه مبدل اولوب صورتدن معنایه وجسدن عقله وعقلدن روحه وروحدن عین سرله نظره انتقال ایلیوب قنطرهٔ مجازدن وادئ حقیقته عبور قلدی وعاشق مجازی ایکن عاشق حقیقی یعنی عاشق لیلی ایکن عاشق مولی اولدی وصورتی سرده محو ایتدی و باب اشیادن خانهٔ اسمایه واندن صدر سمایه ترقی قلدی بو جهتدن هوی وعشق دیدکاری معنی واسطهٔ وصول ورابطهٔ عاشق ومعشوق اولدی چونکه عین روح قلبه وعین قلب دخی هیکله نظر ایلیه اکر نفس مداخله ایلیوب سرقهٔ نظر ایلرسه شهوت خفیه مخالطه سیله اول نظر حرام اولور وانك صورتی جنك سمایه صعود واستراق سمع ایتمسی کبیدکه اکا ذیله مخلوط اولمغله مردوددر واکر مداخلهٔ نفسدن سالم اولورسه اول نظر حقیقت وحلال اولور زیرا اکا حقله حقه نظر دیرلر اولکی یه نفسله خلقه نظر دیدکاری کبی اشته هوی اصلنده حق

وباطله صالحدر چونكه شريعت مداخلهٔ وسواسدن وطريقت مخالطهٔ نفسدن خلاص اوله آيينهٔ انفس وآفاقده كورينن صورت حق اولور ونفس انسان مجازدن قورتيلور كه اكا هواى باطل ديرلر وبورادن فهم اولنديكه كرچه انسان حق وباطله مستعد در ولكن هركسده اولان كيفيت مجاز حقيقتده متحول اولماز بلكه اول كيفيتى تلطيفه محتاجدر بو وجهدن كفار وفسقه نك حجابلرى غليظ وهواى باطللرى شديد اولمغله برزخ بطلان ومجازده قالديلر ومؤمن ومطيع اولنلر حقه وحقيقته عدول ايليوب شر نفسدن سالم اولديلر انكيچون شارعه متابعت ايلديلر زيرا هواسنى هواى حق ايدن امر حقدن منحرف اولماز واكا شريعت وحقيقته ميل ايتمك لذيذ وسهل كلور پس هر كسك قلبى نزده ايسه ميلى دخى اورايه در كل ايمدى اغراض نفسدن خلاص اول تا كه كدورتده صافى اولوب مرآتكده صورت حق ظهور رايده وباطل زاهق اوله والسلام

* الثانى والاربعون *

* قال الله تعالى * معلوم اولا كه الله تعالى يه قول وتكليم اسناد اولنور كما قال الله تعالى (واذ قال الله ياعيسى بن مريم) وقال الله تعالى (وكلم الله موسى تكليما) ولكن نطق اضافت اولنوب نطق الله دنلمز زيرا نطق اصوات مقطعه دركه لسان انى اظهار وآذان انى وعى وحفظ ايدر كما قال فى القاموس النطق تكلم بصوت وحروف يعرف بها المعانى وانطقه الله يعنى انطاقى حقه نسبت جائزدر تكليم كلور (انطقنا الله الذى انطق كل شئ) فاما نطق انسانه مخصوصدر كه غيره يا بطريق التشبيه دلالت يوزندن ويا بطريق التبعيه اطلاق اولنور (يقال ماله ناطق ولا صامت اى حيوان ولا غيره من المال * يا ابن آدم * معلوم اولا كه ابن آدم وولد آدم نوع انسانده مستعملدر بو جهتدن ابو البشر دخى انده داخلدر پس اناسيد ولد آدم اناسيد نوع الانسان ديمكدر والاجناب نبوت صلى الله عليه وسلم نفس آدمدن افضل اولمق لازم كلور بعض اهل معرفت ديمشلردركه آدم عليه السلام

ترابدن مخلوق اولمغله بطريق الاستبعاد (ماللتراب ورب الارباب) ديديلر وظن ايلديلركه انسان ضعيف رب قوى ايله ائتلاف ايتمز پس يا ابن ادم عبارتى ايله ملزم اولديلر هم ظاهرا وهم باطنا وظاهرده وجه الزام بودركه يا حرف ضعيف ايكن اسم قوى اولان آدم ايله مجتمع اولدى ومعناده الزام بودركه تحت خطابده مناجات وار دركه خلقه ائتلاف وصحبتدر پس اكر لايق بزم خاص اولمسه باده نوش مناجات ومكالمه اولمازدى بو جهتدن ترابده آب سرى ظهور ايلديكه فيض علم خاصدر بو معنايه تراب ضمله تراب اولدى فتحله كه ترخشك مقابليدر وآب تراب لطيفدر رفا علم ذلك فانه من العجاب تضمن التراب للماء لفظا ومعنى واشكر على هذه اللواحق الزائدة فانها ليست فى كلام ذلك البعض وهى من لباب المعرفة * انك مادعوتنى * ماتوقيت ايچوندركه زمانيه در مادام معناسنه مابعدنده غفرت كلمه سنه ظرفدر دعا طلبدركه مطلوب منه اولان حقه تذلل والتجا واظهار عبوديتدن عبارتدر وحديثده كلور (الدعاء مخ العبادة) يعنى عظم بدن مخله وبدن دخى عظمله استمساك ايتدوكى كبى مخ عبادت دخى دعا دركه قوام عبادت دعا ايله در انكيچون هر عبادت دعا ايله مختوم اولمق كركدر والا حقه جفا ايتمش كبى اولور زيرا كريمدن نسنه طلب اولنمامق كريمه اذيتدر تنكيم لئيمدن مطلوب اولمق اكا اذادر * ورجوتنى * الرجاء توقع حصول الخير فى المستقبل وديمشلردركه رجانك علامتى حسن طاعتدر قال الله تعالى (ان الذين امنوا والذين هاجروا وجاهدوا فى سبيل الله اولئك يرجون رحمة الله) پس بلا طاعة رجايه امنيهٔ مجرده ديرلركه اهل هوانك حالىدر * غفرت لك على ماكان منك * بوراده على مصاحبت ايچوندركه مع معناسنه دركما فى التنزيل (الحمد لله الذى وهب لى على الكبر) اى مع الكبر (تقديرى ديمكدركه غفرت ذنوبك مع ماصدر منك من الذنوب الكثيرة كبائر وصغائر يعنى ابن آدم مادامكه بنم دركاهمه ال آچوب صدق وخلوصله تضرع ونياز وبندن مغفرت ذنوب وعفو خطايا رجا وتوقع ايلرسن يعنى بو حالسنده اولدقچه

سنك كناهلرى هرنقدر چوق اولورسه ده عفو ومغفرت ايدرم مادامكه
حق عبد اولميه زيرا مظالم شهيددن بله معفو دكلدر فكيف غيريدن
مكركه حق تعالى دن برطريقله ارضاء خصوم واقع اوله بودخى اكرحق
كافروحق حيوان دكل ايسه مكركه حق تعالى دن اكادخى برتدارك
واقع اولاكه بوراسى مسكوت عنه در اكرچه بعض صورتى الله تعالى
بوفقيره تعريف ايلمشدر ولكن سترى اولى اولمغله تحرير اولنمدى
ولاابالى مبالات واكتراث قارمق معناسنه دركه عجم باك دير
باءعربيه ايله اى لااكترث بذنوبك العظيمة الكثيرة مادمت على الدعاء
والرجاء وطلب العفو والمغفرة بوراده بعضيلر مبالاتى بالدن اخذ
ايتمشلردركويا بركيسه نك مبالات ايتم ديدوكى بالمى اكامشغول قلمم
وخاطرمه كتورمم ديمك اوله ولكن اهل لغت مبالاتى بلودە يعنى
ناقصنده درج ايتمشلردر يوخسه بالده يعنى اجوفده دكل پس بن سنك
ذنوب كثيره كى مبالات ايتم ديمك سنى كناهك ايچون بلو وامتحان ايدوب
ناره ادخال ايتم وكثرتنى قايرمم ديمك اولور زيراكناه نقدر كثرتده اولسه
ينه متناهى درحقك عفو ومغفرت وسائر صفات جليله سى ايسه متناهيه
دكلدر پس متناهى غير متناهى يانندە يدى دريادن قطره كبيدركه
بى مقداردر اى عارف نظرايله بوحديث شريفده دعايه كه توجهله
صورت ومعنايى جامعدر زيرا صورت معنانك ترجمانيدر پس
دعاده رفع يد ايتمك باطنده اولان تذلل وعبوديته نشاندر وعبد
صورت ومعنايى جامع اولمغله ايكى يوزدن حقه التجا ايتملودر نتكيم
اكمل الموجودات صلى الله عليه وسلم استسقاده وغيريده رفع يد
ايدلر ودعاده مبالغه ايلرلردى وتأمل ايله كه رجا ئله خوفه دخى
اشارت قلدى زيرا رجا خوف معناسنه دخى كلور زيرا خوف
ورجا متلازملردر قال الله تعالى (مالكم لاترجون لله وقارا) اى لاتعتقدون
له وقارا وعظمة فتخافوا عصيانه وتفكر ايله كه رجوتنى ديمدى تاكه
حال عارفه دخى اشارت اوله زيرا زاهدك رجاسى عطا وعارفك رجاسى
الله تعاليدر وامعان نظرايله كه مغفرتى دعا ورجا ئله مقيد قلدى تاكه

عبد

عبد مغرور اولميه وعبوديتله قائم اوله اكرچه الله تعالينك عفو ومغفرتنه
فى الحقيقه قيد يوقدر انك ايچون (ويغفر مادون ذلك لمن يشاء) ديو
مغفرتى مطلق ايراد ايلدى وتحقيق مطالعه قلكه تحديد ذنوب ايتمدى
زيرا اكا نسبتله قلت وكثرت بردر انك ايچون برتوحيد له بيك شركدن
تجاوز ايلر وتدقيق ملاحظه قلكه مغفرتى عدم مبالاتله تقويت ايلدى
زيرا عندالكريم عطا استكثار اولنمز پس عفو خطا دخى معاملهٔ
عطا كبيدر فاعرف جدا* ياابن آدم او بلغت ذنوبك عنان السماء*
قال فى القاموس عنان السماء بالكسر مابدالك منها اذا نظرتها
واعنان السماء نواحيها پس عنان سحاب معناسنه دركه ظاهر اولان
مرتبه سيدر واضافت ادناى ملابسه ايچوندر زيرا سحابك سمايه
طوغرى ارتفاعى واردر وهمان سمادن معدوددر زيرا هر مرتفع سمادر
حتى نبات ارضدن مرتفع اولمغله سماء دينلدى يعنى اى ابن آدم اكر
سنك كناهلرك كثرتى جهتندن وهو الاكثر الاظهر وياغلظتى جهتندن
تجسد ايليوب سمايه متصل كبى كورينن سحابه ايرسه ويرايله كوك اراسنى
طولدرسه پس بوعبارت كثرتدن كنايه در زيرا بين الناس اولوجهله
متداولدر شول جهتدنكه بين السماء والارض بشيوز ييللق مسافه دركه
مابين المشرق والمغرب كبى وانسانك وسعتده حس ايتديكى بوقدردر
پس خطاء انسان سحاب وسمايه دك بلكه عرشه دك چيقسه وجميع
عوالمى پر قلسه ينه عندالله برصحيفهٔ عريضه ده نقطه قدر دكلدر نتكيم
امام شافعى رح قرب احتضارنده ديمشدر (ولما قسى قلبى وضاقت مذاهبى
جعلت رجائى نحو عفوك سلما) تعاظمنى ذنبى فلما قرنته (بعفوك ربى كان
عفوك اعظما) قوله تعالى تعاظمنى ذنبى اى عظم بالاضافة الى يقال امر
لايتعاظمه شئ اى لايعظم بالاضافة اليه كما فى القاموس* ثم استغفرتنى
غفرت لك* استغفار سؤال مغفرتدر اللهم اغفرلى ديمك كبى واستغفرالله
دخى انك مقامنه قائمدر زيرا طلب معناسنه خبردر نتكيم مرور ايتمشدر
يعنى عنان سمايه بالغ اولور ذنوبك اولدقدنصكره رجوع ايليوب بندن
طالب مغفرت اولسك سنى مغفور وخطالريكى مستور ايدرم وآثارنى

اظهار ایتمم بلکه سیئاتکی حسناته تبدیل ایلرم وهرنقدر استغفار
تکرار ایلرسه مغفرت دخی اکا کوره اولور زیرا غفار وغفورده اولان
مبالغه افراد ناسه وافراد خطایایه وجملهٔ اوقاته ناظردر فاعرفه
دیمشلردرکه برکیمسه برمعصیتی اشلیوب قبل التوبه بردخی ارتکاب ایتسه
مصر اولمش اولور واصر ارتکاردندر پس اصراری اوزرینه معاقبه
اولنور * یاابن آدم لو آتیتنی بقراب الارض خطاء * قراب الشیء بالکسر
وقرابه وقربته یضمهما ماقارب قدره ای مایقارب ملئها بوراده مقاربهٔ
ملئدن مراد نفس ملئدر زیرا برنسنه نك قربنی ذکرایدوب کندینی مراد
ایدرلر تتکیم تشبیهده دخی جاریدرکه فلانه بکزر دیرلر مع هذا فلانك
کندیدر مهمان کبی فافهم پس ای مایقارب ملئها اوملئها وهوالاشبه
لان الکلام فی سیاق المبالغه دیین استعمالدن غافل اولدی بقرابده با
تعدیه ایچوندر وخطا اندن حالدر یعنی ای ابن آدم اکرسن بکا
یرطولوسی خطا کتورسك ویا اکرسن بکا یرطولوسی خطا ئله کلسك
یاصاحبت ایچون اولوب خطا اضافتده ذات مقدره دن تمییز اولور
وبونده مابین السماء والارض ایله تمثیل ادنصکره مابین المشرق والمغرب
ایله تمثیله انتقال ایلدی زیرا حس وادراکه اقربدر * ثم لقیتنی * یعنی
بعدالموت بکا لاقی اولسك زیرا باب لقا موتدر وعمل ایله لقا میانده مهلت
اولمغله ادات تراخی ایراد ایلدی زیرا ماقبلنده اولان اتیاندن مراد
فی الحقیقه لقایی تصویر دکل بلکه کثرت ذنوبی بیاندر کما لایخفی
ویامعناده مابعدینه مرهوندر * لاتشرك بی شیئا * فاعلدن حالدر
شیئا یامصدریت اوزرینه منصوبدر شیئا من الاشراك معناسنه که
جلی وخفی یه شاملدر ویامفعول بهدر شیئا من الاشیاء معناسنه کما قال الله
تعالی (لاتشرك بالله) فان معناه لاتشرك بالله شیئا اصلا دل علیه
مابعده من قوله (وان جاهداك علی ان تشرك بی مالیس لك به علم)
ویاخود بعبادتی دیمکدر کما قال الله تعالی (ولایشرك بعبادة ربه احدا
واشراك ذات ایله اشراك عبادتك فرقی بودرکه اشراك ذات ایدن
ثنویه درکه ایکی اله اثبات ایتمشلردر واجب الوجود معناسنه سائر کفارك

آلهه سی ایسه توسل طریقیله در کما قال الله تعالی (مانعبدهم الا لیقربونا
الی الله زلفی * لاتیتك بقرابها مغفرة * مغفرة اعرابی خطاء کبیدر بوراده
قراب مشاکله طریقیله در والا (مغفرتك اوسع من ذنبی ورحمتك ارجی
عندی من عملی) یعنی بن دخی سکا ملاء الارض مغفرت کتوررم ویامغفرتله
کلورم اکرچه سنك کناهك بنم رحمتمی تحدید ایتمز الحاصل شرك وجود
وشرك عبادت اولمیجق یرلر وکوکلر طولوسی کناهه التفات اولنماز بلکه
مغفور اولور نتکیم شرك اولدیغی یرده ملاء السموات والارض عبادت
اولسه برفلسه دکمز زیرا شرك رأس المعاصیدرکه طریق ابلیسدر
نسأل الله الاخلاص فی العمل ونعوذ به من الفتور والکسل منه التوفیق
لسلوك الطریق والیه الانتهاء کما قال (وان الی ربك المنتهی) (وآخر
دعواهم ان الحمد لله رب العالمین) اشته شرح اربعین بیك یوز اوتوز یدنجی
محرمنك اواخرنده شیرازه بند تکمیل اولدی وبروسه ده
کتابخانه مزده اختتام بولدی

نظم

بوتألیف جلیل نکته سنج معرفت کنجه
سبب درویش علیٔ حافظ اولدی استمکارله
دیدم تاریخ شرحه حرف جوهردارله حق
چقردم اربعینی بنده شیخ آسا امکارله

سنه ۱۱۳۷

بعونه سبحانه وتعالی * اشبو شرح شریف احادیث نبویه * علی قائلها
افضل الصلوات والتحیات النمویه نك طبعی دار الطباعة العامرة
الفاخره * ادام الله تعالی محییها * سلطان محمود الخصال بالفیوضات
الباهره ده * معرفت عبد فقیر ملیك صمد * شیخزاده السید
محمد اسعد ایله (آیات الخیر) بیك ایکیوز اللی اوچ
سنه سی * شهر مولد رسالتپناهی
اواسطنده * رسیدهٔ ختام
اولمشدر